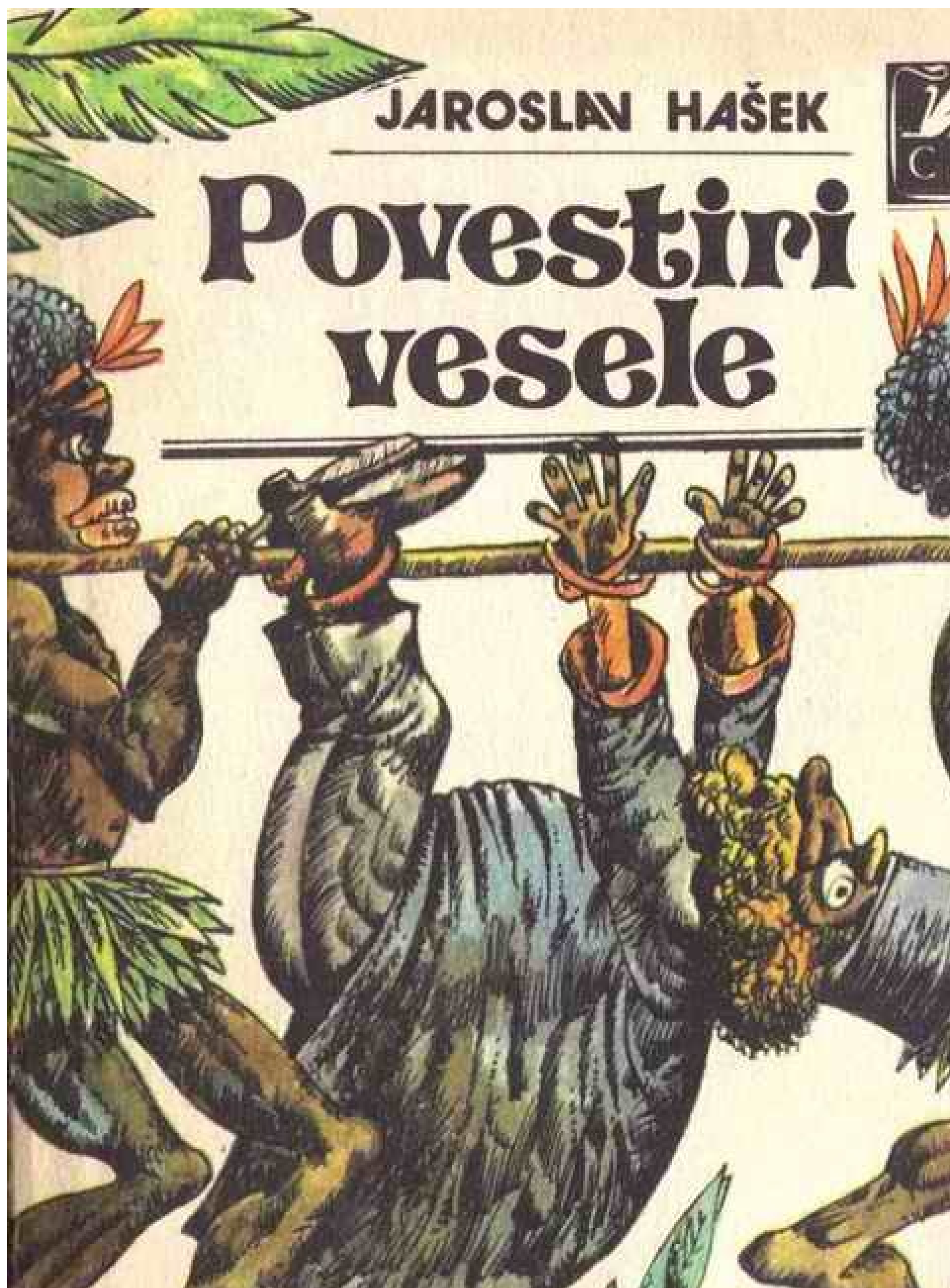

JAROSLAV HAŠEK
Povestiri
vesele

JAROSLAV HAŠEK

POVESTIRI VESELE
ANTOLOGIE DE SATIRĂ ŞI UMOR

Selecţie, traducere şi prefaţă de
JEAN GROSU

CARTEA ROMÂNEASCĂ 1988

Coperta de Done Stan

Apărut: 1988. Bun de tipar: 24.05.1988

Prefaţă

„Cel mai mare scriitor ceh – Jaroslav Hašek”, *astfel se defineşte Jaroslav Hašek însuşi. Sau, mai degrabă, astfel še persiflează*”. Voi trece acum, foarte pe scurt, la aprecierea caracterului meu. Un om care scrie atât de frumos ca mine trebuie să dispună, fără doar şi poate, de-o mare frumuseţe sufletească. N-am nicio îndoială că în viitoarele alegeri pentru Dieta imperială se va ivi prilejul ca, ales fiind în unanimitate într-una sau mai multe circumscripţii electorale, să spăl parlamentului austriac ruşinea de a fi fost până în prezent lipsit de aportul celui mai nobil bărbat al Imperiului austro-ungar! Nu-i nevoie, sper, să mai precizez că acest cel mai nobil bărbat sunt chiar eu. În încheiere, declar textual că înseşi aceste rânduri constituie una din acele opere grandioase şi nobile de care vorbeam, căci ce poate fi mai frumos şi mai înălţător decât să ridici pe cineva în slăvi în mod cu totul dezinteresat?” 1

Şi Hašek era dezinteresat, cu adevărat. Fiindcă dincolo de umorul lui, dincolo de cinismul lui, în măsura în care

1 Cuvântarea, al cărei aer de parodie nu scapă cititorului, a fost rostită la o întrunire a „Partidului progresist moderat în limitele legii”, el însuşi o imensă parodie, imaginată de autorul lui Švejk.

Umorul şi cinismul alcătuiesc la el un tot, Hašek este n. i spectator, martorul unei epoci, cronicarul ei. În excelenta monografie pe care i-o consacră Gustav Janouch, e relatată afirmaţia unuia dintre martorii trecerii lui Hašek pe pământ, ZM. Kudej, după care marele umorist nu era capabil să fie eroul unei normale desfăşurări active, că era mai degrabă un fantast, un poet înzestrat cu darul să vadă lucrurile dih jurul lui şi să le dea o structură. *„Era un om pur lăuntric, un mare om rătăcit în mijlocul unei lumi divizate şi putrezite, şi tocmai în această a constat sensul tragic ai vieţii lui şi incapacitatea marii majorităţi a oamenilor epocii în care a trăit de a-l înţelege cu adevărat”*.

De altfel, această lipsă de înţelegere l-a însoţit până în ultimele clipe ale vieţii. La 2 ianuarie 1923 – povesteşte ziaristul Michal Mareš – fratele lui Hašek a telefonat la redacţia „Tribunei” ca să anunţe că scriitorul era pe moarte. Dar nimeni nu voia s-o creadă. Totuşi tonul pe care-l folosea fratele lui, tremurul întretăiat de lacrimi *al vocii erau* convingătoare. Mareš se hotărăşte să plece de îndată la Lipnice, unde Hašek îşi trăise ultima perioadă a vieţii. Dar redactorul-şef era de altă părere: *„Mareš, nu fi copil*! *Hašek, ştii doar, e un bătrân mistificator*. *Dar dacă totuşi vrei să te duci, du-te, însă pe socoteala ta*. *Noi nu-ţi suportăm cheltuielile”*.

Şi Mareš s-a dus. Iar Hašek murise într-adevăr!

Poate că una dintre cele mai pătrunzătoare monografii consacrate lui Jaroslav Hašek este aceea pe care remarcabilul haşkolog Radko Pytlik şi-a intitulat-o *Gânsacul hoinar*. *„Hašek,* scrie Pytlik, *a început prin a fi un boem, un excentric, un mistificator, un umorist popular. Însă el a creat o operă care a uimit luma. Iar personajul său Švejk Feflectă propria lui viaţă"*. Şi autorul monografiei ne demonstrează că acest vagabond etern, acest *outsider al* literaturii, acest *om* necăjit, gata totdeauna să participe la orice aventură nebunească, acest *bon viveur* de cârciumă řá improvizator de cabaret, era înainte de toate un creator.

Ce fel de creator?

Într-o prezentare scrisă cu mulţi ani în urmă, exprirmndu-şi uimirea faţă de spectacolul realizat de Erwin Pişcător cu Švejk, la Berlin, Jean-Richard Bloch relatează *că* pe atunci circula ca un fel de cuvânt de ordine, cu privire la Hašek şi *Svejk-uZ* său, următoarea expresie: *„Acesta e Don Quijote al nostru*! *În sfârşit, iată-l pe Don Quijote al nostru 1**

La auzul numelui lui Hašek, cercurile intelectuale ale tinerei republici Cehoslovace obişnuiau să roşească, destulă vreme încă după primul război mondial. Dar broşurile lui Hašek continuau să se vândă pe la colţuri de stradă tot astfel cum odinioară erau vândute *Documentele postume ale clubului Pickwik* ale lui Charles Dickens. Lui Švejk i s-au găsit de altfel ţi i se vor mai găsi poate multe înrudiri literare, dar el continuă să fie proiecţia inimitabilă a mentalităţii populare a unei epoci, proprie acelor milioane de oameni mărunţi ai Europei Centrale. Şi aceasta într-o asemenea măsură, încât astăzi e foarte posibil ca vreun tânăr oarecare să nu fi auzit încă de Hašek; mai greu e însă să nu fi azit *de* Švejk.

Îmi amintesc curg, în urmă cu mulţi ani, călătorind,

de la Bucureşti la Praga, am discutat şi ne-am distrat *o* noapte întreagă pe seama lui Švejk cu tovarăşul meu de compartiment. Era un tânăr tehnician ceh care se întorcea acasă. Cunoştea bine peripeţiune bravului soldat se complăcea, în discuţie, să le şi comenteze. Singurul lucru pe vare-l ignora era numele autorului. Pentru el, peripeţiile lui Švejk ţineau de natura povestirilor populare, Švejk însuşi semnificând pentru el un simbol, o noţiune, un fel de erou popular transmis din generaţie în generaţie. Şi aceasta deşi, cu toiul şi cu totul întâmplător, numele interlocutorului cira chiar... Jaroslav Hašek.

În ce constă deci forţa creatoare a acestui scriitor de mari dimensiuni şi care este izvorul creaţiei sale? se ştie că dacă Švejk este principala ea operă, el a scris nu mai puţin de 1500 de scurte povestiri umoristice care, luate în parte, îşi au fiecare valoarea lor de fragment al unei cronici impresionante, iar considerate în totalitate, alcătuiesc o cronică spirituală a. vieţii popoarelor Europei Centrale şi în speţă a poporului ceh aflat la întâlnirea a doua secole. Radko Pytlik şi-a pus şi el această întrebare, de fapt întrebarea cheie a întregii sale lucrări, şi conchide în cele din urmă că resursele inspiraţiei lui Hašek, rădăcinile optimismului său imbatabil şi credinţa sa nezdruncinată *în* viaţă şi în oameni se află în faptul că Hašek a descoperit un adevăr de multă vreme uitat şi anume acela că cea mai mare valoare în viaţă şi unicul element sesizabil al eternităţii e clipa. Švejk, de pildă, nu acţionează niciodată sentimental. Reacţia lui ţine de domeniul cinismului sănătos. El nu protestează, ci surâde şi transformă totul în paradox şi poate că acest fel de a adopta o atitudine faţă de viaţă *îşi* are izvorul în faptul că naţiunea cehă a fost adeseori obligată de împrejurările istorice să renunţe la togă solemnă a patosului pentru a îmbrăcp. Haina cotidiană a unei comunităţi anonime.

Pentru cine parcurge întreaga operă a lui Jaroslav Hašek şi nu se mulţumeşte numai cu lectura lui Švejk, lucrurile sunt evidente. În aproape fiecare dintre povestioarele lui se regăseşte, sub o formă sau alta, aceeaşi atitudine. Şi pentru cine-i pătrunde viaţa, legătura dintre om *şi operă se reliefează* până la evidenţă. În viaţa de toate zilele, tisul lui Hašek era un mod de a se apăra. Cei ce l-au cunoscut îl descriau mai degrabă ca pe un melancolic, şi încă de natură cea mai complexă. Iar astăzi, mai ales în lumina ultimelor monografii, se ştie că suferea de depresiuni grele. În consecinţă, era un temperament labil, iar umorul era pentru el un fel de mijloc de tranchilizare şi de păstrare a echilibrului. Într-un\anumit fel aceasta traduce şi atitudinea faţă de eveniment a unui popor aflat vreme de secole într-o situaţie de dependenţă şi lipsă de libertate. Pentru că nu trebuie să uităm că în acelaşi timp râsul lui Hašek era agresiv. Armele sale erau cuvintele şi ele loveau greu, dar publicul, care nu se simţea lovit, se lăsa vrăjit. Şi aşa cum astăzi paginile ce ne-au rămas sunt capabile încă să farmece şi să subjuge, tot astfel la vremea lui glumele sale alcătuiau una din cele mai îndrăgite atracţii ale diferitelor localuri de noapte. Fiindcă săgeţile satirice ale umorului său nu ţinteau şi nu ţintesc niciodată, pur şi simplu, omul, *eu* slăbiciunile sale, ci lovesc exclusiv în modul cum îi este organizată existenţa în Scheme depăşite sau eşuata în convenţii şi relaţii denaturate, izolate cu totul de viaţa reală a omului. Tocmai de aceea povestirile lui sunt cel mai adesea un dar, o dăruire a propriei lui fiinţe către semenul său sau, cum spune Janouch, poate că Hašek a avut marea dăruire şi marele merit de a fi fost cel mai märe interpret al sufletului poporului său, pe care-l ascultă, îl înţelegea şi-l restituia apoi în forme viabile. Ele nu sunt doar ceea ce s-ar putea numi literatură, sau literatură pur şi simplu, ele

nici nu înfrumuseţează şi nici nu întunecă lumea, ci mai degrabă limpezesc, reliefând ceea ce e contradicţie în viaţa umană, îndulcind tensiunea prin bagatelizarea conflictelor, afirmând în ultimă analiză existenţa prin râs. În această ordine de idei, volubilitatea eroilor din povestirile lui satirice, *o* volubilitate în gamă. Minoră faţă de volubilitatea majoră din *Peripeţiile bravului soldat Švejk*, nu îmeamnă poate altceva decât un mod de a conjura pericolul şi de a împrăştia atmosfera de teamă, o mască şi gestul de autoapărare dl unui bufon, o sursă a imunităţii şi un anťidot uman dobândăit după lungi suferinţe şi pierderi. S-ar putea spune deci că Hošek este un bard, un exponent ai esenţei sufletului popular, un interpret al epocii sale, care hălăduieşte pe drumuri şi prin taverne, neputându-se adapta unui sistem şi unui ritm de viaţă artificial, neputându-se încadra într-o schemă socială alcătuită nu pe baza autenticelor nevoi umane, *ci* după cu totul alte considerente, cu care intră în veşnic conflict.

Literatura satirică a lui Hašek exprimă în ultimă analiză sănătate şi robusteţe, chiar *şi* în acele cazuri, mai rare, când cinismul devine amar. În sensul-acesta e cum nu se poate mai tentantă o paralelă între modul cum a oglindit Halele viaţa, şi modul cum a filtrat-o contemporanul său Kafka. Legaţi nu numai prin contemporaneitatea prezenţei, ci şi prin aproape identitatea zilelor în care s-au născut şi au părăsit viaţa, şi unul şi celălalt au fost cronicari fideli ai epocii lor. Dar în vreme ce Kafka, lipsit fără îndoială de elanul vital propriu unui Hašek, şi înţelegând totul prin prisma unui intelect dispus să dea realităţii doar interpretări cu valoare de simbol, să transforme această realitate prin forţa aproape maladivă a înţelegerii care îşi află refugiul în fantastic, Hašek rămâne un combatant. Pesimismul de o parte şi optimismul de alta, aceştia ar fi *cai* doi poli ai înţelegerii lor, cele două modalităţi de a

reţine pentru posteritate particularităţile adeseori tragice ale aceleiaşi vremi. Kafka este un ietolat şi de aceea este şi mai pânţân popular: se refuză lumii, se retrage în sine, trăieşte pe planuri imateriale o realitate care capătă forme germinative cu evoluţii; Hašek*, în schimb*, în ciuda grelelor sale melancolii, în ciuda grelelor sale depresiuni, nu se refuză vieţii, ci, dimpotrivă, e însăşi viaţa, însuşi elanul vital adaptat împrejurărilor şi epocii. De aceea accesibil oricui.

Euventric, mistificator şi umorist popular, Hašek a fost mult mai mult decât un simplu anarhist. Ca soldat al armaz tei austro-ungare îşi îndrepta împotriva acesteia toate săgeţile satirei sale în timpul primului război mondial, *pentru* ca, mai târziu, înrolat în Armata Roşie, să devină propagandist şi luptător în Siberia împotriva legionarilor cehi. Toate acestea însă sunt elemente de completare *ale* unei fişe personale, fiindcă dincolo de ele Hašek a conturat, cu sau fără voia lui, portretul celui mai mare şi, în orice caz al delui mai cunoscut scriitor ceh, popular astăzi pe toate meridianele globului. Din toate elementele cunoscute ale vieţii lui, din toate amintirile, consemnările sau mărturiile contemporanilor, îl cunoaştem astăzi ca pe un.om la care umorul era o componentă de viaţă. Umorul lui putea îmbrăca orice formă şi putea lom cu maximă virulenţăt dar nimeni nu l-a putut auzi vreodată proferând vreo grosolănie şi nu există nicio pagină în întreaga lui literatură care să facă vreo concesie prostului-gust. Era procite *incapabil* să folosească glumă sau „viful” ca pe un vehicul al grosolăniei sau al gustului îndoielnic, ţi poate că Gustav Janouch are dreptate atunci când scrie că aşa precum primitivul, folosindu-se de formule magice, încearcă să se elibereze şi să alunge duhurile *reife*, tot astfel încearcă Jaroslav Hašek cu umoirul său să depăşească agresivitatea lumii potrivnice în care trăia.

„Umorul lui, scrie acelaşi Janouch, nu era un mijloc sau o expresie a umilinţei ciř dimpotrivă, a înălţării omului. Era o tehnică magică de luptă, un mijloc de depăşire, izvorât din profunzimea sensibilităţii şi forţei sale de reprezentare, un fel de practică magică, primitivă, a acţiunii, o căutare a omeniei simple şi curate… o punte spre copilăria pe care nu o tulbură niciun sistem de valori, fie ele intelectuale, fie utilitare. Povestirile mai mult sau mai puţin muşcătoare ale lui Ka Aek sunt produsul unei nostalgii neobosite după demnitatea 9» libertatea umană.”:

„… mă simt dator, *scria Hašek în aceeaşi scurtă schiţă, amintită la începutul acestor pagini*, să fac o cât mai obiectivă, dar atotcuprinzătoare apreciere a poziţiei şi acţiunilor mele, pentru că nu cumva vreuna din admirabilele trăsături ale caracterului meu să scape cuiva din vedere. Vă rog să mă credeţi că au fost în viaţa mea momente când, entuziasmat de vreo realizare personală, m-am trezit şoptindu-mi de unul singur: Doamne, ce flăcău de ispravă sunt!” – Şi era într-adevăr un flăcău de ispravă, un autor de isprăvi, dar incapabil de vreo ispravă în viaţa practică. Înzestrat nativ cu o veritabilă ură faţă de tot ce ar fi putut să însemne o exploatare a unui om de către un altul, era incapabil să comită chiar şi cea mai elementară „minciună comercială”. Generos până şi în momentele cele mai critice, nu se putea tocmi nici cu el însuşi şi nici cu ceilalţi, şi deşi, de multe ori, multe lucruri le-a scris pentru a-şi procura elementarele mijloace de existenţă, nu era în stare să-şi înşele cititorul. Multe dintre povestirile lui au constituit la-un moment dat o marfă, dar câte asemenea mărfuri nu s-au vândut şi nu se vând în zilele noastre, dar câte dirttre ele rămân? Marfa lui Hašek îşi păstrează însă strălucirea şi astăzi, la peste o jumătate de secol de când marele umorist a părăsit lumea, la Lipnice, iar astăzi se râde cu Hašek tot astfel cum se râdea *şi* pe timpul lui, şi

poate mai mulţi cu deosebire că astăziji cunosc mai mulţi oameni decât atunci.

„Doamne, ce flăcău de ispravă sunt! La ce bun însă toate astea cfacă lumea nu le-ar afla? Lumea trebuie să ajungă la această concluzie, omenirea trebuie să mă preţuiască aşa cum se cuvine, şi nu numai pentru remarcabilele mele însuşiri şi aptitudini cu adevărat fenomenale, ci mai cu Beomă pentru strălucitul talent şi incomparabilul caracter cu care am fost înzestrat. Fireşte, se vor găsi şi dintre aceia care îşi vor pune întrebarea: De ce oare acest imn de slavă n-a fost scris de o altă persoană, mult mai autorizată, de ce mi-am supus singur modestia unei asemenea torturi cum e laudă de sine?

Răspund: Pentru că nimeni altul nu mă poate cunoaşte mai bine decât mă cunosc eu însumi şi tocmai aici rezidă garanţia că nu se va scrie despre mine ceea ce ar contraveni realităţii”.

S-a scris mult despre Hašek şi, probabil, se va mai scrie. După cum el însuşi, într-o viaţă în fond risipită şi chinuită, a scris mult, cu mult peste puterile unui scriitor obişnuit, cuprinzând în paginile pe care ni le-a lăsat un fel de frescă a. acelei epoci, cu planurile şi straturile ei sociale, cu multitudinile ei” de contradicţii, anomalii ţi slăbiciuni umane. Şi e aproape de necrezut câtă putere de pătrundere şi câtă forţă de exprimare lapidară au stăpânit talentul acestui cu adevărat mare scriitor, dacă ne gândim doar la faptul că aproape nu există domeniu al vieţii sociale a timpului trăit de el pe care să nu-l fi creionat în schiţele lui. Schiţe care realmente, nu iartă, nici pe-alţii şi *nici* pe siiie, dar în care şi autorul *ţi* cititorul înţeleg totul. Toate slăbiciunile omeneşti sau cel puţin slăbiciunile capitale, prinse în insectarul povestirilor lui! Alcoolicul, infidelul, înşelătorul, panglicarul, prefăcutul, falsul apostol, patosul de paradă, conformismul, minciuna şi prostia,

toate şi-au găsit locul, condamnarea şi înţelegerea, dar nu înţelegerea filistină a burghezului, ci aceea a omului care îşi pricepe aproapele prins în angrenajul unei vieţi din care nu se mai poate desprinde. Umblând mult şi cunoscând mai ales o întreagă galerie de oameni, Hašek a putut intui forţele cele mai elementare ale spiritului uman şi Iţ-a putut desprinde cu o abilitate uluitoare trăsăturile cele mai pregnante. În felul acesta povestirile lui umoristice nu ne oferă numai o frescă, nu fie oferă numai *o* cronică, ci şi o veritabilă galerie äe portrete.

Dar poate că cel mai mare merit al lui Jaroslav Hašek, al acestui talentat meşteşugar al umorului, care genera *rs*»? Cu cea mai mare seriozitate şi, râzând el însuşi, îşi închina viaţa presărată cu multe jertfe cauzei supreme a imului, este acela că deşi scrisul lui cuprinde elementele unui mediu dat, cu particularităţi specifice, şi oglindesc o mentalitate mult diferită de altele, este instinctiv înţeles pretutindeni. Peripeţiile bravului soldat Švejk au fost traduse în peste patruzeci de limbi şi au sfârşit prin a găsi aceeaşi rezonanţă ca în propria lor patrie, şi aceasta pentru bunul motiv că ele semnifică ceva mai mult decât simpla oglindire a unor oameni şi a unei epoci. Lipsite de orice dogmatism, operele lui Hašek înţeleg omul la nivelul universal şi lovesc cu săgeata glumei toate dogmatismele ascunse ale violenţei şi ale anacronismului.

În fond, Hašek luptă împotriva forţelor demonice ascunse în întâmplările mărunte ale vieţii zilnice, împotriva forţelor nesănătoase ale epocii, pe care le vânează cu patimă de vânător în mediul în care trăieşte în propria sa fiinţă, *deci* pe vastul domeniu al unei experienţe cunoscute e-ztiâian, pentru a le deposeda de putere prin râsul sănătos şi franc al omului simplu.

JEAN GROSU

POVESTE CANIBALĂ

Ca să vorbim în termeni ştiinţifici, suntem siliţi să-i împărţim pe canibali în trei mari comunităţi, Aşadar: canibalii din Oceanul Pacific şi cei din jurul Australiei, apoi canibalii africani, printre care se evidenţiau odinioară dahomeii, a căror moştenire a fost transmisă botocuzitor şi în sfârşit cunoaştem marea comunitate a insularilor aflaţi în preajma Ţării de Foc din America de Sud.

Datorită influenţei creştinismului, toţi aceşti amatori de carne de om îşi delectau palatinul cu friptură de misionari.

Desigur, modul de preparare a misionarilor era foarte diferit. Greşeala rezidă în faptul că aceste mari comunităţi de canibali nu editează reviste în care. Să fie publicat cu regularitate, rubrica fixă: „Lista de bucate săptămânală pentru o familie aşezată”.

„Din aceste motive ne scapă în lte amănunte, drept care, suntem nevoiţi să ne bizuim doar pe unele informaţii păstrate la modul unor înfăţişări foarte neclare ale sărmanelor victime ale lăcomiei omeneşti. Aceste informaţii sunt foarte sumare şi incomplete, deoarece în zugrăvirea lor lipseşte l'esprit, şi asta, de bună seamă, datorită unei anumite situaţii de ordin psihologic. Căci, desigur, atunci când cineva e pus pe frigare, nu mai e în toate minţile. Şi, totuşi, ştim cu certitudine că:

În Noua Guinee misionarii sunt preparaţi la frigare după ce au fost împănaţi cu frunză de eucalâpt şi presăraţi cu mirodenii din insulele Moluce... Fără riici un fel de grăsime.

În Africa Centrală: Misionarul se tranşează cu cea – mai mare grijă, apoi se dezosează şi se înăbuşă cu sos

tomat. Datorită puternicei influenţe culturale e prezentat de asemenea sub, formă de sandvişuri.

În a treia comunitate de canibali surprindem procedeul cel mai primitiv. Misionarul e fript la frigare fără. Niciun fel de condiment. E, pur şi simplu, lipsit de orice gust suplimentar.

Nu mai rămâne aşadar decât întrebarea: care categorie de misionari e cea mai gustoasă. Ce exportă deci Europa în lumea sălbaticilor? Iezuiţi, dominicani, benedictini. Anglia, ca şi Germania, câteva. Categorii de păstori. Din Suedia sosesc câteva categorii de *bäroföri*, preoţi de diferite secte.

Toate ocoste categorii sunt de calitatea a doua. Slăbănogi în asemenea măsură, încât nici răul de mare nu mai poate stoarce nimic din ei.

De altfel, căpetenia papuaşilor de pe insula Roroto de lângă Noua Guinee i-a cerut consulului german din Wilipuroro, să nu mai fie trimişi în misiune nişte păstori atât de uscaţi.

Iată deci, pe scurt.

— Amintirile despre arta culinară ale unor popoare lipsite de cultură, ce trăiesc pe insulele din Oceanul Pacific, în inima Africii Centrale, precum şi în Ţara de Foc.

Creştinismul, precum ştim, se împarte în trei mari comunităţi: catolici, evanghelici şi pravoslavnici.

Pe vremea când se petrecea această tristă poveste, trăia la Moscova părintele Alexei Dimitri Kurilovici, popă la floarea biserică a sfintemerovička Păroasa.

Alexei Dimitri Kurilovici, fie-i ţărâna uşoară şi cinstită amintirea, era un popă* de ispravă. Făcuse paisprezece minuni şi întrucât dobândise cu acest prilej 480.000 de ruble, s-a înfăţişat la el nacealnicul poliţiei şi i-a spus doar atât:

— Ascultă, porcule, cât a trăit sfinţia-sa, răposatul

părinte Panurlov, predecesorul tău, ne dădea nouă jumătate de la fiecare minune şi treizeci la şută de la fiecare pogrom. Iar tu, porc de popă, tu nu ne-ai dat nouă nicio copeică. Siberia te mănâncă.

Alexei Dimitri Kurilovici rămase o clipă înmărmurit, apoi începu să se tocmească.

Aşa stând lucrurile, nacealnicul poliţiei îi spuse popii Kurilovici:

— Cu mine, porcule, să nu stai la tocmeală… Ştii bine că ai ucis-o pe văduva Prakovova, ca să pui mâna pe averea ei.

— Cinstit fie Domnul Dumnezeul nostru, răspunse oftând părintele Kurilovici – e drept, am săvârşit această faptă, dar, dacă nu mă înşel, jumătate din această avere ai căpătat-o tu, Ivan Ivanovici.

— Aşa e, ai dreptate, de căpătat am căpătat, dar cu ce m-am ales din povestea asta? Am dat ici o mie, dincolo altă mie, şi până la urmă nu mi-a mai rămas nimic… Şi când ai jefuit colierul de pe statuia sfintei fecioare Stanislava, mie nu mi-ai dat decât trei perle amărâte, preaafinte Alexei Kurilovici.

— Da, aşa e, în schimb tu l-ai expediat în Siberia pe ovreiul Averka, căruia i-ai vândut perlele şi pe urmă i le-ai luat înapoi cu averea lui cu tot.

…

După care urmă altă ceartă în decursul căreia ieşi la iveală că preacuviosul părinte Kurilovici necinsteşte femeile venite în pelerinaj.

Pravoslavnicul popă nu se lăsă însă intimidat şi refuză cu îndârjire să dea cincizeci la sută din fiecare minune; aşa se face că nacealnicul se duse direct la arhimandrit… Sărmanul Alexei Dimitri Kurilovici! Arhimandritul împărţi cu nacealnicul întreaga avere a acestui popă bun şi cumsecade, şi emise o decizie prin

care Alexei Dimitri Kurilovici trebuia să plece în Oceanul Pacific spre a-i câştiga pe sălbatici de partea credinţei pravoslavnice.

Alexei Dimitri Kurilovici era o bucată de carne de toată frumuseţea. Fu primit în audienţă de însuşi răposatul Serghei, marele cneaz. Acesta îi făcu rost de vrea patru mii de icoane şi iconiţe, şi, astfel echipat, grăsanul Alexei Dimitri Kurilovici fu transportai în străinătate spre a-i converti pe sălbatici întru credinţa pravoslavnică…

Pe drum îi merse bine popei. Altă ieşire nu vedea, Ori Siberia, ori să-i boteze pe sălbatici.

Pe vas cântă mereu: „Doamne miluieşte”, şi rechinii ocoliră vasul cu pricina.

Şv potrivit planului, fu descărcat, cu sfintele icoane cu tot, pe insula Roramuro.

Să ne întoarcem deci la începutul povestirii noastre Pe insula Roramuro trăiesc canibalii din prima categorie, adică cei care-i prepară pe misionari la frigare, împănaţi, cu foi de eucalipt şi presăraţi cu mirodenii din insula Moluce.

Credinţa pravoslavnică era însă pentru ei o noutate» şi îndeosebi un misionar atât de gras cum era părintele Alexei Dimitri Kurilovici.

Mâncaseră până atunci iezuiţi, fripseseră dominicaal» pregătiseră şi păstori evanghelici – cu alte cuvinte coasumaseră toate credinţele. Avuseseră catolici, evanghelici, şi din meniul lor nu lipsea decât un pravoslavnic.

Îl închiseră pe Alexei Dimitri Kurilovici într-o cuşcă şi se apucară să-l hrănească de zor, să se mai îngraşe.

Acesta se lăsă în voia Domnului, începu să-i iniţieze pe cei adunaţi în faţa cuştii în tainele credinţei pravoslavnice, şi se îngrăşă văzând cu ochii, de la o zi la alta, până când într-o bună zi plesni, furhizând celor de pe

insula Roramuro carnea cea mai gustoasă de care avuseseră part «Vreodată. Aşa se face că locuitorii acestei insule au devenit nişte pravoslavnici atât de fanatici, încât, nu de mult, l-au convins pe un misionar catolic, înainte de a-l înfige în frigare, să treacă la credinţa pravoslavnică.

POVESTEA COLACULUI DE SALVARE PENTRU SINUCIGAŞI

La Praga, mulţi oameni obişnuiesc să sară de pe pod în Vlţava. Tot la Pragarân cadrul primăriei, a fost instituită o cofhisie pentru reforma spaţiului locativ. O asemenea comisie trebuie să circule, drept care, a circulat. Şi, întrucât suntem nişte ghinionişti fără seamăn, incriminata comisie s-a întors, după îndelungatele sale investigaţii pe teren, cu o experienţă contrarie menirii sale. S-ar putea ca membrii ei să fi fost disperaţi de faptul că reforma «spaţiului locativ nu avea şansa unei realizări facile la Praga şi s-ar mai putea ca, în temeiul disperării pricinuite de neputinţa lor de a descoperi acele elemente pe care le căutau, să se fi gândit, probabil, la sinucidere şi, cu acest prilej, au sesizat şi au cercetat cu atenţie instalaţiile prer gătite în alte oraşe pentru cei ce vor să se aťunce în apa unui râu”.

Şi, cum spuneam, s-au înapoiat din călătoria lor cu un rezultat absolut contrariu celui urmărit. În locul unei reforme a spaţiului lpeativ, au venit cu propuneri privind tot ceea ce se poate face pentru binele sinucigaşilor. Chestiunea se leagă însă foarte bine şi de amintita reformă a legislaţiei spaţiului locaţiv. De pildă, cineva, neputând să plătească chilia, sare de pe pod în apa Vltâvei. Reforma privind legislaţia spaţiului locativ impune ca respectivul om să fie scos din apă şi salvat cu ajutorul unor mijloace moderne, de a căror existenţă membrii comisiei au aflat pe

méleaguri străine…

E vorba în primul rând de colacii de salvare pentru sinucigaşi, şi aşa se face că, ia întoarcerea lor din călătorie, fu luată decizia ca aceşti colaci, cu funiile respective cu tot, să fie depozitaţi pe toate podurile din Praga şi pe tóate Gheiurile. Vltavei, aşa fel încât să poată fi aruncaţi sinucigaşilor care s-ar arunca în apă cu intenţia de a se spânzura.

Chestiunea a fost înaintată-unei comisii speciale care, instituită la iuţeală, a organizat, totla iuţeală, acel banchet de pomină, atât de important pentru triumful cauzei în virtutea căreia milita.

După banchet a urmat trezirea la realitate şi astfel s-a discutat cum anume să fie pus la cale totul, cu temeinicie. Să amplasezi nişte colaci de salvare costisitori aşa, fără niciun fel de supraveghere, ca oricine să aibă acces la ei e, desigur, o treabă iluzorie, ţinând seama de faptul că numai funia valorează, la fiecare piesă, peste 24 de coroane.

Şi-au dat seama, numaidecât. Că s-ar fi putut ivi cu uşurinţă salvatori cu spirit de sacrificiu, în staré să fure funiile cu colaci cu tot.

Aşa se face că la proxima şedinţă a comisiei a fost luată o, importantă hotărâre t: arc prevede necesitatea imperioasă a înfiinţării unor cutii speciale, care să fie zidite în pod; respectiv în fundamentul balustradei, dar aşa fel, încât să poată fi deschise. Cheile de la aceste cutii urmând să se afle în păstrarea primăriei.

— Mai târziu, această propunere a fost modificată în sensul necesităţii unei înţelegeri cu direcţia generală a poliţiei, ceea ce s-a şi întâmplat. După această înţelegere s-a stabilit că amintitele chei de la cutiile cu colacii de salvare de pe podurile Vltavei să se afle la cel mai apropiat dintre gardieni. Aşa se face că tuturor gardienilor li s-a

adus la cunoştinţă că, atunci când se află pe poziţia *celui mai apropiat*, trebuie să meargă să deschidă cutia.

Asta era o treabă foarte înţeleaptă şi de aceea se impunea ca ea să fie pusă în aplicare cu consecvenţă şi temeinicie, spre a nu se ajunge la niciun fel de situaţie-conflict, care să contravină dispoziţiilor direcţiei generale a poliţiei.

Pe toate cutiile ocrotitoare ale colacilor de salvare fu pictată inscripţia: „Cheia se află în păstrare la gardianul cel mai apropiat”. Instrucţiunile trebuie respectate cu «tricteţe şi, aşa cum demonstrează cazul domnului Krátký (Scurtu), viaţa a verificat instrucţiunea în speţă, cu prisosinţă.

Domnul Scurtu, persoană respectabilă, neavând nimic mar bun de făcut, urmărise, de mai multă vreme, cum se muncă sinucigaşii în apă.

Cu acest prilej remarcase şi măsurile de securitate luate dr autorităţi şi aştepta cu nerăbdare să vadă cum se vor nplica în practică.

Într-o vineri, la lăsarea şefii, pe când se plimba pe podul Karol, a surprins, deodată, o femeie, de bună seamă o admiratoare a sfântului Jan Nepomuk, sărind în apă chiar în dreptul statuii sfântului cu pricină:

Fără să mai stea pe gânduri; a pornit iiâte pe pod în jos* spre Piaţa Cruciaţilor, unde a anunţat cazul gardianului de serviciu, cerându-i să vină repede cu cheia la cutia prinsă de balustrada podului şi să scoată imediat din ea colacul de salvare.

— Únde spuneţi că a sărit? A întrebat gardianul, conştient de instrucţiunile pe care le avea.

— În dreptul statuii sfântului Jan Nepomuk.

— În cazul ăsta, îmi pare rău, dar nu pot face nimic, a răspuns gardianul, pentru că dispoziţia sună astfel: „Cheia se află la gardianul cel mai apropiat”. Asta înseamnă că

gardianul cel maţ apropiat se află la poarta din Malá Strana, adică în partea opusă a podului la el trebuie să vă duceţi după. Cheie, căci eu nu sunt cel mai apropiat.

Şi-o rupse domnul Scurtu la fugă spre poarta Malá Strana şi dădu de gardianul cu pricina tocmai în dreptul statuii mareşalului Radecky.

— Îmi pare rău, scumpe prietene, dar eu nu sunt ce! mai apropiat; aşa cum se prezintă situaţia, cel mai apropiat e colegul meu din Piaţa Cruciaţilor.

Zbură deci domnul Scurtu înapoi şi-l găsi pe gardianul lui tocmai în strada Karlova.

Auzindu-l, acesta izbucni în hohote de râs:

— Spuneţi de colegul meu că era în Piaţa Radecky; păi, în cazul ăsta, e totuşi mai aproape decât mine: N-am ce-i face. Instrucţiunea e instrucţiune. Trebuie să fugiţi înapoi la el.

De trei zile. Alerga domnul Scurtu de la un gardfan ia altul, de trei ori a şi fost înhăţat 4 i dus la poliţie, dar nici acum nu ştie care dintre gardieni e, de fapt, *mai aproape*.

LA FRIZER

Dramă într-un act

I

Domnul Spachta, frizerul, se afla în plină activitate. Victima sa fusese temeinic săpunită de ucenic şi dumnealui începuse s-o radă cu toată seriozitatea şi în acest timp îi vorbea:

— Care va să zică, i-a venit până la urmă şi. Rândul turcului. Jigodia asta de turc s-a întins, vorba ceea, ca o pomană ţigănească, până când italianul n-a mai putut răbda şi a spus: „gata, de aici până aici, fiţi bun, stimate

domn, şi lăsaţi, vă rog, capul pe spate.

Noi, vechii ostaşi, stimate domn, a, asta nu-i decât o uşoară zgârietură, stimate domn, puturosul ăsta de băiat a uitat să săpunească un firicel. Dar nu-i nimic, stimate domn, căpşorul pe spate. Şi cum ziceam, noi, vechii ostaşi, ştim ce va să zică războiul, nu-i aşa? Italianul are, stimate domn, cele mai bune arme, dar nici turcul n-o să vrea să se lase mai prejos. Numai să nu se încurce în povestea asta Serbia, stimate domn. Balcanii fierb, da, totul fierbe… cum în Balcani, asta, stimate domn, n-a fost nimic, un neg, atâta tot, asta trebuie tăiat cu briciul şi, gata, nu mai creşte la loc niciodată. Dar ce să-i faci, stimate domn, dacă marile puteri nu-i lasă nicio bucurie. Da, da, Balennul e un pământ fierbinte, o dată explodează, nu, stimate domn, n-am intrat în piele, n-a fost decât un punctuleţ titgru – lin ungurean, dum îi spunem noi, e mai bine să-l lui decât să-l storci. Şi să vedeţi, stimate domn, că s-ar puţcă ca ungurul să deschidă graniţa şi să lase să-i intre Îi» ţară dobitoacele sârbeşti. Numai să nu vrea sârbii să le vândă mai înainte armatei turceşti. Nu, n-au s-o facă, sunt în sigur de ašta, căci cel mai bine e să-i laşi pe turci să flămânzească, dar nici asta nu merge, stimate domn, fiindcă dumnealor au să mâne în spatele armatei cămilele. Aşa gândesc eu, stimate domn, fiţi bun, vă rog, şi lăsaţi puţin capul într-o parte, aşa, vă mulţumesc, tu irul trebuie luat cu viclenie. Turcul e uns cu toate alifiile, vedeţi chiar acum a cedat Tripolisul. În schimb porneşte în interiorul ţării şi acolo începe cu arabii un război mărunt şi or să taie în carne vie, da de unde, stimate domn, astá nu e tăietură, era un coşuleţ, un mic prusac, cum îi spunem noi, şi asta trebuié să dispară, da, stimate domn, războiul ăsta o să fie un război greu, mărunt-mărunt, dar o să curgă mult* sânge, nu. Vă rog să nu vă speriaţi, stimate domn, buza n-are nimic, Ssă nu vă gândiţi la aşa ceva, n-a fost decât puţină spuzeală, un

herpes, pe care l-am ras şi asta, credeţi-mă, e foarte bine. De bună seamă aţi tras o spaimă azi-noapte, nici nu e de mirare, în ziuă de azi omul se sperie din te miri ce, şi dacă izbucneşte războiul european aşa cum se vorbeşte, să te ţii, stimate domn, ce cumplit o să fie, da, o să se ucidă fraţii între ei, a, nu vă temeţi, stimate domn, a alunecat în pic briciul, sângele asta îl oprim numaidecât, aşa, acum e iar totul în ordine, mda, ce bine ar fi dacă ar putea să spună aşa marile puteri, ei, fir-ar să fie, zău dacă mai ştiu ce are briciul ăsta tocmai azi, uitaţi-vă, parcă ar vrea să intre în turci, nu alta, e iute ca argintul viu şi ascuţit mai abitir ca oricând. Credeţi-mă, Stinfete domn, dacă n-aş avea familie, eu însumi aş porni împotriva turcului, ştiţi, nu pentru că e necredincios, nu, de asta mie puţin îmi pasă. N-ai decât, crede în ce vrei, dar, ştiţi, pentru că e turc. Turcul e o puşlama, da, stimate domn, o puşlama, uitaţi-vă numai la turcii din Praga ce fel de nădragi poartă, zău, stimate domn, i se face Omului lehamite şi intrăspaimă în el numai când îi vede, ca să nu mai vorbim că atunci când în locul marafeturilor pe care le vinde are la cingătoare un cuţit lung, şi altul mai scurt, şi un pistol şi încă un pistol”, şi un cosor şi te trezeşti că intră cu toate astea în tine, nu, stimate domn, credeţi-mă, nu s-a dus decât o bucăţică mică de piele, mică de tot, acum trebuie s-o dăm jos, că aşa nu poate să rămână. Ďa, da, cu turcii nu e de glumit, fiecare turc e ca un balaur, dar ce-i drept, şi italianul e sălbatic, aşa că ţine-ne, Doamne, dacă povestea începe să zbârnâie în preajma noastră. O să iasă o păruială pe cinste, ah, pentru numele lui Dumnezeu, stimate domn, nu vă speriaţi, imediat îl oprim, iar a fost, credeţi-mă, un coşuleţ, din alea, un mic prusac, cum îi zicem noi. A trebuit să dispară, stimate domn, altfel nu se putea, gata, l-am tăiat şi ne-am descotorosit de el, dar dumneavoastră aţi auzit, stimate domn, că turcii le-au şi tăiat italienilor drumul spre

mare în Tripolitania? îi trimit acolo pe başibuzuci, frumoasă adunătură, căpşorul într-o parte, stimate domn, acum ne bărbierim sub nas. Aşa, stimate domn, dar să ştiţi că nici ilalienii nu stau pe tânjală, şi trimit şi ei acolo regiment după regiment. Numai că arabii, stimate domn, da, arabii merg mână în mină cu turcii, vorba ceea, sunt de aceeaşi credinţă şi le. Place şi lor grozav să taie şi să înţepe în carne vie. Dumnezeule Cristoase, stimate domn, doar n-o să-mi leşinaţi aici, hei, Josef, stropeşte-l iute pe domnul şi şterge-i sângele de pe nas – aşa, stimate domn, acum e iarăşi totul în ordine, nu, stimate domn, n-a fost vârful nasului, ci doar un neg, ştiţi, aţi avut pe nas un neg, s-ar putea să fi fost un semn din naştere, stimate domn, şi asta, ştiţi, trebuia şi el să dispară; nu de alta, dar vă urâţea aspectul feţei, stimate domn. Dar, ca să nu uit, să ştiţi de la mkie că italienii o să aibă de furcă nu glumă cu turcii, asta de vreme ce arabii s-au răsculat împotriva valahilor. Arabul, Rimate domn, e, după judecata mea, mai rău ca turcul, javra asta îţi taie capul… Josef, stropeşte-l pe domnul!

— Nu vă speriaţi, stimate domn, asta nu-i nimic, doar bucăţi de piele superficială. Ştiţi, pielea asta, atunci când nu cedează, e afurisită rău, aşa că, mai bine să dispară, stimate domn, eu, pe cinstea mea, trag o fugă până acolo, în Tripolitania, aşa, stimate domn, Josef, adă repede apa, aşa; acum vă spălăm frumos, stimate domn, şi mai dăm o contra, aşa trebuie, stimate domn, fără contra nu se poate, Josef, dă-mi, te rog, briciul ăla nou. Aşa, stimate domn, aşa, căpşorul pe spate, cine şi-ar mai fi închipuit c-o să curgă iar sânge, nu, stimate domn, n-am intrat decât în rana aceea, mai veche, să ştiţi că eu sunt foarte atent şi prevăzător, nu, nu, eu nu vreau să-i nemulţumesc pe clienţii mei, vă daţi seama, stimate domn, situaţia în ziua de azi e proastă în toată lumea. Oriunde te-ai uita, tiu vezi

decât rebeliuni şi răzmeriţe şi, cât ai zice peşte, curge sângele.

— Dumnezeule Cristoase, stimate domn... Josef, readu-l în simţiri, nasul, stimate domn, e întreg, povestea s-a întâmplat sub nas, o bucăţică, un fleac, nici nu merită să mai vorbim despre asta. Acum, în război, soldaţii s-ar desfăta dacă turcii s-ar purta aşa cu ei, ştiţi, stimate dorrih, nu ştiu cum să vă spun, dar eu unul m-am zăpăcit de tot din povestea asta. Josef, dă-mi te rog bandajul, nu, stimate domn, nu vă faceţi sânge rău că nu-i nimic, trece; rănile astea din tăietură se vindecă repede. Aşa, stimate domn, acum punem frumuşel un plasture, şi dumneavoastră binevoiţi a lăsa căpşorul într-o parte, ca să curăţăm bine şi obrazul ăsta. Ştiţi, stimate domn, omul e, totuşi, o fiinţă însetată de sânge, să vă ţineţi câţi orfani şi câte bocete şi văicăreli or să fie atunci când or să sosească ştirile de pe câmpul de bătălie. Josef, fii bún, te rog, şi înfăşoară urechea asta în hârtie... Aşa, acum e totul în ordine, stimate domn, ne-a fost teamă pentru dumneavoastră când aţi căzut de pe scaun ca un meteor, staţi aşa, şi îndată va fi totul în cea mai perfectă ordine... Se spune că iar au început să cadă meteori, stimate domn, şi că s-ar vedea o nouă cometă. Asta, stimate domn, înseamnă război, da, da, ftsta e Un semn neînşelător, rămas din vechimé. Aşa, şi-acum, stimate domn2 curăţăm bine gâtul, nu, stimate domn, fără asta nu se poate, vă rog să staţi liniştit şi să ni-i vă împotriviţi, războiul e un lucru îngrozitor mai cu seamă într-o ţară atât de sălbatică cum e Africa. Acolo, stimate domn, nu vă temeţi, sub bărbie suntem îndată gata, ştiţi dumneavoastră, stimate domn, că acolo sălbaticii ăia obişnuiesc să le taie prizonierilor gâtul? Da, îl înşfacă pe bietul prizonier, pun mâna pe un cuţit lung, i-l înfig sub bărbie, cam aşa, ţineţi-vă bine, stimate domn, îndată suntem gata, vedeţi cam aşa, stimate domn,

pe urmă *hâtst* şi capul se duce de-a dura. Josef, fii bun te rog, ia capul ăsta şi pune-l undeva deoparte…

După o clipă:

— Dumnezeule Cristoase, stimate domn, ce” mi-aţi făcut?

Şi domnul Spachta simte că-l ia cu leşin.

DESPRE GAZETA OFICIALĂ PRAGHEZA

II

De fiecare dată când iau în mână „Gazeta Praghează”, organ central guvernamental, simt cum îmi creşte inima, bucurându-mă de Valoarea ei estetică. De aspectul ei grafic nu se poate vorbi, acesta e destul de amărât, în schimb conţinutul e îndeobşte ţesut din asemenea învăţăminte morale şi din atâtea idei spirituale, încât e mai mare fericirea să citeşti aceste rânduri ale redactorilor guvernamentali, printre care se remarcă, mai cu seamă, bărbăteasca statură a domnului Oi Filip. Adeseori găseşte omul în ea multe lucruri care, la prima vedere, par a fi o prostie capitală. Spun la prima vedere, deoarece în clipa următoare devine limpede oricui că aici-a fost săvârşită o glumă spirituală de înaltă clasă. De pildă, citiţi în paginile ziarului despre nenorocirea ce s-a întâmplat lângă Luzin, în Elveţia, cu care prilej s-au înecat zece băştinaşi cil căpitanul Liong cu tot. Liong* era chinez, iar dumneavoastră vă puneţi fiecare întrebarea cum a ajuns sărmanul căpitan în Elveţia, iar după moarte, colac peste pupăză, în coloanele gazetei oficiale pragheze. Pe urmă căutaţi pe hartă Luzin. Ştiţi că în Elveţia există oraşul Luzern, nicidecum Luzin; Luzin e un oraş regional în gubernia rusească Vitebsk, şi.

— Astfel, în cele din urmă vă aduceţi aminte de Luzon, cea mai întinsă dintre insulele arhipelagului filipinez, unde chinezi sunt cu duiumul. Aşa mai venim de acasă, căci acolo s-ar fi putut îneca foarté bine amintitul căpitan Liong. Citiţi în continuare şi aflaţi că dumnealui a fost pirat, şi, într-adevăr, ce frumos ne spune acest lucru rubrica de ştiri *locale* a gazetei oficiale pragheze: *Sălbăticiile unor piraţi în Elveţia*. Peste paisprezece zile veţi putea citi această ştire încă o dată în Buletinul oficial.

Câtă strădanie educativă din partea „Gazetei Pragheze” pentru propăşirea culturală a naţiunii!… La urma urmei, cititorul nici nu trebuie să dea crezare rubricii oficiale pragheze, ci pur şi simplu să întreprindă investigaţii şi să descopere în ce constă, de fapt, acea ghicitoare, pe care sub forma unei ştiri locale o prezintă cititorilor săi „Gazeta Praghează”. Şi, în felul acesta, se instruieşte. Iată, deci, /r în ce constă valoarea estetică a acestui cotidian. Se duce omul în sala de lectură a unei biblioteci şi acolo alătură şi compară, într-un dicţionar ştiinţific, numele râurilor, ţărilor şi oraşelor pe care le vede tipărite în gazeta oficială praghează. În felul ăsta cititorul prinde poftă să studieze. Cercetarea dicţionarului ştiinţific, după citirea gazetei oficiale pragheze, devine pentru el o necesitate zilnică şi, categoric, survine speranţa că, în dorinţa de a-şi însuşi cât mai multe cunoştinţe, să studieze în cele din urmă tot dicţionarul ştiinţific, să observe şi alte lucruri pe care un intelectual „e bine să le cunoască şi astfel sufletul lui devine gingaş şi plăpând, începe să se gândească la problemele artei, la educaţia artistică, va frecventa spectacolele de operă şi pretutindeni va recomanda cu căldură lectura gazetei oficiale pragheze, care a făcut din el un intelectual şi i-a influenţat simţul pentru frumos.

Dar câte n-a făcut până acumgazeta Praghează”

pentru tot soiul de ticăloşi, ucigaşi, timari, hoţi şi denunţători? Aceştia au fost întotdeauna cei ce au ajutat poliţia să meargă pe urmele tâlharilor şi ucigaşilor, publicând pe coloane lungi o descriere amănunţită a faptului. Că *nu* l-au văzut pe răufăcător: „S-a încetăţenit părerea că făptaşul *n-a purtat* sacou negru şi pantaloni gri Ţinând seama de această opinie, poliţia întreprindea cu hotărâre cercetări mult uşurate prin aceea că-i, aresta pe toţi bărbaţii care *purtau* sacou negru şi pantaloni gri căci, credeţi-mă, era un truc al „Gazetei Pragheze 1 când scria că făptaşul *nu purta* sacou negru şi pantaloni gri, presupunând că după citirea acestei ştiri făptaşiţi avea să îmbrace anume un sacou negru şi pantaloni gri, ca să nu fie recunoscut.

„Gazeta Praghează" a fest aceea care l-a descris, până în cele mai mici amănunte, pe asasinul Magdei Novotná, ca şi când ar fi colaborat săptămânal la suplimentul umoristic duminical, şi cei din redacţie l-ar fi cunoscut din vindere.

Există însă o expresie care joacă un rol foarte important în toate aceste ştiri ale gazetei oficiale pragheze. Iar această expresie este „din păcate". Zi de zi puteţi citi: „Din păcate, a fugit". „Din păcate, s-a aruncat în apă..." „Din păcate, în clipa în care băcăneasa s-a întors cu spatele, el i-a fürat o bucată de şuncă în valoare de zece coroane. „Din păcate, după aceste cuvinte, a siluit-o"... „Din păcate, s-a îmbătat"...

Conţinutul „Gazetei Pragheze" e variat şi atractiv. Gazeta e împărţită, din punct de vedere tematic, în două părţi.

— Pe una din ele se poate vedea titlul PARTEA OFICIALĂ, pe cealaltă PARTEA NEOFICIALĂ. În partea oficială aflaţi tot ceea ce trebuie să ştie orice öm aşezat; Acolo, de pildă, stă scris că prinţesa de Schaumburg-Lipe a

zămislit un prinţişor, sau că: guvernatorul (mi-e teamă că acest amănunt nu va trece la cenzură), aşadar, domnul guvernator a plecat cu automobilul la Kladno şi, de-acolo, a luat-o apostoleşte spre Viena, şi aşa mai departe, ştiri una şi una. Şi cu câtă plăcere citeşte omul asemenea ştiri oficiale. Aşa află că distinsul consilier, comercial Hachfeld din Modling a fost numit consilier guvernamental. Şi ce bucurie pe toată lumea atunci când te întreabă ce mai e nou… „Cum adică, dumneata încă nu ştii că distinsul nostru consilier comercial Hachfeld a fost numit consilier guvernamental?” Şi o luaţi repede din loc, spre a putea comunica mai departe această ştire atât de plăcută şi atât de importantă…

Dar n-aţi apucat bine să vă delectaţi cu *Partea oficială*, că şi începe să vă amuze *Partea neoficială*, unde puteţi citi, de pildă, următoarele: „*Alinare sufletească prin pedeapsa cu moartea*”. Aşa cum suntem informaţi din surse demne de încredere, în cadrul discuţiei cu privire la modificarea Codului penal, urmează a fi luată în considerare alinarea sufletească prin pedeapsa cu moartea. Alinarea va fi, desigur, de mari proporţii şi noi nu vom uita să aducem (a cunoştinţă cititorilor noştri – atunci când va fi cazul – amănunte în legătură cu această alinare! La ce anume ne putem aştepta, potrivit ştirii gazetei oficiale, care, *atunci când va fi cazul*, va aduce ta, cunoştinţa cititorilor săi amănunte cu privire la alinarea prin pedeapsa cu moartea? S beneficieze, oare, de această alinare prin pedeapsă cu moartea numai abonaţii gazetei oficiale pragheze? Dar cum rămâne cu noi, ceilalţi, care nu ne-am abonat?

În sfârşit, ştirea pe care o citiţi în continuare are într-adevăr darul să vă bucure: 312 pelerini, cu lacrimi în ochi, au pornit să bată drumul de la Bino până în Palestina Ştirea aceasta e atât de importantă, încât gazeta oficială a

tipărit-o cu literă grasă.

Şi dacă nici cu asta nu vreţi să vă bucuraţi, atunci, cu siguranţă, vă va amuza foiletonul în care Jan Josef Svatek îşi publică aventurile sale printre arabii din Tunisia Aventuri care, fără îndoială, vor avea darul să vă captiveze. De altfel, în toate foiletoanele sale, acest distins călător bea cafea Mocca şi se lasă pişcat de ploşniţe. Şi treaba asta o face din aprilie.

Un mare avantaj are totuşi această gazetă oficială praghează. Un avantaj de netăgăduit: hârtia sa care nu-i aspră, ci, dimpotrivă, moale şi fină.

Această hârtie este lăudată de toate posturile de jandarmi, Unde gazeta oficială praghează este trimisă pentru instruirea şi culturalizarea vajnicilor apărători ai ordinii Da» hâia gazetei oficiale pragheze e agăţată acolo, în cui, îndeplinindu-şi cu cinste misiunea sa exterioară, cu acea incontestabilă drăgălăşenie de care este capabilă mâna asprişi puternică a jandarmului; şi, după ce-şi îndeplineşte nobila misiune, coboară încet acoperind, ca faţa ei oficială, *actele extraoficiale ale organelor de securitate*.

ULTIMUL MLADOCEH DIN KOŠIŘE

Închinat memoriei acestuia

— Košiře e o comună cu totul aparte. Un anume cetăţean documentează cu argumente filosofice că sunt anumite momente în viaţa omului în care până şi o vită înner buneşte în comună Košiře. Acest cetăţean e originar din Košiře, iar această frază învăluie într-un mister şi mai mare ce anume stârneşte în Košiře o impresie atât de aparte.

De atâtea ori m-am gândit la povestea asta şi pot

spune că, asumându-mi misiunea de a observa vacile mânate prin Košiře, am remarcat că aceste cornute de prăsilă manifestă, în drum spre Košiře, o anumită nelinişte.

Şi totuşi înfăţişarea comunei Košiře lasă o impresie dulce, plăcuţă, plină de blândeţe şi de bună vecinătate, mărturie stând Palatul reprezentativ în care sunt instalate şcolile, primăria, cisterna pompierilor, secretar comunal şi alte unelte şi persoane asemănătoare ce slujesc interesele obştei. Această urjaşă clădire n-a avut, iniţial, niciun fel de intrare.

Antreprenorul care a înălţat acest edificiu e un bărbat nespus de uituc. Într-o vreme îşi uita cu regularitate umbrela în cârciuma U" Holubu[1] – din Smichov, pe urmă când îşi venea în fire. Şi îşi aducea aminte, se întorcea acasă cu umbrelă, în schimb, în ziua următoare, uita să deseneze intrarea pe planul acestei clădiri.

Pe urmă s-a odihnit un timp şi de atunci uită numai umbrelele.

Cei din Košiře, cum nu cad uşor pradă deznădejdii, cu calm au spart un zid din partea scării, au făcut o intrare modestă, ce-i drept, nu prea lesne de găsit, şi, pe aici, domnul primar se strecoară frumuşel în primărie, de parcă i-ar fi ruşine de comună pe care o gospodăreşte cu atâta sârg.

De vină că nu se bucură de o faimă prea bună comuna Košíře sunt tot felul de întâmplări misterioase. Lăudabilă a fost, în privinţa aprecierii Košiřelui, activitatea gazetei oficiale pragheze. Din pricina unor misterioase evenimente petrecute la Šmufcyrka, „Gazeta Praghează" a lipit întregului tineret din Košiře eticheta de depravat. Primarul comunei a răspuns printr-un tijtqis special că omorul nu a fost comis în cadastrul – Košiře, ci pe teritoriul

1 La porumbelul

Smichovului.

Organele primăriei din Smichov au explicat însă că, în urma investigaţiilor şi constatărilor poliţieneşti, crima a fost săvârşită în cadastrul comunei Košiře, după care trupul neînsufleţit al victimei a fost târât în cadastrul Smichovului, aducându-i-se în felul acesta o gravă profanare.

Aşa stând lucrurile, primarul Košiřelui a răspuns în „Politica”, arătând că presupuşii ucigaşi sunt totuşi cetăţeni ai comunei Smichov.

Drept care, Smichovul a ripostat oficial: „Presupuşii ucigaşi sunt, într-adevăr, cetăţeni „ai comunei Smichov, dar adevăraţii ucigaşi se cuvine a fi căutaţi în Košiře”.

S-ar fi ajuns probabil, dacă nu sigur, la un război fratricid; dacă, între timp, n-ar fi, apărut alt eveniment care să împingă chestiunea apartenenţei amintiţilor ucigaşi pe planul al doilea al preocupărilor poliţieneşti. De «ta aceasta era vorba, desigur, de Košiře. La comisariatul poliţiei din Košiře, gardienii l-au zvântat în bătaie *pe* revertenţul Spurný. Şi l-au. Zvântat în bătaie pentru simplul tiiotiy că l-au arestat. Alt motiv n-au avut. „Gazeta oficială praghează* a scris, ce-i drept, că a muşcat, dar asta nu poate fi adevărat, pentru că, e ştiut/un om *cvt* dinţii proaspăt scoşi n-are cum să muşte.

Şi tocmai în acele vremuri, înduioşător de tulburi, mi-a fost dat să-l cunosc pe cel din urmă mladoceh din Koěiře.

— I-au pus pătura în cap, mi-a spus el, cu un aer de cunoscător – şi acum încasează, derbedeule, să ai de cheltuială, de vreme ce nu vrei să munceşti. Şi l-au tăbăcit în lege… Ori se ştie că un asemenea revertent nu prea ţine la tăvăleală» Căci astfel revertenţii ăştia ne-ar fi gâfcuit pe noi, burghezii, la tot pasul.

După, această frumoasă introducere s-a prezentat.

«Mă numesc Kuše şi sunt ultimul mladoceh din

Košiře.

Pe urmă a tăcut câteva clipe, după care s-a grăbit să adauge:

— Dumneata locuieşti acolo, sus. Nu ştiu dacă ştii, dar vecina dumitale Davidová are chingi noi la coşarcă. De unde are fémeia asta atâţia bani L. Se spune, despre ea că ar fi vizitată de un plutonier-major. Cum văd, n-are parte de prea multe bucurii de la fetele ei. Una fine de-acum un prunc în braţe, a doua leagănă, iar o a treia fată nu are, Va să zică dumneavoastră binevoiţi a fi ultimul mladoceh din Košiře? Am întrebat eu respectuos.

Da, a încuviinţat dumnealui, cu o voce întunecată. Iniţial am fost douăzeci. Am crescut, ca să zic aşa, Îmbucurător, dar pe urmă, unul după altul, prieten după prieten, s-au pierdut.

Í Coşarcă v...

Şi am rămas doar doisprezece. Atunci, noi mladocehii din Košiře am înfiinţat un club politic. De îndată če l-am pus pe roate, am început să desfăşurăm aici o intensă activitate de club. Pe urmă s-a revărsat într-o zi pârâul din Motol şi s-a Eis cu clubul, pentru că noi, membrii clubului, ne-am certat atunci pe chestia regularizării. Cineva a spus că „problema reagularizării pârâului din Motol nu intră în competenţa programului mladoceh, altul a afirmat „că numai într-un partid în care domneşte libertatea de gândire pot fi aplicate orice fel de principii politice. Aşa se face că ne-am certat vreo săptămână, după care, nu ştiu cine, i-a turtit nasul preşedintelui. Iar mie, tot aşa, mi-a azvârlit unul cu o cutie de chibrituri înfiptă într-un suport de porţelan cu acelaşi prilej, casierului i-au tăiat paltonul...

Şi uite aşa, clubul s-a dizolvat, statutul lui a fost returnat ia guvernământ, şi astfel n-am mai rămas credincioşi stindardului mladoceh decât cinci.

La un an după aceea ne-am mai înmulţit cu un membru. Eram, aşadar, în total, şase mladocehi în întreaga comună Košiře. ăl şaselea. Membru, de care vorbeam, a împrumutat de la fiecare adept al partidului câte zece coroane. De îndată ce a avut cincizeci de coroane în buzunar, a şters-o, digpârând *fsr* urmă, şi treaba asta i-a înfuriat în asemenea măsură pe trei dintre cei rămaşi, încât au declarat că în asemenea condiţii nu pot fi susţinătorii unui partid liberânditor.

Am rămas, deci, doi mladocehi în Košiře. Eu şi un oarecare Peiza. Acest Peiza s-a spânzurat din pricina unei rhestiuni băneştif şi, astfel, am rămas doar eu, care voi rămtne n continuare credincios programului miadoeeb, şi nu voi părăsi niciodată stindardul partidului.

Şi tot vorbind aşa, am ajuns pe Černý Vrh[2]. Jos, sub noi, Košiře se desfăşura în toată splendoarea lui, iar domnul Nuše, privind valea de la înălţimea aceea, mi-a şoptit cu acea ardoare caracteristică sfinţilor şi eroilor:

— Ţin sus, cu fermitate, stindardul mladoceh. Cu el voi birui, cu el voi muri!

Din clipa aceea am simţit o deosebită plăcere în 1 urmări cu atenţie pe acest distins domn Nuše. Şi astfel am avut ocazia să văd misterioasa comportare a acestui ultim mladoceh faţă de celelalte partide politice, şi să surprind o serie întreagă de lucruri demne de admirat.

Domnul Nuše folosea, în discuţii, fie cuvântul frate, fie tovarăşe, în funcţie de omul cu care vorbea.

Personal îşi spunea burghez, iar duminică dimineaţă, când păşea îmbrăcat în haină neagră spre biserică, spre a înălţa Domnului mulţumirile mladocehe, le spunea, zâmbitor, cunoscuţilor şi prietenilor:

— Mă duc să ascult cuvântul Domnului, aşa cum se

---

2 Dealul negru.

*

duceau husiţii înainte de a porni în bătălie.

La amiază, în drum spre casă, făcea un popas în cârciuma domnului Pražsky „La coroana”, unde, în faţa Unei halbe cu bere, jiezvolta programul partidului mladoceh:

— Nimeni n-ar vrea să facă nimic, iar noi, burghezii, să muncim spetindu-ne pentru ei. De aceea, noi, mladocehii, nu facem la rândul nostru nimic.

În ochii mei, ultimul mladoceh din Košiře devenea din ce în ce mai misterios. Pe urmă a venit serbarea înălţării Domnului şi prin toată comună s-a răspândit vestea că ultimul mladoceh ridică, pe socoteala lui, două altare în piaţa publică.

Şi aşa a fost! După-amiaza s-a dus în mijlocul muncitorilor cărămidari să le ţină un discurs despre sarcinile partidului mladoceh.

Ştiu doar atât, că a fost dat afară din sală. L-am întâlnit în aceeaşi seară, şi pe un ton grav mi-a spus:

— Ţin sus, cu fermitate, stindardul mladoceh, cu el voi birui, cu el voi muri!

În seara următoare, l-am văzut pe ultimul mladoceh din Košiře în grădina fabricii de bere din Motol.

Avea în faţa lui ziarul „Narodni listy” („Foaia naţională”), iar pe cartonaşul însemnat cu multe liniuţe o halbă de bere neagră.

În răstimpuri golea paharul cu un gest mecanic şi še uita în paginile ziarului „Národni listy”.

După multă vreme m-a observat şi, ridicând gazeta deasupra capului, a bolborosit ceva... după care s-a prăbuşit sub masă. „Narodni listy” i-a acoperit, ca un drapel de onoare, pieptul său curajos. Şi, precum sângele luptătorilor, i se prelingea pe obraji berea neagră, vărsată din pahar.

Nu era nimic altceva decât o intoxicaţie alcoolică. Pe

urmă, întreaga grădină s-a cufundat într-o linişte adâncă…

Până noaptea târziu, ospătarii au avut de furcă, nu glumă, ca, de bine, de rău, să-l readucă în simţiri, stropindu-l cu sifon şi dându-i să bea cafea neagră.

Şi când s-a trezit, uitându-se în jurul lui cu nişte ochi cât sarmaua şi văzând atâtea sticle de sifon şi atâtea ceşti goale de cafea neagră, a declarat printre sughiţuri:

— Acum sunt, într-adevăr, reorganizat…

De atunci nu l-am mai văzut pe ultimul mladoceh din Košiře, această figură misterioasă, mai misterioasă decât însăşi comuna Košiře.

OBIECŢII ÎMPOTRIVA CONFISCĂRII

În faţa curţii de apel în problemele presei se judecă în clipa de faţă o cauză referitoare la confiscarea unei broşuri Procuratura generală a descoperit în incriminata broşură încălcări ale legii privind liniştea şi ordinea publică.

Membrii completului de judecată se află aşezaţi la o masă lungă şi, din locul în care altă dată stă avocatul, tânărul şi entuziastul autor, redactor al unei publicaţii cotidiene socialiste, îşi apără singur broşura cu pricina.

E în toiul expunerii pledoariei sale şi vorbeşte ca un înger. În expunerea sa explică ce înseamnă revoluţie şi ce-i aia evoluţie, arătând că tocmai cutare şi cutare, aliniat din textul broşurii nu putea să stârnească revoltă sau indignare, pentru simplul motiv că sunt citate din istorie, aşa cum aceasta e predată în şcoli.

Preşedintele completului de judecată se uită la el, dar nu-l ascultă.

În îndelungata sa practică judecătorească învăţase să-l poată privi pe vorbitor fără să-l audă ce vorbeşte.

De altfel, îi este absolut indiferent ce vrea să-i spună.

Se uită, şi se uită, şi dispoziţia lui e a unui oştean ostenit care doarme în marş, dar continuă să meargă şi iar să meargă.

Şi domnul preşedinte îl priveşte pe vorbitor, îl priveşte mereu, dar de gândit se gândeşte la cu totul altceva.

Entuziastul care-şi apără propria cauză îşi spune cu bucurie, în sinea sa, ce mult îl interesează pe domnul preşedinte povestea lui, şi ridică din ce în ce mai mult stavilele elocinţei sale, vorbeşte cu însufleţire şi, în acest timp, se uită drept în ochii preşedintelui, care se frământă, întrebându-se, în sinea lui, ce anume putuse să lipsească azi în cafeaua de dimineaţă. Frişca, i-a spus menajera, era bună, cafeaua proaspăt prăjită, Cicoarea de la Köln, şi, totuşi, nu fusese cafeaua lui de toate zilele.

Se uită la vorbitor şi îşi spune: „Ai putea să porţi şi tu manşete!”...

Entuziastul june vorbeşte mai departe cu aprindere şi. Gesticulează agitat.

„Aha, manşetele le are pe masă”, meditează, domnul preşedinte, uitându-se la vecinul său, consilier de justiţie, al doilea membru al completului de judecată.

Ochii acestuia spun cât se poate de grăitor că obiecţiile i se par mult prea lungi şi că va fi nevoie să tragă un puişor de somn. Aşadar îşi sprijină capul în palma dreaptă, prefăcându-se că examinează textul broşurii confiscate, şi spre a nu fi văzut, îngrămădeşte în faţa lui, ca un zid, tomurile de legi, şi moţăie.

Nu multă vreme însă, căci al treilea membru al completului de judecată îi dă un ghiont zdravăn şi-i spune în şoaptă:

— Iar m-a înţepat în spate, domnule coleg!

Suferă de reumatism şi e silit să se reazeme de speteaza capitonată a jilţului, aşa că nu poate închide ochii

aşa fel încât să nu-l vadă vorbitorul.

Se uită chinuit prin sala de şedinţe; cască şi fixează dosarul din faţa lui. Desenează pe el, cu creionul, un câine acum îi şterge, pe îndelete, cu gumă, coada, picioarele, capul. Face treaba asta aşa, fără nicio noimă, şi în west timp se gândeşte la noua sa alifie pentru tămăduirea wiimatismului.

Îi mai dă un ghfetat colegului din stânga lui şi-l întreabă, murmurând:

— Ce părere ai, domnule coleg, o baie de aburi ar merge?

Colegul se trezeşte şi mormăie somnoros:

— Creionul să i-l lăsaţi… Şi fără să mai sufle o vorbă, îşi vede mai departe de somnul lui.

Şi exaltatul autor nu mai conteneşte să vorbească, apărându-şi cu agilitate propria cauză, în timp ce în partea dreaptă a preşedintelui începe să caşte al patrulea membru al completului de judecată, care, aplecându-se peste domnul preşedinte, îi umflă ştrengăreşte zidul de tomuri din faţa celui de-al doilea membru, îngăduindu-şi să-i spună:

— Permiteţi, domnule coleg!?!

Acesta se trezeşte şi se uită cu ochii holbaţi la cel ce ridică obiecţii împotriva confiscării, cum sună, în stilul oficial, denumirea unui asemenea tânăr.

Somnul în aceste condiţii nu pare, la prima vedere, lin somn liniştit, dar cine are o practică mai îndelungată ţia această privinţă.

— Ca de pildă acest membru al completului de judecată, se descotoroseşte cu atâta uşurinţă de orice grijv-încât aţipeşte şi doarme buştean în toiul dezbaterii.

E un fel de somn artificial, un adevărat miracol în acest domeniu de activitate. Peste puţin timp, magistratul e treaz de-a binelea.

— Ia din vârful zidului de protecţie unul din coduri, se uită la el, apoi îl pune la loc şi îşi reia firul şo. Mnului binefăcător…

Vorbitorul observă acest transfer al tomurilor de legi, şi asta îl face să pledeze cu şi mai multră insistenţă, spre a convinge pe membrii onor completului de lipsa de semnificaţie şi inoportunitate a confiscării broşurii sale. Trecerea codurilor de legi dintr-o mână într-alta e, pentru el, o neînşelătoare mărturie că domnii magistraţi sunt nespus de interesaţi de cazul în speţă.

Preşedintele a lăsat capul în jos şi se joacă învârtindu-şi degetele la adăpostul mesei şi în acest timp se întreabă dacă l-a păcălit cumva tutungiul, azi-dimineaţă când a cumpărat de la el obişnuitele trabucuri.

Scoate din buzunarul de sub robă portmoneul şi numără, conţinutul. Şi astfel îşi dă seama că lipseşte o coroană, apoi, uitându-se la vorbitor, îşi dă seama că în dimineaţa aceea cumpărase cu şase havane mai mult decât de obicei.

Liniştit, le aruncă o privire membrilor completului de judecată. Unul doarme dus în spatele tomurilor de legi, în timp ce în dreapta lui, cei doi sunt pe cale să aţipească. Şi moţăie amândoi, aidoma, iepurilor, cu ochii deschişi.

Pe ui; mă aude un fel de vuiet venind dinspre sala de şedinţe. Îşi dă seama la iuţeală că individul pledează mereu, susţinându-şi cu ardoare obiecţiile şi, uitându-se la ceas, preşedintele constată că incriminatul vorbeşte de două ore, fără întrerupere”.

În stânga, în spatele adormitului consilier, ascuns în bârlogul lui, grefierul e încă în plină activitate.

Acesta, ca să-i mai treacă de urât, desenează pe hârtie tot felul de monştri şi se iscăleşte şi, tot ca să-i treacă de urât, stenografiază din când în când câte o frază din expunerea tânărului şi înflăcăratului vorbitor.

— … Căcv-onorată curte, în fraza „mâini bătătorite se ridică spre ceruri în semn d blestem”, nu-i nimic de natură să instige opinia publică la revoltă…

Buf bum! Al patrulea membru al completului de judecată s-a prăbuşit de pe scaun. Visase ceva despre chinezi.

Nu-şi pierde însă prezenţa de spirit, şi spune cu voce. I: are, ridicând o hârtie de pe jos:

— Ca să vedeţi, era cât pe ce să ne zboare un document!

Vorbitorul tulburat de bufnitură s-a Uitat la el câteva clipe, iar acum îl priveşte drept în ochi şi iar vorbeşte ca run înger; la rândul său, magistratul îl urmăreşte un timp stând în picioare, apoi se aşază la loc în jilţul său şi preşedintele îi îndreaptă zidul de hârţoage din faţa lui.

Acum însă e prea târziu ca să mai doarmă. Vorbitorul îşi încheie pledoaria cu rugămintea adresată onor curţii «a ţine seama de îndreptăţitele şi fundámentalele sale obiecţii şi să anuleze decizia de confiscare.

Membrii completului de judecată îşi iau de pe masă beretele, iar preşedintele declară solemn:

— Curtea se retrage pentru deliberare.

Şi pornesc toţi patru spre sala de consiliu. În frunte… preşedintele şi, în urma lui, membrii completului. Şi uşa se închide în spatele lor.

În mijlocul sălii se află o masă lungă, verde. Grefierul e ultimul în această procesiune. Cu gravitate şi într-o tăcere desăvârşită ocolesc cu toţii masă verde. Când e gata să apuce de clanţa uşii ce dă în sala de şedinţe, preşedintele se opreşte brusc şi spune:

Încă o dată în jurul mesei, povestea a fost mult prea lungă!…

Şi iată-i făcând încă o dată ocolul mesei şi, în fine, păşind maiestuos în sala de şedinţe. Plin de însufleţire,

junole se uită la ei în clipa în care îşi pun bereta pe cap. Şi supraveghetorul îi spune:

— Ridicaţi-vă în picioare.

Iar preşedintele citeşte solemn de pe o filă de hârtie goală:

— În numele Majestăţii sale împăratul Franz Joseph, curtea de apel în problemele presei a decis, după o adâncă şi matură chibzuinţă, că obiecţiile prezentate aici împotriva forurilor competente nu se iau în consideraţie şi confirmă întru totul formularea acestora în ceea ce priveşte confiscarea! Motivele vor fi furnizate ulterior. *Aşadar, cu dumnezeu înainte*!

CUM AM DEVENIT REDACTOR LA „LUMEA ANIMALELOR”.

Cum am devenit redactor la „Lumea animalelor”, la rer viaţa asta interesantă, e o întrebare destul de complicată care m-a frământat multă vreme, până când am ajuns la concluzia că lucrul nu s-a putut întâmpla decât într-un moment de necugetare, furat de dragostea ce o nutream faţă de vechiul meu prieten Hájek, care până atunci condusese cu cinste revista; îndrăgostindu-se de fetiţa domnului Fuchs, proprietarul revistei, acesta l-a gonit pe dată, având însă grijă ca înainte de a pleca să-l roage a-i recomanda un redactor ca lumea.

După cum vedeţi, pe vremea aceea relaţiile de muncă eřau foarte ciudate.

Când prietenul meu Hájek m-a prezentat proprietarului revistei, acesta m-a primit cu foarte multă căldură şi m-a întrebat dacă am oarecare noţiuni despre animale şi părea foarte încântat de răspunsul meu în care i-am declarat că întotdeauna am preţuit foarte mult animalele, că am văzut inele etapâge de evoluţie spre

specia umană şi că, mai cu seamă în ceea ce priveşte ocrotirea animalelor, am respectat întotdeauna dorinţele şi năzuinţele lor. În fond, animalele nu cer altceva decât să fie sacrificate, pe cât posibil fără durere, înainte de a fi mâncate. Crapul se naşte cu ideea fixă că nu-i frumos din partea bucătăresei să-i spintece pântecele de viu, iar obiceiul unora de a suci gâtul cocoşului este în contradicţie cu principiile Societăţii pentru ocroťirea animalelor, care arată că păsările nu trebuie tăiate de mâini neîndemânatice. Aspectul închircit al mrenelor prăjite dovedeşte că muribundele protestează i în imporiva faptului că fiiit prăjite de vii în margarină. A goni curca»ul…

Când să-i vorbesc despre curcan, patronul m-a întrerupt ţi m-a întrebat dacă mă pricep la păsări, câini, iepuri de casă, albine, dacă cunosc diversitatea vieţii animalelor, dacă ştiu să tai din jurnale străine fotografii bune pentru a fi reproduse, să traduc articole de specialitate despre animale, să răsfoiesc prin lucrările lui Brehm ca săjmă inspiř, pentru a redacta, în colaborare cu el, articole de fond privitoare la Viaţa animalelor. M-a întrebat de asemenea dacă aş putea să scriu despre schimbarea anotimpurilor, despre alergările de cai, despre vânătoare, despre dresarea clinilor poliţişti, despre sărbătorile naţionale şi religioase, pe scurt – dacă aş fi în stare să am o privire gazetărească de ansamblu, pe care s-o sintetizez într-un scurt şi concis articolaş de fond.

I-am declarat că mă gândisem la asta, că mă preocupase încă de mult ideea conducerii luminate a unei asemenea reviste cum este „Lumea animalelor” şi că pot face faţă, cu cinste, tuturor rubricilor, întrucât stăpânesc la perfecţie subiectele. Amintite. Strădania mea, i-am spus eu, va fi însă de a ridica revista la un nivel neobişnuit de înalt, printr-o reorganizare atât din punct de vedere al

conţinutului, cât şi al orientării; să introduc rubrici noi, ca de pildă: „Colţul vesel al animalelor”, „Animalele despre animale”, urmărind în acelaşi timp, cu grijă, situaţia politică; să furnizez cititorilor surprize după surprize, pentru ca să nu aibă timp să-şi revie, trecând de la un animal la altul. Rubrica „O zi din viaţa animalelor” trebuie să alterneze cu „Noul program pentru rezolvarea problemelor în legătură cu creşterea animalelor domestice” şi cu „Mişcarea vitelor cornute”.

M-a întrerupt din nou, declarând că proiectele mele îl Satisfac în totul şi că, dacă voi reuşi să realizez numai jumătate din ceea ce îmi propun, îmi va dărui o pereche de porumbei Wyándot, de la ultima expoziţie de păsări de la Berlin, care au obţinut premiul întâi, iar proprietarul, medalia de aur pentru împerechere excepţională.

Pot să vă spun că m-am străduit să-mi respect în revistă programul de conducere, pe cât m-au ajutat puterile, ba până la urmă am descoperit că articolele pe care le scriam depăşeau chiar cu mult competenţa mea.

În dorinţa de a oferi cititorilor ceva nou, am început să inventez noi animale.

Am pornit de la principiul că, de pildă, elefantul, tigrul, leul, maimuţa, cârtiţa, calul etc. Sunt de mult Creaturi prea cunoscute cititorilor revistei „Lumea animalelor” şi m-am gândit că cititorul trebuie captivat cu ceva nou, cu noi descoperiri şi de aceea am încercat să le prezint o balenă cu pântece de sulf. Acest nou tip de balenă nu depăşea mărimea unui morun, dar era prevăzută cu o băşică plină cu acid formic şi un canal special prin care balena mea. cu pântece de sulf lansa, prin explozie, oricând dorea, asupra peştilor mai mici pe care voia să-i înghită, paralizându-i, un acid otrăvitor, căr-uia, mai târziu, savantul en-… glez… nu-mi amintesc acum ce nume i-am dat – l-a numit „acid de baléná”. Untură de balenă era

cunoscută de toată lumea, dar noul acid a trezit atenţia câtorva cititori, care au întrebat de firma care se ocupă de prelucrarea acestui acid…

— Pot să vă asigur că, în general, cititorii „Lumii animalelor” sunt foarte curioşi.

Curând, după balena cu pântecele de sulf, am descoperit, unele după altele, o serie întreagă de noi animale. Vă amintesc, în treacăt numai, printre altele, de: foca-tărcată – un mamifer din neamul cangurului; boul suplu – un tip de vacă preistorică; infuzorul-sepia, înfăţişat ca un tip de guzgan… Animalele mele se înmulţeau de la o zi la alta. Mă minunam eu singur de succesele pe care le obţineam. Niciodată nu mi-am închipuit că regnul animal trebuia complicat atât de mult şi că Brehm a putut să treacă cu vederea atâtea animale, în lucrarea sa „Viaţa animalelor”. Au ştiut oare Brehm şi toţi urmaşii lui despre Üacul meu de pe insula Islanda, „liliacul nordic”; despre pisica mea domestică de pe culmea muntelui Kilimanjaro, pe care am numit-o „cerbul-pachiuha”?

Ce ştiuseră până atunci naturaliştii despre puricele inginerului Kuhn, descoperit de mine în chihlimbar; despre acest purice care era orb fiindcă trăia subteran pe spatele unei câjrtiţe preistorice, şi ea oarbă, pentru că – aşa cum am scris – străbunica lui se împerechease cu un arici orb şi el, din grptele de la Adelsberg, care pe vremea aceea se întindeau până la Marea Baltică de azi?

Din pricina acestui eveniment lipsit de însemnătate se încinse o aprigă polemică între ziarele „Čas” („Timpul”) şi „Cech” („Cehul”), deoarece „Čech”, organ clerical, citind, cu lux de amănunte, în foiletonul său, articolul meu despre puricele orb, trase următoarea concluzie: „Ceea ce Dumnezeu face, este bine făcut”. Dimpotrivă, cum era şi firesc, „Čas”, revistă pur realistă, distrusese puricele meu odată cu preasfinţitul ziar „Čech” şi din clipa aceea se

părea că mă părăseşte steaua de inventator şi descoperitor iţe noi creaturi. Abonaţii revistei „Lumea animalelor" începură să se neliniştească, Această nelinişte a fost stârnită de scurtele mele note deespre apicultură şi avicultură, în care dezvoltam o nouă teorie personală, care a produs o adevărată furie, deoarece apucând sfaturile mele simple, cunoscutul apicultor Pazourek a murit de apoplexie, în timp ce în regiunile Šumava şi Podkrkonoše stupăritul a dispărut cu desăvârşire. În păsări a dat molima şi, ce mai tura-vura, au pierit cu dui um ui. Abonaţii îmi scriau scrisori de ameninţare şi refuzau primirea revistei.

Văzând cum stau lucrurile, am schimbat sfera de activitate şi m-am lansat în domeniul păsărilor sălbatice. Isai amintesc şi acum de scandalul meu cu redactorul-şef al ziarului agricol „Selský Obzor"[3], deputatul clerical Josef M. Kadlčak.

Decupasem din revisia engleză „Country Life"[4] fotografia unei păsărele cocoţate într-un nuc. Ara botezată „nuculeană", aşa cum, în mod logic, n-aş fi stat o clipă la îndoială să scriu că pasărea care stă pe o creangă de ienupăr se numeşte „ienupăruţ" sau la nevoie „ienupăruţă".

Şi să vedeţi ce s-a întâmplat... Domnul Kadlčak a îndrăznit să mă atace, printr-o carte poştală obişnuită, la care îmi atrăgea atenţia că pasărea respectivă nu era 9 „nuculeană", ci o gaiţă, pasăre căreia în traducere germană îi. Spune *Eichelhäher*.

I-am scris o scrisoare în care i-am expus în întregime teoria mea despre „nuculeană", împănându-mi expunerea cu multe înjurături şi citate inventate din Brehm.

Deputatul Kadlčak mi-a răspuns în „Selský Obzor" printr-un articol de fond.

---

3 Orizontul ţăranilor.

4 Viaţa rurală.

Şeful meu, domnul Fuchs, se afla ca de obicei la cafenea şi citea gazetele de provincie, pentru că în ultima vreme începuse să urmărească cu multă atenţie aluziile pe care presa provincială le făcea la aidresá captivantelor mele articole, apărute în „Lumea animalelor”. Când m-am dus la el, mi-a arătat ziarul cu pricina „Selský Obzor”, care se afla pe masă şi mi-a spus, aproape în şoaptă, privindu-mă cu ochii lui trişti, să citesc.

Am citit articolul cu glas tare în faţa întregii asistenţe din cafenea:

„Onorată redacţie!

Am atras atenţia că în ultima vreme revista dumneavoastră uzează de o terminologie neobişnuită şi neîntemeiată; că nu ţine seama îndeajimsde puritatea limbii cehe şi că inventează diferite specii de animale. Am prezentat proba zdrobitoare a faimoasei gaiţe, denumire străveche, folosită şi astăzi în mod Curent, pe care redactorul dumneavoastră şi-a permis să o prezinte drept „nuculeană”. Pentru a-mi sprijini afirmaţia, am arătat că denumirea folosită de redactorul dumneavoastră ar putea avea un temei în cuvântul german *Eichelhäher* care în traducere corectă este totuşi gaiţă”.

— Gaiţă! repetă disperat patronul revistei.

Am continuat lectură, păstrându-mi sângele rece:

„Drept răspuns, am primit din partea redactorului dumneavoastră o scrisoare foarte nepoliticoasă, cu caracter personal şi neprincipial, în care sunt etichetat drept *„o* vită ignorantă, demnă de condamnatfapt care merită o sancţiune exemplară. Între oameni cuviincioşi nu se răspunde în felul acesta la obiecţiuni corecte, de natură pur ştiinţifică. Aş fi foarte bucuros, să ştiu care din noi-doi anume este vită mai mare. Poate, ce-i drept, n-ar fi trebuit să-mi formuleze obiecţiunile printr-o simplăcartă poştală, ci *printr-o scrisoare închisă*; dar fiind mult prea copleşit cu

munca, nu mi-am dat seama de acest amănunt; acum însă, după ieşirea grosolană a redactorului dumneavoastră, îmi permit să prezint cazul judecăţii publice.

Redactorul dumneavoastră se înşală amarnic socotind că sunt o vită ignorantă, care habar nu are cum se numeşte cutare sau cutare pašúre. Aflaţi, domnilor, că mă ocup cu ornitologia de ani şi ani de zile, dar nu din cărţi, ci studiind viaţa-păsărilor în natură, având în colivii mai multe păsări decât a văzut vreodată redactorul dumneavoastră, de bună seamă un om închis în dreiumile şi localurile de desfrâu din Praga.

Cu toate că cele ce voi spune sunt lucruri secundare, socotesc totuşi că n-ar strica dacă redactorul dumneavoastră s-ar convinge mai întâi cui îi reproşează dobitocia; înainte ca invectiva să-i curgă din peniţă, să facă un drum până la Frydiand în Moravia, lângă Mistek, unde până la apariţia acestui articol revista dumneavoastră era cum „parata.

De altfel, nu e vorba aici de o polemică personală cu un om iresponsabil, ci de o problemă de ştiinţă şi de aceearepet încă o dată că a inventa într-o traducere nume de păsări este un lucru nepermis, când avem cuvântul neaoş arhicunoscut gaiţă.

— Da, gaiţă! exclamă patronul meu cu o voce şi mai deznădăjduită.

— Eu însă, liniştit, nu m-am lăsat întrerupt şi am citit mai departe:

„Asta-i curată neobrăzare din partea unor ignoranţi brutali. Cine a îndrăznit vreodată să-i spună gaiţei „nuculeană”? În lucrarea *Păsările noastre*, la pagina 148, veţi găsi denumirea latinească *Ganulus glandarius B.* A.; aceasta este pasărea de care vă vorbesc – gaiţa.

Nu mă îndoiesc că redactorul revistei dumneavoastră va recunoaşte că îmi cunosc mai bine pasărea decât o

poate cunoaşte un nespecialist. După profesorul doctor Bayer, pasărea de care vorbeşte dumnealui are denumirea latinească „*mucifraga carycatectes B*”, iar acest B nu reprezintă, aşa cum mi-a scris redactorul dumneavoastră, începutul cuvântului bou. Ornitologii cehi cunosc numai gaiţa obişnuită şi nicidecum „nuculeana” dumneavoastrăt pe care a inventat-o tócmai acest domn căruia, după propria lui teorie, îi aparţine iniţială B, pe cartea de vizită Această este o ieşire pur personală, care nu schimbă cu nimic situaţia.

Gaiţa rămâne gaiţă chiar dacă redactorul de Ut *Lumea animalelor* s-ar întoarce cu curul în sus, şi asta, dovedeşte cu câtă uşurinţă şi incompetenţă ştiu să scrie cíteodatě oamenii de teapa redactorului dumneavoastră, care îşi permite, să-l falsifice în mod grosolan pe Brehm. Acest neobrăzat scrie că, după Brehm, gaiţa ar face părte din far milia crocodilului, indicând pagina 452, unde se vorbeşte despre sprancioc (*Lanius minor L*). Mai departe, acest ignorant, dacă îmi este permis să-l numesc astfel, referindu-s. E din nou la Brehm, afirmă că marele savant a clasificat gaiţa în grupa a cincisprezecea, a ciorilor, în *timp ce* Brehm a clasificat ciorile în grupa a 17-a din care fac parte corbul şi neamul stăncuţelor. Dumnealui a mers cu neruşinare până. Acolo *încât* a îndrăznit să mă facă *şi* pe mine stăncuţă (*colacus*) şi ne-am de coţofană *şi de ciori albastre, cu toate că la pagina* respectivă din Brehm este vorba de gaiţele de pădure şi de coţofene pestriţe.

— Gaiţa de pădure! suspină, apucându-se cu mâinile de cap, editorul revistei. Dă-mi articolul! Vreau să-l citesc singur.

M-am înspăimântat de vocea răguşită cu care citea:

„Pasărea colibri sau mierla turcească rămâne de asemenea în traducerea cehă colibri, tot aşa cum sturzul rămânesturz”.

— Sturzului ar trebui să i se spună „ienupăruţ” sau „ienupăruţă”, domnule şef, am ţinut să subliniez eu, deoarece se hrăneşte cu sămânţă de ienupăr.

Domnul Fuchs trânti furios ziarul pe masă şi se băgă sub masă de biliard, bolborosind ultimele cuvinte pe care le citise: *„Turdus, Colibri”*.

— Niciun fel de gaiţă, urlă el de sub biliard. Nu-i adevărat, „nuculeană”! Feriţi-vă că muşc, domnilor!

În cele din urmă reuşiră să-l scoată de sub biliard, şi a treia zi muri de meningită, în sânul familiei.

Ultimele cuvinte pe care le rostise în ultima clipă de luciditate au fost: „Nu e, vorba de interesul meu personal, ci de binele societăţii. Din acest punct de vedere vă rog să primiţi părerea mea în ceea ce priveşte «”. şi-şi dădu ultima suflare.

ÎN REDACŢIA REVISTEI DE ŞTIINŢE NATURALE

Sezonul şerpilor de mare durează în publicaţiile citadine doar câteva săptămâni, pentru mine însă, ca redactor al revistei „Lumea animalelor”, sezonul acesta nu se termină niciodată. În decursul anilor, redactorii „Lumii animalelor” strânseseră de pe unde au putut tot felul de materiale despre animale şi, după ce am preluat redacţia în urma lor mi-am dat seama că nu există fiară pe lumea asta despre care să nu se fi scris în această publicaţie de specialitate.

Am fost deci silit să născocesc noi specii de animale ceea ce mi-a dát mai puţin de lucru decât să scriu despre nişte fiare de mult descoperite…

Prima mea. Operă a fost descoperirea hrăpăreţului fe roce, căruia băştinaşii din Insula Fericiţilor îi spun „aia roro”, animal ce trăieşte în apa mării de la orele zece di –,

mineaţapână la orele patru după-amiază. Restul zilei şiri petrece pe uscat, respectiv pe Insula Fericiţilor, înghiţind copiii băştinaşilor. Am scris:

„Animalul nu e de proporţii mari, dar în ferocitatea lui e nemaipomenit de puţernic. Savantul naturalist dř Everich, vechi şi cunoscut prieten al publicaţiei noastre, ne-a trimis din San Francisco următoarea descriere a hrăpăreţului feroce: *Potrivit cercetărilor, acest animal aparţine speciei şopârlelor*. *Presupun că e vorba de unică sper de care s-a păstrat până în timpurile noastre din epoca uriaşelor şopârle, a ihtiozaurilor* şi a *altor gigantice animale antediluviene*.

Pe partea abdominală a crustei (carapacei) se află elitrele care, atunci când animalul se irită, se freacă una de alta, producând astfel un zgomot puternic ce se face auzi până la două mile engleze.

Am izbutit să prind un exemplar al acestor monştri i, având ca momeală copilul unui băştinaş. Pusă într-o cuşcă mare împletită din bambus, fioroasa jivină a mâncat peşte noapte toată cuşca *şi* jumătate din cocioaba în care se afla *cuşca*, apoi a fugit spre interiorul ţării, unde, în cele din urmă, a fost împuşcat cu o puşcă automată. În stomacul jivinei a fost găsit maiorul comandant al rezervele* teritoriale. Sărmanul murise de foame, încercuit de pereţii de piele ai stomacului, pe care scrisese cu creionul; Transmiteţi ultimul meu gând de bine şi sănătate soţiei mele, Carnea afiestui animal „şi asta mi se pare foarte interesant – se bucură de mare căjitare în rândurile băştinaşilor. Am gustat din această carne, pentru întâia oară, pe insula Italalo. La gust se aseamănă cu carnea de porc. Friptă, capătă o culoare trandafirie. Ochii animalului sunt mari. Cavitatea craniană e plină de creier. Cum anume se reproduce acest animal n-am izbutit să aflu. În anexe vă trimit fotografiile rarisimului exemplar.

Până aici, comunicarea primită de la prietenul publicaţiei noastre. Fotografia o reproducem în altă pagină a revistei. (între noi fie spus, am cerut să mi se confecţioneze o reproducere a ihtiozaurului.)

Şi cu astla mi-am început în chip strălucit activitatea la „Lumea animalelor”. Doi învăţători s-au abonat numaidecât, pe doi ani, iar eu, cu un chef nebun, am cam început să-mi iau în serios noua îndeletnicire.

Întrucât eram sigur că-i foarte greu să născoceşti mereu tot soiul de animale, m-am năpustit, înainte de toate, asupra balenelor. Astfel am descoperit balena cu pântecele de sulf ce bântuie prin mările din jurul Noului Gromsk; apoi, ca să mai scriu ceva extraspecial, m-am apucat să public câteva curiozităţi nemaipomenite din lumea animalelor.

Ana scris, de pildă, că hipopotamilor le place grozav când băştinaşii le suflă în nări, iar furnicile pot fi atrase cu o arie din *Traviata.* În acelaşi timp am publicat un articol mare despre felul cum poate fi împiedicată strechea la bivoli, administrându-se tăunilor o fricţie serioasă cu terebentină.

Altă curiozitate din lumea animalelor este aceea că melcii recunosc punctele cardinale şi, atunci când bate vântul dinspre apus, ei o întind spre răsărit. Termitele îşi clădesc muşuroaiele în aşa fel încât le îndreaptă cu muchiea tăioasă împotriva vânturilor alizee. pe care te spintecă şi le împrăştie, aducând astfel o mare binefacere întregii Australii septentrionale.

Aceste curiozităţi i-au plăcut atât de mult unui profesor de ştiinţe naturale, încât s-a abonat la „Lumea animalelor”, alăturând la această ştiinţifică hotărâre a scrisoare scurtă încare menţiona că va răspândi pretutindeni revista noastră, pentru că, datorită ei, descoperă mereu alte lumi ale animalelor.

Încurajat de acest succes, am scris în numărul următor un articol foarte captivant despre creşterea raţională a pricolicilor. Am arătat că în prima lună pricolicii, trebuie să fie hrăniţi cu sânge de bou, contimrându-se aşa până în luna a, şasea, când sângele de bou trebuie înlocuit cu malţul. Pricolicii se înmulţesc în luna iunie, o dată la doi ani. În perioada când se împerechează, adică se *pricolicesc*, trebuie să-i evităm, dacă, fireşte, nu vrem să fim împroşcaţi de ei cu un lichid care, amestecat în proporţia cuvenită cu spirt curat, deci 1: 25, se remarcă prin mirosul parfumului de mosc. Pricolicii sunt foarte lipicioşi, prietenoşi şi credincioşi, sunt bune călăuze şi paznici vigilenţi, înlocuind astfel, în toate privinţele, câinii pe care-i întrec prin inteligenţa lor extraordinară şi printr-o nemaipomenită stăpânire de sine.

Desluşim două specii de pricolici: cel siberian şi cel manciurian. Primul are părul argintiu, celălalt un păr cu reflexe aurii.

Articolul s-a bucurat de uh mare succes. Cam la o săptămână după aceea a apărut în redacţie o. doamna înveşmântată toată în negru, care şi-a exprimat dorinţa să-i facem rost de o tânără pereche de pricolici siberieni Nu eram de faţă, şi astfel colegii au trimis-o la administraţie. Contabilul (de unde să ştie el ce-i aia pricolici) s-a dus cu ea la omul de serviciu. Ca să fie clar, redacţia noastră vinde tot felul de animale, iar omul de serviciu, care se pricepea la pricolici la fel ca şi contabilul, a spus:

— Da, distinsă coniţă, putem să vă oferim o pereche superbă. Nu-i avem aici, căci aici nu ţinem decât câini, i-am dus la ţară ca să fie bine educaţi. Să aibă aşa, vreo patru luni.

La care, coniţa a răspuns, că ar dori o pereche de şase luni.

— Da, sigur, distinsă coniţă, avem şi pricolici de şase

luni, mai frumoşi chiar decât ăştia de patru luni.

— Siberieni?

— Numai siberieni.

— Şi nu muşcă?

— Cum să muşte, coniţă, se poate? Pricolicii noştri sunt îmblânziţi de-a binelea, se „mai, ca nişte copii. R. Şi aleargă, aşa cum aleargă căţeii după stăpânul lor. Sunt, într-adevăr, nişte pricolioi neobişnuiţi.

— Bine, a spus doamna în doliu – să ştiţi că m-a interesat foarte mult articolul apărut în revista dumneavoastră, pentru că mie rai-s foarte dragi animalele. Băietul meu, Karliček, în vârstă de cinci ani, după ce m-am consultat cu tatăl meu, nu mai. Vrea altceva decât un pricolici şi în fiecare dimineaţă strigă: „Mămico, vreau un pricolici”. Aşa se face că m-am încumetat să plec de la Olomouc la Praga.

— Foarte bine aţi făcut, distinsă coniţă, de îndată ce se mai îndreaptă un pic vremea, vă trimitem pricolicii, de probă, i s-a adresat curtenitor omul nostru de serviciu. Fiţi bună şi daţi-ne adresa dumneavoastră.

Trecuseră paisprezece zile de atunci, când în redacţia noastră şi-a făcut apariţia un domn cu o barbă mare, albă.

— Am venit în chestiunea pricolicilor, a început el, pe un tem foarte sever, fiica mea a comandat o pereche şi până. Acum nu ni i-aţi trimis. Toţi cunoscuţii noştri şi aşteaptă cu nerăbdare şi bucurie. Iar eu vreau să-i vaď imediat.

— Ne este cu neputinţă să vi-i trimitem, i-am răspuns binevoitor, guvernul austriac a interzis importul de pricolici întrucât nici până azi n-a fost… reînnoit tratatul comercial dintre Austria şi Kusia, în care un aliniat anume e consacrat exportului de pricolici din Siberia. De îndată ce tratatul va fi reînnoit, vă vom da de veste…

*

La un timp după aceea, mă plimbam printr-o grădină din Olomouc. Pe o băncuţă, lângă mine, s-a aşezat o doamnă îmbrăcată în negru ţinând în braţe un băieţel frumos care plângea înfiorător. Plânsul lui a avut darul să mă scoată din sărite, m-am ridicat să plec, când, deodată, l-am auzit pe băieţel spunându-i mamei, printre sughiţuri de plâns: „Mămico, vreau un pricolici, când vine pricoliciul ăla?!?”

Am şters-o grăbit, având în buzunar scrisoarea unui gospodar din Cehia care scria că frecase tăunii cu terebentină, pe unde-i găsise, aşa cum suna sfatul articolului din „Lumea animalelor”, dar degeaba, în vaci tot a dat strechea şi pe chestia asta vine să ne facă o vizită la redacţie.

Aveam în buzunar mai multe scrisori de acest gejî, printre ele «una în care un învăţător scria că urmărise timp de paisprezece zile melcii, să vadă dacă într-adevăr desluşesc punctele cardinale, şi deci binevoieşte şi dumnealui să ne viziteze şi cu acest prilej, să se informeze despre ce fel de melci anume este vorba…

Cum între timp m-am întâlnit cu puştiuleţul care ţinea morţiş să aibă pricolici la Olomouc, e limpede că am fugit de aceşti cunoscători ai naturii tocmai în Mora via, unde am de gând să întemeiez o nouă revistă de ştiinţe naturale, la care voi scrie despre *însuşirile spirituale ale caracatiţelor*…

EFECTUL MUZICII ASUPRA ANIMALELOR

Astăzi, desigur, nimeni nu se mai îndoieşte de ridicolul, afirmaţiei filosofului francez Descartesv întemeietorul filosofiei dogmatico-raţionale, care a murit în

anul 1650, lăsând în urma lui cunoscuta sa învăţătură despre animale, în care arată că animalele n-au niciun spirit gânditor, că totul în ele se petrece pe o bază mecanică, astfel că animalele, în calitatea lor de maşini însufleţite, sunt lipsite de orice afect şi nu simt, de pildă, niciun fel de durere. La fel „de învechite sunt şi părerile lui Voltaire, care considera omul drept un animal ce râde. Îndoielnice sunt şi ideile filosofului Herder, care pretindea că numai oamenilor le-a fost hărăzită însuşirea de a se înţelege între ei, că numai omul, dintre toate creaturile Domnului, stăpâneşte noţiunile de comunicare. Azi se ştie, cu certitudine, că până şi această ultimă frază este un nonsens – o prostie, dacă vreţi – căci mulţi membri din imperiul animalelor dispun de un procedeu propriü de comunicare între ei, şi că există ar. imale, îndeobşte cele domestice, care înţeleg limbajul omenesc. Dar. Animalele mai cunosc şi o limbă pe înţelesul tuturor naţiunilor, ţin limbaj internaţional ce exprimă până şi cele mai mici vibraţii sufleteşti, limbaj având un efect nemaipomenit asupra sufletelor cu adevărat sensibile. Animalele înţeleg muzica.

Desigur, trebuie spus că, la fel ca şi la noi oamenii, şi la animale pot fi desluşite mai multe categorii de ascultători ai muzicii. Iar aceste categorii sunt foarte variate. De la animalele cărora le lipseşte urechea muzicală, până la acele pentru care melodia ideală este scârţâitul roţii de tors. Vom întâlni printre animale pasionaţi admiratori ai muzicii clasice, prieteni ai vechii şcoli muzicale, după cum vom întâlni printre ele şi mari iubitori ai valsurilor lui Wagner şi Strauss.

În privinţa această influenţa cea mai importantă o are farmecul fiecărui animal în parte.

Ideea a fost avansată încă de anticul Homşr care ne înfăţişează un delfin purtându-l cuminte în spinarea sa.

Peste valurile înspumate ale mării, pe anticul tenor grec Arion. Acest delfin era entuziasmat de cântecul lui Arion, aşa cum, probabil, se entuziasmează ascultătorii şi ascultătoarele din zilele noastre de un tenor-erou, căruia i se deshamă caii de la căruţă şi favoritul e tras mai departe de unii admiratori în răcnetele entuziaste ale cetăţenilor de pe străzile oraşului.

Din păcate, probabil tocmai fenomenul acesta stârneşte în sufletul multor entuziaşti ai muzicii o impresie deplorabilă, şi toţi vizitatorii unor grădini zoologice, ca, de pildă, cea din Berlin, Sunt nevoiţi să recunoască cinstit că, dintre toate animalele, cea mai mare înţelegere pentru muzică o au măgarul şi porcul, Căci aceştia doi, îndeosebi porcul, sunt nişte ascultător jtât de evlavioşi ai muzicii, încât înghit, în adevăratul sens al qivântului, sunetele muzicale, în care timp scurmă cu picioarele pământul şi ochii le scânteiază de bucurie – pe scurt, porcul e un adevărat entuziast al muzicii.

* *'s ţin vremea de când a fost inventat gramofonul s-au întreprins numeroase experienţe în sensul aflării efectului muzicii instrumentale şi vocale asupra animalelor. Datorită acestor experienţe a fost înfăptuită o operă meritorie întru cunoaşterea sufletului animalelor, şi a fost urmărit; cu precizie, efectul muzicii asupra fiecărui animal în parte.

Unele experienţe în această direcţie au avut loc într-o uriaşă grădina zoologică din Statele Unite ale Anteriöii, şi au dus, într-adevăr, la un rezultat foarte ordinal.

Gramofonul a fost trecut de la o îngrăditură sau de la o cuşcă la alta şi în felul acesta a fost urmărită influenţa spirituală a muzicii asupra diferitelor animale.

Experienţele s-au soldat cu un fiasco total. Şerpii, pe care scamatorii indieni se pricep să-i transpună într-o stare extatică prin intermediul fluierului, au manifestat la

sunetele gramofonului, o indiferenţă absolută. De aci să vede că acea înţepenire în poziţie verticală a şarpelui la auzul muzicii nu-i altceva decât puţină, dresură, învăţată mult, cu grijă şi migală.

În schimb, asupra elefanţilor efectul sunetelor ţâşnite din pâlnia gramofonului a. fost de-a dreptul extraordinar. Inteligenţele animale au încéput să-şi salte trompele şi urechile în ritmul muzicii şi, în sfârşit, un pui de elefani, mai curios, şi-a vârât trompa în pâlnie, ca să cerceteze cine anume cântădm adâncul ei.

Interesant a fost spectacolul cu tigrul, când acestá a văzut şi auzit pentru prima oară un gramofon. «În primul moment puternicul tigru bengal să a uitat nesigur la obiectul străin din faţa lui; pe urmă însă a început să dea prieteneşte din coadă şi, în acordurile melodiei izvorâte din amplificatorul gramofonului, s-a apucat să se dea de-a dura pe joii şi să toarcă de zor ca un motan. Când muzica a încetat, a încetat şi tigrul să se mai dea de-a dura e pământ şi numai după ce gramofonul a fost pus din nou în funcţiune, temutul animal şi-a reluat jocul.

Un spectacol aparte oferă bizonii. Aceştia stau drepţi ca lumânarea, ascultă muzica neclintiţi, ca nişte adevăraţi cunoscători ai muzicii, apoi, încet, încet, se apropie tot mai mult de gramofon.

Multe animale execută în timpul muzicii tot felul de salturi, ca de pildă leii şi cămilele. Alte animale încearcă, la auzul muzicii, să colaboreze cu muzică, de pildă cerbul, care „cântă cu-sine” dacă astfel pot fi denumite sunetele emise de vocea lui în asemenea împrejurări.

Lupii şi câinii urlă. La câini faptul nu trebuie să ne mire, nu de alta, dar contactul secular cu oamenii i-a făcut să devină prea nervoşi.

Ursul cafeniu, la auzul muzicii, mormăie, dacă mormăitul lui e prietenos, entuziast, sau furios, asta e greu

de desluşit. Bietul urs! În acest timp nu se învârteşte şi nici nu dansează, căci asta l-a învăţat să facă numai cruzimea omului, născocind pentru această treabă jăratecul sau tabla încinsă şi nicidecum sunetele de vioară (eventual).

Cel mai caraghios s-au comportat, într-o grădină zoologică, urangutanii. Aidoma copilului care cercetează cu înfrigurare păpuşa, au supus şi ei, din pură curiozitate, întreg gramofonul unui examen foarte temeinic. De faptul că maimuţele ascultă cu drag muzica, nu trebuie să ne mai minunăm după cele mai recente cercetări întreprinse de naturalişti, care au descoperit că antropoizii dispun de anumite însuşiri ce le permit să cânte.

Şi tocmai antropoidul gibbon e cel ce ştie să cânte întreaga octavă în semitonuri aidoma nouă, oamenilor, fireşte numai atunci când e îndrăgostit.

Aşadar a avut dreptate Richard Wagner când a spus: „Ce frumos poate fi înţeles spiritul muzicii, atunci când iubim. Dragostea e ea însăşi muzică”.

Iar gibbonii cânta, încântându-şi iubitele în octave.

CURIOZITĂŢI DIN LUMEA ANIMALELOR

Beţia în rândurile animalelor. Nu de mult a apărut în publicaţiile cotidiene ştirea că o colonie de şobolani care băuseră o cantitate de spirt ce se scursese dintr-un butoi răsturnat într-o pivniţă, s-au îmbătat criţă şi în felul acesta au fost ucişi cu sutele. Această ştire este absolut veridică, ţinând seama de faptul că există foarte. Multe animale amatoare de alcool. E ştiut că maimuţelor şi elefanţilor le place alcoolul şi tocmai acestea sunt animalele cele mai dezvoltate din punct de vedere spiritual. Brehm povesteşte despre un pavian care bea cu pasiune şi. În dimineaţa zilei următoare, era mahmur. Că elefanţii beau cu plăcere băuturile spirtoase ştiau până şi anticii cercetători ai

naturii. Fireşte, şi în cazul lor există excepţii. Ursul, de asemenea, adoră alcoolul. Într-un restaurant aveau o cuşcă în care ţineau un urs – o dată a venit acolo un cetăţean care i-a oferit ursului pahar după pahar. Şi ursul a tras uşor până la cincizeci. În crescătorii, multe animale învaţă să bea băuturi spritoase. Printre acestea se numără şi cerbul. Dintre animalele domestice; pisica devine adeseori o beţivă pătimaşă. În multe cârciumi se pot în îndri cu asemenea alcoohel Despre plăcerea de a se îmbăta a fiarelor feline povestesc chiar şi scriitorii romani, care afirmă acest lucru despre panteră, acesta fiind, de altfel, motivul pentru care pantera se afla în cortegiul lui Bacchus. Că în Germania mulţi studenţi îi învaţă pe câini să bea, încât aceştia nu se mai pot dezvăţa de băutură, la fel ca şi stăpânii lor, se ştie. Dimpotrivă, puţini sunt cei care ştiu că ariciul, acest animal mărunt şi tăcut, e un pasionat consumator de orice băuturi cu conţinut alcoolic. Întocmai ca şobolanii, şoarecii se îmbată şi ei, adeseori. Sora cunoscutului naturalist Lenz a găsit o dată în pivniţă un şoarece beat, care degustase atât timp dintr-un vin vechi şi se îmbătase în asemenea hal, încât n-a mai putut să fugă.

Rechinii la Messina. Profesorii Condorelli şi Panarrolo de la Universitatea din Catania s-au apucat să scrie chiar acum despre rechinii din Marea Mediterană, care au jucat un rol cumplit în marea tragedie a oraşului Messina şi a împrejurimilor acestuia.

Potrivit informaţiilor pe are ni le furnizează, nu departe de Catania a fost prins şi ucis, la o lună după catastrofă, un rechin vineţiu (*Carcharis coeruleus*), tocmai în clipa în care era pe cale să înghită un pinguin mare, de toată frumuseţea. În pântecele rechinului au fost găsite, în afara unui câine şi a unui viţel, trei cadavre omeneşti, după toate aparenţele un bărbat de circă cincizeci de ani,

o femeie adultă şi un copil de cinci ani. Toate trei victimele erau îmbrăcate din cap până în picioare şi se presupune că, la izbucniréa catastrofei, fugiseră cu o barcă pe mare, barcă pe care monstruosul rechin o răsturnase, înghiţindu-i apoi. pe cei trei nefericiţi… Partea cea mai ciudată însă e că trecuse o lună de la amintita catastrofă şi cadavrele se áflau în bună stare.

Ghindarii. Cel ce a trecut iarna printr-o pădure îngheţată bocnă, nu se poate să ita fi fost surprins de nişte sunete hârâite, grosolane şi certăreţe, emise de nişte păsări cu înfăţişare nervoasă, care se ţin la distanţă respectuoasă de fiinţa omenească. Vara, în schimb, la adăpostul frunzişului şi al copacilor, pasărea cu pricina nici măcar nu poate fi zărită. După mine, această pasăre este ghindarul, cea mai vicleană dintre păsări, cochetul cavaler din cuibul de – nuiele, frumos şi isteţ, aşa cum se cuvine, luminat la minte, brutal şi neobrăzat faţă de cei slabi, amărât şi fricos în faţa celor puternici. De când lumea, ghindarului îi merge vestea de cumplit jefuitor al cuiburilor. Brehm îl numeşte îngerul stricăciunii. Şi chiar dacă cercetările cele mai recente n-au avut darul să confirme într-o măsură atât de mare primejdia lui, e totuşi cazul ca prezenţa acestei frumoase păsări să fie îngrădită în pădure, iar în grădini să nu fie tolerată defel, dacă vrem să ne bucurăm de viersul păsărelelor, Ghindarul are ciudatul obicei de a culege toamna ghindă, jiř şi alte seminţe de arbori, adăpostind aceste provizii sub muşchiul de pădure şi în găurile. Săpate în pământ. În nesocotinţa lor, ghindarii uită de aceste depozite şi în felul acesta devin susţinătorii involuntari ai creşterii arborilor căci, din asemenea seminţe încolţesc primăvara puieţii copacilor de pădure. Nespus de nesuferit e croncănitul ghindarului care, pe măsură ce ne apropiem, izbucneşte, transfopmindu-se în adevărate răţoieli, sudălmi,

admonestări. Cu toate acestea ghindarii se pricep să scoată din gâtlejul lor şi nişte sunete plăcute, căci ghindarii nu sunt lipsiţi de talentul de a imita viersul altor păsări. Nu rareori ghindarii sunt auziţi strigând că puiul de uliu pădureţ, ca peste câteva clipe să cânte iar ca măcăleandrul, în tonalităţi gingaşe şi melancolice. Puii de ghindar crescuţi în colivie se comportă ca nişte adevăraţi. Ştrengari, stârnesc mult haz, învaţă să fluiere, imitând tot felul de sunete, şi să repete strigând ca papagalii cuvinte învăţate.

*

— *Şoarecii cântători din China*. Desigur, nimeni nu-i va lăuda pe chinezi ca pe un popor cu o deosebită cultură muzicală. Muzica practicată de ei e de asemenea natură încât e nevoie de nervi tari, pentru că urechea europeanului să se poată obişnui şi suporta producţia muzicală chineză. Cu toate acestea, chinezilor le place şi muzica mai delicată, căci ei cresc acasă o anumită specie de şoareci, care emit nişte chiţcăituri destul de melodioase. Această muzică, denumită Pao-Linj-Che, adică „mărunţişuri melodice”, cum obişnuiesc. Să le spună chinezii, este foarte agreabilă pentru urechea chinežului, şi cu cât chiţcăie mai mult acest şoricel în casa chinezului, cu atât e aebšta mai mândru de cântecele lui, iar atunci când şoarecii îmbătrânesc şi „cântul” lor încetează, chinezul înmormântează „mărunţişfaile melodice” cu tot onorul în stomacul său, căci aceşti câfttăreţi, se spune, au o carne foarte gustoasă.

*

Folosirea albinelor în aria războiului. În stupi trăieşte, într-adevăr, o mică naţiune puternică, şi în sínul ei aproape, toţi cetăţenii au asupra lor o armă ascuţită cu

ajutorul căreia pot izgoni până şi cel mai puternic vrăjmaş. Că albinele au pricinuit adesea alarmă şi groază printre războinicii din seminţia umană, despre asta istoria ne înfăţişează mai multe exemple. Când în anul 1523 ţăranii răsculaţi din Durynsko au înaintat până în faţa Hohenheimului ca să-l prade şi să-l pustiască, vajnicii apărători ai cetăţii au poruncit oştenilor să arunce peste capetele răzvrătiţilor stupi de albine, iar acestea i-au silit pe asediatori s-o ia la sănătoasa. Tot aşa, preotul din Jbrankenhaus s-a apărat în faţa ţăranilor răsculaţi, trimiţând împotriva lor un roi de albine înfuriate. Când, pe vremea reformei, oştile catolice din oraşul elveţian Grub au fost atacate de vecinii lor, protestanţii din Appenzeller n-au putut să se salveze decât aruncând în tabăra duşmană stupii cu albine. Cazuri asemănătoare s-au petrecut mai multe în decursul istoriei, iar o veche cronică elveţiană dă următoarea reţetă J „Aşteaptă-l pe duşman să se apropie; şi dă-i cu stupul în cap… Pe urmă ia-o iute la sănătoasa, ca să nu te înţepe albinele. Duşmanul fuge şi el”.

Cel mai mare răpitor din lume. În sălile muzeului de Istorie naturală din New York se află expus, în momentul de faţă, scheletul celui mai mare răpitor din lume – fosila unui tiranozaur, descoperit nu de mult de profesorul Brown din Montana. În buletinul de informaţii al amintitului muzeu american este descrisă înfăţişarea acestui cel mai mare răpitor care a existat vreodată pe pământ. Acest monstru avea o lungime de patruzeci depăşi, un craniu masiv şi puternic, cu nişte maxilarea, căror lungime măsura patru paşi şi în care au fost găsiţi nişte Colţi mari şi tăioşi, de dimensiuni variind între două. Şi. Şase degete. Acest uriaş animal n-avea egal printre răpitorii ce au populat vreodată planeta noastră. Stânca în care a fost descoperit scheletul e compusă din gresie friabilă, dar beheletul zăcea într-un înveliş de siliciu.

Extragerea oaselor din acest înveliş dur a necesitat o muncă anevoioasă şi îndelungată, care în cele din urmă a fost încununată de succes. Expediţia ştiinţifică respectivă a avut norocul de a mai găsi încă două schelete ale aceleiaşi specii de răpitor. Craniul şi maxilarele celui de-al treilea exemplar, cu mult mai mari şi mai frumoase decât ale primilor doi, au fost expuáe în nişte vitrine speciale, alături de scheletul reconstituit. Această expunere este provizorie, căci muzeologii Intenţionează să reconstituie celelalte două exempláře în chiar ibomentul în care acestea se pregătesc să înghită un diribzaur de dimensiuni uriaşe. Craniultiranozaurului e bine păstrat, de asemenea poziţia şi mărimea aparatului vizual sunt uşor de identificat. Nu există şi n-a existat niciodată vreun răpitor ce ar putea fi comparat cu acest mamifer carnivor. Leul şi tigrul vânează, cu regularitate, numai animale erbivore de talie mijlocie şi nu se încumetă să atace pahideririeie de categoria grea, cum sunt, de pildă, hipopotamul sau elefantul. În preistorie însă, lucrurile se prezentau altfel. Allozaurul din epoca jurasică şi tiranozaurul din epoca de cretă erau înzestraţi de natură cu o armă atât de înfiorătoare încât puteau atenta la viaţa celor mai mari erbivore al vremii respective. Mărimea şi forţa armelor agresive de care dispuneau depăşesc tot ceea ce ştim despre răpitoarele din zilele noastre, în afară de cele preistorice! În schimb, armele defensive ale erbivorelor erau pe atunci mult mai eficiente decât cele din lumea animalelor de apă, când pielea groasă a mamiferelor te talie mare nu-i decât un înveliş de protecţie împotriva unor răniri întâmplătoare şi împotriva insectelor. Coarnele puternice şi dotarea osoasă de protecţie de pe ceafa tricetorapului şi stratul blindat ocrotitor de pe ţeasta şi trupul anchilosaurului s-au dezvoltat, fără îndoială, transformându-se în dotări protectoare împotriva atacurilor giganticului tiranozaur.

Ceilalţi contemporani ai tiranozaurului, care, întocmai ca trahodormul, n-aveau blindaj de protecţie, erau mai mult amfibii şi puteau, înotând cu viteză, să se „salveze în faţa unui duşman primejdios, în timp ce mami «ferele de talie mai mică erau mai agere şi, alergând cu viteză, îşi găseau izbăvirea în faţa fioroşilor tiranozauri.

*

Anglia datorează bogăţia sa pisicilor. Această frază a fost rostită de marele Huxley, cunoscutul economist, care a mai declarat că Anglia, ca urmare a unei generaţii viguroase, a cucerit puterea, onoarea şi bogăţia. Dar cum anume a fost zămislită în Anglia tocmai ace astă puternică generaţie? Huxley e de părere că bătrâna Anglie datorează, cu toată cinstea, acea puternică, vitează şi expansionistă generaţie fetelor bătrfre. Dá, aşa pretinde Huxley, cu toată cinstea, şi demonstrează acest lucru logic, precum urmează: Forţa fizică a englezului depinde de alimentaţia sa care se compune, în cea mai mare parte, dintr-o excelentă carne de vacă. Pentru ca această carne să fie bună, cirezile de vaci au nevoie de trifoi. Creşterea şi dezvoltarea trifoiului sunt condiţionate de existenţa bondarilor care transportă polenul de la o plantă la alta, favorizând fecundaţia. Din păcate, bondarii devin pradă şoarecilor de câmp. Şi cine sunt acelea care stârpesc şoarecii de câmp? Pisicile. Şi cine sunt acelea care ţin şi ocrotesc pisicile? Fetele bătrâne. Aşadar, potrivit cestei înlănţuiri logice, bătrâna Anglie datorează, pentru puternica ei generaţie, fetelor bătrâne, care de faptntf au o influenţă directă în dezvoltarea raséi, toată cinstea. Concluzia însă nu e dreaptă, Anglia ar fi putut să existe şi fără trifoiştile sale, întrucât cea mai mare cantitate de carne de vacă pe care o consumă îi provine de pe

continentul european şi din Canada. În afară, de asta, bondarii au alţi duşmani decât şoarecii de câmp. Are dreptate însă F. Osterwyk, atunci când spune că Huxjey. A avut totuşi dreptate într-o anumită privinţă, căci dorinţa lui era că englezii să-şi aducă aminte cu recunoştinţă de fetele* bătrâne, atât de drăgăstoase faţă de pisicile adeseori părăsite.

Cât de respectuoşi sunt locuitorii Chinei septentrionale faţă de animale. În firea chinezilor respectul e înrădăcinat în asemenea măsură, încât nu trebuie să ne mire nki faptul că sunt atât de respectuoşi şi de o aleasă amabilitate faţă de animale. În China de Nord, la frontierele Manciuriei, nu trece vânzarea unei cămile fără astfel de manifestări din partea vânzătorului: „În genunchi te implor să mă ierţi, scumpa mea, căcieu, netrebnicul, te-am vândut. Fie ca soarele să-ţi însoţească pretutindeni paşii, iar.pe mine să mă cuprindă întunericul veşnic, pentru fapta mea urâtă, de a te fi vândut, iubirea mea”. Desigur astea nu-s decât vorbe goale, şi pe chinez nu-l stânjeneşte câtuşi de puţin în altă manifestare, şi anume aceea de a lovi în acest timp cămila, ca să se mişte din loc.

*

Gimnastică de dimineaţă cu tigrul Exerciţiul fizic e un lucru sănătos şi totul e că omul să aleagă, în această privinţă, procedeul cel mai potrivit. De aceea, în cercurile atletice trezeşte o mare atenţie sistemul de educaţie fizică al redactorului şef ai revistei sportive, Ladislav Hájek, care întreprinde în fiecare dimineaţă o mică luptă greco-romană cu un tigru bengal de talie mare. Desigur, la început a simţit, după o asemenea luptă, un fel de moleşeală, azi însă, când întreprinde în fiecare dimineaţă acest tur de forţă cu tigrul, nu-l mai oboseşte absolut nimic. Acest

sistem de exerciţiu fizic ascute de asemenea şi mintea şi, aşa cum ne asigră distinsul Ladislav Hájek, dumnealui are întotdeauna 9 senzaţie plăcută când se descotoroseşte de tigrul de *pe* gâtul lat Nu ne rămâne, deci, decât să recomandăm cu cätöură această nouă metodă de educaţie fizică tuturor acelora pe care îi interesează o condiţie fizică excelentă...

Un crap contaminat. Pasionatul pescar dl. Benke a vânat zilele acestea, în apele primăvăratice ale-Vltavei, un peşte aparte, despre care afirmă că e un crap contaminat de o boală neobişnuită. Crapul, potrivit aprecierii domniei sale, e în vârstă de circa cincizeci şi patru de ani, e năpădit áe muşchi, aplatizat şi, din pricina contaminării, i-au căzut părţile mărginaşe ale trupului cu toate acestea, în apă era foarte ager şi sprinten, aşa că dl. Benke a avut destul ide furcă până să-l prindă cu undiţa şi, în sfârşit, să-l tragă la mai Dl. Benke e un cunoscut pescar şi desăvârşit cunoscător 3I dicţionarului, şi, de aceea, nu e cu putinţă să se fi înşelat în remarcabilele sale concluzii cu privire la ciudatul peşte, aşa că am fost nevoiţi să înclinăm în lavoarea domniei sale, e este vorba de un crap contaminat. Rămâne doar de explicat de ce boală era contaminat crapul cu pricina.

*

Câte nu învăţă un rinocer. Multă vreme oamenii s-au îndoit în privinţa rinocerilor, întrebându-se dacă au măcar un pic de talent spiritual. În sfârşit, faimosul îmblânzitor şi dresor de fiare, francezul Esparsett, a educat un rinocer cu care se produce actualmente la Toulon. Rinocerul, un exemplar maiestuos şi. Puternic, ştie’s execute multe numere foarte grele, ca de pildă să facă singur focul în sobă şi să prepare, pe plită, jumări de ouă. Alt număr al acestui isteţ animal este acela de a cânta, cu multă

îndemânare şi iscusinţă, la pian. Cel mai mult. Îi plac valsurile, dar mărturisim că are talent şi la alte opere muzicale, mai grele, este capabil să interpreteze, la vioară, întreaga rapsodie ungjară a lui Franz Liszt. Ştie să umble şi pe sârmă, iar în momentul de faţă domnul Esparsett îl învaţă să umble cu bicicleta. Miraculosul rinocer consumă, zilnic, trei pachete de tutun.

O părere foarte eronată despre balene au emis în ultima vreme câteva publicaţii cotidiene. Iniţial a apărut în Germania următoarea ştire: „Soţia căpitanului Wałęsa a reuşit să vâneze o balenă în pântecele căreia au fost găsite resturile unei bărci de salvare”. În continuáre erau enumerate diferite alte obiecte, descoperite în pântecele neobişnuitei balene, şi, alături de tot felul de peruci de damă, era pomenită şi o ancoră. Asemenea lucruri se publică fără niciun fel de chibzuinţă şi sunt prezentate cititorilor! Ziaristul german uitase, desigur, că balenele au un esofag atât de îngust încât nu pot înghiţi decât nişte peştişori mici de tot. A înfăţişa cititorilor o balenă care înghite bărci de salvare şi ancore e, totuşi, un act de prea mare îndrăzneală, mai cu seamă atunci când nici măcar nu este în curs sezonul de vânătoare a şerpilor, de mare şi a raţelor sălbatice, care suportă multe. Alt ziar a prezentat cititorilor săi ştirea că animalul cel mai mare care a trăit vreodată este caşalotul, deoarece în pântecele unui caşalot a fost descoperit, chipurile.

— Un rechin având o lungime de cinci metri! Să recunoaştem că asta a fost, totuşi, o *ducere prea mare de nas a cititorilor*!

UN ANIMAL NEOBIŞNUIT

La început conduceam revista „Orizontul legătorilor de cărţi”. Într-o zi am avut norocul să scriu un articol în care arătam că, din motive de sănătate, cărţile nu, trebuie legate, întrucât în amidonul folosit la legatul cărţilor trăiesc numeroase. Bacterii. Articolul cu pricină a făcut mare senzaţie în comunitatea legătorilor de cărţi, şi astfel am fost excomunicat din rândurile ei. (în altă parte se spune: cineva a fost apucat de guler şi dat afară.) Având o bogată experienţă jurnalistică, dovedită la această revistă, am acceptat postul de redactor la o publicaţie cu specialitatea ştiinţele naturii. Proprietarul revistei m-a condus pe loc spre o vitrină, în care se afla o găină cu trei picioare, şi m-a întrebat dacă ştiu ce e. După ce m-am dat trei paşi înapoi, am răspuns că e un casaur, dar. Mai poate fi foarte bine şi un fazan, dar şi mai bine un mamifer ovipar la vârsta cea mai fragedă a tinereţii. S-a certat cu mine multă vreme, contrazicându-mă în fel şi chip, şi când în cele din urmă am declarat că e vorba de o raţă indiană, dumnealui m-a bătut pe umăr şi mi-a spus* pur şi simplu:

— Scumpe prietene, asta-i o găină cu trei picioare, scrie, deci, un articol în care să arăţi cu ce integri ai descoperit această pasăre, căci publicul nostru căfffer e dornic de senzaţii.

Revista apărea o Hata la două săptămâni. Aveam la îndemână celebrul tratat al lui Brehm *Lumea animalelor* şi alte scrieri de specialitate, potrivit cărora animalele se împart în anumite partide politice, cum ar fi: simiile, maimuţeledin lumea veche şi din lumea nouă, şerpii, saurienii şi alte jivine, peştii şi teniile, viermii paraziţi, moluştele, microbii râiei (*sarcoptes scabiae*), acarus şi fluturii. Cam acestea au fost cunoştinţele mele însuşite din „tratatul lui Brehm. După o temeinică chibzuinţă, a trebuit să recunosc că animalele sunt, ce-i drept, în cantităţi suficiente spre a deveni o paletă bogată pentru un réďactór

al unei reviste de ştiinţe naturale, dar că povestea asta nu aduce totuşi nimic special, ce ar putea captiva atenţia cititorului. Toţi cititorii amintitei reviste ştiau, cu siguranţă, de multă vreme ce-s pavianul, tigrul, saurianul, balena, musca domestică, furnică, elefantul şi purecele sau salamandra îşi crocodilul, căci aceste vietăţi fuseseră atât de pisate în revista cu pricina, încât niciun câine n-ar mai fi luat b copită din ele.

Mă aflam într-o situaţie penibăă, am scris la început articole foarte atractive în care afirmam că leul răcneşte înfiorător în pustiu, că viermele de mătase serveşte la confecţionarea mătăsii, că musca domestică btzâie, că ţânţarii trăiesc îndeosebi în preajma apelor, şi anume în colonii numeroase, sugând sângele vieţuitoarelor cu sânge cald, mai cu seamă al pescarilor şi al barcagiilor. Pe cititori însă povestea nu i-a interesat, nu de alta, dar ştiau acest lucru de multă, vreme. Ba, mai mult, nu i-a interesat nici articolul meu în care scriam că melcul se ascunde în cochilia lui ori de câte ori adulmecă vreo priv mejdie: Când; în sffenşă, am scriacă muşcăiura de viperă eweninoasă şij. Deci; otrăvitoare; mr afannafcemtinenos alJ revister s-a adresat redacţiei cu a scrisoare în aanaj aeree să nu mai publice asemeneanerozii şi mai bine şi se străduiască să vină cu ceva original Aşadar, în dorinţei de ai satisface dorinţele ei titarilofe, am scris-urtarticol cu titlul, următor:

ÜH copil *în teagăn Eişcat de salamandre*: Iar în acest articol am înfăţişat următoarea întâmplane: Undeva în: preajma localităţii Tfepoměctey omamăşi-alăsat copilul înleagăn, la marginea unei miaştini, şi mk dus să mun-v ceaşcă la câmp, nu departe de locul cu pricina. Gam peste un ceas, întorcândii-selă unicul ei copil, l-a găât pe acesta ros de-a binelea. De salamandre, care, la pâinsetele copilului, se adunaseră înr număr mare, venind din

apropiata mocirlă. În urma cercetărilor întreprinse de jan 1 dărmi, s-a constatat că amintitele salamandrefac parte din aşa-numita specie a salamandrelor de foc, care, aşa cum1 ne dezvăluie numele lor, sunt, extrem de periculoase.

După ce am tipărit articolul; cititorii s-au arătat din nou nemulţumiţi. Un; abonat de lungă durată, profesor de ştiinţe naturale, a scris o scrisoare: în care demonstra că, înr cazul nostru, *nu* poate fi vorba desalamandre acvatice, ci de salamandre terestre, şi, deci, jandarmii s-au înşelat.

Far eu, pentru, a captiva atenţia cititorilor, m-am văzut silit să scriu un articol* despre pricolici. Se înţelege că, în cazul ăsta, am făcut reclamăm întreprinderii noastre de animale, întemeiată pe lângă redacţia revistei, iar reclama, am făcut-o prin aceea, că; odată cu descrierea pricoliciului, am mai menţionat Ixx articolul amintit:

„Puiul de pricolici, în vârstă de şase luni, costă la noi între 120 şi 240 de coroane, în funcţie de felul în care e mascat şi tigrat”.

Cum s-a soldat această poveste, publicul a putut afla din dezbaterea procesului în care eram acuzaţi pentru faptul de a fi luat de la un conte arvună pentru o pereche de pricolici, pe care însă nu i-am livrat latimp.

În aceste împrejurări am fost nevoit – spre a-i amuza pe cititori – să „scriu despre alte animale, mai puţin cunoscute, despre activitatea lor, ţinând seama, în primul rând, de psihologia animalelor. Aşa se face că, o dată, într-una din plimbările mele în sânul naturii, am zărit un şoarece înotând în apă. De când mă ştiu nu mai văzusem aşa ceva. Eu însumi scrisesem înainte că şoarecii trăiesc, mai cu seamă, în coşare şi pe câmp, în brânza învechită, în ghete şi în saltelele de paie. Am rămas ţintuit locului de atâta uimire, şi multă vreme mi-am frământat mintea, întrebându-mă ce anume a putut să-l determine pe acest şoricel să sară în apă. În cele din urmă mi-am dat seama,

cât se poate de limpede, că şoricelul care scotea căpşorul din apă a trebuit. Să fie împins de nişte împrejurări neobişnuite-ca să gonească aşa, din senin, pe malul iazului.

Studiasem înainte cu temeinicie psihologia sufletului la animale şi, drept urmare, am putuf ajunge uşor la concluzia că în cazul de faţă era vorba de un şoarece suferind de o boală psihică.

În articolul intitulat „*Un şoarece smintit la Zbârov** în care înfăţişam observaţiile mele cu privire la acest caz, mă străduiam să descriu toate necesităţile psihice care îl determinaseră pe sărmanul şoricel că aşa, din senin, fără să-i mai pese de fraţii săi, şoareci de câmp, să se bălăcească în apă, să se afunde, ca apoi să scoată capul deasupra äpei şi să privească în jurul lui că un ieşit din minţi. Insistăm, în mod special, asupra faptului că în apropierea unei mirişti zărisem, cu câteva clipe înainte, câţiva şoareci de câmp uluiţi, care, după toate aparenţele, se certaseră până la duşmănie cu şoricelul în cauză şi, drept urmare, îl căutau de zor., şi am mai scris, în continuare, că nu-mi amintesc să fii. Surprins, în întreaga împrejurime, un fenomen asemănător şi nici în tratatul de psihologie a animalelor nu ştiu să fie menţionat un caz analog, în care o creatură redusă la existenta pe uscat, să se bălăcească în apă cea mai apropiată, cu ochii cât sarmaua.

După publicarea acestui articol într-unul din numerele următoare ale revistei, ne-a sosit la redacţie o scrisoare cu următorul conţinut:

„Onorată redacţie!

Captivantul dumneavoastră articol publicat în ultimul număr sub titlul Un şoarece smintit la Zbirov mi-a plăcut nespus de mult şi de aceea îmi permit să menţionez că un fenomen asemănător mi-a fost dat să văd în tinereţea mea în împrejurimile oraşului Třeboň. Mă aflam pe vremea

aceea în vizită la bunicul meu dinspre mamă şi mă duceam adeseori în excursii spre întinsele eleştee din preajma oraşului. O dată, cu prilejul unei mici excursii, m-am aşezat pe digul eleşteului Svět şi, ca prieten al naturii, m-am apucat, încă de pe atunci, să urmăresc comportamentul gândacilor, al fluturilor, al efemerelor al altor vieţuitoare. Era aşa, cam pe la amiază, când în imediata apropiére a digului am surprins un plescăit ciudat. Am coborât pe pietre, ceva mai jos de nivelul digului, şi, pe neaşteptate, am zărit în apă un căpşor de şoaroce care se uita ţintă la mine cu ochii săi, holbaţi. După aproximativ un minut, apariţia aceea s-a făcut nevăzută, iar eu am observat că şoricelul cu pricina înota sub apă, în direcţia stăvilarului, unde, ajuns, a scos din nou capul sus de tot deasupra apei şi, scoţând un chiţcăit puternic, s-a cufundat înapoi în apă fără să se mai arate a doua oară. Aceste rânduri sau, mai curând, aceste amintiri din:

Ami tinereţii le pun ladispoziţia onoratei redaţi, reu xugäihiiitea de a le folosi cu un «nume prilej, întrucât acest fenomen este, fără îndoială, foatte! «în? Şi nu apar atât de des.

Cu toată cinstea, Josef Barhon, profesor de ştiinţe naturale la Gimnaziul real din Kněževec”.

I

«DESPRE BKJPFOL WUân «VEIK

Interesantele păţanii ale unui ostaş cinstit

1

SVEJK împotriva ITALIEI

Švejk plecă la militărie cu inima voioasă. Îşi pusese în gând să se-bucure acolo de niţică băşcălie şi izbuti până la urmă să uimească întreaga garnizoană a Tridentului, cu comandant suprem cutöt. „Era veşnic zâmbitor, drăgălaş şi

simpatic în comportamentul său, şi poate tocmai de aceea se trezea mereu la arest...

Iar când ieşea din arest, răspundea la fel de zâmbitor la toate întrebările şi, cu acelaşi calm imperturbabil, se ducea înapoi la arest, mulţumit în forul său intim că în faţa lui tremură de frică toţi ofiţerii din garnizoana Tridentului. Nu de frică din pricina vreunor, bădărănii din partea lui ei y dimpotrivă* de frica răspunsurilor sale cuviincioase, a comportamentului său respectuos şi a betelor sale prietenoase, care băgau spaima în ei.

Vine o inspecţie în dormitor – surâzătorul Švejk stă aşezat pe marginea patului şi salută politicos:

— Lăudat fie Domnul nostru Isua Gwstds* mă. Rog supus.

Văzând surâsul sincer şi prietenos al hâtrului soldat, ofiţerul Walk scrâşni din dinţi şi tase ar fi avut chef să-i îndrepte capela pe cap, că sări stea potrivit regulamentului, dar privirea blindă şi caldă a bravului Švejk şi făcu să se abţină de la ofice manifestare.

În dormitor apăru maiorul Teller. Ofiţerul Walk aruncă o privire aspră trupei ce stătea în picioare în dreptul paturilor şi spuse:

— Tumneata, Švejk, aduci aici *Jever*!

Švejk îndeplineşte ordinul cu conştiinciozitate, aducând, în loc de carabină, raniţa. Maiorul Teller cercetează mânios trăsăturile drăgălaşe de pe chipul lui Švejk şi izbucneşte:

— Tumneata, Švejk, aduci aici *kver*!”

— Cu respect raportez supus că nu ştiu.

E escortat la cancelaria regimentului. Aici i še aduce o carabină şi cineva i-o întinde sub nas:

— Ce-i asta, cum se numeşte asta?!?

— Cu respect, raportez supus că nu ştiu.

— *Asta-i* kver!

— Cu respect raportez supus că nu cred.

E vârât la arest şi gardianul socoteşte de datoria lui să-i spună că e un măgar. Trupa se duce la exerciţii grele, undeva în munţi, în timp če bravul soldat Švejk stă liniştit ţi zâmbitop în spatele gratiilor.

— Arma (în germ. stricată).

Întrucât nu izbutiseră s-o scoată la capăt cu el, îl feură ordonanţă la soldaţii cu termen redus, şi-l mai puseră să dea o mână de ajutor la cazane, la servitul meselor de prânz şi seară...

A dus la Mese tacâmuri, mâncarea, berea şi vinul, apoi s-a aşezat cu modestie pe un scaun în dreptul uşii şi, aprinzându-şi o ţigară, fumează liniştit, rostind din când în când:

— Cu respect vă raportez, coniţă, doitinul ofiţer Walk e uit om tare cumsecade, chiar prea cumsecade, şi, cu acelaşi zâmbet imperturbabil, suflă! sus fumul de ţigavă.

La Cazino a venit o inspecţie, şi un proaspăt ofiţer a avut nefericita inspiraţie să-l întrebe la intrare pe numitul soldat Švejk din ce companie face parte.

— Cu respect vă raportez supus, nu ştiu, fu răspunsul bravului soldat.

— Ei... drăcia dracului, ce regiment zace pe-äici?

— Cu respect vă raportez supus că nu ştiu.

— Ascultă, omule, cum se numeşte oraşul în care e instalată garnizoana locală?

— Cu respect vă raportez supus că nu ştiu.

— R Şi-aturici, cum ai ajuns aici, omule?

Şi, cu zâmbetul lui plăcut, uitându-se galeş şi cu neobişnuită drăgălăşenie la proaspătul ofiţer, Švejk răspunse:

— Cu respectivă raportez supus că mai întâi m-am

născut şi pe urmă am mers la şcoală. Pe urmă am început să învăţ meseria de tâmplar pe care mi-am şi însuşit-o, pe urmă am fost dus într-o cârciumă, unde a trebuit să mă dezbrac în pielea goală. Pe urmă, peste câteva luni au venit după mine jandarmii şi m-au dus la cazarmă. La cazarmă m-au cercetat cu atenţie şi mi-au spus: „Ascultă, omule, dumneata ai întârziat la încorporare cu trei săptămâni, aşa că te băgăm la arest”. I-am întrebat de ce, de vreme ce n-aveam de gând să merg la militărie şi, vorba ceea, nici măcar nu ştiu ce-i aia să fii soldat. Cu toate acestea m-au arestat, pe urmă m-au urcat pe tren şi m-au plimbat de colo până colo, până am ajuns cu toţii aici. Pe nimeni n-am întrebat ce regiment e asta, ce companie, ce oraş, ca să nu jignesc şi să nu supăr pe nimeni, şi, îndată, la primul ezerciţ, m-au băgat din nou la arest fiindcă, în timpul încolonării, mi-am aprins o ţigară, fără să-mi dau seama de ce. Pe urmă au început să mă bage la arest pretutindeni pe unde îmi făceam apariţia – o dată că am pierdut baioneta, altă dată că era cât pe ce să-l împuşc la poligon pe domnul *obrst* *, iar acum, în sfârşit, îi slujesc pe domnii teterişti.

Şi bravul soldat Švejk îi aruncă proaspătului ofiţer o privire limpede, de o copilărească naivitate, încât acesta nu ştiu ce să facă – să râdă sau să se supere.

Şi veni séara de Ajun. Teteriştii împodobiseră la Camino un brad, iar după cină festivă, domnul obrst ţinu o cuvântare înduioşătoare, în care aminti că Cristos s-a născut, precum bine ştim cu toţii, că se bucură de soldaţii ordonaţi şi că un soldat ordonat trebuie să se bucure singur de el...

Şi, deodată, în toiul acestei ceremonioase cuvântări, răsună cu avântată căldură:

— ... Da, da! Aşa e!

Cuvintele acestea fuseseră rostite de bravul soldat

Švejk care, cu chipul lui strălucitor, stătea neobservat printre soldaţii cu termen redus.

— *Sie Einfiriger* **, răcni domnul obrst, cine a strigat aceste cuvinte

— Colonel (în germ. stricată).

Teteriştilor (în germ. originál).

Din rândurile teteriştilor ieşi soldatul Švejk şi, řiadndu-l pe domnul obrst cu zímbetul blajin, spuse:

— Cu respect vă raportez supus că cumă aflu aici în slujba domnilor teterişti, şi că mierai-a plăcut foarte mult ce-aţi binevoit să spuneţi. Va ieşit totul ca din inimă 1

Glod la Trident deltele sunară de miezul nopţii, bravul soldat Švejk zăcea de «mai bine de un ceasla răcoare…

…

De d-asta aceasta fusese indrâs pentru multă vreme, ca apoi să i se pună – din nou centironul în jurul brâului şi să fie repartizat la detaşamentul de puşti automate.

La frontiera italiană se desfăşurau manevre importante şi bravul soldat Švejk porni într-acolo, să ajungă din urmă corpul său de armată.

Înainte însă de a porni cu noul «corp expediţionar, îi fu dat să asculte interesantele explicaţii expuse de un soldat.

— Închipuiţi-vă că Italia de-a declarat război şi că mergem împotriva italienilor.

— Bine, atunci «a mergem) exclamă cu înflăcărare bravul soldat Švejk, drept caře *se* alese cu şase zile de arest., După expirarea acestui termen fu trimis, în tovărăşia altor tijei arestaţi şi – sub escorta unui singur caporal, spre detaşamentul său de puşti automate. Mai liitâi străbătură *per pedes* o vale, pe urmă, călare, urcară în munţi, şi aici, aşa cum era de aşteptat, isteţul soldat Švejk se rătăci, pierzându-se într-o pădure deasă de pe

frontiera italiană.

Îşi cřoi drum printre tufişuri şi pâlcuri de arbuşti, căutând zadarnic drumul spre tovarăşii lui şi, în cele din urmă, îi surâse norocul, trecând cu bine, în echipament complet de luptă, graniţa italiană.

Şi iată că acolo, bravul soldat Švejk avu din nou prilejul să se distingă. O imitate de puşcaşi italieni din Milano desfăşura chiar atunci nişte exerciţii de luptă la frontiera austriacă şi un catâr cu puşcă automată însoţit de opt ostaşi ajunsese pe un platou pe care-tocmai în clipa aceea bravul soldat Švejk şi cercetă cu o atenţie încordată.

— Într-o linişte desăvârşită şi siguri de ei fe soldaţii italieni se instalară într-un desiş şi curând dormeau buştean, în timp ce catârul cu puşca automată păştea pe pajişte cu toată seriozitatea şi, îndepărtându-se văzând cu ochii de detaşamentul său, ajunse curând în locul de unde Švejk se uita zâmbitor la duşmanii săi

Bravur soldat luă catârul de căpăstru şi, cu puşca automată italiană, ataşată de un catâr italian, se întoarse în Austria.

Coborî de pe coasta muntoasă înapoi de unde venise, pe urmă mai rătăci în tovărăşia catârului printr-o pădure necunoscută, până când zări, în sfârşiţ, tabăra austriacă.

Santinelă de planton refuză să-l lase să treacă, pentru simplul motiv că nu cunoştea parola zilei respective; aşa se face că veni în fuga mare un-domn ofiţer, drept care bravul soldat Švejk luă regulamentara poziţie de drepţi, salutând milităreşte raportă:

— Cu respect vă raportez supus, domnule laitnant, că le-am umflat italienilor un catâr cu puşcă automată!

Pe urmă bravul soldat Švejk fu transportat la garnizoană, în sdftřb noi ştim cum arată ultimul model de puşcă automată italiană.

BRAVUL SOLDAT SVEJK SE ÎNGRIJEŞTE DE VINUL DE LITURGHIE

Vicarul militar apostolic, dr. Koloman Belopotoczky, episcop de Tricola, îl numi preot de campanie al garnizoanei din Trident pe un anume Augustin Kleinschrodt. Între un duhoynic obişnuit, adică un preot civil, şi un duhovnic militar e o mare deosebire. În ultimul se îmbină perfect, religia cu soldatul, două caste absolut diferite, adunate la un loc, iar diferenţele dintre cele două categorii de duhovnic sunt cum ar fi cele dintre un locotenent-major de dragoni, venit să predea, la Academia militară, arta călăritului, şi un proprietar de hipodrom.

Duhovnicul militar e plătit de stat, e deci *un* funcţionar militar aparţinând unei anumite categorii de demnitari, având dreptul să poarte sabie şi dreptul la duel. Duhovnicul civil capătă şi el.

— Ce-i drept, o răsplată din partea statului, dar e silit să se străduiască să stoarcă nişte bani şi de la credincioşi ca să poată trăi în bună stare.

Soldatul nu e dator să salute un preot obişnuit, în schimb e dator să dea cuvenitul onor preotului militar, căci altfel e băgat la arest. Aşadar, Dumnezeu are pe pământ două feluri de reprezentanţi – civili şi militari.

Civilii trebuie să se îngrijească de agitaţia politică, militarii, la rândul lor, îi spovedesc pe ostaşi şi-i bagă la răcoare, ceea ce a fost, fără îndoială, în intenţia Domnului atunci când a zămislit acest pământ păcătos şi când, mai târziu, l-a creat şi pe amintitul Augustin Kleinschrodt.

Când acest distins părinte începu să dea buzna pe străzile Tridentului, aducea de la distanţă cu o cometă cu care un zeu mânios voia să pedepsească acest oraş nefericit.

Era cumplit în măreţia sa solemnă şi-i mersese buhul

că avusese în Ungaria trei dueluri, şi cu acest prilej tăiase nasul celor trei rivali de la cazinoul ofiţeresc, care manifestaseră prea multă indiferenţă faţă de credinţă.

Keducând în asemenea proporţii lipsa de credinţă, vajnicul apărător al religiei fu transferat la Jrident tocmai în momentul în care bravul Soldat Švejk fusese eliberat din închisoarea garnizoanei şi se înapoiase la compania lui, spre a contribui mai departe la apărarea patriei.

Părintele spiritual al garnizoanei militare din Trident Căuta în Acel. Moment o nouă ordonanţă şi astfel stând lucrurile, se duse s-o aleagă personal din rândurile trupei.

Dracul ştie cum se face că, trecând dintr-un dormitor într-altul, ochii lui căzură deodată pe chipul blajin al bravului soldat Švejk şi, bătându-lprietenos pe umăr, sfinţia sa îi spuse:

— Mergi cu mine!

Bravul Švejk începu să se scuze, spunând că n-a săvârşit nimic, dar caporalul de serviciu îl îmbrânci şi, apucându-l de braţ, îl duse în cancelaria regimentului.

Aici, după îndelungate târguieli, în timpul cărora Švejk invocă tot felul de scuze, subofiţerul, în Dorinţa, de a se dezvinovăţi, îi adresă preotului militar următoarele cuvinte:

— Der soldat Swejk ist ein Mistrieh... *

— Ein Mistrieh kann doch gutes Herz haben.**

Drept care, bravul soldat Švejk dădu umil din cap, în semn de aprobare. Din colţul în care stătea, faţa lui cu ochii atât de sinceri parcă se rotunjise şi mai mult şi, la vederea acestui chip blajin, duhovnicul păstor militar refuză să mai vadă dosarul cu toate pedepsele bravului soldat.

Soldatul Švejk e un gunoi (germ. orig.).

...” Şi un gunoi poate avea o inimă bună (germ. orig.).

Din clipa aceea viaţa lui Švejk căpătă o turnură fericită. B ea în taină vinul de liturghie, iar superiorului său şi ţesăla calul atât de frumos, încât într-o bună zi sfinţia-sa părintele Kleinschrodt ţinu să-i aducă toate laudele.

— Cu respect vă raportez supus că fac totul ca să fie la fel de frumos ca dumneavoastră, i-a răspuns Švejk.

Pe urmă veniră glorioasele zile ale taberei militare de lângă Gastel-Nuovo, x unde urma să fie oficiată o slujbă religioasă de campanie…

Părintele Augustin Kleinschrodt obişnuia să folosească pentru scopuri religioase numai vinul de liturghie produs de viile Vosław din Doini Rakousy. Vinul italian nu putea să-l sufere – şi aşa se face că, atunci când constată că rezervele încep să se împuţineze, îl chemă la el pe bravul soldat Švejk şi-i spuse:

Mâine dimineaţă te duci la oraş să faci rost de vin de Vosław. Iei bani de la cancelarie şi-mi vii cu un butoiaş de opt litri. Nu zăboveşti nicăieri, te întorci imediat 4 Deci, ţine minte, vin din viile Vösław – Doini Rakousy. E clar!?! *Abtreten!*

A doua zi, Švejk căpătă la cancelarie douăzeci de coroane, şi ca să nu aibă la întoarcere necazuri cu intrarea în tabără, i se întocmi o adeverinţă: „Plecat în misiune, să aducă vin”!

Aşadar, bravul soldat Švejk plecă la oraş, şi în timp ce străbătea străzile oraşului, repetă în gând cu toată conştiinciozitatea: „Vosław – Nieder Österreich”, şi acelaşi lucru îl spuse cu voce taré şi la gară, ca peste trei sferturi de oră să urce în tren şi, foarte mulţumit de el, să pornească spre Doini Rakousy (Nieder Österreich).

En ziua. Aceea grandioasa desfăşurare a slujbei religioase de campanie fu tulbur alelparjde vinul, aşypru

italian amgmtârul sfinţiei – sale.

Spre seară, pişcotulaugustin IKleinschrodt începu să încline spre convingerea, că bravul soldat Švejk e un ticălos care, de bună seamă, bea de stinge, uitând cu desăvârşire de îndatoririle sale ostăşeşti.

«Urletele preacuviosului părinte pulsau îi auzite în toată tabăra şi se înălţau spre culmüe igăţilor alpini, fpffihzzigiiidu-se şi contopindu-se în Ifolea Ad izului, spre Menan, pe unde, în urmă cu câteva ceasuri, Elmhindisatisfăcut şi cu conştiinţaiericită a îndeplinirii întorcinala îndatoririi sale de ostaş, trecuse cu tre’. bravul soldat Švejk, continuându-şi senin călătoria spre ţinta misiunii sale.

Străbătuse valea, traversând o sumedenie de tunele, şi la fiecare staţie întrebase:

— Vósław! Nieder Osterreičh? până când chipul lui Felţiiri zări gara din Vošlaw, şi bravul solda Svějk îi itfătă unui bărbat cu chipiu, pe cap prăintfl de serviciu de la unitatea sa militară: plecat în misiune, să aducă vin”.

Şi cu zâmbetul său drăgălaş, întrebă unde se află cazarma din localitate.

Bărbatul cu chipiu îl întrebă ceva de marşeut. Xa «are bravul soldat Švejk declară că habar mi ace uoen jaia marşrută.

Pe urmă mai veniră doi soldaţi cu chipiu pe cap şi aceştia se apucară să-i explice lui Švejk că cea mai apropiată cazarmă e tocmai la Koraeuburg.

Aşa stând lucrurile, bravul soldat Švejk îşi cumpără un bilet de tren până la JSomeuburg şi plecă mai departe.

La ckorneuburg se află un Regiment «al căilor ferate» şi cei de la cazarmă se minunară foarte când, în toiul nopţii, bravul soldat Švejk îşi făcu apariţia la poarta cazărmii, arătând santinelei ordinul său de serviciu: „Plecat în misiune oficială, să aducă vin”.

— Să lăsăm asta pe mâine dimineaţă, îi spuse santinela, ofiţerul de serviciu tocmai a aţipit.

Bravul soldat Švejk se întinse şi el pe prag, cu fericită conştiinţă că face tot ce poate spre binele ţării, şi adormi liniştit.

Dimineaţa fu dus la biroul aprovizionării, unde îi arătă plutonierului de aţă ordinul său de serviciu: „Trimis în misiune, să aducă vin", document ce purta ştampila *Făldlăger*, *Cástel-Nuovo* – * *Rgt*: 202. Bat. 3, şi semnătura, ofiţerului respectiv din ziua respectivă.

Cu ochii cât cepele, plutonierul de aţă îl conduse la cancelaria regimentului, unde bravul soldat fu supus, de însuşi domnul colonel, unui interogatoriu foarte temeinic.

— Cu respect vă raportez supus, declară bravul „soldat Švejk, că am venit aici din ordinul sfinţiei-sale părintele Augustin Kleinschrodt din Trident, cu misiunea de a duce un butoiaş de opt litri cu vin de liturghie din viile Vösław.

Urmă o discuţie îndelungată. Chipul sincer şi blajin al ostaşului şi ordinul său de serviciu: „Trimis în misiune, să aducă vin", prevăzut cu ştampile şi semnături în bună regulă, avură darul să trezească impresia cea mai bună şi dădură întregii chestiuni o întorsătură şi mai complicată.

F

Avu loc, deci, o lungă dezbatere în decursul căreia în exprimată părerea că, de bună seamă, sfinţia-sa părintele Augustin Kleinschrodt şi-a pierdut minţile şi în consecinţă nu rămâne nimic altceva de făcut decât expedierea bravului Švejk cu marşruta, înapoi la unitatea lui.

Aşa se face că plutonierul de aţă îi întocmi lui Švejk cuvenita marşrută. Om cumsecade, subofiţerul nu se uita la câţiva kilometri în plus şi astfel şi făcu lui Švejk o foaie de drum prin Viena, Steyerburg, Zagreb, Triest, şi de aici la Trident. După socoteala lui, drumul trebuia să dureze

două zile. Îi dădură bani de buzunar 1, 60 K., plutonierul de aţă îi cumpără biletul de tren, iar bucătarul de la popotă îi puse în braţe, din compasiune, trei roţi de pâine cazonă.

În acest timp preotul de campanie Augustin Kléinschrodt umbla prin tabăra de la Castel-Nuovo şi, scrâşnind din dinţi, nu spunea decât atât:

— ÎI prindem, îl legăm, îl împuşcăm.

Bravul soldat Švejk fusese trecut pe lista dezertorilor şi ce mare fu. Surpriză când a patra zi, în toiul nopţii, cinstitul ostaş îşi făcu apariţia la intrarea în tabăra de campanie şi, cu obişnuitu-i zâmbet pe buze, îi întinse sentinelei marşruta (foaia de drum) emisă de regimentul din Korneuburg şi ordinul de serviciu de la unitatea să: „Trimis în misiune, să aducă vin”.

Îl înhăţară pe loc şi, spre marea sa uimire, îi puseră cătuşe la mâini şi-l duseră într-o baracă unde-l închiseră în spatele gratiilor.

A doua zi dimineaţă fu transportat în oraş, la cazarmă. 1... În acelaşi timp sosi acolo o scrisoare ofigţală de la regimentul căilor ferate din Korneuburg, în care icolonelul comandant întreba de ce l-a trimis sfinţia-sa părintele Augustin Kleinschrodt pe soldatul Švejk după vin de liturghie din viile de la Vosław, tocmai la Korneuburg.

După interogarea soldatului Švejk, care răspunse sincer şi cu veşnicu-i zâmbet pe buze la toate întrebările, arătând întocmai cum s-au petrecut lucrurile, avu loc o mare consfătuire în urma căreia sfinţia-sa părintele Augustin Kleinschrodt se duse să-i facă bravului soldat Švejk o vizită la închisoarea regimentului.

— Ai face cel mai bine, dobitocule, dacă ai cere să fii reformat, ca să scăpăm odată de mutra ta idioată.

În clipa aceea bravul soldat Švejk luă poziţia de drepţi şi uitându-se cu toată sinceritatea în ochii preotului

de campanie, spuse:

— Cu respect vă raportez că îl voi sluji pe majestatea-sa împăratul până la ultima suflare!

SVEJK ÎN FAŢA COMISIEI DE REFORMARE

În orice armată există tot felul dě derbedei care nu vor să facă serviciul militar. Acestora le e mai drag să devină nişte mameluci de civili, ca toţi civilii: Pişicherii, ăştia, unşi cu toate alifiile, se plâng că suferă, de püdă, de o afecţiune cardiacă, deşi nu au decât o apendicită banală, aşa cum reiese la autopsie. Cu asemenea procedee şi cu altele asemănătoare vor ei să se descotorosească de îndatoririle lor. Militate; Dar vai de ei! Căci mai există. În armată şi o comisie de reformare şi asta se pricepe să tragă; în ei ca la fasole.

Un flăcău se plânge că E „platfus”. Medicul militar îi prescrie „sare aimrăeşi clistir şi „platfus-neplâtfus* băiatul o rupe la fugă de parcă, i-ar fi pus jăratic sub călcâie, iar a: două zi dimineaţa e băgat la răcoare.

Alt ticăâofr se plânge că are un rac în burtăi Doctorul porunceşte să fie întins numaidecât pe masa de operaţie şi spune:

— Pe viu şi în deplină cunoştinţă, să i se deschidă stomacul.

Nici n-apucă să-şi spună doctorul gândul până la capăt, că s-a terminat cu cancerul şi cel însănătoşit în chip atât de miraculos ia numaidecât drumul închisorii.

Comisia de reformare e o adevărată binefacere pentru armată. Dacă n-ar fi ea, unul din doi apărători ai patriei s-ar simţi bolnav şi incapabil să ducă raniţa în spinare.

Reformarea e un cuvânt de origine latină. Re; re, formare alcătuire, constituire. Aşadar, reformare lă realcătuire, reconstituire.

Bine a spus o dată un medic militar de campanie:

— Ori de câte ori examinez un bolnav, fac acest lucru pornind de la convingerea că nu e cazul să se vorbească despre reformare, adică despre reconstituire, ci dešpré dubitare, cu alte cuvinte despre îndoiala că Un asemenea bolnav e, în aeară de orice îndoială, sănătos tun. De altfel, pe acest principiu mă biţui în aplicarea tratamentului şi prescriu chinină şi dietă absolută. După trei zile mă roagă, în numele Domnului, să-i dau drumul din spital. Şi dacă între timp simulantul dă ortul popii, eí face acesx lucru, dinadins, ca să ne scoată pe noi din sărite, iar el să nu fie nevoit să zacă în puşcărie pentru ticăloşia lui. Deci, *dubitare* şi niciodată *reformare*. Cu alte cuvinte, să îl îndoim de fiecare simulant, până la ultima sa suflare.

Aşadar, când fu luată efectzia reţormării lui Švejk, toţi cei de la companie începură să-l pizmuiască.

Aducându-i masa de prânz la închisoare, temnicerul 1 se adresă cuviincios:

— Bă, nătărăule. Eşti un norocos. Pleci acasă şi scapi de cătănie, o să fii reformat ca o zdreanţă oarecare.

Dar bravul soldat vejk îi spuse şi lui ceea ce îi spusese sfinţiei-sale, părintelui Aüfusttn KIeinschrodt:

— Asta, mă rog frumos, nu se poate, raportez supus. Eu sunt sănătos tun şi vreau să-l slujesc pemaiestatea-sa împăratul până la ultima suflare.

Şi, cu fericitu-i zâmbet pe buze, se întinse pe prici. Temnicerul raportă spusele lui Švejk ofiţerului de ser* viciu, în ziua aceea un oarecare Müller.

— Puşlamaua! izbucni locotenentul-major Müller scrâşnind din dinţi. Îl învăţăm noi minte! Să nu-şi închipuie c-o să rămână aici să ne amărască zilele. Îl facem noi sjă se

aleagă cel puţin cu un tifos exantematic, de-ar fi să-şi piardă, pe chestia asta, şi minţile.

Între timp, bravul soldat Švejk îi povestea tovarăşului său de puşcărie:

— Da, eu o să-l slujesc pe maiestatea-sa împăratul până la ultima suflare. Dacă tot mă aflu aici, aici rămân. Şi dfevreme ce sunt ostaş, trebuie să-l slujesc pe mäiestatea-sa împăratul, şi nimeni n-are voie să mă dea afară din aripată, chiar dacă ar veni însuşi domnul General ei mi-ar trage un picior în fund, ca să mă. Zboare din cazarmă, eu m-aş întoarce spře dumnealui şi i-aş spune: cu respect vă raportez supus că vreau să-l šlujesc pe maiestatea-sa împăratul până la ultima suflare şi, de aceea, mă duc înapoi la compania mpa. Şi dacă dumnealor nu m-ar vrea aici, m-aş duce la marină, ca să-l pot sluji pe maiestatea-sa măcar pe mare. Şi dacă nici acolo nii m-ar vrea. Şi domnul Amiral mi-ar arde un picior în fund, eu junul tot nu mă las, şi-o să-l slujesc pe maiestatea-sa în aer.

În toată cazarma domnea însă sinceră convingere că Švejk va fi izgonit din armată! În ziua de 3 iunie veniră să-l ridice de la închisoaré cu targa; la împotrivirile sale furibunde, îl legară de targă cu nişte curele şi-l trans* portară aşa la spitalul garnizoanei. Pe unde-l duceau, răsunau de pe targă cuvintele sale pline de patos patriotic:

— Ostaşi, nu mă daţi, eu vreau să-l slujesc mai departe pe maiestatea-sa împăratul!

Îl internară în secţia de boli grave şi medicul-şef Jansă îi făcu un examen sumar:

— Ai ficatul mărit şi inima înecată în grăsime, Svejkyle. Ai făcut-o lată, cum văd, suntem nevoiţi să te eliberăm din armată.

— Cu respect vă raportez supus, răsună cu tărie glasul lui Švejk, că eu sunt sănătos tun. Ce s-ar face, mă rog frumos, armată fără mine? Raportez supus că vreau să

merg înapoi la compania mea, să-l slujesc mai departe pe maiestatea-sa împăratul, cu cinste şi credinţă, aşa cum se cuvine şi îi stă bine unui ostaş adevărat.

I se prescrise o clismă şi în timp ce sanitarul Bočkovsky i-o administra, bravul soldat Švejk spuse cu dejnnitate, în ciuda delicatei situaţii în care se afla:

— Nu mă cruţa, frăţioare, nu, nu, pe mine să nu mă cruţi! De vreme ce. Nu mi-a fostxteamă de italieni, nu mi-e teamă nici de clistirul tău. Soldatului nu trebuie să-i fie teamă de nimic; el trebuie să tacă şi să slujească mai departe, ţine minte acest lucru, frăţioare!

Pe urmă fu scos afară, şi în timp ce-şi făcea trupeştile nevoi, în faţa latrinei stătea un soldat cu puşca încărcată.

După aceea îl întinseră din nou în pat şi infirmierul Bočkovsky, învârtindu-se de zor în jurul lui, îi spuse gâfâind în limba sa materna: – Părinţi ai, *pşakrev*?

— Am.

— De aici nu mai ieşi tu viu, simulantule!

Drept care, bravul soldat Švejk îi cârpi o palmă zdravănă.

— Eu simulant? izbucni el. Eu sunt sănfttos de-a binelea şi vreau să-l slujesc pe maiestatea-ga împăratul până la ultima suflare.

Îl băgară în gheaţă. Pe urmă trei zile fu înfăşurat cu cearşafuri reci ca gheaţa, şi când îşi făcu apariţia medicul «şef şi-i spuse:

— Ei, Svejkule, ce zid, te duci totuşi acasă? Neînduplecatul Švejk declară:

— Cu respect vă raportez că tot sănătos sunt şi vreau să slujesc mai departe.

U băgară iar în gheaţă, iar peste două zile urma să *se* întrunească faimoasa comisie de reformare, care să-l scutească o dată pentru totdeauna de îndatoririle militare.

Cu o zi înainte de întrunirea comisiei, după ce fusese

întocmit şi actul de liberare, bravul soldat Švejk dezertă din cazarmă.

1 Aşadar, ca să-l, poată sluji mai departe de maiestatea-sa, fu nevoit să fugă. Paisprezece zile nu se auzi şi nu se ştiu nimic de soarta lui.

I Dar ce surpriză pe feţele tuturor când, a paisprezecea zi, în toiul nopţii, bravul soldat Švejk se ivi în poarta cazărmii şi, cuszfthbeţul cinstit ce-i lumina faţâr-i rubicondă, îl raportă soldatului de planton:

— Raportez supus cât am venit să mă închidă, fiindcă am dezertat ca să-l pot sluji mai departe pe maiestatea sa împăratul, până la ultima suflare.

Dorinţa îi fu îndeplinită. Se alese cu şase luni închisoare şi, după aceea, vrând să slujească mai departe, fu transferat la arsenal, ca să încarce o torpilă cu fulmicoton.

BRAVUL SOLDAT SVEJK. ÎNVAŢĂ SĂ UMBLE CU FULMICOTONUL

I

Cel care până acum n-a auzit încă nimic despre bravul soldat Švejk, va fi, sper, edificat prin prezentarea diafană a preacinstitului nostru ostaş. Aşa cum se spune în armată, bravul soldat Švejk e devotat trup şi suflet împăratului. În excesul de zel cu care voia să-l slujească pe împărat până la ultima suflare, făcea asemenea boroboaţe încât organele militare hotărâseră să-l lase la vatră. Dar bravul soldat se împotrivea din răsputeri „reformării sale şi, în momentul în care comisia de reformare hotărî totuşi, scoaterea lui din rândurile armatei, fugi într-o noapte din spital, devenind astfel dezertor numai pentrţi ari mai putea sluji cu credinţă pe maiestaţea-sa împăratul, aşa precum el însuşi spune „până l-or face harcea-parcea”.

După paisprezece zile se înapoie la cazarmă, unde

raportă:

— Cu respect raportez că sunt fugit ca să pot sluji mai departe în armată.

Rostise aceste cuvinte cu obişnuituri surâs ce-i lumina faţa rubicondă şi blajină* uiitându-se în acest timp* cai întotdeauna, ţintă în ochii domnilor ofiţeri. Jumătate de an zăcu în închisoarea militară, dar nici prin gând nu i trecea să părăsească milităria. Neştiind ce să mai facă cu...1; din pricina zelului de care dădea dovadă, autorităţile militare hotărâră să-l transfere de la regimentul 104 la Arsenal:

Şi s-a întâmplat întocmai cum i-a spus preacuviosul preot militar:

— Ascultă, secătură ce eşti, dacă ţii într-adevăr atât de mult să slujeşti mai departe, află atunci că vei fi trimis la Arsenal, la depozitul de fulmicoton. Poate că acolo o să-ţi vină mintea la cap...

Şi aşa a ajuns bravul soldat Švejk la Arsenal, unde învăţă cu râvnă cum se umblă cu fulmicotonul. Sarcina. Lui era să încarce proiectile. Cu treaba asta nu-i de glumit, pentru că eşti tot timpul cu un picior în aer şi cu celălalt în mormânt.

Dar bravul soldat nu ştia ce-i frica. Îşi petrecea vremea fără teamă printre butoaie cu dinamită, ecrasită şi fulmicoton, mulţumit ca un vrednic şi cinstit ostaş ce era. Iar din baracă în care încărca de zor proiectilele cu primejdiosul exploziv se auzea neîntrerupt cântecul lui plin de voioşie:

— „Piemonte, Piemonte, halal stăpân. Mai eşti şi tu, că-n spate poarta îţi căzu hop, hop, hop! Cu sfânta născătoare în frunte, şi cele patru poduri mari, durează-ţi, Piemonte, avanposturi mai, tari, hop, hop, hop! Eu un regiment de Ulani v-am ridicat, voi pe poartă l-aţi alungat, hop, hop, hop!”

După cântecul. Acesta sublim, care făcea din bravul soldat Švejk un veritabil leu-paraleu, urmau la rând altele mai duioase, despre nişte *knedlíky** feât capul de mari, pe care vrednicul ostaş le înfuleca cu o indescriptibilă voluptate.

Şi aşa îşi trăia netulburat zilele, singur cuc într-una din barăcile Arsenalului.

— Găluşti (în cehă orig.).

Până când, într-o bună zi, sosi o inspecţie care începu să umble din baracă în baracă, să vadă dacă totul era în ordine.

Când ajunseră în baraca în care bravul soldat Švejk învăţa cum să umble cu fulmicotonul, membrii comisiei îşi dădură seama numaidecât, după fuioraşul de fum care răbufnea din luleaua bravului. Švejk, că au de-a face cu un ostaş neînfricat.

Zărindu-i pe domnii ofiţeri, Švejk se sculă în picioare şi/conform regulamentului, scoáse din gură pipa, iar ca s-o aibă mai la îndemână, o aşeză cât mai aproápe de el lptr-un butoi de fulmicoton. După care, luând poziţia de drepţi, prezentă raportul:

— Am onoarea să vă raportez cu respect că aici nu-i nimic nou, totul e în ordine.

Sunt momente în viaţă în care prezenţa de spirit joacă un rol Hotărâtor.

Din întreaga comisie cel mai deştept era, fireşte, doiţinul colonel. Din fulmicotonul încins se răspândeau rotocoale de fum. Văzând cum stau lucrurile, colonelul spuse:

— Švejk, fumează mai departe!

1 înţelepte cuvinte, căci e mult mai bine, fără îndoială, ca o pipă aprinsă să stea între buze decât în butoiul cu fulmicoton.

Švejk salută respectuos şi răspunse:

— Cu respect raportez că voi continua să fumez. Era un soldat disciplinat.

I – Şi acum, Švejk, hai cu noi în camera de gardă!

— Cu respect raportez că asta nu se poate, pentru că, potrivit regulamentului, trebuie să rămân aici până la ora şase, când îmi vine schimbul. Fulmicotonul trebuie păzit tot timpul, ca să nu se întâmple vreo nenorocire.

Inspecţia dispăru. Dădură *iuga*. Până la camera de unde poruncină patrulei să-l aducă.pe Švejk neînirziat.

Patrulei nu-i prea ardea să se dacă, dar până la urmă n-avu încotro, se duse.

Când ajunse în dreptul barăcii care f? Ravtil soldat „Švejk, cu pipa aprirasă, continua să-ţi vadă de treabă în mijlocul butoaielor de fulmicoton, caporalul strigă:

— Švejk, aruncă pipa pe fereastră ţi ieşi afară, nătărăule!

— Nici nu mă gândasc! comwul cokmdl mi-a poruncit să fumez mai departe, aşa că trebuie bă fumez pliia n-oimaiputea.

— Ieşi afară, dobitocule!

— 15, iaca nu ies, mă TOG frumoşi E ora pstfru-şi nu mă puteţi schimba decât abia la şase. Până la şase trebuie să stau aici lângă fuhnicoton, să nu se „întâmple vreo nenorocire. Eu sunt vigi...

Restul nu mai apucă să spună.

— Poate că aţi citit în ziare despre marea catastrofă de la Arsenal. Una câte una, barăcile zburară/în aer. În trei sférturi de secundă întregul Arsenal se transformă într-o ruină.

Povestea a început din baracă în care bravul soldat Švejk învăţa cum se umblă cu fulmicotohúl: claie peste grămadă aterizară acolo, înălţând o piramidă, soanduri, ostreţe de gard şi şarpante de fier, venite în zbor din toate

direcţiile, pentru a da ultimul onor curajosului soldat Švejk, care nu ştia de frica iulmicotonului.

Trei zile în şir trudiră săpătorii pe aceste ruine, reconstituind din capete, trunchiuri, mâini şi picioare, trupucá omeneşti, pentru: ca bumildumnézeu să poată recunoaşte cu uşurinţă, la Judecata de apod, diferitele grade şt, în funcţie de acestea, să le acorde şi cuvenita răsplată.

Era un talraeş-babneş de neînchipuit. Trei zile trudiră săpătorii şi la piramida lui Švejk, ca să înlăture acfcidurile şi şarpantele de fier, iar, a treia fel, noaptea, la timp ce abia se strecurau în labiriirtul acela lugubru, auziră dinăuntru o voce plăcută:

— „Cu sfânta născătoare în frunte şi cele patru poduri mari, durează-ţi, Piemonte, avanposturi mai tari, hop, hop, hop!”

La lumina făcliilor aprinse, săpătorii îşi croiră drum, mergând pe urmele glasului ce răsuna voios:

— „Eu im regiment de ulani v-am ridicat, voi dincolo de poartă l-aţi. alungat, hop, hop, hop!”

Şi iată că deodată, la lumina făcliilor, dădură peste un fel de catacombă construită dintr-o împletitură de fiare şi scânduri grămădite una peste alta, iar într-un ungher al ei Stătea calm bravul soldat Švejk, care, cum îi zări, lăsă pipa din mână şi, salutând politicos, spuse:

— Cu respect raportez că aici nu-i nimic nou, totul e la perfectă ordine.

Îl scoaseră afară, din iadul acela şi 1 aduseră în faţă… ofiţerului de serviciu. Aici bravul soldat Švejk raportă din nou:

— Cu respect raportez că totul e în ordine şi rog să fiu schimbat, pentru că ora şase a trecut de mult. Rog, de asemenea, să mi se dea-bani pentru hrană pe timpul cât am stat sub cuine.

Din întregul Arsenal, bravul soldat Švejk a fost singurul care a supravieţuit acestei catastrofe.

În cinstea lui, cercurile militare locale organizară o mică serată la Cazinoul ofiţerilor. Înconjurat de domnii ofiţeri, bravul soldat bea de stingea, iar faţa lui rubicondă şi blajină strălucea de bucurie ca o lună plină.

A doua zi căpătă banii de hrană pentru trei zile, de parcă ar fi fost la război, şi după trei săptămâni fu avansat în compania lui la gradul de caporal, primind o mare decoraţie de război.

În clipa în care, împodobit cu steluţele de caporal, intra pe poarta regimentului său din Trident, dădu nas în nas cu ofiţerul Knobloch, care se cutremură de groază zărind din nou faţa blajină, dar atât de temută a bravului soldat Švejk. Spuse furios:

— Iar o făcuşi lată, secătură!

— Cu respect vă raportez că am învăţat cum se umblă cu fulmicotonul.

După care temerarul ostaş intră cu un aer semeţ în curtea cazărmii, ca să-şi caute compania-mumă.

În aceeaşi zi ofiţerul de serviciu citi în faţa trupei un comunicat al Ministerului de Război, cu privire la înfiinţarea unui detaşament de aviaţie în rândurile armatei. Comunicatul era însoţit de un apel adresat celor ce doresc să te prezinte în acest nou serviciu.

Auzind aceasta, primul care ieşi din rând fu bravul soldat Švejk. Prezentându-se în faţa ofiţerului, spuse:

— Cu respect vă raportez că am mai fost în aer şi ştiu cum merg treburile pe-acolo. Doresc să slujesc şi în aer pentru izbânda împăratului nostru.

Şi astfel, la o săptămână după aceea, bravul soldat Švejk fu transferat la secţia de navigaţie aeriană, unde avu

o comportare nu mai puţin înţeleaptă decât la Arsenal.

BRAVUL SOLDAT SVEJK LA AVIAŢIE

Austria dispune de trei nave aeriene dirijabile, de optsprezece ce nu pot fi dirijate şi de cinci aeroplane. În asta constă puterea în aer a imperiului austriac. Bravul soldat Švejk fu repartizat la secţia aeroplane, ca să slujească întru cinstirea şi împodobirea acelei noi unităţi militare. La început trăgea aeroplanele din hangar, scoţându-le pe aeroportul militar unde curăţa piesele metalice, frecându-le cu terebentină şi cu aşa-numitul praf de var vienez.

Făcea deci aici, la aeroplane, o muncă de jos, aşa cum se întâmplă la orice început de carieră. Şi aşa cum sfinţiei-sale preotului de companie din Trident îi ţesăla cu grijă calul, aici trebăluia cu sârg periind de zor aripile aparatului de parcă ar fi ţesălat un armăsar şi, cu galonul de caporal pe umăr, conducea santinelele la post ca să păzească hangarul, în care timp îi instruia:

— De zburat trebuie să se zboare* de aceea, cine ar vrea să fure un aeroplan trebuie împuşcat!

Cam peste paisprezece zile avea misiunea de *pasager* pe cât se pare o avansare foarte periculoasă.

Avea sarcina să îngreuneze avionul ca să-i asigure echilibrul şi zbura cu ofiţerii 4 e specialitate. Bravul soldat Švejk nu ştia ins ce-i frica. Cu faţa numai zâmbet, tfştidica în aer şi, umil şi respectuos, se uita la ofiţerul caré pilota avionul, iar în răstimpuri saluta – milităreşte, ori de câte ori zărea în faţa lui un grad superior foindu-se agale pe platoul aerodromului.

Iar dacă se întâmplă să se prăbuşească pe undeva avionul şi să se facă harcea-parcea, de sub sfărâmăturile ávio

Nului se strecura, cel dkitâi, Bravul soldat Švejk şi, ajutându-l şi pe ofiţer să se pună pe picioare, raporta:

— Cu respect vă raportez supus că ne-am prăbuşit şi Bânteiţi vii şi nevătămaţi”.

Era un tovarăş de zbor foarte apreciat. Într-o zi zbură cu ofiţerul Herzik şi când ajunseră la înălţimea de 828 de metri, motorul încetă să mai funcţioneze.

— Cu respect vă raporfez supus că ni s-a terminat benzina, se auzi din spatele ofiţerului vocea plăcută a bravului soldat, ara uitat să umplu rezervorul, mă rog frumos.

Şi peste câteva clipe se grăbi să adauge: N

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent, că ne prăbuşim în Dunăre.

Şi când, după puţin timp, capetele lor se iviră peste luciul încreţit şi verzui al apelor Dunării, bravul soldat Švejk spuse, înotând spre mai în urma superiorului său:

— Cu respect vă raportez supusea astăzi am bătut recordul în înălţime.

Era în preajma marilor serbări aeronautice cu avioane militare, pe aeroportul vienez din Neue Stadt.

Še cercetau şi se revizuiau aeroplanele, se încercau motoarele şi se făceau ultimele pregătiri de zbor.

Locotenentul Herzig intenţiona să zboare cu Švejk pe un aparat Wright cu două aripi, în care se montase un motor Morrisson, cu ajutorul căruia avionul poate să decoleze fără demaraj!”

Se aflau de faţă reprezentanţi ai unor puteri străine.

De aparatul lui Herzig se interesa foarte mult maiorul ungur Kakony, care se instalase în carlingă şi contrei *a îneţia*.

La ordinul locotenentului Herzig, bravul soldat Švejk părni motorul, elicea începu să se învârtă şi, în acest timp, aşezat lângă curiosul maior Kakony, Švejk trebăluia cu

mult interes la cablul desâirmă ce leagă direcţia din apattíle avionului de profunder; şi făcea acest lucru cu atâta chibzuinţă şi cu atâta îndemânare, încât la un moment dat îi răsturnă maiorului chipiul din cap., Locotenentul Herzig îşi ieşi din pepeni şi răcni:

— Svejkule, eşti un măgar ara pereche, zboară dra –, *eului de aici*! * *i*

— *R-Zum Befel, Herr Leutenant*?, strigă hravul soldat Švejk şi, rostind aceste cuvinte, apucă profundorul şi pârghia de manevră a aparatului Morrisson, ca în clipa următoare aparatul să se desprindă de sol în bătăile excelentului motor, ale cărui explozii, de o perfectă regularitate, se augeau de la mare distajciţă.

20, 100, 300, 450 de metri înălţime în dii-ecţia sud-vest, spre întinderile albe ale Alpilar, cu o viteză de 150 km pe oră.

Bietul maior Kakaný îşi veni în fire deasupra unui gheţar peste care zburau la o asemenea înălţime încât puteau să desluşească limpede frumuseţile naturii, pajiştile înzăpezite şi prăpăstiile ce se căscau sub ei, privându-i cu asprime şi ameninţător.

— Ce se întâmplă? întrebă el, feâlbâindu-se de frică.

— Cu respect vă raportez, că zburăm potrivit ordinului, răspunse cuviincios bravul sloat Švejk; domnul locotenent a ordonat: zboară dracului de aici! Aşa că zburăm, mă rog frumos.

— Şi încotro, încotro ne îndreptăm? întrebă speriat maiorul Kakony, clănţănind din dinţi de atâta spaimă:

Cu respect vă raportez că nu ştiu undei) să ne prăbuşim. Eu zbor potrivit ordinului şi nu ştiu să merg decât 4 n bus, în jos nu mă pricep, de aşa ceva noi, adică eu şi

— La ordin, domnule locotenent 4En germ. original).

Domnul locotenent, n-am avut Vreme niciodată, căci

ori de câte ori eram la mare înălţime cădeam de la sine.

Pe tabloul de bord, altimetrul indica 1860 de metri. Maiorul se ţinea cu încrâncenare de bară şi strigă pe ungureşte: x

— Istenem, iştenem, dumnezeule, dumnezeule. În acest timp, bravul soldat Švejk, mânuind cu dexteritate maneta de direcţie, cânta voios deasupra Alpilor peste care zburau:

I

Inelul ce mi-ai dat Nici gând să-l fi purtat la regimentul meu diid voi *sosi în* puşcă-l voi dosi;

Tam-taria-ta

*

Maiorul se rugă cu voce tare în limba lui şi înjura furios de toţi sfinţii, în timp ce. Prin aerul pur şi rece răsuna mai departe vocea limpede a bravuluj soldat Švejk:

...v

Basmaua ce mi-ai dat nici gând s-o fi purtat la regiment când voi sosi la curăţatul armei îmi va folosi De ce nu, de ce nu Tam-taria-ra v 1

Sub ei începură să se încrucişeze fulgerele şi se stârni o furtună cumplită.

Cu ochii cât cepele, maiorul se uită în faţa lui şi, cu o voce răguşită de emoţie, întrebă; x reînd se va sfârşi povestea asta?

— În orice caz, categoric atuhci când cade, îi răspunse zâmbitor bravul soldat Şvejk, şi se grăbi să adauge: cel puţin noi, eu şi domnul locotenent, am căzut întotdeauna undeva.

Se găseau acum undeva deasupra Elveţiei şi zburau mai departe spre miazăzi.

—... Vă rog frumos să aveţi răbdare, rosti respectuos bravul soldat Švejk, de îndată ce ni se termină benzina, trebuie musai să cădem.

— Unde suntem?

— Deasupra unei ape, mă rog frumos, apă multă, domnule maior, probabil ne prăbuşim în mare.

Maiorul Kakony leşină cu burdihanu înfipt în bară, aşa fel încât stătea bine fixat în construcţia metalică a aparatului.

Şi când ajunseră deasupra Mării Mediterane, bravul soldat Švejk cânta voios, să-i treacă de urât:

Cine mare vrea să fie t

— Cu găluşte să se ţie

Am, tvai, drai *

În război nici când nu pică Aţii, tvai, drai cu asemenea păpică Am, tvai, drai Am, tvai, drai i

Şi mai departe, zburând deasupra uriaşelor întinderi de apă la o înălţime de-o mie de metri, bravul soldat Švejk cântă:

Mărşăluieşte Grenevil Pe poarta pulberăriei a ieşit ß spaţir…

Aerul marin avu darul să-l trezească din leşin pe maiorul Kakony. Se uita în jos spre adâncimea aceea înfiorătoare şi, zărind marea, exclamă:

— Iştenem, iştenem, şi-şi pierdu din noU cunoştinţa.

Se făcu noapte şi ei tot mai zburau Deodată, bravul soldat Švejk îl scutură zdravăn pe domnul maior şi-i spuse cu o voce blândă:

— Cu respect vă raportez supus că acum zburăm în jos, dar aşa, încetişor, şi pe îndelete. Într-adevăr, aeroplanul în al, cărui rezervor se terminase. Benzina se lăsa încet, în zbor planat, undeva într-un crâng de palmieri de la marginea oraşului Tripolis, în Africa”.

Iar bravul soldat Švejk, ajutându-l pe maiorul Kakony să coboare din avion, salută respectuos şi spuse:

— Raportez supus că totul e în perfectă ordine, domnule maior.

Era un adevărat record mondial stabilit de bravul soldat Švejk care, izbutind să survoleze Alpii, Europa meridională, Marea Mediterană, ateriză tocmai în Africa.

Maiorul, văzând în jurul lui atâţia palmieri, îi cârpi lui Švejk două palme pe cinste, pe care Jbravul soldat. Le primi cu zâmbetul pe buze, căci el nu făcuse altceva decât să-şi îndeplinească datoria sa de ostaş, de vreme ce locotenentul Herzig îi poruncise:

„Zboară dracului de aici!”

Ce s-ja întâmplat mai departe e greu de spus, nu de alta, dar ar fi, poate, nespus de neplăcut „pentru Ministerul de Război care, cu siguranţă, ar tăgădui faptul că, în momentul de faţă, a căzut lângă Tripolis un aeroplan austriac, căci astfel rxe-am trezi în faţa unei mari încurcăttfri internaţionale.

BRAVUL SOLDAT SVEJK ORDONANŢĂ IA COMPANIA A XI-A”.

Locotenentul-major Lukáš incluse pentru o clipă ochii în faţa apariţiei bravului” soldat Švejk, care cu privirea lui îl îmbrăţişa şi îl săruta.: „Cu aceeaşi plăcere se va fi uitat, de bună seamă, şi fiul risipitor – pierdut apoi regăsit – la tatăl său, în timp ce acesta învârtea, spre a lui cinstire, viţelul cel gras în frigare.

— Cu respect v raportez, domnule *cherlaitnant*, că iar sunt aici, se auzi din uşă glasul lui Švejk, cu atâta sinceritate şi firesc, încât locotenentul-major Lukáš îşi reveni brusc în fire.

Din clipa în care colonelul Schroder îi aduse la cunoştinţă că i-l trimite din nou pe cáp, Jgeotenentul-raar jos Lukáš încerca în sinea lui, zi de zi, să îndepărteze cât mai mult această revedere. În fiecare dimineaţă îşi spunea:

Î Astăzi nu cre să vie; trebuie să fi făcut el pe acoao *vreo* boroboaţă «şi cu siguranţă că-l mai reţin”.

Prin intrarea lui simpatică şi simplă, bravul soldat Švejk reduse însă la adevărata lor valoare aceste temeri.

Švejk se uită la plutonierul de administraţie Vaněk şi fatorcându-se spre el, îi întinse, zâmbind binevoitor, nişte hârtii pe care le scosese din buzunarul mantalei.

— Cu respect vă raportez, domnule rechnungjsfeldwebel, că trebuie să vă predaţi hârtiiite astea, pe care ni le-au în scris la *regiments-kanzeiei*. Sunt pentru *lohnung* şi pentru înscrierea în *Verpflegung*.

Švejk se mişca atât de degajat prin cancelaria companiei nr. 11 de marş, de parcă ar fi fost de când lumea în cele mai strânse relaţii de prietenie cu Vaněk. La această comportare plutonierul de administraţie reacţionfi foarte simplu, cu cuvintele:

— Pune-le pe masă.

— Ai face bine”, *Sie rechnungsfeldwebél*, dacă m-ai lăsa singur cu Švejk, spuse oftând locotenentul-major Lukáš.

— Vaněk ieşi din cancelarie şi rămase în spatele uşii, ca să asculte ce-şi vor spune cei doi.

La început nu auzi nimic, pentru că şi unul şi altul tăceau. Amândoi se priviră îndelung, măsurându-sei Lukáš se uită la Švejk, ca şi cum ar fi vrut să-l hipnotizeze: ca un cocoş în faţa găinii înainte de a se năpusti asupra-i.

Švejk, ca întotdeauna, se uita cu privirea lui blajină şi inocentă de parc-ar fi vrut să spună: „Din nou împreună.

— Sufleţeljjle. De-acum încolo nu ne mai desparte nimeni, porumbiţa mea”.

Şi după îndelungata tăcere a locotenentului-major, ochii lui Švejk vorbeau cu o îngăduitoare compătimire: i, Haide, spune ceva, îngeraşul meu, vorbeşte!” Locotenentul-major Lukáš curmă apăsătoarea tăcere prin aceste cuvinte, în care îşi dădu silinţa să pună o mare doză de ironie:

— Fii binevenit, Svejkule. Îţi mulţumesc pentru vizită 1 Aşa oaspeţi, mai zic şi eu!

Nu Be putu totuşi stăpâni şi-şi vărsă supărarea din ultimele zile, izbind cât putu cu pumnul în masă.

— Călimara sări în sus, împroşcând cu cerneală *íohnungs*-listele.

— Soldă (În germ. orig.).

Subzistenţă (în germ. orig.).

În acelaşi timp sări ca ars şi.

— Oprindu-se aproape de tot de Švejk, zbieră la el:

— Dumneata.: „dobitocule!

Atât, şi începu să se învârtească nervos în spaţiul îngust al cancélariei, scuipând cu scârbă de fiecare dată când ajungea în faţa lui Švejk.

— Cu respect vă raportez, domnule, *oberlaitnant*, spuse Švejk văzând că locotenentul-major Lukáš nu mai înceta să se frământe şi să arunce într-un colţ al cancelariei cocoloaşe frământate de hârtie pe care le lua de pe masă, scrisoarea am predat-o cui se cuvine. Am găsit-o cu bine pe doamna Kakony şi pot spune că e o femeie tare frumoasă, cu toate că n-am văzut-o decât plângând…

Locotenentul-major Lukáš se aşeză pe patul de campanie al subofiţerului contabil şi strigă cu vocea sugrumată:

— Când se vor sfârşi odată toate astea, Svejkule?

Švejk răspunse, ca şi când n-ar fi auzit:

— Am avut, ce-i drept, o mică neplăcere, dar am luat totul asupra mea. Dumnealor n-au vrut să creadă că eu corespondez cu dama, aşa că am socotit mai/cu folos să înghit scrisoarea la interogatoriu, înlăturând astfel orice dovadă. Pe urmă, printr-o curată întâmplare, pentru că altă explicaţie nu găsesc, m-am încurcat într-o mică. Încăierare, fără nicio importanţă. Şi din asta am ieşit cu

bine, şi duţnnealor au trebuit să-mi recunoască nevinovăţia. Aşa că m-au trimis la *regimentstraort* şi au oprit toată ancheta la consiliul de război al diviziei la *regimentskanzelei* am stat câteva minute, până ce a venit domnul *oberst*; m-a înjurat şi el oleacă, pe urmă mi-a zis să mă prezint imediat la dumneavoastră, domnule *oberlaitnant la*. Ordonanţă, şi mi-a poruncit să vă spun că vă roagă să veniţi neapărat la dumnealui să vă spună ceva în legătură cu *marškumpača*. A trecut de ätunci mai mult de o jumătate – de ceas, dar dommil colonel snavea de unde să ştie că o să mai fiu adus pe la *tregimentskanzelei* şi că acolo o să mai stau încă vreun «fiert de ceas, pentru că, (tot timpul aata, mi – s-a reprint solda şi trebuia svo primesc de la regiment şi nu de la cosopanie, pentru că am fost trecut la *regimentsaret*. În general, acolo tóate-s brambura şi încâlcite, de-i vine omului să îşi ia cinupii…

Locotenentul-marpr Lukáš, auzind că de o jumătate de ceas întrebma să fie la colonelial Schröder, se îmbrăcă în grabă şi spuse.

— Bmrwaeala, Svejkule, iar aanii-aá lăcut uh serviciu.

Rostise aceasta cu: atâta deznădejde în glas, încât Švejk se simţi dator că-l liniştească cu – e. Wprhă Ipună. De aceea, în clipa în care Liáă” ieşea val-vârteg, pe uşă, strigă:

— Nu vă necăjiţi, că aşteaptă el, domnul *orberst*. Oricum, tot n-are ce face.

Îndată după plecarea locotenentuludmajor, în cancelarie intimă plutonierul de adirâmistrseţie Vaněk.

Švejk şedea pe un scaun şi băga pe ioc, într-o sobiţă de fier, bucăţele de cărbune prin portiţa deschisă. Sobiţa fumega, răspândind un miros înecăcios, Švejk continua să se distreze, fără să-i bage în seamă pe Vaněk, care îl urinări o clipă, apoi, lovind cu piciorul în portiţa sobei, îi spuse s-o ştează …

— Pomnuile *vechmtinggfehhdebel*, d se adresă Švejk cu derasnitate, îmi îngăâuii să vă declar xea noa pot să mă supun erdwaul lui dummeavoastră, «micită bunăvoinţă aş avea. Nu «pot s-o şterg chiar de itat dóri (tabără, pentru că trebuie să mă siapetru. Mnpr oriftme ampenkjare. Eu – sunt, dacă vreţi «a staţi, *măofmmz*, adăugă «1 cu uütodiüe; clamau *xforst* Šdbroaer txna *Teptumzsit* «ici, 3 a compstma a lia de marş, Ha (doboraul itâenriţudmmt Loká”, la care am iobt (ţucător, dar acum datorită inteligenţei mele naturale, am fost avansat *ordonăm*. Dumneavoastră ce sunteţi în civil, domnule *teehwungefeldwebel*?

Plutonierul de administraţie Vaněk fu atât de surprins de tonul familiar al bravului soldat Švejk; încât läsfad la o parte demnitatea pe care îi plăcea s-o arate faţă de ostaşii din companie, răspunse, ca şi când ar fi fost inferiorul lui Švejk:

— Eu sărit droghistul Vaněk din Kralupy.

— Şi eu am fost ucenic la o drogherie, spuse Švejk, la un domn Kokoška de la Perstyn, din Praga. Era un om foarte ciudat; o dată, pe motiv că am dat foc din greşeală în pivniţă unui butoi, m-a dat afară. Ďin cauza asta n-am mai fost primit nicăieri, aşa că de la sărăcia de butci mi se trage că nu mi-am putut isprăvi ucenicia. Dumneavoastră preparaţi şi leacuri pentru vaci?

Vaněk dădu din cap în semn că nu.

— La noi se făceau leacuri pentru vaci, cu poze sfinţite. Şeful nostru, domnul Kokoška, era un om foarte credincios. Citise undeva că sfântul Pelegrinus uşura dezumflarea vacilor. A comandat, aşadar* la Smichov poze cu chipul sfântului Pelegrinus, pe care le-a pus să le sfinţească la mănăstirea Emaus, pentru două sute, de galbeni. După ce le-a sfinţit, tam băgat pozele în pachetele cu leacuri pentru vaci. Leacul ăsta se amesteca cu apă caldă şi se dădea vacii să bea din ciubăr, în timp ce i se

citea rugăciunea închinată sfântului Pelegrinus, pe care o scrisese domnul Tauchen, primul nostru vânzător, Când pozele cu chipul sfântului Pelegrinus au fost gata tipărite, s-a mai imprimat pe verso o scurtă rugăciune. Aşa se face că bătrânul. Kokoška, chemându-l seară pe domnul Tauchen, i-a spus să scrie până dimineaţa o rugăciune mică pentru" poză" şi pentru leac. Cică să fie gata până la ceasurile zece, când vine dumnealui la prăvălie, ca s-o poată

109 „1

Trimite la tipar, pentru că vacile aşteaptă de mult rugăciunea aia. Şi ima din două: ori o scrie frumos şi s-a învârtit de un galben peşin, ori de nu, în paisprezece zile poate să-şi ia tălpăşiţa. Domnul Tauchen a năduşit toată noaptea şi dimineaţa, când a venit să deschidă prăvălia, frânt de nesomn, n-avea scris niciun rând. Uitaseşi cum îl cheamă pe sfântul ăla din leacul pentru vaci. Servitorul nostru Ferdinand l-a scos din impas. Ăsta toate le ştia! Când uscam în pod ceai de romaniţă, el se urca sus la noi, se descălţa de ghete şi ne învăţa cum să nu mai asudăm la picioare. Ştia să prindă, în pod, porumbei, se pricepea să deschidă sertarul de la tejgheaua cu parale, şi ne-a mai învăţat şi alte şmecherii cu mărfurile; Eu, ca băiat, aveam acasă o farmacie cu articole aduse de la prăvălia noastră, cum n-aveau nici la Inimile Caritabile. Şi cum spuneam, Ferdinand asta l-a ajutat şi pe domnul Tauchen; i-a spus doar atât: „Daţi-o încoace, domnule Tauchen, să mă uit şi eu la ea". Domnul Tauchen a trimis numaidecât să-i aducă o bere. Şi până să-i aducă berea, servitocul nostru Ferdinand era gata pe jumătate şi ne citea:

Din cer pogorât-am şi iată-mă sunt Venit să fac bine la boi pe pământ Bou, vacă, viţel. Ori neleapcă de-i fi, De leacul lui Kokoška nu te feri, încearcă-l o dată şi cât de puţin

Şi vezi că te scapă de boală şi chin…

Pe urmă, după ce trase berea pe gât, treaba i-a mers mai repede şi a isprăvit rugăciunea într-o clipă, foarte frumos:

Adu, Pelegrine, tu sfânt între sfinţi, înlătură vitelor noastre calvarul împunga-ne goală doi galbeni cu zimţi, Fereşte cireada de orice răceU Şi-n veci te-o slăvi gospodarul! Păzeşte-ne boii şi vacile!

Pe urmă, când a venit domnul Kokoška, domnul. Tauchen s-a dus cu el în birou, şi când a ieşit afară, ne-a arătat doi galbeni, nu unul, cum îi făgăduise, voind să-i împartă pe din două cu domnul Ferdinand. Dar pe Ferdinand rândaşul, când a văzut cei doi galbeni, l-au apucat pandaliile. Ori tot, ori nimic, (zicea. Atunci domnul Tauchen «nu i-a mai dat nimic şi şi-a oprit pentru dumnealui amândoi galbenii; pe mine m-a dus alături, în magazie, mi-a cârpit vreo două scatoalce şi mi-a spus că-mi mai trage o sută dacă voi cuteza vreodată să spun că nu el a scris rugăciunea şi, chiar dacă Ferdinand s-ar duce să se plângă bătrânului, eu trebuie să spun că Ferdinand e un mincinos. A trebuit să-i jur în faţa unui flacon cu oţet de tarhon. De atunci, servitorul nostru a început să se răzbune pe-leacurile pentru vaci. Leacurile astea, noi le amestecăm în pod, în nişte lăzi mari, şi de fiecare dată el aduna cu mămra, de pe unde putea, scârnă de şoareci, o aducea sus, şi o arunca în leacuri. Pe urmă se apuca să strângă pe strada baligă de cal, o usca acasă, o pisa în vasele de medicamente, şi pe urmă o arunca şi pe asta în leacurile pentru vaci, cu poza sfântului Pelegrinus. Dar nu se mulţumea numai cu atât. Îşi făcea toate nevoile, şi cele mici şi cele mari, în lăzi, pe urmă le amesteca cu leacurile de arătau ca un terci de tărâţe”.

Sună telefonul. Plutonierul se repezi, ridică

receptorul şi după o clipă îl aruncă necăjit:

— Trebuie să mă duc la *regimentskanzelei*. Nu-mi miroase a bine, aşa deodată.

Švejk rămase din nou singur:

Peste o clipă sună iar telefonul.

Švejk începu să parlamenteze:

— Vaněk? Nu-i aici S-a dus la *regimentskanzelei*. Cine e la telefon? Ordonanţa de la compania a 11-a de marş. Da acolo cine e? Ordonanţa de la compania a 12-a? Servus, colega! Cum mă numesc eu? Švejk! Dar tu? Braun! Nu eşti cumva rudă cu unul Braun de pe strada Pobřežní de la Karlín, de meserie pălărier? Nu eşti şi nu-l cunoşti?... Nici eu nu-l cunosc; am trecut numai pe acolo, o dată, cu tramvaiul şi firjna. Asta mi-a sărit în ochi. Ce noutăţi ştiu? Nu, n-am vorbit cu nimeni încă despre plecare. Unde trebuie să plecăm?

— Deşteptule, cu „*marka*”, pe front...

— Despre aşa ceva nici n-am auzit.

— Halal ordonanţă. Nu ştii dacă *loatiumtul* tău...

— *Al meu e* oberlaitnant...

— Tot un drac; atunci, ou ştii. Dacă *oberlaitnantul* tău s-a dus la *besprechung*, la *ober st*?

— Ba da, dumnealui i-a poftit la el.

— Păi, vezi? Şi al nostru s-a dus, şi cel de la compania a 13-a; chiar acum am vorbit cu ordonanţa lui la telefon. Mie, drept să-ţi spun, nu-mi place graba asta. Etici tu nu ştii nimic dacă se împachetează...

— Eu nu ştiu nimic.

1 – la fiu mai fă pe boul. Nu-i aşa că *rechmingsfeldwéjbehil* vostru a primit *vingonenovriso*? Câtă trupă avteţi? I – Habar n-am.

1 – Ascultă, blegule, ce, ţi-e teamă că măniânc? se auzi cum interlocutorul lui Švejk vorbeşte într-o parte, sdiwindime unui ceäeg: „Kantō, ia celălalt receptor, ca să

vezi şi tu ce ordonanţă tâmpită au la compania a 11-a”.

Alo, ce faci acolo, dormi sau ce? Atunci răspunde când te întreabă un camarad. Va să zică, nu ştii încă nimic? Nu te ascunde! N-a Zis nimic *rechnungsfeldwebelul* vostru, că veţi împărţi conserve? Cum? N-ai vorbit cu el asemenea lucruri? Tâmpitule... Ţie nu-ţi pasă de astea? (Se aud hohote de râs.) Mi se pare mie că eşti cam lovit cu leuca. Ascultă, dacă afli ceva, telefonează-ne şi nouă la *marskumpania* a 12-a, prastănacule, îngeraşule! De unde eşti?

— Din Praga.

— Ar trebui să fii mai deştept... Dar, ia spuné, când. S-a dus *rechnungsfeldwebelul* vostru la cancelarie?

— Chiar acuşica l-au chemat.

— Poftim! Şi asta n-o puteai spune mai înainte? Şi al nostru tot acuşica s-a dus; să ştii că se coace ceva. N-ai vorbit cu aprovizionarea?

— N-am vorbit.

— Maica ta, Cristoase. Şi mai spui că eşti din Praga... le de nimic nu-ţi pasă. Pe unde hoinăreşti de-atâta vreme?

—.

— Am sosit abia de-un ceas de la consiliul de război, al diviziei.

— Ei, atunci e altă mâncare de peşte, camarade; să ştii că chţar astăzi vin să te văd. Sună de două ori.

Švejk voia să-şi aprindă luleaua, când telefonul sună din nop.

JUaa-v-ar dracu’ cu telefonu* vostru, îşi zise Švejk; altă treabă n-am decât să-mi pierd vremea cu voi!”

Telefonul zbârnâia înainte necruţător, făcându-l pe Švejk să-şi piardă răbdarea şi să urle în receptor:

— Alo, cine-i acolo? Aici e Švejk, ordonanţa companiei a 11-a de marş.

Švejk recunoscu glasul locotenentului-major Lukâăi

— Ce faceţi cu toţii acólo? Unde-i Vaněk? Cheamă-l numaidecât pe Vaněk la telefon.

— Raportez supus, domnule *oberlaitnant*, că nu de mult a sunat telefonul.

— Ascultă, Švejk, eu n-am vreme de pierdut cu dumneata. În armată, nu stai la taifas la telefon ca atunci când inviţi pe cineva la masă. Convorbirile telefonice trebuie să fie clare şi scurte. În convorbirile telefonice se lasă ia o parte acest „cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*”. Aşadar, Svejkule, te întreb: ştii unde-i. Vaněk? Să vie numaidecât la telefon.

— Nu-l am la îndemână, cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*. A fost chemat mai feiainte la cancelaria regimentului; nu-i niciun sfert de oră de atunci.

...

— La reîntoarcere mă răfuiesc eu cu-., dumneata; Svejkule. Nu poţi să te exprimi scurt? Şi acum fii cu multă băgare de seamă la ce-ţi spun, ca să nu. Cumva să mi te scuzi pe urmă că telefonul hârâia şi n-ai înţeles... Imediat, cum atârni receptorul...

Pauză. Un nou zbârnâit. Ridicând receptorul Švejk fu inundat de o avalanşă de înjurături.

— Dobitocule, haimana ce. Eşti, puşlama.: „Ce înseamnă asta? De ce întrerupi convorbirea?

— Dumneavoastră, vă rog, aţi spus să agăţ receptorul... t.

— Peste un ceas sunt acasă, şi atunci să te ţii. Svejkulei... Deocamdată, te duci imediat la baracă şi cauţi un sergent, să zicem pe Fuchs; îi spui să ia numaidecât. Zece oameni şi să meargă cu ei la magazie să ridice conserve: „Repetă ce are de făcut.

— Să meargă cu zece oameni la magazie să ridice conserve pentru companie.

— În sfârşit, deocamdată nu te-ai prostit. În – timpul

ăsta, eu am să telefonez lui Vanek, la *regirrientskanzelei*, să vină şi ei la magazie, să le ia în primire. Dacă vine între timp la baracă, spune-i să lase toate şi să alerge *laufştit* la magazie. Şi acum agaţă receptorul.

Švejk a trebuit să alerge multă vreme zadarnic, cău»tându-l pe sergentul Fuchs şi pe ceilalţi gradaţi: erau cu toţii la bucătărie, unde alegeau carnea de pe oase şi se bucurau grozav, uitându-se la Baloun, care, deşi legat, se sprijinea acum solid, cu picioarele de pământ, căci li se făcuse milă de el: le oferea doar un spectacol interesant. Unul din bucătari îi aduse o. coastă cu carne şi i-o băgă în gură; legat, uriaşul Baloun, neputând să mişte mâinile, mişca cu băgare de seamă. Osul în gură, plimbându-l cu ajutorul dinţilor şi al gingiilor şi ronţăind în acelaşi timp carnea cu o expresie de urangutan.

…

— Care din voi e sergentul Fuchs? întrebă Švejk, cani în sfârşit le dete de urmă.

Văzând că întrebarea e pusă de un infanterist oarecare, sergentul Fuchs nu găsi cu cale să răspundă.

— Se aude? repetă energic Švejk. Cât o să mai întreb? Unde-i sergentul Fuchs?

Sergentul Fuchs se înfăţişă şi, plin de demnitate, începu să înjure în fel şi chip, că el nu-i niciun sergent, ci domnul sergent şi că nu se spune aşa: „Unde-i sergentul”, ci: „Cu respect vă întreb, nu ştiţi unde se află domnul sergent?” în grupa lui, /icea el, dacă vreunul nu spune frumos: „*Ich melde gehorsam*** se alege numaidecât cu una peste bot.

— Uşurel, îl luă Švejk cu binişorul. Dumneata ai să mergi imediat la baracă, ai să iei de acolo zece oameni şi *laufştit* cu ei la magazie să ridicaţi conserve.

Fugă marş, pas alergător fiii germ. stricat).

P… Raportez supus (în germ. stricat).

Sergentul Fuchs rămase atât de uluit, încât nu putu decât să rostească b * – Cum?

— Niciun cum, îi răspunse Švejk. Eu sunt ordonanţa, marşcumpaniei a 11-a şi chiar acuşica am vorbit la telefon cu domnul *oberlaitnant* Lukáš. Şi dumnealui a spus: *„Laufştit”*. cu zece oameni la magazie. Şi dacă nu vă duceţi, domnule sérgent Fuchs, atunci eu mă duc imediat înapoi la telefon. Domnul *oberlaitnant* doreşte* în mod special, să vă duceţi *dumneavoastră*, şi n-are niciun röst să mai vorbim despre asta. „Convorbirea telefonicăspune domnul locotenent Lukáš – trebuie să fie scurtă şi clară, Dacă se spune: „merge sergent Fuchs”, aeunci el merge. Faţă de un asemenea ordin, nu stai la taifas la telefon, ca atunci când pofteşti pe cineva la masă. În militărie, şi mai cu seamă în vreme de război, orice întârziere e crimă. Dacă *sergentul* Fuchs nu se duce *imediat*, telefonează-mi numaidecât, că de rest am eu grijă. Din sergentul Fuchs n-are să mai rămână decât amintirea”. Ehei, voi nu-l cunoaşteţi pe domnul *oberlaitnant*.

Švejk se uită cu un aer triumfător la toţi gradaţii, care se arătau într-adevăr surprinşi şi deprimaţi, în urma apariţiei lui.

Sergentul Puchs bolborosi ceva şi cu pas grăbit dădu să plece. În urma lui, Švejk strigă:

— Atunci, pot să-i telefonez domnului *oberlaitnant* că totul e în ordine?... –...

— Am să fiu numaidecât cu zece oameni la magazie, se auzi de lângă baracă glasul sergentului Fuchs; iar Švejk, fără să mai scoată o vorbă, părăsi grupul gradaţilor, care erau la fel de uluiţi ca sergentul.

— Groasă, îşi dădu cu părerea micuţul caporal BJazec. Ne strângem catrafusele.

I S

—

Nici de data Aceasta, după ce se înapoie la cancelaria companiei a 11-a, Švejk n-avu răgaz să-şi aprindă luleaua vdin cauza telefonului care zbimli tüdinexu. La celălalt capăt al firului era iar locotenentul-mă or Lukáš.

— Pe unde umbli, Svejkule? Sun pentru a treia oară şi nu mi răspunde nimeni

— Am fost în căutare, domnule oberzaftnirot.

— Care va să zică, 6-au dus?

— Se-nţelege că s-au dus, dar nu ştiu încă dac-or fi sosit. Vreţi să mă reped până acolo încă o dată?

— Aşadar, l-ai găsit pe sergentul Fuchs?

— Găsit, domnule *oberlaitnant*. Mai întâi mi-a zis: „Cum?" şi numai după ce l-am lămurit că convorbirile telefonice trebuie" să fie's cörte şi clare…

— Iar începi, Svejkule… Vaněk s-a întors?

— Nu s-a întors, domnule *oberlaitnant*.

„Nu zbiera aşa tare la telefon. Nu ştii unde-şi putea să; fie blestematul ăsta de Vaněk?

— „Nu ştiu, domnule *oberlaitnant*, unde ar putea să fie-blestematul ăsta de Vaněk.

— A fost pe la cancelaria regimentului şi de-acolo a plecat undeva. Cred că o fi la cantină. Bute până acolo, Svejkule, şi spune-i să se ducă imediat la magazie.

Inacest timp, plutonierul üe administraţie Vaněk etăr tea liniştit la cantină şi-i povestea unui cunoscut, plutonier-majoř, cât putea câştiga înainte de război cu vopselele şi cu praful de piatră.

Putonierul-major era criţă. De dimineaţă sosise de la ipardubice un fermier care avea un fecior în tabără. Fermierul îl onituise eliptă obicei, i toată (dimineaţa se cinstiseră, jos, în oraş.

Acum şedea deznădăjduit, spunând că nu mai are poftă de nimic, îndruga vrute şi nevrute, fără să-şi dea seama ce spune, iar conversaţia despre vopsele nici n-o

băga în seamă.

Era preocupat de propriile lui vedenii şi bolborosea în neştire că trenul local ar trebui să meargă de la Třeboň la Pelhřimov şi înapoi.

Când intră Švejk, plutonierul Vaněk se căznea tocmai să-i explice plutonierului-major, în cifre, cât se câştiga la un kilogram de praf de piatră pentru case, la care majorul, aflat în plină călătorie, îi răspunse:

— La înapoiere a murit în tren şi n-a lăsat decât scrisori.

Zărindu-l pe Švejk, îl confundă pesemne cu vreun om care îi era antipatic şi începu să-l înjure şi să-i spună că e ventriloc.

Švejk se apropie de Vaněk, care era şi el în mare formă, dar în acelaşi timp foarte amabil şi binevoitor:

— Domnule *rechnui\gsfeldwebel*, îi raportă Švejk, trebuie să vă duceţi imediat la magazie; vă aşteaptă acolo sergentul Fuchs cu zece băieţi ca să ridicaţi conserve. Trebuie să vă duceţi *„laufştit”*. Domnul *oberlaitnant* a telefonat de două ori.

Vaněk izbucni în hohote de râs:

— Ăr trebui să fiu nebun, drăguţule. Făcând una ea asta, ar înséťnna să mă insult singur, îngeraşul meu. Avem destulă vreme pentru toate, copilaşule. Când o să însoţească şi domnul *oberlaitnant* Lukáš atâtea „marşcumpanii” câte am însoţit eu, are să poată şi dumnealui să vorbească şi n-o să mai stingherească pe nimeni fără rost cu *„laufştitulu* lui. Ordinul-asta cu plecatu mâine, cu strânsul catrafuselor şi cu ridicarea imediată a conservelor pentru drum l-aha mai primit eu de la *regimentskanzelet* şi vezi ce-am făcut, am venit frumuşel la un sfert de vin, şi cum mă simt foarte bine aici, le. Las toate în voia sorţii. Conservele rămân conserve, raţiile raţii. Eu cunosc magaziá mai bine decât domnul

oberlaitnant şi ştiu tot aşa de bine cam, ce se vorbeşte la un *besprechung* din asta cu domnii ofiţeri, în birou la domnul *oberst*. Numai domnul oberst îşi închipuie, în fantezia lui, că la magazie există conserve. Aşa-i, barabulă bătrână? se adresă el plutonierului-major.

Acesta însă. Fie că tocmai aţipea, fie că-l apucase un fel de delir, răspunse:

— Şi în timp ce mergea, ţinea deasupra ei umbrela deschisă.

— Cel mai bine aţi face, continuă plutonierul de aţă Vaněk, dacă le-aţi lăsa toate baltă. Dacă s-a spus astăzi la *regimentskanzelei* că se pleacă mâine, apoi asta nu trebuie s-o creadă niciun copil de ţâţă. Putem pleca fără vagoane? Chiar în faţa mea. S-a telefonat la gară. N-au niciun vagon liber. Aşa că nicio grabă. Cu timpul totul se lămureşte, nu-i nevoie să ne pripim. *Jawol*, *nochamol*. Astăzi au aici un vin excepţional, continuă Vaněk, fără să-l ia în seamă pe plutonierul-major, care bolborosea ceva ca pentru sine:

— RGlauben Sie mir, ich habe bisher wenig von meinem Leben gehabt. Ich wundere mich über diese Frage.

— De ce să-ţi faci griji de pomană cu plecarea marşbatalionului? Eu cred că ai face bine să iei loc.

— Nu pot, refuză, înfrângându-şi tentaţia, bravul soldat Švejk. Trebuie's mă înapoiez la cancelarie; ce mă fac dacă telefonează cineva?

— Da, încă o dată (germ. incorect.

** Vă rog să mă credeţi, am avut parte de puţine lucruri în Viaţă. Mea până acum. MC mir de întrebarea asta (germ.).

— Bine, atunci du-te, puişorule, dar ţine minte pentru altă dată că nu-i frumos din partea dumitale să refuzi şi că o adevărată ordonanţă nu trebuie să fie niciodată acolo unde-i nevoie de el. Nu trebuie să te omori atâta cu

serviciul. Zău, sufleţelule, niptic nu-i maiurât pe lumea asta; decât o ordonanţă speriată, care vrea să înghită dintr-odată toată» militări a.

Dar Švejk o zbughise pe uşă špre cancelaria compar mei sale.

Vaněk rămase părăsit, întrucât, fără îndoială, nu „se putea spune că plutonierul-major îi ţinea cu adevărat tovărăşie.

Acesta se turtise bine de tot şi, mângâind sfertul dě vin, bolborosea jumătate în cehă, jumătate în germană – ca pentru sine, nişte lucruri foarte ciudate, fără niciun fel de sens şi legătură între ele, Car să-i treacă de urât, plutonierul contabil bătea cu degetele tactul unui marş, sorbind cu nădejde din pahar şi amintindu-şi din când în când că era aşteptat de un sergent şi zece ostaşi.

Noaptea târziu, când se întoarse la cancelaria companiei a 11 de marş, îl găsi pe Švejk lângă telefon.

— Forma e lipsă de coeziune şi lipsa de coeziune e formă! bâigui disperat, apoi se trânti îmbrăcat, aşa cum era, pe canapea şi adormi pe loc.

Švejk nu se mişca de lângă telefon, deoarece cu două ceasuri în urmă, când îl chemase, locotenentul Luftáă; care-i spusese că se află încă în conferinţă la domnul colonel, uitase să-i spună că poate să plece. De la telefon;

Din când în când se amuza ridicând receptorul şi ascultând. Noul sistem de telefon, introdus în armată prezenta avantajul că se puteau auzii destul de limpede şi de desluşit convorbirile telefonice pe toată linia.

Şi Švejk continua să rămână nemişcat lângă teléfon.

— În acest timp, în biroul colonelului şedinţa se prelungea. Colonelul Schröder dezvolta cea mai nouă teorie to legătură cu orientarea pe «Imput de bătălie şi mai cu seamă punea accentul pe folosiretf aruncătoarelor de mine «vorbea de toate şi cei mai mulţi dintre ofiţeri se

întrebau când o să înceteze bătrânul să trăncănească, dar, parcă dinadins, colonelul Schröder continua să pălăvrăgească despre sarcinile noilor batalioane de marş, despre ofiţerii regimentului căzuţi pe front, despre zepeline, despre că ISreţii spanioli, despre jurământ.

La această ultimă chestiune, locotenentul Lukáš îşi aduse aminte că în clipa în care întreg batalionul depusese jurământul, bravul soldat Švejk nu fusese de faţă, deoarece se afla la consiliul de război al diviziei. Şi tot. Gândindu-se la astă, fu cuprins deodată de un râs isteric de care se molmsiră câţiva ofiţeri în Mijlocul cărora stă? Tea, fapt ce atrase atenţia colonelului care tocmai trecuse la expunerea experienţei câştigate cu prilejui retragerii armatelor germane în Ardent

Colonelul le încurcă pe toate şi încheie cu următoarele cuvinte:

— Domnilor, asta nu-i de râs»

După. Aceea o porniră eu toţii spre Cazinoul Ofiţerilor, colonelul Schröder fiind chemat la telefon 4 e către statul «majbr al brigăzii.

Švejk moţăia pe scaun, lângă telefon, când îl trezi un nou zbârnâit:

— Alo, aici e cancelaria regimentului, auzi el.

— Alo, răspunse Švejk, aici e cancelaria companiei a 11-a de marş.

— Nu mă ţine de vorbă l la repede creionul şi scrie fonograma pe care ţi-o dictez: „Compania 11 de marş...”

După aceasta urmară, una peste alta, câteva fraze care se amestecau într-un haos ciudat, pentru că pe acelaşi fi.

Vorbeau concomitent companiile a 12-a şi a 13-a, Aşa că telefonograma se pierdu complet în această învălmăşeală de sunete. Švejk nu desluşea nicio iotă. În cele din urmă totul se linişti şi Švejk recepţionă:

— Alo, alo, acum citeşte-mi ce ai scris şi nu mă mai ţine de vorbă…/

— Ce să citesc?

— Cum ce să citeşti? Boule 1 Tplefonograma!

— Care telefonogramă?

— Ţii, crucea ta, ce dracu’, eşti surd? Telegrama pe care ţi-am dictat-o, idiotule!

— Eu n-am auzit nimic; cineva s-a amestecat pe fir…

— Fir-ai tu să fii de maimuţoi; ce-ţi închipui, că mie-mi arde acum de joacă cu tine? Spune: primeşti sau nu primeşti telefonograma? Ai creion şi hârtie? Cum? Nu ai? Vită ce eşti! Cum? Să aştept până ce găseşti? Halal ostaş! Ei, gata! Eşti pregătit?… Slavă Domnului că în sfârşit te-ai descurcat. Nu cumva ţi-ai schimbat şi hfeinele! Şi acum fii atent: 11-te *Marschkompanie*! Repetă!

— 11-te Marschkompanie

— *Kumpanienkommandant*. … ai scris? repetă.

— Kumpanienkommandant/… v

— Zur Besprechung morgen… *Eşti gata? repetă*.

— Zur Besprechung morgen…

— *Um neun ţihr – Unterschrift*. Ştii ce-i aia *Unterschrift*, maimuţoiule? Asta-i semnătura. Repetă!

— *Um neun Hhr – Unterschrift*. Ştii ce-i aia *Unterschrift*, maimuţoiule – asta-i semnătura.

— Fir-ai al dracului de dobitoc… Aşadar, semnătura: *Oberst* Schröder, vită… Ai scris? repetă!

— *Oberst* Schröder, vită…

— Bine, boule. Cine a primit telefonograma?

— Eu. R»

— *Himmelherrgott*, cine-i asta eu?…

— Švejk. Mai ai ceva?…

— Slavă Domnului, am terminat; Dar ar trebui să te numeşti Vacă… Ce se mai aude pe la voi?

— Nimic. Toate vechi

— Şi-ţi pare bine, nu-i aşa? E adevărat că la voi a fost astăzi unu* legat la stâlp?

— Nimic deosebit, era ţucălarul locotenentului-major, i-a halit prânzul… NU ştii când plecăm?

…

— Ce întrebare?! Astá n-o ştie nipř bătrânul (colonelul). Noapte bună. Ascultă, aveţi pe acolo purici?

Švejk agăţă receptorul şi se duse să-l trezească pe plutonierul de administraţie Vaněk care se apăra furios, şi când Švejk începu să-l scuture, Vaněk îl lovi cu pumnul peste nas, apoi se întoarse pe burtă şi începu să azvârle din picioare. În dreapta şi-n stânga.

În cele din urmă, Švejk izbuti totuşi să-l trezească pe Vaněk care, frecându-se la ochi, se întoarse cu faţa în sus întrebând ce s-a întâmplat.

— Nimic grav, răspunse Švejk. Vreau numai să mă sfătuiesc cu dumneata. Chiar acum am primit o telefonogramă în care se spune că mâine la orele nouă domnul *oberlaitnant* Lukáš třebuie să meargă la *besprechung*, la domnul *oberst*. Nu ştiu ce să fac. Să mă duc să-i spun chiar acum, sau s-o las pe dimineaţă? Am stat mult şi m-am tot gândif dacă să vă scol, când sforăiaţi atât de frumos; dar până la urmă mi-am zis că tot mai bine e când te sfătuieşti…

— Pentru Dumnezeu, te rog, lasă-mă să dorm, se văicări Vaněk căscând cu gura mare, du-te dimineaţa şi nu mă măi trezi!

Se întoarse pě o parte şi adormi din nou.

Švejk se duse înapoi lângă telefon şi începi iar să moţăie cu capul pe masă. Curând însă/îl trezi un iiou zbârnâit…

— Alo, matfkumpauia 11

Da, *marşkumpauia* a 11-a. Cine-i acolo?

— Aici e *marşka* 13. Alo. Cât e ceasul la voi? Eu nu

pot să prind centrala şi îmi pare că trebuia să fiu de mult schimbat.

— Ceasufnostru a stat.

— Atunci staţi şi TOD, ca şi noi Da’ ia spune, nu ştii CÂnd plecăm? N-ai vorbit cu *regimentskanzelei*? *O*

— Las că şi căcăciaşii ăia ştiu mai mult de-o grămadă, ca şi 4? Oi.

— Nu fi, domnişoară, prost crescută… Voi aţi ridicat conservele? Ai noştri, cum s-au duş, aşa s-au întors. Magazia era închisă.

— Şi ai noştri s-au întors cu mâna goală.

— Toată panica asta e de pomană. Unde crezi că plecă în?

În Rusia:

Eu cred că mai – degrabă în Serbia. Om vedea noi când vom ajunge la Budapesta. Dacă e luăm la dreapta, atunci lie aşteaptă. Şerbia, la stânga, Rusia. Somn dulce.

Urmându-i sfatiil, Švejk se cufundă într-un somn dulce, uitând să mai receptorul în furcă, astfel că nimeni nu-l tulbură din visare. În acest timp, telefonistul de la cancelaria regimentului tuna şi fulgera că nu poate transmite marşcompaniei a 11-a o nouă telefonogramă prin care se cerea ca până a doua zi la orele douăsprezece să se comunice cancelariei numărul ostaşilor care n-au fost inoculaţi împotriva tifosului.

Când se trezi, în revărsatul zorilor.

— Care se iviră odată cu mirosul cafelei care fierbea în toate bucătăriile/companiilor, Švejk agăţă mecanic receptorul în furcă, ca şi când tocmai atunci ar fi terminat o convorbire telefonică, şi făcu o mică plimbare de înviorare prin cancelaria companiei Intonă totodată un vesel cântec ostăşesc, al cărui te-l îl începu de la mijloc, de la partea în care era vorba de un ostaş travestit în faţă care se duce la moară la iubita ket, unde morarul, înainte

de a-l pofti în culcuşul fetei, strigă către morăreasă. V

„Zbârnâi telefonul. Plutonierul de aţă ridică receptorul şi recunoscu glasul locotenentuhii-major Lukââ, care şi întrebă ce se aude cu conservele, făcându-i apoi câteva reproşuri.

— Într-adevăr, nu sunt, domnule *oberlaitnant l* striga la telefon Vaněk. De unde să fie dacă ele nu există decât fjrr închipuirea celor de sus, de la intendenţă\N-avea niciun rost să trimitem acolo oamenii de pomană. Eu am vrut să vă telefonez. Ce spuneţi? Că am fost la cantină? Da, e adevărat, mi-am îngăduit să mătiuc. Da’ de unde; domnule locoteneitf-major, sunt perfect treaz. Ce face Švejk? E aici lângă mine! Să vi-l chem la telefon? Švejk, la telefon! strigă Vaněk, apoi adăugă cu glas foarte scăzut: Şi dacă te întreabă cumva în ce stare am venit, ai grijă să-i spui că am venit în stare normală.

Švejk luă receptorul: v:

ŢAici e Švejk, raportez supus, domnule *oberlaitnant*.

— Ascultă, Svejkule, ce se aude cu conservele? Sra aranjat *T*

— Nu sunt, domnule *oberlaitnant*/Nici urmă de conserve…

— Aş doj-i, Svejkule, că atâta vreme cât mar rămânem în cantonament, să te prezinţi în ieeare dimineaţă la mine. De altfel, ai’s ržteni tot timpul pe lângă mine după Ce vom pleca. Ce ai făcut astă-noapte?

RAM stat toată noaptea la telefon)…

— A fost ceva nou?

— A fost, domnule *oberlaitnant*.

— Svejkule, nu începe iar cu prostiile. S-a comunicat de undeva ceva important T

— Ş-a anunţat, domnule *oberlaitnant*, dar abia pentru ora nouă. N-am vrut să vă neliniştesc, domnule oberlaitnant, că era destulă vreme.

— Pentru numele lui Dumnezeu, spune-mi *odată*: ce este atât de important pentru ora nouă?

— O telefonogramă, domnule *oberlaitnant*.

— Nu te înţeleg, Svejkule.

— Staţi c-o am scrisă, domnule *oberlaitnant*. „Primiţi telefonograma. Cine e la telefon? Ai scris? Atunci citeşte" sau cam aşa ceva…

— Ei drăcie! Svejkule, cu dumneata poate să-şi iasă omul din minţi… Spune-mi repede conţinutul că, de nu, mă reped acolo şi vai de oasele dumitale. Hai, spune, ce s-a întâmplat?

— Iarăşi un fel de *besprechung*, domnule *oberlaitnant*. Astăzi la ora nouă, la domnul *ober st*. Am vrut să vă tre'

Zesc astă-noapte, dar pe urmă m-am răzgândit.

— Asta ţi-ar mai fi lipsit, să îndrăzneşti să mă scoli din somn, pentru orice prostie, când era destui timp pentru asta şi dimineaţa. *Wieder cine Besprechung*, *der Teufel soll das alles buserieren*! * Dumneata, Švejk, rămâi deocamdată la telefon.

— 7Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că încă n-am băut cafeaua.

— Atunci adă-ţi cafeaua şi nu pleca din cancelarie până nu te chem. Dumneata ştii ce-i aia ordonanţă?

— Iar o convorbire, dracu' s-o ia! (germ.).

4

— Da, domnule oberlaitnante unul care aleargă mereu…

— Aşadar, să fii la post când te-oi chema. Mai spune-i – o dată lui Vaněk să-mi caute un ţucălar; Alo! Svejkule, unde eşti?

— Aici, domnule *oberlaitnant*, chiar acum au venit cu Cafeaua.

— Alo, Svejkule!

— Vă ascult, domnule *oberlaitnant*, cafeaua e rece de tot.

— Dumneata, Svejkule, ştii acum foarte bine ce va să zică un ţucălar. Te rog să-l vezi şi dumneata şi pe urmă să-mi raportezi dacă e ceva de capul lui. Şi acum agaţă receptorul.

— Vaněk, sorbind zgomotos din cafeaua neagră, în care îşi turnase rom din sticla Camuţlată cu eticheta *Ţinte** (pentru orice eventualitate), se uită la Švejk şi spuse:

Nu ştiu ce are *oberlaitnăntul* ăsta al nostru, că urlă la telefon. Am auzit tot ce ţi-a spus. Dumneata, Svejkule, trebuie să fii o bună cunoştinţă, a domnului *oberlaitnant*.

— Cred şi eu. Noi suntem ca o singură mână, răspunse Švejk. Vorba ceea, o mână spală pe alta. Prin câte n-am trecut noi doi, împreună. De câte ori n-au vrut să ne despartă until de altul, dar până la urmă tot ne-am regăsit, Dumnealui s-a bizuit întotdeauna pe mine, în toate, de Mă mir chiar şi eu, de multe ori, Ai auzit dumneata chiar acum cum m-a rugat să-ţi mai amintesc o dată că trebuie să-i găseşti un alt ţucălar şi că trebuie să-l văd şi eu ca să dau despre el referinţe. Ehei, dumnealui nu se mulţumeşte cu orice ţucălar…

„Cerneală (germ.).

LOGODNA ÎN FAMILIA NOASTRĂ

Din însemnările unui băieţei cuminte

1 În familia noastră am avut meréu necazuri mari cu fiica mai mare Lidka, deoarece s-a întâmplat – să rămână de câteva ori peşte noapte în excursie cu nişte domni careţi ceruseră mamei îngăduinţa de a ieşi cu ea într-o scurtă excursie. Odată a venit la noi domnul Syrovatka (Chişleag), de profesie funcţionar, uns om foarte cumsecade şi aşezat; după ce vorbise de una de alta cu mămica şi tăticu’, îi rugă nespus de frumos s-o lăsăm pe

Lădka noatetră să plece cu el într-o excursie. În timp ce vorbea, îşi sufla mereu nasul, şi-i dădea întruna că e um bărbat onorabil şi un caracter fără eusiţi. Aşa stând lucrurile, mămica îşi dădu încuviinţarea s-o scoată fac fetiţă la aer curat, cu condiţia, însă, ca la orele opt seara să fie acasă, epi nu are de gând să încălzească cina de dotră ori, şi-apoi nici n-ar fi frumos să vină mai târziu, că, Vorba – ceea, să nu-i iasă vorbe.

Drept care, domnul Cfaişleag începu din nou să smiorcăie şi şi-şi şteargă nasul, îi în acest timp vocifera, spurând că dumnealui e un bărbat onorabil şi nu o canalie.

Iar tată îi spftse:

— Canalie în sus, canalie în jos, ce mai tura-vura, mie îmi aduci fata înapoi în bună regulă. Dar, cinstit vorbind, Mie nu-mi place deloc povestea asta, şi nici n-o văd cu tiehi buni

Dar ce mai putea să facă. Când mămica spune ceva, tata şi cu mine trebuie să ne ţinem gura, chiar dacă dreptatea e de partea noastră şi mămica face o prostia i

Aşa se face că domnul Chişleag o scoase pe Liduşka în excursié. Mămica îi făcu surorii mele semnul crucii, iar domnul Chişleag îmi dădu un biscuit de cinci parale, asta era ca despăgubire perftru ceea ce avea să săvârşească.

E» ora opt şi jumătate seara şi Liduşka ia-o de unde nu-i; pe urmă s-a făcut de zece şi portăreasa închise poarta imobilului – şi se făcu şi unsprezece. Mămica plângea, tăticul, în culmea supărării, înfulecă mâncarea de seară a Lidkăi, apoi bătând furios odaia în lung şi-n lat, strigă în gura mare că o să-l tragă la Răspundere pe acest domn Chişleag şi că mâine se va duce să-l reclame la birou. Mămica se văicărea, spunând Doamnel-fereşte să nu li se fi întâmplat ceva, să nu-şi fi rupt Liduşka un picior sau, ferească sfântul, altceva; de pildă, gâtul, sau şi mai rău) să nu se fi înecat amândoi, ori să fi pierdut Liduşka acel dar,

cel mai scump, moştenit de la maică-sa.

Am întrebat ce vrea să însemne acest dar, drept care tăticul mi-a ars o palmă, iar mămica mi-a poruncit să mă închin. Şi m-am închinat, spunând că îngeraşul păzitor o va însoţi pe Liduşka noastră, fiindcă eu am văzut o dată o asemenea poză în care un îngeraş conduce, pe o bârnă întinsă peste o prăpastie, o fetiţă oarbă cu un Coşuleţ de flori în braţe.

Tăticul însă bodogăni mânios, spunând că acum principalul înger păzitor al Liduşkăi este domnul Chişleag, şi că el, adică tăticul, dacă ar fi fetiţă nu şi-ar dori ca domnul Chişleag să-l aducă noaptea înapoi din excursie.

Pe urmă se făcu de miezul nopţii şi mămică încetă să mai spună „Scumpa measliduşka, fetiţa mea de aur”, ci „haimanaua asta şi. Târfa”, iar tăticul zbiera cât îl ţineau bojocii:

— Libidinoşii ăştia, îmi vine să-i sfâşii, nu alta. În ziua de azi ţi-e şi frică să mai pleci cu cineva în excursie.

— Povestiri vesel

Plná la trei dimineaţa n-am închis niciunul ochii. Pe la două se auzi ceva trosnind în şifonier, şi mama» feindu-şi semnul crucii» izbucni;

— Ce mai, e limpede, semn ră «J

Sora mai mică, Mařena, se bucura neîpus pe chestia asta, căci odată fusese bătută măr pentru că venise acasă la nouă seara, în loc de şapte, aşa cum făgăduise»

La ora trei tăticul dăduse gata sticla de rom şi începu:

— Indiferent ce s-a întâmplat, de îndreptat tot nu mai pot să îndrept nimic, înne dimineaţă îi rup picioarele ticălosului pe urmă mă spânzur şi vă omor pe toţi.

După care lăsătfftpul pe masă şi prinse să sforăie zgomotos, iar mămica stinse lampa de teamă ca somnul să nu se aprindă în sângele tatii. Ne-am dus apoi să ne

întindem şi am dormit toţi trei până la opt dimineaţa. Deodată, cam pe la opt şi jumătate, uşa s-a deschid brusc şi domnul Chişleag a dat buzna în odaia noastră strigând:

— Nu vă speriaţi, domnişoara Liduşka se teme să vină acasă.

Tăticul se ridică în capul oaselor şi, scuipând cu scârbă, îi spuse:

— Uite ce, domnule Chişleag, dumneata ai venit aici şi ai cerut-o în excursie, acum păstrează-ţi-o, şi şterge-o cu Dumnezeu înainte.

Mămica era numai în jţipon. Şi, aşa sumar îmbrăcată cum era, bătea cu piciorul în prag, şi răstindu-se la tata, îi spuse să tacă din gură şi să nu apere pe nimeni, apoi se răsti la domnul Chişleag care smiorcăia din nas şi-i dădea întruna că dumnealui e un bărbat onorabil cu cinstea nepătată şi că i-a surprins o furtună, cu rupere de nori şi grindină, drept care s-a dus podul pe apa zâmbetei, aşa că au fost nevoiţi să rămână peste noapte la hotel* deoarece nu mai circulă niciun tren. Şi a mai zis că în locul acela se află şi un mic hotel, dar destul dE scump.

N t

Mămica începu să plângă:

— Dumnezeule Hristoase, botei? Eşti un neruşinat, un depravat. Dar cu mine nu-ţi merge, domnule. Mie mi-o aduci înapoi curată, aşa cum era»

La auzul acestor cuvinte domnul Chişleag se cutremură şi începu să bâiguie că, din păcate, După drumul ăsta «domnişoara Liduşka e plină de noroi şi că la hotel n-aveau nici om de serviciu, nici „măcar o perie să se fi periat.

— Frumos hotei» nimic de zis! strigă tăticul din moţul patului.

Mama continua să plângă spunând ceva despre o floare albă de ciin, în timp ce domnul Chişleag nu mai

contenea să ţipe:

— Liniştiţi-vă, stimată doamnă, eu ssnt un om cinstit, cu onoarea nepătată... Eu am dormit în altă parte.

Drept care mămica 11 apucă de umăr şi, zgâlţându-l cu putere, izbucni în gura mare:

— Nu-i adevărat, cunosc eu povestea asta, că am să eu-experienţa mea.

Iar domnul îşi suflă mereu nasul şi agită batista în mână spunând că n-a fost vorba decât de o simplă simpatie, o simpatie prietenească ce s-a stabilit intre în timpul excursiei, o mică prietenie aşa cum e de pildă între el şi tatăl Liduşkăi. Drept care tăticul zbieră iar din Vârful patului că mulţumeşte pentru asemenea prietenie. Mămica se răsti din nou la tata, spunându-i să tacă, şi-l apucă iar de umeri pe domnul Chişleag, şi zgâlţâindu-l zdravăn îi ceru să jure că se însoară cu Liduşka» iar frământul să-l facă în faţa acestui băieţel nevinovat» adică în faţa mea, şi luându-mă de ureche mă duse la domnul Chişleag care se făcu roşu ca para focului şi începu să strige că el n-o poate lua pe Liduşka, fiindcă dumnealui e gata însurat şi divorţat.

La auzul acestor cuvinte, tăticul” ţipă, cerând să i se dea pistolul, că el nu mai poate şi că trebuie să ajungă la Pankrác*, în timp ce mămica îşi ţinea juponul să nu-i cadă, lăsând impresia că stă să leşine, iar domnul Chişleag îşi mestecă mustăcioara; deodată în mijlocul nostru dădu buzna, ca o fantomă, surioara mea Liduşka, Plină de noroi şi cu ochii plânşi, şi îngenunchind la picioarele patului, în faţa tatii, începu să strige că povestea asta s-a întâmplat pentru prima şi ultima oară în viaţa ei, că domnul Chişleag e un bărbat cinstit şi onorabil, şi n-a dormit cu ea, ci în Odaia alăturată.

La care, domnul Chişleag se grăbi să adauge:

— Aveţi perfectă dreptate, domnişoară, de povestea

asta am uitat. Sfinte dumnezeule, camera aceea era plină de ploşniţe. Sărut mâna, stimată doamnă.

Şi rostind aceste cuvinte, îşi luă pălăria şi în clipa următoare dispăru pe coridor. Liduşka vru să fugă după el, dar mama o prinse de mijloc şi zgâlţâind-o zdravăn, aşa cum face şi cu tăticu', îi spuse că e o târfă, care face de râs întreaga familie; că acum va trebui să-i facem rost de un mire, şi ce greu va fi, pentru că povestea cu domnul Chişleag o să meargă din gură în gură.

Aşa se face că Liduşka începu să-şi caute un mire şi în sfârşit găsuunul, cum spunea tăticul „un fraier". Dar numai fraier nu era, căci flăcăul era un şmecher, uns cu toate alifiile şi-i spunea Vavroušek. Purta ochelari *pince-nez* atârnat de un şnur negru, şi de câte ori venea la noi se îndopa cu pâine în asemenea hal, încât nu lipsea mult să-i plesnească Eurta, ceea ce noi vedeam cu toţii, dar lui puţin îi păsa, căci ştia să se Descurce, făcând în aşavfelr încât să nu i se întâmple nicio nenorocire. Într-o zi, parcă-l văd, vine la noi şi ne roagă să-l lăsăm să plece cu Liduşka

Închisoare celebră din Praga.

Noastră dumirică într-o excursie. Tata n-a spus nimic.

— A fluierat doar aşa, pe sub mustăţi, iar mama a tras cu coada ochiului la Liduşka, aruncându-i o privire plină de semnificaţii, ca în cele din urmă să spună că Liduşka nu se prea omoară" să meargă în excursii. Dar Liduşka a început să se roage, spunând că nu fusese niciodată la ftičany, şi poate n-ar strica să încerce şi ea o dată…

Pe urmă mama ţinu un logos îndelung, vorbind despre cinste şi moralitate, până când domnul Vavroušek, scoţând batista, din buzunar şi începând să-şi Sufle nasul întocmai ca domnul Chişleag, declară sus şi tare că dumnealui e un bărbat onest, cu onoarea nepătată, şi un ca –, racter de aur.

L-am auzit pe tata mormăind sub nas:

— Ălalalt ziceav că-i de argint, asta că-i de aur, mă rog, Dumnezeu cu mila!

În cele din urmă au lăsat-o totuşi pe Liduşka noastră să plece în excursie, nu. De alta, dar tăticul a spus că domnul Vavroušek e un fraier şi un gură-cască fără pereche, iar ai noştri le atraseră atenţia celor doi să fie înapoi acasă la opt şi jumătate, pentru că altfel mămica ar fi nevoită să încălzească cina pentru a doua oară.

Ada, numai că ceasornicul arătă ora zece, pe urmă zece şi jumătate, iar mărţiica începu să se foiască de colo… până colo şi să spună*:

— Numai să nu se întâmple ca atunci!

La orele douăsprezece, tăticul avea. În mână mersul trenurilor şi, fără să se uite prin – el, spunea pe dinafară:

— Va să zică ultimul tren de la ftičany zbseşte aici la unsprezece, mai aşteptăm deci o jumătate de oră şi pe urmă mă ařunc pe fereastră.

Şi rostind această sentinţă, se duse în bucătărie unde goli iar o sticlă de iom, şi când se făcu de unu se apucă să cânte:

Ţine fată un ducat, m-ai ţinut o noapte-n pat, a fost bine şi frumos lângă chipu-ţi arătos…

Mămica îl lăsă în pace, nici măcar nu se mai răsti la el, în schimb plângea şi se tânguia spunând că Liduşka noastră o s-o sfârşească rău de tot. Pe urmă tăticul se vârî în pat şi într-o clipită se auzi sforăitul kli zgomotos; ne-am lungit şi noi în pat, iar mama, înainte ze a ştipi, mae spuse:

— Mâine dimineaţa le-o «pun pe şleau, aşa, de la obraz! Nu-i iert!

Dimineaţa, la ora nouă, cei doi sosiră vii şi nevătămaţi. Fraierul gură-cască o ţinea pe Liduşka de mână «şi se adresă mamei cu următoarele:

— Stimată doamnă, aşa cum v-am mai spus, sunt uni

bărbat onorabil şi un caracter de aur. Dar, împotriva voinţei mele, s-a stârnit o cumplită rupere de noii, cu grindină, pe scurt o furtună înfiorătoare, cerul era brăzdat de fulgeré, tunetele bubuiau în dreapta şi-n stânga, aşa că am fost nevoiţi să rămânem la hotel, dar să nu vă speriaţi, castitatea a fost întru totul respectată, înfrucât eu am dormit în partea stângă, iar Liduşka în partea dreaptă a patului: „Tăticul nu se mai putu stăpfni să tacă atât de mult şi, ridicându-se din pat, spuse:

— Care va să zică, aţi fost iar în hotelul ăla nenorocit, undeva mai fost Liduşka ultima oară* cu domnul Chişleag!?!

Mămica se năpusti asupra hii-şi, înşfăcându-l de grumaz, începu să-l gâtuie. Liduşka se prăbuşi în pragul uşii, iar domnul Vavroušek, fraierul, izbucni:

— Frumoasă bandă, nimic de zis! În ce cloacă era să intru!

Şi rostind aceste cuvinte, trânti uşa în urma lui, şi pe-aici i-a fost drumul.

După povestea asta Liduşka a bocit paisprezece zile în Şir* nimerii nu i-a adresat o vorbăi doar tată i-a spus:

— Hai, nu te mai văicări atât că-ţi găescreu un mire.

Şt începu să umble pe la toţi dracii» până când într-o bună zi, wnai acasă beat criţă şi spuse:

— În sfârşit, am găsit un mire, dar asta are nevoie de o gospodină bună, căci are de gând să facă ceva pe cont propriu; pe scurt, să deschidă o cârciumă;

În timp ce vorbea, ochii lui scăpărau împroşefnd nişte scântei de toată frumuseţea.

— E un om tare cumsecade, reluă el, şi a venit special la Praga, să se însoare. Am aranjat totul, duminică îl aduc aici şi, fără să mai lungim povestea, sărbătorim logodna. Frigem un clapon, iar eu, ca să mai prind curaj, o

să mă afum niţel…

Şi aşa cum a făgăduit, l-a adus, no) l-am poftit să ia loc la masă, aşteptând să vină şi lida, care în acest timp îşi aranja o nouă pieptănătură, în qdaia învecinată.

În sfârşit vine şi Liduşka şi, văzând-o, proaspătul pretendent se uită la ea, ea la ei» pălesc amândoi, musafirul înşfacă. la iuţeală pălăria şi, într-o clipită, o zbugheşte pe uş «Cară. Pretendentul era chelnerul de la hotelul cu pricina, în care se adăpostise Liduşka noastră cu domnul Chişleag şi cu fraierul Vavroušek în timpul cumplitei furtuni cu grindină, care i-a surprins pe când se aflau în excursie. I

SALVAT

Ni

…

Categoric, e lipsit de orice importanţă pentru ce anume urma să fie spânzurat condamnatul Paťal. Ţndiferent de natura crimei sale, el nu-şi putu totuşi stăpsni un zâmbet atunci când, în noaptea dinaintea fatalei dimineţi în care urma să fie spânzurat cu tot dichisul, temnicerul îi aduse în celulă o sticlă cu vin şi o porţie zdravănă de friptură de viţel…

— Asta-i pentru mine? întrebă condamnatul.

— Da, îi răspunfee cu părere de rău temnicerul şi se grăbi să adauge. Desfătaţi-vă pentru ultima oară cu o mâncare bună. Vă mai aduc şi o salată de castraveţi, ştiţi, n-am putut să le iau pe toate odată. Un bob zăbavă, că îndată sunt înapoi. Da, şi-o să mai aduc şi nişte chifle, ca să nu vă lipsească nimic. Mă întorc într-o clipită.

Paťal se aşeză comod la masă şi, zâmbind, îşi înfipse cu voluptate dinţii în friptura de viţel. Precum se vede era un câine, în rest însă, un om cât se poate de înţelept şi raţional, care căuta să se mai bucure pe această lume de ceea ce se mai putea bucura în cele câteva ceasuri de viaţă

pe care i le stabilise curtea cu juri.

Un singur gând avea însă darul să-i amărască un pic îmbucătura, şi anume ideea că toţi acei oameni care azi dimineaţă îi citiseră că cererea lui de graţiere fusese respinsă şi că executarea sentinţei se amână cu douăzeci şi patru de ore spre a i se da condamnatului posibilitatea de a se pregăti cum se cuvenea pentru reuşita execuţiei şi spre a se bucura de îndeplinirea drepturilor sale legale, deci, toţi acei oameni, adică cei ce-i vor spânzura şi cei ce vor asista la execuţia lui, da, toţi aceşti oameni vor continua poimâine şi răspoimâine şi aşa mai departe, să trăiască, să se ducă să-şi vadă familia, în timp ce el nu va mai există pe această lume.

Aşa filosofa el în timp ce se înfrupta din friptura de vitei, şi când i se aduse salată şi chiflele, oftă din adânc şi îşi exprimă dorinţa să aibă o pipă şi nişte tutun.

I se cumpără deci o pipă de ghips şi un amestec de tutun ordinar cu tutun de cea mai bună calitate, ca să pufăie în tihnă şi să-i priască fumatul. JBA, mai mult, temnicerul îi aprinse el însuşi luleaua, atrăgându-i cu acest – prilej atenţia asupra credinţei în nesfârşita îndurare a celui de sus: Dacă aici, pe pământ, totul e pierdut, nu e pierdut încă în împărăţia cerului.

Condamnatul Paťal* mai ceru o porţie de şuncă şi încă un litru de vin.

— Veţi primi tot ce vă pofteşte inima, îl asigură tem-i nicerul; oamenilor de felul dumneavoastră trebuie să le îndeplinim toate dorinţele.

— Atunci mai aduceţi-mi şi vreo doi-trei cârnăciori şi o porţie de aspic. Şi n-ar strica niciun litru de bere neagră.

— Veţi primi absolut totul, îi spuse temnicerul – imediat trimitem să se pumpere întreaga comandă. În definitiv, de ce să nu vă facem o plăcere, viaţa e atât descurtă, încât e păcat ca omul să nu se bucure de ce se

mai poate bucura.

Când veni cu cele cerute de condamnat, temnicerul continuă să filosofeze cu Paťal, care, privind bunătăţile aduse, declară, solemn, că e pe deplin satisfăcut.

— Ei, drăcie, spuse el, după ce înfulecă totul, acum mi-a venit poftă de o friptură à la Debreţin, de un pic de brânză gorgonzola, de nişte sardeluţe în ulei şi de alte bunătăţi.

— Veţi trimi tot ce doriţi, îl asigură temnicerul, şi vă spun pe cinstea mea că sunt tare fericit că aveţi poftă şi cât totul vă place atât *de* mult. Sper însă că până mâine dumneavoastră n-o să-mi faceţi figura să vă spânzuraţi. Dar eu mă pricep la oameni şi-mi dau seama că sunteţi un flăcău cinstit. În definitiv, cu ce v-aţi alege, domnule Paťal, dacă v-aţi spânzura înainte ca asta să vină de la sine, pe calea oficială. Vă spun asta ca un bărbat onorabil Ce sunt, că dumneavoastră nici n-aţi putea s-o faceţi la fel de bine, pe legea mea, nici nu suportă comparaţie I Nu vreţi să vă mai aduc o sticlă de bere? Ori, poate, două? Azi avem o bere exceletftă şi merge grozav cu gorgonzola. Vă aduc (teci două sticle, iar la sardeluţele în ulei la friptură à la Debreţin, o să beţi un vinişor pe cinste, bunul meu prieten. Nude alta, dar cu aceasta vinul se potriveşte cel mai bine.

Peste puţin timp, mirosul îmbietor al bunătăţilor înţesă întreaga celulă, şi, în mijlocul acestui amestec de bucate, şedea condamnatul Paťal, gustând, pe îndelete, când o bucăţică de brâirză, când o sardeluţă, stropind dumicatul fie cu o duşcă de bere, fie cu una de vin, cum se nimerea şi, mai cu seamă, cu če avea mai la îndemână.

Tocmai se cufundase într-o amintire frumoasă. Pe când se afla în libertate, petrecuse într-un belşug asemănător o seară veselă pe terasa-verandă a unui restaurant de pădure, unde crengile înfrunzite ale copacilor sclipeau la ferestre în strălucirea soarelui de

mai; în faţa lui şedea un grăsan, aidoma temnicerului în cauză. Era patronul localului, care nu mai-contenea să vorbească, îqdemnându-l întruna să mănânce şi să bea, întocmai cum făcea acum acest temnicer.

— Spuneţi-mi şi mie o anecdotă, îl rugă Paťal pe tăunul temnicer, şi acesta, plin de zel, îi povesti o anecdotă din cele mai proaspete, cu un conţinut porcos, precum el însuşi binevoise să-i atragă dinainte atenţia.

După care, condamnatul Paťal îşi exprimă «dorinţa de

*

A i se aduce fructe şi dulciuri» eventual nişte fursecuri Üne, şi o ceaşcă de cafea neagră.

Dorinţa îi fu îndeplinită.

„Pupă ce se delectă cu acest deşert, în celulă îşi făcu apariţia preotul închisorii, ca să-i aducă lui Pat al arnarea sufletească.

Sfinţia-sa era un flăcău tânăr, vesel, plin de viaţţă şi fără* fasoane, agreabil, plăcut la înfăţişare şi foarte şo* ciabil, ca de altfel toţi acei ce avuseseră atâta grijă de Paťal; condamnându-l la moarte, dintre care mfine unii urmau să-l spânzure, iar alţii să asiste la executarea sentinţei.

— Dumnezeu să te binecuvânteze şi să-ţi aline sufletul, fiule, începu duhovnicul închisorii, bătându-l prietdheşte pe umăr; mâine în zori ai scăpat de toate, aşa că nu trebuie să creznădăjduieşti. Spovedeşte-te. Şi priveşte lumea plin de veselie şi cu credinţă în Dumnezeu, căoi Dumnezeu se bucură nespuá de păcătosul care se pocăieşte* Sunt oameni care, nespovedindu-se, umblă toată noaptea agitaţi şi se jelesc nevoie mare; ştiu că povestea nu-i deloc plăcută* că în asemenea împrejurări poate să-i plesnească omului şi creierii, dar cel ce se spovedeşte, îşi poate dormi şi în această uhimă noapte somnul celor drepţi şi neprihăniţi. Da, aşa unul e fericit!

Şi-ţi mai spun încă o dată, fiule, că şi dumneata vei fi fericit dacă îţi vei purifica sufletul de păcate.

În clipa aceea Paťal păli. Simţi ceva învârtindu-i-se în stomac, i se făcu rău, îngrozitor de rău, şi începu să vomite. Nu izbuti însă să verse mai nimic, căci îl apucară nişte dureri cumplite de burtă şi fruntea i se broboni, toată, de a sudoare rece…

„Duhovnicul închisorii se sperie. Pe condamnat îi cuprinse deodată o nouă criză”, şi mai cumplită» şi de atâta durere, Paťal se chirci într-un colţ al celulei.

Veniră în grabă gardienii şi-l duseră la spitalul închisorii. Medicii legişti clătinară din cap, îngrijoraţi. Spre seară condamnatul făcu o criză cu febră, iar la miezul nopţii, medicii declarară că starea bolnavului e gravă, recunoscând, în unanimitate, o intoxicaţie primejdioasă.

Condamnaţii grav* bolnavi nu sunt spânzuraţi şi aşa se face că în noaptea aceea eşafodul nu fu înălţat.

În loc de asta, îi pompară lui Paťal stomacul şi în urma analizei resturilor de mâncare găsite în pântecele lui Paťal, fură descoperite urme serioase de ptomaină, adică de carne alterată, în bucăţile de cârnat aflate pe platou printre celelalte bucăţi de mâncare nedigerate, pompate din stomacul lui Pât al.

— Concluzia medicilor suna în felul următor: cârnaţii cu pricina, sub influenţa căldurii, au trecut printr-un proces de descompunere chimică, iar toxina ce ia naştere pe această cale, aşa-numita ptomaină, a provocat o intoxicaţie bruscă, ţie o violenţă neobişnuită.

Fu întreprins, fără întârziere, un control seveiân prăvălia măcelarului de unde proveneau cârnaţii cu pricina, şi acolo se făcu interesantă constatare că respectivul măcelar nu respecta principiile legalp de igienă, neţinând cârnaţii la gheaţă. Chestiunea fu înaintată numaidecât procuraturii – generale, care luş cuvenitele

măsuri împotriva incriminatului măcelar, învinuindu-l de abatéri grave, ce au drept consecinţă vătămarea corporală.

Printre medicii legişti. Care avură misiuneasă-l îngrijească pe Paťal. Se afla şi un tânăr nespus de cumsecade, care examihă cu interes întregul caz, cercetând cu atenţie cauzele ce au dus la grava îmbolnăvire a con –, damnatului pe care, de altfel, s-a străduit-cu mult zel să-l păstreze în viaţă, întrucât cazul era, într-adevăr, fineobişnuit de grav. Şi, mai cu seamă, neobişnuit de interesant.

Ziua şi noaptea se ocupă de Paťal cu multă grijă şi devotament, şi aşa se face că la paisprezece zile după aceea putu să-l bată prieteneşte pe umăr şi să-i spună cu căldură în glas:

— Eşti salvat, stimâte domn!

În ziua următoare Paťal fu spânzurat aşa cum scrie la carte, întrucât constituţia sa fizică putea, în sfârşit, să suporte ştreangul în jurul gâtului.

În schimb, măcelarul care, cu cârnaţii săi alteraţi, îi prelungise viaţa asasinului Paťal cu paisprezecé zile, fu condamnat la o pedeapsă de trei săptămâni de temniţă grea, pentru abateri grave de la prescripţiile legale de igienă ce au drept rezultat vătămarea corporală.

Iar medicul cariei salvase viaţa lui Paťal. Se alese cu laude speciale din partea onoratului tribunal.

...” 1 SCENA DE RECLAMĂ

Humorescă americană

Pe una dintre cele mai animate străzi ale unui oraş american, al cărui nume nu are nicio importanţă, păşeau spre seară, atunci când e aglomeraţia mai mare, doi domni plăcuţi la înfăţişare, Frumos bărbieriţi şi bine dispuşi. Veneau unul în întâmpinarea celuilalt.

Când «unseră la un pas unul de altul, primul, un

bărbat cu cilindru gri, i se adresă celuilalt cu pălărie moale pe cap:

— Iertaţi-mă, stimate domn, dar am Impresia că am avut cinstea să vă cunosc – undeva şi să stăm de vorbă…

— Nicidecum, distinse domn, eu nu vă cunosc, Ü răspunse domnul cu pălărie moale.

— Ce ciudat, reluă celălalt cu voce tare, ca să fie auzit de trecătorii din jur; cu alte cuvinte, dumneavoastră pretindeţi. Că nu m-a îi văzut niciodată»

— Asta este, confirmă uimit domnul cu pălărie moale.

«Mă rog, îi replică domnul cu cilindru şi se grát să adauge: Îngăduiţi-mi, totuşi, o întrebare: de ce, dacă nu mă cunoaşteţi, m-aţi cercetat de la distanţă cu o privire atât de stranie?

În timpul acestei interesante di uţii, începură să se adune în jurul lor numeroşi spectatori., t – Aceşti domni îmi sunt martori, ripostă cel cu pălărie moale, că nu m-am uitat la dumneavoastră.

— Ba v-aţi uitat, stimate domn, rosti în gura mare cilindrul cenuşiu – şi dacă sunteţi un adevărat gentleman, vă rog să răspundeţi de ce v-aţi uitat.

— Nu vă cunosc, replică acru; pălăria moale, consider întrebarea dumneavoastră nelalocul ei, şi…

— Fiţi bun şi spuneţi-vă gândul până la capăt… ce-i cu acest şi. Interveni cilindrul cenuşiu… da, ce-aţi vrut să spuneţi cu acest şi?

— Refuz să răspund, spuse cu un calm imperturbabil pălăria moale, şi, întorcându-se spre spectatorii ce se adunau din ce în ce mai mulţi şi urmăreau cu interes această neobişnuită dispută, zise: domnii vor judeca dacă am spus ceva urât sau jignitor la adresa cuiva.

— Dacă n-aţi spus, aţi gân it, „nu-i aşa stimpte demn? întrebă iritat cilindrul cenuşiu.

—… Şi la această întrebare refuz să răspund, replică

pălăria moale, deoarece…

— Ce deoarece, îi curmă vorba domnul cu cilindru cenuşiu; aţi vrut poate să spuneţi că Nu intenţionez să mă murdăresc continuând această discuţie?

— Aşa ceva n-am spus, răspunse domnul cu pălărie paoale, deoarece…

— Ce vreţi să spuneţi cu acest deoarece?

— Nimic, domnule…

Aţi dat acestui cuvínt o intonaţie ciudată» domnule.

Nu cred.

— Mă rog, foarte bine, nu mă mai stânjeniţi cu prezenţa dumneavoastră, spuse iritat cilindrul cenuşiu.

— Pot să stau unde-mi place şi unde am chef, deşi…

— Cu acest deşi aţi vrut să mă jigniţi, domnule 1 interveni bărbatul cu cilindru ce nu u.

Între timp publicul spectator devenise şi mai numeros.

Să vă jignesc pe dumneavoastră 1! ripostă cu mult calm pălăria moale – nu văd de ce?

— Cedaţi vrut să spuneţi cu această frază?

— Nimic* decât Mi

— Ce vreţi să spuneţi cu acest decât?

— «Pe scurt, răspunse imperturbabil pălăria moale, n-am vrut să spun decât atât: că sunteţi un măgar» stimaţe domn.

— Ardeţi-i un pioioţ să vă ţină minte» îşi dădu cu părerea unul dintre spectatori Împuşcaţi-L

La auzul acestui îndemn, domnul cu cilindru cenuşiu aruncă cilindrul pe jos şi, suflecându-şi mânecile de la haină, izbucni:

— Asta o să mi-o plătiţi, stimate domn!

Foarte bine, răspunse pălăria moale, mai întll daţi-mi voie să mai repet o dată că sunteţi un măgar.

Bine!

— Răcni cilindrul cenuşiu.

— Aflaţi că pentru asta vă zbor dinţii din gură.

— Încercaţi, spuse calm ipălăria moale.

— Aşa am să şi fac! Şi, rostind aceste cuvinte, domnul cu cilindrul cenuşiu îl lovi pe cel cu pălărie moale drept în gură, şi cu atâta putere, încât acesta, se prăbuşi la pământ.

Se produse o hărmălaie de nedescris, şi toţi îl înşfăcară pe neobrăzatul agresor, spre a-i administra cuvenita pedeapsă. Dar iată că în acest timp învinsul se ridică în picioare şi, postându-se în faţa adversarului, pe care publicul intenţionase să-l linşeze, spuse cu un calm nemaipomenit:

— Domnilor şi doamnelor, uitaţi-vă la dinţii mei… nu-mi lipseşte niciunul.

Şi spunând aceste că vinte, îşi arătă dantura în care sclipeau nişte dinţi albi de toată frumuseţea.

— Domnilor şi doamnelor, reluă domnul cu pălărie moale, priviţi şi ţineţi minte! Dinţii mei sunt falşi, mai corect spus, artificiali. Firma Martens et Comp. Produce dinţi artificiali încasabili care înlocuiesc cu cel mai mare succes dinţii adevăraţi.

După care, domnul cu cilindru cenuşiu îşi luă victima de braţ şi amândoi strigară în cor:

— Domnilor şi doamnelor, vă recomandăm, cu toată căldura, fabrica *de* dinţi artificiali a cunoscutei firme Martens et Comp. Apoi porniră amândoi liniştiţi, aprinzfridu-şi unul altuia trabucul.

*

Până în ziua cu pricina cei doi curieri ai firmei Martens et Comp. Fuseseră prieteni la cataramă; după acest specteeol interveni însă între ei o neînţelegere legată de o chestiune bănească.

— Uite, Vily, ţine trei dolari, îi spuse pălăria moale

cilindrului cenuşiu, când, după spectacol, se duseră întmm restaurant să-şi reîmprospăteze forţele.

— Mai scoate doi, Johny, îl îndpmnă Vily, ştii doar că domnii Martens et Comp. ne plătesc cu câte cinci dolari pe zi…

— Aşa e, încuviinţă Johny, dar nu uita că-mi datorezi doi dolari de ieri.

— Nu ştiu de aşa ceva, replică Vily.

— Ascultă, Vily, îl luă repeďe Johny, uşor iritat. Nu-ţi aminteşti că îi i-am dat cu împrumut înainte de a te îmbăta?

— EJu nu m-am îmbătat, se împotrivi Vily, tu te-ai îmbătat. N

— Bine, răspunse Johny, tu erai treaz şi n-ai împrumutat de la mine cei doi dolari. În cazul ăsta mi i-ai luat.

— Foarte bine, încuviinţă Vily, am luat doar ce era al meu, Johny, pentru că alaltăieri mi-ai scos din buzunar un şpiţ pentru trabucuri care valorează doi dolari.

— Domnule Vily, dumneata eşti un mincinos. F

— În schimb, dumneata, domnule Johny, eşti un tâlhar.

— Beţivule!

— Negrule!

În încăperea localului răsună un ecou aparte pe care domnul Vily îl explică în felul următor:

— Domnule Johny, pentru această palmă noi doi o să ne mai întâlnim…

Şi curierii firmei Martens et Comp. Se despărţiră în culmea supărării.

— Domnilor, le spuse a doua zi dimineaţă domnul Martens, când foştii prieteni se întâlniră în biroul firmei cu pricina; asociatul nostru domnul Watter a fost foarte bucuros şi se poate spune chiar entuziasmat de modul

extraordinar în care aţi jucat scena noastră de reclamă ieri seară pe strada numărul trei. Aţi jucat-o foarte firesc, drept care vă exprim aprecierea şi recunoştinţa noastră, atât dumitale, domnule Johny, cât şi dumitale; domnule Vily. În seara asta, la orele şapte, veţi juca scena reclamei noastre pe stradă a şasea. Jucaţi-o cât mai firesc cu putinţă. Am vorbit cu şeful poliţiei, care mi-a dat toată asigurarea că nu va face nici. Un fel de greutăţi, căci dumnealui nu vede în povestea ăsta nimic ce ar putea contraveni legilor în vigoare…

După ce ascultă această expunere, domnul Vily, având pe cap cilindrul cenuşiu, ieşi din biroul patronului, rostind aceste cuvinte:

— Fiţi pe pace, domnule Martens, cearta noastră de reclamă va fi interpretată cum nu se poate mai firesc, pentru asta vă pot da şi eu toate asigurările…

Aşa se face că la orele şapte, pe stradă a şasea, înaintau unul în întâmpinarea celuilalt domnul Vily cu cilindrul cenuşiu pe cap, şi domnul Johny cu pălăria moale, fireşte tot pe Ap.

Domnul Watter, asociatul domnului Martens, se arătă în seara aceasta mult mai entuziasmat decât în seara precedentă, căci domnul Vily, acordându-şi glasul atât de bine, imită iritarea pu maximum de strălucire.

Şi scena continuă cum nu se poate mai firesc.

— Aţi vrut cumva să spuneţi: nu intenţionez să mă murdăresc’s.tând de vorbă cu dumneavoastră? i se adresă Vily lui Johny, legându-se de frazá deja cunoscută nouă. Refuz să răspund la această întrebare, deoarece…

— Aa ceva n-am spus, replică John, pentru că…

— Ce vreţi să spuneţi cu acest pentru că?

— Nimic, domnule.

…

— Nimic? Şi totuşi aţi dat acestui cuvânt o intonaţie

atât de ciudată!…

— Nu cred.

— Mă rog, fie, vă rog însă să nu mă mai stânjeniţi cu prezenţa dumneavoastră.

— Pot sta unde-mi place, şi unde am chef, deşi…

— Cu acest deşi, aţi vrut să mă jigniţi, stimate. Domn?

— Să vă jignesc pe dumneavoastră?… Nu văd de ce?

Ce-aţi vrut să spuneţi cu această frază?

— Nimic, decât… –

— Ce-aţi vrut să spuneţi cu acest decât?

— Excelent! răcni domnul Watter, asociatul patronului Martens, de undeva din spatele mulţimii ce-i înconjura pe cei doi participanţi la gâlceavă.

— Cu acest decât, replică domnul John, am vrut să spun, stimate dömn, că sunteţi un măgar.

— Superb! răcni din nou domnul Watter, căci, în clipa aceea, domnul Vily, furios, îşi suflecáse mânecile cu mai multă vervă decât în ziua precedentă.

— Asta o să mi-o plătiţi, stimate domn, i se adresă Vily prietenului său John.

— Poftiţi, apropiaţi-vă, replică domnul John, vă mai spun încă o dată Ea sunteţi un măgar.

— Bine! strigă domnul Vily, năpustindu-se asupra domnului John, pe care îl doborî la pământ cu o singură lovitură şi continuă să-l mai plesnească şi acolo jos, adăugând în acest timp următoarele cuvinte:

— Asta pentru palma de ieri, tâlharule.

— Ajutor! ţipă domnul Watter la urechea gardianului, care privea liniştit întreaga scenă. Interveniţi, vă rog…

— Nu vă-supăraţi, dar e vorba de o scenă de reclamă autorizată, răspunse gardianul cu zâmbetul pe buze; domnii joacă foarte bine, cu un firesc neobişnuit…

În ziua următoare apăru în ziaře următorul

comunicat:

Subsemnatul, director al poliţiei, interzice cu stricteţe organizarea scenetelor de reclamă, întrucât în timpul unei astfel de scene, potrivit cercetărilor medicale, domniil John, curier la firma Martens et Comp, a fost grav rănit de domnul Vily, curier la aceeaşi firmă, iar în timpul amintitului incident, domnului John i-a fost distrusă *dantura artificială*.

R

CE TREBUIE, DE FAPT, SĂ FACĂ
UN CETĂŢEAN ONEST?...

Negustorul Chejn primi de la organul fiscal din oraşul C. O notificare prin care i se cerea să aducă la cunoştinţă, fără întârziere, amintitului organ, adresa fratelui său Matěj, căutat pentru neachitarea unor impozite.

Domnul Chejn, avusěše când vă o* neînţelegere cu fratele său, şi acum i se ivise un minunat prilej să împuşte doi iepuri dintr-un singur foc. Îi făcu, aşadar, frăţiorului său o surpriză neplăcută, cu alte cuvinte un pustiu de bine şi, în acelaşi timp, avu o comportare de cetăţean onest, satisfăcând cu zel cererea autorităţii de stat.

Scrise deci: →

Onorată administraţie financiară cezafo-erăiască a oraşului C!

Fratele meu Matěj Chejn este comerciant în Neveklov şi dispune de o avere de 20.000 K.

Cu adânc respect, al dumneavoastră. Josef Chejn

Apo cu inima mulţumită, îşi văzu mai departe de negoţul lui, cântărind cinstit cafea şi vânzând petrol lampant.

Între timp scrisoarea lui sosi la organul fiscal cu pricina şi fu predată şefului perceptor, odată cu poşta cotidiană.

Şeful nu ştia de glumă şi întrucât toate actele adresate organului fiscal trebuie fiscalizate, adică prevăzute cu timbrul fiscal corespunzător, i se administră domnului Josef Chejn o amendă de cincizeci de coroane, întrucât nu timbrase, aşa cum se cuvine, scrisoarea adresată acestui organ, drept care Josef Chejn fu somat să achite această sumă în termen de opt zile de la primirea somaţiei, în caz contrariu urmând să suporte consecinţele legale de execuţie.

Se înţelege de la sine că onestul negustor făcu apel. VDar iată că instanţa de apel confirmă decizia organului fiscal, iar după recursul cerut de Chejn instanţei superioare, procuratura financiară îi majoră amenda la o sută douăzeci de coroane, întrucât în actul adresat de el organului fiscal se vorbeşte de sumade douăzeci de mii de coroane şi pentru fiecare sută de coroane fu stabilită o amendă de trei coroane şi cincizeci de haleri, adică cincizeci de coroane pentru neaplicarea timbrului fiscal corespunzător plus şaptezeci de coroane pentru cele douăzeci de mii de coroane.

Se ajunse aşadar la executarea sentinţei, iar domnul Chejn fu nevoit să mai plătească încă cinci coroane, drept cheltuieli de execuţie, deci, în total, o sută douăzeci şi cinci de coroane.

De atunci îşi băgă în cap să nu mai răspundă niciodată la niciun fel de act oficial fără să-l prevadă» aşa cum se cuvine, cu-ţimbrul fiscal corespunzător.

Cam peste o jumătate de an primi o altă notificare din partea amintitului organ fiscal din oraşul C.

Întrucât scrisoarea dumneavoastră în care negaţi indicat adresa actuală a fratelui dumneavoastră a fost depusă într-un dosar, vă rugăm să ne comunicaţi neîntârziat adresa lui.

Se înţelege că domnul Chejn se sperie foarte. Şi se

duse numaidecât să se consulte cu avocatul său.

— Fiecare pagină a unui act adresat autorităţilor de stat trebuie să fie timbrată cu timbrul fiscal corespunzător, sună sfatul sincer al avocatului, care se grăbi să adauge: Iar scrisoarea trebuie scrisă sub formă de cerere.

Aşa stând lucrurile, domnul Chejn luă o jumătate de coală, îi îndoi marginea aşa cum se cuvine şi scrise:

Timbru fiscal

Onoratei administraţii inanciare cezaro-erăieşti din oraşul *C*. a

Subsemnatul Josef Chejn, mi permit să vă dau informaţii în legătură cu actualul domiciliu al fratelui meu Matěj Chejn, susţinându-mi respectuoasa cerere cu următoarele fapte: …

A. Subsemnatul am absolvit trei clase – de *liceu*. A se vedea anexa A.

B. Sunt vaccinat A se vedea anexa *B*.

C. Sunt în perfecte facultăţi fizice şi mintale, aşa cum reiese din anexatul certificat – *C*.

Fii. Sunt Căsătorit (anexa D).

— S

EL Sunt de religie catolică (anexa E), Di/n aceste motiveâmi permit a adresa onoratei administraţii financiare cezaro-erăieşti din *oraşul C*, rugămintea de a ţine seama de respectuoasa mea cerere, îngăduindu-mi a-i aduce la cunoştinţă că fratele meu face negoţ cu grâne în oraşul Neveklov.

Subsemnatul făgăduieşte, prin comportarea sa exem» piară, cinstită şi harnică, să devină demn de a face mult bine, dacă umila sa rugăminte va fi ascultată cu bunăvoinţă.

Josef Chejn

Apoi mai scrise un *rubrum*

Josef Chejn, de profesie comerciant, solicită, cu respect, primirea informaţiei sale cu privire la actualul donúcúiu al fratelui *său, sub litteris a*, *b*, *e*, *d*, *e*.

În fine, aplică pe fiecare pagină timbrul fişca!

— Corespunzător, iar la o săptămână după aceea primi o citaţie prin care i se comunica să se prezinte la tribunalul raional din oraşul C.

Administraţia financiară socotise scrisoarea lui drept o batjocură la adresa organului de stat, drept care înaintase documentul cu pricina tribunalului raional, unde domnul Chejn fu condamnat la o pedeapsă de trei zile închisoare pentru ofense aduse unei instituţii oficiale.

— Nu mai înţeleg nimic, spuse cu o voce tânguitoare domnul Chejn, şi numaidecât întrebă pe sfcelaşi ton plângăreţ: Ce trebuie să fac?

Judecătorul ridică din umeri, apoi rosti cât se poate de firesc: „

— Să respectaţi legile, stimate 46 mn.

— Şi cum să procedez? întrebă din nou disperatul r domn Chejn.

Judecătorul dădu poruncă gardienilor să-l scoată pe domnul Chejn. Din sala de dezbateri şi întrucât, de atâta tristeţe şi amărăciune, dumnealui îşi dădu obştescul sfârşit, nu ne-a mai fost dat să aflăm ce trebuie să facă de fapt un cetăţean onest.

F

VANITATEA OMENEASCĂ

I

În calitatea mea de reporter la rubrica de ştiri locale, am avut prilejul să mă minunez de ferocitatea vanităţii omeneşti...

Într-o zi s-a întâmplat să scriu despre un oarecare domn Václav Strajxsky din Smichov, care s-a îmbătat în

asemenea hal, într-un birt de băuturi spirtoase din strada Kinsky, încât a fost dat afară cu mult tărăboi din amintitul local, iar în îmbulzeala ce s-a produs cu acest prilej, cineva i-a turtit, amintitului domn, pălăria. În ziua următoare, domnul Václav Stránský s-a prezentat la redacţie şi, pe un ton foarte iritat, mi-a cerut să dau ştirii cu pricina cuvenită rectificare, în sensulcă dumnealui i s-a turtit cilindrul, şi nicidecum o jerpelită de pălărie, cum poartă orice amărât.

Alt caz s-a petrecut cu câteva zile mai târziu, pricina fiind tot o ştire dafitfte mine, în care descriam cu lux de amănunte cum a izbucnit un incendiu în dugheană mezelarului Slaby.

Am scris că pericolul incendiului era, într-adevăr, foarte mare, întrucât făina din mezeluri se aprinsese cu o forţă spontană şi stihinica. Am scris acest lucru adunat de cele mai bune intenţii de a-l amuza pe cititor, deoarece considerăm că e de datoria sfântă a oricărui reporter de ştiri locale să nu scrie articole seci şi lipsite de sevă.

A doua zi, s-au înfăţişat la redacţie trei domni: domnul Slabý1 mezelarul, tatăl acestuia, şi bătrânul său bunic…

Atitudinea cea mai combativă a avut-o bătrânul, care i-a îndemnat pe fiul şi nepotul său să-mi ardă câteva labe, în timp ce nepotul striga cu voce înduioşătoare:

— Fiţi bun şi gustaţi din cârnaţii noştri! În schimb tatăl lui, mezélarul, Zbiera cât îl ţinea gura că i-am compromis negoţul…

În clipa în care situaţia devenise Critică, şi-a făcut apariţia redactorul-şef al ziarului, iar eu, din motive tactice, am socotit de cuviinţă s-a şterg, nu înainte însă de a bolborosi ceva, în sensul că ar fi mai bine ca întreaga chestiune s-o trateze în continuare1 cu redactorul responsabil.

Cum am rostit cuvântul responsabil, oaspeţii s-au

arătat atât de bucuroşi încât-au început să tragă de şeful meu aşa cum trag copiii de un căţeluş şi. Când, în cele din urmă, şeful izbuti să scape din mâinile lor, luând-o la fugă, musafirii îl goniră prin toate încăperile redacţiei, apoi fugiră după el în tipografie şi când, în fine, şeful reuşi să intre şi să se încuie în cea mai mică odăiţă, dumnealor nu se dădură bătuţi şi începură să izbească în uşă, cu vădita intenţie de a pătrunde acolo cu forţa, aşa cum se obişnuieşte pe vreme de holeră, şi, cu acest prilej, bunicul se arătă din nou a fi cel mai agresiv, lovind cu piciorul în uşă şi răcnind, ca un descreierat: …

— Îţi arătăm noi ţie făină întârnaţi!

În acest timp, redactorul-şef striga cu vocea lui piţigăiată:

— Domnilor, eu n-am nicio vină, ştirea ne-a fost comunicată şi impusă să apară în ziar –, de direcţia poliţiei, fără cunoştinţa mea 1

De bună seamă, orice cititor ştie că se întâmplă ca din lipsa atenţiei obligatorii din partea redacţiei, jude – cătorii din popor să-i condamne pe redactorii responsabil dar cei trei bărbaţi din cazul de faţă avură o comportare mai cumplită decât juraţii din Mexic.

Abia după intervenţia oamenilor de serviciu ai redacţiei, care veniră în maře grabă, amintita familie de mezelari fu izgonită cu forţa şi dusă să trateze chestiunea, în cóntinuare, la poliţie.

— După un timp, ducându-mă din nou la direcţia poliţiei spre a culege alte ştiri despre picioare rupte, sinucideri, birjari brutali, ciocniri cu tramvaiele electrice furturi etc. Comisarul-şef m-a rugat ca pe viitor să nu-i trimit pe cap un mezelar căruţa i s-a aprins făina în cârnaţi.

Povestea îşi găsi, în sfârşit, finalul în cotidianul partidului advers, căruia familia mezelarului i se adresase

eferându-i cuvenitul ajutor, iar publicaţia noastră fu atacată de adversarii noştri politici cu un articol de toată frumuseţea, în care se vorbea despre decăderea politicii faţă de micii meseriaşi în partidul nostru, pe scurt, întregul articol era animat de nobilă tendinţă de a demonstra că suntem vânduţi marilor capitaluri, şi-i călcăm în picioare pe micii meseriaşi. Articolul se încheia cu un avertisment, anunţând că va sosi vremea când partidul nostru va fi măjturat de pe suprafaţa pământului cu ghete cu tot.

Aşa stând lucrurile, m-am decis să nu mai redactez oştirile locale la modul. Atractiv, ci, pur şi simplu, într-un bul limpede şi cât maisecr

Şi am scris.: „Ieri, la orele cinci după-amiază, meşter rul tâmplar Ian Kysela s-a certat în atelierul său din 2 ižkov nr. 612 cu soţia sa Maria, născută Fochtovă. În toiul certei a lovit-o cu o rangă de fier îţi cap, şi, în Stare gravă, soţia a fost transportată la spital cu maşina salvării. Cazul a avut drept urmare o imensă îmbulzeală de oameni, adunată din toáte părţile”.

A doua zi, când am ajuns la redacţie, am fost întâmpinat pe scară de omul de serviciu care, cu o faţă grijulie, mi-a spus că sunt aşteptat în biroul meu de doi bărbaţi. Se instalaseră amândoi pe scaune, şi unul din ei ţinea în mână un băţ. Lung şi gros.

Fără altă introducere, începu pe un ton iritat:

— Spuneţi-mi, domnule redactor, asta-i rangă de fier?

Neputând aduce «ici o obiecţie, am declarat cinstit că, într-adevăr, interlocutorul meu nu se înşală şi că obiectul pe care-l ţine în mână nu era o rangă de fier.

— R Păi, vedeţi, reluă mulţumit meşterul tâmplar; eu am plesnit-o numai cu şipca asta, domnule redactor.

Şi se apucă să-mi spună, cu multă duioşie în glas, că niciodată nu şi-ar putea îngădui să fie atât de brutal încât s-o pocnească Jse propria lui soţie, în cap, cu o rangă de

fier.

Şi apoi, de unde să aibă la îndemână o asemenea rangă de vreme ce el e tâmplar? Până s-o găsească, i-ar trece mânia.

Mi-am făcut deci amabila datorie, aducând, în interesul justiţiei, cuvenita rectificare. Am scris:

„Nu ě adevărat că tâmplarul Jan Kysela din Žižkov a lovit-o pe soţia sa cu o rangă de fier. Domnul Jan Kysela s-a prezentat ierma redacţia noastră cu un băţ lung de doi metri şi patruzeci de centimetri, atrăgându-ne serios aten1 ţia că numai cu acest băţ, şi nicidecum cu o rangă de fier, i-a spart capul soţiei sale Maria, născută Fochtovă”.

Nu bănuisem că acest bărbat, pe care am încercat să apăr cu atâta strălucire în faţa opiniei publice, avea să vină din nou la redacţie cu acelaşi băţ, ca să mă pocnească şi pe mine în moalele capului, explicându-mi că face acest lucru numai pentru că am trâmbiţat, fără niciun rost, întreaga poveste în gazeta noastră.

Ca să vedeţi cât de vanitoşi pot fi oámenii l într-o zi ne-a vizitat la redacţie piticul Alfons, însoţit... de impresarul său Massarini, căci tocmai se arătase publicului praghez pentru patruzeci de haleri de fiecare persană... * Despre acest persohaj scrisesem un articol captivant, înfăţişându-i drept cea mai hidoasă jivină din câte există pě această lume, la care ţi-e mai maře dragul să priveşti. Impresarul i-a cerut piticului să-i traducă articolul cu prin... cina. Şi, cum n-a înţeles bine-despre ce-i vorba, a crezut că el este acea jivină hidoasă, şi a tras asupra mea trei focuri de revolver, fericit la culme că-şi poate apăra frumuseţea într-un mod atât de necruţător.

De atunci, întrucât un glonte din cele trei s-a împotmolit în umărul meu, nu mai pot scrie articole prea lungi, ceea ce, sunt sigur, cititorii’s fut cu bucurie.

*

...

ROMANUL NEWFOUNDLANDEZULUI OGLU

1

La înfăţişar newfóundiandezul Oglu părea un câine foarte cuminte, dar de fapt el se prefăcea, căci în realitate era un tip foarte calculat.

Ori de câte ori stătea de vorbă pe stradă cu alţi semeni de-ai săi, lăsa impresia unui. Adevărat moralist – ca atunci când şoricarul acela galben cu picioarele strâmbe îi povestise că Frumoasa ogăriţă, aceea cu părul lins şi lucios, a familiei consilierului de la Curtea de casaţie, fătase nişte creaturi păroase ce aduceau mai curând cu canişii, şi Oglu a exclamat:

— Aşa le trebuie, altă dată să fie mai atenţi cu domnişoara lor.

Când pleca însă cu stăpânii, undeva departe de prietenii săi, înceta cu desăvârşire să mai fie moralist şi în asemenea momente nu exista, poate, un câine mai imoral şi mai desfrânat ca Oglu al nostru.

Acasă însă, aşa cum spuneam, se străduia să pară cât mai grav şi plin de importanţă. Când te uitai, era în preajma stăpânului mai vârstnic – domnu-mare, cum i se spune – şi se gudura în jurul lui fiindcă Oglu înţelegea tot ce spuneau despre el cei din casă, iar ei spuneau că până. Şi câinele îl iubeşte cel mai mult pe domnu-mare.

Ei însă nu preá îl îndrăgeau pe domnu-mare pentru simplul motiv că avea urâtul obicei de a-şi scutura pipa pe unde se nimerea.

De aceea îi spuneau mereu credinciosului animal:

— Du-te, Oglu, du-te la plimbare.cu domnu-mare.

La auzul acestor cuvinte, Oglu dădcă fuga în bucătărie unde căpăta ceva. Bun, ca să-şi mai îndulcească

traiul, fie o bucată de carne afumată, fie nişte umăr i de porc, după care alerga iute la domnu-mare, sărea în jurul lui, lătra de bucurie, îl apucă de colţul hainei, trăgându-l spre uşă, în timp ce. Domnu-mare îi spunea cu o voce piţigăiată şi tremurătoare:

— Oglu, tu vréi să mergi la plimbare, nu-i aşa? Dintre toţi, tu mă iubeşti cel ihai mult! Ceilalţi, dacă ar putea, m-ar mânca de viu. Hai, vino, să-ţi dau puţină afumătyră.

Apqi, de îndată ce ieşeau, Oglu nu mai manifesta niciun fel de bucurie. Faptul era consumat, afumătura o-căp» tase, şi deci n-avea niciun rost să se mai ţ» refacă. Mergea alene în urma stăpânului şi căsca nevoie mare, să-i trosnească fălcile, nu alta. Această prefăcătorie era o trăsăr tură urâtă a caracterului său., Pe urmă, domnu-mare se întâlnea în poartă cu Câţiva cunoscuţi de-ai lui, şi atunci Oglu începea din nou să latre de bucurie, prefăcându-se că e fericit de această întrevedere. Uneori căpăta de la ei tot felul de bunătăţi. De îndată ce le înfuleca, îşi spunea în sinea lui: „Acum nu îmi mai pasă de voi” şi, întinzându-se pe jos, se uita pik «tisit în jurul lui.

Nu-i interesa despre ce anume aveau să mai vorbească, nu de alta, dar ştia dinainte că va veni vorba de tutun, şi ce bun era tutunul altă dată, şi ce prost-e acum când nu mai face nici două parale.

„Cel puţin dacă nu l-ar mai fuma”, îşi spunea Oglu în sinea lui, oftând. „Cu ce mă aleg eu din povestea asta? Domnu-mare îşi curăţă pipa cu sârmă, şi pe urmă sârma aceea plină de mâzgă slinoasă o şterge de blană meař Ce-ar spune dacă i-ar face şi dumnealui cineva o asemenea ispravă?”

„Dar domnu-mare nu se linge”, se plângea mai departe sieşi, prefăcându-se că doarme, ca să nu fie nevoit să se joace cu micul Robert, care-l trage de urechi. „În schimb mă ling eu şi, 2 ău, nu ştiu dacă merit acest necaz”.

Înuvo zi, domnu-mare, umblând de colo până colo prin casă, uită pipa pe bancheta din vestiar. Oglu o înhăţă la iuţeală şi fugi cu ea în grădină, până la haznaua din care grădinarul pompa apă pentru răzoarele de flori.

Lăsă pipa să cadă în apa verzuie şi se întoarse iuţeiute în casă. În ziua aceea se stârni în casă o adevărată urgie a lui dumnezeu. Domnu-mare striga cât îl ţinea gura că zilele lui sunt numărate, că – a zis cu el, de vreme ce i s-a pierdut pipa lui preferată, pia aceea veche şi atât – de slinoasă, că gata, n-o să-i mai chinuie multe zile pe ai lui, că oricum ştie că nu-i pentru ei decât o povară şi numai fiindcă le e frică să-l cureţe de pe lumea asta, aşa, din senin, i-au dosit măcar pipa ca să-i amărască ultimele zile pe acest pământ.

În timpul febrilei Căutări, Oglu se ţinea scai de domnumare, prefăcându-se că adulmecă şi caută urma. La rândul său, domnu-mare îl mângâia şi-i spunea:

— Scumpul meu drag, tu eşti singurul meu ajutor credincios şi de nădejde I Pe chestia asta o să capeţi un cimăcior.

După ce căpătă cârnăeiorul, Oglu se întinse frumuşel pe covor, arătându-şi gingia de šus. Păcătosul negricios cu blană miţoasă râdea.

Negăsindu-şi pipa, domnu-mare umblă câteva zile prin cosă, parcă lipsit de viaţă. Apoi se lungi în pat şi chemă notarul.

Interesatul Oglu se ducea să se întindă lângă patul lut dar văzând că în atmosfera de tristeţe generală atitudinea lui nu era profitabilă pťefera să zăbovească în bucătărie unde prindea muştele pe care le înghiţea cu voluptate, deoarece, aşa cum îi spusese o dată, eu înţelepciune, prietenul său şoricarul cafeniu, muştele te gâdilă pe limbă şi gâdilatul lor e foarte plăcut…

Pierderea pipei îl supărase în asemenea măsură pe

domnu-mare încât, la paisprezece zile după aceea, se putu deschide testamentul.

Lăsase toată averea núi azil de bătrâni săraci.

Se nimeri ca Oglu să fie de faţă tocmai în clipa în care ai casei afjară.cu toţii, de soarta testamentului.

Furios la culme, tânăruj stăpân îi arse un picior zdravăn. De ce ticălosul, când ieşâea la plimbare cu domnu-mare, îl trăgea mereu la directorul azilului?!?

Ori de câte ori se uitau la bietul animal, nu scăpau prilejul să spună:

...”, i Pe bestia asta negricioasă, bătrânul nostru intrigant a iubit-o cel mai mult. Marş de aici, javră afurisită, la colţ cu tine!

Le aducea atât de mult aminte de domnu-mare, încât, la un consiliu de familie, luară decizia să-l vândă. Dădură un anunţ la mica publicitate, aşa cum se dădeau odinioară despre sclavi în ţările Americă de Sud, în care arătau că, din motive familiale, sunt nevoiţi să se despartă de un câine inteligent, blajin şi bine întreţinut.

Oglu ştia că şuşotelile” din ultiiţiele zile se refereau la el şi, de aceea, nu fu deloc surprins când, într-o bună zi, zări în curte un căruţ în care se afla o ladă, iar stăpânii casei, arătând spre ladă cu pricina, vorbeau despre persoana lui.

Ştia prea bine că se va muta. De aceea, mai dădu o fugă în grădina din spatele casei. Şi după ce gâtui la iuţeală un cocoş şi şase găini, se întoarse înapoi în curte. Între timp lada fusese coborâtă din căruţ, şi Oglú se furişă singur în ea. Pe urmă îi aruncară acolo o chiflă, urcară lada înapoi în căruţ şi porniră cu el spre gară.

Pentru a produce efect, Oglu urlă de câteva ori a jale.

— Din fundul lăzii unde se ghemuise, nu de alta, dae să nu se spună că s-a despărţit de căminul lui fără niciun fel de înduioşare.

La gară îi fu dat să audă voci Ore glăsuiau:

— Bietul animal, n-o să supravieţuiască.

— E un câine bun şi blajin…

R

Pe urmă alte mofturi de despărţire, alte chifle azvârjite în ladă, şi, în sfârşit, lada fu săltată în vagoh, zgomote, strigăte, un şuierat prelung şi o mişcare neobişnuită.

„În definitiv, ce mi se poate întâmpla, îşi spuse Oglu în sinea lui, o să ajung în altă parte şi, până la urmă, mă obişnuiesc eu şi-acolo”.

Şi ca să facă de la bun început impresie bună, se apucă să se lingă cu temeinicie, după care înfulecă toate chiflele şi în acest timp medită:

„Trebuie să mănânc totul, pentru că noii mei stăpâni, când vor deschide lada, să nu vadă nimic de-ale gurii şi să-mi dea pe loc ceva de haleală”.

În vagon era cald, şi Oglu adormi şi nu se mai trezi din somn decât la destinaţie. Când lada fu deschisă, cine credeţi că fu cel dintâi carş-l mângâie şi-i spuse pe nume „Oglu”? Cum cine? O femeie tânără şi nespus de frumoasă. Aşa cum învăţase din îndelungata sa experienţă, Oglu ştia că faţă de femei trebuie să ai o atitudine linguşitoare. Aşa se face că începu să sară zglobiu în jurul ei, să-dea vesel din coadă, şi când coniţa scoase din poşetă doi cârnăciori, isteţul animal mârâi de bucurie şi, după ce intră în cârnăciori şi-i înghiţi cu poftă, îşi spuse în sineá lui:

„Şi-acum, după ce ajungem acasă trebuie să fac nazuri ca să-şi închipuie că mi-e dor de vechiul meu cămin”.

Merse în lesă alături de ea, iar acasă, într-o încăpere frumoasă şi bine încălzită, începu s-o privească pe noua stăpână cu nişte ochi plini de tristeţe şi melancolie. Şi când coniţa îi spuse: – Ţi-e dor de ai tăi, nu-i aşa, Oglu?

Inteligentul animal scoase un suspin adânc şi se îndreptă spre uşă. În cele din urmă i se urî de acest joc şi, prefăcându-se că doarme, se întrebă cam ce va căpăta la masa de seară.

Mu fu dezamăgit. Masă îi plăcu. Căpătă ««supă bună, cartofi prăjiţi în untură şi câteva oase pe cinste. Înainte de A merge la culcare, dădu prietenos din coada-i stufoasă şi, până să adoarmă, îşi spuse în sinea lui:

„Cred că aici voi fi fericii”.

II

Chiar din ziua următoare îşi dădu seama că şi aici va fi nevoit să facă uz. De cunoscută prefăcătorie, nu de alta, dar ieşind cu noua sa stăpână la Plimbare, li se alătură deodată. Un tânăr care mirosea a mosc.

Lui Oglu nu-i plăceau parfumurile» Pentru el parfumurile nu miroseau, ci mai curând, duhneau, îndeosebi mirosul de mosc avea danii să-l ducă la disperare. Dintre toate mirosurile îi plăcea cel mai mult cel ce răzbea din prăvăliile cu mezeluri şi, fireşte, mirosul de bucătărie. Avea, de asemenea, talentul de a desluşi până la cele mai mici nuanţe ce anume se fierbe pe plită sau ce se frigé la cuptor.

Tânărul parfumat cu Mosc reprezenta pentru el duhoarea. Nu se trădă însă în niciun fel, iar atunci când nouă lui stăpână îi întinse mâna prieteneşte şi-i zâmbi cu amabilitate, se prefăcu şi el că se bucură de această întâlnire şi se apucă să sară şi să se zbenguie în jurul lui, lătrând cu o voce prietenoasă. Junele îl mângâie. Şi spuse:

— Va să zică ăsta-i noul dumneavoastră Saint Bernard?

Aceste cuvinte avură darul să-l necăjească profund pe sensibilul Oglu. Parfumatul ăsta nu-şi poate da seamă nici măcar atât că el nu-i un Šaint Bernard, ci un newfoundlandez pursânge. Mârâi supărat şi, cu sufletul

plin de tristeţe, merse mai departe alături de stăpsna lui. Se mai bucură un pic atunci şfcid domnişoara şi corectă pe domnişorul parfumat cu esenţă de mosc.

— Vă înşelaţi, stimate domn, Oglu al meu nu e un Šaint Bernard, ci un newfoundlandez pursânge.

Ce-a spus în continuare parfumatul june întrecea într-adevăr toate limitele răbdării...

— Frumos e, ce-i drept, dar şi Saint Bernarzir arată la fel.

Oglu îi aruncă o privire piezişă.

— Un câine adt de mare, ar fi bun să tragă, stimată domnişoară. O.

La auzul acestor cuvinte, Qglu mârâi furios şi îşi spuse în sine a lui:

„Să te întâlesc eu o dată aşa, singur, fărit stăpâna mea\u*, „...

Merse în urma lor şi nici de data aceasta nu se trădă cu nimic. Şi mergând aşa, ajunseră câteşitrei pe promenadă. Într-un târziu, după – ne se despărţiră în faţa porţii, junele ţinu să mai rfepete o dată, t» o completare:

— Câinele ăsta ar fi bun să tragă.

Oglu îşi urma stăpâna. Pe neaşteptate însăse întoarse, ieşi iute din casă şi, ajungându-l din urmă pe domnul parfumat cu mosc, îi apucă între colţii săi tăioşi umbrela pe care junele o ţinea la subsuoară şi, după ce o sfâşie, se înapoie numaidecât în casă.

— Unde ai fost, Oglu? Ü întrebă drăgălaşa stăpână!

În loc de răspuns, inteligentul animal dădu mulţumit din coadă. Şi ce mult i-a plăcut masa de seară!

A doua zi veniră în vizită la noua lui stăpână 3 ouă coniţe tinere Cărora, râzând graţios, stăpâna le arătă scrisoarea adusă de poştaş cu câteva clipe la urmă, şi la acest timp îl mângâia cu drag pe Oglu, ckre se bucura de atenţia unanimă.

— Mare prostănac şi acest Jindřich! Ascultaţi ce-mi scrie: „Preastimată domnişoară! După despărţirea noastră de ieri, câinele dumneavoastră a fugit după mine, fti-a ajuns din urmă, şi mi-a sfâşiat umbrela pe care o cumpărasem cu o zi înainte la preţul de douăsprezece coroane. Era o umbrelă de mătase, fipă, cumpărată de ocazie. Vă solicit deci acoperirea pagubei şi aştept cu nerăbdare viitoarea noastră întâlnire. De fiecare dată când ne déspářţim mă cuprinde o nespusă tristeţe. Vă sărut mânuşiţele –, al Dumneavoastră, Jindřich Hák”. O sări trimiť cele douăsprezece coroane, însoţite de o scrisoare, care o să-i facă mare bucurie. \– C v

La trei zile după aceea, cele două con iţe veniră din nou în vizităpşij cu acest prilej, stăpâna lui Oglu le arătă altă scrisoare primită de la domnul Jindřich, care suna astfel:

„Preastimată domnişoară! Vă confirm prin preženta primirea sumei de 12 K (în cuvinte, douăsprezece coroane); drept despăgubire pentru umbrela sfâşiată, şi mă miră foarte mult faptul că-mi cereţi să nu mă mai arăt în ochii dumneavoastră, precum şi afirmaţia că nu v-aţi fi aşteptat la o asemenea atitudine din partea „mea.

— Umbrela m-a costat, într-adevăr, douăsprezece coroane, precum vă puteţi da seama din chitanţa anexată, şi era, într-adevăr, toată din mătase naturală. Nădăjduiesc că îmi acordaţi atâtu încredere, încât să nu vă închipuiţi că am vrut să profit ţie neplăcuta întímglaře spre a mă îmbogăţi. Mi se pare însă frapant faptul că de două zile n-aţi mai venit la locul obişnuitelor îioastre întâlniri. Sunt într-adevăr întristat, şi pot dovedi acest lucru cu patru martori. Aştept cu nerăbdare apropiata noastră întâlnire şi, sărutându-vă respectuos mâiirile, rămân al Dumneavoastră, Jindřich Hák”.

— Ce profesiune are acest domn? întrebă tina dintre

vizitatoare, bătându-se, bănuitor, cu palma pe frunte.

— E profesor de matematică, îi fu dat să audă inteligentului Oglu.

Şi în clipa următoare:

— Aşa!…

De atunci Qglu şi stăpâna lui îl evitară pe domnul profesor Hák, şi Oglu nu mai trebui să se prefacă. Făcea tot ce-i trăzrtea prin minte, pentru că mâna stăpânei era prea slabă ca să-i vină de hac. Într-o zi însă, domnişoara cumpără pentru el o cravaşă şi, când vru să-l lovească, Oglu se uită la ea cu atâta duşmănie, încât, după ce se ridică în două labe şi mârâi furios, putu să facă bucăţele, bucăţele cravaşa aruncată într-un colţ al odăii. Rămăşiţele le târî apoi, în batjocură, în faţa stăpânei, care se plimba nervoasă prin încăpere.

Făcu de asemenea cunoştinţă cu un Ogár rusesc din casa învecinată, în faţa căruia avea o atitudine neobişnuit de gravă. Într-o bună zfii spuse bietului animal:

— Mi se pare mie că dumneata nu eşti rasă pură.

Din ziua aceea ogarul rusesc deveni sfios, şi, de ruşine, rareori se mai întâmplă să iasă pe stradă. Oglu era bucuros de glumă lui.

Aşa trecu iarna, şi, când veni primăvara, Oglu deveni morocănos, ca de altfel întotdeauna în acest anotimp, când începea să năpârlească, şi în sinea lui îşi spunea: „Ce tâmpenie să aştept până-mi creşte alt păr”. Uneori îşi spunea altfel: „Nu, eu n-o să mai aştept” după care se supăra pe el însuşi că poate fi atât de prost, şi se uita. În jurul lui. cu tristeţe.

La rândul ei, stăpâna era şi ea tristă, căci domnul Jindřich era, totuşi… cu excepţia matematicii lui, un bărbat cât se poate de ştipatic şi de agreabil.

Şi aşa se face că; Oglu se mita întristat la Stă ina – lui, iar stăpâna se uita întristată la newfoundlandezdléi.

Era o poveste tristă de mai. Fiuiiqghi să-i Tereştea părul nespus de încet, iar domnişoarei nu-i scria «domnul profesor.

El

Pe. Urmă vetü sezonül scăldatului. Apa tfâuhii-eraeâldă şi, în zilele acelea atât de rumoase, Oglu, deveni mai vesel. Ittăniţa lui era iarăşi în perfectă «tare? îi crescuse ipărul de vară şi, ori decât e ori avea prilejul, sărea; bucuros în apă.

Umblau amândoi singuri pe malul râului, Oglu şi stăpâna lui. Şi povestea asta-erane pus de tristă.

lergeau de-a lungul cheiului până la ştrandurile» din afara oraşului şi se uitau amândoi la luciul – brăzdat al apei; stârnit de braţele înotătorilor.

„Şi cum privea aşa în apă, Oglu se gândea la ceva şi, deodată, îşi dădu seama că-şi aminteşte de ceva, dar nu era în stare să-şi aducă aminte de ce anume. Îşi spunea însă că ar trebui, categoric, să întreprindă ceva. Stăpâna se gândea şi ea la ceva. Îşi amintea în mod sigur că domnul. Profesor Jindřich Hák purta; iarna mustaţă.

Era din nou una din acele zile însorite, când ea stătea aşezată pe marginea stăvilarului, şi lângă ea stătea lungit negriciosul Oglu.

Se uitau amândoi la apa râului. Deodată, stăpâna arătă spre un înotător care înainta într-un» ritmsusţiirut dinspre ştrand spre malul opus al râului, şistăpmaspuse:

— Vezi, Oglu, domnul oare înoată acolo e domnul profesor Hák.

Fină să sedezmeticească i stăpâna din uimirea: ei, Oglu se arunc în «apă* şi pufăind difer zor se apropie de domnul profesor.

Gum nu*P recunoască el! Pe acesť ticălos, careul considerase Saint Bernard2; şi apoi cum să uite cuvintele lui „Un câine atítdé mare e bun de tras”. Ăşsr ceva1 nu: se

uitsatâţdeuşon înainte ca profesorul să se poată. Răsuci în apă, simţi ceva îi fiăţându-rcu dinţii de costumul de baie şi třagíhďu-ř înapoi spre malul celălalt, unde stătea aşezată o: doamnă* cu umbrelă verde. Iar acel. Ceva ce-l: trăgea, era atât”. Dfe puternic, încât cňice împotrivire ar, îl fósť zadarnică; şi iată, l-a şi scos din apăşi-lde uneia picioarele îndrăgostitei domnişoare... Apoi. Oglu se scutură pe stăvilar, de parcă ar ffevruť să stropească, o stradă, şi se bucură; nespus debeuşitanoii sale glume.

Văzând xpe domnişoară, prof. esorulihák. Îi spuse:

— Vă rog4 să: binevoiţi a mă ierta, stimată domnişoarăi dar în felul acesta sunt în störe să-i? Scoată pe oameni din apă numai newfoundlanefezii.

Iar Oglu, auzind; aceste cuvinte, dădU Bucuros din coadă şi gândiân sinea lui!: ...

„Îmi pare bine că mi-aţi dat o satisfacţie”.

Şi nici. Nu-i) mai interesă; să-l asculte în continuare pe domnul profesor care spuse:

— Şi pentru a. nu se mai; ajunge între noi la altă neînţelegere* vă anunţ; dinainte ciubituli dumneavoastagiine mi-a rupt costumul de baie. Îl am abia de treizile şjţ credeţi-mă, e din linăipurăşia costat einrâooroane.

În linii mari, Oglu nu se schimbă nici atunci când, după un timp, cei doi se luară. De ochii lumii, avu, la început, o comportare frumoasă faţă de noul stăpân, dar, îndată după nuntă, îi sfâşie pantofii, făcându-i ferfeniţă, iar resturile le vârî în patul servitoarei, pentru ca stăpâna lui să creadă că şa era autoarea acestei oribile fapte.

Din trufie înfulecă şi el ceva din această pradă, şi, anume un toc care-i zăcu multă vreme în stomac; 3 şst se face că, într-o zi, când se ivi prilejul, îi spuse, cu sfătoasă înţelepciune, unui caraghios de sejdenpinci, cu blana miţoasă, alături de care adulmecă în inecare zi mirosul ce*

răzbea dintr-o măcelărie învecinată: e

— Ţine minte ce-ţi spup, scumpe prieten, de tocuri să te fereşti ca dracul de tămâie.

Cu cât îmbătrânea, cu atât devenea mai copilăros.

Oprea pe strajă câini pe care nici nu-i cunoştea; iar O. Dată, în cartierul-Rariin, acostă un caniş negru şi-i spuse:

— Vă rog să mă iertaţi, dar plimbarea de azi nu. Mi-a făcut nicio plăcere. Am mers cu stăpânii mei pe o şosea lungă de tot, pe ale cărei margini nu erau decât borne kilometrice care nu se mai sfârşeau şi, vă daţi seama, la vârsta mea, treaba asta a început să mă cam obosească.

Într-o zi, pe când se tolănea la gura sobei, să se încălzească, stăpânul îi spuse stăpânei, uitându-se îndelung la Oglu:

— Din animalul ăsta o să iasă o blăniţă frumoasă de întins de-a lungul patului/

Oglu auzi cuvintele lui. Şi, cum dăduse de mult în mintea copiilor, începu să se lingă de zor, fericit că e atât de frumos.

Bătrânend Oglu se prostise de-a binelea.

DIN NECAZURILE UNUI REPORTER DE ŞTIRI LOCALE

E

*

N

V

I

V…

M-am dus cândva să cercetez amănuntele în legătură cu un furt1 de mare amploare. Negustorul, nu ştiu de ce, v m-a întâmpinat cu o faţă înspăimântată. În asemenea cazuri, noi, reporterii cronicii locale, nu ţinem seama de nimic şi nu ştim ce-i menajamentul.

— Ce vârstă aveţi? L-am întrebat: cu asprime în glas. Negustorul începu să tremure din tot corpul şi exclamă cu emoţie: v – Patruzeci şi öpt.

— Hm, făcui eu, uitându-mă în procesul verbal întocmit de poliţie: Aici» scrie că aveţi cincizeci şi trei – «cum explicaţi acest lucru?…

Cum am mai spus, reporterul de ştiri locale nu trebuie să ştie ce-i menajamentul, datoria lui fiind să afle adevărul.

— Dacă vreţi… dacă doriţi… bolborosi negustorul pălind, vă pot aduce actul de botez!

— Aduceţi-l! i-am răspuns autoritar. În acest timp mi-am aprins un trabuc şi, instalându-mă comod în jilţul din faţa mesei de scris, m-am apucat, aşa, în dorul lelii, să-i controlez corespondenţa.

Cei de profesiunea mea trebuie să bage spaima în asemenea nătărăi, care se lasă jefuiţi şi, fo' felul acesta, ne jefuiesc şi pe noi de cele câteva clipe de odihnă.

— Corespondenţa dumneavoastră nu-i aranjată în ordiţie alfabetică, i-am spus negustorului când acesta reveni cu actul de botez şi mi-l întinse/pe masă.

Începu să se scuze, vizibil impresionat de faptul că am cotrobăit prin corespondenţa lui» Am comparat datele din actul de botez cu cele din procesul-verbal al poliţiei.

— Aveţi noroc, i-am spus pe un ton foarte sever, că sunteţi rodul unei căsnicii legitime.

Drept care, incriminatul negustor îmi replică plin de mândrie că în neamul lor n-a existat niciodată vreun copil nelegitim.

M-am apucat să bat cu degetele darabana în masa de scris şi, ca să nu tac, i-am spus:

— Presa e o mare putere, stimate domn!

La care mi-a răspuns că dumnealui nu citeşte nimic.

— Am bănuit eu asta diitântreaga dumneavoastră

înfăţişare, am exclamat în culmea iritării; dar, ştiţi ce, să nu mai pierdem vremea cu fleacuri! Cum se numeşte soţia dumneavoastră?

Mi-a răspuns că e burlac, şi în acest timp stătea în faţa mea ca un câine bătut de stăpânul lui.

— Şi de ce, mă rog, nu v-aţi însurat?”

Începu să-mi explice că nu a făcut acest lucru pentru simplul motiv că nu i s-a ivit prilejul, întrucât din pricina comerţului n-a avut timp să se ocupe de asemenea probleme.

— Sunteţi dintr-o familie bună? l-am întrebat ca să-l sperii mai tare şi să-i impun mai mult respect, căci, aşa cum spuneam, presa e o mare putere…

Mi-a răspuns că se trage dintr-o familie onorabilă.

— Aţi ispăşit vreodată vreo pedeapsă penală 7

La această întrebare, înspăimântatul negustor ridici două degete spre tavan şi se jură că niciodată»

— De ce nu vă spălaţi pe mâini?

— Pentru că n-am timp!

— Dar dinţii vi-i spălaţi

— Poftim, priviţi.

— Prizaţi?

— Nu, asta mă rog frumos, nu.

Am tăcut câteva clipe, după care am început să vorbesc pe un ton foarte grav, uitându-mă ţintă în ochii lui:

— Şi acum să-mi spuneţi, dar fără ocolişuri, cum s-a întâmplat deaţi fost jefuit! Bănuiţi pe cineva? Aţi descoperit vreo urmă? La ce oră credeţi că s-a petrecut furtul? Sunteţi asigurat? Când aţi constatat furtul? Nu v-aţi jefuit cumva singur? V

„Negustorul s-a holbat mai întâi la mine cu nişte ochi cât sarmaua, pe urmă a izbucnit:

TVĂ rog să mă iertaţi, stimate domn, dar nu pe mine m-au jefuit, ci pe vecinul meu!

E cu neputinţă să vă imaginaţi răcnetele mele. L-am ameninţat că va fi închis, că întreaga poveste va fi publicată în ziar, că o să am eu grijă ca asemenea ticăloşie să nu se mai repete, că aşa nu se mai poate şi, ce mai turavura, voi-cere să mi se dea satisfacţie.

Tunând şi fulgerând, m-am dus alături, în casa adevăratului păgubaş, unde abia am băgat spaima în toţi prin comportamentul meu justificat de conştienţa că presa e o mare putere şi că redactorul de cronică locală îşi poate îngădui să calce în picioare pe oricine pofteşte.

N într-o săptămână s-a întâmplat să nu se comită niciun omor şi niciun jaf. Mi-am exprimat, în redacţie, părerea de rău faţă de această situaţie, declarând cu acest prilej că pentru mine viaţa nu are niciun haz dacă oamenii nu se ucid între ei/Cel puţin o mamă denaturată, care să-şi fi terorizat copilul! Dar nici măcar asta! Nimic, absolut nimic.

Aceste păreri le-am expus într-o societate străină. Era chiar la sfârşitul acelei săptămâni în care nu se petrecuse nimic. Stăteam într-o cafenea şi băteam cu degetele darabana pe tăblia mesei. Cei de la poliţie n-aveau nimic să-mi spună, nu, ştiau nimic, la spital nu sările nimeni pe fereastră. Ce să vă mai spun, situaţia era, într-adevăr, cumplită.

În faţa mea, la aceeaşi masă, şedea o persoană necunoscută. Un domn mai în vârstă, care, curând după ce se stabili între noi o oarecare intimitate, îmi spuse, pe un ton confidenţial, că venise la Praga să se mai distreze un pic.

Am făcut o mină atât de chinuită, încât bietul om tresări de spaimă.

— Dumneavoastră aţi venit la Praga să vă distraţi!?! Am întrebat eu cu un aer de scepticism. Îmi pare rău că trebuie să vă dezamăgesc, stimate domn, dar la Praga nu

se întâmplă absolut nimic 1 Toată săptămâna n-a fost săvârşit niciun omor al cărui mobil să fie jaful, nimeni nu s-a împuşcat, nimeni n-a comis niciun viol, şi dumneavoastră veniţi să vă distraţi la Praga, unde nici măcar un furt n-a fost cdmis. Au fost vremuri când, într-adevăr, era o plăcere să trăieşti pe această lume. Unul se stropea cu gaz şi-şi dădea foc, altul se nenorocea pe el şi întreaga familie ucigându-i pe toţi cu securea, iar altul îşi omora în chinuri mama sau tatăl. Asta zic şi eu plăcere… Acum însă, nu se mai întâmplă nimic la Praga. Absolut nimic., S-au dus vremurile când se mai descoperea câte un înecat. Sau – am continuat eu cu înflăcărare – îmi aduc aminte de un flăcău care şi-a tăiat venele şi, după aceea, s-a Zbătut un ceas pe strada Ferdinand până şi-a dat duhul.

Asta zic şi eu frumuseţe. Azi nu te mai muşcă nici măcar un câine turbat, şi din păcate nu te striveşte nici ún cazan într-o uzină dejmaşini. Da, domnule, nimic ca lumea nu se mai întâmplă, nici nu vă puteţi da seama cât e de îngrozitor să trăieşti în asemenea condiţii. Ştim, de pildă, ce deliciu a fost atunci când mama aceea denaturată i-a înfipt propriului ei copil ţăruşul acela în fund, adică în rect. Asta zic şi eu eveniment! mai qiare dragul!

— Gata, m-am săturat! izbucni furios bătrânul domn. Şi, scuipându-mă drept în obraz, se grăbi să adauge: Dumneata eşti o bestie!

Pe chestia asta ne judecăm.

UI

*

Am dat la ziar această ştire, foarte scurtă, cu următorul titlu: *„Fură paltoane*. Ieri a intrat în cafeneaua Orient, din strada Hybemská, un domn mai! vârstă cu părul cărunt, care, trupă ce-şi bău cafeaua comandată, s-a dus la vestiar şi, alegându-şi acolo un palton nou, aparţinând negustorului Josef Pollak din Strada Železná, a.

încercat să dispară. Fu însă reţinut şi deposedat de palton. În paltonul amintit se afla un portmoneu cu două bancnote de o sută de co – roane şi câteva scrisori particulare. În persoana răufăcătorului fu identificat cunoscutul tâlhar Václav Novák, cu domiciliul în strada Panska, Praga II.

A doua zi după apariţia acestei ştiri, şedeam liniştit acasă, în fotoliul meu, când deodată cineva izbi cu piciorul în uşă şi în odaie dădu buzna, ca o vijelie, un domn mai în vârstă, cu părul cărunt, care zbiera ca ieşit din minţi:

— Up-an» prins l'Am pus mâna pe dumneata Tremura ca varga de atâta enervare şi kvr eu bastonul ftijtoliul meu, până 3 rupse în două; Pe prin se aşeză în celălalt fotoliu şi, sfredelându-mă cu ochii săi congestionaţi, urlă de se cutremurară pereţii.

— Ştirea cu Vârfâv Novâk trebuie s-o retractezi, stismafetlamn. Eu nu fur pattoapse.

1 – Asta văd, distinse domn, căci acel Vadav Novák zace acum la puşcărie.

Fleacuri, stimate dotnn, eu sunt meseriaş şi intendent de bloc, mă numesc tot Václav Novák şi locuiesc tot pe strada Panska. Sunt mémbru al asociaţiei veteranilor de Război, şi am domiciliul permanent tot în Praga, părul mi-e tot cărunt, şi dumneata m-ai făcut de ruşine. Eu, Václav Novák din strada Panska, cu domiciliul permanent în Praga, Cu părul cărunt, chipurile fur paltoane. Ei, drăcia dracului! Uită-te şi dumneata ce-ai făcut 1 Şi scoţând din buzunar – vreo douăzeci de exemplare din ediţia de dimineaţă a ziarului, îmi arătă nefericita ştire: „Fură pafetoane” subliniată de trei ori cu creionul albastru. Apoi trase din alt buzunar un revolver şi un tubuee de stiolă Ib care se zărea un pral alburiu. S

— Aici am arsenic, ţinu să precizeze vizitatorul mej far aici revolverul. J) acă nu apare în ziar rectificarea că eu nu fur paltoane, atunci să ştii, stimate domn* că eu mă

Împuşc şi mă otrăvesc…

Şi, rostind aceste cuvinte, trioti uşa în urma lui şi e rupse la fugă furios.

Aşa stând lucrurile, am dat. cuvenita rectificare: *Nu fură paltbéue*. La ştirea noastră de ierr intitulată „Fură paltoane”, apărută la cronica locală, adăugăm că domnul Václav Novák din ălrada Panska nu este una şi aceeaşi persoană cu răueorul Václav Novák din Ptag Strada Panska.

Eram satisfăcut de isprava mea. Şi, totuşi, nevinovată om s-a Împuşcat, neputând suporta această ruşine. În schimb, celălalt, răufăcătorul, mi-a trimis o scrisoare caldă, de adsncă mulţumire şi recunoştinţă pentru faptul de a-i fi purificat faima proastă de care «e bucura, deoarece acum are prilejul să arate peste tot rectifieaijea mea, din care reiese dar că el, Vadav Novák, din strada Pazua, Praga H, nu este una şi aceeaşi persoană cu faimosul răufăcător Václav Novák din strada Panska, Praga ÎL

I

O STAFIE Blntute PRIN SMICHOV ŞI

KOS – lfi.

O *stafie bântuitţ prin Smichov şi Repife*. Celebrul astronom francez Flammarion a scris că între cer şi pământjt se petrec nişte lucruri despre care noi, pământenii, habar n-avem, dar care se înfăţişează numai oamenilor demni de asemenea apariţii minunate. Aşsfciim ne arată, experienţa, demni de aceste fenomene supranaturali s-au dovedit a fi cetăţenii Smichovului şi ai Košiřelui, în limbajul obişnuit al oamenilor de rând, acelor arătări ale amintitului astrolog, care a avut grijă «mul trecut să ne fiarbă şi să ne scoată din sărit cu cometa Halley, li se spqne simplu „stafh”. Din nefericire, spre marele necaz al poeţilor realadişti, aceste stafii dispar tot

mai mult de pe această lume, care, aşa cum reiese din povestirea scriitorului englez Oscar Wilde, nu mai ţine la ele. Cu ani în urmă, mai aveam o sumedenie de stafii – de pildă în parlament bântuia stafia bătrânului Chlumetzky, apoi Doamna în alb, iar într-o pădure din regiunea Elbei îşi făcea de cap stafia unui braconier. Mai de mult am avut pe meleagurile noastre stafia de la Podskalí, a cărei istorie întunecată cade, încet dar sigur, pradă uitării, deşi avem la îndemână datele statistice potrivit cărora stafia de 4 a Podskalí a fost zărită de 782 de inşi, dintre care 461 au albit, întrucât ceilalţi (321) apucaseră să albească înainte.

Stafia în cauză era pragheză, cum se spune, de la coada vacii, şi, pe cât se pare, dispariţia ei a fost doar vremelnică deoarece le putem oferi cititorilor plăcuta irifownaţie că amintita stafie, aflând că Smichovul se va uni curând cu Praga, şi-a făcut apariţia în acest oraş şi totodată în îrwecinattil Košiře. Motivul pentru care a apărut în Ko –, siře rămâne până acum un mister. Faptul ş-ar putea explica prin aceea că această stafie are, de bună seamă, legături cu „oraşul de lângă šmukyřka sau prin aceea că dumneaei nu desluşeşte hotarul dintre cele două comune şi se simte la fel de bine în Košiře ca şi în Smichov.

Ar fi poate interesant să vă spunem cum umblă îmbrăcată şi în ce chip se înfăţişează această stafie. Categoric, niciodată în chip de spirit, căci în felul ăsta, aşa cum ne învaţă religia, n-ar fi decât un înger: „Îngerii sunt doar spirite care n-au nici nin fel de trup”. De altfel, aşa se explică de ce spiritele nu se pot îmbrăca şi nu-şi pot trage pe ele un cearşaf, ori o cămaşă albă, mai cu seamă în aceste vremuri când nicio fiinţă cu scaun la cap nu umblă noaptea pe vârful dealului numai aşa, în cămaşă, ci se îmbracă bine, în straie frumoase şi calde – cu alte cuvinte cu pantaloni, vestă, haină, guler scrobit şi cravată, pe scurt, aşa cum umblă îmbrăcată stafia din Smichov.

Precum se vede, între spirit şi stafie e o mare deose. Bire. Stafia din Smichov se ţine. cu stricteţe de celebrele modele ale colegilor săi, îndeosebi al acelui preot din Moravia. Tare, în dorinţa de a stârni sfânta groază, umblá? Nvâşmântat în giulgiu ca să bage spaima în feţele din cătunul lui. Şi umbla aşa până când flăcăii satului îl zvânţu în bătaie.

Să trecem acum la scurtă istorie a stafiei din Smichov. Înainte de toate să stabilim, cu aproximaţie, locul. Prima sa zonă de activitate áu fost terenurile din preajma cimitirului Malvazipky. Stafiile preferă de obicei asemenea locuri, la care se pot adapta datorită înfăţişării lor. Din cercetările făcute am putut constata că această stafie din împrejurimile cimitirului Malvazinky avea o comportare foarte degajată, nesemhalându-se în atitudinea ei niciun gest forţat. Domnul H.V. povesteşte că, de bună seamă, ceasul stafiei merge eu o oră înainte, întrucât lui stafia i s-a înfăţişat, în loc de douăsprezece, la unsprezece noaptea. Stafia are simţul culorilor şi al celor mai mari varietăţi de culori, ca de altfel toate celelalte stafii, şi, de aceea, ea să poată fi văzută pe întuneric, purta pe ea un cearşaf alb. Dacă cearşaful alb era proaspăt spălat şi lucea de

* curăţenie, domnul R.V. nu ne poate oferi aceste amănunte, de vreme ce, aşa cum ne mărturiseşte cinstit, a rupt-o la fugă, întrucât şi-a adus probabil aminte că de fapt n-avea ce cuta, la acea oră de noapte înaintată, în preajma cimitirului; Nici servitoarea Kamila Z. n-avea ce căuta la ora aceea nocturnă în preajma cimitirului, darr cu Toate acestea, stafia de la Malvazinky a întâlnit-o.

Din relatările ei se poate constata doar atât că stafia gâfâia cumplit, ceea ce în istoria stafiilor constituie un fér nomen cu totul neobişnuit. Din asta se poate trage concluzia. Că sărniana stafie suferă, probabil, de astm,

ceea ce îi îngreunează respiraţia, ţinând seama de faptul că e nevoită să urce dealul pe care se află cimitirul din Malvazinky. De groază, femeia a luat-o la sănătoasa, iar stafia s-a ţinut e bucată ůe drum după ea, până Când, deodată, a dispărut de parcă s-ar fi deschis pământcul sub ea, lucru destul de plauzibil, întrucât locurile acelea sunt pline de gropi şi hârtoape, iar povârnişul e foarte abrupt.

După aceea, átafia s-a încumetat să bântuie – prin preajma căsuţelor familiale de deasupra Santoăkăi, iar un cetăţean anume, întorcându-se noaptea de la Praga.

— Mărtruri» este că a văzut trei stafii deodată. Desigur, părerea lui, la o oră atât de târzie, trebuie considerată o iluzie optică, şi să ne întoarcem la meşterul tâmplar Josef K., care ne relatează: – Stafia era înaltă de stat. şi se tânguia nevoie iqpre, deoarece am piesnit o cu vâna de hou.

În cazul de faţă, stafia a fost aceea care o luase la sănătoasa, iar cetăţeanul Josef K. n-a fost în stare s-o prindă. Pe. Unde fugea, lăsa cică în urma ei o duhoare neobişnuită, al cărei iz nu poate fi identificat nici măcar cu aproximaţie.

Aşadar, după ce s-a făcut de râs la Smichov, stafia noastră a luat drumul Košiřelui. Košiře e şi aşa o comună plină de mistere.

Misterioasă crimă de lângă Smukyřka, misterioasa dispariţie a celor trei jilţuri din grădina domnului Pražsky de lângă Koruna, luminile nocturne în fabricile de cărămidă, intrarea secretă în primăria oraşului (ce nu poate fi găsită), liniştea sumbră ce se aşterne după miezul nopţii când la depoul de tramvaie se sting luminile – toate aceste elemente avură darul să exercite o puternică atracţie asupra stafiei în cauză. Şi. Întrucât, pe cât se spune, i-a fost teamă să se ducă la Košiře după miezul nopţii neînarmată, aluat cu ea un baston.

Acest baston l-a folosit în primul TÂnd împotriva muncitorului cărămidar Karel Krátký, care a avut inspiraţia Bă-i rupă stafiei un colţ din cearşaf şi, spre marea sa uimire* a constatat. C acest cearşaf purta o monogramă cu iniţialele JtM.

Ţinând seama de acest detaliu, se poate trage concluzia că avem de-a face cu o stafie marca J.M., ceea ce aruncă o nouă lumină asupra istoriei universale a stafiilor. În momentul de faţă, interesantă stafie J. Mi. Îşi face apariţia în apropierea Klamovkăir şi limine de dataia poliţiei să aloce sumai de două sute: de coroane chrept recompensă pentru eel ce va izbuti să constate; în completare, Sexul şi eventualdomiciliul acestei nefericite stafii. Şi, totodată, facfim apel l-ai cei domni care o? Von întâlni să-i facă semnul crucii cu vína de Hoia

Un fenomen ceresc neobişnuit. În noaptea de ieri a fost observată, dinspre şoseaua de lângă Chodov, în direcţia soare-apune, o dâră luminoasă de o claritate neobişnuită, zburând pe bolta amurgului. Miezul era de culoare roşie, iar în jurul lui strălucea o – lumini mere şi puternică. Este vorba, pe câte. Se pare; dte căderea unuimeteor. Acelaşi fenomen a fost observat? Şi lângă SKvenfea, urmat însă de uh foc puternic de armă.

*

Un adamti lângă, Loučena. În pădurile de lângă. Loučena, spre miazănoapte, a fost zărit în urmă cu câteva zile un bărbat gol puşcă, dar e re n-a putut fi identificat de trecători, întrucât a rupt-o la fugă. Ştirea e întemeiată pe un adevăr incontestabil. Prin împrejurimi circulă zvonul că înfao peşteră de pădure se întrunesc adamiştii. După părerea noastră e vorba de un oui suferind de o boală psihică, şi rămâne ca jandarmii să-l descopere, pe amărât şi să-l predea, spre îngrijire, unui institut de specialitate.

O armă de noapte neobişnuită. Ieri, la oră, 11 noaptea, tânărul Josef Bachman, în vârsta de douăzeci. Şi opt de ani, s-a apărat în pasajul cafenelei Londynka cu o armă foarte ciudată împotriva portarului Václav Holub, care-l reproşase că-i murdărise pasajul. Pe scurt, l-a pocnit în moalek capului cu un Ceasornic vechi de perete, cu care pdinise noaptea pe străzile orşşului, spre a avea, de bună seamă, cu ce să se poată apăra. Portarul incriminat s-a ales cu o rană sângerândă la cap, iar Bachman, neavând permis de portarmă pentru ceasul de perete, a rămas, în arest preventiv.

*

Când ard cârnaţii. Ieri după-amiază, pe la orele cinci, în vitrina cu mezeluri a firmei Filipek din strada Hybemská, a luat foc un pom de iarnă ornamental, pe care Moş Crăciun îl încărcase cu cârnaţi pentru copiii cuminţi şi ascultători. În timpul acţiunii de stingere a incendiului, unuia dintre săritorii cetăţeni i s-a pârlit mustaţa. Focul a produs multă agitaţie şi nelinişte, şi oamenii au discutat cu multă însufleţire, întrebându-se de ce făina din cârnaţi s-a aprins cu o forţă atât de spontană, de-a dreptul stihinică.

*

Sfârşitul unui petrecăreţ. Fierarul Václav Silovský era, fără doar şi poate, un petrecăreţ. Întrucât însă veniturile sale nu-i-permiteau huzurul roman, şi cum veni ziua de sâmbătă, când toată suflarea omenească se pripăşeşte prin tot felul de crăciunii şi tavěrňe întunecate, fierarul nostru deschise sertarul de la „masa proprietarului său, tâmplarul Travnička, din Vinohrady nr. 337 i, cu cele o sută patruzeci şi şapte de coroane dobândite pe această cale, porni semeţ pe drumul voluptăţii. Mai scoase el din sertar şi trei cărţulii din colecţia *Albina*, dintre care una adăpostea o hârtie de o sută de coroane, dar nu catadiesi

să le răsfoiască şi astfel le aruncă împreună cu bancnota de o sută de coroane. Pe urmá huzuri şi se destrăbăla până când se lumină de ziuă şi, aşa cum povesteşte poetul G. Opočenský „Stătea îngândurat, prin cârciumile întunecate şi aştepta să se crape de ziuă, după ce băuse ultima leţcaie”. Apoi fu arestat cu doi haleri în buzunar, şi acesta fu sfâiv şitul petrecăreţului cu pricina.

Volumele din colecţia Albina, cu bancnota de o sută de coroane cu tot, au fost găsite.

*

Completare la ştirea cu privire la incendiul izbucnit în magazinul de mezeluri al firmei domnului Filipek, din strada Hybemská. În urmă cu câteva zile, am publicat ştirea cu privire la izbucnirea incéndiului în prăvălia de mezeluri a cunoscutei întreprinderi – Filipek din strada Hybemská. Focul. A fost stins în scurt timp, dar la o oră după stingerea lui s-a prezentat la faţa locului echipa corpului de pompieri, care a închis toată strada, tocmai în perioada în care sute de persoane se duc să cumpere excelentele mezeluri ale* firmei Filipek, astfel că domnul Filipek a avut de suferit pagube considerabile, iar persoanele care se delectează cu produselé acestei firme, îndeosebi cu cârnăciorii proaspeţi din afumător, au fost nevoite să plece aşa cum au venit.

* 1

Întoarcerea gardianului pierdut. „Sunt momente. În viaţa omului când şi o vită îşi pierde minţile”, a declarat când va dr. Soukup la o întrunire la Stavnice» Şi acum, închipuiţi-vă, îşi pierde minţile un poliţai comunal. Desigur, dorinţa lui ar fi ca numele să i se stingă în Istorie aidoma numelui faimosului fiu risipitor din *Biblie*, despre care reporterii evrei de ştiri locale n-au relatat nimic altceva decât că a fost un nătărău. Omul din cazul nostru însă a devenit cunoscut cititorilor datorită ştirii din treizeci

noiembrie. La data amintită, am publicat o notă în care arătam că gardianul comunal Václav Haboch din comună Vackov s-a îndrăgostit de hoaţa de Buzunare Antonie Skopkovă, domiciliată în Necměna, raionul Kolin, cu care a fugit. Gardianul, ce-i drept, era însurat şi tată al unui băieţel de opt ani, dar asta n-are nicio importanţă. Aşa ceva se întâmplă şi în cercurile cele mai înalte. Ce mai, şi-a pierdut minţile, cu alte cuvinte a înnebunit, şi cu asta, basta. Principalul e că s-a întors înapoi la familia lui. Şi întocmai ca fiul risipitor din *Biblie* care, după ce a rămas fără un sfanţ în buzunar, s-a făcut băiat de treabă, tot aşa şi el, Václav Haboch, dtípá ce a cheltuit toţi banii şi ţa pierdut şi dragostea iubitei sale, care fusese arestată nu se ştie pe unde, făcând un ocol pe la maică-sa din Hoştivice, căreia îi făgădui că de-acum încolo va fi un om cuminte şi aşezat, s-a întors frumuşel acasă la familia lui. În înduioşătoarea atmosferă a sărbătorilor de iarnă, soţia lui îl va aşeza în seara de ajun sub pomul frumos împodobit şi, arătându-l copilului, îi va spune i în

— Uite, Moşjerăciun ţi-adăruit un tătic. Şi toţi trei vor fi fericiţi.

*

V.

Vâfsta primejdioasă Za *femei*. Anna Kunratová, de profesie cameristă, se afla lk acea vârstă la care femeile sunt foarte primejdioasă pentru bărbaţi. De acest lucru s-a conyips Karel Pavlas, om de serviciu la un cinematograf. Ea avea treizeci şi nouă de ani, iar el douăzeci şi cinci şi iată că ieri la hoţului Karlovy Vary, ea l-a înjunghiat cu cuţitul tocmai în acele clipe de mare intimitate. În clipa arestării fu cuprinsă de nişte tírcei isterici, încât trebui să fie transportată la spital, unde mărturisi cinstit că avusese intenţia să-l omoare. Bana lui Pavlas e foarte delicată.

Aduce cu un fel de circumcizie de mare anvergură. * *
*

Suntem cu toţii în munüe Domnului t Azi-dimineaţă în jurul ori ei zece, trecea pe strada Fructelor căruţaşul firmei Freund, export de ape minerale. Mergea cu căruţa încărcată e. u sticle de apă minerală şi nici gând să se sperie când auzi trosnind osia roţilor din spate. Căruţaşul era un om înzestrat cu o deosebită prezenţă de spirit şi, în plus, resemnat cu soarta lui. Se uită înapoi şi îşi spuse: „Suntem cu toţii în mâinile Domnului îşi merse mai departe; apoi se aúzi o altă trosnitură. Căruţaşul oftă pentru a doua oară şi îşi spuse iar în sinea lui: „N-avem ce-i face, nimeni nu ne poate ajuta, suntem cu toţii în mâinile Domnului” şi merse vesel înainte. Dau: iată că Dumnezeu nu se îndură de soarta lui. Când ajunse aproape, de strada Mustek, o roată din spate se făcu arşice şi căruţa se lăsă într-o rină pe caldarâm. În felul ăsta transportul pe linia de tramvai fu întrerupt până când izbutiră să tţagă căruţa de pe traseu.

— Suntem cu toţii în mâinile Domnii lui, îi spus? Căruţaşul, împăcat cu soarta sa, gardianului de serviciu, atunci când acesta îl întrebă de cauza accidentului”.

— R

Completare la ştirea cu privire îi *adamiştii din pădurile regiunii Loučena*. După cum ne relatează un prieten al gazetei noastre, câţiva” voiajori comerciali au fost zilele acestea martorii unor scene ciudate petrecute în pădurile din preajma localităţii Jabkenice. Într-un lăstăriş de la marginea drumului a fost văzută statura unui bărbat în pielea goală care, strigând: „Binşcuvântat fie cel nedreptăţit!”, a rupt-o la fugă în direcţia Chudişului. E cazul ca acest bărbat să fie urmărit şi prins şi, de asemenea transportat şi internat într-un institut de alienaţi mintali, întrucât drumul de la Jabkenice la Loučena dyce

prin pădure, iar duminică e frecventat de femei şi fete şi e ştiut că astfel de fanatici religioşi pot deveni foarte uşor periculoşi pentru cei din preajma-Îor.

Hurda contra Selichra. Noapte. Strada Haštalska. Hurda şi Selichra. Nasul lui Selichra şi buzele lui. Cuţitul lui Hurda. O palmă. Cuţitul în nasul lui Selichra şi în buza. Superioară. Selichra la Spitalul evreiesc. Hurda la judecătoria penală.

4 r

Daruri de Anul Nou. Paginatorul înjură furios că e târziu, de aceea relatez cât se poate de scurt. Telegrafica Meşterul brutar Karel S. dintr-un oraş din Cehia de miazăzi. Plecarea la Praga. Cumpărături de daruri pentru Aatil Nou. Întâlnire la Poarta Pulberăriei cu frúmoása lui. Împreunarea sufletelor într-un hotel. Frumoasa dispărută, cesül, inelele, banii, dispăruţi Meşterul nu are cu cĕ plăti hotelul şi consumaţia. E predat poliţiei. Interogat; Irr persoana” amantei infidele a fost descoperită faimoasă „Lojzka”. Trista întoarcere a bietului meşter la farrrilte. Sa.

— jr

A. vruţ să treacă prin Vltava. Asta i-a dat prin minte iéťi-noapte când a zărit luciul Vltavei. Cutezătorul bărbat care înişţotte sportului nautic şi-a asigurat, fără îndoială; un numé, 1 sĕ numeşte Jan Boček şi locuieşte în cartierul Libéň. A? ET patruzeci şi trei de ani şi, după ce consumă câteva sticle de bere, îi vin nişte idei foarte originale. Ieri. Noajfea şi-a adus aminte că Moise a trecut Marea Roşie fără să-şi umezească picioarele. Dacă Moise. A fost în stare de o asemenea ispravă, de ce n-ar putea, el, Jan Boček, să treacă Vltava pe lângă bacul din Karlin. Şi făcu acest pas cu mult curaj. Numai că avu soarta faraonului. Apele, ce-i drept, se despicară, dar numaidecât se închiseră dear supra lui, şi numai cu mare trudă izbuti semeţul Jan Boček

să se cât? Ş înapoi pe ţărm. Se duse apoi să se usuce la comisariatul de poliţie, de unde fu transportat la Spitalul de in icică general ca să nu se aleagă, săracul, cu o pneumonie.

DESPRE UN MARTOR NENOROCOS

Despre un martor nenorocos. Se întâmplă uneori *est* tio martor, în dorinţa de a dovedi nevinovăţia cuiva, să mire singur la apă, căci Ineurcându-se Sh depoziţia sa, începe să se bâlbâie şi să tremure de emoţie, ca până la urmă să iasă la iveală că nici el nu e străin de întreaga poveste… Un asemenea caz s-a întâmplat ieră-noapte la comisariatul de poliţie din Hradéajitf. Îi precedase a încăierare, o încăierare de toată frumuseţea pe istoricul teritoriu al Hradčanilor, în decorul şi atmosfera clădirilor cu arcade şi olane, mai precis, pe strada Pohořelec nr. 139. Se află în acel loc o cârciumă veche, veche de tot, şi de când lumea se încing acolo nişte bătăi de toată frumuseţea, ce-i drept nu *la* fiecare zi, ci numai de la caz la caz, eu alte cuvinte atunci când printre oaspeţii localului se iveşte o majoritate doritoare să se manifeste la lupte şi bătălii, în amintita atmosferă istorică. Pe aici au pătruns în Praga suedezii, spărgând zidurile cetăţii, aici s-au luptat francezii, aici 9-aa luptat oştile regelui Friedrich al Prusiei şi tot aici au fost înfrtpţi cândva cei din Passau. Aici au fost bătute măr hoardele de mercenari străini şi băştinaşi, iar ieri s-a bătut aci salahorul Josef Kapolin, la vârsta de treizeci şi unu de anii, originar din cartierul Břevno. Şi se bătu aici cu înverşunare, pentru vechea glorie a hatmanilor, spărgându-i capul cu o sticlă (rfrciumarului Alois Tichý, în care dădu apoi cu toată nădejdea şi cu toată energia, până când sosi la faţa locuhif patrula poliţienească pentru a-l aresta şi cere s-o urmeze la comisariat.

«Cine e în stai «să depsună o méruxtie că sunt

nevinovat?. Strigă Josef Kapolio, spărgând. Tăcerea înfiorătoare

— Eu, Pepíku, se» azi e voce din grupul cefcir împrăştiaţi de polfţae şi, în clipa ictrinătoare, se apropie de patrulă muâkâtoral Kyd, în vârstă. De E2 de ani, originar tot – din Břevnov.

— Dumneata n-ai de ce să mergi cu noi! protestă unul dintre gardieni.

— Jur în faţa Dumnezeului atotputernic, strigă Kycl, că merg să depun mărturie că prietenul meu e curat ca o floare de crin.

De aici începe, de fapt, nenorocirea nefericitului martor. Din clipa în care deveni, dintr-un cetăţean obişnuit, un martor îndrăzneţ, steaua norocoasă îl părăsi.

— La sosirea patrulei la locul cu pricina, ursitoarele îl scoseseră la mare iuţeală cu bine în stradă, acum însă muncitorul Josef Kycl se întorcea înapoi în ghearele justiţiei, în groapa cu lei a comisariatului de poliţie de la Hradčany. Şi iată-l acum, alături de prietenul său Kapolin, într-o mică încăpere, în faţa unei mese încărcate cu acte oficiale, vorbind, ce-i drept, grosolan, dar convingător. Îşi îngăduie mai multe cuvinte jignitoare la adresa gardienilor, şi declară solemn că prietenul său Josef Kapolin e nevinovat, că, de fapt, el, Kycl, ar trebui arestat în locul lui, dar că poliţaii nu l-au prins nici măcar în clipa în care el, Alois Kycl, avea în mână lui cuţit.

— Şi, dacă vreţi să ştiţi, i-aş spune eu ceva cu acest cuţit oticui ar îndrăzni să spună Că Josef Kapolin e vinovat; prietenul meu e un înger, un înger nevinovat, în schimb eu sunt un ticălos fără pereche, înălţimile voastre. Kapolin nu se bate niciodată.

Şi povestea se încheie aşa cum era de aşteptat. Trist, tragic, cumplit, îngrozitor şi cu urmări nefaste. Amândoi, potrivit verificatului slogan: „Vinovat, nevinovat, luaţi-i pe

rând, câte unul”, pe care eroii noştri îl lansaseră în timpul încăierării, rămaseră în stare de arest.

Stropesc cu lacrimi aceste rânduri, deoarece sunt con –, vins că niciuna din străzile Hradčanilor nu va purta numele lui Alois Kycl din Břevnov.

*

Straniul sfârşit al unei petreceri (Dramă în două acte). Ajutorul sobar Josef Mac din Karlin nr. 244 se distrase atât de bine la o petrecere, încât, pe la ora şase dimineaţa, când sosi în gangul clădirii în care locuia, i se păru că se şi află în pat, dar că nimeni nu-i încălzise locuinţa şi de aceea patul era atât de rece. Cu toate acestea îşi scoase hainele de pe el şi le întinse pe scară, crezând că le întinde pe un scaun. Pălăria o aşeză pe noptieră, adică pe duşumeaua de piatră a gangului, un pantof îl agăţă de clanţa uşii, celălalt îl lăsă în picior şi, îmbrăcându-l cu un ciorap, îl înfăşură frumos cu cravată. Făcându-se, deci; comod, se acoperi cu vesta, cu pantalonii şi pardesiul şi după ce rosti şi o rugăciune: „Îngeraşul meu păzitor, ocroteşte-mi sufletul păcătos”, adormi cu o expresie fericită pe chipu-i liniştit. Dar nu pentru mult4; imp.

Acum începe actul al doilea: în acelaşi imobil locuieşte şi muncitoarea Kateřina Brožova, în vârstă de 67 de ani, care, zilnic, după ora şase se duce după lapte. Aşa še întâmplă şi în această nefericită dimineaţă, şi trecând prin gangul cu pricina, se Împiedică de trupul adormif al ajutorului de sobar Joşef. Mac şi, zdrobindu-şi nasul, rămase lungită deasupra tânărului adormit, strigând cât o ţinea gura după ajutor, deoarece se încurcase în asemenea hal în garderoba lui, încât nu mai era în stare să se descotorosească de ea. JDouă trupuri zăcând cruciş unul peste altul avxiră darul să trezească, în rândul oamenilor ce se adunaseră în grabă, impresia că ar putea fi vorba de

o tragedie amoroasă. Dar povestea se lămuri curând, şi bătrâna fu pusă numaidecât pe picioare; mai múlt dură. Însă trezitul tânărului sobar, care, văzând atâta omenire în jurul lui, începu să ţipe ca din gură de şarpe:

— Oameni buni, vă řog, nu mă omorâţi!

Visase tocmai că fusese atacat de nişte tâlhari. Şi mai dură mufvă vreme până când izbutiră să-i explice umfle se află, drept care, în cele din urmă, eroul nostru recunoscu plângând că e adevărat, şi, cu ochii înlăcrimaţi, îmbrăcat numai în lenjeria de corp, se* retrase. În locuinţa lui, unde* peşte câteva clipe, se cufundă din nou într-un somn dulce.

V *

*

A vrut să-şi convingă soţia ciţ are dreptate, folosind un drug de fier. Bărbatul în cauză se numeşte Cyril Cyprian, de profeae curelar, cu domiciliul în cartierul Vinohrady nr. „F Părerile lui nu coincid, adeseori, cu părerile soţiei sale. Ieri, vrând să dea greutate concluziilor sale, a apucat o rangă de fier pe care a aruncat-o tău capul soţiei. Asta s-a întâmplat în prăvălia lui şi, după ce soţia sa a fost transportată cu maşina salvării la Spitalul de medicină generală, unde a fost internată pentru îngrijire specială în clinica profesorului Kukle, gingaşul soţ a închis prăvălia şi a fugit.

*

*

Victimă a antimilitarismului. Trotuarul ţie pe strada Palacký, din cartierul Vršovice e foarte antimilitarist. Ieri a alunecat pe el locotenentul Frânt Kahl de la regimentul 73 infanterie şi şi-a scrântit un picior. Trotuarul e supus

Unor cercetări foarte severe”.

…

Domnul Rosenheim a ieşit să se plimbe dincolo de Podrta Cavaleriei şi, întâmplător, a întâlnit doi gardieni foarte simpatici şi serviabili.

— 7 încotro, domnule Rosenheim, încotro? Dacă doriţi, vă putem însoţi.

Şi. Domfiul Rosénheim le răspunse: „Pentru miţie sunteţi prea mici, scumpii mei!

Peste puţin timp însă veni cu ei înapoi, deoarece dopnul Rosenhdĭm, car ieşise la plimbare în cartierul Vinohrady, era, din păcate, una şi aceeaşi persoană cu cunoscutul spărgător Bořivoj Rosenheim, de mai multe ori condamnat, care acum avea în buzunar o legătură de chei false”.

…”

UldopU sport. Nu e vorba aici de comedia lui Kleist, ci de un eveniment trist, nenorocit, cum s-au mai petrecut cu miile, o întâmplare ce se aseamănă, ca două picături de apă, cu cele petrecute în vremurile cele mai îndepărtate. Capd se descöperă o străveche aşezare în mijlocul unor păduri, se întreprind numaidecât săpături şi, deodată, se găsesc nişte cioburi, ulcioare sparte, care documentează că până şi în preistorie au existat acolo aşezări omeneşti şi că soţiile aruncau, de pe atunci, cu oale în capul bărbaţilor lor. Femeia öiceta să mai fie scatva soţului ei din clipa în care îi spărgea capul cu oala. Şi veacurile s-au scurs, epocile au trecut, până a venit ziua de ieri, când, ia cartierul Vršovice, s-a repetat acelaşi lucru petrecut în anchitaef de care se plângea filosoful Socrate. Aşadar, în acest cartier Františka Konopovă, soţia unui zidar onorabil, a spart ţin ulcior în capul soţului ei. Tristă şi tragică întâmplare… Apoi, peste mii de ani, vor fi găsite cioburile acestui ulcior şi cercetătorii se vor frământa întrebându-se cum. S-a putut sparge ulciorul cu pricina. Învăţaţii vor serie în legătură cu acest eveniment cărţi *in-folio*, tomuri

groase, şi în acest timp vor avea şi pesete o mie de ani aceleaşi cazuri acasă la el.

*

„Pardesiul s-a dus, *smokingul* s-a *dus*, sacoul s-a *dus*, *pantofii de lac s-au dus, ceasul s-a dus*/”. Aşa striga Václav Vlach din strada Trifbiului nr. 9, în timp ce se întorcea acasă. Cercetările pentru descoperirea hoţului sunt în curs.

O *întâmplare cu doi boi*. Oamenii de serviciu ai negustorului de vite en-gros Žák, din Královské Vinohrady, au descărcat ieri, în gara Franz Joseph din Praga, un vagon de vite, cu care prilej le-au fugit doi boi. Unul a ajuns în tunelul de sub Žižkov unde a fost surprins de Vin tren de marfă şi ucis pe loc. Celălalt a ajuns până la procuratură generală.

Cine a luat, s-a distrat şi din nas arstrâmbat, ghid cine sunt? se spune mereu că în Cehia umorul, e pe cale să se stingă. Nu-i adevărat* Această afirmaţie e demonstrată cu prisosinţă de un caz petrecut ieri cu doi hoţi din Praga, care au arătat că nici în clipele cele mai grele din viaţa lui, omul nu trebuie să-şi piardă umorul. La. Arestul preventiv al tribunalului general au fost predaţi tinerii Norbert Sobotka, în vârstă de 20 de ani, Josef favola, în vârstă de 18 ani, amândoi originari din cartierul. Smichov. Au săvârşit mai multe furturi în Praga. Printre altele, au sustras din magazinul negustorului Vičar din Karlin o cantitate mai mare de săpun. Făptaşul i-a trimis păgubaşului o scrisoare cu următorul conţinut: …

„Cine a luat, *s-a* distrat şi din nas a strâmbat – ghici cine sunt? Mână-lungă”.

Ieri, când comisarul Ciocmie îi ceru lui Sobotka să se iscălească, acesta scrise Deget-lung, drept care fu descoperit ca autor al incriminatei scrisori şi păstrat mai departe sub stare de arest.

DIN CĂLĂTORIILE DE INSPECŢIEI ALE MINISTRULUI TRNKA

Fii

4 * j

...*i* că poporul ceh nu şi-a pierdut încă loialitatea faţă de imperiu, se poate vedea cel mai bine din călătoriile, de inspecţie ale ministrului Trnka. Domnul ministru n-o ducea” rău în aceste călătorii. După propriile sale spuse a mâncat, la asemenea prilejuri, Vreo 28 de gâşte, 46 raţe, 15 iepuri-şi 120 de potârnichi. Apoi, după aceste gâşte, raţe, iepuri şi potârnichi, au mai apărut pe masă tot felul de diplome prki care gazdele sale îl onorau cu titlul de cetăţean de onoare al oraşului sau al comunei respective.

Sărbătorea adevărate triumfuri. Drapelele negru-galbene fâlfâiau pretutindeni în întâmpinarea lui.

Domnişoarele de onoare, preoţii, pompierii, primarii comunelor tremurau şi li se sugruma vocea de emoţie atunci când excelenţa să li se adresa cu un cuvânt sau, invers, čind se adresau ei excelenţei sale.

Şi astfel, excelenţa sa călătorea mergând de la un ospăţ la altul, funcţionarii lui alcătuiau tot felul de hărţi şi planuri de regularizare a apelor, în timp ce dumnealui îşi făcea pretutindeni însemnări à la; Pardubice: Maioneză. Ouăle puteau fi mai próaspete!

— Şi, deodată, bum! Când toate mergeau ca pe roate, la Mladă Boleslav, i-a luat foc automobilul, mistuindu-se în flăcări, cu planuri, cu hărţi şi cu însemnărr cu tot, iar domnului ministru Trnka nu-i mai rămâne acum decât amintirea despre loialitatea şi bunătatea poporului ceh. şi, în forul său intim, îl cuprinde râsul. De pildă, atunci când îşi aduce aminte de Štěchovice.

Pentru cei din Štěchovice, sosirea unui ministru constituia o mare atracţie. Nimeni nu mai văzuse până atunci un ministru în Štěchovice, darmite să mai şi stea de

vorbă cu el.

Şi-acum, imaginaţi-vă că întreaga comună i-a încredinţat domnului învăţător misiunea de a-i adresa domnului ministru cuvântul de bun-venit, şi anume de pe podul plutitor. I

Cei din Štěchovice ţin la actele de nobleţe. De aceea luar hotărârea ca domnul învăţător să-i adreseze domnului ministru cuvântul de bun-venit în versuri.

13 – Povestiri voscle

Şi domnul învăţător năduşi, nevoie mare. Se căţără pe dealuri căutând singurătatea sublimă în care să poată făuri în linişte versurile cele mai frumoáse.

Se povesteşte că, în sfârşit, undéva în valea Bojanovska, descoperi o peşteră. Acolo i se trimise, timp de trei zile, mâncare şi băutură, prin gardianul comunal.

— Peste trei zile fu gata cu următorul cuvânt de „bun venit:

„Éxeelertfa voastră cu drag va fi. Bitâmpinată cu nava de la Săotul Jan plecată.

Luminoasă Vă fie faţa, Excelenţa voastră, cad sunteţi printre noi, la Štěchovice

Excelenţar Voastră!

Şi\feni şi glorioasa zi. Cu textul scris pe o hârtie frumoasă, îmbrăcat în haine negre, cu cilindrul pe cap, gloriosul nostru poet stătea pe marginea podului plutitor, şi, nerăbdător şi galben de emoţia aşteptării, privea în direcţia din care trebuia să apară vaporul.

Şi iată că vaporul îşi făcu apariţia, se apropia, martierele bubuiau, potrivit protocolului, iar ochii tuturor erau aţintiţi asupra poetului local.

Deodată, vaporul pe care se afla domnul ministru se izbi de podul plutitor, acesta prinse să se iqgenţ, domnul învăţător se ploconi, făcu o plecăciune slugarnică 9! Să clipa următoare zbură în apă de unde, înotând, cu ochii

holbaţi, strigă în gura mare, adresíndú-se domnului ministru:

— Excelenţa Voastră, nu vă supăraţi, apa e caldă…

ANALIZA URINEI

E o temă puţin cam neobişnuita Dar oamenilor sănătoşi le place grozav să se ocupe cu acest geh de analize. Cazul meu» însă, e cu totul diferit Analiza urinei m-a ajutat csudva şi, trebuie să recunosc, în mod strălucit să mă răzbuii pe un duşman de-al meu. Pe vremea când îmi făceam ucenicia de droghist, m-am învrăjbit cu celălalt practicant, Mašek, care, o dată, m-a turnat şefului nostru Prusa, că mă îmbăt, în jtamă, cu vin de Malaga, în pivniţa drogheriei. A.venit însă şi timpul meu. Dacă aş fi naraemser, aş spune: Morile Domnului macină fiicet, dař macină bine”.

Chim spuneam, în răzbunarea mea am fost ajutat de o analiză de urină. Iată cum: Duşmanul meu Mašek ajunse practicant la firma de – analize medicale Nevinovatu et comp., unde Mašek se ocupă, în mod special, cu analiza urinei. În ceea Ce mă priveşte, îi dorisem din toată inima să aibă parte de această profesiune, şi aşa se face că i-am pricinuit următorul necaz: Imobilul în care locuiam, pe stradacelakovsky, cartierul Vinohrady, avea un portar cumplit, pe scurt, un bărbat fioros, o brută grosolană, despre care se spunea că, în timpul unei polemici aprinse, ucisese un chiriaş. Manifestările cele mai cumplite le avea de obicei în zori, când unii locatari. Îl trezeau din somnul cel mai dulce.

Am scris deci firmei Nevinovatu eţ comp.

— Cu menţiunea pentru laboratorul de analiză a urinei, următoarea Scrisoare: „Fiţi vă rog atât de amabil şi trimiteţi-l mâine dimineaţa, la orele şapte* pe practicantul dumneavoastră, cu o sticluţă pentru proba de urină.

Doresc să mi se facă analiza urinei, şi vă rog să-mi trimiteţi totodată şi chita/iţa pentru a plăti pe loc costul analizei aomnului care va veni cu sticluţa. Cu toată stima, Jan yanouš, portar, str. Celakovsky 24, Vinohrady, Aşa se face că duşmanul meu Masek fu trimis la cumplitul portar, în primele ore ale dimineţii.

Pe urmă s-au întâmplat următoarele: Portarul Vanouš l-a tăbăcit în bătaie timp de un sfert de oră pe practicantul Mašek, plimbându-l în pumni pe tot coridorul, iar soţia portarului ne-a expus motivul atitudinii soţului ei, precum urmează:

— Nu e de mirare că bărbatul meu şi-a ieşit din ţâţâni. El e, de când îl, ştiu, foarte! Arţăgos şi iute la mânie, dar aşa ceva nu i s-a mai întâmplat. Azi-dimineaţă l-a trezit din somnul cel mai dulce un nătărău oarecare* Şi ce credeţi? se apropie de patul lui, trage plapumă de pe el şi «parcă-l aud cum îi spune: „Eu sunt Mašek, poftiţi, v-am adus sticluţa, binevoiţi să un… şi-mi daţi şase coroane”. Spuneţi şi dumneavoastră, tinere domn, să nu-i fi rupt unui asemenea nătărău toate coastele?

DESPRE HALAL-HOINAŘUL

…

1 Soarele îşi lua” rămas bun de la câmpie, scăpărând pentru ultima oară peste culmile nesfârşitelor lanuri de porumb; razele sale se retrăgeau spre apus, fulgerând undeva departe, peste miaştinile năpădite de papură1 şi.

Cele din urmă, Luminosul coborî dincolo de zare, lăţnd în urma lui doar o flacără de purpură pe boltă, la apus, în timp ce umbra înserării se lăsa dinspre răsărit.

La vremea aceea, curând după apusul soarelui, bă –, târnul hoinar Halal sosi în pusta Apró şi porni direct spre „curtea boierească.

Câinii legaţi la poartă în lanţuri lungi porniră să latre şi nu se opriră din lătrat până când în uşa conacului nu-şi

făcu apariţia vechilul Füzfa.

„Halal stătea pe loc, descumpănit, în timp ce vechilul se apropia de el cercetându-l cu mare grijă.

Şi astfel, căruntul Fuzfa, văzu în faţa lui un bătrân desculţ, îmbrăcat în nişte pantaloni largi şi peticiţi purtând peste umeri un *tiékes* (cojoc), care, deşi era din piele de oaie întoarsă, nu-i acoperea de Iol jalnica-i înfăţişare, căci găurile din el dezvăluiau în multe locuri pieptul păros al noului venit. O pălărie rotundă, slinoasă, cu borul pe alocuri rupt, îi întregea ţinuta mizeră.

Vechilul avea, deci, în faţa lui, un hoinar al pustei.

— Doreşti să faci aici un popas peste noapte, nu-i aşa, prietene? îl întrebă cu bunăvoinţă, căci ce fel de ungur ar fi fost el dacă l-ar fi jignit pe cel ce-i cerea ospitalitatea.

— Cu umilinţă vă rog, preacinstite stăpân – se apropie noaptea, picioarele abia mă mai ţin, şi bătrânul Halal e flămând”.

— Ai să capeţi şi ceva de-ale gurii! Hai. Vino!

Şi Halal, însoţit de vechil, străbătu curtea, apoi o luară la dreapta şi curând intrară în odaia argaţilor.

— Deocamdată ia loc, îl pofti vechilul, când s-or întoarce slugile o să mănânci cu ei, şi pe urmă té duci să te culci în grajd. Ei, dar cum văd, eşti destul de bătrân, moşule.

— Optzeci de ani, preacinstite stăpân.

Füzfa plecă şi Halal se întinse pomod pe o laviţă, de tinde se uită cercetător în jurul lui…

Era o-odaie obişnuită pentru argaţi, cúm mai văzuse cu sutele în nesfârşitul său vagabondaj.

La mijloc o masă lungă, în jurul ei câteva laviţe, pe masă străchini, oale şi urcioare, iar pe la Colţuri, coase, seceri şi tot felul de alte unelte gospodăreşti.

Pe Un perete văzu agăţate câteva cojoace şi fúşte de

dimie şi, sub ele, pe próeaua de lut, câteva perechi de ghete”.

— RE o curte bogată, judecă bătrânul Halal, aşteptând cu nerăbdare să se adune arga ţii la cină.

Între timp, curtea prinsese viaţă* înviorându-se de glasuri omeneşti, de pocnituri din bici şi de mugetele vitelor.

Se făcu auzit, de asemenea, grohăitul porcilor, nechezatul cailor.

Întocmai ca la alte curţi, pe unde îniioptase. Deodată auzi glasul vechilului:

— Nu s-a pierdut niciun cap de vită? Armăsarul ăsta parcă şchioapătă un pic… Ascultă, Mikloş, ai văzut lupul cu adevărat?

Apoi, după un timp, îl auzi din nou pe vechil spunând: Avem în vizită un vagabond bătrân. Să-i aşterneţi în grajd fân proaspăt ca să doarmă bine şi să se odihnească. E bătrân, măi băteţi… v

Deodată auzi zgomot de paşi ce se apropiau. Bătrânul Halal se sculă de pe bancă şi se aşeză în capul oaselor. În odaie intrară argaţii cu nevestele lor şi, în urma acestora, veniră ciobanii

Dădură bineţe, şi fiecare se duşe să-i strângă mâna bătrânului Halal, spunându-i:

— Sara bună, moşule.

J în

— Sara bună, le răspunse Halal, luând în serios această cinstire cel se cuvine oricărui oaspete într-o casă de unguri – aşa, Eăi, cum o fo’, v-o marş bine pe ziua de azi?

— Apăi, că bine, slavă Domnului numai că Mikloş al nostruo văzut lupul.

— În miaştinile de lângă Unyom, acolo l-am văzut» confirmă Mikloş, cel mai tânăr dintre argaţi – să nu mori

pe-acoto, moşule, dă-l încolo de Unyom, şi ia-o mai bine pe la Radocz.

— Tata lumea pe locurile lor, îi îndemână cel mai în vârstă dintre argaţi, iar Hazăia să mara s-aducă cina.

Între timp aprinseră io mică lampă cu gaz ce atârna din tavanul de scândură. Hazăia yeni cu cina o bucată mare de slănină cu şorici negru, şi o roată de pâine din făină de porumb.

Şi mai ieşi o dată, şi se întoarse aducând într-o mână o oală mare plină cu porumb fiert, adevăraţi ciorchini de boabe galbene – iar în cealaltă un urcior cu vin.

Îl poftiră mai întâi pe Halal, să-şi taie din slănină… şi pâine.

— Tăiaţi-mi voi, prieteni, îi rugă bătrânul, că pe mine m-or cam lăsat puterii, le-am pierdut bătând mereu drumjirile prin pustă.

Îl serviră, tăindu-l slănina în pătrăţele mici, la fel şi plinea, şi bătrânul hoinar se apucă să înfulece cu o poftă nebună, ca omul nemâncat de multă v eme.

— Ce-ai zice, moşule, de-un porumb fiert? îl întrebă careva dintre argaţi.

— Apăi, ce să zic, răspunse Halal, arătându-şi gura Ştirbă: Nu zic nimic, că, vedeţi şi voi, n-am cu Ce mesteca boabele…

Îi întinseră o cană cu vin. Bătrânul trase o duşcă zdravănă, apoi, ştergându-şi gura de blană cojocului, spuse:

— Numai asta mă mai ţinerun pic de picioare.

Peste puţin timp nu se mai cunoştea dacă pe masăfusese ceva de mâncare, şi argaţii îşi scoaseră cu toţii pipele din buzunar, ca să le aprindă.

O scoase şi Halal pe a lui, argaţii îi. Dfdură tutun din belşug, să şi-o îndese bine, şi după ce şi le aprinseră pe îndelete, începu pentru toţi cei aflaţi în odaia argaţilor

clipa cea mai plăcută a zilei – odihna de seară.

— De unde eşti, moşule? întrebă, la un moment dat, una dintre femei.

— Din Bakon – din pădurile Bakonului, răspunse bătrânul, slobozind pe nas fumul gros de pipă.

— Da, flăcăii tatii, din Bakon sunt, mai repetă o dată moşul, şi în ochii lui stinşi prinseră să scapere scânteile vieţii.

— Şi, de aici, unde ai de gând să mergi?

— Cum unde? La Bakon! Nicăieri nu-i mai frumos ca în codrii Bakonului.

— Şi ce-ai să faci acolo, moşule?

— Mă du9 acolo să mor, răspunse bătrânul hoinar. Halal, pe un ton cât se poate de firesc.

Se aşternură câteva clipe de adâncă tăcere. Pe toţi îi încerca un sentiment de compasiune faţă de acest bătrân. Vagabond, care răspundea cu atâta simplitate la întrebarea lor.

— Ce altceva tyii mai rămâne de făcut în viaţa asta, rosti ca pentru sine bătrânul Halal; simt eu că mult n-o mai duc. Ah, frumoasele mele păduri. Abia aştept să le revăd! De aici o iau spre Vesprim, de la Vesprim o cotesc la dreapta şi pe urmă codrii mei dragi mi se arată în bătaia ochilor. De şaizeci de ani n-am mai fost pe acolo. La Şegeşti le-am* spus povestea mea, vreţi să v-o Spun şi vouă, flăcăii tatii?

V – Da, vrem! * Povesfceşte-ne! îl îndemnară cu toţii. Că pe la noi rareori se întâmplă să se abată vreun drumeţ! Ultimul a dat pe aici acum doi ani.

Bătrânul Halal îşi aţâţă pipa/şi începu: i

— De felul meu sunt din Hareny – fânutul Bakon. Satul nostru se-află chiar în mijlocul unei păduri de stejari. Răposatul taică-meu, ca mai toţi ţăranii de prin partea locului, ţinea de banda uncheşului Josef, căruia i se spunea

savany ei (aerul). Odihnească-l Dumnezeu, că era un om tare cinstit. Pe boieri, ce-i drept, îi ataca, dar de viaţa lor nu se atingea decât atunci când se împotriveau. Ştiţi, pe acolo era şoseaua ce ducea de la Pesta spre partea croată. Şi treceau pe acolo precupeţi, cu argaţi şi ţărani de-ai noştri, gospodari. Dumnezeu e martor că ţăranilor nu li s-a întâmplat nimic. Răposatu* taică-meu era mulţumit. Uneori se întorcea acasă abia a doua sau chiar a treia zi şi ne spunea: „Sfântul Ştefan a fost de partea noastră. Avem două care încărcate de postavuri. Pe domnii precupeţi am fost nevoiţi să-i spânzurăm”. Spun oamenii că, o dată, l-au dezbrăcat până la cămaşă pe un ban. Croat. Asta a fost cândva, de mult, în urmă cu şaptezeci de ani. Uneori porneau la drum numai aşa, în dořiť lelii, şi se întâmplă să pună mâna pe câteva cirezi de vaci. Da, trăiau bine pe atunci… Dar iată că, într-o zi, când ne aşteptam cel mai puţin, s-a abătut peste tot sattil nostru o mare nenorocire. Bărbaţii se întorseseră din ultima expediţie foarte nemulţumiţi, plângându-se că jefuiţii izbutiseră să fugă, şi în şoaptă îşi spuneau că era vorba de nişte boieri de vază.

Aşa se face că, într-o seară, întregul Hareny fu încercuit de armată şi în fiecare casă dădură buzna soldaţii, căutându-i pe gospodari. Pe vremea aceea aveam douăzeci de ani.

F

11 scoaseră, aşadar din case pe gospodari, îi legară fedeleş, şi duseră în vatra satului. Acolo îi faşirară unul lângă altul şi dacă vreunul se împotrivea era biciuit şi legat de un copac. Şi pe taică-meu, sáracu, l-au biciuit în lege.

Şi, cum spuneam, aşa legaţi cum erau, stăteau cu toţii în şir, şi doi domni în haine militare treceau de la unul la altur Unul mai. M’arunt de stat, parcă-l văd şi-acum, îl întreba pe celălalt, mai înalt; „Ajsta e? Ăsta!” v şi cum spunea „ăsta”, mărunţelulle. Poruncea soldaţilor:

„spânzuraţi-l”. Soldaţii îi luau, pe rând, Unul câte unul, şi-i duceau în pădure. Satul, cum vă spuneam, se află în mijlocul pădurii… Când veniră în faţa lui taică-miu, cel mai înalt îl spuse măruntului: „Ăsta-i ăla de-a făcut pe şeful, alaltăieri, când ne-aii atacat cu banda lui Josef-aerul”…

„Hei, bătrâne, a întrebat ăl mai tânăr* bătându-l pe taică-meu uşor pe umăr – spune, unde-i Josef-acrul…

Tăticul a scos doar o înjurătură zdravănă.

„Ei, s-aude? Ne spui ori nu ne spui? Unde-i tiâharul de Josef?”

„Spânzuraţi-mă, că sunt plin de păcate”, le-a răspuns tata.

Deodată, cel mai tânăr s-a întors căftre celălalt, mai în vârstă şi, cu faţa mimjii zâmbet, ť-a spus: „Am aužit că pe aici, prin satele Bakonului, porcii se opăresc de vii, ce-ar fi să încercăm şi noi cu flăcăul ăsta?”

Soldaţii au adus un cazan mare, lemne, şi au pus apa la fiert.

„Ei, ce zici? Ne spui unde-i prietenul tău V

„Nu! M

Şi l-au opărit pe bietul taică-meu. Mai întâi. Mâinile, pe urmă picioarele. Tata n-a spus nici p8 s, şi, aşa opărit cum era, l-au spânzurat de primul copac, Dintre gospodarii satului i-a rămas unul în viaţă. I-au spânzurat până şi pe cei ce nu ieşiseră niciodată să atace la drumul mare, nu de alta, dar între timp se lăsase întunericul şi, în bezna aceea, domnul cel înalt nu mai vedea nimic şi spunea mereu: „Am impresia că şi asta a fost printre ei la ce bun să-i mai judecăm? Ştreangul pe ei, şi! N felul acesta curăţăm ţinutul de tâlhari l… Vă învăţ eu minte să-l atacaţi pe guvernatorul regal”.

— Pe urmă au scos din sat toate femeile şi toţi copiii, iar satului i-au dat foc… Au făcut dreptate… fireşte, după legea lor…

Bătrânul vagabond oftă din adânc, apoi reluă:

— Pe mine şi pe alţi câţiva flăcăi mai mari, ne-au dus la oraş şi ne-au băgat la puşcărie. Pe vremea aceea domnii judecători îndrăgeau grozav de mult banca acuzaţilor. În fiecare zi eram. Bătuţi măr, pentru că părinţii noştri făcuseră parte din banda uncheşului Josef. Când şi-au dat seama că n-am mai putea supravieţui altor bătăi, ne-au dat drumul. X

Când m-am văzut în libertate, am pornit s-o caut pe mama. Am străbătut tot comitatul nostru am ajuns toc** mai pe Vah, în satul Zala, toate comitatele din jur le-am bătut, în lung şi-n lat, dar degeaba n-am găsit-o nicăieri. Qine ştie, o fi fugit, poate, în pădure, şi acolo au sfâşiat-o urşii.

Pe atunci vremurile erau altfel decât acum… Fraţilor, mai daţi-mi niţel tutun…

După ce îşi îndesă bine pipa şi şi-o aprinse, bătrânul Halal continuă:

— În clipa aceea, oameni buni, am simţit deodată cum totul se prăvăleşte peste mine şi am început să hoinăresc. Da, să bat drumurile fără niciun rost. Când adormeam, vedeam în vis depărtarea şi când mă trezeam priveam spre acea depărtare. Uneori mai munceam pe la câte a gospodărie. Pe urmă însă mă apuca iar dorul de ducă şi plecam mai departe, mergând aşa zile în şir, săptămâni în şir… Am fost şi pe Dunără. Ce mi-am zis: aşi nu mai merge, băiete. Te duci să munceşti, ca oamenii. Şi m-ami dus la Pesta şi m-am angajat pe un vapor. Navigăm suk până la bătrâna. RŠava şi de acolo înapoi. Încărcăm mărfuri. O lună întreagă am rezistat pe apă, până când, într-o bună zi, am văzut de pe puntea vasului nişte hoinari umblând pe maluf Dunării şi cântând mai mare dragul. În primul port am coborât dě» pe vas, şi pe-aici mi-a fost drumul…

— E lată Dunărea? întrebă Mikloş, plin de curiozitate.

— Ori că e, răspunse bătrânul hoinar. E îngrozitor de lată, pe alocuri însă e atât de îngustă încât îţi zici în sinea ta că malul celălalt e la o aruncătură de băţ. Dar cum vă spuneam, eu nu eram mulţumit. Îmi plăcea mai mult să dorm pe câmp sau în pădure.

— Şi, precum vedeţi, am îmbătrânit bătând drumurile, şi iată, acum au venit vremuri grele peste mine… Ehei… unde-s vremurile de altă dată, când omulntf întâlnea nici umbră de jandarm în calea lui…

Am văzut multe la viaţa mea. I-am văzut pe ruşi la Vilagos. La Arad i-am văzut pe soldaţii împăratului trăgând într-ai noştri. Au trecut de-atunci nişte ani… Azi, «um vă spun, e greu pentru ai noştri. Jandarmul te pândeşte acum la tot pasul, aşa cum îi pândea odinioară pe evrei. Au fost născocite tot soiul de cazne noi, cum sunt ocnă şi muncă silnică! Am trecut şi eu prin astea. Doi ani am muncit sub pământ la poalele Ilavei, dar azi nu mai are niciun rost să înjur ce-a fost. Azi pe mine 4 iu mă mai bagă la ocnă, nu de alta, dar nu le-aş fi decât o povară… *

Optzeci de ani, măi flăcăi, câţi port eu în cârcă, sunt totuşi nişte ani. Uneori, în pribegiile mele, se întâmplă să leşin fata nicio pricină… Dimineaţa, cad grămadă, şi mă trezesc abia în toiul nopţii. Puterile mele au slăbit şi nu mai sunt bun de nimic.

Rostind aceste cuvinte, bătrânul hoinar începu să lăcrimeze:

— Da, flăcăi, acum nu-mi mai doresc decât să ajung cu bine la Bakon şi să mor acolo, în mijlocul pădurilor noastre… Ar fi împotriva mândriei mele de pădurean să mor aici, la câmpie. Mi s-a urât de atâta câmpie şi iar câmpie; nici umbră de copac nu se vede prin partea locului; ca să faceţi şi voi o mâncare caldă. Adunaţi balegă de vită şi o uscaţi ca să încingeţi focul.

Pe când la noi? Unde te uiţi numai stejari, arbori bătrâni şi falnici ce. Se înalţă până la cer şi sub ei se întinde un covor gros de iarbă şi muşchi afinat… Da, flăcăi, acolo mă duc eu să mor, la Bakon… La şes nu vreau să mor…

În odaia argaţilor se aşternu o linişte adâncă. Tăcerea fu spartă de cel mai bătrân dintre argaţi.

— E vremea să mergem la culcare, fraţilor. Ţie, moşule, ţi-am aşternut páie proaspete în grajd.

Bătrânul Halal se ridică în picioare, scutură bine pipa, şi după ce-o goli, spuse îngândurat:

— Da, să mergem, că pe mine mă aşteaptă o cale lungă… Da, lungă de tot… Rugaţi-vă pentru mine, ca bunul Dumnezeu să mă ocrotească şi să-mi dea putere…

A doua zi dimineaţă, când slugile, scoteau vitele la păscut, bătrânul hoinar porni, prin ceaţă, pe ultimul său drum…

De patru zile tot umbla bătrânul Halal, urmându-şi drumul, şi la întrebarea încotro se duce, răspundea cu aceleaşi cuvinte;

— Mă duc la Balcon, să mor la mine acasă.

Nimeni nu l-ar mai fi recunoscut acum pe bătrânul hoinar, cel care în urmă cu patru zile păşea atât de gârbov prin pusta AprÓ.

Mergea drept, însufleţit de faptul că se ducea să moară în frumoaseře păduri din comitatul Bakon… Acolo unde-i muriseră bunicul, tatăl, întreaga familie Halal… 4

A cincea zi dădu nas în nas cu jandarmii – Încotro, moşule?

— La Bakon, preacinstiţi stăpâni, le răßpunse umü şi abătut la Atribul hoinar, mă duc acolo să mor, în pădure…

Jandarmii nu-şi dădeau seama dacă era cazul său nu să râdă.

Va să zică aşa, la Bakon?

— Da, preacinstiţii mei stăpâni – asta-i singura mea nădejde, singura bucurie ce mi-a mai rămas: Să mă. Lungesc frumos pe un covor imoale de muşchi, să privesc în sus spre crengile copacilor, să închid ochii şi să mor.

— Ehei, moşule, îi spuse unul dintre jandarmi. Bakon s-a schimbat, nu mai e cum a fost. Copacii bătrâni au fost doborâţi şi în locul lor nu mai e decât lăstăriş… E drept, pe alocuri mai e câte un colţ de pădure, dar nu mai e Balconul pe care-l ştii dumneata. Pădurile de Acum nu mai sunt decât o ruină a celor de odinioară. Securea şi focul au pustiit totul…

— E adevărat ce spuneţi, preacinstiţii mei stăpâni? întrebă hoinarul Halal cu ochii umeziţi de lacrimi.

— Adevărul adevărat» moşule, s-a zis cu pădurile Bakonului. Bătrânului i se făcu negru pe dinaintea ochilor. Singura lui speranţă se stinsese, singura lui bucurie se risipise… Şt toată durerea lui, pe care o îndurase atâta amar de vreme, izbucni, deodată am el cu o forţă nestăvilită…

Bătrânul hoinar îiieepu să plângă şi, întorcându ge spre jandarmi, le spuse:

— Arestaţi-ta A, preacinstiţi sfăpâni… La ce bun să merg mai departe?

I

x

SCURT ARTICOL POLEMIC

I

Eram de puţină vreme redactor la o anumită publicaţie dintr-un mic orăşel de provincie, când în biroul meu se prezentă un anume domn Struška, de profesie lăcătuş şi comerciant, membru.al Consiliului comunal, care oferea publicaţiei noastre o subvenţie anuală de cinci sute de coroane.

— Domnule redactor, începu el pe un ton mieros, v-

am adus un Mic articolaş polemic, cât se poate de cuviincios, împotriva fierarului Kezi, ştiţi, licheaua aia neobrăzată. Puşlamaua a scris în „Ecourile noastre”, că eu, chipurile, nu mă pricep să repar maşinile, agricole şi de uz, gospodăresc, că sunt un beţiv învederat, că-i cumpăr pě ucenicii. Lui ca să mă înveţe şi pe mine niţică meserie! Că ştie el la cine mă duc eu în vizită în suburbia Zabaků (Broscarilor).

Faţă de ceea ce apărea în aceste „Ecouri”, afirmaţiile vizitatorului meu erau o bagatelă, căci „Ecourile*, publicaţia concurenţei noastre, îl äveau ca redactor pe faimosul mardeiaş Wackert, cunoscut prin toate cârciumile de proastă condiţie şi care a şi fost anchetat odată pen

Tru crimă de omor. A fost lăsat în libertate, neputându-i-se-dovedi nicio vinovăţie. Aşadar, „Ecourile noastre” erau o publicaţie temută din pricina acestui redactor. Nimeni nu se încumeta să-l ácuze, temându-se pentru propria sa viaţă.

— Articolaşul acesta polemic e poate prea cuviincios, continuă domnul Struška, şi de aceea v-aş ruga,» domnule redactor, să fiţi atât de bun şi să-l mai întăriţi un pic. Ştiţi, l-am şeris într-o vinărie, Unde era şi pielarul Semansky, care, ca să zic aşa, are şi el pică pe puşlamaua de Kezi; da, şi mai era acolo şi meşterul zidar Jurnikl, care şi el, ca să zic aşa, are o veche răfuială cu jigodia de Kezi, aşa că am încropit toţi trei împreună… Unul ştia una despre această puşlama, altul, alta, şi uite aşa, l-am scris şi vi l-am adus dumneavoastră. Nu e prea mare şi e cât se poate de cuviincios…

Şi domnul Struška începu să dea citire cuviinciosului articol polemic: „N-aveam de gând să răspund obrăzniciilor dumitale, întrucât, din principiu, pe indivizii de teapa dumitale îi ocolesc de la o distanţă de o sută de metri, dar dumitale, domnule. Kezi, ţi-o spun scurt şi

cuprinzător, dumneata pretinzi că eu nu mă pricep să repar maşinile, de uz gospodăresc. O asemenea minciună josnică poate fi spusă numai de o fiinţă pe a cărui frunte stă scris de mult că e un mincinos necioplit. Nu mă număr printre acei ce se înfurie la orice grosolănie, cu toate acestea, nu pot trece cu vederea infamiile dumitale şi să nu-ţi spun, deştdptule, că eu nu beau treizeci de sticle de bere pe zi, cum bei dumneata, şi că nu stau cât îi ziulica de mare în bodegă la Popr, cum stai dumneata, şi bei secărică zilnic, de douăzeci de creiţari, şi-ţi mai spun, amărâtule, că eu n-am de ce să-i momesc pe ucenicii dumitale, pentru că aceşti ucenici ştiu tot atâta meserie cât ştii şi dumneata, adică nimic. Pe urmă, mincinosule, mai e şi afirmaţia dumitale că ştii prea bine la cine mă duc… eu în suburbia Zabaků! Da, mă plimb, ce-i drept, prin preajma caselor pe care dumneata le frecventezi spre indignarea întregii-opinii publice, unde rămâi mereu dator şi de unde, beat criţă, ai fost dat afară de câteva ori, din pricină că ai vruţ să dai foc la un ştiu ce* şifonier. Moralitatea dumitale e pe drojdie, domnule Kezi. Când ai venit în oraşul nostru, aveai nădragii lucioşi, iar oamenii spun că ai fost adus aici din pošt în post, şi acum faci pe moralizatorul! Pe urmă am primit la consiliul comunal o scrisoare prin care eram întrebaţi dacă ştim despre dumneata că eşti o persoană periculoasă pentru morala publică, deşteptule! Şi cu asta, înţeleptule, închei, deocamdată, iar pe viitor ai face mai bine dacă. Din banii ce i-ai dat la – «Ecourile noastre» – ca să-ţi publice acele grosolănii ordinare, ţi-ai cumpăra nişte săpun şi te-ai spăla şi dumneata ca lumea o dată la douăzeci de ani, ca să poţi sta de vorbă cu oamenii măcar de la distanţă”.

— Vedeţi, domnule redactor, spuse încrezător consilierul comunal Struška – vedeţi că nu-i prea tare. Ştiţi, mie nu-mi plac expresiile necuviincioase. Ce-i drept,

e drept, nu-i aşa? Dumneavoastră faceţi bine şi daţi-l la cules, aşa cum e, cu litera foarte grasă, şi ca să zic aşa, mai întărindu-l un pic, pe ici, pe colo. De altfel, o să treacă pe la dumneavoastră domnul Šemansky, şi dumnealui o să-l mai întregească.

Şi, rostind aceste cuvinte, plecă, lăsându-mă singur cu înfiorătorul articol oficial. Dar nu pentru multă vreme.

Nu trecură nici zece minute, când în redacţie îşi făcu apariţia domnul Semansky, pielarul. Îmi strânse mâna, mi-o scuti\ră cu putere şi, scoţând din buzunar *6* bucată de hârtie, începu:

— Care va să zică, prietenul Struška a şi fost* pe aici?

— Da! Am confirmat eu.

— Eu, amice, nu fac decât să completez cele scrise de prietenul meu. Un mic adaos. Am întrebat-o pe soţia mea ce ştie despre acest Kezi şi ce se vorbeşte pe seama lui, căci, nu-i aşa, domnule redactor, dumneavoastră ştiţi că şi eu am cu această puşlama o veche răfuială. Ne-am certat, o dată, la o partidă de cărţi. Aşa că am scris, frumuşel, tot Ce ştiu despre această lichea şi, credeţi-mă, afirmaţiile mele se potrivesc şi ele foarte bine în acest articol oficial. O declaraţie cuviincioasă, dar severă. Ade

* vărul trebuie să iasă la suprafaţă ca untdelemnul deasupra apei. Deci iată ce ştiu despre acest bădăran.

Şi dădu citire unei pagini întregi. O dată, acest Kezi s-a dus să se împărtăşească şi în drum spre biserică a înfulecat la iuţeală o momiţă de purcel cu hrean. În propria-i pivniţă a omorât un ucenic, dar nu i s-a dovedit vinovăţia, deoarece ucenicul a murit, chipurile, de vărsat de vânt. A jefuit un flaşnetar orb, căruia i-a scos din şapcă toţi creiţarii. Intră la măcelărie atunci când e cea mai mare aglomeraţie, ia carnea şi mai şi spune: „Daţi-mi repede restul, că mă grăbesc”, deşi venise în prăvălie fără uh sfanţ

în buzunar.

— Şi altceva? Am întrebat plin de curiozitate.

— Nu-L respectă pe preotul paroh. Cam asta ar fi tot ce ştiu despre el de la oameni. Completaţi deci, cu ce v-am spus, declaraţia oficială. În timp ce stăm în vinăria ceea, ne-am spus că acest scurt articolaş, polemic, fireşte, trebuie să fie asprit, dar cât se poate de cuviincios. O să mai treacă pe aici şi domnul Jurnikl, care s-a dus să mai dea o raită prin oraş ca să afle dacă nu cumva se mai ştie câte ceva despre această puşlama, spre a se publica în Oficiosul primăriei.

Domnul Jurnikl veni şi el cu câteva completări la amintita declaraţie oficială. Completări la fel de cuviincioase şi la fel de severte ca ale predecesorilor săi’s

— Am alergat de mi-a ieşit sufletul pe la toţi cunoscuţii din oraş care au pică pe acest tâlhar, în schimb am venit cu o grămadă de material foarte important împotriva lui într-adevăr. Informaţiile culese întreceau aşteptările. Aşadar, acest Kezi are patru copii nelegitimi la Podivin, opt lk Křinec-Telin, cinci la Bavoři. A dezertat din armată. A chinuit-o de moarte pe răposata nevastă-sa: Şi-a otrăvit socrul cu zeamžt de pălăria-şarpelui Când, cu ani în urmă, nevasta tâmplarului Maličký din suburbia Žabaků a dispărut în împrejurări misterioase, domnul Kezi n-a fost toată ziua acasă, iar seara, când – s-a întors, se spune că ar fi fost tare nervos. O dată a atacat în pădure o băbuţă în timp ce aceasta aduna vreascuri. Mănâncă, împreună cu întreaga să familie, carne de câine. Şi, în sfârşit, partea cea mai gravă: Nu-i dă bineţe domnului primar.

— Ticălosul trebuie să afle că se ştie totul despre el, ţinu să precizezi la despărţire domnul Jurnikl de altfel, bunul meu prieten, cârciumarul Rezniček din Trojhraný, o să vină să vă completeze acest material cu noi date interesante.

Şi, cu aceste cuvinte, plecă lăsându-rmă înmărmurit. Peste puţin timp îşi făcu apariţia în biroul meu domnul ftezniček, zâmbind de la distanţă

— Veselie mare, domnule redactor, începu el; tot oraşul e în picioare. De altfel, aşa-i trebuie puşlamalei. Auzi dumneata, cică eu, Rezniček? El. Mai căutat dintre cârciumari, nu dau cantitatea exactă şi drept urmare lumea se va duce după bere peste drum, la concurenţa mea U Grafnetfu, ştii-dumneata, la Gheşeftarii ăia speculanţi… Poftim, aici am scris tot ce am aflat împotrivă lui.

Erau, într-adevăr, lucruri cumplite: A depus jurămirit fals. I-au dispărut ucenicii după terminarea uceniciei. Îşi chinuieşte copiii, iar soţiei îi frige mâinile pe plită. Trişează la jocul de cărţi. Îl jigneşte pe domnul pretor.

— Prietenul meu, pensionarul Talmă, ştie şi el câte ceva despre această lichea, s-a dus doar să se mai intereseze în strada Vodní, unde a locuit înainte ticălosul de Kezi, să-i mai iscodească niţel pe vecinii lui. Trebuie să sosească aici din clipă în clipă, încheie cinstitul cârciumar ftezniček, luându-şi rămas bun de la mine.

Deocamdată priveam distrus pe fereastră, urmărind zarvă şi animaţia nemaipomenită ce se stârnise în piaţă, chiar în faţa postului de poliţie. Ieşiseră de acolo patru gardieni comunali care, urmăriţi de un cârd de curioşi, se îndreptau spre o stradă alăturată.

Deodată uşa biroului meu zbură, izbindu-se de perete, şi în prag îşi făcu apariţia negustorul de la parter.

— Sunteţi în viaţă? strigă el – văzându-mă viu şi nevătămat. Slavă Domnului. Va să zică nu-i adevărat ce se vorbeşte prin oraş, că aţi vrut să daţi la gazetă un mic articolaş polemic împotriva fierarului Kezi şi el, aflând de această intenţie, v-ar fi spintecat burta acasă la dumneavoastră…

W/

Cuvintele lui, fură curmate de unsvacarm infernal ce se stârni în faţa imobilului.

Şi, uitându-mă din nou pe fereastră, am putut Vedéa cum dintr-o parte a clădirii, în care sĕ afla redacţia noastră curierii comunali veneau cu un sicriu destinat mie, iar din cealaltă parte, cei pátru gardieni comunali îl trăgeau cu forţa spre postul de poliţie pe fierarul Kezi.

1!

OFICIOSUL GUVERNAMENTAL „INDEPENDENŢA”.

I

Niciunul dintre cotidienele cehe nu se poate mândri cu publicarea atâtor schimbări şi lovituri de stat petrecute în lumea întreagă, aşa cum îşi permite oficiosul guvernamental „Independenţa”. Sunt zile în care cititorul are prilejul să numere în „Independenţa” zece, cincisprezece şi chiar douăzeci de înfiorătoare revoluţii şi războaie ce au loc în lume, cumplite catastrofe stihinice, despre care celelalte ziare nu suflă o vorbă, în privinţa aceasta cei din redacţia „Independenţei” îşi păstrează întâietatea, iar în ziua următoare trec fără niciun comentariu peste aceste evenimente mondiale, care, de fapt, nici nu au avut loc. Nu de alta, dar atât în politica de stat, cât şi în jurnalistică oficială au biruit, dobândindu-şi o independenţă deplină.

Falnici, cu fruntea sus şi împotriva tuturor, cei de la „Independenţa” anunţă în manşeta de pe prima pagină:

În numărul de aţi: Revoluţie în Argentina. Bombardarea Havanei. Revoluţia soldaţilor în Africa de Sud. México cere introducerea sclavagismului. Presa bulgară în favoarea războiului cu România. Asasinarea în masă a albilor în Canada. Încăierări violente la Peking. Încercarea de evadare a lui Abdul Hamid. Atentat

împotriva familiei ţărilor. Puternic cutremur de pământ în Armenia. Catastrofa navei de război chineze Hientsi. Catastrofală transformare a scoarţei pământului în următoarele zile. Asasinat politic în Islanda.

A doua zi uită de toate astea şi i redactorii „Independenţei” anunţă:

În numărul de azi: Războiul germano-şuedez inevitabil. Revoluţia generală la tropice. Presa – băştinaşă indiană îi ameninţă cu asasinarea pe englezii londonezi. Afacere de spionaj în Australia. Revoltă pe insula Celebes/Indigenii din Noua Guinee luptă iar pentru abrogarea legii împotriva canibalismului. Dispariţia Ţării de JToc. Tentativă de aruncare în aer a Vaticanului. Descoperirea unui nou continent în Oceanul Pacific. Incendiu de uriaşe proporţii „la Paris. Au ars peste un milion de locuitori. Muntele Ararat a căzut peste Caucaz.

Cu groază citiţi în „Independenţa” asemenea ştiri pe care niciun alt ziar nu le-a publicat şi nu le publică, şi aşteptaţi, în continuare, date i ai amănunţite în numărul următor. Dar comiteţi o gravă eroare. Căci, între timp, „Independenţa” a obţinut alte ştiri, nu mai puţin înfiorătoiure, şi dumneavoastră citiţi:

În numărul de azi: Războiul Sino-grec inevitabil o nouă invazie a tătarilor în Europa. Bulgaria republică. Puternică mişcare monarhistă în America de Sud. Revolta deţinuţilor din Guyana franceză. Atac criminal împotriva sultanului. Otrăvirea tuturor generalilor şi a ofiţerilor superiori în Franţa. Lovitură de stat în Tasmania… Foc de armă tras asupra regelui Angliei. Revoluţie în Serbia, intervenţie militară a Austriei în Danemarca. După erupţia vulcanului Etna, Sicilia se aflã sub apă. Dispariţia subită a apei din Marea Roşie. Cutremur catastrofal în comuqa. Jesenica, judeţul Praga. Cufundarea Alpilor. V –

Rămâneţi uimiţi de aceste nenorociri şi tare aţi vrea

să ştiţi ce se va mai întâmplă în continüare, cu ce s-au soldat amintitele catastrofe, dacă a scăpat totuşr cineva cu viaţă şi dacă în ţările calamitate a fost reintrodusă ordinea şi liniştea, dar iată că, în numărul următor, din pricina unor noi lovituri de stat sau a altor evenimente înfiorătoare, citiţi:

În mimărtd de „azi: Uciderea în bătaie, a episcopului greco-catolic din Colomeea-Galiţia. Se aşteaptă ultimatumul Angliei adresat Danemarcei, din pricina asigurării pescuitului, scrumbiilor în apele teritoriale engleze. Corp expediţionar albanez asupra Sofiei. Poveste despre pregătirea unei răscoale în Ungaria. Fostul şah al Persiei a poruncit spínzuráréa unui număr de 40.000 de turcomani. Lovitură de stat în Japonia. Mikado înecat. Japonia republicăm Ocuparea Sahalinului de către forţele armate americane. Războiul ruso-americaxi inevitabil. Răscoala Sämoiezilor. Pogrom la Liverpool. Îngrijorătoarea mişcare a monarhiştilor în Elveţia. Oraşul Berna declarat capitala regatului helvetic. Jan Ori rege? Ştire despre marea bătălie navală între flota maritimă de război austriacă şi piraţii greci, în dreptul insulei Samos. Alipirea insulei Creta la Principatul Monaco. Flota maritimă română a bombardat, din eroare, propriul său port Chicago în ruine. Peninsula Alaska smulsă de un puternic vârtej şi transportată în Labrador. Sloiuri uriaşe de gheaţă au rupt o bucată din pământul Islandĕi. Îngrijorătoare fenomene vulcanice pe muntele Rip. Răpirea directorului băncii Austro-ungare. La Debreţin tâlharii i-au asasinat pe toţi cei 285 de postaşi cu mandatele băneşti. Furioasă ieşire a unui inspector şcolar la Belgrad! 120 de gimnaşti, în parte ucişi, în parte grav răniţi. Arestarea unui străin misterios la Paris, în legătură cu „surprinderea unor telegrame planetare extraterestre la postul de telegrafie „fără fir de la Capul... „v

Şi, dixi nou, cu groază şi cu ochii umeziţi de lacrimi, citiţi aceste ştiri şi, cu fiori de gheaţă pe şira spinării, pătrundeţi în adâncul ziarului, unde aflaţi că toate aceste ştiri sunt provenite, îi\parte, de la reporterii speciali ai „Independenţei” şi, în parte, de la corespondenţii locali.

Ce publicaţie şi-ar putea îngădui acest lucru sau, mai bine zis, ce publicaţie politică are atâţia adepţi şi atâţia „/

Simpatizanţi, răspânditiân întreaga lunte, aşa cum are oficiosul guvernamental „Independenţa”. De aceea alte ziare nu pot să pomenească despre toate aceste evenimente ciudate şi înfiorătoare, întrucât nu dispun de materialul necesar, şi aşa se face că numai partizanii „Independenţei” şi ai săi cititori vă pot povesti nişte lucruri pe care, auzindu-le, vi se face părul măciucă.

Şi, precum v-aţi putut da seama, membrii redacţiei faimosului oficios „Independenţa” nu-şi fac veacul doar în Piaţa Václav. Redactorii „Independenţei” se află în Argentina, în America de Sud, în România, în Bulgaria, în China, la Salonic, în Islanda, în India, în America de Nord, la Roma, în Oceanul Pacific, în Grecia, în Guyana franceză, în Danemarca, pe vulcanul Etna, pe ţărmul Măp* Roşii, pe Insula Sahalin, în Alaska, în Elveţia că şi A Creta, aşa că nu-i loc pe globul pământesc care să nu adăpostească în sânul lui măcar un redactor al „Independenţei”, astfel încât numărul redactorilor acestei remarcabile publicaţii este aproape egal cu cel al suplimentelor sale de tot soiul.

Iar numărul acestor suplimente creşte de la o zi la alta. Nu trece zi fără că oficialii guvernamentali să nu anunţe aparjţia unui nou supliment. Pentru femeile „oficiale avem de pildă „Căminul conjugal”, al cărui titlu atât de simpatic şi de atrăgător le ispiteşte, pur şi simplu, pe mame să împacheteze şi să-i înfăşoare în acest supliment pe născuţii oficiali pentru ca în felul acesta să pătrundă în ei, din fragedă copilărie, ceva din spiritul

politic al excelenţei sale dr. Antonin Hajný”.

„Duminica noastră” e suplimentul vesel duminical. Falnic şi măreţ titlu...

„A cui e bună dispoziţie?” *

„A „noastră!”

„Şi a cui e această Duminică? M

„Tot a noastră!”

Aşa obişnuiesc să se întrebe şi să-şi răspundă, cu rmndrie, între ei, oficialii guvernamentali.

„Ňoi nu cerem nimănui o Duminică străină!”

În „Duminica noastră”, nenorocosul candidat al guvernului, căzut în alegeri, Viktor Dyk, l-a ucis pe Don Quijote, în piesă sa de teatru publicată sub titlul: *Sfârşitul lui Don Quijote*”. Era un Don Quijote pur oficial, un fel de alegorie la adresa politicii oficialilor guvernamentali.

Fu suplimentul de joi, pe care l-au botezat „Strădanii culturale”, oficialii noştri poartă o interesantă discuţie, concluzia fiind că actul cel mai cultural cu putinţă este acela de a te abona la publicaţia „Independenţa”. Vinerea – ziua nenorocoasă – äparesuplimentul intitulat: „Reprezentantul păturile sociale mijlocii” * Blestemul de vineri apare cel mai bine în acest supliment, a cărui, denumire a fost preluată din nomenclatorul breslelor din Şafthai.

Şi tot aşa răsar mereu alte suplimente, ca Ciupercile după ploaie. Aşa, de pildă, „Soba noastră” va fi editată numai iarna şi va publica numai ştiri despre îngheţuri despre degerături, desg e victimele avalanşelor de zăpadă, şi aşa mai departe.

Alt supliment „Bucuria spălătoreselor” va fi consacrat educaţiei şi ridicării, din punct de vedere cultural, a fe – meilor aparţinând păturilor mijlocii, care sunt excluse din suplimentul „Reprezentantul păturilor mijlocii”.

Suplimentele „Paza dinţilor”, „Tânărul oficial

guvernamental”, „Reprezentantul nostru comercial”, „Coroana Sfântului Václav”, „Faza Moralităţii”, „Mica publicitate o politică”, „Oficialul practicant al spiritismului1”, „Interesele Depozitarilor”, întregesc în chip minunat conţinutul acestui remarcabil oficios guvernamental.

Şi, în condiţiile avântului fără precedent al partidului guvernamental, vom avea parte să aflăm, în cele din urmă, că excelentul cotidian „Independenţa” va apărea ca supliment al propriilor sale suplimente, o dată pě săptămână, ceea ce va constitui, desigur, cel mai original přocedeu de editare a publicaţiilor cotidiene.

1 *

„SPE DIMINEAŢA I S-A FĂCUT MILĂ DE UN CAL CHINUIT

„Ru

V

Spre dimineaţă i s-a făcutmilă de un cal chinuit. Funcţionarul particular Otto Herz din strada Platnéřská nr. 13 e un entuziast prieten al animalelor. Ocroteşte caii, luându-le apărarea ziua şi noaptea, seara şi spre dimineaţă. Sufletul său sensibil e cotropit deoadâncă bucurie atunci când izbuteşte, prin intervenţia sav energică, să oprească biciuirea unui cal. Ori de câte ori surprinde un asemenea caz, îşi iese din fire în asemenea măsură, încât nu mai recunoaşte nici uniforma gardianului din post, trecând astfel chiar şi peste uniformele poliţiei. Iar dacă acest lucru. Se întâmplă spre dimineaţă, dorinţa lui de ocrotire a animalelor se transformă într-o adevărată orgie. Iată însă că azi, în zorii zilei, domnul Herz a suferit o înfrângere grea la staţia de trăsuri din faţa primăriei Oraşului Vechi

La orele trei dimineaţa, în staţia amintită, întâmplat să cadă calul birjarului Václav Sach. Colegii acestuia,

birjarii Skarka şi Eljen, au încercat să pună calul pe picioare, dar bietul animal nici nu s-a clintit... Aú băgat sub el un Cioltar şi, cu binele, l-au îndemnat să se ridice, ca să nu facă de ruşine iepele birjarilor praghezl Dar totul a fost în zadar. Toate chemările lor adresate caluţui au răsunat în gol. Animalul zăcea cuminte pe pătura miţoasă şi fornăia liniştit. Aşa stând lucrurile, Šach s-a folosit de bici şi l-a plesnit de câteva ori pe spinare. Potrivit declaraţiilor unor mkrtori oculari, a făcut acest lucru cu prea multă gingăşie. De altfel, nici calul n-a simţit în gestul stăpânului un îndemn de a se pune pe picioare, ci, dimpotrivă, a continuat să zacă liniştit şi nu s-a ridicat nici când s-a apropiat de el gardianul de poliţie* care l-a somat în numele legii să se scoalé imediat, adresându-i-se cu următoarele cuvinte:

— Hai, gata, lasă-te de prostii, fii cuminte şi hopa sus!

Calul s-a uitat la gardian cu nişte ochi mari şi cinici şi a continuat să se lăfăie şi să fornăie, sfidându-i pe toţi din jurul. Luţ. Birjarul šach a ridicai din nou biciuşca, daťân clipa aceea gestul său brutal a fost oprit de mina energică a domnului Otto Herz”.

— Gata, m-am săturat de voi până în gât, o să pun să vă aresteze pe toţi t Bietul animal, l-aţi chinuit ca pe hoţii de cai.

Şi, cu ochii umeziţi de lacrimi, se întoarse în direcţia calului, strigând:

— Tu să stai frumuşel întins şi să nu te clinteşti din loc pentru nimic în lume, ai înţeles? Ar însemna să fii un prost dacă te-ai ridica.

După care, inimosul domn Herz se năpusti asupra gardianului şi, apucându-l de umăr, începu să-l scuture zdravăn şi să-i spună:

— În numele legii, domnule gardian, vei merge cu

mine la comisariat, să te învăţ eu minte ce înseamnă să chinuieşti sau să pui să fie chinuit un biet animal.

La rândul său, gardianul de poliţie, profitând de această formulare injurioasă, îl apucă, pe domnul Herz de guler şi strigă:

— Foarte bine, în numele legii să mergem!

Şi au pornit spre comisariat, urmăriţi de un cârd nesfârşit de oameni – domnul Herz, prietenul sincer al animalelor, şi în spatele lui mohorâtul gardian de poliţie, cu mâna înfiptă în gulerul pretinsului turbulent. Mergeau încet pe străzile liniştite, cufundate încă în – beznă, şi în urma lor se auzea din piaţa Oraşului Vechi nechezatul vesel-al calului birjăresc, care continua să se tolănească în voie pe pătura lui miţoasă, în faţa glorioasei primării a Oralului Vechi.

Ajunşi la comisariat, domnul Herz întrebă cum şi unde se va sfârşi această poveste:

— La măcelăria cabalină, fu răspunsul scurt şi foarte promiţător al comisarului de serviciu.

Domnul Herz simţi cum îi tremură genunchii şi în clipa următoare leşină şi se văzu în mezelurile din carne de cal.

Mai au oare vreo leţcaie locotenenţii-majori la data de zece a lunii? La această întrebare ne-a răspuns pozitiv un necunoscut care, strecurându-se în locuinţa din Karlin njr. 171 a locotenentului-major José* Schaderia de la regimentul 91 infanterie, i-a furat 430 K în numerar, ba chiar şi un inel de au 17 în afara unui ceas de nichel în valoare de 10 K şi a unui portţigaret în valoare de 50 de-halert

*

Nevoia te învaţă ce nu ţi-e voia. Când Dalibor a simţit nfevoia, şi-a făcut rost de o vioară. Imitându-l, un hoţ

necunoscut şi-a făcut şi el rost de o vioară, furând-o stur dentului Jan Hrómadka din Oraşul Nou nr. 13. N-ar fi oare cazul ca, după această experienţă, să fie reluat procesul cu afacerea răposatului Dalibor? Cine ştie, poate că ar ieşi la iveală nişte lucruri frumoase şi, potrivit concluziilor justiţiei noastre, s-ar dovedi că Dalibor a fost acela care a comis spargerea cu pricina, strecurându-se în locuinţa studentului Hromadka.

Săriţi din mers în tramvaiele electrice/Nu ne mai rămâne altceva decât să vă adresăm acest îndemn. Mereu um scris: „Nu săriţi", acuriv însă ne vedem obligaţi să KCI iem: „Săriţi, oameni buni, săriţi mereu, fără răgaz!" De ce? Pentru că ieri Jan Kratkochvil, student la Academia comercială, domiciliat în Královské Vinohrady nr. 20, a sărit atât de frumos în tramvaiul ce se pusese ia mişcare pe strada Palacký încât a zburat din vágon şi, lovindu-se cu capul de cáldarím, a suferit o rănire gravă. Cine vrea să-i urmeze exemplul, n-are decât să sară vesel mai departe. Şi colegului şi prietenului nostru Novotný, redactor la ziarul „Právo lidu", îi place grozav să sară în tramvaiul pus în mişcare. Fie ca aceste rânduri să însemne şi pentru el un sincer avertisment, nu de alta, dar şi unu» redactor social-democrat i se poate întâmpla să-şi spargă cupul.

SUFERINŢELE DOMNULUI TENKRÁT*

Ř

— O poveste instructivă şi înspăimântătoare – 1

PREFAŢA

Domnul Banzet, şef ui percepţiei din oraşul N., era un bărbat mai în vârstă, foarte simpatic, avea câteva fete mai înaintate în vârstă, numărul lor nu contează, şi nutrea speranţa – mai curând ideea fixă – că, o dată şi odată, scumpele sale fiice se vor mărita, şi anume cu câte unul dintre funcţionarii aflaţi în subordinea lui. Această idee fixă se ramificase în asemenea măsură, încât în mintea lui

prinsese cheag intenţia de a-l educa şi îmblânzi personal pe viitorul său ginere. Se spune că timp de zece ani ar fi căutat un asemenea om, până când îşi găsi victima în persoana domnului Tenkrát, practicant la percepţie, fără să se gândească măcar că acest domn ar putea fi atât de curajos încât să dispreţuiască frumosul titlu de *practicant la administraţia financiară*, şi, într-o bună zi, să dispară – fără urmă din oraşul N., dezamăgind speranţele domnului Banzet. Domnul Tenkrát a suportat câteva săptămâni expunerile şefului său suprem, după care, dând cu toate de pământ, s-a topit frumuşel din Oraşul N. şi, venind la Praga, mi-a povestit cum a vrut să-l instruiască şi să-i facă educaţie percéptorul el. Cei ce-i cunoscuseră pe domnul Tenkrát înainte de a pleca în oraşul N., acum nu l-ar mai fi recunoscut. Educaţia, expunerile şi încercările de îmblânzire din partea domnului Banzet avuseseră o în... fluenţă nefastă asupra construcţiei sale fizice. Slăbise cum

Atunci (în cehă).

Plit, dândios douăsprezece kilograme bune, şi se văzu nevoit să-şi dea toate hainele la prefăcut.

— Nu regret, mi-a spus cu zâmbetul amar cu care venise; niciodată nu voi regreta, nu de alta, dar ceea ce am auzit şi am aflat de la domnul Banzet...

— Şf ce-ai auzit? I-am curmat eu vorba...

Şi domnul Tenkrát s-a apucat să-mi povestească totul de-a fir-a păr, iar eu supun declaraţiile lui în faţa unui. For larg, ca să se aleagă şi el cu ceva din educaţia domnului Tenkrát...

I

PRIMA EXPUNERE DESPRE ÎNDATORIRI PE CARE A AVUT-O DOMNUL BANZET, INVITÂNDU-L PE PRACTICIANUL TENKRÁT SĂ-L CONDUCĂ ACASĂ DE LA BIROU, ADĂUGÂND LA ACEASTĂ EXPUNERE PĂRERILE SALE DESPRE PERSOANELE PROEMINENTE

ALE ORAŞULUI N.

*

— Da, scumpe prietene, poţi să mă conduci până acasă, locu. Iesc în piaţă. Spui că-ţi face plăcere, chiar mare plăcere. Mă bucur. Sper că n-ai nimic de lucru acum, iar o mică plimbare, după muncă îndeplinită, nu strică. Dacă nu mă înşel, dumneata te numeşti Tenkrát. E, ca să zic aşa, un nume destul de ciudat. Spui că, iniţial, pe bunicul dumitale îl chema *Tenkrad* *, hé hé, mie, ce-i drept, îmi plac grozav tinerii glumeţi, fireşte, numai atunci… Nu, nu doresc nimic. Spuneam deci atunci, hai să spunem, mi-s dragi oamenii tineri numai atunci când glumele lor nu lezează ordinea publică în vigoare. V

Nu-mi pot imagina un om mai rău decât Cel care cu glumele lui îşi jigneşte superiorii Superiorii trebuie să existe. De ce trebuie? Am să-ţi explic. Închipuieşte-ţi că

* ăla fura!

Pe lumea asta n-ar fi decât superiori, în speţă, dumneata ai fi perceptor-şef, omul de servieiu František ar fi şi el perceptor-şef, şi la fel şi eu. Te întreb eu pe dumneata: ar merge treabă atât de repede cum merge acum? Aşa-i că nu? Păi cred şi eu, scumpe domn.

Îl vezi pe domnul acela de pe trotuarul de vizavi? Dumnealui e primarul Kouta, un domn foarte şarmant, decorat cu ordinul papistaşilor. Da, prietene, în felul ăsta e răsplătită strădania de a te comporta aşa cum îi stă bine unuj bun creştin.

Omul de colo, îl vezi, da, ăla îmbrăcat în pelerină, e şelarul local Buboiu. Un tip neruşinat şi foarte amoral. O dată a refuzat să-şi plătească impozitul pe venit. Cum? Aşa ceva nu e cu putinţă? Atunci nu-l cunoşti, distinse domn, asta, dacă ar putea, ar alcătui aici o republică. O dată i-a cârpit câteva palme domnului primar pentru nu ştiu ce cuvânt care-l caracterizase; dacă nu mă înşel, era vorba de

cuvântul *puşlama*. Da, i-a cârpit trei perechi de palme, şi pe chestia asta a făcut nu ştiu câte zile de puşcărie, deoarece n-a vrut să plătească amenda legală.

Te miri? Puah! La noi se întâmplă multe lucruri ciudate. Nimeni dintre oamenii mai simpli, vreau să zic, nu-i, aşa, mai de rând, nu vrea să-şi facă datoria aşa cum se cuvine. Începând cu chelnerul de la hotelul Coroana, care doarme în timp ce-ţi aduce berea, şi sfârşind cu muncitorul brutar… uite, ăla „care vine chiar acum spre noi e meşterul lui, domnul Pelikan.: „Am” onoarea!… al cărui muncitor se încăiera în cârciumă duminica la petrecerea cu dans şi le spunea domnişoarelor orăşence de prin împrejurimi că dumnealui e domn cu serviciu de noapte. Da, de la salahorul ordinar care înjură ca un birjar, şi până la… Îngrozitor, nu-i aşa? Ai dreptate. Scumpe domn, aşa e!

La drept vorbind, toate astea nici nu pot fi povestite 3 rea bine. Datoria însă e datorie. Avem îndatoriri faţă de noi înşine, faţă de familie, faţă de semenii noştri apropiaţi, faţă de stat, dar cea mai frumoasă virtute cetăţenească este, fără putinţă de tăgadă, îndeplinirea îndatoririlor noastre.

Mă întrebi cine-i domnul pe care l-am salutat acum? E decanul bisericii locale, un om foarte învăţat. A şi scris o carte intitulată: *Istoria biblică a potopului* în care-i freacă pe toţi necredincioşii. Toţi elevii şcolilor primare şi secundare o capătă în mod gratuit dacă obţin nota zece) a religie. Asta se numeşte răsplata pentru îndeplinirea întocmai a îndatoririlor ce-ţi revin. Zici că-i frumos? Păi sigur că dá, prietene, ai dreptate, în felul ăsta mintea copilului e stimulată în asemenea măsură, încât printre elevi a luat fiinţă şi se dezvoltă un fel de întrecere, aş spune mai curând o luptă nobilă, animată de strădania tuturor – el sau ea – de a obţine şi ei o asemenea carte. Uite, de pildă, în oraşul nostru sunt copii care au acasă şi

câte zece *Istorii biblice ale potopului*. Şi, cu toate acestea.

— Decanul nostru e o persoană foarte modestă. Clatini din cap, prietene? Şi ţi se pare poate un tip ostentativ? Nu? Bravo.

Din asta se vede cât de bine ştii să judeci şi să aprer. Lezi modestia. Aşa e. Indiferent de poziţia pe care o ocupă, fie ea şi cea mai înaltă, omul trebuie să fie modest. Uită-te, de pildă, la mine. Zici că te uiţi? Foarte bine. Aşa;» mă număr printre persoanele de frunte ale acestui oraş şi, precum vezi, merg alături de dumneata, ca şi când aş fi tatăl dumitale, stăm de vorbă şi nu mă fălesc cu nimic, cu absolut nimic. Zici că sunt amabil? Asta-i bună, ştii ce, hai să nu mai vorbim despre asta. Mă preţuieşti? Îţi mulţumesc, scumpe prieten. De mult îmi doream să întâlnesc, o dată, un asemenea tânăr care să ştie şi să simtă care-i sunt îndatoririle. Să fiu pe Pace şi să n-am nicio griji? Sunt şi n-am. Căci cel ce îndeplineşte aşa cum se cuvine tot če-i poruncesc superiorii lui, aceia e pentru mine un om de caracter.

Z ci că o să-ţi dai osteneala? Nici nu-i nevoie să-mi spui. Văd asta în ochii dumitale. Nu-mi mulţumi, ci caută mai curând să vorbeşti cu mine întotdeauna aşa cum ai vorbi cu tatăl dumitale, poţi să mi te destăinui, deétáinuirea fiind de asemenea un feil de îndatorire p inferiorului faţă de superiorul său. Aşa gândeşti şi dumneata? Brávo. Cum văd, eşti un tânăr foarte instruit, scumpe prieten. Între mine şi. Dumneata, adică între noi doi, se poate înfiripa şi dezvolta o legătură cât se poate de amicală. Cum spui? Să dea Dumnezeu? Văd că eşti un om evlavios. Mă bucur. O să te prezint cât mai curând nu numai familiei mele, dar şi celorlalte personalităţi din localitate I… Am onoarea! Dumnealui e consilierul comunal Petranek i are două fete, care ar fi foarte bucuroase să se mărite, fii atent, tinere! Se spun despre

ele tot felul de lucruri ciudate. Cum? Nu vrei să te încurci cu nicio domnişoară? Ei, nici aşa să n-o kiăm, prietene, într-o bună zi tot o să trebuiască să se întâmple, şi o să te însori şi dumneata. Că, de oameni suntem. Dar ar fi de preferat să te-căsătoreşti cu o femeie mai în vârstă, cultivată, care să ştie însă să şi gătească, o femeie bună, bine educată. Nici nu ştii, prietene, ce frumoasă, poate fi o asemenea căsnicie. Dar astă ai să vezi... Cum? Am dreptate? Păi sigur că am, prietene. V

(Nimic nu-i mai presus ca un menaj intim, agreabil, dar, înainte de a face un asemenea pas, principal e să le sfătuieşti, scumpe domn, da, să te destăinuieşti superiorilor dumitale, această destăinuire fiind şi ea un fel de îndatorire, ca să zic aşa., de serviciu. Cum? Spui e vei încc acest lucru cu cea mai mare plăcere *T* Bravo, aşa-mi placi! Eşti un tânăr isteţ şi cumsecade. Tinereţea e primejdioasă, scumpe prietene, foarte primejdioasă» şi e nevoie de o mână fermă care să ştie s-o Conducă şi peste... Cum al zis? Obstacole? Ba» aşa e, peste obstacolele vieţii. *Ober die Felsen des Lebens*. Sper că ştii germana. Destul? Nu ajunge. Învaţă, prietene; această limbă, care este limbă oficială de stat. În oraşul nostru, orice óm de familie mai bună cunoaşte germana/E, de altfel.

— Şi o îndatorire naţională, să nu citim doar ziarele cehe. Ce-ai vrut să spui? Că nu cunoşti numele acestei străzi? Asta e strada Spiritului, prietene, strada micului spirit, pe care locuieşte directorul şcolilor primare din localitate, domnul Kafroněk, un om cu comportări foarte simpatice, care publică, în revista noastră săptămânală, informaţii şi povestiri despre nişte lucruri foarte originale. Ce spui? Că îţi dai seama de acest lucru chiar din titlurile amintite? Aşa prietene, excelente contribuţii culturale, aceste lucrări ale domnului Kafroněk. Sper că eşti abonat/la revista noastră? Nu? În cazul ăsta sper că te vei

abona cât mai curând, pentru că e, ca să zic aşa, şi ăsta un fel de îndatorire cetăţenească dacă ţinem seama de faptul că e vorba de o publicaţie instructivă de înaltă ţinută, la care ai putea şi îl umncata să colaborezi, Dacă vreun necioplit ar atenta* grosolan, la cinstea şi poziţia dumitale de cetăţean onorabil al obştei noastre.

— Ajunsesem în faţa căsei lui, a mai adăugat domnul Tenkrát, şi, în timp ce ne strângeam cordial mâna, domnul Manžet a ţinut să-mi mai spună: Datoria, prietene, datoria ţine minte aceát lucru, după care eu m-am îndreptat spre locuinţa, mea, cu un junghi cumplit în creier.

EXPUNERE DESPRE HANUL LOCAL LA BOUL, JDESPRE DOAMNA PAŽOUTOVÁ, LA CARE LOCUIEŞTE DOMNUL TENKRÁT ŞT DESPRE HRANA PE CARE ACEASTA I-O PUNE

PE MASA

„I

— Cum? Aseară ai fost la hanul La Boul? Şi te-ai distrat acolo cu nişte domni? Şi dumnealor te-au invitat fie cină? Mi-ai pricinuit o mare durere, domnule Tenkrát, da. Mare durere mi-ai pricinuit, şi m-aş súpara pe dumneata dacă n-aş şti cât e de neplăcut să fii străin într-un oraş şi să nu cunoşti bine situaţia.

Cum văd, pari mirat de-cele ce-ţi spun, dar să nu-ţi. Închipui că sunt supărat pe dumneata. Te-am scuzat, pentru necunoaşterea condiţiilor din oraşul nostru, căci dac «ai fi ştiut despre ce local ĕ vorba, niciodată nu i-ai fi trecut pragul.

În cârciuma La Boul intră duşmanii noştri, indivizi aparţinând aşa-numitului partid socialist, care, imaginează-ţi, nu şi-au trimis până acum copiii ta sf în la comuniune. Cum, nu-ţi vine a crede? Ţi-ai închipuit, poate, că aici, în oraşul nqştru, nu sunt decât oameni aşezaţi? În

cazul ăsta. Aftă, prietene, că te-ai înşelat. În localul acela se strânge tocmai acea scursoare a societăţii care a organizat o adunare de protest atunci când au sosit în oraşul nostru misionarii ca să facă colectă pentru pruncii chinezi. Da, văd cý d’ái din cap, şi nu-ţi vine a crede Dar aşa stau lucrurile 1 De asemenea josnicii sunt capabili aceşti oameni cu care dumneata ái stat ieri la aceeaşi masă Pot afirma că adunarea lor de protest nu s-a soldai cu rezultatul scontat dt ei. Oamenii din aceste locuri nu sunt chiar atât de proşti, încât să permită cuiva să declare, Fără a fi pedepsit, că avem noi aici destui copii săraci de care trebuie să ne îngrijim, şi să nu ne omorâm pentru nişte prunci chinezi; le-au arătat ei, că noi nu trăim aici în necredincioasafranţă, şi că oraşul nostru e o parte integrantă a imperiului Austriac. Pe urmă vorbitorul a fost transportat de urgenţă la spital, unde a avut destul timp să mediteze şi să-şi dea seama cât e de nepotrivit să profanezi cele mai sacre sentimente ale naţiunii. Da! Şi cu o asemenea gloată – cu asemenea *pobel*, dumneata ai stát şi te-ai amuzat, şi până la urmă dumnealor te-au poftit să iei parte la serată lor. Cum? Îţi pare rău?

— Scumpe domn, în scurtul timp de când te cunosc, am recunoscut în dumneata bărbatul care va rămâne întotfleauna un adept al binelui şi căruia nu e nevoie să-i explic ce e rău şi urât. Nu mi-e teamă pentru dumneata în nicio privinţă şi de aceea nici nu-mi trece prin minte că le-ai putea molipsi de o societate proastă, într-un local prost. E vorba numai de faimă, de faima bună nu doar a dumitale, ci a. Întreţii noastre instituţii. Cum? N-o să mai calci pe acolo niciodată? Îmi pare bine, dar nici nu era nevoie să spui, fiindcă eu m-am convins imediat de acest lucru. Vino-diseară la hotelul Coroana, vei avea un loc rezervat la maäa noastră. Societate aleasă: eu, decanul bisericii, pretorul, directorul şcolilor şi primarul oraşului. Gătesc

acolo un papricaş excelent, servesc o bere nemaipomenită, luminaţia e decentă, iar noi întreţinem discuţii agreabile şi interesante, fiecare ştie ce poate să-şi permită...» n stimăm unul pe celălalt – nu vei vedea acolo niciun fel de aşa-zisă înfrăţire, cu bătăi pe burtă, aşa cum se întâmplă în altă parte, şi în acelaşi tiřnp suntem cu toţii plini de veselie şi de o bună-cuviinţă măsurată. Cam asta e tot ce am» rut «aţi spun despre. ce înseamnă un localbun şi unâecalprost.

Acum aş dori să té întreb ceva. Unde locuieşti dumneata, scumpe prieten? Cum?!? La doamna Pážoutová? Prietene, prietene! Ţi-am spus ieri că un tânăr are nevoie de sfaturile bune ale unui bărbat mai în vârstă şi mai. Experimentat. Dumitale, probabil ţi-a plăcut de la bun început această femeie, pentru faptul că e o văduvă tinerică de numai douăzeci şi şase de ani. Te rog, nu spune că mi. Cunoaştem – noi prea bine cum e cu voi, tinerii. Cum?. Vrei să spui că nu te numeri printre ei? Ei, hai, nu te mai eschiva. Dumneata nici nu-ţi dai bine seama ce primejdie te pândeşte. Pot să-ţi divulg, fireşte cu toată discreţia, că doamna Pážoutová „nu-şi doreşte nimic altceva decât să zăpăcească pe cineva de cap, să-l lege de ea şi pe urmă să-l ameninţe cu scandalul şi să-l oblige s-o lă de soţie, ea, da, această Pážoutová e o femeie perfidă, care loveşte mişeleşte, pe la spate. Cum? N-ai observat la ea aşa ceva?: Mă miră, prietene! Ăsta-i tipul de femeie care umblă tiptil, cu pas de pisică, nici n-o auzi când se apropie, şi, gata, şi-a şi înfipt colţii în Tine. Cum? Te îngrozeşte ce-ţi spun? Păi cred şi eu! Of, dumnezeule! Da’ ce să-i faci, aşa-i tinereţea, lipsită de experienţă, de precauţie şi clarviziune, fii cu băgare de seamă, tinere prieten, femeia. Asta a aflat.

— Cu siguranţă, că dispui de oarecare avere! „Zici că nu i-ai vorbit despre asta? Ehei, scumpe prieten, se vede dt eşti de naiv. Aici se trâmbiţează totul că iuţeala fulgenilui.

Dumneata ştii oare că de pe acum se vorbesc muftfe pe seama dumitäle şi a doamnei Pážoutová? Cum? Te feigreţeşte această poveste?

Ťíu te 4 figrozi, scumpe prietene, străinii intră uşor în gura luciii rde altfel, chiarjlumneata i-ai spus azi-dimineaţă omului nostru de serviciu. „Nici nu stai, domnule

František, ce mulţumit? Střít de: locuinţa mea. A M spus-a chiar cu gura dumitale? Adevărat? Păi veze? Şi ai mai «pus că dimineaţa ţi se dau1 1 cafeaua cu lapte două cernuri proaspete? Aşa-i? Şi că ieri, în zi déposti ai avut la prânz friptură de gâscă? Iäi azi purcella tavă şi budincă de mere: „Adevărat Fai vezi, prietene; treaba asta

O cumplită. Noroc că mi te destăinuieştii nu de altsa, *ůat* cum văd, dumneata te afli pe calea cea mai bună pentru a părăsidrumul onoarer şi onestităţii. Aşa ce vă n-o să se intânvpie! Juri că nu se va întâmpla? Biv băiete, băiete» uzi eşti în gura lumii mâine povestea se amplifică, iar poimâine izbucneşte, pe chestia asta, un scandal judeţean.

Două cornuri proaspetesla cafea? Miercuri, gâscă! Joi, pureci la tavă şi budincă dfe mere Í Prietene, prietene! Scumpul meu domn Tenkrát! Sabia lui Damocifesvatârnă dinuupra capului dumitale”; e de-ajuns o mică tresărire o ţi pierdut, blaiaat în faţa-opiniei publice, şi odată cu dumneata e blamată întreaga instituţie şi cir, superiorul dumitale, care n-aş «ivea inima să nu-ţi atrag sincer şi prieteneşte atenţia şi să nu-ţi spun înainte de a nu fi prea târziu r Băiete, fiul şi bunul meu prieten, scumpe domn, pU ftcă din casa acestei văduve, părăseşte-o şi curmă în h lui asta firul bârfei şi al calomniilor. Mută-te imediat în llă parte.

Stai, că mi-a venit o idfre! Am aici, în localitate, o mătuşă. O femeie venerabilă, văduvă după dirigintele poştei, o nemţoaică, în vârstă de cincizeci de ani, îi zice

Kmthauer, şi ştiu că a «e o cameră liberă de închiriat. hinr azi o să staudtr yorbă euea şi. Mâna 1» poţi janta l) M-hr fihă. Te coste oineit, dan numai; să scapi odată de

1. * «vist rt doamnă Pažoutovái Plftt ieri di ia-pe-toM: luna*» în eu te asigur că nu vei avea de regretat. La. Doamna Kruthauer o să înveţi mai bine germană şi, crede-mă, natu *e* de neplătit! Accepţi? Bravo! De altfel” crani sigur

O

Că vei accepta. Nu, nu, te rog, nu-mi mulţumi sunt, într-adevăr, bucuros că am izbutit să te salvez la timp. Iar, o dată, sunt Sigur de acest lucru; vei recunoaşte singur ce bine e să ai un prieten dezinteresat, chiar dacă acesta ar fi să fie, de pildă, însuşi superiorul dumitale. Nu găseşti cuvinte de mulţumire? Să lăsăm asta, scumpe domnule Tenkrát, dumneata eşti atât de simpatic, încât eu trebuie să mulţumesc cerului binefăcător pentru faptul de a te fi cunoscut. Oameni ca dumneata sunt puţini pe lumea asta, crede-mă! Şi-ac um, du-te frumuşel şi rezţiiază contractul cu doamna Pážoutová. Ne vedem diseară la restaurantul de la Coroana. La revedere.

După aceea, domnul Tenkrát mi-a povestit că era atât de hipnotizai şi de istovit, încât, într-adevăr, a reziliat înţelegerea cu doamna Pážoutová şi, în aceeaşi seară, a putut să ducă această veste îmbucurătoare, ia restaurantul hotelului Coroana.

UI

LA COROANA

— Domnul perceptor-şef, domnul decan al bisericii, domnul pretor, domnul director şcolar, domnul primar eu. Prezentarea persoanei mele de către domnul percepior-... şef şi prezentarea domnilor amintiţi de ei înşişi.

Domnul decan: „Am auzit despre dumneata multe lucruri frumoase, tinere domn.

Pretorul: Domnul perceptor-şef nu mai găseşte cuvinte de laudă pentru persoana dumitale, distinse domn.

Directorul şcolar: Se spune despre dumneata că ai fi un om foarte imparţial, domnule Tenkrát!

Primarul t. Se aude că n-ar exista un tânăr mai punctual şi mai exact în îndeplinirea. Sarcinilor încredinţate...

Urmează nişte bolboroseli din partea mea. Întreţesute de mormăielile de laudă ale domnului Banzet, care, peste puţin timp îi povesteşte domnului profesor, în limba germană, gluma acexjfl cu jocul de cuvinte, când, am spus, chipurile, că pe bunicul meú l-a chemat, iniţial, „Der hat gestohlen” grăbindu-se apoi să adauge: „Vielen Schönen Mädehen das Herzlein”... ** Izbucneşte un râs general, în Toiul căruia domnul pretor bate cu degetul în masă şi strigă: „Es war damals, Herr Tenkrát” * *. Când-hohotele de râs s-äu stins, directorul şcolar m-a întrebat dacă am citit ultimele sale. Povestiri despre sfinţii părinţi.

— Le-a citit, s-a grăbit să răspundă, în locul meu.

— D ninul Banzet, şi a fost atât de entuziasmat de-ele, încât mi-a spus. Că *ar* dori să vă vadă şi să vă cunoască.

Şi domnii discutau aşa între ei. Făcând abstracţie de prezenţa mea. De bună seamă, pentru ei era do-ajuns că m-au văzut şi că mă aflu în mijlocul lor; numai. Domnul Banzet, protectorul meu, mia întreba, ce-i drept, mai. Des: Şi care-i părerea dumitale în această chestiune, domnule Tenkrát? Iar eu nu făceam decât să dau din cap aprobator.

S-a vorbit despre papricaşul care în seara aceea, după spusele lor, a fost mizerabil. Pe urmă i s-a dat un serios avort ismeňl, somnorosului ospătar, cerându-i-se cu toată energia să nu mai caşte în timp ce serveşte. Apoi cineva

...„ăla a (urât (germană).

** Muitor Cete frumoase le-a furat inimioara… (germană).

Aş\q a fost pe-atunci. Doţnnule Atunci (germană).

A povestit despre hoţul care s-a îmbăiat în pivniţa băcanului Vondťák. În fb)”, domnul pretor a început să tune şi să fulgere împotriva servitoarei sale/care i-a uns ghetele de box cu un vax obişnuit în loc de cremă specială.

După aceea decanul bisericii s-a apucat să vorbească despre politică, spunând: politica, în general… şi adresându-mi-se mie, m-a întrebat: Dumneata ce crezi despre profiţică?

Şi gata, domnul Banzet s-a grăbit să intervină deciarând: „Domnul Tenkrát mi-a divulgat, cu toată discreţia, că dumnealui nu se amestecă în politică…”

Ca să nu vă mai plictisesc în continuare, ţin să vă subliniez doar atâtar că orice întrebare mi se punea, indiferent de cine, răspunsul în locul meu era dat, de fiecare dată, de neobositul meu protector, domnul Banzet.

Iar atunci când domnul decan a spus că dumnealui nu mănâncă mazăre, domnul Banzet a ţinut să-i declare că i-am destăinuit despre mazăre că e cea mai cumplită mâncare din câte am cunoscut vreodată…

Când au început să-i înjure pe evrei, au aflat că nici eu. Nu-i pot suferi şi, potrivit cuvintelor domnului Banzet, dorinţa mea cea mai fierbinte ar fi lichidarea tuturor evreilor.

Domnului decan al bisericii îi luceau ochii de bucurie, şi bătându-mă pe umăr, pe mine care nu scoteam o vorbă, mi-a spus: Domnule Tenkrát, în vremurile pe care le trăim noi în momentul de faţă, puţini oameni ca dumneata există pe Acest pământ; necredinţa, infidelitatea, răzmeriţa profanarea a tot ce e sfânt se răspândesc în toată lumea; atâta timp cât oamenii au ştiut ce-i teama de justiţia tribunalelor noastre, era altfel… *Sunt* certidedique *fines*.

— A subliniat decanulcu o voce sole înnă şi înălţătoare – iar odată, vefe vedea, puterea «e va întoarce din nou în mâinile noastre şi atunci, veţi vedea, domnule. Atunci, nu se vor mai repeta asemenea cazuri, în care cineva din localitatea noastră să mai refuze – să-şi trimită copiii ia sfânta comuniune…

Da, se întâmplă nişte lucruri înfiorătoare, a continuat decanul adresându-se întregii societăţi; ştiţi ce i-a sjhis alaltăieri şelarul Bubpiu paracliserului meu, cu care s-a ciocnit într-o încăierare verbală? „Dacă decanul dumitale se ţine cu atâta stricteţe de *Sfânta scriptură*, n-are decât să iasă o dată, aşa, de băşcălie, în afara oraşului şi să mănânce lăcuste, cum a fătfut sfântul Ioan în pustiu”. Da, aşa i-a vorbit paracliserului meu acest ticălos…

— Ce părere ai despre treaba asta, domnule Tenkrát?

— Eu… eu… 1

— Înţeleg, a intervenit la iuţeală protectorul meu, domnul Banzet. Dumneata te întrebi dacă omul acesta se mai află în libertate…

— Am mai rezistat să ascult aceasta. Vorbărie încă o jumătate de oră, a încheiat această expunere domnul Tenkrát. Pe urmă mi-am luat rămas buh, iar domnul Banzet a ieşit să mă conducă până în faţa hotelului Coroana, unde pii-a spus: „Aşa-i că am avut dreptate? Societate aleasă, degajată, discuţii interesante, agreabile, fiecare ştie ce poate să-şi permită, ne respectăm unul pe altul, nicio înfrăţire, cu bătăi pe bjurtă şi totuşi veselie, în limitele unei distinse bunecuviinţe… Dumneata le-ai făcut cea mai bună impregie. Te bucură? Îmi pare bine. Dar cel mai mult mă bucur eu, tânărul meu prieten. Aşa cum se bucură rimkelul de discipolul său. Aşadar, mâineia amiază te mai. Şi vezi, ai grijă fii destul de energic încât să nu te ispitit de linguşirile înşelătoare aíé acestei femei primejdioase…

— Domnul Banzet – a ţinut să mai adauge domnul

Tenkrát – nu bănuia atunci că, peste câteva săptămâni, energia mea-avea să se manifeste sub o formă nespus de întristătoare pentru persoana lui…

F

IV

V

EXPUNERE DESPRE NOUĂ LOCUINŢĂ

— Cum? Să primesc mulţumirile dumitale cele mai calde pentru bunăvoinţa de a-ţi fi procurat o nouă locuinţă? se poate, domnule Tenkrát? Mi-am făcut, pur şi simplu, cea mai elementară datorie, şi sper că şi dumneata oşti mulţumit. Cum? Încă nu ştii? M Domnule Tenkrát, ţi-am făcut rost, crede-mă, de cea mai bună locuinţă din întregul oraş. Cum? Te deranjează faptul că trebuie să intri în odaia dumitale trecând prin bucătărie şi prin altă odaie, şi că prin odaia dumitale se trece în a treia odaie?

Domnule Tenkrát, bunul meu prieten, te rog nu mă dezamăgi în speranţele pe care ma le-am pus în dumneata, considerându-te un om aşezat şi cumsecade. Cuvintele dumitale miros a dorinţa de… a dispune de o cameră cu intrare separată, Cum? Nici prin gând nu ţi-a trecut aşa ceva? Uite ce, scumpul meu prieten, nici eu nu-s făcut de ieri de azi şi, vorba ceea, cunosc prea bine dorinţele oamenilor tineri de a fi, cât mai mult cu putinţă, independenţi şi de sine stătători. De a „avea în buzunar cheia apartamentului, o cameră cu intrare separată, să vină acasă când li se năzare, să aducă pe oricine, de prieteni nu vorbesc, ci numai despre prietene, da, şi asta era şi dorrinţa dumitale, nu-i aşa, scumpul meu prieten? Cum? Nici pe departe?

Ei, hai, râu te mai eschivă, şi mai lasă scuzele! Te cunosc mai bine decât îţi închipui. Şiduí că nu eşti un chefliu? Nici nu am spus aşa ceva şi, cinstit vorbind, nici n-aş mai sta să discut cu dumneata dacă aş şti că eşti un

fluşturatic; eu nu-ţi vorbesc decât despre ispita ce se poate naşte în sufletul unui tânăr ca dumneata. Zici că eşti blindat cu propriile dumitale principii*? Scumpe domnule Tenkrát, în oraşul nostru au mai fost până acum mulţi oameni cu principii, care, până la urmă, au cedat, totuşi, în lupta cu ispita, şi tocmai de aceea socot eu că e cel mai bine să fii, întt́-un fel, sub observaţia cuiva. Cum zici? Că eşti destul de mare ca să nu-ţi mai trebuiască aşa ceva?

Scumpe prietene, ai douăzeci şi opt de ani, şi asta e vârstă cea mai primejdioasă a tinereţii, care, de altfel, te-… cază pentru felul în care îi răspunzi. Sfetnicului şi educatorului dumitale cel mai sincer şi mai devotat. Doaţnna Krathauer, dacă poţi să mă crezi, nu va căuta niciodată să te iscodească, dimpotrivă, îţi doreşte cea mai mare* libertate. De care însă. Dumneata n-ai voie să profiţi în nicio direcţie. I-am atras atenţia că eşti un bărbat tânăr, pe cavc-i pândesc o mie de primejdii într-un ora, chiar atât dr mic, cum e oraşul nostru.

Iar ruda mea, cu ochii aproape umeziţi de lacrimi, mi-affigftduit a A-ţi fie mamă şi să te ferească de toate relele. Qtf mi-a mai promis că”, anume pentru dumneata, ca săţiul uage tristeţea «vă organiza ceaiuri, eventual dansante;

În a treia odaie… Un moment, nu mă vintretfupe, şti» ce vrei să spui: că în această a treia odaie se trece prin odaia dumitale. Dar lasă-mă să termin. Va organiza doar serate frumoase la care ya invita societatea cea mai aleasă. Numai rudele ei, scumpe domn, căci află, distinse prieteni, că noi avem în acest oraş o mulţime de rubedenii.

Spui că azi la amiază, în timp ce luai masa de prânz, 3 apărut acolo o doamnă, care la un moment dat a trecut prin camera dumitale, iar dumitale ţi s-a părut că te cercetează eu atenţie? Fii, te rog, atât de bun şi spune-mi ţi-a plăcut? Un pic? Cum? Fiindcă are nasul turtit şi e bătrâna şi uscăţivă? Şi că „are părul roşcat? Nu, domnule

Tenkrát, n-ai văzut bine, scumpul meu prietén. Aha» admiţi deci că erau lăsate jaluzelele, ca să nu bată soarele!?! Da, aşa este, şi se vede că eşti un óm corect, fiindcă femeia pe care ai văzut-o e frumoasă, tânără, părul ei e auriu, nicidecum roşcat, iar trupul ei e suplu şi zvelt, nicidecum uscat, căci, scumpe domnule Tenkrát şi bunul meU prieten, femeia aceea era domnişoara Markéta Bartzetevá, adică fiica mea. Să te iert că n-ai văzut bine şi că abia acum îţi aminteşti ce sprinten şi ce frumos păşea? Da, Iubite domnule Tenkrát, ai dreptate, ţinea mea re un pas ae H/de delicat şi atât de fermecător, încât nicio doamnă de onoare de la curtea imperială nu păşeşte mai graţios. Dar hai să fim sincer» unul faţă de celălalt/Comoara mea Markéta a auzit de la mine atâtea lucruri frumoase despre dumneata, încât şi-a pus în ghid”, în calitatea ei de prim flopil în familia noastră, să vină să te vadă, şi, că să zic aşa, trebuie să-ţi spun, cu inimă deschisă, că i-ai plăcut. La mi-a povestit ce frumos şi cu câtă delicateţe ai tăiat carnea de vitá, în timp tentftncai. Precum vezi, fetiţa «ea mai e şi-acum aproape un copil.

Cum? Te bucură aprecierea ei în legătură cu felul în care ai tăiat carnea aceea de vită? Fiica mea a fost pur i
2SŠ

Ştitfmplu entuziasmată, scumpul igeu prieten; s-a necăjit IAsă nespus că n-a putut să-ţi vadă bine faţa.

JS o fetiţă drăgălaşă, îl când o Vei cunoaşte mai fetne* îţi vei da seama ce tristeţe m-ař cupritufe dacă nu r íajp cineva din casă, luânde de soţie. B tfl nostru ar putea a îndulcit numai dacă soţul ei a*f şi* un om aşeiab, un «om de caracter, blajin şi cumsecade» 4 omn» le Ten –, lgţil, care să simtă în persoana ei şi prezenţa părinţilor. Ctím? JSuzele mele au rostit cuvinte de aur?

Ah, scumpul, meu prieten! Nici nu *t de* greu mi-ar fi să mă despart de acest îngeraş şi îţi jur că A am avgând s-o

dau nici în ruptul capului unuia pe care să au-l cufri-se, hai să zičem, măcar atât de Eine cum te cunbo pe dumneata. Zici că te bucură încrederea mea şi că şi dau de exemplu? Te rog, lasă mulţumirile şi dă-mi mai biwe mâna să ţi-o strâng părinteşte. Aşa, şi-acum cu bine, şi diseară ne vedem la Coroana”.

— Atunci mi-a venit în minte, pentru prima eară – a ţimit să adauge eroul acestei istorioare – că încet-încet intru într-o mare încurcătură.

Fe... s

V

EXPUNERE DESPRE SCRISOAREA BUBZ

— Mă întrebi de ce sunt azi atât de taciturn, de ce nu

Î

Lumesc şi de ce sunt atât de trist. (Un oftat.) Nu prt’s im în trist. (Alt oftat.) Nu pot să nu fiu supărat când văd. Ce pericol îl ameninţă pe Cineva pentru care aş fi în stare lămi vărs şi sângele.

Cura văd, scumpul meu. Domn Tenkrát, inima dumitale nu e prea îndurerată Ee mărturisirea mea, Căci, fireşte, dumneata nu-ţi. Poţi închipui ce-i în sufletul meu atunci când observ ce curse i se întind prietenului meu de către o persoană necunoscută. Cum? Nu-ţi dai seama încă despre cine vorbesc? Despre dumneata e vorba, scumpul meú coleg, despre dumneata, omul lipsit de experienţă, aflat cu un picior la marginea unei prăpăstii înfiorătoare. Cum? Tot nu ştii despre ce anume e vorba? Şi să fiu liniştit, fiindcă doamna Krathauer e o femeie în vârstă şi nu se gândeşte la niciun fel de prostii? Stau şi mă întreb dacă nu cumva mă iei peste picior, prietene, Cum? Tot nu înţelegi?

Uite ce, prea sfcumpe domn/dumneata nu poţi totuşi să tăgăduieşti că azi, în cursul dimineţii, ai primit la birou o scrisorică roz. Cum? Nu înţelegi de ce a putut să mă mâhnească această scrisorică? Scumpul meu coleg,

dumneata eşti un bărbat cu o frumoasă poziţie socială, averea dumitale îţi asigură ea însăşi această poziţie, iar acum te afli pe calea cea mai bună de A deveni funcţionar, da, da, ţine minte ce-ţi spun: în câţiva ani vei fi funcţionar la administraţia financiară.

Reprezinţi, deci, ca să zic aşa, o partidă bună, da, o partidă excelentă, şi, deodată, dumneata nu eşti în stare să pricepi că o femeie ar vrea să te prindă în mrejele ei şi să nu-ţi mai dea drumul toată viaţa I Cum? Scrisorică aceea roz nu e de la nicio femeie? Domnule Tfenkrat, a opta poruncă a Domnului sună astfel: „Să nu minţi şi să nu juri strâmb împotriva aproapelui tău”. Nu păcătui, scumpe domn» faţă de această poruncă, şi mărturiseşte el» inimă deschisă. Cum? Într-adevăr? Scrisoarea nu e de la nicio femeie?

Şi-atunci ce vrea să însemne parfumul acela de liliac, care s-a răspândit prin birourile noastre în clipa în care dumneata ai deschis scrisoarea cu pricina. Spui că e de la un domn? Domnule Terikrat, minciuna îl face tte ocară pe oricine, şi cel ce minte... Cum, ai spus? Că e de la un domn care s-a folosit de acest şiretlic, ca dumneata să nu arunci scrisoarea, întrucât de fiecare dată îţi solicită *un* împrumut? Scumpul meu domn Tenkrát... pe mine nu mă poţi duce... Cum? Îmi dai scrisoarea s-o citesc? Foarte bine.

(Pauză) ...

Mă rog, dar asta încă nu înseamnă că nu e de la o femeie! Poftim ce scrie: „Mă aflu într-o criză financiară de moment. De aceea mă adresez dumitale cu stăruitoarea rugăminte de a avea amabilitatea să-mi trimiţi cincizeci de galbeni. Cu expresa celui mai adânc respect, rămân al dumitale, *J.Z*”.

Nu te supăra, prietene, day acest J.Z... poate fi foarte bine şi o femeie. Josefa, Jana, Jaromira, Zadakova,

Zouralova, Zamostna. Hai, recunoaşte: cinstit, scumpul. Meu prieten, că ai avut şi dumneata o dată o legătură cu o femeie. În definitiv, de ce nu? Cum? Nu e nevoie să-ţi fac cu ochiul? Nu, nu, nu, mărturiseşte deschis, iar eu îi scriu imediat acestei femei, dă-mi repede numele şi adresa îi, ca să te feresc de o mare ruşine... da, o să-i scriu ca un adevărat părinte...

Să iau deci un creion şi carnetul de însemnări? Cum ai spus? Că pe femeia asta a mea o cheamă Jaroslav Zai Íček, că e pictor şi locuieşte la Chrudim în casa cu nr. 23? B adevărat? Pot, da crezare acestei afirmaţii? Răule, răule... *

Nici nu ştii ce pietroi mi s-a luat de pe inima mea atât de greu încercată. Scumpul meu domn Tenkrát! Dar ceva trebuie, totuşi, să-ţijspun. Dumneata pretinzi că s-a folosit de acest şiretlic, scriind pe hârtie roz, ca să nu arunci scrisorica la coşi Dar vezi, tocmai de aďta se leagă mâhnirea mea. Am ştiut de la bun început că e o scrisoare de la un bărbat, întrucât erám convins că mi té-ai fi destăinuit mai demult dacă ai fi avut vreo legătură amoroasă. „Cum? Asta se înţelege de la Sine?

Îţi mulţumesc pentru încredere, dar să continuăm. Dumneata ai preluat de la poştaş această scrisorică roz că orice tânăr dornic de o aventură amoroasă. Nicidecum? Atunci cum se face că ai primit-o, de ce n-ai expedíat-o imediat înapoi, de vreme ce inima dumitale nu simte în ea dorinţa de a iubi? Cum? Dumneata preferi mâncarea, băutura şi somnul?

Ei, băiete, băiete! Dumneata, scumpul meu coleg, eşti încă-foarte tânăr, îţi spun asta mşteu, ai sângele iute şi rieâstâmpărat, dar eşti lipsit de experienţă; un astfel de romantism sună ca Bătăile de clopot, şi, desigur, inima dumitale a luat-o razna de Bucurie în clipa în care ai primit scrisoarea aceea, iar ochii, ce să mai spun, străluceau de

fericire…

Cum? Dumitale nu-ţi strălucesc niciodată ochii şi atunci ce-a fost? Ce ar fi putut să fie, scumpul meu coleg şi prieten, Tenkrát? Ori aşteptai, poate, să primeşti o scrisoare de la o anumită domnişoară, te gândeai poate… Ori ai crezut, poate, că doamna Pažoutova îţi scrie să părăseşti o casă a cinstei şi virtuţii şi să te întorci înapoi la «a, în odaia aceea rău-famată? Ori Ce-ai vrut să spui? Că era o scrisoare ca orice scrisoare, şi atâta tot?

Te înşeli, scumpul meu prieten. E o mare diferenţă, iar această diferenţă constă în culoare, iar dumneata roşeşti! Ce mi-e dát să văd, scumpe domn? Cum? Dumneata ai obrajii roşii de la natură? Nu, nu, la mijloc trebuie să fie altceva. Mi se pare mie că te am surprins asupra unui gând, care, eventual, ar explica totul…

N-aveam cum? Ei, băiete, băiete, dumneata aşteptai o scrisorică de la o anumită domnişoară, nu-i aşa? Şi sunt sigur, seu napul meu prieten, că té-ai gândit la silueta aceea suplă* la fata aceea cu părul de aur pe care ai văzu tro atunci în camera dumitale; Ce-i cu dumneata? Te-ai ímpurpúrat lalaţia… Da, fiul meu, sunt alături de dumneata şi ştiu ce se petrece în inima dumitale, bunul şi scumpul meu prieten. „ÎJar trebuie să-ţi mai spun ceva: Markéta mea ştie să se «tăpâneaacăşi niciodată nu va scrie ea cea dintâi. Da. Asta e, ştie să se stăpânească, scumpul meu fiu. H. –!

— Pe urmă i-am făgăduit că a doua zi, duminică, mă voi duce la ei la masă» ca să mă obişnuiesc să mă mişc în sânull familiilor de cea mai bună condiţie, a adăugat domnul Ténkřat, arfeorâţid un zâmbet mai trist ca oricând…

VI

DOMNUL TENKRÁT POVESTEŞTE DESPRE PRÂNZUL FESTIV ÎN CASA DOMNULUI BANZET ŞI.

DESPRE TOT CEEA CE I-A FĂCUT ACOLO O IMPRESIE NEOBIŞNUITA

Y

— Când m-am prezentat la locuinţa lor, la orele unsprezece şi jumătate fix, domnul Banzet „m-a întâmpinat. ÎMI următoarele cuvinte: „Tocmai mă pregăteam să vin după dumneata”. După care am fost prezentat doamnei MjwiswH-ovi* şi fiicelor lor. Câte erau, nu mai ştiu, nu de Mită. Dar erau atâtea, încât nu mărul lor a avut darul să mă/. Apacooscă de-a binelea. Ăla simţeam, probabil, ca omul care se uită la nişte păduri întinse ori la imensitatea oceanului, ori, ştiu eu, poate ia-o îngrămădire uriaşă de munţi. Ştiu doar atât că eram cel mai. Tânăr din întreaga societate şi că toate fiicele domnului Banzet m-au pus într-o mare încurcătură prin bătrâneţea lor. Am rămas, pur şi simplu, descumpănit. Când Markéta mi-a întins mâna, domniil Banzet mi-a aruncat o privire plină de semnificaţii şi a spus: „Voi doi, dacă nu mă înşel, vă cunoaşteţi un pic”.

După aceea, doamna Banzetová mi-a ţinut o cuvântare cu următorul conţinut: „Prea stimate domn! Am dorit, într-adevăr, foarte mult să vă cunosc, deoarece soţul meu mi-a povestit despre dumneavoastră atâtea lucruri frumoase şi simpatice, încât l-am îndemnat mereu să vă invite la un dejun, întrucât atât eu, cât şi fiicele. Mele ardeam de nerăbdare să-i strângem, cu căldură, mâna bunului prieten al tăticului nostru. Când îl auzi, numai despre dumneavoastră vorbeşte: «EKmnul Tenkrát a spus cutare lucru, domnul Tenkrát a povestit despre cutare lucru, domnul Tenkrát şi-a înţepat azi degetul cu peniţa, domnul Tenkrát în sus, domnul Tenkrát în jos.

— Da, zile în şir nu vorbeşte decât despre dumneavoastră. Iar Markéta, fiica noastră cea mai mică, nu mai putea nici ea de nerăbdare; în dorinţa ei fierbinte

de a sta de vorbă cu dumneavoastră, căci instruirea dumneavoastră, preastimate domn, e într-adevăr remarcabilă, şi ea de mult aşteaptă un asemenea prilej de a sta de vorbă cu cineva despre artă. Sărăcuţa de ea, e ca o păsărică închisă într-o colivie. Dacă aţi auzi-o cântând la pian, ah, Doamne, sunt sigură cť inima v-ar tresălta de bucurie… *Ar* putea foarte bine să dea şi concerte publice, dar mititica nu vrea…"

— Mămico, ce-ţi veni?…

— Vedeţi cât e de sfielnică şi de modestă? Deocamdată trebuie să-i cânţi ceva domnului Tenkrát, ei hai. Du-te, nu te mai sfii. Aşa e ea, ca un copil…

Mămico… v

— Hai, du-te, du-te, Markéto, şi cântă-ne melodia ta preferată… *

— Domnişoară, am intervenit eu cu o voce rugătoare, fiţi bună şi cântaţi-mi ceva!…

— Hai, du-te, au îndemnat-o în cor, surorile ei şi astfel m-am dus cu ea în salon, urmat de un număr mare de capete de femei, de pe care se uitau la mine. cu un aer de reproş, fardul de pe obraji, de pe sprâncene, de pe buze, şi toate femeile acelea se uitau la mine cu nişte ochi de parcă ar fi vrut să mă devoreze, iar eu mă simţeam probabil că soldaţii lui Napoleon în Egipt, în momentul în care vestitul împărat le-a spus, arătând cu mâna spre piramide.: „Ţineţi minte şi nu uitaţi că în clipa asta se uită la voi mileniile!"…»

Domnul Banzet m-a poftit să iau loc în balansoarul de lângă pian, domnişoara Markéta îşi lăsă degetele uscate pe claviatură şi primele acorduri făcură să bubuie între –, gul salon…

— Ašta-i fantezia ei, a ţinut să spună domnul Banzeţ, cu un entuziasm ce creştea cu fiecare lovitură a domnişoarei Markéta în clapele nobilului instrument.

— Nu-i aşa că-i minunat? A continuat, să se înflăcăreze domnul Banzet, sprijinindu-se de speteaza balansoarului meu cu atâta putere, încât am fost silit să depun toate eforturile ca să nu mă duc peste cap.

— Minunat, am repetat eu din politeţe, regretând că în clipa aceea nu eram surd, nu de alta, dar ceea ce auzeam avea darul să-mi sfâşie nervii. Iar Markéta, cânta, cânta mereu, surorile ei au dispărut încet-încet, una câte una, până când n-am mai rămas în salon decât eu, domnul Banzet şi Markéta, care cânta mereu fantezia ei fantastic

Öe lungă, fantezia ei, care-mi spărgea timpanele şi-mi biciuia nervii în locurile cete mai sensibile.

— Minunat, a murmurat din nou domnul Banzet, spripnindu-se cu şi mai mare greutate de «speteaza balansoarului; pe urmă a mai mormăit ceva neînţeles, şi greutatea lui pe balansoar a început să crească tot mai mult, până când, nu a mai încăput nicivo îndoială că domnul Banzet adormise, aşa cum era, rezemat die – speteaza balansoarului.

Situaţia mea era oum nu se poate mai critică. Mi-era teamă să fac vreo mişcare.

— Străduindu-mă din răsputeri să menţin echilibrul balansoarului în timp ce Markéta cânta mereu, bătând din ce în ce mai furios în clapele pianului.

În fine, puterile au început să mă părăsească şi m-am văzut silit să cedez un pic; adormitul domn Banzet aţi să întruna pe speteaza… balansoarului, acesta a prins. Să se legene, picioarele mi s-au înălţat spre plafon, capul mi s-a dus în jos spre duşumea, şi eu m-am dat frumos/peste cap şi, cu acest prilej, picioarelemele au apucat între ele, fără voia mea, ca într-un cleşte puternic, gâtul domnului Banzet, trăgându-l peste mine, şi cu această mişcare echilibrul balansoarului a fost restabilit). Dar numai pentru o clipă, căci s-a pierdut din nou, deoarece” domnul Banzet

a zburat cu iuţeala fulgerului în cealaltă, parte* înscriind astfel un arc de cerc-atât de mare, încât a doborât lumânarea de pe pian, a spart rama pe care se aflau notele, strigând în acest timp „Maica ta Hristoase” cu vocea iqi de bas, peste care se înălţa glasul piţigăiat al Mârketei: „Vai, vai, vai…” şi glasul meu de tenor ce ţâşnea de sub balansoarul răsturnata… mnezeule mare, fecioară Maria… *

După Ce a dat buzna în salon mult aşteptatul ajutor, nu am mai fost o persoană ce zăcea pe jos, ci, din nou, un oaspete în bună regulă, care, ia întrebarea înspâârrifritatei amfitrioane, a răspuns că nu i s-a întâmplat mitttâc, că, pur şi simplu, balansoarul s-a dat peste cap, şi atâta tot. În cele din urmă, am izbucnit cu toţii într-un hohot de râs nestăvilit, cu excepţia domnului Banaei, care îşi apăsa cucuiul de pe frunte cu lama cuţitului de buzunar, condus din salon de soţia sa, căreia îi povestea cum se rezemase de balansoar. Feste câteva clipe am auzit din încăperea alăturată, vocea ei severă:

— Altă dată să nu mai bei atâta Vin de dimineaţă) Ce-o să creadă dummealul despre qai?…

Cumintele următoare nu le-am mai auzit, s-au stins Intrau» sou acord de pian, care, din păcate, nu s-a soldat cu un alt dezastru. Domnişoara Markéta a repetat minunata sa fantezie, în timp ce surorile ei s-au pierdut, tfin nou, una câte una, lăsând convorbirea noastră fără nici unmartor:

— Niciodată n-am auzit ceva mai frumos…

— Credeţi?

— R Nu cred, domnişoară, ei sunt convins de Acest lucru; talentul dumneavoastră şi ceea ce am auzit má îndreptăţesc să declar că interpretarea dumneavoastră este, fără niciun fel de exagerare, excelentă 1

— Pur şi simplu, mă flataţi…

— Nu, eu n-am obiceiul să flatez, sunt un om sincer şi direct, şi, făcfrid o apreciere absolut raţională a compoziţiei dumneavoastră, îmi îngădui să fac afirmaţia că este cea mai frumoasă compoziţie din câte mi-a fost dát să ascult până acum…

Am vorbit «şa cam vreun sfert de oră, demonstrând în felul Ista prostii se» pot vorbi nu numai „despre… tarea vremii, ci despre orice pe lumea s-a şi că e forte uşor să repeţi sub altă formă, tot ce ai spus cu câteva clipe în urmă.

În fine, îşi făcu apariţia în salon doamna Banzetová, căreia Markéta îi spuse ce discuţie strălucită avusese cu mine, drept care amfitrioana rosti drăgăstos, amémnţind-o părinteşte cu degetul:

— Diavoliţă mică ce eşti…

Ňe-am dus pe urmă în sufragei; ieri unde, în ciuda protestelor mele insistenţe, am fost aşezat totuşi la loc de cinste, în capul mesei, apăsat pe umeri de doamna Banzetová din stânga, de soţul ei din dreapta. Doamna Banzetová a bolborosit apoi un fel. De rugăciune, din care am desluşit că vom căpăta, ceva din mâna Domnului, şi în clipa următoare castronul cu supă a început să facă ocolul mifsei, întrucât eu am refuzat să mă servesc primul, oferindu-i, serviabil, doamnei Banzetová.

— Ei, hai, nu te mai lăsa atâta rugat, spuse energic domnul Banzet, şi. Apucând polonicul, îmi Euse mie, ce! Dintâi, supă în farfurie, şi abia după aceea se serviră, şi ceilalţi. I

Lângă mine şedea drăgălaşa Markéta, despre. Care doamna Banzetóvá spunea că ciuguleşte ca o păsărică.

— Păpaţi, domnişoară, păpaţi, i-am spus eu cu gingăşie, la care domnul Banzet a ţinut să menţioneze: „Supa e temelia, şi carnea e trăiniciaw.

Ungurile. au prins, să ţăpăne şi supa fu consumată Pe

urmă au fost aduse la masă nişte păhăruţe mkd, un fel de degetare, pe care le umplură cu vin de Malaga. Di bună seamă, în intenţia lor era să se imite un ospt U

Sărbătoresc…

Marketa avtea acum; buzele subţiri, şi palide, căci vopseaua de pe ele trecuse în stomacul ei odată cu supa.

Una dintre domnişoare, după ce îşi şterse. Vgura cu şerveţelul, avea un obraz: galben ca ceară, iar celălalt roşu ca trandafirul.

N

Era foarte interesant să urmăreşti. Cum se schimbă culoriţe feţei, la fiecare folosire a şerveţelului… Unai dintre fiice avea o sprânceană, neagră, iar cealaltă sură. Şerveţelele erau luate imediat de pe masă şi domnişoarele, la semnele delicate ale mamei, ieşeau una câte una, ducândurse chipurile în bucătărie, ca apoi să se înapoieze cu alte vopsele pe obraji…

Felurile de mâncare au fost: curcan cu prune, şniţel de porc cu mazăre, un fel de paté prăjit, tocană de căprioară cu sos picant şi găluşte, şi o cremă de zahăr ars, care, în afară de denumirea de cremă, n-avea pe ea nimic cremos. S

— Markéta a preparat-o, la cuptor – Markéta a bătut albuşurile.

— Markéta a dát pe râzătoare coajă de portocale… eu n-am. Făcut decât s-o supraveghez, a ţinut să precizeze amfitrioana, ispitindu-mă în felul ăsta şu mă servesc.

Mâncam cuminte, ascultându-i pe toţi din jurul meu cum plescăie şi gâfâie…

Vinul era acru şi de cea, mai proastă calitate:

— Aşa ceva sunt sigur că n-ai mai băut, strigă la mine domnul Banzet. *Prosit!*

Paharele au răsunat şi Le-am golit cu toţii până la fund, iar eu am arborat o mină cât mai agreabilă cu

putinţă…

Când a venit cafeaua neagră, m-a apucat, deodată, cin fel de indispoziţie ta stomac, *şi* tot timpul aveam senzaţia că mi-a rămas ceva ciudat în gâtlej, parcă ar fi lost un fir de păr. Şi. Mă irită în asemenea hal, încât simţeam cum mi se întoarce stomacul pe dos, iar eu, alezat în faţa oglinzii, vedeam cum mi se întinde paloape obraji. În viaţa mea nu mi se mai întâmplasc o x» veste atât; de cumplită. Să vorbesc, nu mă încumetam, nu de alta… Pe scurt, mă străduiam să las impresia că mestec… Ani început să năduşesc şi, deodată, mi s-a făcut

Atât de rău, încât, nedându-mi seama Ce fac, am zbughit-o afară din sufragerie, fără să scot o vorbă, şi, mai-mai să scot din ţâţâni uşa bucătăriei; m-am repezit cu disperare pe palier, unde amfitrionii măgăsiră aplecat peste balustradă, nu ca musafir, ci ca un membru al familiei, care se comportă cât se poate de degajat, ca la el acasă. Pentru un musafir, era. Prea îngrozitor ceea ce îmi îngăduiam… Iar de jos din curte, doi pureeluşi se uitau fu mine cu ochi recunoscători şi, încet-încet, căzu peste ei”, printre altele, şi firul de aur din părul drăgălaşei domnişoare Markéta…

Peste puţin timp, văzând cât sunt de palid şi. Cum tremur din tot corpul, domnul Banzet m-a condus înapoi în „casă, unde m-a întins în pat, asigurându-mă că miloasa Markéta leşinase speriată de boala mea…

— Acum îmi aduc aminte, a ţinut să mai spună domnul Tenkrát, încheindu-şi povestirea despre prânzul festiv, cum suna rugăciunea acéfca: „Sfinte, Dumnezeule, părinte ceresc, binecuvântează aceste daruri, pe care le vom primi din itiana ta…”

V/

VII

PRIMA PLIMBARE A DOMNULUI TENKRÁT – CU DOMNUL BANZET, DUPĂ TREI SĂPTĂMT. NI

DE SUFERINŢĂ, DATÂND DE LA PRAZUL FESTIV

I

…

— Nici nu ştii cât sunt de bucuros, scumpul meu convalescent, că poţi iar să ieşi la aer curat. Cum? Statul fel pat începuse să te plictisească de moai-te?

Te cred, bunul meu prieten, dar a fost un caz de forţă majoră, ai avut absolută nevoie de linişte şi odihnă, aşa cum ai nevoié de aerul pe care-l respiri. Cum? Nu eşti lămurit dacă ai beneficiat de liniştea necesară, de vreme ce rudele mele te-au vizitat şi s-au interesat de sănătatea dumitale?

Păi vezi, scumpul meu convalescent, tocmai de aici poţi trage concluzia în ce măsură le-ai cucerit inima, da, da, din felul în care s-au îngrijit de liniştea şi sănătatea dumitale… Cum!?! Dumneata pretinzi că erai sănătos tun chiar a doua zi după prânzul acela festiv?

Nicidecum, scumpe coleg, nu erai. Deloc sănătos, de vreme ce aveai catar stomacal. Cum? N-ai avut catar stomacal? Cum poţi să spui aşa ceva, hunul meu prieten? Al avut, de vreme ce ţi s-a făcut rău după consumarea unor mâncăruri consistente. E ştiut că cel ce vomită după consumul de mâncăruri consistente are stomacul deranjat.

Cum? Să nu-ţi mai aduc aminte de povestea asta că ţi se întoarce stomacul pe dos? Păi vezi, scumpul meu – convalescent, că am dťéptate când spun că stomacul dumitale nu-i nici acum complet restabilit, de vreme ce numai simplă aluzie la mâncărurile consistenţe are darul să te indispună? Cum? Catârul acela stomacal l-am decis noi după ce ne-am consultat cu doamna Krathauer, deşi nu era adevărat 7

Burgul meu prieten pe cale de însănătoşire, să ştii de

la mine că doamna Krathauer e o femeie minunată care se pricepe la toate. Îşi dă seama imediat, mâi bine decât cel mai bun medic, ce cui îi lipseşte şi, crede-mă, aici în oraş sunt multe familii de cea mai bună condiţie, care i se adresează» ei cu toată încrederea şi, te rog să mă crezi, numai datorită excelentei îngrijiri de care te-ai bucurat din partea ei poţi astăzi să ieşi cu mine pentru prima oară la plimbare, după trei săptămâni de zăcut în pat. Cum? îi mulţumeşti, dar susţii că a turhat în dumneata atâtea fierturi, încât abia cţupă trei săptămâni te simţi mai bine…

1 Scumpul meu convalescent şi iubite domnule Tenkrát, nici nu, ştii cât ne-am gândit cu toţii la mijloacele care ar fi putut să-ţi ajute, câte ceasuri am stat şi am chibzuit la noi acasă ca, în cele din urmă, să-i spunem ce fel de ceaiuri să-ţi fiarbă.

— Să-i dăm să bea ceai de cuişoare, ne-am înţeles în consiliul de familie; şi, ai băut ceai de cuişoare.

Văzând că nu ajută, ne-am adunat din nou şi ne-am sfătuit.

— Să-i dăm să bea fiertură de fierea-pamântului, a propus Markéta. Şi ţi-am dat să bei fiertură de fiereapământului. Dar tot fără niciun efect.

— Ce părere aveţi de o fiertură de salvie amestecată cu trifoi încins? A propus soţia mea. Bine, am zis noi, şi dumneata ai băut şi această fiertură. Dar tot fără niciun efect.

Nici nu ştii ce năzdrăvănii ai făcut.

Ai sărit din pat ca fript şi a trebuit ca noi toţi, împreună cu doamna Krathauer, să te ţinem zdravăn, nu de alta, dar mereu voiai să pleci, spunând că n-ai nimic, da, la un moment dat ai vrut să te îmbraci şi, la împotrivirea noastră, ai început să înjuri şi să blestemi. Da, băiete, să blestemi! Am fost siliţi să-ţi ascundem hainele şi ghetele, căci altfel ai fi săvârşit, cu siguranţă, un act nesăbuit.

— Pe urmă te-ai apucat să strigi în gura mare că ţi-e foame. Cum? Dumneata pretinzi că n-ai avut încotro şi. A trebuit să strigi, de vreme ce primeai zi. De zi doar o cană de supă, o chiflă şi două ouă moi?

Scumpe domnule Tenkrát, bunul meu prieten pe cale de însănătoşire! În cazul catârului stomacal, leacul cel mai bun e regimul alimentar. Da, dieta! Cum? Dumneata n-ai avut niciun catar stomacal şi numai mătuşa, mea ţi-a stricat stomacul cu poşirca ei? Îmi pare rău d «ce, spui, scumpe prieten, dar eute. Iert, fiindcă ştiu că toţi convalescenţii sunt nerăbdători şi niciunul dintre et nu vrea să recunoască sacrificiulşi abnegaţia celor ce-i îngrijesc… 1

Cum?. Sacrificiula fost din partea dumitale? Iar noi ţi-am violat voinţa, silindu-te să înghiţi, linguriţă cu Linguriţă, fierturi. De muşeţel, de sal vie cu trifoi încins *şi* fterea-pământului? Prietene pe cale de a te însănătoşi I Oricărui bolnav i še pare că medicul îi violează voinţa» silindu-l să respecte tratamentul prescris de el. Cum *T* De ce, lacererea dumitale, n-am chemat un doctor? E cât se poate de simplu. Pentru că n-am vrut să se mai bucure nimeni de însănătoşirea dumitale, în afară de noi Ziua de azi e o adevărată sărbătoare pentru întreaga noastră familie, ba, mai mult, aş putea spune că e o sărbătoare pentru întregul oraş. În fiecare seară domnii de la Coroana ş-au interesat de sănătatea dumitale – domnul pretor, domnul decan al bisericii, directorul şcolii; primarul şi, pot să ţi destăinui cu toată disei-eţia. Că Ulcea cu înghiţitul bucăţilor de gheaţă a venit direct din partea domnului pretor.

Cum? Aşa ceva nu i-ai dori nici celui mai mareduşman? Prea scumpe domnule Tenkrát! Cum poţi vorbi aşa?!! Nici nu ştii câţi bolnavi i-au considerat până acum pe medici drept duşmanii lor cei mai înrăiţi, dai n-ai

ce-i face, leacul e amar, în schimb te face bine.

Să le transmit tuturor mulţumirile dumitale. Pentru aceste manifestări de prietenie? Cu (tăcere. Se înţelegede la sine că o să le transmit, şi îndeosebi unei anumite persoane care. Se va bucura cel mai mult să audă cuvintele dumitale-prietenoase. Cum? Nu ştii despre cine-i vorba.

Pot sä-ţi împărtăşesc cât în tot oraşul sunt multă p «— şoane care s-au întristat auzind de boala dumitale, daireea mai îndurerată a fost o fatăr tânără şi frumoasă, care ziua şi noaptea a vegheat în plânsete şi rugăciuni, închinându-se preasfiniei născătoare de Dumnezeu, săpună pentru dumneata o vorbă: bun pe lângă tronul ceresc, şi cu vorba ei sfântă şi plină de putere, să-ţi aducă bineeuvânr, tarea şi grabnica însănătoşire; în fiecare zi s-a dus la biserică şi, îngenuncheată* în faţa altarului, a invocafc-o pe Sfânta fecioară, cu rugăciunea de a té vedea iarăşi sănătos şi bine dispus... într-adevăr, s-a petrecut o minune? Scumpul meu, convalescent, să ştii de la minĕ, că numai datorită acesta copile inocente, a stăruinţei în rugăciunea ei şi, fireşte, a îngrijirii noastre neprecupeţite, s-a produs această minune.

Da, v Markéta noastră a fest aceea care, zi *de* zi, îngenuncheată în faţa altarului Sfintei Fecioare din Boleslav, a invocat cerul, rugându-se pentru însănătoşirea dumitale! Cum? Ţi-ai dat seama numaidecât de Acest hieri*? Şi. Asta o ştiu, căci pe toate mi le-a spus doamna Kratha uer. În nopţile cu febră, când, te zbăteai în patul dumitale te auzea cum o strigai mereu pe Markéta. O, Markéta, Marketa I aşa strigai. Gum? R în Felul ăsta te simţeai mai uşurat? Da, scumpul meu băiat, meritul cel mai mare per tru însănătoşirea dumitale îl are ea, iau noi.

Îi mulţumeşti pentru», tot ce a făcut? O săi; transmit, sigur c-o să-i transmit, şi nici mar ştii ce bucurie a să-i facă

mulţumirile dumitale 1 Ca să zic aşa, ea a fost îngerul dumitale păzitor. Prezenţa ei a avut darul întotdeauna să te legene, să-ţi aline suferinţa şi să te adparmă într-un somn întăritor. De câte ori apărea, însoţită, Fireşte, de doamna Krathaue?, dumneata adormeai într-o clipită, şi pe chipul dumitale se înfiripa un, zâmbet de fericire. Sunt în stare's pariez că şi frrsomxi simţeai pre

2 am

cenţă ei binefăcătoare şi ta e visai în fiecare seară. În 4 aade» ar, o visai mereu? Ah, dt de fericită va fi când îN voi apune acest lucru I

Da, scumpul meu băiat, în definitiv de ce am păstra acest lucru ea pe o taină, şi de ce n-am face-o fericită, răsplătind-o într-un mod atât de delicat pentru dragostea ei neţărmurită cu care te-a îngrijit în timpul bolii? Mda, să-aoui, am pentru dumneata o veste îmbucurătoare. Da, pentru seara asta îţi pregătim o mică surpriză. Doamna Krathauer organizează, în cinstea însănătoşirii dumitale, o seară festivă, prietenească, la care va participa întreaga noastră familie. Cum? Îţi bate inima de fericire? Da, băiete, te înţeleg! Şi ştiu ce înseamnă asta. Căci vine şi Markéta noastră cu mimioara ei bătând de bucurie, hé, hé 1 Aşa, şi-acum" mă r-ped un pic până acasă să mai aranjez câte eev! A şi sper că vei fi atât de bun să mă aştepţi câteva lipe, până mă întorc. Între timp, te las în paza Domnului, scumpul meu băiat: îndată sunt – înapoi..."

Şi-acum o să-ţi povestesc, mi-a spus domnul Tenkrát, aprinzându-şi un alt trabuc, ce am făcut după ce domnul

Banzet a intrat în pasaj...

P 1

I v

THI

AM FUGIT DE SUB DRAPEL.

— Când paşii domnului Banzet au început să răsune r

Hi pe – treptele de lemn ale pasajului, mi-am analizat iuţeală starea mea sufletească. Mă simţeam ca ostaşul

«b V.

Care, nemaiputând suporta tirania superiorilor săi, fuge din post, părăseşte batalionul şi o ia la sănătoasa. Aşa şi. Eu, decis să fac acest lucru; m-am întors din drum şi cu paşi grăbiţi am luat-o după colţ, uitându-mă foarte circumspect înapoi, să văd dacă nu iese cumva domnul Banzet din casa Hâi. Asigurându-mă, din goană, că deocamdată inu mă ameninţă nicio primejdie din acea direcţie, am cotit-o repede pe Strada Spiritului şi, neţinând seama de privirile trecătorilor, am început să gonesc într-un ritm din ce în ce mai rapid. Directorul şcolii tocmai se uita pe fereastră în timp ce eu alergam în sus pe strada Spiritului, şi deodată l-am auzit strigând fără încetare, în urma mea:

— Sănătos, prietene, sănătos?

Din strada Spiritului am ajuns, dintr-un salt, în strada Sfântul Prokopie, doborând cu acest prilej un puşti care se încurcase în di urnul meu, şi de acolo am fugit până în vârful dealului, unde, oprindu-mă cu sufletul la gură, mi-am aruncat o privire asupra împrejurimilor. La capătul străzii Sfântul Prokopie, am zărit un pâlc de oameni, care arătau cu mâna spre mine, iritaţi, de bună seamă, de galopul meu pe o stradă atât de liniştită. Unii alergau spre locul în care mă oprisem. Aşa stând lucrurile, n-am mai stat pe gânduri, am rupt-o la fugă spre păduricea de la poalele dealului şi, fără să mai ţin seama de condiţiile de teren, îmi croiam drum prin lanul înalt de secară... În pădurice, strecurându-mă prin desişuri, înr deschideam... drum printre tufe de mure şi zmeură, împins de strădania de a goni mereu înainte, spre a mu mai vedea în urma mea blestematul oraş N.

În cele din urmă am ajuns la şoseaua ce ducea spre codrii adânci ai Leşinei. M-am oprit pentru o clipă ca să-mi trag suflatul şi să ascult dacă nu cumva aleargă cineva după mine, apoi, punându-mi o batistă la gură, aşa cum i-am văzut făcând pe concurenţii hi întrecerile sportive, am-pornit din nou la drum, fugind cam o jumătate de oră, într-un ritm moderat, de pe o colină pe alta, când la vide, când la deal, şi când în preajma şoselei au prins să freamăte coroanele primilor stejari din codrii Leşinei, m-am Prăvălit în iarbă, la umbra arborilor seculari…

Acum, dacă vrei, poţi scrie, pentru cititorii cărora le place descrierea naturii, următoarele; Ridicându-mă peste puţin timp şi cercetând cu ochi strategic peisajul, am constatat că era tăiat, de păduri şi de fâşiile ogoarelor, tu patru părţi neuniforme. Pădurile, înnegrindu-se în fâşii lungi peste pământul verde al luncilor şi al lanurilor aurite, împrumutau peisajului imaginea unui cap tuns aiurea, de un frizer neîndemânatic, care-i lăsase pe ceafă nişte „scări” caraghioase. Şi, printre aceste iaşii de culoare neagră şi aurie, sclipea de albeaţă Conturul satului din care turlele bisericii, aidoma unor degete răşchirate, se înălţau privind spre cerul senin, de unde soarele unei splendide după-amiezi de vară îşi arunca lumina strălucitoare peste acoperişurile roşii ale noilor căsuţe clădite după pârjolul incendiului, iar razele lui sclipitoare se răsfrângeau cu nuanţa albăstrie a cerului pe luciul celor câteva eleştee, care, de acolo, de unde mă aflam, aveanţ senzaţia că mă privesc cu ochii azurii ai încântătorului peisaj…

La asta se cuvine să mai adaug că o. uşoară adiere de vânt, care nu poate lipsi din nicio povestire, aducea spre mine, din adâncul pădurii de stejar, acel iz de tanin şi de pământ în descompunere care are darul să-l înalţe pe om şi să-i stârnească bună dispoziţie.

Peisajul încântător, mirosul acela nemaipomenit, bolta senină a cerului, lumina strălucitoare a după-amiezii de vară, liniştea aceea binecuvântată şi sentimentul libertăţii au avut asupra mea un efect atât de binefăcător, încât nu mi-am putut stăpâni un zâmbet de fericire şi să nu ameninţ ştrengăreşte cu pumnul în direcţia blestematului oraş N.

Pe urmă m-am întins din nou, în voie, în iarba aceea aromată, lăsându-mă pradă unor gânduri foarte plăcute, întrebându-mă, de pildă, cam ce ochi o fi făcut simpaticul domn Banzet când, ieşind din pasaj, nu m-a văzut pe trotuar. Cum şi-a întors în jur privirea lui cercetătoare, cum a clătinat din cap descumpănit, şi cum a luat-o iute la picior, şoptindu-şi în sinea lui: „O fi poate după colţ” pe urmă, ajungând în colţ cu strada Spiritului, şi nevăzându-mă, clatină din nou din cap, total nedumerit, şi se uită disperat în jurul lui…

Asemenea reflecţii face, de bună seamă, orice dezertor care fuge din armată părăsindu-şi postul. Se întreabă: Ce-or fi zis oare cínd' au venit în faţa gheretei, să mă schimbe, şi nu m-au găsit?

Caporalul holbează ochii cât cepele şi răcneşte cât îl ţine gura:

— Wo ist der Esel?”

— *Der Esel ist nicht da*! ** răspunde santinela care urmează să-l schimbe.

Şi pe urmă ce veselie îl cuprinde pe dezertor, amintindu-şi că pe caporal îl apucă toate furiile, majurul vrea să-l bage la răcoare pe caporal, cadetul înjură de mama focului, ofiţerul l-a şi trimis pe caporal la răcoare, căpitanul îi ameninţă pe toţi că-i împuşcă şi urlă, şi se răsteşte la cadet spunându-i că de mult trebuia să citească în ochii acelui flăcău că are de gând să fugă, cercetări… Unde-i măgarul? (germ.).

Măgarul nu-i aici! (germ.).

Urmăriri – şi în timpul ăsta dezertorul, cufundat în aceste amintiri, zâmbeşte fericit, tolănindu-se în tihnă pe iarbă sau într-un lan de grâu…

Pe neaşteptate însă dezertorul se sperie, şi îl cuprinde teama că va fi prins şi băgat la răcoare…

Ei bine, această teamă m-a cuprins, deodată, şi pe mine. Domnul Banzet, mi-am continuat eu reflecţiile mele, negăsindu-mă în colţul străzii, se duce acş să la miţie, cu speranţa că de atâta aşteptat în Stradă mi s-a făcut rău şi zac în pat. Doamna Krathauer îi dă însă de vioste că nu sunt acasă şi nu zac în pat.

Şi, cu noi speranţe, domnul Banzet se duce să mă caute la Coroana, spunându-şi în sinea lui: „Cine ştie, poate n-a auzit când i-am spus. Să mă aştepte pe trotuar”.

Şi s-a dus domnul Banzet, cu noi speranţe, să mă caute la Coroana:

— Cum? Domnul Tenkrát a fost aici, pentru ultima oară, acum trei săptămâni? Izbucnesc din el cuvintele cu indignare; poate te înşeli, prietene?!…

— N-a fost aici!, îi răspunde categoric ospătarul.

„În cazul ăsta s-a dus cu siguranţă la directorul şcolii”, îşi Spune în sinea lui bunul şi blajinul domn Banzet; da, desigur, a dat colţul în strada Spiritului, domnul director se uita, probabil, pe fereastră şi l-a poftit sus la el.

Şi parcă-l şi aud pe domnul Banzet, în casa domnului director al şcolii, strigând în culmea deznădejdii:

— Cum? L-aţi văzut alergând în sus, pe strada Spiritului, ca ieşit din minţi? Să fi înnebunit? Sfinte Dumnezeule, la ce încercare grea mă supui! Ce mai, pentru scumpa noastră Markéta asta va fi lovitura de moarte!

Aşadar, bunul domn Banzet a şi descóperit o urmă. Şi întreabă pe unde am fugit şi încotro, şi află că din strada

Spiritului am cotit-o pe strada Sfântului Prokopie şi, de-acolo, în sus, pe colină ce domină oraşul.

Da, aşa e, chibzuiam eu în sinea mea, şi pe urmă o să pornească, băiete, pe urmele tale, ca să te prindă, şi, de aceea, nu ţi-e îngăduit să» mai pierzi nicio frântură de secundă, şi să cauţi să te pierzi est mai departe de acest oraş…

M-am ridicat iute din iarbă şi am pornit din nou într-un galop nebun, pe care apoi l-am temperat într-un mers rapid, pe şoseaua bătătorită ca o arie de treierat. Prin gând nu-mi mai trecea acum nimic altceva decât să pârcui-g un număr cât mai mare de kilometri, care să mă îndepărteze, cât mai mult cu putinţă, de blestematul oraş N. Şi cu câtă bucurie urmăream bornele kilometrice care îmi umpleau inima de fericire, când din mersul acela rapid surprindeam, cioplite în piatră, cifrele: 9.1, 9.2, 9.3, 9.4, 9.5, 9.6, 9.7, 9.8, 9.9, 10 kmşi apoi, din nou, mai departe: 10.1, 10.2, 10.3, 10.4, până la 10.9, – 11 km, şi tot aşa, păşeam mereu înainte, iute şi fără răgaz şi fiecare de zece ori o sută de metri făcea să se cuibărească în sufletul meu credinţa tot mai mare în izbânda mea, şi mă simţeam ca alergătorul de cursă lungă, care bănuieşte că adversarul lui se află departe în urmă, ca un tâlhar care, uitându-se înapoi, nu mai vede nici urmă de jandarmi…

Şi, ameţit de fulgerările bornelor kilometrice, nu mai conteneam să merg, străbătând păduri, ogoare, sate şi iar păduri, numărând mereu: 15.6, 15.7, 15.8, 15.9.

— JL6 km, 16.1, 16.2, până la 17 km şi din nou 17” şi aşa mai departe.

Între timp, peste peisaj începuse să se lase înserarea. Şi odată cu făceastă înserare, atât de des zugrăvită de literaţii, noştri, s-au făcut simţite, în afara frumoaselor impresii, foamea şi oboseala, o foame cumplită şi o oboseală încântătoare.

Din fericire, treceam tocmai printr-un sat-şi mi-am încetinit pasul.

Înnoptezi aâd, la Han, te hrăneşti bine ca să-ţi împrospătezi forţele, şi dimineaţa porneşti mai departe…

La întrebarea mea, un moş tare cumsecade, pe care l-am Intqnit chiar la marginea satului, mi-a spus că hanul cel mai bun e la grănicerul.

Acest han şi-a câştigat curând simpatia mea, aş zice chiar în clipa în care mi-au fost puşi în faţă nişte excelenţi csmaţi cu varză, care, cinstit vorbind, i-am găsit mult mai buni decât cei de la faimosul restaurant al hotelului Coroana.

Cârciuma hanului era foarte plăcută şi intimi, autenticul tip de cârciumă sătească în care, în loc de ziare, atârnă în cui un calendar, pe care, răsfoindu-l, cititorul îşi îmbogăţeşte experienţa despre viaţă cu vrednica imaginaţie a hâtrului hangiu şi a familiei acestuia, căci, într-adevăr, însemnările scurte, dar ţdine de sevă, scrise cu afla vervă de hangiu, sunt mult mai amuzante decât plicticoasele baliverne cuprinse în calendar.

M-a amuzat cercetarea acestor însemnări, aşa. Că m-am distrat dea minune, sorbind, din când în când, din excelenta bere* şi folosind scobitorile aflate la discreţie, ca un ono cu se poate de mulţumit, ce-şi scurtează procesul digestiei, fără nervi, printr-o lectură agreabilă şi Instructivă.

Unele însemnări au avut darul să-mi stârnească râsul. Ca, de pikÜ, această însemnare, la prima vedere, inocentă:

Sosit vinul. Azi 4 iunie am primit cei 50 de titri de vin comandaţi. Azi 5 iunie am vândut SŮ de litri de vin cârciumarutui din Zákonice, iar restul de ŞO t«în depus în pivniţa *meel*… Tot azi, nevestă-mea a născut doi gemeni*…

Însemnarea aceasta m-a înveselit atât de Mult, încât

mi-am pus întrebarea: „Oare de câte ori în viaţă un om aflat în situaţia cea mai mizeră în stare să se înveselească aşa, din senin, şi să uite cu desăvârşire de toate, de o primejdie care a încetat să mai existe, sau de o primejdie care, poate, abia îl aşteaptă?

Hangiul îşi dădea şi el toată osteneala spre a mă face să fiu cât mai vesel, căci zâmbea cu o amabilitate şi cu o bunăvoinţă de-a dreptul uluitoare încât, pe cinstea mea, putea fi luat drept cel mai fericit om de pe lume, ori drept un bufon oarecare, la o curte domnească din Evul Mediu.

De câte ori îşi făcea apariţia la masa mea, pe care, ajutat de soţia sa, o aşternuse frumós cu o faţă de masă albă, arbora o mină veselă, nespus de grotescă, şi ce mi se părea mai grozav era că acest zâmbet caracteristic, de care vorbeam, nu se risipea de pe chipul lui nici atunci când îmi punea în faţă halba de bere, sau când îmi aprindea, cu cea mai mare bunăvoinţă, trabucul…

Zâmbetul acesta avea un efect binefăcător şi, asupra mea. Zâmbeam şi eu binevoitor, şi în inima mea începea să se instaleze şi să se statornicească sentimentul deplinei siguranţe. Sentiment căruia i-am dat ghes, apucându-mă să bat cu degetele în masa deasupra căreia era atârnată lampa de gaz; şi mă gândeam cum mâine, odihnit după fructuosul marş de azi, voi porni vesel mai departe, până voi ajunge undeva, la o staţie de cale ferată de unde voi pleca, apoi, la Praga! Ura! Trăiască libertatea! Să plec, cât mai departe, cu orice preţ!…

Şi, deodată, în timp ce mă lăsam pradă acestor reflecţii, se deschise uşa…

— Ce-i cu dumneata? M-am speriat, căci în clipa aceea dopnul Tenkrát se făcuse alb ca varul.

— Ce să fie? Nimic, a zâmbit domnul Tenkrát înfiorător. Absolut nimic. Azi trebuie să vă mai spun doar atât, că în pragul uşii şi-au făcut apariţia domnul Banzet,

Marketa, domnul director şcolar şi încă un bărbat necunoscut… Restul vi-l spun mâine, căci amintirea acestui moment m-a scos din sărite… Fiţi, vă rog, atât de bun şi daţi-mi un pahar cu apă…

…”

După plecarea domnului Tenkrát am şters titlul acestei istorisiri: *Expunerile domnului Banzet*; şi le-am «înlocuit *cu titlul*: Suferinţele domnului Tenkrát.

IX

DEZERTORUL SURPRINS ÎNTREPRINDE O ÎNDRĂZNEAŢĂ TENTATIVA DE EVADARE.

— Nu e cazul să mai menţionez, şi-a început a doua zi istorisirea sa domnul Tenkrát, că apariţia acelor persoane a avut asupra mea un efect foarte nefast. Eram încremenit, nicidecum uimit, încremenit în adevăratul sens al cuvântului, astfel că picioarele mele încremenite au refuzat să mai dea ascultare îndemnurilor mele. În felul ăsta n-am putut să fug, sărind pe fereastra deschisă, care se afla chiar în spatele mesei mele. În cele din urmă m-am ridicat de pe scaun, dar nici să mă clintesc din loc n-am fost în stare, în ciuda faptului că m-au îmbrăţişat şi m-au sărutat pe rând, unul câte unul. Mai întâi m-a îmbrăţişat drăgălaşa domnişoară Markéta, sălbatic ca un copilaş zburdálnic şi neastâmpărot, pe urmă, părinteşte şi cu toate gravitatea, domnul Banzet, apoi prieteneşte directorul şcolii; mimai străinul acela necunoscut a stat drept ca o lumânare în dreptul uşii şi o clipă nu m-a scăpat din ochi.

Toate aceste manifestări de adâncă afecţiune s-au produs în cea mai desăvârşită linişte. Nimeni n-a suflat o vorbă. Manifestările mai sonore au fost impulsionate apoi de domnişoara Markéta care, izbucnind pe neaşteptate într-un hohot de plâns nestăvilit, a spus:

— Cât sunt de fericită că am izbutit să vă găsim I

Iar domnul Banzet, stând ţeapăn în faţa mea, mi-a

strâns îiică o dată mâna, oftând:

— Slavă Domnuluidea eşti, că eşti, că eşti…

După care, domnul director şcolar a exclamat:

— Ce ţi-a venit, domnule, ce ţi-a venit, ce ţi-a venit aşa deodată?

În fine, după ce m-am lăsat cu fundul pe laviţă, deoarece nu mă mai ţineau picioarele, S-aii aşezat cu toţii în jurul meu şi domnul Banzet a început:

— Scumpul meu băiat, nici nu ştii câtă bătaie de cap am avut până să te găsim, da, a trebuit să angajăm o trăsură; picioarele mele sunt zdruncinate de atâta hurducat, iar genunchii ca de gelatină, da, fiul meu drag şi scump. Numai Dumnezeu ştie ce anume te-a îndrumat să dispari în chip atât de neaşteptat, şi mulţumeşte-i, te rog, domnului director, aici de faţă, pentru faptul de a ne fi condus pe urma cea bună, şi dumnealui de colo, din pragul uşii, hangiul de pe colina orăşelului nostru, care te-a văzut, scumpul meu prieten, alergând pe şoseaua ce tăia crângul de la poalele dealului. În toate satele am întrebat de dumneata, şi câte nu ne-a fost dat să auzim din gura oamenilor: „Păi da, zăpăcitul a gonit pe aici azi după-amiază, aşa cum goneşte cizmarul când se întoarce de la iarmaroc ca să nu-l prindă muşteriii”. Întocmai aşa au spus…

Hai, nu mai plânge, o mângâia domhul Banzet pe drăgălaşa Markéta care nu mai contenea să plângă cu suspine şi printre sughiţuri să spună:

„Toate s-au sfârşit cu bine, şi cu ajutorul Domnului o să fie iar bine… dea Domnul!…”

Da, scumpul meu domn Tenkrát, dumneata nu-ţi poţi închipui prin câte a trecut biata mea fiică, Markéta. De îndată ce a auzit cât dumitale ţi-a dat prin minte să ieşi din oraş cu pas grăbit, servitoarea noastră a trebuit să dea

fugă imediat la farmacie după oţet. Aromat, cu care i-am frecat tâmplele până când şi-a revenit, şi care crezi dumneata că au fost primele ei cuvinte după ce am readus-o în simţiri:

„Eu... eu l-am văzut în leşin... pe... pe domnul Tenkrát...”

Da, aşa a spus* şi nu ne-a mai lăsat în pace până n-am luat-o cu noi în trăsură:

„Trebuie să fiu de faţă, a spus ea (ei hai, fetiţo, nu mai roşi) atunci când, cu ajutorul lui Dumnezeu, îl vom găsi pe domnul Tenkrát viu şi nevătămat, căci de trăit trăieşte, fiindcă aşa îmi spune mie inima mea”...

Da, scumpul meu prieten, atât de poetic s-a exprimat mititică, şi în clipa următoare am pornit la drum şi iată, te-am regăsit, scumpul nostru pacient... Cum? Zici că eşti sănătos?... De asta nu ne îndoim – şi ne bucurăm, scumpul nostru domn Tenkrát, că te-am găsit vesel la un pahar de bere, cu faţa îngsudurată, şi că te vom duce frumuşel înapoi acasă... Căluţii o să tropăie din copitele lor potcovite, iar noi, împreună cu scumpul nostru coleg, o să plecăm înapoi spre casă, mulţumiţi şi fericiţi că pacientul... Qum? Ne-ai mai spus o dată că eşti sănătos? O, da, desigur, de altfel eu nici nu pretind că eşti bolnav, dar, mă rog, îţi place să fii îngândurat, şi în această îngândurare, frământat de cine ştie ce necaz, nici nu ţi-ai dat seama că te îndepărtezi de oraşul nostru drag. Da, ai mers mereu înainte, uitând de tot ce se petrece în jurul dumitale, nu-i aşa, domnule director?

— Da, a răspuns acesta, numai aşa poate fi explicată întreaga atitudine a domnului Tenkraţ.

— Da, s-a grăbit să intervină domnul Banzet, abordând o mină ce trăda oarecum descumpănirea – am făcut o mare prostie. Da, o mare prostie. Nu trebuia ş-o luăm cu v noi pe Markéta, căci mâine dimineaţă o să

vuiască tot oraşul că Markéta a plecat să-l caute pe domnul Tenkrát, da, scumpul meu, că a plecat să te caute pe dumneata, şi faptul în sine va părea suspect, iar bârfelile...

— Cărora eu le voi pune capăt într-un mod radical, i-am curmat vorba domnului Banzet „pe un ton foarte energic.

— Cum? Dumneata ai vrea?... a exclamat bucuros domnul Banzet. Aţi auzit, domnule director, Markéta...

Şi până să mă dezmeticesc, Markéta zăcea în braţele mele, plângând de fericire.

— Şi dumneata ce-ai făcut? Am întrebat eu.

Domnul Tenkrát s-a ridicat de pe canapea şi, furios la culme, începu să bată odaia în lung şi-n lat, ştergându-şi sudoarea de pe frunte.

— Eu, mi-a răspuns după un timp de tăcere, m-am lăsat condus-ca un mieluşel şi instalat în trăsură, unde stăteam ca o stană de piatră, având pe umeri căpşorul drăgălaşei Markéta, pe un genunchi mâna protectoare a domnului Banzet, iar pe celălalt mâna mângâietoare a domnului director şcolar, gest prin care amândoi îşi dădeau în vileag bucuria lor neţărmurită, în timp ce eu îmi frământam mintea întrebându-mă cum să procedez ca să pot scăpa din această împresurare.

Trăsura aluneca repede pe şoseaua dreaptă şi nu-şi încetini viteză decât atunci când începu să urce în pantă, moment folosit de mine pentru a mă încumeta la o faptă cutezătoare. Scuturându-mă din răsputeri, cu o forţă de leu, m-am descotorosit de drăgălaşa Marketa, de domnul Banzet şi de directorul şcolii şi, scoţând din ţâţâni portiera trăsurii, am dispărut, printr-un salt uriaş, în pădure şi am rupt-o la fugă spre adâncul ei, alergând mereu înainte, fără să mai ţin seama de strigătele ce mă urmăreau.

Auzeam în spatele meu: „Prindeţi-l! Ajutor! Puneţi

mâna pe El! Pentru numele lui Dumnezeu, prindeţi-l!” Iar eu goneam în bezna umbrelor nocturne, printre tufişuri şi hăţişuri, croindu-mi drum mereu înainte, în dorinţa mea oarbă de a mă salva…

Celelalte întâmplări le ştiţi, poate, bunul meu prieten! V-am mai povestit cum, spre dimineaţă, am adormit într-un luminiş şi, după ce a răsărit soarele, am mers mai departe prin pădure, îndreptându-mă spre satul cel mai apropiat, de unde mai erau până la gară doar trei sferturi de oră de drum. După-amiază, la orele şase, mă aflam la Praga… Şi cu asta am încheiat istorisirea mea, iar acum. ne putem duce undeva să ne împrospătăm forţele, căci Amintirea celor păţite de mine în ultimele zile. Are darul fă mă scoată din sărite şi să mă facă să devin plăpând…

Ne-am dus» deci, şi ne-am înfundat într-o vinărie şi, la despărţire, domnul Tenkrát mi-a făgăduit, să-mi facă o nouă vizită, a doua zi…

X

CAfă STROFA

În ziua următoare însă domnul Tenkrát n-a mai venit: Pe urmă a trecut o săptămână încheiată de lă ultima noastră convorbire şi dumnealui tot nu s-a ţinut de cuvânt cu vizita pe care mi-o promisese.

Aşa stând lucrurile, vrând să mă conving dacă nu cumva s-a îmbolnăvit, m-am dus eu să-i fac o vizită şi, spre marea mea uimire, gazda lui mi-a furnizat o ştire uluitoare:

— Sunt exact cinci zile, a început proprietăreasa, de când domnul Tenkrát mi-a plătit chiria pe o lună înainte, după care a plecat cu un domn mai în vârstă, spunându-mi să închiriez liniştită camera altcuiva, căci el cu? Greu se va mai întoarce vreodată la Praga. Poftiţi să vedeţi, e o cameră frumoasă, luminoasă, intrarea separată, cheia imobilului la dispoziţia dumneavoastră…

— Iertaţi-mă că vă întrerup, i-am curmat eu vorba, dar nu ştiţi cumva cum îl chema pe domnul acela cu care a plecat?

— Un moment, staţi să-mi aduc aminte. Era un nume tare ciudat. Îmi stă pe limbă… Îndată vi-l spun… Domnul acela s-a luat la harţă cu domnul Tenkrát şi, la un moment dat, domnul Tenkrát a izbucnit în gura mare, spunând:

„Bine, atunci facă-se fda Domnidni”… Stagi puţin să-mi aduc aminte cum îl chema pe domnul acela… Da, acum îmi amintesc, îl chema ca pe cârciumarul de peste drum de tribunal, când mai locuiam încă la Nusle şi ne duceam la el după bere: Banzet îl chema, aşa-i spunea domnul Tenkrát: Domnule Banset 1 Dar să na vă îndiipiiti, liante Amin, că en trag eu urechea şi ascult am spatele iaşii, nu, dumnealor «hfiu certat şi au răcnit de s-a auzit jrfnă în stradă, dar când – au plecat, aveau anândw oda roşii, de parcă ar fi plâns… Cameca, să ştiţi, e frumoasă, luminoasă, intrarea separată, cheia imofcöriui la dispoziţia dumneavoastră, dacă doriţi s-o vedeţi, poftiţi, cu cea mai mare plăcere…

Au mai trecut de atunci alte patru săptămâni de când domnul Tenkrát n-a mai dat nici xm semn de viaţă. Dar iatfi că, într-o bună zi, odată cu poşta obişnuită, am primit următorul anunţ;

MARKÉTA BANZETOVA

Şi

JAN TENKRÁT Îşi permit să aducă la cunoştinţă unirea lor prin sfânta cununie a cărei binecuvântare a fost săvârşită în ziua de 18 august la biserica Sfintei Fecioare din oraşul N…

Sper că nu e cazul să mai adaug nimic, orice comentariu fiind de prisos… Şi cu asta tacfcei, aducândnnmi mereu aminte de zâmbetul trist al domnului Tenkrát, al acestui biet om, care poate servi drept prototip

al *adevăratului caracter slăv*…

REVELIONUL ABST – inenţ ILOR

Nu ştiu cum se face că preşedintele asociaţiei abstinenţilor Voráček, vicepreşedintele ei Beck şi secretarul Mašek luaseră hotărârea să serbeze şi ei Revelionul, fireşte, într-un mod foarte demn, aşa cum impun interesele şi semnificaţia acestei asociaţii. Mai târziu s-a povestit că se făcuse un apel direct la toţi membrii societăţii, cerându-li-se să iasă în stradă şi să propovăduiască nobila idee a mişcării abstinenţilor.

Astăzi, ce-i drept, membrii asociaţiei tăgăduiesc acest lucru, dar în procesul-verbal al poliţiei, întocmit cu cei trei abstinenţi la direcţia generală, stă scris, negru pe alb, că incriminaţii declară textual că, animaţi de nobilă dorinţă de a răspândi ideile lor pur nealcoolice, au ieşit seara în stradă, pentru ca în decursul întregii nopţi de Revelion să fie apostolii unui asemenea slogan de culturalizare în masă, cum e abstinenţa alcoolică.

De aceea, chiar din clipa în care au teşit fen stradă, domnul preşedinte Voráček l-a acostat, cu toată gravitatea, pe cel mai apropiat gardian de poliţie, cerându-i să fie atât de amabil şi să-i spună unde i-ar putea găsi pe beţivii cei mai înrăiţi. Asta se întâmplă pe la orele şase seara.

Gardianul s-a uitat la el dispreţuitor şi i-a spus:

— Mă miră că nu vă e ruşine să vă îmbătaţi criţă, de dimineaţa.

— Vă rog să-mi permiteţi, dar eu…

— R Nu permit nimic, o singură vorbă dacă mai aud, mergeţi cu mine.

— În cazul ăsta vă mulţumesc.

— Vă spun pentru. Ultima oară, băgaţi-vă minţile în cap., k

Aşa stând lucrurile, abstinenţii noştri porniră mai departe întristaţi, iar în colţul străzii Žitná surprinseră doi

bărbaţi care, împleticindu-se, se îndreptau spre centrul oraşului. Secretarului îi veni ideea că indivizii se duceau de bună seamă undeva într-un bârlog al alcoolismului, şi propuse să meargă după ei”.

Nu merse a însă prea mult pe urmele lor, căci cei doi băgaseră de seamă că sunt urmăriţi şi o rupseră la fugă, nu însă înainte de a se descotorosi de un pachet oarecare.

Răsucind din cap, domnul Beck deschise pachetul şi descoperi în el două perechi de ghete. Între timp se adunase în jurul lor o mulţime de oameni şi un bărbat înalt şi uscăţiv îl apucă cu o mână pe Domnul Beck de guler, cu cealaltă îl ameninţa agitându-i-o prin faţa ochilor şi, în Acest timp, răcnea cât îl ţineau bojocii că, de dumnealor bogătanii au cu ce se încălţa, în timp ce săracii, în iarna asta cruntă...

Pe urmă, domnul Mašek auzi o altă voce strigând:

— Atinge-l la moacă!

Şi, pe cât se pare, acesta fusese un fel de semnal, mai bine zis un ordin de atac împotriva celor trei apostoli, care se retraseră la iuţeală spre şirul de case ce străjuia strada şi, în sfârşit, o luară la fugă, adăpostindu-se curând într-o dugheană al cărei proprietar încuie cu bunăvoinţă uşa după ce fugarii noştri se strecurară înăuntru.

Pentru orice eventualitate, negustorul îi întrebă cu ce ar putea să-i servească până când gardianul public avea să-i împrăştie pe turbulenţi.

Cei trei îşi rotiră privirile în jur şi, îngroziţi, constatară că dugheana era plină de mici butoiaşe de pe ale căror etichete rânjeau spre ei nişte inscripţii înfiorătoare „Adio mamă cu rom. \JSecărică ca tom Şiiboviţă I-a Şiiboviţă a II-a” v şi toate astea îi împresurau din toate părţile.

— Ceva fără alcool fafannri deodată domnul Masek, în calitatea sa de secretar.

— De cinci sau de zece? Înteebă» cu zâmbetul pe buze proprietami debitului de faiueuxi spirtoase:

— Păi, de zecev răspunse prompt domno! Mašek.

Patronul ne-a umplut tuturor psdwreie – noi le-am dat repede pe iar ctomnul Vorácdk, preşediniele, fu primul care îşi manifestă o anumită îndoială» IMrebând dacă băutura eu pricina nu conţinea cumva şi o mică docă de alcool.

— Cum poate să vă treacă prin minte aşa ceva? ripostă intrigai patronul – cum adică alcool? Asta nu e decât adevărata kontuotvka pofioceză I

— Nu te supăra, domnale exrciiumtar, dar asta-i ticăloşie…

— Ce ticăloşie; beţivanilor, vă tăvăliţi cât îi zfrirea de mare prin toate bombele, de se ţin oamenii după voi şi acum sunteţi paşi pe tărăboi. Frumos aţi început domniile voastre acest Revelion, afară cu voi!

Ţi împinse în stradă unde, între timp, mulţimea se risipise.

Preşedintele asociaţiei abstinenţilor se împletici pe tro tuarul din faţa debitului de băuturi spirtoase tocmai în clipa în care prin preajma lui trecea un domn cu o doamnă… de braţ.

Şi-l auzi pe domnul cu pricina spunând:

— Vezi, Nina* beţivul ăsta e mi oarecare domn Voráček, de la secţia miâia a băncii noastre. Înarate era un *om* atât de cumsecade şi la locul lui, şi-acum se comportă atât de dezgustător.

— Nu vă supăraţi» săimată domn» i se adresă speriat domnul Voráček, apropiindu-se de el. A, vă rog să bfoevoiţi a mă scuza, domnule director, dar k» mijloc e o gravi eroare; strădania noastră, adică a mea şi a prietenilor tí-ĕi, alei de faţă, e, dimpotrivă aceea de a răspândi pretutindeni ideile mişcării abstinenţilor, mai cu seamă în această să în

care oamegă interpretează greşit serbarea Revelionului

Gardianul care cu puţin timp în urmă în aprăştiase mulţimea de oameni din faţa debitului de băuturi spirtoase se apropie de-dbmnul Voráfek ţi rosti pe un ton a pro:

— Vă urmăresc pe toi trei de mai multă vreme şi óbserv că nu sunteţi oameni de înţeles. Vă cer pentru ultima oară să nu vă mai legaţi de nimeni pe stradă că, de mţ, a să vă treziţi din beţie la secţie, pe un pat de stindiorii.

O luară din ke câteşitrei, ca nişte curci plouate, fără să mai sufle o vorbă L Ceva mai încolo, domnul Vor áček le explică prietenilor săi că, într-adevăr, la mijloce o eroare cumpetă, căci dominii director i-a spus că se poate de limpede gardianului, referindu-se, desigur, la persoana lui:

— E bine făcut *i* lferseră aşa un tisiipy şi, când trecură de colţul străzii, kontaştoka începo să Ů se urce la cap; şi se apucară toţi trei de penneştx, aamnlindu şi de nişte erori judiciare, ba chiar de nişte crinse săvârşite de justiţie, când, deodată, de după colţ răzbiră până la ei acordările unei armonici» revărsându-se ca o cascadă dintr-un restaurant din apropiere.

— Aici e unul din bârtogurile acelea îngrozitoare pe care noi vrem să fie stârpim, spuse secretarul Mašek; trebuie să le explicăm, cu mirttă băgare de seamă, cum staň lucrurile, cum, din pricina alcoolului, oamenii aceştia devin, încetul cu încetu’ nişte anim ale.

Intrară deci în local şi, după ce comandară câteva sticle cu sifon, îţi aruncară privirile în jurul lor. Două-tr ei femei, fă privinţa cărora rei formară numaidecât o impresie o proastă, stăteau tolănite în braţele a doi flăcăi ce arătau întocmai aşa cum suna textul cântecului pe care întreaga cârciumă îl cânta în cor:

Se duc acolo filfizoni nepieptănaţi

Când adunarea termină de cântat, domnul Mašek se

ridică brusc în picioare şi, cu o voce puternică şi fermă, susţinută temeinic de amintita kontuşovka, începu:

— Nu vă supăraţi, oameni buni, dar, de fapt, voi sunteţi nişte animale.

Dacă ar fi să considerăm situaţia în linii mari, domnul Mašek avea dreptate, căci în cazul în care cei trei abstinenţi ar fi fost aruncaţi într-o cuşcă cu fiare, la un circ roman, n-ar fi arătat aşa cum arătau după cele câteva clipe petrecute aici în calitate de apostoli ai abstinenţei alcoolice.

Fără pălării, tu hainele sfâşiate ca după o luptă cu urşii, cu obrajii tumefiaţi, şi zdruncinaţi de gloriosul şi involuntarul zbor din cârciuma cu pricina, o luară la fugă în susul străzii şi se refugiară într-un alt local, ca să-şi aranjeze. Un pic toaleta. Găsiră acolo o societate asemănătoare celei din urmă cu câteva clipe şi, de teamă să n-o păţească iar din pricina nobilei şi înălţătoarei lor strădanii, la întrebarea ospătarului cu ce-Lpoate servi, răspunseră toţi trei în cor să li se aducă, de pildă, bere.

Ospătarul, un flăcău frumos şi bine legat, cu o musculatură impresionantă, se sfătui un timp cu patronul localului, care veni apoi la masa lor şi le spuse că nu le poate oferi nimic, întrucât sunt bine făcuţi.

— La mijloc e o eroare, replică domnul Mašek, grăbindu-se jsă-şi expună din nou nobilele sale principii: Strădania noastră, adică a mea şi a prietenilor mei, aici de faţă, este de a răspândi pretutindeni ideile înălţătoare ale mişcării abstinenţilor, mai cu seamă în această zi când

(omenirea…

274

T

Dar n-apucă să-şi rostească gândul până la capăt, deoarece cârciumarul îl şi înşfăcase de guler şi, trăgându-l spre uşă, îi spuse:

— Caută să fii cât mai repede afară! N-am niciun chef să-mi strice mie cineva mustăria tocmai irk seara asta!...

După ce-i azvârli în stradă pe domnul Mašek, patronul se întoar se şi-l luă în primire pe domnul Beck, scoţându-l din cârciumă în chip asemănător. Pe urmă, însoţit de vânjosul chelner, se duseră împreună să-l găbjească pe domnul Voráček, preşedintele asociaţiei abstinenţilor, care între timp spălase, puţină, adăpostindu-se în bucătărie, unde, cu mâinile împreunate în faţa lor, ţipa ca din griră de şarpe:

— Domnilor, asta e o crimă, o crimă justiţiară.

Mă rog, s-ar putea să fie aşa, dar, categoric, după ce 8-au văzut afară, aşa cum ştim, şi, pe deasupra, la. Starea aceea deplorabilă, n-ar mai fi trebuit să se ducă la direcţia poliţiei, şi-acolo, cu feţele umflate, fără gulere la haine, cu vestele şi cu paltoanele sfâşiate, să vorbéască unul peste altul, încercând să-i demonstreze inspectorului de serviciu că ei sunt animaţi de un nobil ideal.

— Strădania noastră este aceea de a răspândi pretutindeni ideea nobilă şi înălţătoare a mişcării abstinenţilor, căci noi suntem apostoli ai unei noi culturi.

Drept care, inspectorul de poliţie rosti acel nobil şi înălţător cuvânt, adresându-se gardianului de serviciu:

— Bagă-i pe toţi trei după gratii, să tragă un pui de somn şi să se trezească.

...

Şi uşa celulei se deschise-şi iar se închise. Aşa se încheie marea tragedie a apostolatului, şi foarte înduioşătoare fu situaţia când, în toiul veselei şi furtunoasei nopţi a Revelionului, domnul Voráček, preşedintele asociaţiei abstinenţilor, se trezi pe scândura priciului, şi cu ploşniţele

Pe care le strivise în sonn pândă pe peretele celulei următoaréfte: „Nimeni nu *e* profet fă ţara ten”. Şi a avut

dreptate. Pe lângă toate suferinţele, la o săptămână diipá acea noapte de peenia A, primiră, toţi trei, din partea asociaţiei abstinmţâor, eşe o scrisoare în oare fi se comunica foarte succint că, pentru încălcarea statutului, sunt excluşi din asociaţie pentru totdeauna.

Să totuşi, în statut nu se pomeneşte nimic despre feantuşovka, despre încăierări sau despre priciul din celuia poliţiei.

*

O

*

LEUL ÎNCHIS

Ungurul Josef Oerók era plutonier major la regimentul nostru de infanterişti honvezi din Košiře. În compania noastră eram din toate naţiile: slovaci, polone», cehi, români, maghiari, ucraineni şi aţiva ţigani. Şi peste toate aceste noroade domnea, cu rmna sa de fier, majurul Josef Oerok, născocind mereu tot soiul de noi blesteme şi sudălmi şi folosind tot felul de şiretlicuri spre a aduce trupă în cele mai neplăcute situaţii şi a băga spaima şi descumpănirea în bieţii ostaşi.

Acest bărbat se străduia din răsputeri să fie uift Ů? Toată lumea, ceea ce, de altfel, izfcurtea, până la urmă, întru totul. De îndată ce obţinea un succes în sensul dorit, ştiind foarte bine că avea ta faţa sa numai duşmani, nu se prefăcea câtuşi de puţin că n-ar fi conştient de acest lucru.

În *fiecare* duminică obişnuia să íacă aşa-numita „mundírviztrăr” şi indiferent cine ar fi fost: slovaci, polonezi, cehi, români, maghiari, ucraineni sau ţigani, toate aceste naţii n-aveau voie să părăsească duminică după-amiaza cazarmă. Unuia îi 4 ipsea un nasture de la tunică, altul îi avea pe toţi» dar grijuliul Josef Oerök nutrea întotdeauna teama că pe drum aceşti nasturi s-ar putea rupe. Altul n-avea nasturii lustruiţi potrivit regulamentului,

sau, invers, îi lustfiiise prea tare.

— Nu, porumbelule, nu pleci nicăieri, obişnuia să spună Josef Oerök, trăgând de nasturi, uite, netrebnicule, doi au şi rămas în mâna mea. Şi tu, flăcăule, ha, tu eşti atât de dezordonat, încât în următoarea bătălie te bag în primfeie rânduri, ca să cazi cel dintâi. Dar stai, ce tot vorbesc eu aici, blestematule, nu, nu te bag în primele rânduri, nu de alta, dar inamicului i-ar fi ruşine să tragă într-un neghiob ca tine. Paca te-ar veda cu binoclul, căpitanul inamic ar da imediat ordin să fii cruţat, fiindcă tu nu eşti ostaţ de vreme ce nu ai nasturii în ordine. Uite, şi tu, porumbelule, am apucat alt nasture, şi iar am rămas cu el în mină.

Într-o zi, îi rămaseră *în* mână nasturii întregii companii, cu excepţia nasturilor de la tunica ţiganului Gučka.

— Ei, fir-ai tu să fii de ţigan, striga Oerök furios, căznindu-se, în zadar, sări smulgă nastuţii; mi se pare mie, ticălosule, că vei fi singurul care va teşi azi după-amiază din cazarmă. Ai tu aţa ta ori ai cumpărat-o din banii statului? Ori te pomeneşti că faci risipă... Da ia stai, netrebnicule, ce văd eu aici? Ţi-ai prins nasturii de tunică, legându-i cu sârmă, şi în felul ăsta ai înţepat cu sârmă postavul statului. *Baszom Az anyat a Kristus Mariat, az Irtenet, baszom a tégedet, te Vagy bute és en a Kristus*

Mariat baszorn a csúnyat! * Dumnezeule Iisuse Hristoase, ŞI vezi pe boul ăsta, pe tâlharul ăsta ticălos şi mârşav!?!

Şi înălţându-şi de durere privirea spre cer, Josef Oerök rosti cu căinţă, apucându-l pe ţigan de ureche:

— Dumnezeule din ceruri, Tu care pe toate le vezi şi-l vezi şi pe acest infanterist afurisit, Tu te-ai milostivit, în faţa ticăloşiei lui şi, în bunătatea Ta fără «de margini, nu l-ai strivit încă pe acest vierme hidos. De aceea sunt sigur

că-mi vei îngădui să-i dau acestui mizerabil şase ore de carceră, să se facă, nemernicul, mai negru decât l-a făcut ţiganca de maică-sa!

Duminica următoare, înainte de a se da voie ostaşilor să iasă la plimbare, Josef Oerok găsi cu cale să controleze bocancii întregii companii, să vadă dacă în fiecare talpă sunt bătuţi, potrivit regulamentului, câte treizeci şi doi de pureci.

— Da, scumpişorii mei, se adresă el companiei, cum văd pe ziua de azi sunteţi iar consemnaţi în cazarmă. Altă dată, când o să mai bateţi-purecii în tălpile bocancilor, să veniţi să întrebaţi cât de adânc aveţi voié să-i bateţi, şi câţi anume vă este îngăduit să bateţi. Întrucât data trecută în timpul „mundirvizitei”, ca mamă bună ce vă sunt, v-am dat peste gură cu bocancii, fiindcă n-aveaţi ořte 32 de pureci în fiecare talpă, azi văd că aveţi cel puţin 33. Cu alte cuvinte, cu cât mai mulţi, cu atât mai bine… Aşa vă închipuiţi voi, ticăloşilor. Ašta e valabil* la găluşte, bă, ţărănoi neciopliţi, nu la pureci. Cu cât mai mulţi, cu atât mai rău pentru voi, dromaderilor! *Az abbadta*. Şi dacă tot nu vă dau voie să părăsiţi cazarmă, o să vă distraţi, scobind frumuşel toţi purecii, până vă rămâne talpa curată, ca-n

* înjurătură de toţi sfinţii (maghiară).

Palmă/şi pe urmă o să bateţi iar în ea cuvenita cantitate de pureci; potrivit regulamentului. Precum vedeţi, nătărăilor, eu nu mă aleg cu nimic din povestea asta, aşa că o să mă uit la voi cum munciţi şi, ca – să-mi treacă de urât, o să trimit să mi se aducă un litru de vin şi, în felul ăsta, o să-mi pară după-amiaza mai scurtă… Şi dacă e azi o zi atât de fierbinte, pe chestia asta voi nu trebuie să vă necăjiţi, căci vorba ceea, mama companiei şi tăticul vostru Josef Oerók o să aibă grijă să se împrospăteze cu câte un păhăruţ de vin la gheaţă.

Consăteanul meu Maroszy o să meargă să-mi aducă vinul, pentru că, dintre voi toţi, acest netrebnic e cea mai cumsecade canalie. Dânsul, dacă nu ştiţi vă spun eu, s-a apropiat cel mai mult de adevăr, căci ticălosul a bătut în fiecare dintre tălpile bocancilor câte 33 de pureci.

Iar tăticul Oerok mai era mamă bună a companiei şi prin aceea că hăituia ostaşii pe câmpul de exerciţii aşa cum hăituieşte leul, în junglă, sfioasele antilope.

Intreága companie tremura în faţa lui, iar el ţinea trupa într-o permanentă stare de înfiorare, aşa cum. Înfiorează vântul frunzele plopului tremurător.

Vocea lui aducea cu răcnetul leului în faţa căruia se cutremură până şi cămilele, cum el însuşi binevoise să spună o dată, aşa, ca într-o doară, după ce dăduse trupei, pe câmpul de instrucţie, comanda *„runt”*.

În asemenea momente de repaus, îi învăţa pe ostaşi, ce-i drept cu multă gingăşie şi sensibilitate, să preţuţască aceste clipe de răgaz şi de sufletească mulţumire, căci de îndată ce îşi va rosti fraza până la capăt, vor începe iar să facă exerciţii până la istovire, ca să-şi aducă, în sfârşit, Pe loc. repaus (germ.).

Aminte că nu se află îngenuncheaţi în faţa altarului, ci execută „Klüt” * pe câmpul de instrucţie.

Şi din nou se auzeau comenzile sale tunătoare: Kniet Auf **! Kniet! Aufi Kmet! Auf l Nieder T** Auf! Kniet! Auf f

Dar iată că, într-o bună zi, phitonierul-major Josef Oerök fu făchis.

Leul se îmbătase. Şi se îmbătase criţă, aşa cum ştio să se îmbete ungurii. Venise la cazarmă fără chipki, cttind un cântec despre o frumoasă cârciumăreasă de dincolo de Satu Mare, care le furase unor precupeţi ceasornicele din buzunar, *iar* aceştia, furioşi la culme, o aruncaseră pe frumoasa cârciumăreasă în ghearele lupilor.

Şi pe urmă mai cânta că ceasornicele cu pricina le

furase el împreună cu frumoasa cârciumăreasă. Povestea începuse să capete o întorsătură neplăcută pentru atmosferă austeră a cazărmii.

Pe urmă ieşi în curte domnul căpitan. Tăticul Oerök trece pe lângă el, nu-l salută şi continuă să cânte că povestea nu s-a întâmplat dincolo de Satu Mare, că, de fapt, nu s-a întâmplat nicăieri, iar pe frumoasa cârciumăreasă n-a aruncat-o nimeni la lupi.

— Cu respect vă raportez, i se adresă el căpitanului – nu ştiţi cumva cum a fost, de fapt, cu frumoasa aceea... cârciumăreasă?

S-a ales pe chestia asta cu treizeci de zile de arest *„Zimmerarest” szombaarest*

În fiecare dimineaţă, când majurul Oerök se afla încuiat aşa cum scrie la carte în camera sa de pe coridorul cazăr

— Ghemuit (germ.).

„Drepţi (germ.).

...Culcat (germ:).

* * ** Arest de cameră (germ. şi maghiară);

Mii, „ştabßfirerul” primea ořdímil să se uite, din când în când, dacă nu cumva tăticul companiei izbutise să se strecoare pe fereastră afară...

Era într-o splendidă după-amiază de duminică. Soldaţii tocmai se pregăteau să iasă la obişnuita plimbare duminicală, când „stabsfirerul” ciocăni la uşa tăticului Oerök şi-l întrebă prieteneşte:

— Josef, eşti aici?

— Aici l se auzi dinăuntru glasul deznădăjduit al majurului Oerok, aici sunt, frăţioare

— N-o ştergi pe fereastră?

— N-o şterg, frăţioare I

— Bine, peste puţin timp vin iar să te întreb!

Leul închis!...

— Da’ ce-i cu voi, băieţi?! îi întrebă mirat ofiţerul de serviciu pe ostaşii companiei lui Oerăk, voi nu vă duceţi azi la plimbare?

— Nu, răspunse unul dintre caporali Raportez supus că am rămas orfani şi suntem îndureraţi

Ofiţerul se îndepărtă clătinând diá cap, cu îngrijorare, uimit de această ciudată dragoste, iar la mijlocul clădiri) regimentului, în dreptul încăperii în care era închis majurul Josef Oerók, nu mai rămăseseră decât ostaşii companiei sale.

Oerók se uită pe fereastră afară şi, de furie, leului închis i se zbârleşte mustaţa.

Deodată, din spatele uşii se aude iar vocea „stabsfirerului”.

— Josef, eşti aici?

— Aici, frăţioare»

I

— N-o ştergi pe fereastră!

— N-o şterg!

— Bine, peste puţin timp vin iar să te întreb.

Şi stă un timp tăticul Oerok, şi îşi răsuceşte mustaţa, şi iar înjură şi blestemă tot ce-i viu pe această lume. Şi din nou aude cunoscutul glas:

— Josef, eşti aici?

— Aici sunt, frăţioare!

Bine, peste puţin timp vin iar să te întreb!

Şi ostaşii companiei se apropie şi ei, încet, unul câte unul şi ciocănind la uşa tăticului lor întreabă:

— Josef, eşti aici?

Din spatele uşii se aud tunete şi fulgere – înjurăturile cele mai cumplite.

Un timp se aşternu o linişte desăvârşită; apoi se apropie de uşă slovacul Gombiška.

Bătu grav şi rosti cu toată claritatea:

— S-aude, Jožko? Eşti înstintru?

Şi după el slovacii Mahula, Opinko, Zubrita ciocănesc unul câte unul în uşă şi strigă: /

— S-aude, Jožko? Eşti înăuntru?

Leul închis izbucni într-o cascadă de sudălmi şi, în acelaşi timp, se auzea cum dă cu scaunele de pământ şi răcneşte în culmea disperării:

— Pe toţi o să vă închid! Pe toţi, ticăloşilor!

Apoi, deodată, amuţi. Dar nu amuţise bine, când nemţii Schlosser şi Gräber izbiră cu pumnii în uşa lui şi-l întrebară cu glas duios:

— Sept, bast du drin?**

— Năsturel (slovacă).

** Josefică, eşti aici? (germ.).

Pe urmă veniră pe rând ror anii, ucrainenii, polonezii şi cehii.

— Josef, eşti aici?

Majurul Oerök niť mai cea putere să înjure, şi striga doar, neputincios, cu o voce gâtuită:

— Ticăloşilor, Dumnezeu o să vă pedepsească, iar eu o să vă bag la răcoare!

În cele din urmă veni şi ţiganul Gučko şi, bătând la uşă, rosti cu un glas normal, în dialectul lui sâsâit:

— Cu sfială, vă rog frumoş, spuneţi dom şef Joşef, sunteţi înăuntru?

— Ah, bestie, strigă furios tăticul companiei, închipuieşte-ţi că eşti la carceră!

Pe neaşteptate, majurul Oerök recunoscu glasul „stabsfirerului” *...

— Josef, eşti aici?

— Aici sunt, frăţioare, răspunse sărmanul leu închis.

— Bine, frăţioare, atunci rămâi unde eşti, îi spuse stábsfirerul”, cu gingăşie, că eu n-am cum să te ajut 1

Şi se îndepărtă. Iar după el ieşi şi compania, să se

plimbe în oraş.

Şi când se făcu de miezul nopţii, se întoarse la cazarmă şi ţiganul Gučko, care obţinuse permisia de a se înapia după ora obişnuită. Şi cum trecea pe lângă uşa odăii majurului închis, ciocăni frumos, de-l trezi pe tăticul companiei din somnul cel mai dulce:

— Ce e? se auzi din spatele uşii.

— Cu sfială, vă rog frumoş, spuneţi dom şef Joşef, ştnteţi înăuntru?

Nici până azi nu sunt în stare, cei de la cazarmă, să priceapă ce i-ai-venit plutonierului major Josef Oerök să spargă la miezul nopţii uşa odăii sale».

ÎN *FABCUH* HAVLÍČEK... I

Pictorul Josef Pavlousek, potrivit inscripţiei de pe firmă agăţată de uşă, *colorist*, în rest însă un simplu zugrav de locuinţe, care mai toată săptămâna duhneşte a. clei, îşi făcea toaleta de rigoare, căci era în după-amiaza sfintei sărbători a înălţării mântuitorului şi, pe deasupra, mai aştepta şi oaspeţi.

Soţia lui, Maria, o femeie bine rotunjită şi cam din T topor, arunca. Zoaiele în closet, ceea ce făcea numai la marile sărbători, căci înzilele de lucru turna mizefia în chiuvetă de scurgere a apei curente, şi pe chestia asta era în ceartă cu vecinul ei, un pensionar, care însă de sărbători pleca întotdeauna de acasă şi nu se mai întorcea decât seara târziu.

Cumnata domnului Pavlousek, domnişoara Brejehovă, în vârstă de treizeci de ani, îşi pusese la uscat mănuşile albe pe o sfoară întinsă deasupra maşinii de gătit şi, privind la ele cu expresia eternului sentimentalism pe chipu-i veşnic palid, cânta încet cu glasul ei nesuferit:

„Vino Jane-n zbor că mi-e tare *dor*...”

Zugravul Pavlousek, care tocmai se bărbierea, lăsă

briciul pe masa de bucătărie, unde-şi pregătise mai dinainte pleptănul şi peria de haine, şi îi spuse zâmbind:

— Stai liniştită, fetiţa, că-ţi stingi tu dorul. Nu-i nevoie să miorlăi, că Jan al tău o să vină. De altfel, îţi spun...

Şi, neştiind ce să-i spună, zâmbi din nou şi repetă:

— Jan al tău a să vină)

Între timp, nevasta zugravului se întorsese cu hârdăul solit şi începu să se gătească sărbătoreşte cu acea lipsă. Se gust, caracteristică unei anumite pături a populaţiei

— Culorile trebuie să ţipe sănătos, era principiul zugravului Paviousek, iar culorile de pe rochiile soţiei sale nu ţipau, ci răcneau în adevăratul sens al cuvântului.

Cumnata îndrăgea culoarea albastră şi rochia ei preferată, fireşte de culoare albastră, o costas destule jertfe, deoarece sora ei, doamna Pavlouskovă, o pălmuise din această pricină, nu de alta, dar dumneaei îşi dorea ca şi firava surioară să poarte o rochie de culoarea roşului ţipător, şi o panglică galbenă atârnată de-a lungul fustei.

Iată de ce se stârni şi acum o vijelioasă furtună, în clipa în care domnişoara Brejehovă îşi pusese pe ea amintita rochie de culoare albastră.

— Iar vrei să faci pe măscăriciul şi să arăţi ca o sorcovă?!? izbucni doamna Pavlouskovă, în timp ce soţul ei îi prindea, cu un ac cu gămălie, o – fundă roşie chiar acolo unde fusta se întindea mai bine pe fundu-i rptofei.

— În schimb. Tu faci pe nebuna, ripostă furios surioara; dacă te-ar vedea un curcan, şi-ar ieşi imediat din minţi f...

— Atinge-i una pete bot palavragioaicei! îşi îndemnă... oţul doamna Pavlouskovă.

— Mi se pare mie c-o să vă ciomăgesc pe amândouă:

dacă nu încetaţi odată cu cearta voastră aiurită; interveni energic zugravul, poftim de te uită, două guri spurcate tu o săptămână întreagă în faţa lor să se răfuiască şi să se bălăcărească în lege, şi dumnealor le vine tocmai azi, în «I de sărbătoare, să se ia la harţă, de parcă acum le-ar fi dat drumul cineva din lanţ…

— Toată viaţa mi-aţi otrăvit-o, reluă zugravul şi, de furie, scuipă scârbit pe duşumea; mă omor trudind pentru voi, vă scot la plimbare, vă iau în excursii, azi vreau să vă arăt parcul Havliček, şi – voi nu vă astâmpăraţi şi faceţi un tărăboi de-i vine omului să-şi ia lumea în cap, caţe ce sunteţi!

— Tu te omori trudind pentru noi? Í? rânji răutăcios doamna Pavlouskovă; uneori te întorci acasă de la truda ta abia spre dimineaţă, când te dau afară din cârciuma U Fleků. Îl auzi, Mařenka, dumnealui, chipurile, se omoară trudind pentru noi!

Domnişoara Brejehovă nu răspunse, clătină doar din cap şi se duse să bea un pic de apă din cana aflată pe pervazul ferestrei.

— Ce caţe, mormăi pe sub nas zugravul Pavlousek, ducându-se şi el să-şi aprindă luleaua.

Domnişoara Brejehovă aşternu masa cu un şervet mare, apoi scoase din şifonier umbrela ei de soare.

— Eşti atât de leneşă, încât nici nu te mai înduri s-o scoţi şi pe a mea, se răţoi doamna Pavlouskovă la sora ei, ţi-ar. Place numai să trândăveşti şi, cât e ziulica de mare, să mănânci de pomană!…

— Cum adică?!? Vrei poate să spui că eu nu mă duc să cos pe la casele oamenilor, şi că nu aduc niciun ban în casă?!!

— Ce să zic, ai lucrat şi tu o jumătate de an, dar pe urmă cum a fost când mi-ai bolit tot anul? Cine te-a ţinut, şi câţi bani au costat doctorul şi medicamentele!?! Aud?!?

— Dacă aveţi de gând s-o ţineţi tot aşa şi nu mai încetaţi odată cu cearta voastră, să ştiţi că nu mai merg cu voi în parcul Havliček l’interveni furtunos zugravul Pavlousek.

Deodată se auzi un ciocănit în uşă, şi în aceeaşi clipă musafirii pătrunseră în odaie.

Primul era domnul Jan Bousek, Un bărbat de patruzeci de ani cu o chelie fermecătoare, rotunjor ca un butoiaş, un bărbat care a avut în viaţă multe necazuri, ce mai, lovitură după lovitură: a avut o prăvălie, a dat faliment şi pe chestia asta a făcut niţică puşcărie, pe urmă a avut un birou de informaţii, drept care a fost condamnat pentru escrocherie, după aceea a fost servitor, nu se ştie unde, iar acum e voiajor comercial, nu de alta, dar bunul Dumnezeu l-a înzestrat cu un neobişnuit har al vorbirii, şi dumnealui e atât de spiritual, ce mai, un adevărat umorist, şi ştie atâtea bancuri răsuflate, şi se pricepe să povestească asemenea anecdote deocheate, încât e foarte îndrăgit de toţi cunoscuţii săi.

Şi tocmai dumnealui e acel Jan al domnişoarei Brejehovă, care roşeşte toată în timp ce el îi strânge mâna şi-i spune în şoaptă aşa, ca să audă toată lumea, că arată ca o tânără domniţă.

Iar ceilalţi râd curtenitor. E vorba de meşterul măcelar, domnul Kareš, şi de tânăra sa soţie Fáninka, în casa cărora locuieşte domnul Bousek, oameni care întregesc această Kocieţate incultă şi necioplită cu glumele lor grosolane.

Femeile se pupă pe obraji şi se hlizesc ca servitoarele la o petrecere cu dans sau când sunt trimise după bere la cârciuma de peste drum.

— Aşa, aşa, copilaşii mei, rosteşte hâtrul domn Bousek, aşezându-Se cu fundul pe masă. Femeile îl trag jos şi, în chiotele şi râsetele tuturor, domnul Bousek se

rostogoleşte po duşumea cu faţă de masă cu tot.

— Arăt ca un strigoi, spune râzând domnul Bousek şi, înfăşurându-şi trupul burduhănos cu faţa de masă, începe nă grohăie caraghios.

— Grohăitul ăsta păstrează – Pentru peştera din parcul Havliček, îl îndeamnă, cu delicateţe, tânăra doamnă Karesovă.

— Nu, ripostează cu gravitate buiduhănosul Bousek – acolo voi face pe tigrul.

— Şi cum faceţi pe tigrul? îl întrebă, cu înţeles, domnişoara Brejehovă.

— Aşa! îi răspunse binevoitor domnul Bousek şi începe să răcnească şi să răcnească, de-i face pe toţi să-şi astupe urechile şi să râdă în hohote. Ce bărbat amuzant t

— Păi în felul ăsta facem şi bani! Câte un gologan de la fiecare şi ne facem suma, se grăbeşte să spună zugravul Pavlouşek, ştergându-şi ochii înlăcrimaţi de atâta râs…

— Da, iar această sumă va fi donată în favoarea unui tigru slab şi jigărit, adăugă, foarte spiritual, domnul Bousek, ridicându-se încet-încet de pe duşumea; şi dacă treburile vor merge tot aşa, nu ne mai lipseşte mult şi ne putem duce la noul Riegrak, ţinu să mai completeze fermecătorul bărbat.

— Un nou Riegrak! Izbucneşte în hohote de râs doamna Pavlouskovă. Formidabil 1 De unde-ţi via dumitale ideile astea?

— Din mine, distinsă coniţă, din mine. Ăsta-i un dar de la Dumnezeu, pe care nu l-aş vinde pentru nimic în lume…

Şi bătându-se fălos pe burtă, continuă:

— Unuia i-a dat Dumnezeu bani, altul s-a născut orb şi sărac…

— Şi dumneata cum te-ai născut? se grăbeşte să întrebe entuziasta doamnă Karesovă.

— Păros, sună răspunsul domnului Bousek, arătându-şi superba chelie.

Şi-acum, domnilor, v-aş propune s-oliiăm din loc şi să nq ducem în parcul Havliček, îi îndemnă pe toţi zugravul Pavlousek…

— Păi să ne ducem, de ce să nu ne ducem? Dacă atr putut sta acolo prinţul Windischgrătz şi milionarul Gräbe, nu văd de ce n-am putea sta şi noi… Da, da, nu de este îngăduit să lipsim dintr-un asemenea ioc istorii, insistă râzând – meşterul măcelar. Uite aşa, nunjai de-al dracului, o să ne ducem.

— M-ar fi mirat să-ţi ţii tu gura! Până nu spui ceva, nu te laşi, îl dojeneşte uşor tânăra sa soţie, bătându-l cu gingăşie pe obrájii săi budălaţi.

— Gata, domnilor, să mergem, spune domnul Bousek; am tot ce-mi: trebuie! bănuţii aici, chibriturile aici, cheia aici, burta aici…

— Pe cinstea mea, nici să râd nu mai pot, izbucneşte domnişoara Brejeţiovă, nechezând cu poftă, în timp ce lese pe coridor.

Şi, într-o veselie generală, întreaga societate pocneşte pe scări în jos.

— Fii, ce înălţime! strigă deodată glumeţul Üomn Bousek, uitându-se în sus, spre locul de unde coborâseră, VĂ spun drept, nu mi-žír face nicio plăcere să zbor de-acolo…

— Săru-mâna, se adresează el unei doamne ce. le iese în cale pe trotuar.

— O cunoşti?

— De unde s-o cunosc, răspunde râzând domnul Bousek şi, la capătul străzii, repetă „glumă” lui.

— Fără dumneata n-ar fi nicio distracţie, i se adreiwnză plină de însufleţire domnişoara Brejehovă.

— Păi, cred şi «eu, încuviinţează grăsanul, cu

îngâmfare, îl întorcându-se spre un băieţandru care mâna cu nuiaua o raţă petrotúar, îl întrebă: Spune-mi, flăcăule, asta ce baţi tu. E muiere sau bărbat?

Şi în această atmosferă generală de râsete şi veselie drumul se scurtează.

N

La capătul cartierului Vinohrady, în direcţia Vršovice, se întind şi se răsfiră acele minunate grădini Havliček, odinioară proprietatea neamţului Grăbe, care a investit întreaga avere strânsă de la poporul ceh în admirabila sa iniţiativă de a transforma povârniul. Ce urcă peste valea cartierului Nusie în cel mai fermecător parc al oraşului Praga. Sute de mii de coroane a investit în această acţiune, iar mai târziu, vila familiei Grabe, cu superbele ei grădini, a fost închiriată perebhii princiare Windischgrätz, ca, până la urmă, consiliul comunal din Vinohrady să cumperé acele grădini de la moştenitorii întemeietorului lor, spre binele şi în folosul întregului popor, pentru ca fiecare cetăţean. Să poată veni aici, să tragă adânc în piept aerul proaspăt şi înmiresmat, să zăbovească aici, în această atmosferă, unde parfumul florilor, şi aroma arborilor coniféri, şi boarea plăcută a celor mai pitoreşti colţuri de pădure îl transportă pe privitor în sânul adevăratei naturi, scoţându-l din freamătul ameţitor al oraşului, pentru ca fiecare să se desfete (ce cuvânt lipsit de semnificaţie: s-a desfătat) cu tot ceea ce poate influenţa cel mai mult starea sufletească a contemplatorului, adică verdele copacilor, verdele poienilor, şi tot ceea ce îi unge la inimă pe adevăraţii admiratori ai naturii, care nu apreciază copacii după cantitatea de lemn pe care o conţin, iar pajiştile după metrii cubi de fân.

Ca să poată oamenii să asculte cântul păsărelelor, să privească stâncile, peşterile, fântânile ţâşnitoare şi micuţele lacuri, ce-i drept artificiale, dar atât de bine

făcute, încât sugerează până în cele mai mici amănunte capriciile naturii i stâncile şi peşterile.

La intrarea în parc se afla un grup de băieţandri, care n-aveau voie să pătrundă în parc fără a fi însoţiţi de persoane adulte, căci, în sfârşit, autorităţile şi-au dat seama că tineretul nostru de aur nu e uşă de biserică şi se dedă la acte brutale.

— Luaţi-mă şi pe mine, domnule!

— Luaţi-mă cu dumneavoastră!

7Pe Franţa, nu, dar pe mine puteţi să mă luaţi!

Strigăte de milogeală, ca să poată să răzbată pe poartă în faţa căreia sta un paznic sever.

t să facem o plăcere băieţilor, spuse cu generozitate, domnul Bousek, în clipa în care societatea noastră îşi făcu apariţia în mijlocul mulţimii ce se îndrepta spre parc, o mulţime imensă, căci duminica se plătea aici o taxă de intrare de douăzeci de haleri în folosul tinerilor săraci; dn, pe băieţi îi luăm cu noi, reluă inimosul domn Bousek yi se grăbi să adauge: N-au decât să le facă praf din toate ducă nu-i lasă să intre de bunăvoie.

— Domnule, luaţi-mă cu dumneavoastră

— Şi pe mine!...

— Şi pe mine...

— Haideţi, băieţi, îi pofti domnul Bousek, şi trei copii n fi o şi mai aproape de el porniră cuminţi în urma lui.*

— Sunt cu dumneavoastră? întrebă cuviincios paznicul de la intrare.

— Păi cum să nu fie? Nu se vede?! răspunse fălos domnul Bousek în hohotele de râs ale întregii societăţi.

Erau în parc.

— Băieţi, le spuse copiilor voiajorul comercial – fiţi atenţi la mine, m-auziţi? Numai aşa, de-al dracului, stricaţi-le şi vói ceva pe-acolo, vorba ceea, ca să fie. S-a înţeles? Şi-acum, valea.

Băieţii o luară la fugă, uitându-se cu teamă în toate părţile, să vadă dacă nu cumva îi vede vreun paznic că sunt neînsoţiţi.

Erau ca nişte proscrişi.

— Auziţi, de-o fi să se ia cineva de voi, spuneţi că v-aţi pierdut de tăticul vostru, strigă în urma lor zugravul Pavlousek.

— Doamne, ce de omenire, se minună deodată meşterul măcelar Kareš.

Ajunseră în faţa unei tăblii pe care era indicat orarul de funcţionare al parcului:

…

— În luna mai, silabisi Faninka, de la orele şase dimineaţa la nouă seara.

— Perfect, rămânem aici până la nouă, propuse zugravul Pavlousek.

— Ia uitaţi-vă ce bănci frumoase au aici, cu spetează curbată, ce-ar fi să ne aşezăm? spuse Soţia lui, îndemnându-i pe toţi să se aşeze.

— Curând o să pună aici şi paturi, fu de părere domnul Kareš.

— De speteaze asta, Dacă te, pişcă un purice pe spate, nici nu te poţi scărpina, glumii în gura mare, durduliul voiajor comercial Bousek, aşa fel încât să fie auzit şi de cei. Ce nu făceau parte din societatea lor, ca să aibă şi ei prüej să-i admire forţa spirituală.

…Un tip, după toate aparenţele băiat de prăvălie, sau practicant comercial, cifpărul pieptănat în jos, pe-frunte, zâmbi în urma lui.

— Ai venit şi dumneata în noul Eiegrak? strigă el spre voiajorul comercial; mai mare dragul, fraţilor, aici e mai multă lume decât în mahalaua noastră. Ce s-ar mâl bucura bunica noastră să vadă toate splendorile astea! Şi câte bănci! La urma urmei, de ce nu ne-am aşeza şi noi?…

— Pentru băncile astea se plăteşte o taxă specială, ca să aii? A cu ce să-i înţolească pe şcolarii săraci, ţinu să sublinieze inimosul zugrav, aşteptând o replică glumeaţă.

— Atunci e cazul să ne aşezăm cât mai repede, nu de alta, dar, cine ştie, poate căpătăm şi noi încălţăminte şi nădragi, răcni voiajorul Comerciál.

— Acolo, în valea aceea, au locuit prinţul şi prinţesa, menţionă atotştiutoarea domnişoară Brejehová.

— Aşaaa? Prinţul şi prinţesa? se miră de ochii lumii burduhănosul Bousék. Şi toate astea N-au fost* ale alteţeisalc?!? Halal de mama care l-a făcut... prinţul ăsta a trăit aici ca în sânul lui Avram. Dar ce-i drept, nu-i păcat, e într-adevăr un loc de toată frumuseţea, ce mai, un colţ de rai.

Ajunseră pe terasă şi de acolo priviră via ce se desfăşura în Jos sub ochii. Lor.

— Aici s-a pilit, nu glumă, îi spuse în şoaptă meşterul măcelar zugravului Pavlousek, Jooieraşii ăştia au dus-o fuin de tot”.

— Aiurea, ăstora nu le mai place nimic, îl contrazise voiajorul comercial Bousek, care auzise părerea măcela – l ului, nimic nu mai e pe gustul lor, şi.la toate strâmbă din nas. Dar nu-i nimic, continuă el cu voce tare, o v să venim să culegm noi strugurii în locul lor.

— Dar Hracteinul nu se vede de aici, interveni doamna l’uvlouskovă, pťivind în vale.

— Hradşinul e în partea cealaltă, toanto, o dojeni n» lui el, zugravul, şi, adresându-se celorlalţi, se grăbi să adauge: Uitaţi-vă mai bine în jos, ce ziceţi ce întindere de grădină!...

— Mă mir că nu o parcelează, interveni meşterul măcelar, în felul ăsta cel puţin grădina aptă ar fi rentabilă, pe când aşa, bagi în ea bănuţi cu nemiluita.

— Vedeţi, strigă deodată tânăra doamnă Karešova,

arătând spre un loc anume din valea Nusle, dincolo de râul Botič; acolo am cumpărat noi anul trecut ridichi. Pe doi bănuţi, din ăştia noi, am luat o grămadă.

— Aici nu-i nimic de văzut, spuse la un moment dat domnul Bousek, copacii sunt înghesuiţi unul în altul – să mergem mai bine la peşterile alea…

— Mie mi-e teamă, se împotrivi Brejehovă, în peşterile alea e întuneric beznă…

— Şi în pivniţă nu vă e teamă? întrebă, râzând, voiajorul comercial Bousek.

— Păi, pivniţa e pivniţă şi peştera e peşteră, răspunse cu înţelepciune domnişoara Brejehovă.

Porniră, deci, în jos, ca să ajungă la drumul ce duce spre peşteri şi, cu acest prilej, se opriră câteva clipe pe nişte trepte ce coborau spre un ţarc îngrădit cu sârmă, unde, odinioară, sălăşluiau căprioarele.

— Doamne, ce de lemnărie! izbucni deodată meşterul măcelar Kareš, arătând spre o pădurice ce se desfăşura în faţa lor.

— Aici parcă am fi undeva într-un sătuc la mama dracului, spuse râzând voiajorul comercial.

Păşeau cu toţii la vale, neomiţând, fireşte, să treacă peste un colţ de peluză şi aşa destul de bătătorit în ziua aceea de civilizaţii vizitatori ai parcului.

— N-aveţi ochi?! Li se adresă supărat un paznic cu banderolă věrde pe braţul stâng.

— Dacă-i scap una, mă ţine minte toată viaţa, se răsti mânios meşterul măcelar Kareš…

— Dă-l încolo de sclav, îl linişti zugravul. Ce vrei, face şi el pe grozavul, că, de e slujbaş!

— Ce să zic, că mult îi pasă lui de iarba asta, ţinu să intervină Faninka, tânăra soţie a măcelarului.

— Astea-s nişte scuipătoare, ţinu să mai glumească comis-voiajorul Bousek, atrăgându-le tuturor atenţia

asupra canalizării, de o execuţie ireproşabilă, a parcului Havliček.

— Acest Grăbe trebuie să fi fost nebun de-a binélea, ţinu să sublinieze doamna Pavlouskovă. Se zice că numai peşterile şi pietroaiele astea l-ar fi costat mii şi mii de coroane.

Ajunseră în dreptul unei piscine aflate în faţa unor stânci artificiale şi se apucară să ciocănească broaştele ţestoase, împroşcând apa cu bastoanele şi umbrelele de soare…

Femeile se porniră deodată pe un râs năvalnic, de nestăvilit şi, şoptindu-şi una alteia ceva neînţeles, arătară spre statuia din mijlocul piscinei.

— Mă miră că nu-i e ruşine flăcăului, se amuză domnul Bousek. Stă toată ziua în apă, gol puşcă…

— Uite, puştoaicele de colo se hlizesc, îi atrase atenţia meşterul măcelar domnişoarei Brejehovă.

— Gata, s-o luăm la deal! strigă careva.

Şi începură să meargă pe nişte trepte în spirală, suind Mpre un loc viran al parcului; în acest timp grăsanul domn Bousek răcnea cât îl ţinea gura:

— Hei, ce faceţi? Degeaba mă înţepaţi, că mai repede tot nu pot să urc.

— Nici de aici nu se vede Hradşinul, fu prima observaţie a nevestei măcelarului când, în sfârşit, ajunseră pe platoul de sus.

— Şi-acum. Gata, spre peşteri! îi îndemnă zugravul l’uvlousek.

Şi în timp ce continuau să urce scările de piatră tăiate printre stânci, domnul Bousek nu mai contenea să se văicărească zgomotos, încercând să întoarcă totul în glumă printr-un spiritiâal joc de cuvinte:

— Ce mai, piatra asta de încercare îmi accidentează burta.

În sfârşit, se aflau în faţa peşterilor. Femeilor le era frică, dar până la urmă se lăsară convinse şi intrară şi ele zâmbindu-i graţios domnului. Bousek, care se aşeză pe o Banchetă de marmoră şi se iscăli pe o măsuţă, tot de marmoră.

— Iscăuţi-vă şi voi, îi îndemnă pe toţi domnişoara Brejehová, ciocnind cu umbrelă de soare o stalactită, în timp ce isteţul măcelar declara că asta e piatră de mare.

— Iar aici tâmplarul a lăsat o gaură, spuse cu tâlc comis-voiajorul Bousek, arătând o deschizătură în stâncă.

Remarcară şi ceilalţi această crăpătură ce mergea în jos, întărită cu sârmă fină. Aidoma unei pânze de păianjen.

— Acolo ţinea alteţa sa iepurii de casă, spuse, de data asta foarte serios, voiajorul comercial.

— Să plecăm de aici, e un loc trist, interveni domnişoara Brejehovă, şi ieşiră cu toţii, în afară de domnul Bousek, care mai zăbovi câteva clipe în peşteră. Când ieşi strigă, râzând, că descoperise acolo un fel de bazin. Şi-i şopti ceva la Ureche meşterului măcelar care chicoti şi spuse că domnul Bousek e un mare ştrengar.

Intrară în altă peşteră, unde admiraţia lor fu stârnită de statuia unei femei ce domina o mică piscină.

Bousek îi vârî în gură un colţ de trabuc şi începu să mugească, făcând, chipurile, pe tigrul

— Pe vremea lui Grabe trecea pe aici o apă, ţinu să menţioneze măcelarul Kareš, arătând cu mâna spre piscină.

Pe urmă pictorul colorist, alias zugravul Pavlousek. Desprinse din perete o bucată de tencuială, după care.

Veseli, mulţumiţi şi bine dispuşi porniră cu toţii spre micuţele lacuri unde, în clipa când ajunseră, comis-voiajorul Bousek răcni cât îl ţineau bojocii:

— Noroc şi sănătate!

Fără să-şi dea seama de ce izbucniri cu toţii în hohote de râs.

— Pe cinstea mea, asta-i curată nebunie, spuse Faninka, tânăra soţie a măcelarului. Să cari atâta apă la o asemenea înălţime şi să azvârli în ea asemenea frunze.

— Asta-i ceapă de apă, ţinu să sublinieze spiritualul domn Bousek, arătând cu mâna-i bucălată nişte nuferi de toată frumuseţea.

— Grăbe venea aici să-şi spele picioarele, remarcă pictorul colorist Pavlousek şi, smulgând dintre pietre o bucată de friză, o aruncă în apă…

— Acum coborau din nou la vale, mergând dinadins peste peluză, ca să-l mai supere un pic pe paznicul acela neobrăzat.

Aşa se face că ajunseră repede pe aleea principală, ce duce în partea de jos a livezilor cu pomi fructiferi.

— Acolo nu ne ducem, hotărî domnul Bousekacolo… bia nu-i nimic de văzut, în afară de peri şi meri.

— Se spune că ar avea şi căpşuni, interveni doamna Pavlouskovă, nevasta zugravului.

— Încă nu-s coapte, replică meşterul măcelar.

— Mie, vă spun drept, mi s-a făcut seté, spuse coloristul Pavlousek. Ce să mai batem pe Aici drumul de pomană, dă mergem mai bine să bem şi noi o bere. Ce ziceţi?

— Bună idee, încuviinţă, râzând, spiritualul domn Bousek; cu prostule astea din jurul nostru nu-mi sting sotea.

— Să mergem la Vršovice, la Kovarna (Fierăria), fu de părere măcelarul Kareš; vorba ceea, dacă tot e sărbătoare, să ne dănţuim şi noi un pic nevestele…

Porniră spre ieşirea din parc şi hâtrul comis-votiajór Bousek spuse cu toată seriozitatea, arătând spre mulţimea de vizitatori ce mişunau pe alei:

— Ce văd ăştia aici? Nimic. Cel puţin dacă ar avea aici o gheretă cu bere de Smichov… *

Şi porniră cu toţii în cea mai dlesăvârşită ordine prin parcul Havliček, în timp ce păsărelele îşi cântau mai departe viersul lor, copacii şi florile îşi răspândeau parfumul ameţitor, iar cucoanele eroilor noştri îşi târau trenele rochiilor, răscolind şi învolburând praful în urma lor”.

BUCURIILE DE TATA ALE DOMNULUI MOTEJZLIK

Domnul Motejzlik era tare bucuros că urma să devină tată. Cu mult înainte de a i se naşte băieţelul, se ducea pe la toţi cunoscuţii şi le povestea că avea un copil.

În multe cazuri se ruşina la gândul că ar putea să i se nască o fetiţă, şi atunci spunea că i s-a născut un băieţel. În altă parte însă, spre a nu lăsa impresia că se laudă prea mult, spunea că are o fetiţă. În vreo trei sau patru cazuri apucase să spună că, de fapt, nici nu ştie de ce sex e copilul lui. Până la urmă le încurcă pe toate în asemenea măsură, încât, aflându-se din nou în societatea prietenilor şi cunoscuţilor, la întrebarea cu pricina răspundea, de obicei, total anapoda. Acolo unde înainte spusese că are un băieţel, acum spunea că are o fetiţă. Şi în felul ăsta ţesea mereu totul cu noi şi noi minciuni, ba, până la urmă, merse cu neobrăzarea lui atât de departe, încât începu să vorbească de doi gemeni, iar în restaurantul domnului Brejška povesti chiar despre un ştiu ce monstru, cu care avea să câştige bani cu ghiotura. În cele din urmă nici el nu mai ştia ce copil avea să i se nască. Şi când, în sfârşit, veni şi acel fericit moment când trebuia, într-adevăr, să devină tată, în prezenţa soacrei şi a socrului său, drăgălaşul domn Motejzlik dispăru în împrejurimile cele mai apropiate, unde, de faţă cu tqată lumea, la mezelar, la brutar, la farmacie, în două cârciumi şi într-o, yinărie,

declară solemn că faptul e gata împlinit, şi iar le înşiră pe toate, încurcându-le în ţesătura lui de minciuni: fetiţă, băieţel – băieţel, fetiţă – pe scurt, îşi lăsa mereu portiţa din spate deschisă. Şi după ce trăsese, la vinărie, al cincilea sfertuţ de vermut, izbucni:

— Nici nu ştiţi cât sunt de fericit!

Şi se duse acasă.

Şi când trecu pragul locuinţei sale, bunul şi drăgălaşul domn Motejzlik fu luat la zor de socru, soacră şi coanamoaşă, şi pentru prima oară îi fu dat să audă despre el că e o brută şi un bădăran necioplit. Şi era, oare, sărmanul, o asemenea fiinţă, încât să merite aceste epitete? El, sărăcuţul, nu făcuse nimic altceva decât să aştepte îmbucurătorul eveniment. Şi s-a bucurat. De-ar fi băut nu ştiu cât vermut, sau oricâte halbe de bere cu această ocazie, căci, vorba aceea, o ocazie îl face pe hoţ să fure, şi tot nu merita să fie făcut de ocară, fiindcă în sufletul lui sălăşluia tyrjiinoasa bucurie că actuce pe lume un urmaş, că dăruieşte naţiunii cehe un cetăţean îţi plus, şi, în fine, inima lui era copleşită de acea stare de beatitudine că avea să devină, încet dar sigur, tată.

În timp ce tata-socrul îi vorbea bunului domn Motejzlik în bucătărie, spunându-i cu inima d'eschisă să nu

Uite tocmai acum de toate îndatoririle ce-i revin, că devenind tată nu-şi mai poate îngădui să privească lucrurile cu uşurinţă, că e cazul să se trezească ţţână nu va fi prea târziu, şi, ca să nu fie prea târziu, trimise să i se aducă de urgenţă o sticlă cu sifon. Dar până să i se aducă sifonul, domnul Motejzlik devenise tată. Şi când moaşa îi aduse să vadă pruncuşorul acela roşu, domnul Motejzlik îl luă în braţe şi în clipa următoare fu cu el pe coridor, vrând să-l arate vecinilor. Îl smulseră cir forţa din strânsoarea lui, iar domnul Motejzlik, strigând de fericire în tăcerea mută a nopţii „Am un băiat”, o rupse la fugă pe scară în jos

şi, descuind cu cheia poarta imobilului, dădu buzna în restaurantul de peste drum. Acolo comandă zece halbe de bere deodată şi declară solemn că are un băiat. Cum înainte cu o jumătate de oră spusese tot acolo că are o fetiţă, se stârni pe chestia asta o ceartă în lege, cu caré prilej domnul Motejzlik răcni cât îl ţineau bojocii:

— Nimenupu poate şti mai bine ca mine!

În toiul certei, un cetăţean oarecare ţinu să sublinieze că, de fápt, domnul Motejzlik nu are niciun copil. Până şi o v leoaică îşi apără puii, darmite domnul Motejzlik! Aşa se f ce că fericilul tată se năpusti asupra calomniatorului, acesta la rândul lui nu se lăsă mai prejos şi, apucându-l pe domnul Motejzlik de nas, îl trase afară dih local, fireşte; cu ajutorul unor prieteni devotaţi.

În liniştea nopţii, sprijinit cu spatele de stâlpul unui felinar stins, domnul Motejzlik începu să se gândească la ale vieţii valuri. În sufletul lui sĕ perinda mereu vechiul adevăr care spune că atunci când cineva spune adevărul, nu i se dă crezare. Pe urmă îi veni în minte ideea umilinţei şi, după ea, se aprinse în sufletul lui strălucitoarea şi înălţătoarea völuptate de a-ţi tata, mândria de tată, care determină direcţia paşilor domnului Motejzlik, îndreptându-i peste drum, spre vinăria din colţul străzii.

Ajunş acolo, se aşeză la o masă şi, bătând-o voiós pe umăr pe doamna câriumărească, îi spuse:

— Ei bine, aflaţi că am un băieţel de toată frumuseţea.

— Ce tot spuneţi, domnule Motejzlik? 1? se poate?!? îl luă repede cârciumăreasa. Cu trei sferturi de oră în urmă ne-aţi spus aici că vi s-au născut doi gemeni – amândouă fetiţe – şi-acum veniţi cu altă poveste…

Deodată, domnului Motejzlik începu să-i pară rău de toate aiurelile lui şi, lăsându-şi capul în palme, începu să plângă înfundat. Ce ticălos sunt, îşi spuse în sinea lui. Nici

nu i s-a născut încă primul copil şi l-a şi minţit. După această adâncă reculegere, ridică fruntea sus şi, uitându-se la doamna cârciumăreasă cu ochii umeziţi de lacrimi, îi spuse cu o voce tânguitoare:

— Daţi-mi, vă rog, un šfert de vermut.

— Mă miră că nu vă e ruşine, îi. Replică indignată cârciumăreasa, grozav tată, nimic de zis, să vă chercheliţi în halul ăsta. În timp ce ar trebui să fiţi acasă – dar, ştiu eu, poate că n-aveţi niciun copil de vreme ce spuneţi întruna asemenea nerozii.

— Dar vă jur pe ce am mai sfânt, doamnă cârciumăreasă Í Am un băieţel de toată frumuseţea, înalt de cincizeci deţ, centimetri, trupşorui năpădit de un puf firav, roşu din cap până în picioare, tatăl sănătos.

— Gata, domnule Motejzlik, să nu mai întindem vorba de pomană şi duceţi-vă mai bine de vă culcaţi, îl îndemnă cârciumăreasa, grăbindu-se să adauge: V-am spus doar că nu. Vă mai torn niciun pahar.

— Va să zică asta merit eu, fiindcă am. Un băieţel atât de frumos! Bravo, nimic de zis! exclamă cu Regret în glas domnul Motejzlik şi ieşi necăjit în bezna nopţii.

Şi văzând că nimeni nu are pentru el nici pic de înţelegere, fu cuprins de o amărăciune cumplită. Din fericire, îşi aduse aminte că pe strada Kroková, nu departe de locul unde se afla, locuieşte bunul şi vechiul său prieten, inginerul Zăzvorka.

— Trebuie să-i fac o vizită, îşi spuse în sinea lui fericitul tată.

Şi era cam pe la orele două noaptea când stătea în faţa ferestrei deschise a apartamentului de.la parter al prietenului său şi fluieră de zor.

Nu-i răspunse nimeni, dar, vorba ceea, ce nu face un tată pentru copilul său? Fără să se mai încurce, drăgălaşul nostru domn Motejzlik se săltă pe fereastra deschisă drept

în odaie şi, când ajunse pe podea, soţia inginerului, care-şi aştepta bărbatul, aprinse deodată lămpiţa electrică de pe noptieră şi, zărindu-l pe domnul Motejzlik, scoase un strigăt cumplit, de groază.

— Distinsă coniţă, bolborosi, descumpănit, domnul Motejzlik, ştiţi, eu… am venit să vă anunţ că… că am un băieţel, da, un băieţel… de cincizeci şi cinci de centimetri înălţime, trupuşorul năpădii de un puf firav, roşu din cap până în picioare, tatăl sănătos…

Şi rostind aceste cuvinte se săltă înapoi pe pervazul ferestrei şi sări jos, în stradă, tocmai în clipa în care domnul inginer se pregătea să pătrundă în casa lui, aşa fel încât să nu facă gălăgie pe coťidor.

— Ura, Zăzvorka! îl întâmpină domnul Motejzlik. Am venit să te anunţ că am un fecioraş de toată frumuseţea, cincizeci şi cinci de centimetri înălţime, trupuşorul năpădit de puf firav, roşu din cap până în picioare, tatăl sănătos!

— Tâmpită scuză, ticălosule! răcni inginerul Zăzvorka.

Domnul Motejzlik o luă la sănătoasa şi domnul inginer după el. Îl ajunse chiar în faţa casei, în clipa în care, grăbit la culme, sărmanul domn Motejzlik se căznea să descuie poarta imobilului. Fără să-i adreseze o vorbă, inginerul îi cârpi o pereche de palme, apoi se îndepărtă plin de demnitate. Abia când se află în mijlocul drumului, se opri în loc şi strigă, spărgând tăcerea nopţii:

— Ne răfuim. Noi la tribunal. În urma lui răsuna glasul tânguitor al domnului Motejzlik:

— Crede-mă, Zăzvorka, într-adevăr am un băieţel, un băieţel de toată frumuseţea…

Cu inima apăsată de o povară grea, urcă domnul Motejzlik treptele scării ce duceau spre apartamentul său. Era nespus de trist şi necăjit de faptul că oamenii nu erau în stare să înţeleagă fericirea lui de părinte. Se sprijini

destul de Zgomotos de uşa locuinţei sale, dar uşa se deschise încet şi două mâini vânjoase îl traseră cu putere înăuntru – erau mâinile bunului său socru, care, pur şi simplu, îi spuse, din nou, doar atât:

— Brută, bădăran necioplit, credeam că măcar acest copil o să te facă să te îndrepţi, d f, cum văd, nu te laşi şi o ţii mereu într-o beţie. Să-ţi fie ruşine!

După care Ji arătă canapeaua şi se retrase în cameraulăturată. Pe urmă îşi făcu apariţia coana-mbaşă şi, pocnind din palme indignată, începu:

— Asta nu trebuia s-o faceţi, domnule Motejzlik, zău că ryu! Dacă soţia face temperatură, să ştiţi că de vină veţi fi numai dumneavoastră!

După ea veni, în sfârşit, şi mama-soacră, care nu spuse decât atât:

— Ptiu, mai mare ruşinea! Ce ticălos!

Domnul Motejzlik se întinse pe canapea şi se apucă plângă cu sughiţuri, acoperindu-şi gura cu „pătura. Nimeni dintre ai casei nu era în stare să înţeleagă bucuria lui de tată. După un timp, se dădu jos de pe canapea şi mergând încet, pe vârfuri, se apropie de uşă, o deschise şi, i pierzându-şi echilibrul, se prăbuşi peste prag. Şi, aşa lungit cum era, strigă cu disperare i

— Unde-i băieţelul meu?

Fără să scoată o vorbă, mama-soacră şi tatăl-socru îl duseră înapoi pe canapea. Dar înainte de a apuca să-l întindă, domnul Motejzlik adormise în braţele lor, cu chipul luminat de un zâmbet al beatitudinii.

Mama-soacră se uită un timp cu ochi posomorâţi la fericitul tată care sforăia de zor, apoi, cu o mişcare energică, îi trase perna de sub cap.

Domnul Motejzlik continuă însă să doarmă nestingherit, zâmbind din somn. Visa că se află la o mare adunare populară şi cu vocea lui tunătoare se adresează

miilor de capete entuziasmate:

— Chiar acum, prea cinstită adunare, mi s-a născut un băieţel – cincizeci şi cinci de centimetri înălţime, trupuşorul năpădit de un puf firav, preacinstită adunare, roşu din cap până în picioare, tatăl sănătos tun!

„A DOUA SERIE DE JBUCURII PĂRINTEŞTI

ALE DOMNULUI MOTEJZLIK

*

* v…

Când devine cineva un tată fericit, i se deschide în faţă perspectiva unei serii întregi de bucurii mărunte. Puneţi-vă în situaţia lui şi-mi veţi da dreptate. De pildă, veţi deschide mereu şifonierul cu lenjurile copilului şi oricui va veni să vă viziteze şi să vă felicite cu prilejul fericitului eveniment, şi veţi arăta cămăşuţele, scutecele, baveţelele, pieptăraşele, vă veţi lăuda că aţi şi învăţat să vă înfăşaţi copilaşul adorat şi, fără îndoială, veţi fi. Cuprins de o nemărginită mândrie, invitându-i pe oaspeţii dumneavoastră în bucătărie, unde, ca o pânză de păianjen, se încrucişează de la un capăt la altul al bucătăriei tot felul de sfori pe care aţi întins la uscat zece duzini de scutece, ca urmarea. nobilei opere a urmaşului dumneavoastră. Care nu numai că vă poartă numele, dar începe să activeze în viaţa publică, întocmai cum aţi activat şi dumneavoastră la vârstă cea mai fragedă. Şi câtă căldură picură în suflétul dumneavoastră fericirea de a-l putea cântări singur, cu propria mină, pe micul dumneavoastră moştenitor. Şi cu câtă bucurie notaţi în carnetul de însemnări fiecare gram cu care. Încet, dar sigur, potrivit neîndurătoarelor legi ale naturii, urmaşul dumneavoastră creşte în greutate. Şi, din nou, alte bucurii: puişorul doreşte să bea. Îl duceţi repede la maică-sa şi, întorcându-vă grăbit la musafirii dumneavoastră, scoateţi din bufet o, sticlă de coniac şi, în timp ce în preajma dumneavoastră copilul bea, beau şi

tatăl şi oaspeţii, ciocnind paharul în sănătatea lui. Atmosfera se încinge, dispoziţia e din ce în ce mai voioasă, mai exuberantă şi, deodată, vă dă prin minte că încă nu le-aţi arătat musafirilor cum ştiţi să-i faceţi baia primului dumneavoastră copil. Şi astfel turnaţi în căditţa copilului apă caldă, îi verificaţi temperatura cu termometrul şi, cu pasul uşor împleticit, vă îndreptaţi plin de curaj spre dormitorul copilului. Pe chestia asta se stârneşte un mare tărăboi, ai casei izbuteso hă vă smulgă copilul din braţe, punându-l la adăpost în faţa nemărginitei iubiri de tată, care, precum se vede, nu cunoaşte nicio oprelişte. Căci, rănit în orgoliul de tată, ulunci când mama-soapră vă închide uşa în nas, dumneavoastră începeţi să izbiţi cu piciorul în uşă şi să strigaţi:

— Daţi-mi înapoi copilul meu, musafirii doresc să-l vadă pe băieţelul meu!

Totul însă e în zadar. Din spatele uşii închise a odăii alăturate se aude vocea tăioasă a bunicii:

— Nu fi impertinent şi du-te mai bine la plimbare.

Desigur, între patru ochi, lucrurile ar fi luat o întorsătură mai proastă, dar în casa dumneavoastră se află nişte musafiri care au venit să vă vadă moştenitorul, de unde şi tonul moderat din odaia. Învecinată. Mai beţi, aşadar, încă o sticlă de coniac cu prietenii, după care, odată cu ei, părăsiţi, solemn, căminul dumneavoastră fericit.

Toate cele povestite până acum au fost trăite aievea de inimosul domn Motejzlik. Timp de paisprezece zile după fericitul eveniment, în casa lui s-au desfăşurat lupte crâncene, iar prin vecini se povestea că, de atâta bucurie, domnul Motejzlik a început să bea cu prietenii lui chiar şi romul cel mai ordinar. Apoi a urmat o anumită stagnare.

Se punea chestiunea ce nume să i se dea băiatului. Domnul Motejzlik tocmai se întorsese de la prietenii săi

într-o dispoziţie trandafirie şi, cu o atitudine de-a dreptul furtunoasă, ceru onor familiei că fiului său să i se dea numele de Hector. Căci în acest nume el nu vedea doar întruchiparea forţei olimpice, ci şi plăcuta amintire a Iliadei bătrânului Homer, din anii studiilor gimnaziale…

Se înţelege de la sine că după această „declaraţie înflăcărată, toţi ai casei se năpustiră asupra lui. Tatăl-socru, ca de obicei, chibzuit, analiză pe îndelete, dar cuprinzător şi foarte exact numele dě Hector, demonstrând că un asemenea nume ar putea constitui pentru viitorul nepotului său o adevărată piatră unghiulară. Începu, deci, cu şcoala; înainte de toate, copilul când începe să meargă la şcoală e foarte sensibil şi-i place nespus de mult să filosofeze. Ce s-ar întâmpla, deci, dacă ar fi chemat cu numele de Hector, şi, odată cu el, ar veni în grabă câinele

Măcelarului? Copiilor le place să se distreze şi, fără îndoială, un asemenea nume, umilitor, ar fi exploatat de colegii săi de şcoală, drept care, copilul ar suferi cumplit, s-ar îndepărta de prietenii săi, ar deveni un singuratic îngândurat şi, în singurătatea lui, nu s-ar gândi la nimic altceva decât la tot soiul de năzbâtii. Această trăsătură de… carácter š-ar dezvolta – odată cu el, şcoala, unde ei ar fi obiect de batjocură, ar înceta să-l mai intereseze şi să-l amuze, creierul lui s-ar chirci, inteligenţa lui ar stagna, şi n-ar mai fi de aşteptat de la El niciun fel de bucurie. Şi încheie foarte succint, cu următoarele cuvinte:

— Scurt şi concis, ca să fie clar: dumneata n-ai ce să te amesteci în treburile astea, chestiunea ne priveşte numai pe noi!

Domnul Motejzlik menţionă cu sfială şi modestie că: poate ar fi, totuşi, cazul să i se recunoască şi lui, măcar parţial, drepturile sale paterne. Izbucniră cu toţii într-un râs sarcastic şi-i spuseră că într-adevăr e un tată denaturat, mai curând un netrebnic decât tată, şi că ar

face mai bine, după toate câte le-a săvârşit; să nu mai deschidă gura atunci când e vorba de nişte lucruri la care nu se pricepe.

Atitudinea lor avu darul să-l jignească adânc pe domnul Motejzlik, şi aşa se face că dumnealui plecă de acasă plin de amărăciune şi cu regretul profund că nu-i în stare să impună pentru fiul lui nici măcar ačest nume. Se înapoie, tremurând de emoţie, abia a doua zi după-amiază. Când trecu pragul, se arătă neobişnuit de modest şi extrem de respectuos. Cam de vreo cincizeci de ori repetă:

— Săru-mâna, iertaţi-mă dar, ştiţi, am avut o şedinţă tocmai la Kladno.

După care începu să se bâiguie, povestind că la Kladno o numai funingine, că tot oraşul e săpat şi răssăpat şi, ce mai, e îngrozitor.

F i se răspunse:

— Într-adevăr, îngrozitor!

Pe urmă nu-l mai luară în seamă, se închiseră cu toţii în camera de zi, iar în clipa în care domnul Motejzlik se făcu auzit din spátele. Uşii, spunând cu o voce plink de smerenie:

— Nu vă supăraţi, vă rog, aş putea să-mi văd şi eu băiatul? I se răspunse:

— Când o să te trezeşti din beţie.

— Săru-mâna, strigă domnul Motejzlik din spatele uşii, dar aflaţi că azi nu sunt beat, dar deloc! Şi aş dori nespus de mult să-mi văd sângele din sângele meu, distinsă doamnă mămică…/

În loc de răspuns la chemarea soţului, distinsa doamnă mămică începu să fredoneze cunoscuta arie din Hughenoţii, în care hughenoţii sunt masacraţi în masă.

Şi astfel, domnului Motejzlik nu-i rămase nimic mai bun de făcut decât să se aşeze la masa lui de lucru şi să se uite prin scrisorile proaspăt sosite, în care unii prieteni îl

felicitau abia acum, după paisprezece zile, pentru fericirea sa de tată. Fraza aceasta avu darul* să-i provoace amăreală în gură. Scoase repede din buzunar cele cinci cutiuţe cu zaharicale, pe care le câştigase la tombolă pentru fitil lui şi, uitându-se cu durere la pacheţelele acelea roşii şi albe, îşi Dădu seama că nimeni, dar absolut nimeni nu-l înţelege, şi că toată strădania lui de a dâmortstra cât de mult preţuieşte el naşterea primului său fiu nu e înţeleasă ca o manifestare a bucuriei, ci e socotită doar ca un pretext pentru un şir întreg de orgii, de ticăloşii şi de obrăznicii.

Şi iată că în această dispoziţie de nemărginită melancolie se auzi, deodată, un ciocănit în uşă, şi în biroul lui intră cu pas energic tata-socrul, care, bătându-l prietenos pe umăr îi spuse:

— Bravo, sunt tare budtros că, în sfârşit, te văd o dată treaz la dumneata acasă, şi că lucrezi. Sunt grăbit şi nu ppt sta mai mult de vorbă cu dumneata, dar uite, îţi las aki o sută cincizeci de coroane peqtru cărucior. Chiar ieri, după ce ai pledat, ne-am gândit că, totuşi, într-un fel. Trebuie să-ţi facem şi dumitale pe plac. Ia banii şi alege pentru nepotul meu un cărucior frumos, pe gustul, dumitale şi, mă rog, ai să vezi că, până la urmă, o să-i le iarăşi totul în cea mai perfectă ordine. Aşa! Şi acum mă duc să-mi văd nepoţelul.

Domnul Motejzlik, cotropit de o presimţire nefastă, îşi luă iute pălăria şi, până să ajungă socrul, lui la uşă, i-o luă înaintĕ şi o zbughi în jos pe scară, de acolo în stradă ţi ţuşti în primul tramvai ce tocmai trecea prin preajmă sa. Când se aşeză pe banchetă în vagonul tramvaiului, putem afirma cu toată certitudinea că şedea acolo cu inima curată şi inocentă. Bucuria lui nu poate fi descrisă – În sfârşit, avea posibilitatea să acţioneze de sine stătător pentru fericirea fiului său. Avea de pe acum în faţa ochilor năi

superbul cărucior pe care avea să i-l cumpere, şi printre dantelele ce împodobeau perdelele căruciorului îl vedea uitându-se la el pe prichindelul bucălat care cotrobăleşte prin plăpuipipioară cu mânuţele lui trandafirii.

Avea impresia că tramvaiul merge prea încet. Ziua în neliimb i se părea nespus de luminoasă şi schină. De atâta fericire, domnului Motejzlik îi venea să sărute întreaga omenire. Recunoscu, de asemenea, înainte de a ajunge în Piaţa Václav, că a cumpăra un cărucior pentru primul áu copil înseamnă o nouă intrare grandioasă în noua viaţă în care păşea. Şi că alegerea căruciorului trebuie să se desfăşoare pe îndelete, sistematic, mai întâi să cerceteze listele de preţuri, dar, înainte de toate, cel mai bine ar fi să dea o raită prin toate magazinele de specialitate, să ceară prospecte şi cataloage, ca, pe urmă, undeva în li-… nişte a unei cafenele, să se decidă definitiv pentru unul dintre cele mai bune şi elegante exempláre. Ziš şi făcut. Apoi, înarmat cu un pachet întreg de cataloage şi liste de preţuri şi cu faţa senină de bucurie; intră în obişnuita-i cafenea de zi, unde, instalându-se frumos într-un colţ mai retras, comandă o cafea neagră şi se apucă să cerceteze cu voluptate diferitele modele; îi plăcură toate şi, de aceea, mai răsfoi încă o dată voluminoasele cataloage şi din nou îşi dădu seama că, într-adevăr, fiecare cărucior în parte i s-ar potrivi de minune micuţului său moştenitor. Când ieşi în sfradă, observă, spre marea sa uimire, că se făcuse ora opt şi magazinele erau închise.

La întretăierea pieţii Václav cu strada Vodičkova, se opri un timp descumpănit şi privi îndelung cuburile de piatră ale trotuarului. Bucuria lui neţărmurită se risipi pe neaşteptate. Îşi imagina ce se va petrece acasă, când va reveni în sânul familiei. Deocamdată tatăl-socrii ştie totul, căci, vorba ceea, el îi încredinţase această misiune; şi, deodată, simţi în sufletul lui, atâta pustietate, încât socoti

de cuviinţă că ar fi mai bine să se întoarcă acasă abia atunci čmá socrul va fi cu siguranţă plecat. Spusese el, ce-i drept, că e grăbit, dar într-un asemenea caz, ar fi în stare să aştepte Dumnezeu ştie câte ceasuri. Şi deodată fu cuprins de dorinţa omului hăituit de a-şi risipi gândurile negre într-o convorbire veselă cu prietenii credincioşi, cu care, ori de câte ori izbutea s-o şteargă de acasă, stătea zilnic şi mai strica o vorbă la restaurantul U, Zvěřinu (Vânatul) din cartierul Košiře. Acolo, în faţa unui pahar cu vin bun, îşi alungă de obicei gândurile întunecate, dar asta nu erá încă exact ce-i trebuia lui acum; îi mai lipsea ceva, o agitaţie care să-l facă să mai uite un pic de tragicul său destin. Azi nu era nicio distracţie, nu se juca şi nu se recita nimic; stătură aşa, până când unuia dintre prieteni îi veni în sfârşit ideea să le propună tuturor să meargă să joace cărţi într-o anumită cafenea de noapte. Acolo, zicea el, se joacă „Binecuvântarea Domnului”. Ce fel de cafenea şi unde se petrecuse întreaga poveste, de asta domnul Motejzlik nu-şi aducea aminte, ba, mai mult, nici nu ştie de ce s-a dus acolo, şi de ce s-a lăsat atras, într-un asemenea joc de noroc; pe la ceasurile două noaptea se văzuse nevoit să schimbe bancnota de o sută de coroane, iar la două şi jumătate nu-i mâi rămăseseră în buzunar decât douăzeci de coroane. Se povesteşte despre el că în clipa aceea ar fi strigat:

— Totul pentru puişorul meu! Şi că ar fi mizat acele douăzeci de coroane pe ultima carte... ca apoi... peste câteva clipe să adune de pe masă, în ural ele tuturor, cinci sute de coroane.

Era a doua zi pe la orele zece dimineaţa când domnul Motejzlik se întoarse acasă, în sânul familiei. Dar în ce hal! În faţa lui împingea un cărucior de toată frumuseţea, în spate un al doilea, iar în urma lui, un comisionar, plin de gravitate, aducea încă o pereche dex cărucioare de toată

splendoarea. Deci, în total, patru cărucioare: unul de cameră, al doilea de plimbare, al treilea de grădină şi al patrulea de ploaie, întocmai cum i se recomandase, cu toată căldura, în magazinul în care le cumpărase.

M CE INTERI MARI

I-...

Într-o bună zi, funcţionarul Vlček de la cancelaria guvernatorului, neavând altă treabă de făcut, se apucă să mâzgălească pe nişte plicuri diferite nume, aşa, ca să-i mai treacă de urât. Printre altele scrise, fără să-şi dea seama, pe un plic oficial următoarele: „*Onoratului Consiliu al oraşului Klenovice*, cu menţiunea: în Atenţia domnului primar. * Pe urmă veni curierul şi, adunând plicurile cu pricina, le duse alături, în biroul în care se con. Cepeau ciornele de scrisori Asta se întâmplă chiar în ziua” în care fuseseră expediate celor interesaţi, la cererea acestora, noile instrucţiuni ale diferitelor ministere. Dxn biroul aşa-zis. al ciornelor, maldărul de plicuri fu înaintat spre completare secţiei de acţiuni speciale şi aşa se face că până şi în plicul adresat, întâmplător, onoratului Consiliu al oraşului Klenovice, fu introdusă una dintre recentele decizii ale unui minister, decizie ce avu darul să uimească întregul Consiliu comunal al oraşului Klenovice, în frunte cu primarul său.

Soseşte de la cancelaria guvfernătorului un plic, şi în el două file cu acest Conţinut: „Decizia ministerului cezaro-erăiesc al internelor» agriculturii, finanţelor şi justiţiei din ziua de 18 mai 1910, nr. 104, rândul Z” cu privire la interzicerea folosirir în producerea drojdiei, cerealiere, a amidonului şi a fermenţilor din fabricile de bere44.

Asta nu era puţin lucru. De zece ani nu mai venise nici. Un act oficial de la cancelaria guvernatorului, ultimul se referea la aplicarea unor măsuri sanitare şi, deodată, după zece ani, o asemenea poveste.

Primarul oraşului se zăpăcise de-a binelea. La ce încercare grea îl supunea cel-de-sus! Ce-o fi vrând să însemne: „Interzicerea, în producţia drojdiei cerealiere, a amidonului şi a. fermenţilor din fabricile de bere?” Şi, colac peste pupăză, decizia provine de la ministerul cezarocrăiesc al internelor, agriculturii, finanţelor şi justiţiei. Ce lovitură cumplită pe capul bietului oraş! Patru ministere întreprind, concomitent, un atac împotriva oraşului Klenovice. Dar, pentru numele lui Dumnezeu, de unde până unde o asemenea decizie, de vreme ce nimeni în acest oraş nu e producător de drojdie?

— La mijloc e, de bună seamă, un denunţ, ţinu să sublinieze secretarul Consiliului orăşenesc, atunci când, în prezenţa ajutorului de primar, primarul Sandera citi conţinutul măsurilor cuprinse în plicul oficial cu ştampila cancelariei guvernatorului.

La care ajutorul de primar, comerciantul Holobut, se grăbi să adauge cu o voce tremurătoare:

— Domnilor, asta e mai curând un atac împotriva autonomiei cehe.

— Iar eu îmi menţin afirmaţia că e vorba de un denunţ, insistă cu energie secretarul Consiliului orăşenesc. Şi sunt încredinţat că nu se urmăreşte nimic altceva decât compromiterea noastră în faţa cancelariei guvernatorului, în momentul în care noi solicităm fonduri pentru dotarea garnizoanei. Un asemenea act de denunţ e tot ce poate fi mai dezgustător, şi e de datoria noastră să-l combatem la modul cel mai categoric. De aceea propun convocarea unei senţe secrete a Consiliului orăşenesc, în cadrul căreia vom hotărî cum anume trebuie să-procedăm cu decizia ministerială, şi totodată, vom adopta o atitudine dârză şi tăioasă împotriva unor astfel de denunţuri.

— Iar eu vă spun că aici e vorba de un atac perfid împotriva autonomiei cehe, o ţinea morţiş pe a lui

comerciantul Holobut. Asta nu mi-o scoate nimeni din cap. Cunoaştem noi. Mai întâi guvernul ne ia cu drojdia, cu amidonul şi cu fermenţii de la fabricile de bere şi, pe urmă, pac! Ne-a şi instalat aici un comisar guvernamental şi ne dizolvă Consiliul orăşenesc reprezentativ.

Primarul Sanderanu adoptă în să niciunul din punctele de vedere expuse de cei doi. În drum spre primărie spuse tot timpul că întreaga poveste e curată nebunie. Dacă în oraş ar fi măcar un singur producător de drojdie, mă rog, n-ar mai sta o clipă pe gânduri şi, cu toată dragostea, ar pune să se afişeze un comunicat prin care se interzice fabricarea drojdiei, dar aşa, nimeni nu produce nimic şi patru ministere lansează concomitent un atac concentric împotriva lui. Să-ţi pierzi mintea, nu alta.

— În atenţia primarului, domnule burgmaistru, ţinu să sublinieze cu toată semnificaţia secretarul Consiliului orăşenesc; cineva a depus un denunţ din care reiese că dumneavoastră sunteţi producător de drojdie.

— Da, aşa e, domnule secretar, ai dreptate, cineva încearcă să-l ponegrească pe capul autonomiei noastre comunale, răcni comerciantul Hölobut; ce mai, e limpede, un atac mârşav împotriva autonomiei cehe, sper că, în sfârşit, aţi înţeles. Denunţul e o chestiune secundară, ţineţi minte ce vă spun, o chestiune cu totul secundară!

Şi cu asta, domnii consilieri se despărţiră.

„Mi se pâre mie că domnul primar nu are cugetul curat, îşi spuse în sinea lui secretarul Consiliului orăşenesc, în timp ce părăsea clădirea primăriei. Dacă, totuşi, dumnealui fabrică pe ascuns drojdie şi negustorul Holobut l-a denunţat? De aceea s-a împotrivit dumnealui cu atâta înverşunare când s-a vorbit de denunţ”.

La şedinţa secretă a Consiliului orăşenesc, primul se înscrise la cuvânt comerciantul Holobut. Discursul lui fu, de la un capăt la altul, un protest tăios la adresa

guvernului. Şi din nou vorbi despre acţiunile mârşave împotriva autonomiei cehe şi-i conjură pe toţi cei de faţă să nu se dea bătuţi şi să reziste cu stoicism în lupta lor dreaptă. Abia primarul limpezi lucrurile, explicând, de fapt, despre ce-i vorba. Consiliul orăşenesc a primit, aşa, ca din senin, de la ministerul de interne, agriculturii, finanţelor şi justiţiei, un act normativ prin care se Interzice (de bună» camă oraşului) să folosească în producerea drojdiei cerealiere, amidonul şi fermenţii de la fabricile de bere. Actul nmintit a fost trimis cu menţiunea: în atenţia domnului primar. Pe chestia asta nimeni n-a închis un ochi toată noaptea în oraşul Klenovice, care nu este producător de droidie.

În clipa aceea ceru cuvântul domnul farmacist, care declară textual că – dumnealui vede în interzicerea folosirii amidonului şi a fermenţilor din fabricile de bere în procesul de producere a drojdiei un sprijin acordat cartelului de întreprinderi specializate în fabricarea drojdiei presate 11 introducerea practică a monopolului în domeniul acestei producţii. De aceea, propune ca, în interesul micilor induşt i îi să fie înaintat un protest telegrafic şi să i se ceară deputatului judeţean să intervină cp toată energia în Această chestiune.

Membrul Consiliului orăşenesc, şeful berar Ramlik, vedea în noua decizie miiţişterială o catastrofă a fabricilor de bere din Cehia. Interzicea folosirii fermenţilor de bere nu poate fi cu nimic justificată.

— Mă alătur şi eu propunerii domnului farmacist 1 conchise şeful berar.

— Nici vorbă nu poate fi de aşa ceva, izbucni, din nou, comerciantul Holobut; aici se urmăreşte desfiinţarea autonomiei cehe, da, e vorba de un atac împotriva drepturilor noastre. De aceea socot că eáte cazul şi se cuvine să înaintăm un protest energic împotriva

cancelariei guvernatorului. – /în cele din urmă, ridicându-se în picioare, luă cuvânhil primarul Sandera, care începu prin a vorbi despre nişte arme caraghioase, de-a dreptul ridicule. E limpede ca lumina zilei că în povestea asta e vorba de şicanarea unui or; aş ceh, căci, de când lumea, nimeni n-a auzit să fabrice cineva drojdie în Kíenovice… E un act de desconsiderare fată de autonomia corporaţiilor sau… Şi aici atinse de asemenea chestiunea denunţului şi se apucă să vorbească despre libertatea cetăţenească, explicând, fireşte, de ce a convocat această şedinţă secretă a consiliului reprezentativ al oraşului. Pentru că în întreaga afacere vede arma cu tăişul ascuţit al guvernului de la Viena. Înainte de toate se cuvine păstrarea unui calm desăvârşit şi plin de demnitate şi înaintarea unui protest… telegrafic adresat forurilor competente. Această telegramă de protest trebuie trimisă la ministerul de interne, agriculturii, finanţelor şi justiţiei. În continuare, să ceară Consiliului naţional o intervenţie energică şi să fie solicitat sprijinul diferitelor cluburi de deputaţi. De asemenea, aşa cum a propus ajutorul de primar, domnul Holobut, să fie înaintat, concomitent, un protest cancelariei guvernatorului şi în acelaşi timp să se facă. Printr-un comunicat special, un călduros apel la calmul cel mai desăvârşit din partea populaţiei oraşului.

Propunerile acestea au fost aprobate în unanimitate.

După care, primarul se ridică din nou de pe scaunul său şi, cu vocea-i tremurând de emoţie; rosti:

— Domnilor, toate astea nu înseamnă însă că, în acest timp, noi trebuie să stăm cu mâinile încrucişate la piept.

Dacă e să vină vremuri grele, să nu ne găsească nepregătiţi. De aceea, ţinând seamavde cheltuielile ce ne ameninţă, necesare apărării aşa cum se cuvine a onoarei naţionale, propun majorarea cu cincisprezece la sută a taxelor comunale.

Propunerea aceasta fu aprobată, de asemenea, cu unanimitate de voturi, de unde putem trage concluzia fermă că dacă am avea în ţările cehe numai cincizeci de oraşe ca

Klenovice, ar fi vai şi amar de guvernul de la Viena.

S SUPLIMENT *VESEL* DUMINICAL

— Umorescă literară – Mi. Se încredinţase misiunea de A redacta suplimentul toael duminical al unei anumite publicaţii şi, cu acest prilej, mi-a fost dat să aflu că spiritul de sacrificiu omenosc este, într-adevăr, inepuizabil.

Sunt mii de inşi pe această lume care-şi doresc, din toată inima, ca alte mii şi mii de suflete să se amuze cu povestirile lor fie la cafeaua cu lapte de dimineaţă, fie la masa de prânz duminicală. Da, spiritul de sacrificiu omenosc este absolut inepuizabil şi cuprinde cercuri de toate categoriile sociale.

„Numai de-ar putea citi oamenii lucrarea mea”.

— Iată sloganul care frământă azi toate stările, bărbaţi şi. Femei deopotrivă.

Stau în redacţie, pufăi liniştit din trabuc şi „nu presimt nicio nenorocire. Cineva ciocăneşte în uşă – nici nu mă clintesc, căci în această odăiţă jeu sunt Dumnezeul-atotputernic. Aşa se face că strig cu o voce grosolană: – Intră! Şi-i fac semn vizitatoarei să ia loc pe scaun.

Scaunul cu pricina e aşezat aşa fel încât oricine mă vizitează e nevoit să se uite ori la mine ori la coşul de hârtii.

O cercetez pe proaspăta vizitatoare. E o femeie de vârstă mijlocie, foarte vioaie, dacă judecăm după felul agitat în care se foieşte pe scaun, şi până să apuc să-i adresez obişnuitul: „Ce doriţi?”. Dumneaei a şi început:

— După părerea mea, fetele noastre au cea mai mare nevoie de a se autoaprecia; asta nu se poate numi egoism,

domnule redactor, şi nici înfumurare sau egocentrism. Fetele trebuie să-şi respecte, să-şi cinstească propriul lor suflet, căci sufletul lor e alb şi curat că floarea de crin, să-şi preţuiască propria lor voinţă, căci voinţa lor e bună, să-şi aprecieze propriul lor trup, pentru ca acest trup să fie lăcaşul gingaş al virtuţii feciorelnice. Fata care. Crede în alţii…

— Permiteţi-mi, vă rog…

Dar vizitatoarea nu ţine seama de intervdnţia mea şi continuă cu vervă:

— … mai mult decât în propria-i persoană, căci fata care e condusă de o conştiinţă străină, omiţând, cu indiferenţă, propriile sale sentimente, ruşinându-se chiar de ele, ei da, o asemenea fată nu e fata de care au nevoie patria şi naţiunea noastră. Da, domnule redactor, o astfel de fată e ca trestia bătută de o sută de vânturi şi care, în cele din urmă, se frânge sau se prăbuşeşte în mocirlă. Doresc ca fetele noastre să citească adeseori aceste. Cuvinte ale mele şi, de aceea, v-am adus, domnule redactor, o povestire pentru suplimentul vesel duminical al publicaţiei dumneavoastră, cuvintele amintite mai sus fiind puse în gura eroinei unui mic roman, da, domnule redactor, în gura unei eroine care s-a tăvălit prin viaţă.

Şi, scoţând din poşetă un manuscris voluminos, preopinenta mea continuă:

— Cuvintele mele, domnule redactor, izvorăsc din dorinţa sinceră de a-i face fericiţi pe cititori şi de a-i îndemna’s le preţuiască, deoarece, precum bine ştim, cuvântul are o mare influenţă asupra formării caracterului omenesc. Da, domnule redactor, o mare influenţă.

Apoi se ridică de pe scaun şi mă întrebă:

— Unde pot să mă duc să-mi încasez onorariul, domnule redactor?

Mă ridic şi eu în picioare şi încep să-i spun că voi citi

manuscrisul şi dacă se va potrivi cu…

Dar dumneaei nu mă lasă să-mi rostesc gândul până la capăt şi, curmându-mi fraza, îmi spune pe un ton categoric:

— Nu trebuie să citiţi nimic, domnule redactor, puteţi trimite manuscrisul direct la tipografie, iar eu vă rog să-mi faceţi o notă de plată pentru a-mi încasa onorariul, ori poate plătiţi personal? Dacă nu* spuneţi-mi unde să mă duc…

Şi pronunţând aceste cuvinte, îşi trage scaunul mai aproape de masă, se aşază şi îşi deschide poşeta.

N-o să credeţi poate ce vă spun, dar să ştiţi că uşierii noştri au avut serios de furcă până s-o scoată din clădirea redacţiei.

Nu trecuseră nici cinci minute de la această neplăcută întâmplare, când în biroul meu îşi făcu apariţia un tânăr cu ř firul lung pieptănat pe spate, ca un pinci pitic bruxellez. Ace o plecăciune adâncă şi începe prin a-mi spune că se încumeta să vină cu rugămintea de a fi atât de amabil şi

Să-i întind o mână de ajutor în cariera sa scriitoricească, sfătuindu-i şi sprijinindu-l să facă o selecţie din seria de povestiri pe care a îndrăznit să mi le aducă şi, dacă aş vrea, să le mai prelucrez şi să le mai cizelez pe ici, pe colo. Simte că are talent, dă, talent cu carul, cum însă până acum n-a avut încă prilejul să publice ceva, nu e cunoscut de opinia publică.

După această scurtă introducere se instală pe scaun şi, agitând în mână o mulţime de hârtii, continuă spunând că se încumetă să-mi citească începutul uneia dintre povestiri, dar, înainte de toate, îşi permite să-mi atragă atenţia asupra procedeului abordat de el în actul creaţiei, procedeu pe care-l consideră a fi cel mai adecvat. Întrucât

e începător în ale scrisului, dumnealui înclină spre autorii moderni afirmaţi şi consacraţi; la elaborarea unei lucrări de sine stătătoare, mai bine zis nu întru totul de sine stătătoare, nu s-a încumetat până acum, deoarece nu se simte încă destul de tare şi destul de capabil pentru aşa ceva. Autorul său preferat este D'Annunzio, fireşte, pe lângă o serie întreagă de alţi scriitori de talie universală, mai vârstnici şi mai tineri. Aşa se face că alege fraze pentru povestirile sale din lucrările celor mai celebri scriitori de toate vârstele. Ajunge să culeagă câte o frază chiar şi din Tacit, Platon şi alţi autori. E într-adevăr o muncă foarté grea. Începutul primei povestiri sună astfel:

— Serviciul de după-amiază al companiei a şasea se apropia de sfârşit!

— Asta-i din Kuprin – Aici zace lungit în faţa coteţului, cu capul miţos lăsat pe labe – asta-i D'Annunzio – Un băieţel ce stătea în picioare, pe-aproape, se ridică de jos şi umplu cu apă de fântână cana pe jumătate spartă – asta-i din Balzac – Tânărul jurist ce stă alături de mine îşi plimbă privirea pe bolta senină a cerului, pe care nu se zărea nici umbră de norişor – Asta-i Maupassant, dar expresia „nu se zărea nici umbră de norişor” e o schimbare originală. N

Şi tânărul reluă:

— Acum am descoperit în povestirea lui Tolstoi o *săptămână la Turenevo*, o descriere foarte frumoasă a amenajării unei locuinţe rurale. N-am stat pe tânjeal şi, nevoit să fac o legătură, am, scris: „Soarele la care tânărul jurist privea îşi Aruncă razele sale strălucitoare peste modesta locuinţă rurală” – şi acum vine Tolstoi: Uşa iatacului se deschise spre coridorul fostelor încăperi ale lacheilor. La capătul coridorului, o scară în spirală ducea în sus spré cele două odăi alt stăpânilor, unde acum nu mai intra nimeni, Cu asta am încheiat un capitol. Al doilea

capitol începe cu o frază din J.J. Rousseau şi anume din cartea initulată *Despre Tratatul Social*. Vreau să cercetez dacă poate fi în constituţia civilă vreo regulă justificată şi sigură…

L-am luat pe tânărul meu interlocutor de braţ şi l-am scos pe culoar. Peste câteva clipe era din nou în faţa mea:

— Mi-am uitat pălăria, spuse, într-adevăr, cu sfială, luându-şi pălăria din cuier, după care se grăbi să adauge t Aş putea spera într-un răspuns la *Poşta redacţiei*?

Şi iar m-am trudit să-l scot pe culoar şi…

Peste un sfert de ceas mi s-a înfăţişat un alt vizitator! un domn mai în vârstă, purtând pe Cap un cilindru ponosit şi scămoşat. Avea o. mină foarte gravă…

— Îmi îngădui – începu el pe un ton apăsat şi foarte autoritar. Să vă. Vizitez. Ştiu că domnilor redactori nu le place să stea mult de vorbă cu colaboratorii şi, de aceea, vom trata chestiunea cât se poate de scurt. Dacă am înţeles bine, strădania dumneavoastră este să le oferiţi cititorilor Nuplimentului vesel de duminică *frumosul*, căci multe Muhete din rândurile cititorilor dumneavoastră sunt în i: uimea fericirii atunci când se lasă copleşite, întru totul, de impresia frumosului şi sâni purtate spre căile ce duc în afara aprecierii lucide şi raţionale a lucrurilor. Nu pretind, stimate domnule redactor, că o asemenea stare a gândirii constituie tocmai acea rectificare – îndreptare dacă vreţi – r din care ar putea eventual să reiasă judecata şi analiză critică a frumosului… Şi iată că bărbatul care iniţial voise să trateze şi sň încheie cu mine cât mai curând cu putinţă această chestiune se aşeză pe scaun şi continuă:

— Adevărul e că frumuseţea unei povestiri poate captiva prin simţăminte de-a dreptul stihinice, iar eu ştiu, stimate domnule redactor, că există posibilitatea de a-l ferici pe cititor, dacă-i oferim o povestire cu adevărat frumoasă. Am acasă, într-adevăr, nişte lucruri frumoase

pregătite anume pentru publicaţia dumneavoastră… tiu le-am adus cu mine, perijru simplul motiv că iniţial n-an bănuit că voi trece prin preajma tedacţiei ce cu onoare conduceţi. Întâmplarea însă mi-a îndreptat paşii spre dum nfeavoastră şi, deodată, m-am deciš să vă aduc la cunoştini:» fyotărârea. Mea de a le tipări tocmai în suplimentul ves* 1 äujfunicpi al publicaţiei dumneavoastră. Aşadar, ca s-şni şrsă încheiem cât mai grafeme întreaga chestiune, aaţi n un avans de patruzeci d. e coroane asupra onorariului ce mi se cuvine t

Povestea asta, trebuie să admiteţi, întrecea orice limit” Am devenit grosolan în faţa acestui neobrăzat, iar acesta la rândul său, m-a croit cu bastonul. Se înţelege de la sine 1 deşi eu, cu ajutorul substanţial al ugerului nostru, l-an aranjat frumos, aşa cum se cuvine, dar de atunci naft gândesc mereu că parcă totuşi e. mai bine să fii servitor la un hotel ce nu se bucură de o taimă prea bună, decfet să redactezi un „Supliment vesel duminical”» în condiţiile spiritului de „sacrificiu omenesc atât de răspândit, de a hrăni, din punct de vedere estetic, sufletele înfometate de frumos ale cititorilor I

I

MISTERIOASĂ POVESTE A UNUI MONUMENT

Există pe lume, tot felul die-instituţii, care n-ar fi mai puţin importante dacă* într-adevăr, n-ar exista.

Acestor instituţii li se spune în cea mai mare parte rrguli sau mai precis regulamente. Avem, aşadar, regulamente de toate categoriile: regulamente poliţieneşti, regulamente disciplinare etc. etc. Şi, de cele mai multe ori, toate aceste regulamente au darul să aducă oamenilor ttreaztvri.

Desigur, în cazul nostru» este vorba de progres, şi

nimeni nu va putea pretinde că ta joc ar fi vreo chestiune de ordin pihlic…

E vorba1 pur şi simplu, de noul regulament cu privire funcţionarea caselor de expediţii.

Există, deci, precum védem, în afara regulamentelor poliţieneşti, şi regulamente pentru casele de expediţii, după cum, mai târziu, vor fi născocite regulamente morăi uştţ şi alte asemănătoare…

Şi toate regulamentele la» care ne referim vor fi preliH rale în Amănunţime, etd naştere unor nöu regulament r

— Regulamentul caselor (Je expediţii – iar acesta la rândul lui va ferici şi va amuza omenirea, ca în cazul pe care vi-l înfăţişez.

Domnul Raudnic comandase, pentru mormântul tatălui său decedat, un monument undeva la un pietrar din provincie. Acest monument urma să fie transportat la cimitirul unde se află înhumat tatăl domnului Raudnic.

Comandă fusese făcută din Eraga, iar domnul Raudnic alesese pentru transportul monumentului de la firmă din provincie la cimitirul, tot din provincie – cu alte cuvinte, la locul de destinaţie – o casă de expediţie pragheză.

Monumentul era o piramidă de doi metri înălţime, cântărind 420 de kilograme, ceea ce, să recunoaştem, reprezenta o greutate apreciabilă.

Într-o bună zi, domnul Raudnic primi de la firma cu pricina înştiinţarea că monumentul era gata, iar dumnealui nu mai stătu deloc pe tânjală şi se duse imediat la casa de expediţii din Praga, cerând ca, în conformitate cu înţelegerea stabilită anterior, monumentul să fie transportat de la firma de pietre funerare din provincie, la cimitirul tot din provincie, unde se află mormântul tatălui său.

Trecură de atunci trei zile. Domnul Raudnic tocmai se întorcea acasă din obişnuita-i plimbare, când în faţa imobilului în care locuia, cu frică de Dumnezeu, la etajul trei, zări un grup de oameni pe a căror faţă se citea, vizibil, enervarea.

Grăbi pasul şi, ajungând mai aproape, surprinse opt bărbaţi vânjoşi străduindu-se să introducă pejpoarta imobilului un monument oarecare.

Speriat, domnul Raudnic se apropie de ei spre a se informa despre ce anume este vorba…

Şi astfel îşi dădu seama că avea toate motivele să pălească, întrucât i se spusese că monumentul cu pricina îi aparţini domnului Raudnic, şi în cazul ăsta lor nu le rămâne nimic de făcut, decât să-i depună monumentul în locuinţa să unul dintre şefii mai mari. ai acestor oameni drăguţi şi cumsecade îi spuse, înv termeni civilizaţi şi într-un limbaj elevat ce trăda instruirea, că dumnealor respectă noul regulament, potrivit căruia casele de expediţii păstrează în tranzit numai obiectele persoanelor minore re se bucură de deplinătatea drepturilor civile, şi întrucât tatăl domnului Raudnic nu se mai bucură de aceste drepturi, fiind răposat, monumentul îi aparţine domnului Huudnic, în calitatea sa de rudă cea mai apropiată, aflată în viaţă.

Zadarnice fură strădaniile domnului Raudnic de a preveni datastrofa.

— Ca persoană în deplinătatea drepturilor civile, aveţi dreptul la acest monument, îi spuse pe scurt şeful hamalilor de la casa de expediţie şi, întorcându-se spre vlăjganii lui, se grăbi să adauge: Hei-rup!

Şaisprezece mâini puternice săltară monumentul, şi în timp ce domnul Raudnic plângea înfundat, cu glasul sugrumat de enervare, hamalii cărară monumentul sus, pe Moară, în ciuda tânguitoarelor rugăminţi ale portăresei şi

ulu proprietarului. Când, în sfârşit, ajunseră la etajul trei şi aşezară monumentul pe coridor, ca să-l strige pe domnul Huudnic să vină să deschidă locuinţa, uriaşul pietroi se cufundă sub ei, omorând, printre alţii, şi pe domnul Raudnic, aflat la parter. Întrucât din clipa aceea domnul Huudnic încetase a mai fi o persoană în deplinătatea drepturilor civile, casa de expediţii intenţionează să transporte monumentul la ruda sa cea mai apropiată.

ÎMI *FAC* OUA MOI

M *j*», Am o mătuşă bătrână şi tare cumsecade. Din când în când, sărăcuţa, face câte o adevărată criză de afecţiune faţă de rubedeniile ei. Cincisprezece ani de zile nu dă niciun semn de viaţă şi, după scurgerea acestor cincisprezece ani, mă trezesc, pe neaşteptate, cu poştaşul care îmi aduce un pachet de la buna mea mătuşă, trimis de ea tocmai într-un asemenea moment de criză. Ultima oară – asta se întâmplă exact în urmă cu cincisprezece ani – mi-a expediat o plăcintă maţe bu brânză, iar acum, la cincisprezece ani după consumarea acestui eveniment, poştaşul mi-a înmânat un coş voluminos, în care amdescoperit acest înduioşător mesaj.

„Scumpe nepoatei sunt tare bucuroasă că-ţi pot trimite o grămadă de ouă din propria mea crescătorie de păsări. Îmi eşti nespus de drag, scumpul meu băiat, *şi* de aceea, mi-am spus că, de vreme ce nu voi mâi fi mvlia vreme pe această lume, să-ţi trimit această ultimă mărturie de dragoste pe care ţi-o mai pot oferi. Fă-ţi-le singur, dar ai grijă să fie de fiecare dată moi, şi cu acest prilej să-ţi aduci aminte de buna ta mătuşă Anna. Fie ca aceste şaizeci de ouă să trezească în tine amintirea micuţei bătături a unei gospodării dintr-un colţ de miazănoapte al ţării, unde cotcodăcesc zburdalnic. Nişte găinuşe rasa Plymouth şi se gândesc la tine împreună cu a ta mătuşă Anna, care te iubeşte din *tot* sufletul

Dintr-un sentiment de pietate faţă de mătuşa mea, am decis să mănânc toate cele şaizeci de ouă moi, aşa cum suna dorinţa ei.

— Toată noaptea am visat numai despre această poveste. Ce-i drept, până atunci nu mă ocupasem niciodată eu treburi asemănătoare, cum ar fi fiertul oliălor aşa fel încât dă rămână moi, dar după frământări mai îndelungate am ajuns la concluzia că ouăle trebuie fierte, ca să fiarbă) Afesta ar. fi unicul punct de vedere posibil şi singura Ieşire dintr-o situaţie atât de serioasă şi de importantă cum de pildă, să faci şaizeci de ouă moi: îmi plac ouăle moi la nehupie. Dar, oricum, n-o să mă ipuc să mănânfe la o singură masă şaizeci de ouk moi, nu de alta, dar nici nu cred că aş fi în stare. De aceea a început să mă preocupe idĕea de a le conserva.

M-am gândit multă vreme la acest lucru, frământân (lu-mi mintea cum anume să procedez. Şi iată a, fără voia mea, m-am trezit pe neaşteptate într-o situaţie foarte încurcată. Ştiu că adeseori ziarele şi unele reviste de specialitate iau în derâdere femeile căsătorite care nu sunt în… ture să facă ouă moi, dar despre holteii bătrâni care trebuie să-şi prepare singuri ouăle nu se scrisese până atunci. În nicio publicaţie, şi tocmai de aceea vreau să descriu totul aşa cum s-a întâmplat, iar ceea de voi spune constituie, da fapt, o indicaţie simplă cu privire la modul în care trebuie fierte ouăle moi.

Înainte de toate mi-am cumpărat câteva cărţi de specialitate? Despre creşterea păsărilor, în care presupuneam că voi ((AnI, în primul rând, instrucţiuni cu privire la felul cum trebuie fierte ouăle.

Din păcate în niciuna diptre aceste lucrări referitoare I «uvicuitură nu am descoperit locul în care această importantă problemă să fie soluţionată aşa cum se cuvine. Despre» Mirt, re-l drept, Se scriau multe în aceste tratate;

aşa am í aflat, de pildă, că din ouă ies puişorii, şi alte minuni asemănătoare. Ara mâi citit acolo, o instrucţiune foarte interesantă, şi anume, că ouăle trebuie păstrate la loc uscat, şi alta, la fel de interesantă, cu privire la modul în care pot fi clocite ouăle. Întrucât buna mea mătuşă îmi trimisese ouăle ca să le fierb şi să le mănânc, nicidecum să le clocesc, am închis cartea supărat la culme.

Nu-mi venea să-i întreb pe cunoscuţi cum anume se fierb ouăle şi de aceea mi-am pus în gând să mă duc să învăţ acest lucru într-o sală de lectură, făcând din nou apel la faimosul dicţionar enciclopedic.

La litera 0 – articolul *ouă*, am găsit, negru pe alb, că ouăle sunt un produs al regnului animal şi că toate speciile de păsări fac ouă. Am stat şi am meditat adânc asupra acestei chestiuni. Ce-i drept, cele amintite mai sus nu erau pentru mine o noutate şi, totuşi, văzând acest lucru, aşa cum spuneam, negru pe alb, i-am dat crezare pentru a doua oară. Povestea nu e, deci, numai o transmitere populară prin viu grai, ci este confirmată şi susţinută cu tărie, printr-un întreg articol de ştiinţă publicat în dicţionarul enciclopedic…

Aşa stând lucrurile, mi-am continuat investigaţiile căutând să aflu cum se fierb ouăle. Şi nici nu v-ar veni a crede cum poate fi omisă de cercurile ştiinţifice o problemă atât de complexă şi atât de complicată. Ei bine, ca să fiu scurt, n-am descoperit nicăieri nimic mai deosebit… În dicţionarul enciclopedic am aflat, ce-i drept, că ouăle constituie un aliment ce poate fi preparat în diferite feluri, dar cum anume se prepară acest aliment, a rămas pentru mine o ghicitoare fără răspuns, chiar şi după cele trei ceasuri de cercetare a dicţionarului enciclopedic.

E adevărat că am găsit unele fraze ce se refereau doar de departe la această problemă, că se pildă: „În Anglia, ouăle sunt folosite, în general, ca aliment în stare

crudă, Inf, uneori, fierte taťi sau moi. În nicio căsnicie engleză aşezată, ouăle moi nu pot lipsi la micul dejun. În Anglia ouăle sunt oferite la toate ocaziile.

Dar cum anume trebuie procedat ca ele să ajungă pe ninsă în această stare, nu am izbutit să aflu.

Nu-mi rămâne deci nimic altceva de făcut decât să întreprind o tentativă personală, cercetând singur întreaga teorie a fierberii ouălor şi tot singur să ajung apoi la un rezultat practic, fie şi cu riscul pierderii câtorva ouă, pe care aş fi nevoit să le arunc.

Mi-am cumpărat deci o spirtieră, cu cinci litri de spirt denaturat, şi un vas Papin – a cărui folosire o cunoşteam din manualul de fizică de pe vremea studiilor mele gimnaziale. Şi, astfel înarmat, am purces la fapte. Am umplut, vanul Papin cu apă, în apă am introdus zece ouă, după ea re am aprins Spirtieră.

După un sfert de oră am scos ouăle din vasul Papin. Am ciocănit bine coaja primului ou, dar coajă era încă la re; acelaşi lucru s-a întâmplat şi cu al doilea ou. Toate emu încă tari. Aşa stând lucrurile, le-am curăţat de coajă, le-am aruncat din nou în vasul Papin şi le-am mai fiert timp de un ceas. Degeaba, tot tari erau. Le-am lăsat deci nî» fiarbă până a doua zi dimineaţă. Dar fără rezultat. Ouăle riimâncau târî.

Dimineaţa am fost găsit zăcând lângă coşul cu ouă, unde mă prăbuşisem de atâta enervare că nu izbutisem nici mă-i iar în zece öre să fac ouăle moi. Afurisitele eray *mereu tar*\şi *de neînduplecat*.

M

CUM MI-AM CUSUT UN NASTURE LA PANTALONI

Lucrul cel mai penibil care-l poate afecta pe om E atunci când observă că ţinuta sa vestimentară păcătuieşte prin lipsuri sesizabile. În änumite cazuri de acest gen, sărmanul nici nu se mai poate arăta Iň societate, Căci

societatea de azi, nu face nicio deosebire întrş ţin holtei şi un bărbat căsătorit, impunându-le amândurora, deopotrivă, o anumită doză de decenţă. Faptul dE a nu avea în regulă nasturii de la pantaloni stârneşte în rândurile multor oameni cu priviri estetice o considerabilă toza de dezgust. O asemenea împrejurare nu e judecată de societate *la obiect*, mai bine zis *cu obiectivitate*, iar adevărata stare a lucrurilor nu e analizată nici din punctul de vedere psihologic, nici din punctul de vedere practic. Căci societatea uită că un holtei poate fi şi el un om foarte sfios, care nu s-ar încumeta să-şi ducă pantalonii cu nasturii lipsă soţiei prietenului său, solâcitându-i drăgălăşenia de a face totul aşa fel încât ansamblul său vestimentar să pară defeăvârşit. Dacă s-ar adresa cu o asemenea rugăminte şi cu pantalonii săi afectaţi de-o anumită lipsa fiicei necăsătorite a proprietăresei, cine ştie dacă în sufletul fragil al Unei copile n-ar trezi o anumită doză de dispreţ, faţă de persoana lui, care dispreţ, ar fi, desigur, cât se poate de justificat.

Şi astfel, dacă vrea să-şi păstreze bunul său renume, bietului holtei nu-i rămâne nimica altceva de făcut decât să-şi coasă singur nasturele de la pantaloni, cu alte cuvinte cu propria-i mână…

Se vor. Găsi desigur şi din acei ce vor avea obiecţii la amintita soluţie, pretinzând că într-un asemenea caz, atât de ddliqat, putea să se adreseze foarte bine croitorului care-i cususe pantalonii cu pricina; persoanele care fac asemenea reflecţii nu judecă Nici ele corect, nu de alta, dar dacă bietul holtei s-ar duce la croitorul său şi i-ar spune: „Poftim, v-am adus aceşti pantaloni la care, precum vedeţi, îmi lipseşte un nasture şi v-aş ruga sta mi-l coaseţi”, în acea clipă sărmanul s-ar expune de asemenea riscului de a fi ridiculizat, căci cusutul unui nasture pare un lucru nespus de uşor, atât în faţa croitorului specialist,

cât şi în faţa întregii opinii publice. Şi, în asemenea împrejurări, oricine ar rămâne înmărmurit auzind că un amărât de nasture la pantaloni a trebuit să i-l coasă ditamai meşterul croitor. Un astfel de holtei aar apărea în ochii tuturor ca un neisprăvit ce nu face mici cât o ceapă degerată, ca un râzgtâat, ca un prostovan răsfăţat, ca un înfumurat etc., etc.

Iată deci motivele pentru care am decis să-mi cos singur nasturele la pantaloni.

Mai întâi am înlocuit nasturele rupt cu un ac de gămălie. Dar iată că într-o zi, pe când mă aflam în tramvai, la o înghesuială, acul cu gămălie a trecut prin stofă şi m-a înţepat în asemenea hal, încât mi-am pus în gând să cos nasturele cum scrie la carte şi nicidecum să-l prind eventual cu un bold.

Mărturisesc, cu maximum de cinism, că la început, după ce observasem pierderea nasturelui cu pricina, povestea n-a avut pâtuşi de puţin asupra mea vreo Şnrâurire de natură să-mi provoaee înclinaţia spre o dispoziţie dramatică. Abia noaptea târziu, amuftindu-aii de diferitele priviri ce mă urmăriseră toată seara la cafenea, de care nu mă putusem feri nici după ce mă încheiasem la haină, am hotărât, după o matură chibzuinţă, să-mi prind *acolo* cu un ac de gămălie un alt nasture, pe care l-am tăiat de la o vestă. O vestă cu uň nasture lipsă nu-i un lucru atât de grav, în comparaţie cu pierderea atât de vizibilă şi de sesizabilă a unui nasture da la pantaloni. La vestă se mai poate crede că a fost încheiată cu neglijenţă, ceea ce se întâmplă îndeobşte la bătrânii holtej, precum bine-ştiu din propria-mi experienţă. Dar, în general, o asemenea neglijenţă nu e deloc jignitoare pentru cei din jur. Cu toiul alta e însă situaţia atunci când povestea se referă la acea parte a ţinutei vestimentare despre care pomeneam.

Din aceste motive m-am pregătit, din toate punctele

de vedere, spre a duce la bun sfârşit cusutul nasturelui cu pricina. Îmi aduc aminte că în ziua decisivă am fost tot timpul într-o stare de înfrigurare, înfrigurare ce creştea tot mai mult pe măsură ce mă gândeam la această poveste. Să întreb pe cineva cum se coase un nasture n-am vrut, nu de alta, dar nu doream să fiu socotit un prostănac, care, în cazul de faţă – trebuie să mărturisesc cinstit şi loial.

— Eram.

Prima mea îndatorire, mi-am zis în sinea mea, era să mă reped neapărat până la muzeu, să cer dicţionarul enciclopedic şi, în sala de lectură, să cercetez la litera C articolul referitor la *cusut*.

E cazul s-q. Spun acum şi să protestez împotriva părerii încetăţenite cum că dicţionarul nostru enciclopedic ar fi complet. Despre cusutul nasturilor nu se pomeneşte în el mai nimic la litera C, în articolul cu privire la *cusutul nasturilor*. Acest articol lipseşte din el u desăvârşire! La litera N, am găsit, ceri drept, articolul *nasture*, dar să vedeţi ce scrie în legătură cu acest obiect de o importanţă atât de covârşitoare în viaţa omului: „Nasturele este un accesoriu vestimentar cu care se unesc două părţi de îmbrăcăminte. Întărirea nasturilor se face prin coasere. Vechii egipteni cunoşteau nasturii, în Timp ce grecii şi romanii nu-i cunoşteau. La noi, în Cehia, nasturii au apărut odată cu venirea creştinismului”.

Aşa stând lucrurile, m-am apucat să caut la articolul *Creştinism*, măcar o aluzie la aceşti nasturi, dar nici pomeneală de aşa ceva. Dacă aş fi găsit cel puţin o indicaţie despre felul în care coseau nasturii străvechii egipteni; Articolul *Egipt*: citez din tomul *E* – „în Egipt preotesele Ro puneau în mână preoţilor decedaţi nasturi de aur.

— Şi aşa îi înmormântau” Dar despre felul cum coseau aceşti nasturi, nu scrie acolo niciun cuvânt.

Am fost deci nevoit să mă bizui pe propria mea Capacitate de a inventa şi a combina lucrurile. Frământându-mi mintea şi reflectând adânc, am ajuns, în cele din urmă, la concluzia că sistemul cel mai bun e sistemul progresiv adică treptat. Aşadar, progresivitatea sistematică! Am cercetat, deci, cu multă atenţie nasturii şi am constatat că fiecare nasture are patru găurele.

Mai întâi povestea a însemnat pentru mine un mister, întrebându mă la ce anume ar putea folosi aceste găurele, dar făcând investigaţii amănunţite în continuare, spre a descoperi ce influenţă ar putea avea ele asupra întregii probleme, am ajuns la concluzia că, potrivit tuturor probabilităţilor, prin aceste găurele trebuie să treacă aţa, care, de bună seamă, e strecurată prin ele cu acea unealtă meşteşugărească de mare importanţă, căreia i se spúne ac. Acul, aşa cum am putut citi apoi în dicţionarul enciclopedic, nu e la rândul lui nimic altceva decât un fel de manetă confecţionată din oţel, care, spre deosebire de purceii de lapte, râu are decât o singură urechiuşă. Eu am două. Aşadar, prin această micuţă deschizătură.

— Am aflat din amintitul dicţionar enciclopedic – se introduce firul de aţă şi, cu o mişcare ca şi când am vrea să spargem ceva cu forţa, tragem, după toate probabilităţile, nasturele pe aţă şi, pe urmă, găsim noi, de bună seamă, un procedeu de a-l răsuci şi de a înfige acul în pantaloni.

Fantezia mea a lucrat cu un neastâmpăr de-a dreptul exuberant. Întrucât auzisem că oţelul e un material fragil, am cumpărat, pentru orice eventualitate, douăsprezece duzini de ace. Aşa, ca să fie. În afară de asta am mai cumpărat o duzină de mosoare cu aţă de toate grosimile, în cea mai mare parte de culoare neagră. Aţa albă am cumpărat-o pentru cazul în care aţa neagră n-ar fi dat rezultatul dorit. În acest caz aş fi făcut apel la aţa albă. Mai aveam la îndemână şi câteva mosoare de aţă maro, de

care aş fi făcut uz numai în împrejurări extreme, dacă, de pildă, aş fi dat chix cu aţa albă şi neagră.

În prăvălia în care am cumpărat toate astea, vânzătorul m-a întrebat dacă nu cumva doresc şi un degetar. Mi-am dat seama numaidecât că e vorba de un Lucru foarte important şi, de aceea, am cumpărat, pe loc douăzeci de bucăţi... În spirit analogic am dedus că, potrivit semnificaţiei cuvântului, degetarul se pune în deget. De Ce, şi în ce scop imume, a rămas pentru mine o ghicitoare încă nedezlegată. Dar ca să nu comit cumva vreo greşeală, am „cumpărat dintr-odată douăzeci de de etare, judecând corect că orice om are zece degete la picioare şi, de a semenea; *zece* degete. la mâini.

După ce am părăsit magazinul încărcat cu articolele” amintite şi am pornit spre casă, am avut deodată sentimentul că sunt un adevărat scamator. Ce mai, un fachir! Ajuns cu bine acasă, am Cerut gazdei să-mi încălzească zdravăn odaia şi să-mi aducă trei sticle cu vin de cea mai bună calitate şi, după ce mi-am împrospătat forţele cu o cină consistentă, stropită cu vin din belşug, am căutat pantalonii cu pricina când, în fine, i-am găsit, m-am

Apucat de lucru cu toată râvna. Icni mai aduc aminte şi acum că a fost o luptă cumplită, pünă de încrâncenare!

A doua zi dimineaţa am fost găsit zăcând pe podea, înfăşurat în paisprezece mii de metri de aţă de diferite cudori, îmbrăcat suma, doar în rufătia de corp. Dormeam intms pe cele două sute de ace, iar pantalonii erau cusuţi de canapea; în degetele de la mâtni şi de la picioare aveam înfipte cete douăzeci de degetare, iar gieznele mele erau cusute de covor.

Ce mai puteam să fac? Ň unic, decât să-mi cumpăr altă pereche de pantaloni.

T

„LADA” *

I i

Ara o mătuşă bătrână, abonată în permanenţă la revista „Lada”, şi ori de câte ori e ziua cuiva în familia noastră, îi aduce acestuia, în dar, colecţia pe un an a acesteiinteresnnte publicaţii. Aşa se face că, odată.cu trecere timpului, toată famia noastră a devenit sensibilă şi delicată, iar membrii de sex feminin ai familiei îşi închipuie – că sunt flori, deoarece doamna Včnceslava Lužická publică de aproape zece ani, în revista „Lada”, un ciclu de Povestiri intitulat „Florile şi femeile” cu subtitluri ca *Părăluţele*, *Păpădiile*, *Pătrunjelul-cunelui*, şi aşa mai departe. Şi cum mătuşa împarte colecţii diferite, o verişoară din partea

— Zeiţa Venus la popoarele slave.

Mamei se crede păpădie şi întrucât o păpădie a Věnceślavei Lužická a fost luată în căsătorie de stăpânul moşiei, aşteptaşi ea mereu să-i vină rândul; o altă verişoară, de data asta din partea tatii, se crede trandafir şi-şi vopseşte părul în roz, iar altă rubedenie de sex feminin, închipuindu-şi că e o modestă violetă, e încredinţată că se va căsători cu un fabricant de maşini de cusut, aşa cum a citit ea o dată în Lada” despre o asemenea violet, de aceea, pe unde umblă; pe acolo plânge, deoarece tot în „Lada” a citit că fetele n-au voie să râdă, ci mai bine să plângă, căci, de fapt, lacrimile înfrumuseţează fecioria. Alta crede că e spânz-negru, iar altă că e stânjenei auriu.

Aşa se face că, odată cu trecerea vremii, familia noastră a început să se adreseze în toate cazurile amintite interesantei publicaţii „Lada”, iar la rubrica Poşta redacţiei poate citi apoi răspunsuri nu mai puţin inteligente:

„La întrebarea dumneavoastră referitoare la supa de cartofi, vă răspundem că principalul component este cartoful. În serile de iarnă, mai cu seamă, supa de cartofi

iese splendid în evidenţă pe masa din lemn de esenţă moale, împodobită cu imortele de o mână gingaşă de fetiţă, Dacă supa nu e destul de sărată, nu trebuie să lipsească de pe masă o solniţă plină cu sare de bucătărie, şi nicidecum cu sare pentru vite”. V.

„La întrebarea dumneavoastră privitoare la modul de a împiedica muştele să murdăreaâfcă oglinzile, vă facem cunoscut că în perioada în care muştele bântuie cel mai mult, eu personal acopăr oglinzile cu un văl alb, la fel ca şi tablourile, ceea ce face, ca ele să iasă splendid în evidenţă, mai cu seamă dacă mobila e de culoare maro-închis. Şi nu vă fie teamă că muştele mai mari ar putea să spargă o sticlă atât de groasă”.

O altă surioară de-a mea e nespus de curioasă şi, chiar dacă ar fi să rămână domnişoară, ar dori să ştie cum se înfaşă priincii necuvântători. I s-a răspuns să se adreseze cu această întrebare propriei sale moaşe. „Pe cât ştiu însă din propťia mea experienţă, copiii trebuie înfăşaţi de la dreapta la stânga. Copiii deprinşi cu înfăşatul de la stânga la dreapta devin stângaci. Dacă înfăşaţi un băiat, aveţi grijă ca fetele nevinovate să nu fie de faţă, întrucât curiozitatea prea mare le poate împinge pe fecioare departe şi să le stârnească fantezia”.

Dar, în familia noastră, cel mai îndrăgostit cititor al revistei „Lada” este un unchi de-al meu, căruia în parc nespus de rău că nu e femeie, căci abia în aceasta publicaţie a aflat el cât de răi sunt bărbaţii şi câte necazuri au Ielele nefericite în dragoste, dar şi. Cât de fericite pot redeveni ele printr-o iubire adevărată; ori de câte orise cu fundă în lectura „Ladei”, plânge ca o fată dezamăgită.

Odată, când m-am dus să-i fac o vizită, l-am găsit în bucătărie, unde înşirase pe frânghie, deasupra sobei, optsprezece batiste umede, să se usuce.

„Tocmai am terminat de citit povestea unei biete

orfnno care a avut nefericirea să se îndrăgostească de „logodnicul binefăcătoarei ei – asta a fost pe o pagină a revistei. În altă pagină era altă povestire, în care un sărman cioli/inaş s-a îndrăgostit de logodnică mirelui binefăcătoarei lui, Biata fată din prima povestire l-a luat de soţ în a liirin povestire – scrisă de altă scriitoare – pe sărmanul ciobănaş din a doua povestire, Iar eu de şase ore nu mai contenesc cu bocitul… Toate batistele le-am udat leoarcă de ut Itu plâns, iar acum plâng în cearşaf”.

Unchiul meu trăieşte cu atâta intensitate atmosfera ilegujntă de materialele publicate în revista „Lada”, încât lui Heriftoiile Lui i se răspunde foarte des la rubrica Poşta

…» v redacţiei. Această revistă a avut darul, să-l transforme, în asemenea măsură. Încât acasă umblă în fustă şi în capodul de noapte al soţiei sale, iar. Pentru acest succes îi poate fi recunoscător numai distinsei doamne Venceslava Lužická. Nu de mult, inimosul meu undai a adresat redacţiei „Lada” întrebarea dacă iarna se poartă ghete. Şi i s-a răspuns la Poşta redacţiei:

„Ghetele se poartă şi iarna, atât în piciorul d ept, cât şi în piciorul stâng. Excepţie facem numai atunci când suntem acasă şi nu aşteptăm vreuta musafir; atunci putem sta în papuci. Recomandăm tuturor fetelor cehe să le împodobească, părinţilor (tatii şi mamei) papucii de casă cu cusături după verificatele modele naţionale, deoarece până şi fruntaşii renaşterii naţionale cehe au purtat papuci cu cusături făcute de gingaşele mânuţe ale tinerelor noastre patriote. Ce dar poate fi mai frumos, decât – acela la care au lucrat gingaşele degeţele ale fetiţelor cehe?”

La altă întrebare a unchiului meti, redacţia „Lada” i-a – răspuns: „Ne întrebaţi cu ce apelativ trebuie să vă adresaţi logodnicului dumneavoastră? Această întrebare, uşoară la prima vedere, e, totuşi, foarte complicată. Cel mai bine veţi face dacă, pur şi simplu, îi veţi spune

domnule Jámsv sau domnule Karel, în funcţie de cum îl cheamă: Ajitonin, Josef, şi aşa mai departe. Şi/mai adăugăm: Cel mai biaie veţi face daică-i veţi spune pe numele lui: Lepn, Otik, Věndeslav, Václav, dar niciodată să nu-i spuneţi Staničku sau Klemenťřčku, căci aceste diminutive l-ar putea face mai pătimaş, makarbitraf şi mai răutăcios. Cel mai bine veţi face însă dacă îl veţi evita întru totul pe logodnicul dumneavoastră, iar în carul în care dumnealui ar continua să vă urmărească şi să vă irite cu cicătel e safe r

Insistentei, xornunicăţi acest lucru redacţiei revistei „Lada” – odată cu adresa exactă a logodnicului dumneavoastră, iár redacţia noastră va avea grijă să înfiereze public atitudinea lui”.

Mătuşa mea n-a stat nici ea pe tânjală şi a solicitat înr scris revistei „Lada” să-i ofere câteva reţete de prânzuri simple, şi iată ce i s-a răspuns la ipoşta redacţiei:

„Dacă-l invitaţi la masa de prânz pe logodnicul dumneavoastră, să nu-i oferiţi niciodată supă de magiun; vă spun asta din propria mea experienţă, căci, după o asemenea supă, logodnicul meu a plecat şi n-a mai revenit niciodată!”

Alaltăieri am surprins în faţa clădirii în care locuieşte mătuşa mea o mulţime de oameni. Am dat buzna în casă” şi am găisit-o pe mătuşă stând de vorbă cu verişoara mea. Aceasta arăta ca o sorcovă, sau mai bine zis că o marchiză de acum o sută de ani.

— Pentru numele lui dumnezeu, ce-i halul ăsta pe llne? Am întrebat-o eu intrigat.

Jignită la culme, mi-a răspuns:

O

— Ce ştii tu? Asta-i o rochie cusută după ultimul răcnet al modei, da, după ultimele noutăţi publicate în revista „Lada”. Mătuşica a zis ţă-şi-comandă una la fel...

— Şi ce-i cu mulţimea de oameni adunată jos?

— Ăştia s-au ţinut scai după mine. De invidie!

Şi întrucât verişoara citise în „Lada” că, de îndată ce no lasă întunericul, nicio fată n-are voie să apară pe stradă netosoţită, am fost silit s-o conduc acasă. Până să ajuntfrm acasă, cârdul de oameni a sporit la câteva sute de iuvpete, şi asta numai pentru căi verişoara mea se conduce în toate după cele publicate în revista „Lada”.

DR. FR. SOUKUP *

Dr. Soukup se făleşte eu un nume ceh din vechime „Fii tovarăşul meu de negoţ” însemna, în Evul Mediu, „fii intermediarul meu”. În germană, dr. Soukup se numeşte dr. Franz „*Unterhändler Urheber*”. Soukup, e un cuvânt străvechi şi, în accepţia vremurilor mai noi, a căpătat semnificaţia de misit, peţitor, intermediar, mijlocitor. De altfel, cei interesaţi pot găsi amănunte suplimentare, în Dicţionarul enciclopedic, la rubricile *agent* şi *bursă*.

Dr. Fr. Soukup s-a născut în anul 1871 în Kamenná Lhota (Cătunul de piatră), lângă Uhlířské Janovice (Janovice-Cărbuneşti). De faptul că ačeste” două împrejurări au avut o mare influenţă asupra evoluţiei sale, îşi dă seama oricine a ascultat cuvântările doctorului Fr. Soukup, sau i-a citit articolele de fond publicate în ziarul „Pravo Lidu”. Şi într-un caz şi în celălalt auziţi şi vedeţi în persoana sa bărbatul care, datorită memoriei sale fenomenale, îşi aminteşte, încă din anii copilăriei, toate înjurăturile suculente, surprinse de spiritul său receptiv în amintitul cătun Kamenna Lhota, de lângă Uhlířské Janovice. A reţinut, de pildă, chemările războinice din timpul hramului bisericii Sfântului Havel din Kamenna Lhota, şi adeseori îşi aminteşte de flăcăii din satul natal, care se întorceau înjurândşi blestemând de la hramul bisericii Sfântului Václav din Uhlířské Janovice. Şi toate aceste expresii dârze şi tăioase îi vin şi-acum în minte

doctorului Fr. Soukup şi pe dinaintea ochilor i se perindă, pe neaşteptate, cocioabele din sătucul natal, ogoarele, pădurile;

— Tovarăş de negoţ (cehă).

** Mijlocitor în afaceri – intermediar (germ.).

Şi mai vede şi sala de Dans a cârciumii săteşti, şi scaunele... trvechi zburând peste tejghea, şi arcurile de cerc descrise de cănile albe ce poposeau, una câte una, în capetele flăcăilor – şi din gura lui ţâşnesc, deodată, sudălmi din cele mai suculente şi, după o scurtă şi temeinică chibzuinţă, îşi încheie editorialul astfel: „Bădărănia şi mitgcănia acestei cursori a societăţii noastre scot la iveală bestialitatea şi ferocitatea acestor ticăloşi şi porcăria politicii în general!”

Sunt cuvinte tari, neretractabile, grave şi de mare însemnătate. Amintirea locurilor natale străbate, ca un fir i’ Osu, toate editorialele dr. Fr. Soukup, şi astfel aveţi prilejul să vedeţi în faţa dumneavoastră mânecile suflecate iile măcelarului în timp ce taie vitele. Apoi, aveţi sentimentul că, undeva, cineva, a fost stâlcit în bătaie, damti pricepeţi unde anume. Toate astea vă trec prin minte în tlmp ce citiţi articolele politice ale înzestratului gazetar de Kr. Soukup.

Că desăvârşirea publicistică a dr. Fr. Soukup nu s-a produs peste noapte, e limpede ca lumina zilei. A trebuit Htt parcurgă mai întâi anii unei foarte fericite copilării, când micuţul Soukup a cânt, cu o nemaipomenită sete de instruire, poveştile indiene despre albi şi pieile-roşii, tânjind în visele lui la actul sealpării. Nu încape nicio îndoială «A povestirile indiene au avut, de asemenea, o puternică înfurire în evoluţia să culturală, îndeosebi în Ceea ce priveşte activitatea sa în viaţa politică. Şi-acum mai ştie povestească despre vitejia în luptă a Şoşonilor, a Dakoţilor, n Apaşilor, a Indienilor cu nasul coroiat. Şi

întreaga ful. Oric a acestor triburi războinice v-o expune gesticulând, l eu tttâta dezinvoltură, încât dumneavoastră nici nu văituţi seama când şi-a încheiăt captivanta expunere.

Dumnealui mai ţine şi discursuri politice împotriva «Hmrlenllor, îl puteţi auzi vorbind despre barierele vamale şi, Eţi acelaşi timp, prin avântul mâinilor, prin strânsul pumnilor, prin gesturi fteateale, lovituri în masă, zvârcoliri ale trupului, vă ţine, pe neobservate, o conferinţă despre luptele şi obiceiurile Indienilor coroiaţi, imită dansul războinic al Şoşonilor", şi strigă... şi ţipă spre mulţime în limba cehă, dar în accentul lui dumneavoastră desluşiţi glasurile necunoscute ale pădurilor, virgine, şi aveţi impresia că bizonii dau năvală la Bímil Ursului, ca să-şi Stingă setea. Şi în aceeaşi ciptă îl vedeţi pe d r. Fr. Soukup dând repede pe gât un pahar cu apă, ca apoi să înceapă iar să faine/să fulgere. Apoi vocea lui» se pierde în freamătul mulţimii (bizonii se retrag de la Pirul Ursului). Dr. Soukup – îşi mângâie. Bărbia (Vrăjitorul Dakoţileir prezice – pieirea Şoşonilor). Şi altă lovitură cu pumnul în masă, a doua, a treia, şi toate înfao armonie ritmică: un Doi-tréi – undoi-trei! (Şoşonii l-au scaptat pe căpetenia Dakoţilor.)

Un comisar de poliţie dizolvă adunarea. În clipa aceea îl şi auziţi pe dr. Fr, Soukup adresând auditoriului, cu Calmul cel mai cresăvârşit, invitaţia de a se răspândi şi de. A nu se lăsa provocat. Sunteţă acum în admiraţia calmului... său, căci prin avertismentul adresat publicului. De ră se împrăştia, dumnealui soluţionează, în chipul «el mai fericit, chestiunea barierelor vamale, şi abia acum vă daţi seama că d'r. Fr. Soukup este un excelent jurist care nu vrea sy-i pună pe clienţii săi în faţa unei Situaţii primejdioase.

Dr. Fi\Soukup esâfee, «deci, «doctor în drept; şi, an calitatea sa de jurist, a publicat, îndeosebi cu prilejul

ultimelor alegeri în consiliul imperial, articole cu indicaţii extrem de preţioase la rubrica intitulată *Sfatul jwriââc* «ziarului „Pravo Ltdu”, dinâferev care vă prezentăm aici mică mărturie a activităţii sale multilaterale:

„Domnului K. din oraşul T. Despre. Partidul oficial de guvernământ poţi spune la şedinţă ce vrei, de Pildă, că dă

loc şurelor de paie. Pentru asta, potrivit legii, nu te poate da în judecată. Etespre partidiul agrarienilor poţi declara, fiferi teamă, că asasinează persoanele incomode; pentru Mest lucru, nu poţi fi urmacit din punct de vedere juridic. Trebuie însă să ai grijă e adunar ea partidului nostru să fie majoritară. Cu: salutările redacţiei”...

Se înţelege de la sine că, până să dobândească dr. Fr. aoukup o asemenea experienţă politică, a avut de trecut prin multe bătălii şi nu a dată a fost nevoit să-şi schimbe gândirea şi convingerile politice. A participat la mişcarea tineretului radical-progresist: a lucrat în redacţia ziarului „Neatârnarea” şi a ziarului „Radicalul”. Pe urmă a fost redactor la publicaţia „Perspectivă”, mereu activ şi neobosit, culegător de cuvinte tari şi. De ihraze şocawte. În Acele vremuritulburătoarei se ducea pe zidurile cetăţii unde, potrivit grăitoarei pilde a lui Demostene* îşi punea o pietricică sub limbă, spre a învăţa spronunţe iitecr; ceea ce a şi reuşit în anul.1896. Aşadar, d, ini acel an, cu al său» perfecţionat r, dr. Fr. Soukup, s-a năpustit asupra mişcării muncitoreşti, scriind şi; editând o importantă broşură intitulată: „De ce *n* batem pentmi dreptul de vot universal*”.

Adversarii săi politici pretindeau că dumnealui fusese preocupat de această problemă de mai multă vreme, şi că din anul 1894 până în anul 1896 îi oprea pe trecători, punându-le această întrebare. Şi, oricare „ar fi» situaţia, în momentul de faţă i se strecoară mereu din gură această frază:

„De aceea m-am bătut eu din anul 189” pentru, dreptul de vot universal, ca să pierd în primăvara anului 190 dreptul la» diurnă. În Amtro-ţingaria nu existai justiţie. Din 1894 m-am străduit, cu cinste, că oboseala mea să fie i-atiplătită» iar în 1909 când, după dobândirea dreptului de vor universal, m-am obişnuit să apăr, pentru douăzeci de

„R coroane pe zi, interesele partidului, obstrucţia parlamentară mi-a smuls din mână cele douăzeci de covoane. Este o ticăloşie politică de cea mai ordinară speţă ce trebuie condamnată de orice om de bună tivâinţă care ştie ce înseamnă pentru un cetăţean lipsit de mijloace o pierdere zilnică de douăzeci de coroane. E o palmă urâtă pe obrazul justiţiei”.

Din această frază reiese întreaga tragedie a unui om politic care în sfârşit a izbutit să-şi câştige un loc onorabil în parlament, ba vremea când ar fi trebuit să culeagă roadele muncii sale şi să declare cu trufie în faţa poporului: „Eu am zilnic douăzeci de coroane în plus în buzunar, iar partidul vostru un deputat în plus în parlament” – nişte intrigi politice imprevizibile opresc plata diurnelor.

Şi nu e nimeni străin de faptul pă, în calitatea sa de redactor al ziarului „Právo Lidu”, nu şi-a ascuns profunda indignare faţă de această grea lovitură pe care i-a dat-o destinul. Şi dacă a folosit, cu acest prilej, în articolele sale de fond cuvinte tari, cum ar fi, de pildă, cele pronunţate mai sus, atitudinea lui poate fi scuzată în condiţiile scumpetei de azi, cu atât mai mult, cu cât amintita pierdere bănească a avut darul să prejudicieze întregul club al deputaţilor social-democraţi.

E, desigur, un fenomen întristător, dacă mulţi îşi închipuie că, în temeiul acelor articole de fond, starea psihică a dr. Fr. Soukup n-ar fi în perfectă ordine. Se poate

observa, ce-i drept, la dr. Fr! Soukup, după Oprirea plăţii diurnei parlamentare, un fel de toropeală depresivă, o moleşeală psihică, dar starea lui nu e atât de gravă încât să necesite neapărat internarea într-un sanatoriu de specialitate.

Şi, totuşi, noi adresăm guvernului următoarea chemare:

„Redaţi-i diurna doctorului Soukup, salvându-l în favoarea familiei şi partidului său şi veţi avea din noU. În persoana sa un vajnic apărător al intereselor imperiului!”

O, de-ar fi de-ajuns pentru guvern acest avertisment! Şi fie va fi, noi îl vom felicita cu toată sinceritatea pe dr. Fr. Soukup pentru grabnica şi deplina sa însănătoşire.

UN PARTID REALIST, ADIC A PROGRESIST

…

Potrivit teoriei lui Brehm, se poate spune că realiştii sunt nişte creaturi sensibile, e, a sângele roşu şi cald, ce nasc pui. Vii, pe care îi hrănesc cu laptele de la sânul lor – pe scurt, nişte mamifere. Am expus, cred, acest lucru destul de realist şi sper că domnul Chalupny mă va ierta şi nu-mi va lua în nume de rău faptul că-i încadrez printre mamifere. Ba, mai mult, îl încadrez chiar printre mamiferele cu două mâini (bimane), care, tot potrivit învăţăturii lui Brehm, alcătuiesc o singură familie şi o singură specie, numită, om, în care, acelaşi Brehm include ordinul maimuţelor (Pithece), drept cea mai apropiată rubedenie a fiinţei umane.

Cunoscând susceptibilitatea adepţilor partidului progresist, adică al realiştilor, îl trimit pe domnul dr. Chalupny la Brehm, care spune că rubedeniile cele mai apropiate ale dr. Chalupny sunt deci maimuţele (Pithece). *Wagler* consideră aceste rude ale dr. Chalupny potrivit împărţirii pe specii a mamiferelor – citez: „drept imagini groteşti ale oamenilor”.

Acest început va trezi, desigur, o bună impresie în rândurile tuturor simpatizanţilor partidului progresist, nu de alta, dar dumnealor înşişi se străduiesc să justifice, să motiveze şi să definească totul, căutând mereu, pentru toate, izvoarele cele mai adecvate, strădanie în care se remarcă, îndeosebi, amintitul dr. Chalupny, care a descoperit până acum-atâtea izvoare, încât ar putea să transforme aridul şi neprimitorul pustiu al Saharei într-o ţară a bunăstării.

Dar se cuvine să trecem, repedé”, de la ordinul maimuţelor (Pithece) la partizanii partidului realist-progresist, la semnificaţia programului lor şi la alte lucruri frumoase de acest gen.

Aşadar, realiştii sunt adepţii realismului. Iată o frază* plină de inventivitate şi perspicacitate. Înseamnă totul şi nimic deopotrivă. Chiar realiştii, interpretând realismul, afirmă că realismul înseamnă ceva pasabil. Cu alte cuvinte, palpabili sunt profesorul Masaryk, dr. Drtina, dr. Chalupny, Maehar şi alţi oameni de-ai lor. Cu toate acestea nimeni n-are voie să se atingă de ei.

Realismul e practic şi-teoretic. Realismul teoretic e metafizic şi potrivit opiniei generale, teoretic. Urmează apoi realismul transcendental, realismul legat de ştiinţele naturir şi realismul ideak Partizanii partidului progresist, adică realist, nu se descurcă ei singuri în aceste treburi complicate şi, de *aceea, se* mulţumesc pe deplin cu realismul politic.

Dr. Chalupny a scris, cândva, că realismul politic este metafizic şi, potrivit opiniei generale, teoretic, pe baza practică a realismului ideal.

Într-adevăr, în treburile astea e foarte greu să te descurci. Un exemplu pilduitor în acest sente ar fi, poate.

— Reprezentanţi politici în timpul Imperiului austro-ungar.

Acesta: cineva şi-a cumpărat mere, dar, de mâncat, a mâncat prune, sâmburii i-a pus în păxnând, şi din limburi! De prune au răsărit curmali. Cam asta ar fi vrut să spună dr. Chalupny. Mai pe scurt, povestea aceasta a fost expusă de un învăţător, adept şi el al partidului realist, adică progresist:

„Realismul politic, este realismifl politicii 1”.

Frumoase şi înălţătoare cuvinte 1 Au fost incluse chiar şi în editorialul ziártjlui „Timpul” şi înseamnă doar atât; că Jan Kerben e Herben Jan.

Tocmai în astfel de expresii se manifestă inteligenţa membrilor partidului progresist.

Ce mai, e un adevărat partid al filosofilor. Când va a avut loc o şedinţă a comitetului executiv al partidului progresist şi, deodată, plimbându-şi privirea pe feţele celor patruzeci de membri ai amintitului comitet, preşedintele a exclamat:

— Suntem mai mulţi!

Se înţelege de la sine că aceste cuvinte, pline de t» adâncă semnificaţie, au fost din nou citate în editorialei ziarului „Timpul. Aveau, aşadar, acum» un fraze de o importanţă covârşitoare: „Realismul pblitic este realismul politicii” şi „Suntem mai mulţi!”

Pe urmă li s-a mai adăugat şi o a treia frază rostită de un student, de asemenea membru al partidului progresist: „Agnosticismul în realism, este realismul în agnosticism”… Asta e ca şi când cineva ar spune i „Recunosc palma în palma cunoaşterii” (Ţin însă să menţionez că acel membru de nădejde al partidului progresist n-a fost pălmuit.

Şi-acum să trecem la descrierea propriu-zisă a vieţii membrilor partidului realist, adică progresist, transcendental şi metafizic.

Un membru al acestui partid, care ştie că realismul

este politic, metafizic şi, potrivit opiniei generale, teoretic pe bâza practică a realismului ideal, nu-şi poate îngădui să umble nicăieri decât arborând o mină de om posomorât. E moderat în consumul băuturilor alcoolice şi, adeseori, v practică abstinenţa, dacă ştie că datorită acestei atitudini ar putea produce o bună impresie celor din jur.

Un asemenea membru al partidului progresist intră de pildă-într-o berărie Plzeň şi comandă un pahar cu apă gazoasă, şi dacă vecinul de la masa alăturată comandă o friptură de porc, el cere numaidecât să i se aducă o porţie de conopidă cu unt şi o prăjitură. Pe urmă îşi aşteaptă victima.

J în local apare un cetăţean şi, fără nicio presimţire jiefastă, se aşază chiar în faţa ascunsului duşman realist. Acesta, cu mintea sa ageră, ghiceşte numaidecât cu ce partid simpatizează vecinul lui. Noul venit cere), Foaia Naţională”, iar realistul ascuns cere cu ostentaţie „Timpul”. Apoi pe deasupra ziarului trage cu coada ochiului la vecinul său. Acesta îşi întoarce priviréa şi observă că* din spatele „Timpului” e privit de nişte ochi întrebători şi severi.

Cetăţeanul lasă capul în jos şi îşi vede mai departe de lectura lui. După un timp se uită la omul din faţa lui şi öbservă că aceiaşi ochi îl urrtrăresc din nou, de data asta însă cu o privire aspră şi mult mai severă. Dacă e un om nervos, laşă ziarul din mână, se întinde peste masă, realistul zboară de pe scaun, şi gata scandalul. Dacă nu-i câtuşi de puţin irascibil, ci, dimpotrivă, e-slab din fire, acceptă repede, Timpul” pe care i-l vâră cu forţa sub nas omul din faţa lui, şi, din clipa aceea, s-a şi trezit sub influenţa metafizică şi recunoscut teoretică, pe baza realismului ideal al realismului politic. Pe urmă începe programul distractiv, în timpul căruia realistul se uită ţintă la vesta vecinului. În felul acesta îi picură, încet, dar sigur,

în inimă principiile realismului politic. Sărmanul cetăţean se împotriveşte, dar totul e în zadar. I se introduce în mână, cu forţa, broşura proaspăt tipărită, Intitulată: Programul partidului realist. Şi realistul începe’s – i vorbească latineşte, greceşte, franţuzeşte. Îl citează pe Masaryk, pe Drtina, se referă la Machar, îl npucă pe bietul om de umăr şi-l scutură cu putere, şi după ce-i stropeşte cu bere pantalonii, exclamă:

— Cum? Dumneata nu cunoşti lucrarea doctorului Chalupny despre viiţţa şi opera lui Havlicěk?!?

Dup care îi cere nefericitei victime adresa, iese s-o conducă, îi recomandă să-l citească pe Herben, pe *Jan Herben*, să se aboneze la „Noutatea”, la1 „Revista progresului”, îi făgăduieşte că, în afară de publicaţiile amin. T, iţe, Îl va trimite cu regularitate „Timpul” şi că va veni special la el acasă să verifice dacă revistele comandate (spune de pe acum comandate!) i-au ajuns cu bine şi, totodată, îi promite, întărindu-şi strângerea de mână, că-i va aduce toate lucrările doctorului Chalupny.

După acest triumf ar trebui să se ducă acasă. Dar nu, nu se duce, ci mai face un scurt popas în cafeneaua frecventată de simpatizanţii partidului realist, răsfoieşte la iuţeală câteva reviste sau magazinul în care nu publică, membrii partidului progresist, şi-i spune chelnerului:

— Ia te rog, de aici această pornografie.

Pe urmă se duce în sfârşit acasă, să se întindă, nu înainte însă de a arunca o privire fugară fotografiei veneratului său dr. Chalupny, aflată pe măsuţa lui de noapte.

Aşa se coiaportă un realist de sex bărbătesc, dar viaţa femeilor realiste este şi ea destul de rodnică. Ele vörbesc în genere despre cultură şi instruire, caută şi cercetează izvoarele prostituţieiale fenomenelor literare şi privesc de sus la cei din jurul lor, căci aceştia nu ştiu că

dumnealor sunt practic-realiste, teoretic-realiste, metafizice şi transcendentalrrealiste, şi repetă mereu aceleaşi cuvinte de o inteligenţă neobişnuită.

Şi veţi vedea, iubiţii mei cititori, că va sosi o vreme când femeile realiste, membre ale partidului progresist, adică realist, vor folosi, ia înfăşatul prunciţor lor necuvântători, în loc de scutece, adică pelinci, paginile ziarului „Timpul” şi să într-o bună zi, va apărea în „Timpul” foiletonul secolului scris de fecioraşul, în vârstă de patru ani, al venerabilului dr. Chalupny, iar foiletonul va fi intitulat: „Prostituţia politică şi William Scott”.

Va* ieşi, oare, la iveală, cu acest prilej, că părinţii geniali au copii cretini? Ţinând seama de cunoscută susceptibilitate a partizanilor partidului realist, s-ar putea întâmpla că niciunul dintre ei să nu mai vrea să-şi recunoască părinţii…

UN VITEAZ MUNTENEGREAN LA N ANANIAE

…

Precum, se ştie, la demonstraţia sportivă a tuturor sokolilor guvernuí muntenegrean şi-a trimis şi di un delegat, şi anume în persoana ministrului de război. Voiosul viteaz s-a instalat frumos întjvun hotel din Praga şi, timp de câteva zile, a vizitat nu numai curiozităţile diurne

350 «J»

Ale Oraşului de aur, ci şi pe cele nocturne, trezindu-se în cele din urmă fără niciun ban în buzunar.

Aşa stând lucrurile, se duse la patronul hotelului şi-i coru un împrumut de cincizeci de coroane, cu menţiunea, că doreşte să mâi viziteze şicabaretul Montmartre.

— În trei zile vi-i restitui, îi dădu hotelierului toate asigurările, căci azi chiar îi telegrafiez regelui meu să-mi trimită de urgenţă două – sute de coroane.

Şi astfel asigurat, hotelierul îi împrumută cele

cincizeci de coroane solicitate cu atâta ardoare. Trecură trei zile, patru zile, şi regele Muntenegrului nu-i trimitea ministrului său de război banii ceruţi. Pentru mica şi viteaza ţară a Muntenegrului, două sute de coroane reprezintă o sumă frumuşică şi astfel regele se văzu nevoit să aplice noi biruri populaţiei.

Qri de câte ori trecea, deci, prin preajma hotelierului, domnul ministru de război îşi îndrepta ochii în altă parte, făcându-se că nu-l vede, dar asta nu-l împiedica deloc să mănânce şi să bea pe credit, şi când, uneori, se întâmplă totuşi să se trezească faţă în faţă, la privirea tăioasă a domnului hotelier ministrul de război muntenegrean lăsa ochii în jos şi începea să bâiguie:

V

— Să ne înfrăţim, că fraţi suntem, de acelaşi sânge slav I Pe legea mea, regöle îmi trimite două sute de coroane, ştii tu cine, ţarul Nikola! Pricepi, fraţi suntem, de-un sânge. Uite, aşa le-am sucit noi gâtul turcilor păgâni, bunul meu frate slav!

Uşor de spus, frate slav, dar cele două sute de coroane tot lui veneau, iar ministrul de război nu mai avea acum nici măcar bani de tutun. Într-o noapte l-am întâlnit pe stradă tocmai în clipa în care îmi äprindeam o ţigară, şi excelenţa sa, cu expresia feţei ce trăda o adâncă durere, mă bătu pe umăr şi-mi spuse i

— Frate slav, dă-mi să trag şi eu un fum!

Se înţelege că într-o asemenea situaţie vajnicul ministru îl evită din ce în ce mai mult pe patronul hotelului, dar. Totodată crescu şi neîncrederea acestuia în ministrul de război, mai cu seamă atunci când, într-o bună zi, veni la el cu sufletul la gură oberchělnerul şi aduse această ştire alarmantă:

— Patroane, Excelenţa-sa a împrumutat ieri de la mine încă cinci coroane, lăsându-mi zălog iataganul.

Aşa stând lucrurile, în interesul fraternităţii slave, neîncrezătorul hotelier îl dădu pe delegatul guvernului muntenegrean şi reprezentantul ţarului Nikola pe mâna poliţiei. Iar acolo, cu ochii umeziţi de lacrimi, Excelenţa sa ministrul de război îi spuse comisarului de serviciu:

— Să ne înfrăţim, că slavi suntem, de acelaşi sânge: ţarul meu Nikola îmi trimite, fevă doar şi poate, cele două suţie de coroane.

Şi – când ministrul muntenegrean de război se întoarseia hotel, găsi într-adevăr acolo un mandat poştal şi un mesaj scris, cu propria-i mână, de însuşi regele Nikola al Muntenegrului:

— Scumpul meu Petar, îţi Trimit alăturat douăzeci şi cinci de guldeni, mai mult n-am putut să procur. Ţar Nikola: – Nota de plată a hotelului făcea însă o sută optzeci de coroane. Aşa se explică deci nota apărută în presa cotidiană, cu următorul titlu: „Plecarfea neaşteptată din Praga a ministrului de război al Muntenegrului”.

FOILETON SPORTIV

Cum vă bate inima de fericire când citiţi:

„Mica noastră naţiune a trăit zilele trecute clipele uru i aşteptate bucurii, ale unor emoţii şi ale unor simţăminte de o neobişnuită mândrie”.

Şi urmăriţi în continuare aceste rânduri cu inima fremfttind de emoţie şi aflaţi tö lumea slavă nu S-a dat bătută şi a pus capăt suferinţelor naţiunii, şi mai pitiţi re va şi despre epoca lui Jan Huş, şi despre Jan Amos Komenský, şi despre avântul cultural al naţiunii.

Şi, de fapt, în toată povestea e vorba, în cele din urmă, despre festivitatea premierii unor jongleri scoţieni.

„Din tradiţia istorică am ştiut să ne tragem puterea, voinţa şi mândria noastră naţională, care timp de două secole a trezit bunul nostru popor la o viaţă nouă, mai frumoasă”.

Şi tocmai de aceea li se pregăteşte la primărie câtorva fotbalişti de profesie, care cutreieră lumea largă, o primire triumfală cu ovaţii

„Adevărul, pentru care cei mai buni fii ai naţiunii noastre au fost în stare să-şi dea sângele şi să-şi sacrifice bunurile, a dat florile şi roadgje cele mai frumoase”.

După Dobrovský, Šafařík, Jungftiann şi o serie întreagă de alte personalităţi ce au contfibţâit la deşteptarea conştiinţei noastre naţionale, apar acum fotfyufştii de la Slavia şi le marchează trei goluri artiştilor plătiţi ai clubului Aberdeen, care, la rândul lor, nu le-au marcat – urmaşilor aceloră ce au simţit de-a lungul veacurilor mâna brutală a uzurpatorilor.

— Mai mult de două goluri.

În regiuni cu populaţie cehă şi cu caracter pur ceh, se deschid şi se lărgesc căile de acces ale germanizării, şi dacă ajungeţi dincolo de Turnov, casierul gării nu vă eliberează nici în ruptul capului un bilet de tren daců i-l cereţi în Jimba cehă; într-un teritoriu închis unde se petrec afaceri din cele mai scandaloase în legătură cu învăţământul ceh – apare deodată echipa profesionistă din Aberdeen şi glorioasa noastră Slavia o învinge cu 3: 2. Ce plasture tămăduitor pe rănile noastre culturale Consiliul orăşenesc le pune la dispoziţie fotbaliştilor plătiţi mijloace de transport, îi plimbă cu trăsura, îi ospătează, organizează un banchet, şi, gata, relaţiile anglo-cehe au fost stabilite şi se desfăşoară cu mult succes.

Când o să sosească la noi un înghiţitor de săbii din insula Barbados, o să se vorbească în presa noastră despre relaţiile ceho-barbadosiene.

Înghiţitorul de săbii va fi adus, tot cu trăsura, la primărie – junde va căpăta un album cu ilustrate din Praga, se va organiza în cinstea lui un banchet, va fi însoţit în caleaşcă de ajutorul de primar până sus la Hradčany şi,

pretutindeni, înghiţitorul de şahii se va Simţi ca la el acasă. Nimeni nu-l va întreba cine este şi de unde este, pentru noi va fi de-ajuns că vine Barbados şi se pricepe de minune să înghită săbii.

Cu acest prilej, ziarele noastre vor scrie, desigur, de spire luptele pentru neatârnare ale Barbadosienftor, neomiţând, fireşte, că puţine sunt domeniile în care şi noi, cehii, nu ne facem remarcaţi.

Să revenim însă la profesioniştii de la Aberdeen, cărora le arătăm amintirile istorice aflate în incinta primăriei.

În ouă următoare – suspect – ziarele noastre scriu că până şi în rgndurile jucătorilor de la Aibexdeem stat oameni inteligenţi, pentru că trei dintre et tiak foşti studenţi.

Aşadar, la primărie, oficialităţile noastre i-au primit într-un cadru festiv pe cei unsprezece combatanţi ai clubului Aberdeen, cărora le este absolut indiferent dacă bat mingea la Praga sau Budapesta, la Viena sau la Btuxelles şi. Care, ca toţi fotbaliştii de profesie, îşi încasează şi ei salariile şi indemnizaţiile, plătite de direcţia Sfecietăţii pe acţiuni Aberdeen, de sub conducerea lui William Jaffrey, James Philipp şi a medicului stomatolog Josef Elis Milné.

Aceşti domni încasează anual venituri de sute de mii de coroane, şi-i plătesc bine pe slujbaşii. Lor. Ca nişte adevăraţi conţi ce-şi răsplătesc jocheii, când le aduc premii fabuloase la cursele de cai.

Aşadar noi, aici, la primărie, îi întâmpinăm oficial, îmbrăcaţi în frac negru, pe slujbaşii societăţii anonime pe acţiuni Aberdeen.

Cu acest prilej nu ne zgârcim şi facem risipă de expresii măgulitoare. Ajutorul de primar rosteşte o scurtă alocuţiune despre falnicii fii veniţi din munţii Scoţiei, care

nu-s în stare să priceapă – de vreme ce nu ştiu nimic altceva decât să pasezfe mingea cu capul, cu piciorul, să lovească mingea razant; să dea pase „elastice”, să intre tare în adversar – ei bine, aceşti vajnici fii ai Scoţici nu-s în stare să priceapă, de vreme ce nu ştiu decât ceea et ştiu, de ce la primărie li se arată nişte tablouri oarecare, li se vorbeşte despre un ştiu ce conciliu de la Kenstantz, despre executarea domnitorilor cehi, despre tresirea conştiinţei naţionale a cehilor etc., eto

La un moment dat, aud de numele lui Havliček şi, văzând că acest nume se repetă mereu, consideră de datori» lor să întrebe:

— *What goals*? Câte goluri a marcat la viaţa lui?

…Karel Havbček Borovsky (1821 – 185GJ, marcantă personalitate

S vieţii pohtke şi culturale *în* anii deşteptării naţionale cehe.

I

Şi întrebările se târî lanţ:

— Când a jucat Havlíček pentru ultima oară la Slavia?

— Ştia să stopeze bine mingea?

— Pe ce post a jucat?

După aceea aud jâin nou pomenindu-se numele Jan Huş, care l-a urmat pe Viklef al lor, şi aceeaşi oameni care le vorbesc cu atâta însufleţire despre Jan Huş, îi plimbă apoi pe Vltava cu bărcile, în plină serbare cu superbe focuri de artificii, organizată cu prilejul sânzienelor.

— Asta e în cinstea lui Jan din Nepomuky, le spune unul dintre însoţitori.

— *What goals*? Câte goluri a marcat?

Pe urmă sunt duşi cu trăsura la o petrecere vesperală, unde li se cântă *Fecioarele din Hradec* şi imnul ceh.

La rândulj lor, fotbaliştii de la Aberdeen le cântă un cântec scoţian despre o frumoasă vivandieră, cântec care, prin conţinutul lui, nu e cu nimic mai prejos decât al nostru: „Când mergeam spre Jaroměr”.

Conţinutul nu e înţeles, dar entuziasmul e mare.

Şi pleacă acasă cei unsprezece fotbalişti-jongleri de la Aberdeen.

O dată au pierdut, o dată au câştigat. Au jucat cu capiii, au driblat, au marcat, au pasat cu piciorul. În afara salariilor, a indemnizaţiilor, mai cară cu ei şi o valijoară cu nişte medalii ce le-au fost distribuite la primărie.

Şi pleacă zăpăciţi de cap de toate câte le-au văzut, dar cel mai mult îi necăjeşte faptul că n-au izbutit să afle câte goluri a marcat la viaţa lui Mr. Charles Havlíček, şi la ce club a jucat.

Iar noi, în presa noastră cotidiană, îi însoţim pe cei unsprezece jongleri de meserie cu aceste rânduri:

„S-au dus vremurile tristei şi tăcutei noastre resemnări, dorinţa noastră e să fim tari printre cei tari şi, pe viitor, să judecăm şi să facem imposibilă înrobirea cea mai tiiillitoure. Să luăm pildă de la falnicii fii ai munţilor Mttolul, care-şi consacră toate puterile şi tot ce au mai imn în slujba scumpei lor patrii!”

Într-adevăr, aşa e, pentru două lire sterline pe zi, ceea» «ţi limoamnă 48 de coroane…

Maria Stuart, what goals?

POVESTEA ALEGĂTORULUI DECEDAT

T

Administraţia cimitirului era preocupată de un eveniment neobişnuit. Cu aproximátiv paisprezece zile înaintea Alegerilor comunale, intră în biröul acuţunistraţiei doamna Prinusová, văduva răposatului negúšt r Eduard Demus, t’di o sě plânse de debandada ce domii ştie în

întreţinerea mormintelor.

De la ultima sa vizită în cimitir, găsise piatra de pe mormântul soţului ei crăpată pe o porţiune destul de mare.

Slujbaşii cimitirului constatară, într-adevăr, o fisură Importantă de-a latul pietrei ftijnerare, o fisură foarte odincă, iar doamna Demusprá se întoarse foarte indist

Uşa în cartierul Libeň, jinäe locuia. Şi cu atât mai mult yi aduse acum aminte de soţul ei, spunându-şi ce om ordonat şi chibzuit era, şi cum ŠTÍ – porta munca demântulnlă şi debandadă. Ce ar spune oare, dacă ar vedea în ce hal e întreţinut mormântul lui?

În prăvălia lui trebuia să fie, în toate, o ordine desăvârşită; şi când, o dată, dintr-o eroare, sticla cu acid acetic nu se aflase la Ipfettf ei şi el turnase din conţinutul ei în paharul unui alcoolic, cinstitul negustor a plecat decis cu sticla de acid aceţic în odaia lui, şi-acolo a băut-o până la fund, după care a scris pe o jumătate de coală de hârtie: „Nu suport dezordinea l De aceea, ca om de onoare ce ELnt, prefer să mor de bunăvoie”. Scrisese aceste cuvinte cu literă energică şi apăsată.

Povestea asta s-a întâmplat în urmă cu cincisprezece ani şi de atunci cinstitul negustor se odihneşte în pace în sectorul al şaselea al cimitirului amintit.

Doamna Demusovă simţi nevoia să-i destăinuiască vecinei sale în ce hal găsise mormântul bărbatului ei.

Vecina, o femeie sfătoasă, stătu un pic pe gânduri, apoi spuse:

— Să nu vă speriaţi, doamnă Demusovă, asta nu-i decât o superstiţie, dar ştiţi, în popor se zice că atunci când crapă mormântul, răposatul vrea să iasă afară. Am citit eu o dată o baladă cun astea despre un ciubotar. Iar altă dată, cică, în ţara nemţească, undeva în Saxonia mi e pare, au săpat şi au răscolit un mormânt şi „nu l-au mai găsit. În el pe un muzicant îngropat acolo mai de mult. Aşa

stând lucrurile, văduva muzicantului a dat numaidecât un anunţ la gazetă, cerându-i muzicantului să se lase de prostii şi să vină acasă, iar mortul i-a răspuns că o aşteaptă într-o zi la poşta centrală. Femeia s-a dus acolo însoţită de etxva agenţi secreţi, aceştia l-au înhăţat şi până la urmă a ieşit la iveală că dumnealui, adică mortul, nu era bărbatul ei. Cum să vă spun» scumpă doamnă, pe lumea asta se întâmplă nişte lucruri de vă sl mintea în loc. Dar nu trebuie să vă speriaţi că, să ştiţi de la mine, asta nu-i decât aşa, o credinţă din popor, un fel de superstiţie.

Aşa se face că doamna Demusovă îşi aduse aminte că fusese, odinioară, cu răposatul ei într-un şantan, unde un tânăr cântăreţ interpretase o parodie la Cămăşuţa de nuntă.

Şi, deodată, pe doamna Demusovă o trecură fiori de gheaţă pe şira spinării, şi o rugă din suflet pe vecină s-o lase pe fiica ei adultă Karla să doarmă la ea, căci dumneaei se temea să rămână singură peste noapte.

I-o împrumută deci vecina pe fiica mai mare, în acelaşi fel în care îşi împrumută între ele bunele vecine o sticlă de gaz, un pahar de făină şi altele asemănătoare. Karla se duse în casa doamnei Demusovă mai mult moartă decât v Ic, căci fratele; ei, de meserie lăcătuş, îi spuse în glumă să nu ezite să-i facă domnului Demusov, de îndată ce va veni, un ceai fierbinte cu rom, nu de alta, dar de la cimitirul Olšany şi până la Libeň e o bucată bună de drum, şi bietului om s-ar putea să-i fie frig., înspăimântată la culme, Karla o întrebă pe doamna Di-musovă dacă are în casă rom, aceasta îi răspunse că da, după care aşteptară amândouă înfiorate să vadă ce MD va întâmplă. Nu se întâmplă însă nimic ce ar merita A fie reţinut, în afară, poate, de faptul că lampa cu petrol «nfârâit, iar în şifonier, s-au auzit trei pârâituri. Apoi, pe i-o miezul nopţii, în masa veche de bucătărie, neobosiţii ciu i au început să

interpreteze obişnuitul lor concert nocturn. Undeva; afară, a urlat un câine, iar un trecător bine dispus a răcnit în gura mare, spărgând tăcerea nopţii: *frumoasa mea Baruška.* În rest, nimic demn de semimliit.

Adormiră amândouă adânc când începu să se crape de „lua, se treziră pp la amiază; când auzâră un ciocănit în uşă.

Se îmbrăcară la iuţeală şi sĕ duseră să deschidă. În mă intrară doi domni care întrebară de domnul Demusov.

Doamna Demusová îşi făcu semnul crucii şi le explică celor doi că soţul ei e mort de cincisprezece ani.

— Asta n-are nicio importanţă, îi replică plin de amabilitate unul dintre ei, dacă soţul dumneavoastră ar trăi, distinsă coniţă, n-ar pregeta o clipă să-şi îndeplinească îndatorirea sa de cetăţean. Ştiţi, dumnealui a fost un mladoceh convins şi, dacă ar fi în viaţă, ar colabora şi acum cu noi în campania pentru alegerile comunale, iar votul ni l-ar da, fără doar şi poate, nouă. Păcat că e mort, dar, credeţi-ne, asta nu are absolut nicio importanţă. Dumnealui va primi, distinsă coniţă, cartea sa de alegător, iar noi vom veni s-o luăm de la dumneavoastră. Vă asigur că dumnealui va vota cu noi. Dumneavoastră o să ne daţi, în numele dumnealui, o împuternicire scrisă, căci înainte de a muri domnul Demusov ne-a spus într-o zi: „Domnilor, dacă veţi avea vreodată nevoie de mine, nu mă ocoliţi, adresaţi-mi cu curaj şi eu deplină încredere orice dorinţă, căci eu voi tace pentru dumneavoastră totul oriunde m-aş afla. Pe mine vă puteţi bizui cu toată nădejdea, şi dacă, întâmplător, n-aş mai fi în viaţă, adresaţi-vă cu aceeaşi încredere bunei mele soţii”.

Cei doi îi sărutară mâna curtenitor, şi chiar în cursul aceleiaşi după-amiezi veni curierui de la municipalitate să aducă doamnei Demusová cartea de alegător pentru

răposatul ei soţ.

— Dumnezeule Cristoase, exclamă văduva alegătorului; asta nu-i o treabă chiar atât de simplă.

Şi, rostind aceste cuvinte, se duse din nou la cimitir, unde cu groază constată că fisura se căscase şi mai mult.

Seara, o rugă pe bună sa vecină să-i lase pe Karla şi pe frăţiorul ei mai mic Bohuslav să rămână peste noapte cu ea.

Pe Bohuslav se văzu însă nevoită să-l dea afară, nu de alta, dar micuţul, când te uitai, era lângă uşă şi, ciocănind

Uşor în ea, striga: Poftiţi, domnule Demusov, e liber, puteţi intra.

De câteva ori s-a ascuns sub pat, de unde a făcut 3 – Hu! Hu!

La un moment dat, cele două femei avură impresia că într-adevăr cineva umblă afară, pe coridor, iar Karla se Jură pe toţi sfinţii că auzise pe cineva trăgând de clanţa uâi.

A doua zi dimineaţă sosiră din nou cei doi domni, şi din nou vorbiră cu însufleţire despre partidul mladoceh; apoi întrebară de cartea de alegător a domnului Demusov, precizând că au şi căpătat din partea dumnealui împuternicirea scrisă de care aveau neapărată nevoie. Îndrugară întruna verzi şi uscate, ca la un moment dat să facă iifirmaţia că domnul Demusov va trebui, totuşi, să voteze personal. În timpul peroraţiei lor fură tulburaţi în perlin anenţă de neîntrerupta şi monotonă văicăreală a doamnei Demusová: s

— Pentru numele lui Dumnezeu, de câte ori să vă mai» pun că soţul meu e mort de cincisprezece ani. Mi-e teamă, zău, nici nu ştiţi ce teamă îmi el

— Distinsă coniţă, rosti în cele din urmă, triumfător, unul dintre cei doi, introducând la iuţeală în servietă carii «de alegător a răposatului domn Demusov, laolaltă cu

niţele; nu trebuie să vă fie teamă de nimic, distinsă coniţfi, căci soţul dumneavoastră vă contribui, prin votul lui, la victoria în alegeri a primăriei noastre şi a acelor oameni cu care a fost întotdeauna în cele mai bune relaţii.

O lăsară pe biata femeie pradă iritării, şi iritarea ei r 1V8CU mereu, culminând apoi, după-amiază, la cimitir, mulu îşi dădu seama că între timp crăpătura de pe mormânt se lărgise şi se adâncise şi mai mult faţă de ziua precedentă.

— Da, e limpede, îşi croieşte drum să iasă afară, îi fulgeră prin minte doamnei Demusovă şi, zdrobită, se întoarse acasă, unde o rugă pe portăreasă să-l lase pe soţul ei, intendentul imobilului, să rămână la ea peste noapte, fireşte, în limitele unei decenţe absolute şi indispensabile. Aşa se face că intendentul alergă mereu, până la două noaptea, după bere la cârciuma de peste drum, bău de stinse până se făcu criţă, iar pe la orele trei se apucă să sporovăiască tot felul de aiureli, complăcându-se, mai cu seamă, în istorisirea unor poveşti atât de înfiorătoare despre morţi şi sfaf îi încât la un moment dat Karla şi doamna Demusovă, cuprinse de groază, începură să ţipe.

Şi în felul ăsta trecu o săptămână. Intendentului i se făcuse nasul roşu de atâta pileală, şi toţi locatarii imobilului se duseră, pe rând, să facă pe stafiile la uşa doamnei Demusovă. Mereu se găsise câte un suflet bun şi cumsecade, care, cu spirit de abnegaţie, ieşea de sub plapumă caldă şi se ducea, îmbrăcat doar în izmene sau în cămaşa de noapte, ca să zgâlţâie un pic clanţa de la uşa doamnei Demusovă.

Pe urmă sosi şi ziua alegerilor, şi ziarele publicară ştirea că în incinta secţiei de votare a cartierului Libeň a fost reţinut un bărbat care venise să voteze în locul domnului Eduard Deniius, de profesie comerciant, decedat

în urmă cu cincisprezece ani, dar că reţinutul a izbutit să fugă.

— Citind aceste rânduri, doamna Demusovă îşi făcu de câteva ori semnul crucii şi izbucni într-un hohot de plâns nestăvilit., De atunci, vizitatorilor sectorului şase al cimitirului Olăahy li se oferă zilnic scena jalnică a unui spectacol sfâşietor. În fiecare după-amiază poate fi văzută, în dreptul unuia dintre morminte, o femeie îmbrăcată în doliu care, Cu mâinile împreunate ca de rugăciune, exclamă:

— Eduarde, Eduarde, dacă tot te-ai dus să-l votezi pe acest domn Filip, puteai să faci un mic popas şi la noi ftcasă* Asta n-a fost frumos din partea ta, Eduarde.

ÎNTÂMPLĂRI DIN DACICE I

Când pe la orele unu noaptea, paznicul Vačleňak bătea apăsat cu tălpile cizmelor sale strada Apei, înfofolit în blănuri calde şi obsedat de tristuj. Gând că în acest timp colegul său de breaslă Zimă stă la căldurică în adăpostul lor din turnul oraşului şi bea restul de rom din sticla golită doar pe jumătate, observă în faţa casei negustorului Vondrâk următoarele lucruri, demne de remarcat:

A: Pivniţa lui Vondrăk, mai bine zis uşa bătută în fier ce dădea în strada Apei, era deschisă.

B: în pivniţă se vedea o lumină iradiată de o lanternă de buzunar.

C: Iar printre mărfurile de tot soiul, printre sticle şi lăzi, se mişca în voie un individ oarecare.

Şi, în sfârşit:

D: Acest individ nu-i amintea de figura nici unuia dintre locatarii orăşelului Dačioe.

Precum se vede, paznicul de noapte Vacică-ak era înzestrat cu un bun spirit de observaţie şi, recapitulând la Iuţeală în mintea sa ageră datele constatate, se pastă, mirat la culme, pe prima treaptă a scării ce ducea în

pivniţa cu pricina şi rămase acolo nemişcat vreo cinci minute, neştiind ce să facă.

Deocamdată era. Preocupat de urmărirea necunoscutului bărbat, care, surprinzând prezenţa paznicului, se oprise din munca lui care constă în depunerea cu grijă, într-un sac voluminos, a unor mărfuri diferitq, aflate în preajma lui.

Dacă individul ar fi purtat cioc* paznicul Vačleňak ar fi spus că e, din cap până în picioare, cetăţeanul Ruzicka din strada Broaştelor. De aceea îl şi întrebă:

— Dumneata eşti, Růžička?

— Nu, îi răspunse necunoscutul şi, la rândul său, puse şi el următoarea întrebare: Dumneata eşti paznicul de noapte, nu-i aşa?

— Sunt.

— În cazul ăsta, poftim de intră.

La această invitaţie, Vačleňak coborî treptele şi, ajuns în pivniţă, rămase din nou nemişcat, nepricepând încă despre ce poate fi vorba.

Străinul îl pofti să ia loc pe unul dintre butoaie şi începu să-i vorbească foarte comunicativ:

Ei» Eu sunt noul băiat de prăvălie al domnului Vondrák.

Eu nu ştiu nimic de treaba asta, menţionă respectuos zicul de noapte. Habar n-am că ar avea vreun nou băiat de pfăvălie, dar ce să-i faci, aşa-i dumnealui, de când fi ştiu le-a făcut pe toate în secret.

— Şi precum vedeţi, m-a şi pus din prima ngante să trag la jug şi să mă spetesc muncind, continuă Străinul; toate astea trebuie să le pregătesc singur pentru expediţie.

Paznicul Vačleňak se uită cu jind la sticlele cu vin pe care noul băiat de prăvălie le aťanja cu grijă în sac.

— Da, aşa e, spuse el, am auzit şi eu că la Vondrák fiecare munceşte pe rupte, până la istovire.

— Ca un cal, încuviinţă băiatul de prăvălie şi se grăbi HA adauge: Dacă nu te-superi, fii te rog atât de bun şi deschide ladă de colo, trebuie să scot nişte zahăr. Uite dalta… tylil, sunt nou şi încă nu le ştiu pe toate…

— În lada asta e scrobeală, spuse paznicul Vačleftak.

— Păi, tocmai de asta am nevoie, îi răspunse băiatul de prăvălie, introducând Jădiţa lunguiaţă în sacu-i voluminos.

— Prietenii trebuie păstraţi şi mai cu seamă răsplătiţi, continuă el zâmbind şi, trăgând dintr-un colţ o sticlă de rom, i-o întinse paznicului, însoţind-o cu următoarele cuvinte: Uite, pentru oboseala dumitale, ţine sticla asta, domnule paznic.

Întreaga înfăţişare a necunoscutului avea darul să-i Impună respect paznicului de noapte Vačleňak, care, înduioşat de bunătatea lui, răsti în şoaptă, vârând sticla în buzuluiiul cojocului:

— Bogdaproste.

Mai stătu câtva timp ascultând fiecărelile noului băiat (… prăvălie despre magazinele mari din marile oraşe, unde, ricou el, fusese angajat înainte.

— Să jefuieşti asemenea magazine ar det de furcă, nu Mlumă, continuă zelosul băiat de prăvălie; de fapt, nici nu «– (în putea, pentru că toate sunt prevăzute cu semnale electrifo de alarmă.

— Aşa e, aşa e, aprobă paznicul de noapte; pretutindeni sunt tot felul de invenţii, bune şi rele. Ei, şi-acum lo las cu bine, că ştii dumneata cum e: datoria e datorie…

— Dumnezeu să te aibă în paza lui, îşi luă rămas bun kliutul de prăvălie. De altfel, îndată sunt şi eu gata cu n i îi nou asta şi mă duc să mă culc. Du-te sănătos şi serviciu U /or în continuare.

Paznicul Vačleňak ieşi dán pivniţa, înduioşat la culme

de bunătatea oamenilor.pe această lume. Ca, de pildă noul băiat de prăvălie al domnului Vandrák: abia l-a văzut şi gata, i-a şi dăruit o sticlă de rom.

— Pe când Vondrák, mormăi pe sub mustaţă inimosul Vačleňak, ajungând aproape de turnul oraşului, da, acest Vondrák e un om ascuns şi nesincer. Nu spune nimic şi, deodată, mă trezesc că are un nou băiat de prăvălie.

Şi, în timp ce mergea în sus pe treptele de lemn scârţâitoare, chibzuia în sinea lui, spunându-şi că dacă Zimă, colegul lui de breaslă, a băut restul de rom din sticla golită doar pe jumătate, n-o s-o împartă cu el pe cea dăruită de generosul băiat de prăvălie. O s-o bea de unul singur, iar Zimă o să se căineze pentru nesinceritatea lui.

Şi aşa se şi întâmplă. Pe Zimă îl găsi lungit pe pat, făcându-şi somnul celor drepţi, după ce dăduse gata sticla cu rom, golită numai pe jumătate.

Vačleňak spuse în gând ceva despre o anume vită şi, după ce se întinse frumuşel pe patul lui, deschise cu băgare de seamă sticla de rom şi trase o duşcă zdravănă; repetă figura de câteva ori, ducând cu grijă sticla la gură; după caré adormi, binecuvântându-l în sinea lui pe mărinimosul săol binefăcător, noul băiat de prăvălie al negustorului Vondrák, pe care-l vedea în vis: Un bărbat cam la vreo treizeci şi cinci de ani, cu o mustăcioară neagră sub nas şi faţa uşor ciupită de vărsatul de vânt. Şi mereu se legăna, în visul lui cu iigura acestui om bun şi cumsecade, cu fruntea încontirată de sticlele de rom, de parcă ar fi fost împodobita/u o cunună de lauri. Până şi în Vis simţea paznicul de noapte Vačleňak cumsecădenia acestui om, şi nu mai putea să-şi dezlipească ochii de pe chipul lui, şi căldura binefăcătoare a legăturii prieteneşti avea darul să-i înfierbâhte inima, iar el vorbea întruna, zâmbindu-i, cu faţa sa blajină, noului băiat de prăvălie au negustorului Vondrák…

— Pivniţa lui Vondrák a fost jefuită în noaptea asta 1

Aşa stfnă noutatea care, a doua zi dimineaţă, dădu frâu liber unor grave discuţii celor din Dačice, în încercarea lor de a desluşi problema Cea mai încurcată: „Cine a Jefuit-o” şi... părerii celei mai grave, şi anume că tâlhar J Mint, de bună seamă.

— Străini de oraş, căci în oraşul Dačiev nu existau tâlhari. Repet: „În oraşul Dačice nu existau tâlhari”. Şi, în măsura în care îşi aduc aminte cei mai în vârstă, n-au existat niciodată. Jafurile au fost săvlişite aici întotdeauna de oameni străini de oraş, aşa cum îşi amintesc cetăţenii cei mai bătrân i, şi spun cei mai bătrâni, pentru că în vremurile mai vechi şi – mai noi nu s-a pomenit în Dačice de niciun jaf, cu excepţia unuia, când, în urmă cu cinci ani, un tocilar ambulant fui ase la tradiţionalul târg anual, Cu o neobrăzare de-a dreptul incredibilă, şi asta, ziua în amiaza mare, o roată de ţ» îne, două perechi de ciorapi şi o lulea pe care şi-a îndesat-o pe loc cu tutun, tot de furat, şi după ce şi-a aprins-o în tihnă, a plecat frumuşel, urmărit de privirile uimite ale cetăţenilor acestui orăşel unde, pe cât se pare, nu pătrunsese niciodată niciun fel de idee socială şi cu atât mai puţin profunda idee că: Proprietatea este ea însăşi un furt, pe care, potrivit tuturor aparenţelor, tocilarul ambulant şi-o însuşise şi o aplicase în practică.

Pe urmă, mulţi ani nimic, şi liniştea orăşelului era tulburată doar actunci când dădea strechea într-un cal, într-o vacă sau un bou, când se îmbolnăveau de brâncă purceii, când. la marginea oraşului îşi făceau apariţia ţiganii şi ţigăncile, când plouă e Joia Verde, când turba vreun Câine (îl unui cetăţean, când ibibucwea «n incendiu, când avea loc o famarmintre ori o nuanţă şitând se şntâmpla ca wenn tânăr să se plimbe cu o fată din oraş, fără să existe speranţa că ar avea vreun gând de însurătoare.

— Pivniţa lui Vondrák a fost jefuită în noaptea asta!

Ştirea aceasta avu darul să-i transforme pe paşnicii cetăţeni ai acestui oraş. În nişte adevărate făpturi însetate de sânge.

Dirigintele poştei alerga prin piaţa oraşului şi, deschizând uşile prăvăliilor, striga în gura mare:

— Aţi aflat? Pivniţa lui Vondrák a fost jefuită azi-noapte.

Şi în urma lui alerga consilierul comunal Pavlousek, de felul lui un om de un calm proverbial, pe care nu avusese jlarul să-l scoată din fire nici măcar faptul că în timpul vânătoarei de toamnă îi găurise pantalonii propriului său fiu – ei bine, acest domn de un calm imperturbabil alerga acum ágitat prin piaţă, gesticulând nervos şi, oprindu-i pe toţi cei ce-i ieşeau în cale, le spunea răcnind cât îl ţineau bojocii:

— Vondrák a Jopt jefuit! Voiidrák a fost jefuit!

Şi, în felul acesta, tot oraşul află cum. Se petrecusé, de fapt, întreaga tărăşenie. Dimineaţa, potrivit obiceiului său, negustorul Vondrák se ducea în pivniţa, când, deodată, băgă de seamă că uşa era deschisă.

— M-am speriat atât de tare sunau propriile sale cuvinte – încât mi-a îngheţat sângle în vine în asemenea hal, de nu mi J-ai fi tăiat nimeni nici cu cuţitul cel mai ascuţit. Trpmurând din tot corpul; am pornit pe trepte în jos, luminându-mi drumul cu lanterna şi în timpul ăsta mi se făcuse inima cât un purice, căci, o dată, când eram mic, unchiul meu Valoušek m-a ameninţat că o să vină ziua când o să mă spânzure în pivniţă. Mi-am pregătit deci briceagul, ca să-l pot înjunghia pe loc, căci, aşa cum îl fitiu, unchiul e un om de cuvânt şi ce spune e sfânt… Aşadar, rum vă spuneam, ajung jos, fac lumină în Jurul meu, liintema îmi scapă din mână, văd totul roşu în faţa mea, mi prăbuşesc peste butoaie. Aşa am fost găsit.

Fireşte, ultimul cuvânt îl avu însă soţia lui, care vorbi lrgind spusele sale de cele povestite de soţul ei:

— Mie mi s-a părut (Durffnezeule-Hristoase s-a întăm

Ţilftt o nenorocire) – mie mi s-a părut izbitor faptul că Yantlšek al meu zăboveşte atât de mult în pivniţă. Mă duc deci până la gura pivniţei şi strig: František, se răceşte cafeaua (de fapt a strigat: Îţi închipui poate c-o s-o pun iar în încălzit?). Vondrák n-a răspuns. Strig deci pentru a iloun oară: „Hai odată în casă, ce dracu', vrei să răceşti?" Şi din nou nimic. Aşa stând lucrurile, cobor şi eu în pivniţă. În pivniţă, întuneric beznă. Mi s-a părut mie că ceva nu-i în regulă, aşa că m-am întors în prăvălie să-i spun vânzătorului: Domnule Vojtěch, îl hun te rog şi du-te de vezi ce se întâmplă cu bătrânul nostru; şi s-a dus vânzătorul în pivniţă şi, acolo, întuneric beznă. Ne ducem din nou amândoi şi aprindem o lumânare. Şi deodată văd îl «v. astrul acela. Vondrák zace fără cunoştinţă, întins peste Imtonie: o mână înecată în magiun, cealaltă în varză mumlă, iar faţa cufundată într-o puţină cu untură de porc. Muica ta Hristoase, strig eu, tată, vino-ţi în fire, m-auzi? (VI cu tine? Şi Vojtěch, vânzătorul, îmi spune: Nu vă hperinţi, coniţă, asta trebuie să fie un atac de inimă. Cum ftirom noi, ăştia din popor, l-a lovit damblaua... Tragem de el, îl scuturăm zdravăn, dar el, bătrânul, nimic. În cele din urmă, domnul Vojtěch, vânzătorul, l-a stropit bine cu apă, numai ce-i văd pe bătrânul nostru că se trezeşte şi strigă: Am fost jefuit! Pe urmă se uită în jurul lui şi leşină din nou. Am turnat apă peste el până când şi-a Revenit iar în fumţirl. Atunci abia ne-am dat seama, ce prăpăd făcuseră Ulhorli prin pivniţa noastră. Vinul se dusese, romul ia-l de unde nu-i, zahărul, scrobeala, orezul, toate răvăşite şi. Amestecate de-a valma şi, colac peste pupăză. În toată harababura aceea mai trebuia să-l ţinem şi pe Vondrăk care se trezise din leşin şi, holbând ochii în toate colţurile,

striga ca ieşit din Minţi: Ieşi de-acolo şi te predă de bunăvoie, că de nu te omor. După aceea s-a apucat sa.

— L strângă de gât pe vânzătorul Vojtěch, mái-mai să-l sugrume, sărăcuţul, ca până la urmă să izbucnească într-un hohot de plâns năvalnic”. E1 plângea, eu plângeam, vânzătorul Vojtěch pliiigea. Şi-acum avem toţi trei ochii roşii de atâta plâns. Ce dezastru, ce dezastru, sfântă Fecioară Maria, Dumnezeul nostru trebuie neapărat să-i pedepsească pe aceşti tâlhari. Focul gheenei să-i ardă şi prafůl şi pulberea să se aleagă de ei…

— Da, m-au furat, m-au furat pe rupte… o sută, o sută cincizeci de coroane s-au dus pe apa sâmbetei.

— Aşa, şi în chip şi fel s-a tot vorbit până în revărsatul zorilor. Unde te uitai, se adunau pâlcuri de oameni care vociferau, cu feţele aprinse de atâta enervare.

— N-au fost de-ai noştri, rosteau cu satisfacţie cetăţenii oraşului şi cuvintele lor aveau o asemenea greutate de parcă ar fi spus: Noi n-am fost.

Discuţiile deveneau din ce în ce mai vii, părerile mai rafinate, expresiile mai fine, mai cizelate, toţi se aflau faţă în faţă cu realitatea – aşa cum fusese adoptată prin consens – că negustorul Vondrăk fusese jefuit, că furtul fusese săvârşit/în pivniţa lui, că, potrivit urmelor descoperite în pivniţă, hoţii fuseseră în număr de doi, că pagubele se ridică la o sută cincizeci de coroane şi că furtul avusese loc în timpul nopţii. Altcevartu se mai ştia… Când, deodată, cineva dintr-un pâlc de oameni spuse aşa, într-o doară:

— Şi cum e cu paznicul de noapte? Ce hram a purtat H În noaptea asta?

Într-adevăr, cine altul ar mai fi putut să arunce măcar un pic de lumină în bezna acestui caz atât de misterios? Tyl chibzuiră oamenii, şi ajunseră la următoarea presupunere: S-ar putea ca (indiferent care din ei: Zimă

sau Vnčleňak) să fi întâlnit în timpul obişnuitului lor rond de noupte un necunoscut pe care nu l-au oprit, din tradilionului respect ce-i poartă faţă de străini toţi cetăţenii oraşului Dačjice, dar la fel de bine s-ar putea să-şi aminten. Qcň de chipul lor, sau să fi auzit poate. Voci necunoscute, «căror reproducere ar putea duce pe urmele făptaşilor, Iii fel ca şi descrierea întocmai a înfăţişării acelor necuwmcuţi, a îmbrăcămintei şi comportamentului lor.

— Chestiunea trebuie lămurită, fu de părere unul dintre vorbitori; să aşteptăm cu răbdare declaraţiile paznicului de noapte.

— Eu mă duc să-l caut pe Vačleňak, se oferi unul dintre cetăţeni.

Şi-l întâlni coborând din turnul oraşului într-o dispo-/Iţie de zile mari, fredonând melodia unui cântec bisericesc.

— Dumneata ai aflat noutatea?!? îl întâmpină cu gmvitute amintitul cetăţean.

V

— Vă referiţi cumva la faptul că domnul” Vondrák are un nou băiat de prăvălie, domnule Pelisek, întrebă cu wninatate paznicul de noapte.

— Ce tot vorbeşti? se minună cetăţeanul Pelíšek; îl me tot pe Vojtěch, numai că, azi-noapte, lui Vondrák i-a font jefuită pivniţa.

— Dumnezeule-Hristoase! Clănţăni din dinţi paznicul Vuimeftak, făcând un gest de parcă ar fi vrut să se ţină de řevu, şi în clipa următoare alunecă pe trepte, căzând peste domnul Pelíšek, care se duse de-a dura până jos, unde se opri, punându-i astfel oprelişte paznicului de noapte ca să nu se prăbuşească în stradă.

Nu-şi pierdu însă prezenţa de spirit şi, xidicându-se în picioare, îl întrebă:

Spune-mi, te rog, dumneata n-ai observat azi-noapte nimic suspect?!?

— Eu… bolborosi Vačleňak, căruia, datorită ingeniozităţii sale i se luminase mintea într-o clipită, eu…

— N-am observat nimic. Precum vedeţi, tremur din tot corpul… Nu se poate, parcă nici nu-mi vine a crede că a fost jefuit.

Stă cu ochii plecaţi şi în locul domnului Pelišek îl vedea ge acel nou băiat de prăvălie cu mustăcioara neagră şi cu obrajii ciupiţi de vărsat de vânt.

O realitate cumplită se deschidea acum în faţa lui, primul lui păcat, o pată neagră pe sufletul lui, până acum neprihănit; îşi dădcă seama foarte bine cum, orbit de încredere, ajutase să fie jefuit aproapele său, un cetăţean al oraşului Dačice, el însuşi cetăţean al acestui oraş, paznicul de noapte căruia concetăţenii săi îi încredinţaseră averea lor în timpul nopţii.

Cercetările întreprinse pentru descoperirea făptaşilor nu duseră la niciun rezultat. Jandarmii nu găsiră nimic, cei doi gardieni comunali cu atât mai puţin, şi întreaga chestiune rămase învăluită în beznă.

Se constată, de asemenea, că nici Vačleňak, nici Zimă. Nu surprinseseră nimic suspect în timpul rondului de noapte. Interogarea şi depoziţiile celor doi paznici de noapte nu aduseră nici ele nimic nou.

Domnul primar găsi cu cale să-şi exprime convingerea că, deşi justiţia laică n-a pus mâna pe tâlhari, mai există fi o altă justiţie, mai presus de cele lumeşti: cazanele: cu pucioasă ale iadului.

Şi astfel, domnului Vondrák nu-i rămase nimic mai bun de făcut decât să aştepte cu răbdare bucuria de a afla cum tâlharii îşi ispăşesc pe vecie amarnică pedeapsă pentru romul, vinul, zahărul şi scrobeala furate din pivniţa lui.

Şi, în acest timp, bunul nostru paznic de noapte Vačleňak stătea şi se usca văzând cu ochii.

Amintirea „noului băiat de prăvălie” era prezentă zi de zi în ochii lui. Mereu îi vedea obrajii ciupiţi de vărsat, iar în buzunarul cojocului simţea tot timpul povară grea a sticlei de rom pe care i-o dăruise. Şi povestea asta îl frământa şi-l chinuia în asemenea hal, încât nici nu goli sticla, ni cărei conţinut i se părea acum măi rău decât acidul sulfuric.

Ascunse sticla în salteaua de paie a patului său, şi din clipa aceea visele lui începură să fie toate la fel. Vedea pivniţa lui Vondrák şi se vedea pe sine cum deschide o ladă şi spune: „În lada asta e scrobeală”. Şi se mai vedea cum stă de vorbă cu tâlharul, cumacesta îi întinde o sticlă de rom, o sticlă mare de tot, şi el, voind să tragă o duşcă, îşi vâră capul în ea şi, încet-încet, intră cu totul în interiorul sticlei şi se îneacă”.

Şi, în timpul ăsta, sărmanul năduşea de zor şi când se trezea ud leoarcă, începea să nfangască toate animalele domestice folositoare, cel mai dß reftetând: „Sunt un bou, un măgar, un catâr, asta sunt...” Şi altele asemănătoare.

Şi când se aşeza în cârciumă sub arcadă, şi stătea acolo îngândurat, cei ce se aflau în preajma lui aveau adeseori prilejul să-l audă spunând:

Noul băiat de prăvălie, noul băiat de prăvălie...

H

Cetăţenii oraşului Dačice erau, aşa cum am mai spus, nişte oameni calmi. Şi tocmai pentru faptul că erau calmi, erau conservatori. Nicio lozincă politică înnoitoare nu-i putea scoate din Sărite; socialist în oraş era unul singur, iar acesta n-avea ce mânca, şi tocmai de aceea, pentru că nu avea ce mânca, se spunea despre el că e socialist, deşi convingerile lui nu se deosebeau cu nimic de opiniile conservatoare ale concetăţenilor săi. Deocamdată cerşea

în faţa bisericii.

Erau, aşadar, cu toţii conservatori. Prin asta nu vreau să afirm că erau, eventual, proşti sau nătângi, după cum se poate vedea foarte bine din cazul paznicului de noapte Vačleňak.

Conservatori erau pentru că taţii lor fuseseră şi ei conservatori. Pe scurt, îşi respectau străbunii. Respectul fată de vechile datini şi obiceiuri era la ei atât de mare, încât primarele a căzut în şanţul din mijlocul pieţii principale a Oraşului, deoarece tot acolo fostul primar îşi fracturase o mână, iar predecesorul acestuia aşi scrântise un picior, şi toţi păţiseră acest necaz în toiul nopţii.

Tatăl consilierului comunal Matoušek, şi el consilier comunal, avea obiceiul să-şi smulgă părul din cap în timpul şedinţelor consiliului orăşenesc, şi cu acest prilej râdea de voluptate – şi iată că şi actualul consilier comunal Matoušek râde cu aceeaşi voluptate în timp ce-şi smulge firele din părul său aspru şi des ca o perie de spălat duşumelele.

Fostul primărie plimba zi de zi, spre seară, pe partea stângă a pieţii, /iar actuálul primar Borovička poate fi văzut mereu pe trotuarul stâng al pieţii şi tot numai spre seară.

Aş putea să mai ofer şi alte mărturii asupra felului cum respectau aceşti cetăţeni liniştiţi vechile datini şi obiceiuri; de pildă, bunicul fierarului Malý s-a spânzurat de creanga unui stejar în păduricea de la marginea oraşului, fiul lui, şi el fierar, i-a urmat exemplul la vârsta de cincitoci de ani, iar actualului fierar Malý, fiul precedentului, a trebuit să i se taie funia după ce se spânzurase, fireşte tot în păduricea de la marginea oraşului, tot de stejarul cu pricina, şi tot la vârsta de cincizeci de ani.

S-ar putea ca mulţi dintre dumneavoastră să clatine din cap şi să spună:

— Ăştia suferă de o tară ereditară.

Nicidecum! * E vorba, pur şi simplu, de cinstirea vechilor tradiţii, de respect ţaţă de strămoşi, căci altfel toţi cetăţenii oraşului Dačice ar trebui să fie afectaţi de o tară oreditară.

Ar trebui să fie afectat columbofilul Knedlicek care, la fel ca şi tatăl său, s-a însurat la vârsta de şaptezeci de ani, afectat ar trebui să fie şi tutungiul Pavloušek care, urmând pilda bunicului şi a tatălui său, purta de Joia Verde baldachinul şi veşnic se certa cu ministranţii.

La fel ar trebui să fie şi cu unchiul Kejdanilor care, ca şi tatăl, bunicul şi străbunicul său, a băut toată zestrea udusă de soţie, ca până la urmă să pornească să bată drumurile, mergând de la o rubedenie la alta, spre a le ghici în cărţi şi a le face pasienţe.

Conservatorismul putéa fi consemnat atât în gospodărirea particulară, cât şi în cea obştească. Pârâul care curgea f

Rin preajma oraşului se revărsa în fiecáre primăvară, nundând întotdeauna partea de jos a urbei, fără însă să-i dea cuiva prin minte că un simplu dig ar fi de-ajuns ca să pună capăt acestei calamităţi. Nu le-a dat prin minte taţilor, nu le-a dat prin minte nki fiilor, şi astfel pârâul îşi făcea de cap, căutându-şi în fiecare primăvară, cu o înverşunată îndârjire, o nouă albie şi, pe cât se pare, cel mai mult a îndrăgit piaţa centrală, străjuită de căsuţe vechi cu bovindouri şi arcade, unde tinerii făceau cunoştinţă cu fetele oraşului, căci tot acolo făcuseră asemenea cunoştinţe şi taţii lor, ceea ce reiese din însuşi faptul că erau taţi.

Din vremuri imemoriale, pentru declaraţiile de dragoste se mergea în păduricea de la marginea oraşului. Se aflau acolo nişte scăunele naturale din brazde de iarbă, pe care era mai mare dragul să îmbrăţişezi o fată şi să-i

spui: „Te iubesc din toată inima”, aceasta fiind formula obişnuită pentru declaraţia de dragoste în oraşul Dačice, şi îndrăgită, deopotrivă, de taţi şi fii, de mame şi fiice, iar formula era la fel de veche ca scăunelele făurite de natură, din brazdele de iarbă.

Iar de gătit, se gătea de asemenea ca înainte. Actualului primare (aşa îl intitulau, aşa îl intitulez şi eu) îi plăcea grozav râtul de porc, pentru că şi tatăl său se delecta cu el; consilierul comunal Přeloučka trebuia să aibă în fiecare miercuri, la masa de prânz, sos de castraveţi, pentru că după acest sos se dă în vânt doamna Matouškova… pentru că… pentru că… nu-i greu să vă daţi seama… şi aş putea prezenta atâtea exemple, câţi cetăţeni numără populaţia oraşului.

Da, şi dacă vreţi să ştiţi, conservatoare erau până şi animalele. Se cuvine să amintim doar câteva exemple. Aşa, de pildă, calul căruţaşului Malva era nărăvaş, şi tot nărăvaş e şi calul fiului său, câinele brutarului Bradač e şchiop, iar dogul englezesc al bătrânului Bradač şchiopăta şi el. În casa curelarului Danek se nasc, de când, nu se ştie, pisoi chiori de un ochi şi cu cărare neagră la mijloc, pe care, nu se ştie de când, îi păstrează şi-i creşte, în timp ce pe ceilalţi îi îneacă.

Porcii domnului primare cântăresc, înainte de tăiere, 200 de kg, deoarece porcii tatălui său aveau întotdeauna înainte de tăiere o greutate de 400 de livre, şi aşa mai departe.

Dar iată că nici vegetaţia nu se schimbă. Căpşunile grădinarului Peřinka ating întotdeauna nişte dimensiuni demne de tot respectul şi admiraţia, dar numai pe câteva tufe dintr-un colţ al grădinii, unde în luna mai se perindă toată populaţia oraşului Dacice, încât el le spune tuturor ceea ce le spunea şi tatăl lui:

— Sunt nişte exemplare mortale!

Pe chioşcul din grădina familiei Prosek creşte o viţă de vie pe care strugurii se coc, în timp ce în alte grădini din Dačice strugurii rămân verzi. Şi ceea ce pare mai ciudat e că de fiecare dată pot fi găsite acolo două boabe ce au crescut lipite una de alta, după cum din vremuri imemoriale pot fi găsite în prunii pomicultorului Brzilek, printre miile de prune, două până la trei fructe cu câte doi sâmburi; şi aşa mai departe.

Dacă luăm în consideraţie toate aceste împrejurări, nimeni nu se va mira, sper, că familia negustorului de fân, familia Patrný, era faimoasă prin faptul că fiul cel mai în vârstă devenea de fiecare dată deputat al întregului judeţ, şi când vedea că fiul lui e destul de înţelept şi de chibzuit, renunţa la mandatul său, iar în alegeri, deoarece Dačice dădea tonul întregului judeţ, ieşea întotdeauna, Cu unanimitate de voturi, Patrný-junior, şi treburile mergeau mereu aşa fără încetare…

Iar noul deputat, aidoma tatălui său, apăra în continuare principiile conservatoare ale oraşului său natal, prin aceea că în timpul tuturor cuvântărilor şi discursurikiť din parlament potrivnice priocápiilor. Sale adormea ostentativ în fotoliul său de deputat. Când se punea ceva la vot, refuza să votez. Indiferent despre ce ar fi fost vorba, niciodată au-şi ieşea din sărite, niciodată nu ocăra pe nimeni, doar o singură dată a tulburat şedinţa parlamentului prin aceea că s-a prăbuşit din somn de pe fotoliul său. Şi şi-a spart nasul în asemenea hal, îacât şi-a vărsat sângele în parlament pentru cauza întregului popor… Comportamentul fiecăruia dintre deputaţii familiei Patrný era curat şi fără prihană, niciodată nu se întâmplă ca preşedintele adunării să fie silit să-l cheme la ordine. Când nu dormea, stătea foarte calm la masa de scris şi-şi făcea, pe coperţile broşurilor editate de cancelaria* parlamentului, socotelile pentru fânul vândut. Din

principiu, nu rostea niciodată vreun discurs şi asta dintr-un singur motiv, şi anume: teama că discursul lui să nu apară în presa cotidiană pe care o ură de noarte din clipa în care unele ziare au scris despre tatăl său următoarele.: – „Acest venerabil deputat, negustor chibzuit şi priceput în negoţul cu fân, nu ne vá lua, desigur, în nume de rău dacă vom reproduce întrebarea unuia dintre cititorii noştri, care sună astfel: «E dator oare un negustor de fân să aibă fân şi în cap?».*

Pe scurt: Patrný-senior a fost deputat, fiul lui tot deputat, iar üul acestuia din urmă din nou reprezentant al poporului… Era un lucru de la sine înţeles, după cum de la sine înţeles era că armăsarul răposatului căruţaş Mai vă este nărăvaş, ca şi predecesorul său, iar căpşunile grădinarului Ferinka ating întotdeauna o lungime de cinci centimetri şi asta numai pe trei tufe dintr-un Colţ al grădinii…

După cum s-a înţeles de la sine că dacă František Patrný a renunţat acum la mandatul de deputat, fiul său, Josef Patrný avea să-l urmeze la deputăţie. Concetăţenii 1 se şi adresau cu apelativul „Domnule deputat”, şi o mare adunare electorală se pregătea în marea sală a Casei Comunale, după ce Asociaţia alegătorilor din oraşul Dacice şi împrejurimi primise o scrisoare cu următorul conţinut:

VOnorată Asociaţie! Îmi îngădui a vă aduce la cunoşştinţa pe această cale că intenţionez să candidez pentru mandatul rămas vacant după retragerea veneratului domn František Patrný şi intenţionez, de asemenea, să ţin un discurs la respectabila adunare a alegătorilor dumneavoastră, unde voi avea cinstea de a mă prezenta.

Cu advnc respect, *Jan Kotlář fermier din Myšice* şi asta se întâmplă la trei ani după ce fusese jefuit negustorul Vondrák.

În

Această scrisoare avu darul să stârnească un val de nestăvilită uimire în toate păturile populaţiei. Pură rostite opinii nu prea măgulitoare la adresa pretendentului, iar Clubul alegătorilor pentru Dačice şi împrejurimile sale nu ştiu, în primele momente, Ce. Atitudine să adopte faţă de demnul Jan Kotlář. Preşedintele clubului purtă o săptămână întreagă scrisoarea în buzunar*, nehotărându-se dacă e cazul său nu să-i răspundă intrqsului

„În salonul de festivităţi al r integraol ră U Jelena (La Cerbul X din apropierea veghii poi Ta fi Etui» avură loc desiţteri înflăcărate şi pline de ae Ş, rar Somnul Josef Patraý participa activ la discuţia énerală, spunând că e mirat, că e foarte mirat. La atât se rezuma întregul său discurs, după care preşedintele clubului, domnul Boháček, ţinu să sublinieze că, în ceea ce îl priveşte, dumnealui e nespus de mirat, iar principalul agitator electoral, şelarul Zabaček, declară textual:

— Mie mi se pare că e o poveste cusută cu aţă albă.

Iar domnul Královec, ridicându-se în picioare, făcu un gest plin de indignare şi spuse:

— În caz că... Apoi amuţi şi, în sfârşit, încheie cu aceste înţelepte cuvinte: – Ce rost are să ne pierdem vremea cu asemenea treburi, mai bine să lăsăm totul baltă.*

Ceasornicarul Knătof, care venise la vot în costum negru şi cravată albă, făcu o observaţie foarte ingenioasă, spunând t

— Să aşteptăm şi să vedem cum se vor desfăşura evenimentele. Încă nu ne-a bătut ceasul din urmă.

Să aşteptăm! Aceasta era cea mai bună soluţie de adoptat. Deocamdată cei prezenţi se frământau încercând să ghicească în ce fel de ţinută avea să sosească domnul Jan Kotlář din Myšice la adunarea alegătorilor, şi fiecare

era curios să afle cam ce va spune şi mai cu seamă dacă va încerca să explice ce anume l-a determinat să-şi depună candidatura. Acest lucru, nu-l ştia prea bine nici măcar domnul Jan Kotlář.

N-o făcea nici din ambiţie, căci dumnealui era un om modest, n-o făcea, desigur, nici pe motivul că ar fi nemulţumit de felul cum reprezintă domnul Patrný interesele întregului judeţ, sau din pricină că şi-ar fi schimbat pe neaşteptate gândirea şi convingerile sale politice. Nicidecum, dumnealui rămânea în continuare conservator ca toţi cetăţenii oraşului Dačice şi din împrejurimi, iar gândurile şi politica să nu se deosebeau câtuşi de puţih de gândirea şi convingerile politice ale domnului Patrný, al cărui principiu curat şi fără de prihană era: „Daţi Domnului ce-i al Domnului, şi Cezarului ce-i al Cezarului!” aşa cum, de altfel, suna inscripţia atârnată deasupra uşii de la intrarea în magazinul lor.

Ca şi. Ei, cinstea şi el tot ce era negru galben, îl diviniza pe prefectul judeţului şi era abonat la „Foaia oficială germană”, în ciuda faptului că Germana n-o cunoştea.

Patrný şi el erau, ca să spunem aşa, gemeni din punct de vedere sufletesc. Până când, într-o bună zi, îi veni aşa, pe neaşteptate, ideea de a candida.

De fapt, visase într-o noapte că venise la el şeful postului de jandarmi, pentru care, fireşte, avea o deosebită stimă şi acesta îi spuse: „Domnule Kotlář, dumneavoastră n-aţi vrea să fiţi deputat?”

Toată ziua se frământase, gândindu-se la visul lui, şi când în noaptea următoare i se înfăţişă în vis însuşi prefectul judeţului, care, bătându-l prietenos pe burtă, îi spuse.cu zâmbetul pe buze: „Domnule colega, fii te rog atât de bun şi depune-ţi candidatura”, bunul nostru domn Kotlář consideră aceste visuri cumpănite drept o poruncă

divină, şi plecă la oraş să-şi comande cărţi de vizită cu următorul conţinut: Jan Kotlář, candidat la deputăţie”.

Drumul la oraş E1 folosi; de fapt, ca să împuşte doi Iepuri deodată, căci avea acolo o înfăţişare la tribunal, întrucât o fetişcană din Myšice îl dăduse în judecită pentru refuzul de recunoaştere a paternităţii, dar asta e o chestiune aparte, ce nu-şi are locul aici…

Aşadar, domnul Jan Kotlář se îmbrăcă, pregătindu-se să meargă la adunarea alegătorilor din Dačice unde se şi făcuseră toate pregătirile necesare; fu amenajată sala mare de şedinţe, lustrele fură spălate cu grijă, şi cu aceeaşi grijă fu curăţat tavanul, consumându-se cu acest prilej miezul a două roţi de pâine, duşumeaua fu frecată cu perii aspre, iar una dintre ferestrele sparte cu prilejul ultimei adunări a alegătorilor fu reparată în mod cu totul dezinteresat de geamgiul La Atovka, care nu pretinse nimic nici pentru munca lui, nici pentru geamul înlocuit. Asemenea oameni nu se mai nasc în zilele noastre.

Şi când prin oraş se răspândi vestea că sala era gata pregătită pentru a găzdui o şedinţă atât de importantă, cetăţenii traseră pe uşile lor nişte Iiniuţe cu cretă, ştergfiid, odată, cu lăsarea soarelui în asfinţit, una, apoi alta şi când, plini de nerăbdare, ajunseră s-o şteargă şi pe a treia, asta însemna că a doua zi, duminică, la orele trei după-amrază, va avea loc mult aşteptata adunare la care îşi va face apariţia un străin, mai bine zis un intrus, despre care ştiau, ce-i drept, că există, dar cu care, exceptând două-trei persoane din Dačice, n-avusese nimeni prilejul să vorbească vreodată, deoarece satul Myšice se află la o distanţă de şase ore de Dačice, iar un drum de şase ore e ca şi când ai spune: „Eu mă duc pe jos de la Praga până în ţara ungurească”.

IV

Toate cele trei capitole de până acum servesc doar ca

introducere la ceea ce urmează, întrucât ele se leagă numai de felul cum a. scăzut, până în împrejurimile cele mai îndepărtate, faima bună a oraşului Dačice şi a cetăţenilor săr după această adunare de pomină a alegătorilor, când li s-a atribuit numele de barbari şi, nemaigăsindu-li-se un alt nume mai potrivit, au fost făcuţi nătângi, netoţi, neisprăviţi şi aşa mai departe.

Şi tocmai această poveste mi-a dat aripii îndemnându-mă să pun mâna pe condei şi să înşir pe hârtie toate aceste evenimente memorabile petrecute în Jşti că Jşyenimente demne de a fi consemnate, de a fi citite, şi de a fi puse ia îndoială.

Sit venia verbo!

V

Jtatr-o frumoasă după-amiază de vară, cetăţenii oraşului Dačice stăteau cu soţiile, fiii şi fiicele lor în grădina restaurantului Tirul şi, în faţa unui pahar cu băte (din fabrica lor), ascultau o melodie, compoziţie proprie a şâfului orchestrei lor…

Pronumele posesiv „al meu”, „al nostru” júca un rol de mare. Importanţă în viaţa lor. Poligonul de tragere era al lor, restaurantul. Tirul era al lor, al lor era şi restaurantul şi tot ce vedeau în jurul lor era al lor.

Şedeau în jurul meselor rotunde (ale lor), deasupra lor fremătau frunzele copacilor, ale căror coroane se conturau pe fundalul unui cer albastru, pe care, privindu-l, zâmbeau satisfăcuţi de parcă şi acest cer ce se boltea deasupra oraşului Dačice le-ar fi aparţinut numai lor… Păsărelele cântau în coroanele copacilor, păsărelele lor, căci le hrăneau şi aveau grijă de ele, după cum ne dovedesc cu prisosinţă cuşculiţele de lemn ce sclipesc de albeaţă printre frunzele verzi ale arborilor.

Chelnerul care-i servea era tot al lor, născut în Dačice; În zilele de lucru pradáca meleřia de croitor, iar

duminicile şi în zilele de sărbătoare făcea pe chelnerul în grădina restaurantului comunal Tirul.

Mesele în jurul cărora stăteau erau producţia tâmplarului Ramlik (concetăţeanul lor), paharele din car – gl «orbeau berea erau furnizate de sticlarul Koleček (concetăţeanul lor), feţele de masă proveneau din magazinul de pânzeturi al domnului Maleny (concetăţeanul lor), iar trabucurile pe care le fumau, ca şi tutunul pe care-i prizau erau cumpărate de la tutungeriile din Dačice.

Cornurile crocante pe care le ronţăiau erau produse de brutarul Bradač (concetăţeanul lor), iar dacá cineva comanda un papricaş, era sigur că mănâncă o carne provenită de la o vită tăiată în propria lor crescătorie.

Şi dacă priveau în jos din vârful colinei pe care se întindea grădina restaurant, a poligonului de tir, zăreau în vale patria lor Dačice – planele roşii de pe acoperişurile caselor vechi, bovindourile, arcadele, statuia sfântului Josef din piaţă", crucea înaltă sclipind pe turla bisericii lor, în turnul oraşului se vedeau un portic spart şi acoperişul găurit, şi, de jur-împrejur, încotro te uitai, numai acoperişuri de culpare roşie, până dincolo de pârâul nărăvaş, unde se răsfira suburbia Pšary, cu cocioabele ei acoperite cu şindrilă şi paie, şi unde se termină cadastrul oraşului Dačice. Şi, ca un cerc ce încingea oraşul lor, se întindeau pământurile lor, fineţurile verzi, câmpurile, pădurile şi tufişurile ce înnegreau orizontul – parcul lor de vânătoare, cu iepurii, potârnichile, prepeliţele şi vrăbiile lor. I

Iată de ce aceşti paşnici cetăţeni stăteau atât de liniştiţi în mijlocul împrejurimilor ce le aparţineau. Orchestra cânta, asistenţa strigă: „Bis aplaudând furtunos, şi din nou se răspândeau acordurile compoziţiei şefului orchestrei din Dačice, care, în ciuda faptului că era meşter zidar, era în acelaşi timp un om minunat, autor acum a

şase compoziţii excelente, care, deşi nu făceau nici cât o ceapă degerată, erau totuşi pe placul celor din Dačice, deoarece erau opera unui concetăţean de-al lor.

„Bis Pentru a doua oară le repeta azi şeful lor de orchestră admirabila compoziţie, pe care distinsa asistenţă o acompania fredonând şi mormăind cu toată-delicateţea, berea ciupea azi limba mai tare ca oricând, aerul era calm şi plăcut, pe cer nu se zărea nicio undară de nor, în atmosfera agreabilă a grădinii restaurant ţi moţul dealului era mai mare dragul să zăboveşti şi toţi beau, discutau şi strigau: Bis, bis, domnule Zmrznk!

În imediata apropiere a chioşcului în care cânta orchestra talentatului meşter zidar, orchestră alcătuită dintr-un croitor, un cojocar, trei băieţi de prăvălie şi un gardian public, se aflau două mese rotunde, lipite lina de alta, în jurul cărora stăteau notabilităţile oraşului, şi oricine trecea prin preajma lor nu uita să facă o plecăciune şi să le dea bineţe cu tradiţionalele cuvinte: „Dea Domnul o zi bună şi fericită”.

Şedea acolo domnul Josef Patrný, în momentul de faţă deputat în bună regulă, alături de el soţia sa Anna, amândoi respectabil rotunjiţi şi proaspăt bărbieriţi, ceea ce, cu referire la soţia sa, ar da ghes în altă parte unor

S

Lume din cele mai hazlii, nicidecum însă în Dacice. Apoi, ingă doamna Anna, stătea fiica lor Aněžka, căreia toţi îi. Spuneau cu duioşie Něža (Gingaşa). Lângă Aněžka şedea fiul domnului consilier comunal Matoušek, moştenitorul în vârstă de douăzeci şi opt de ani al prosperului comerţ al tatălui său, care, rumen în obraji de atâta fericire, şedea alături de veneratul deputat Patrný, căci dumnealui obişnuia să roşească ori de câte ori avea prilejul să-l vadă pe František al lui în preajma domnişoarei Něža, ceea ce pentru el avea nu numai

semnificaţia unei înalte cinstiri, ci şi a unui îndemn ce-i încuraja o idee preferată, că, într-o bună zi, cei doi vor alcătui o excelentă pereche, într-o căsnicie ideală, aşa cum adeseori vorbea cu onoratul deputat Patrný.

AIS tur i de consilierul comunal Matoušek şedea bătrânul primare Bouřiček, trăgând mereu câte o priză de tabac şi desfăşurându-şi mereu peste obraji uriaşa sa batista ngje. În dreptul domnului Bouřiček stătea consilierul čmunal Eřeloučka, un bărbat mai în vârstă, foarte glumef, care veşnic zâmbea şi zvâcnea din umeri.

Apoi, în preajma lui, doctorul Velíška, şi el un bărbat înaintat în vârstă care trata mai toate bolile cu apăr spunândy-i pacientului cu cea mai mare seninătate: „Fără voinţa Domnului, niciun fir de păr nu cade!”. Era un medic din vechea şcoală, şi dacă se întâmplă să-i moară vreun pacient, în ziua înmormântării ţinea post şi nu fuma.

Acum stătea de vorbă cu dirigintele poştei Bertik, un fost plutonier de jandarmi, care avea obiceiul să-şi frece mereu nasul, mai întâi cu o mişcare lentă, apoi din ce în ce mai repede, pe măsura intensităţii cu care i se povestea ceva;

Domnul Bertlk spunea întruna: *„Jawohl mein Freund* şi lua câte o priză de tabac din cutiuţa din coajă de mesteacăn a domnului consilier comunalpavlousek, care stătea liniştit în dreapta lui şi, potrivit obiceiului său, atunci când gândea, îşi Frământa de zor maxilarele, făcând în felul ăsta să i se mişte şi să i se cmlească urechile» fapt care o determina pe Monda şi deučata domnişoară îjla, aflată în faţa lui, să râdă pe ascuns şi să-l înştiiom ască zdravăn cu cotul pe palidul domn Matoušek, café tâlşcă cuminte, acoperindu-şi gura cu o felie de pâine.

Etimnul Přeloučka menţinea întreaga sooiette între diszeveselă şi amuzantă. Povestea anecdote ce au

— Da, prietenul meu (germ.).

Jigneau pe nimeni dintee cei de fată, la care aveau dreptul hă râdă şi cucoanele, ceea ce de altfel şi făceau neîncetat ţi la modul cel mai zgomotos cu putinţă. Něža nechezaţuierând cu gingăşie, printre sughiţuri, iar doamna Anna... «tăvălea de râs cu vocea ei de bas, bătându-l în acest timp pe spate, cu mina-i bucălată, pe venerabilul ei soţ.

Dirigintele poştei râdea „ha-ha”, domnul doctor „hebe” şi strănuta, domnul deputat „ho-ho”, iar domnul Matoušek şi fiul său „hi-hi”.

Ce-i drept, anecdotele erau foarte reuşite! În altă parte n-ar fi fost pe placul nimănui, dar nici, în Dačice, erau socotite drept adevărate fire de aur ale umorului, şi pe nimeni nu deranja când cineva dintre cei aflaţi în Jurul distinsului domn Přelouská – regele ujnoriştilor din Dacice – intervenea în povestirea acestuia, întrerupând-o cu observaţii şi reflecţii uneori atât de spirituale, încât puteau fi ele însele nişte anecdote de sine stătătoare.

—... O să vă spun, începu domnul Přeloučka, în momentul în care şeful de orchestră anunţă că urmează o pauză pentru a li se da muzicanţilor posibilitatea de a-şi reîmprospăta forţele, o să vă spun acum un banc excelent despre o vulpe şireată.

— Despre o vulpe şireată, vulpoiul, exclamă râzând domnul primare, acompaniat de întreaga societate; bine, povesteşte-ne despre vulpea aceea şireată, vulpoi bătrân!

Alte hohote de râs. Şi, după ce trase o duşcă zdravănă de bere, domnul Přeloučka îşi dădu drumul:

Mă duceam odată să-i fac o vizită unchiului meu. Pădurarul.

— Cum? Dumneata ai un unchi? întrebă cu aer de absolută inocenţă domnul Patrný, în toiul unei explozii de veselie.

— Da, şi cum spuneam, mă duceam să-i fac o vizită

acestui unchi.

— Dinspre partea familiei dumitale? întrebă şugubăţul consilier clipind caraghios către fiul său.

— Da, dinspre ai mei, încuviinţă povestitorul, şi când am ajuns la unchiul meu, pădurarul…

— S-au trezit împreună doi şmecheri, ţinu să menţioneze dirigintele poştei, adresându-se veselei societăţi.

— Unchiul meu, pădurarul, m-a întâmpinat cu multă căldură…

— Un pupic sper că nu ţi-a dat, intervenirânjind domnul doctor.

— Y.

Altă furtună de râs!” – Şi-mi spune: Avem aici o mulţime de vulpi…

— Şi un vulpoi, nu? îi curmă vorba primarele, lielăsând să-i scape prilejul de a repeta jocul său de cuvinte, în râsetele năvalnice ale notabilităţilor oraşului.

— Şi vulpile astea ne pricinuiesc atâtea pagube încât sunt nevoit să le pun, ca momeală, cârnaţi otrăviţi cu stricnină.

…

— Stricnină! Sublinie dirigintele poştei, şi se grăbi să adauge: Când mai eram îtiat în séhtičiile jandarmeriei, am anchetat o dată o otrăvitoare. Îşi otrăvise soţul, iar cazul a fost destul de înemsât, pentru că dumneaei, otrăvitoarea, a binevoit să se spânzure.

Domnişoara Něž a, în delicateţea ei, rase şi de data asta.

— Aşadar, unchiul meu pădurarul a pus la ijert cârnaţii şi după ce a băgat în ei stricnina i-a împrăştiat în spatele pădurăriei…

— Poftă bună, spuse râzând isteţul consilier comunal Matoušek, adăugând: Şi erau mulţi cârnaţi?

— Mulţi, replică imperturbabilul umorist, mulţi, pe urmă ne ducem şi noi, aşa, să ne plimbăm un pic în spatele pădurăriei şi ce credeţi că ne e dat să vedem?...

— Cârnaţi cu stricnină, rosti solemn dómnul primar.

— Da, şi ăştia erau, dar mai era acolo o vulpe care Stătea proţăpită chiar în faţa noastră. Unchiul trage puşca de pe umăr şi ocheşte. Poc! Şi... nimic. Vulpea stă nemişcată, ca o bucată de lemn. Unchiul încarcă din nou şi poc! Vulpea nici nu se clinteşte şi stă mereu în acelaşi loc. Vă daţi seama că treaba asta ni s-a părut foarte ciudată şi dăm fuga într-acolo să vedem ce se întâmplă. Şi ştiţi ce s-a întâmplat?

Aici vicleanul domn Přeloučka amuţi şi, zâmbind în tensiunea încordată a întregii societăţi, spuse după un timp:

— Vulpea aceea se îndopase cu atâţia cârnaţi otrăviţi, încât n-a mai avut timp să se prăbuşească...

— Ha-ha!

— He-he!

— He-hi-he, hăp-ciu!”

— Noroc şi sănătate!

— Ho-ho!

— Hi-hi!

Râdeau cu toţii plini de voie bună, şi cei de la mesele învecinate, auzind cum râd notabilităţile oraşului, începură să râdă şi ei. Şi râsul acesta năvalnic nu mai conteni multă vreme.

— Am zis eu, eşti un vulpoi fără pereche, strigă în gura mare domnul primare. Ce-i drept, nu-i păcat, gluma asta ţi-a reuşit!

Între timp, muzicanţii se întorseseră în chioşcul lor şi din nou răsună furtunosul: „Bis!” şi astfel şeful de orchestră dirijă azi pentru a douăzeci şi treia oară nouă să compoziţie intitulată „Căsnicia pisicilor”, cu alte cuvinte

prefăcătoria în menaj.

La un moment dat, domnişoara Něža îi şopti mămichii:

— Aş vrea să mă plimb un pic cu domnul Matoušek, ne dai voie?

Doamna Anna zâmbi şi-şi dădu încuviinţarea, clătinând din cap. Tinerii se ridicară de la masă şi se îndreptară, însoţiţi de râsul general al celorlalţi, care le făceau cu degetul nişte sémne pline de tâlc.

Şi orchestra îşi intona acordurile ei, păsărelele îşi cântau viersul lor, iar aleea presărată cu nisip ce ducea spre crângul oraşului era atât de atrăgătoare, ca şi umbra crângului şi liniştea înăbuşită ce domnea peste scăunelele din brazdele de iarbă, adăpostite în desişul lui.

Domnişoara Něža păşea graţios alături de tânărul Matoušek, care mergea ca un berbec, neuitându-se nici la dreapta, nici la stânga, ci mereu înainte, în direcţia păduricii de la marginea oraşului, şi în sufletul lui sălăşluia parcă o tristeţe neînţeleasă.

Îi vorbi Něžei despre vulpi, despre dirigintele poşte) şi despre preţul zahărului care se scumpea.

La rândul ei, domnişoara Něža legă toate astea de altă poveste, discutând despre Pepiček Kejhák care o sărutase în spatele poştei pe Mařka Lojková, drept «are tânărul Matoušek, înspăimântat la culme, se lăsă distrus pe o brazdă de iarbă, când, în sfârşit, ajunseră în crângul de la marginea oraşului.

Ar fi vrut să-i spună că o iubeşte, că avea să moştenească negoţul tatălui său, că va ajunge şi el consilier comunal, de câte ori nu voise să-i spună toate astea, dar, şi ácum, şi tot în acest loc, la fel ca în urmă cu paisprezece zile, rămase înmărmurit de spusele domnişoarei Něža şi se încălzi vorbind cu zel despre lămpile cu petrol.

Atmosfera crângului era încântătoare. Acordurile orchestrei răzbăteau până aici cu gingăşie, umbra copacilor şi a tufişurilor era nespus de agreabilă, iar verdele întunecat din jurul lor împrăştia o mireasmă îmbietoare. Lângă el, drăgălaşa Něža, fermecătoare în rochia ei din ţesătură lavabilă…

Dar Něža? Něža era tristă. De doi ani îl tot duce pe tânărul Matoušek în păduricea de la marginea oraşului, de doi ani îi tot dă a înţelege şi spune, şi. Se expune… În timp ce el începe de fiecare dată cu creşterea şi scăderea prăţurilor la cutare sau cutare mărfuri…

— Domnule Matoušek, dumneata eşti o fire foarte distrată, spuse la un moment dat drăgălaşa Něža, în timp ce el mesteca încet şi nestingherit o crenguţă de liliac lălbatic.

— Aşa e, ai dreptate, domnişoară Něža, încuviinţă”. tnărul Matoušek; ieri după masă am scăpat iar două stiele pe jos, dintre care una s-a spart de tot, adăugă el oftând.

— Şi de ce, mă rog, eşti atât de împrăştiat?

— Se ce mă chinuieşti în halul ăsta, domnişoară Něža? îi răspunse necăjit tânărul Matoušek. Simplu, am alunecat, şi… atâta tot…

— Şi de ce ai alunecat?

— Pentru că mă gândeam la ceva.

— Şi la ce te gândeai?

— La ziua de azi, domnişoară Něža. O aşteptam cu atâta nerăbdare… Domnul Přeloučka e o persoană foarte amuzantă…

Domnişoara Něža oftă şi după câteva clipe de tăcere reluă:

— Mařka Lojková mi-a povestit un lucru foarte ciudat. Zicea că atunci când un domn calcă o domnişoară pe vârful piciorului, asta înseamnă o declaraţie de dragoste. Dumneata ce părere ai de povestea asta?

Tânărul Matoušek se ridică în picioare, apoi se aşeză la loc, şi în acest răstimp călcă la iuţeală pantoful domnişoarei Něža, care izbucni:

— Nu, pe asta nu, pe stângul, la dreptul am o bătătură!

Şi junele Matoušek o călcă* pe gingaşa domnişoară Něža pe piciorul drept, roşind de bucurie…

Precum se vede, idilica după-amiază de duminică s-a încheiat spre deplina mulţumire a celor doi, în timp ce dinspre grădina restaurant, a poligonului de tir răzbea până aici furtunosul: Bis! Bis!” îndemnându-l pe bravul şi neobositul şef de orchestră să repete pentru a douăzeci şi patra oară nouă să compoziţie…

A fost o idilă frumoasă, cu atât mai frumoasă, dacă ţi num seama de faptul că în Dacice erau oameni atât de (priciţi care se iubeau atât de mult, fireşte într-o linişte şi mulţumire desăvârşită. Nimeni nu s-a spânzurat vrmdată, în acest oraş, dintr-o dragoste nefericită, nimeni n-a ucis pe nimeni vreodată dintr-o dragoste néfel le IIA, şi asta pentru că aici de îndrăgostit se îndrăgosli itu unul de altul numai cei ce se puteau iubi şi care şi Mu că în iubirea lor nu li se vor pune beţe în roate şi nu vor avea de întâmpinat oprelişti din nicio parte.

În Dačice se împământenise obiceiul ca un tânăr ori un domn mai în vârstă să-i facă mai întâi domnişoarei declaraţii de dragoste şi abia după aceea i se îngăduia să apară cu ea în public şi în felul acesta să-i anunţe pe toţi cetăţenii că, în sfârşit, luase hotărârea de a păşi pe calea (… Auniciei, care în Dačice se bucura de un neobişnuit respkât, şi numai în suburbia Păary, printre micii ţărani nevoiaşi mai răbufnea din când în când câte o ceartă care se încheia prin aceea că bărbatul făcea ca soţia lui să fie

chemată la primărie, unde capul şi mintea luminoasă a Cbmunei o dojenea, povăţuind-o să-şi bage minţile în cap.

Iar dragostea celor din Dačice era curată şi fără de prihană. Copiii nu se năşteau niciodată înainte de nuntă, ba nici măcar la o lună după nuntă.

Despre amorul liber nu auzise nimeni în acest oraş, dormite să-l practice, de aceea soţii se respectau reciproc, niciunul dintre ei nu păcătuia împotriva poruncii domnului care glăsuia: „Să nu râvneşti la soţia aproapelui tău!”

Aşa cum am arătat, discuţiile în căsnicie apăreau foarte rar. Spre a demonstra acest lucru, m-am căznit şi am izbutit să alcătuiesc un tabel statistic al unor litigii conjugale mai cunoscute, din ultimii zece ani:

1

Numele soţiei «au cauza disputei înjurăturii «Anul al soţului care l-a Tf r V t JtiTZT! Nji» r «t pe cetălaW Proferate etc.

1894 Doamna prima. Întoarcerea de la Măgarule I rului o serată cu dis –, cuţii (o palmă)

»!» în I IU mân –

„Aceeaşi întoarcerea a «în Măgarule! Creticâreiurcă, la ora 4 nule 1 Poţi fi... dimineaţă bucuros că nu

Te-am nimerit.

1895 nimic nimic... n mic

— 1896 Ţăranca nervoasă A mâncat poivu

Maškova (PSary) *ei* de mazăre usun deget scrântit:

1

M Soţia măcelarului Avínéut un viţeii Vită încălţată! Doamna Koláři-., şi banii i-a băut Măgarule, dobitokova cule I

* aceeaşi A vândut un porc – idem – I.: baaii i-a băut i189? Nimic nimic mimic

1898 Josef Jendí a? S rintaşui. A tras-o de păr tâmplar (Péa-y) i şi Ineţ răsturnatei i-a spus: „Mu

Peste cleiul îniere* muiere!”, 1 eins 1

— ” acelaşi N-a vrut să ia dejă ameninţat-o

1 ia naşul ei o prizň că-i bagă tutunul\de tutun... se în gură

— *Mmjbmmm*. I i i i, i H i p-” Ţ. 1 1 „— y

Anul Numele soţiei sau, al soţului care l-a Cauza dispute! Înjurăturile înjurat pe celălalt dintre soţi proferate etó.

...

W nimic I nimic nimic 1

1900 Doamna primare L-a dojenit Gata. M-am săturat până în găti Ceva trebuie şi *am*, întâmple!

„Josef Patrný N-a avut la prin Ce să zic, fruzul de Vineri gomoasă ordine... goşi Ce-ar fi să-ţi ard una să mă ţii minte?

1001 nimic nimic nimic

1902 Voňdraková A sughiţat de trei Spune şi tu, pot soţia negustorului ori. la rând să ies ca tina jefuit undeva, de vreme» ce eşti atât. Del ttmpit? 1

100S Hanka din Psary A vrut s-o sărute Şterge-o de atcü la orele trei noapck de nu îţi lipea «tea una, să mă pomeQ

— Neşti J

1904 nimic nimic nimic...

Şi iată, veni şi ziua aceea memorabilă. Doi gardieni din Dačice stăteau postaţi în faţa Palatului Comunal épre sare se vedeau îndreptându-se coloane de cetăţeni, discutând cu o nerăbdare înflăcărată.

În dreptul ferestrei fuseseră instalate, o tribună, o plasă lunga şi câteva scaune.

Pe masă se aflau tradiţionalul pahar şi tradiţionala

Kă cu apă, din care, de obicei, beau toţi domnii depudin familia Patrný.

Şi, deodată, privind la acest pahar, cei adunaţi la

importanţa întrunire electorală avură o strângere de inimă, fttă el avea să bea acum, de bună seamă, în timpul discinului său, candidatul intrus.

Fii sală domnea un zumzet neîntrerupt, ca într-o prisacă. Toată lumea se uita la clopoţelul cu care preşedintele clubului alegătorilor anunţa deschiderea şedinffi tâşi cu respect privea întreaga asistenţă spre jilţul căpătat în care se aşeza, de obicei, un funcţionar al preferourii, când, deodată, prin întreaga sală se rostogoliră, ca Un val năprasnic, cuvintele: „A venit, a venit!”

Sosise cu brişcă domnul Jan Kotlář, având-l lângă el pe primarul din Myšice, iar în spatele lor se aflau doi dintre cei mai respectabili cetăţeni ai comunei amintite.

Şi, în timp ce dumnealui pătrundea în sală, pe o altă uşă porni încet spre masa prezidiului, însoţit de funcţionarul de la prefectură, domnul Josef Patrný, tremurând din tot corpul şi clănţănind din dinţi de atâta enervare.

Persoanele oficiale îşi ocupară locurile lor, cetăţenii comunei Myšice, cu primarul lor în frunte, se postară în faţa tribunei; apoi se auzi sunetul clopoţelului şi, în tăcerea mormântală ce se aşternuse, preşedintele clubului alegătorilor pentru oraşul Dačice şi împrejurimile lui anunţă cu glasul său solemn:

— Dau cuvântul domnului Kotlář.

Aici nu se manifesta decât tradiţionalul respect al celor din Bačice faţă de străini, chiar dacă aceştia erau inamici sau adversari politici.

— omnul Kgţlaţ se ridică în picioare şi, sprijinindu-şi o mâna ţie masa, făcu o plecăciune apoi, ducându-şi a doua

— O

Mină la piept începu să vorbească, tocmai în clipa în care tiv sală îşi făcu apariţia paznicul de noapte Večleňak.

— Onorată adunare! Îmi îngădui să mă prezint onoraţilor mei alegători Mă numesc Jan Kotlář, moşier din Natul Mysice…

Cei din Mysice, aşezaţi în faţa tribunei, dădură aprobator din cap.

— … Şi intenţionez să candidez pentru locul vacant de doputat, rămas în urma renunţării la mandat a domnului Pi dliţijek Patrný, ale cărui prinţâipii le-am respectat înintgtmuna, şi cu ale cărui principii principiile mele coincid întotdeauna.

În funduť sălii, unde stătea în picioare paznicul. De noapte Vačleňak, se produse pe neaşteptate o agitaţie vie. I TV™ cu atenţie fă chipul oratorului, paznicului Vačleňak l «O geodătă că acest chip îl mai văzuse el cândva, cu ttrii în rână. Şi i se păru atât de cunoscut, încât se apror ilo tot mai mult de tribună, spre a se convinge că nu se nyală.

— Onorată adunare, vorbi în continiţare pretendentul la deputăţie, Kotlář; aceste principii excelente şi atât de frumoase m-au însufleţit în asemenea măsură, îacât intenţionez a vă cere favoarea de a-mi acorda încrederea…

Paznicul Vačleňak, care îşi croia drum prin mulţime, cm să vadă mai de aproape chipul acela cunoscut, rămase duodată îtgnărmurit şi se făcu alb ca varul. Nu-i văzuse doctt mustăcioara neagră sub nas, faţa. Ciupită de vărsat de vânt şi genunchii începură să-i tremure, iar în clipa în care orgtórul continuă: Da, vă ceř favoarea de a-mi în ordă încrerea, pe care o puteţi întemeia bazându-vă im «convingessle mele, pe forţa mea corporală, pe compori «montul mai neprihănit – paznicul de noapte Vačleňák pall şi mai mult şi îşi spuse în sinea lui: „Ăsta-i noul

Băiat de prăvălie din pivniţa domnului Vondrak, tâlharul care-i apărea în via cu mustăcioara lui neagră sub nas şi cu faţa ciupită de vărsat.

Acum nu mai auzea cuvintele vorbitorului, care sunau aşa:

— O să mă bat pentru voi, vă făgăduiesc, vă jur!

Şi, nemaivăzând nimic decât mustăcioara aceea neagră şi faţa ciupită de vărsat, se repezi, deodată spre masa prezidenţială şi, înşiăcându-l pe domnul Kotlář de beregată, strigă în gura mare:

— Ňoi doi ne cunoaştem, afară cu dumneata, că de nu, pun să te aresteze, afară!

Şi, zgâlţâindu-l zdravăn, se strădui din răsputeri să-l ridice şi să-l tragă peste masă. În clipa aceea se produse un vacarm infernal, în toiul căruia nu, se desluşea decât vocea plângăreaţă a oratorului:

— Ajutori Pentru numele lui Dumnezeu, ce se întâmplă aici?!?

Şi Vocea energică a paznicului de noapte:

— Îţi dau eu ţie candidatură, te învăţ eu minte, tta Alesule.

Şi alte glasuri mai şterse.

Cetăţenii deoneare ai comunei Mvăice, în frunte cu primarul. Lor, se repeziră. În ajutorul moşierului şi, în elanul lor, răsturnară masa prezidiului; funcţionarul de la prefectură se prăbuşi din jilţul său capitonat, se udă cu apa din sticla rezervată oratorului şi zbieră furios către omul care întocmea procesul verbal al şedinţei, care, de spaimă, leşinase de-a bineléa.

— Innumele legii, dizolv această adunare!!! Dând astfel imbold unei. Aprinse dispute generale pe tema oratorului, a celor patru cetăţeni din Myšice şi a. paznicului de noapte Vačleňak* pe care fruntaşul comunei Mvăice ţi ulil să-i dea drumul domnului candiat, scăpându-i un philor zdravăn în fund.

În toiul vacarmului, cei din Dačice îşi închipuiră că wr/. Nicul Vačleňak acţionează ca un patriot local ce apără

litiortttole lor împotriva intrusului, de aceea se năpustiră Htttora luptătorilor şi, cu forţe unite* îi scoaseră afară din tili IA pe moşierul-candidat şi pe ceilalţi tfei cetăţeni ai… «imunei Myšice, în blestemele, şi înjurăturile pline de Indignare ale întregii adunări. Actul de vitejie al paznicului di) naapte avu darul să trezească în ei spiritul de apă – lucrl ai oraşului natal, de patrioţi locali şi de susţinători ui familiei Patrný, familife de deputaţi tradiţionali ai oravdlul Dačice.

Îl tăbăciră în lege pe orator şi pe Străinii din Mysice, wire se urcară repede în brişcă şi dădură bice cailor, în

I imp ce, zăpăcit şi uluit – de-a bineléa, domnul Kotlář, Nlând în picioare şi nemaiştiind ce vorbeşte, striga mereu Mpro mulţimea ce alerga furioasă în urma vehiculului:

— Onorată adunare, Aceste principii excelente şi atât de frumoase m-au entuziasmat în asemenea măsură, lui ăt intenţionez să vă cer favoarea de a-mi acorda încrederea…

Deodată însă, căzu în brişcă şi strigă mânios:

— Barbarilor!

Şi se porni pe un plâns sfâşietor, în timp ce, în prea«ul uşii Casei comunale, domnul Jesef Patrný îi întindea mudului paznic de noapte Vačleňak mâna dreaptă, şi în «cea mină un galben, spunându-i drăgăstos:

— Aşa-mi placi, domnule Vačleňak!

Iar Vačleňak, căruia îi revenise cumpătul şi chibzuinţă, îi răspunse cu o voce şoptită:

— Un palavragiu, care şi-a pierdut minţile de atâta trăncăneală, domnule deputat…

POLITICA LA 30° CELSIUS

Când se face mai bine politica? Pe vreme geroasă, sau când soarele frige mai tare? Să-i luăm, de pildă, pe mladocehi. Politicianul mladoceh dr. Kramař se dilată, împotriva tuturor legilor naturii, chiar şi pe vreme geroasă,

în ciuda faptului că legile fizicii sunt neschimbătoare. Orice corp, indiferent de ce formaţie ar fi, la ger se strânge, numai mladocehii se dilată şi se umflă şi iarna, mai cu seamă înaintea alegerilor. După alegerile din ultimii ani însă legile fizicii au devenit neobişnuit de încurcate faţă de mladocehi. Totul, în cazul lor, se produce anapoda. După alegeri, pe mladocehi îi apucă de obicei toate căldurile, iar ei, spre marea surpriză a tuturor profesorilor de ştiinţe naturale, se chircesc la maximum.

Cazul mladocehilor nu e însă decisiv pentru orientarea politicii.

De căldură se bucură cel rhai mult clericalii. Căldura, ce-i drept, a fost folosită de biserică în activitatea ei din vremurile cele mai îndepărtate. În politica clericală focul a, fost, de când lumea, un element foarte îndrăgit.

Biserica încălzea împrejurimile şi se îngrijea de creşterea temperaturii cu o pasiune neobişnuită.

Mergea chiar până acolo încât, din dragoste pentru popor.

— Îi încălzea până şi pe necredincioşi. Din temniţa întunecată, în care domnea o răceală umedă, ereticii erau scoşi spre a fi duşi direct pe rug.

Din păcate, pe vremea aceea nu erau cunoscute încă termometrele. Aşa se face că tocmai atunci când căldura i

Îl făcea să se simtă mai bine, ereticii ardeau de-a binelea.

Dar iată că dorinţa de a-i încălzi pe oameni prin pro. Cedee asemănătoare a rămas până azi unul din visele cele mai frumoase ale diferitelor publicaţii catolice şi. Se evidenţiază îndeosebi în asociaţiile sportive catolice Vulturii din Moravia.

Nu e mult de când preşedintele Vulturilor din Karlevice a dat foc gospodăriei unui evajitghelist în timp ce acesta dormea, şi o nouă ştire a fulgerat toate ziarele.

De data asta a fost vorba doar de o şură de paie. Proprietarul acestor paie era un necredincios glacial. N-avea în el acea căldură catolică. De aceea, îndurându-se de el, paracliserul Jandik din Velke Mrăzkovice i-a dat foc pagelor. Apoi, când păgubitul a ieşit afară să vadă ce se întâmplă, paracliserul l-a pocnit cu bâta drept în moalele capului.

Primul caz s-a petrecut toamna trecută, cel de-al. Doilea acum, la început de primăvară, când vremea e încă foarte rece şi astfel, dând foc paielor, clericalii n-au săvârşit decât un act de mărinimie, o faptă pe placul Domnului.

Se ştie doar că fumul încălzeşte aerul, iar în Germania s-au făcut în câteva locuri experienţe cu încălzirea livežilor de pomi fructiferi, pentru, a se salva pomii în floare în faţa neaşteptatei primejdii a unei sensibile scădefi a temperaturii.

Creşterea temperaturii mai are influenţă şi asupra redactorilor social-ereştini.

În asemenea condiţii, sângele în vinele lor se înfierbântă mul mult şi fierbe, şedinţele lor devin mai aprinse şi din nou se aude prin satele şi oraşele de provincie cehe: „Arde-i, arde-i una în numele Domnului, să ne pomenească!”

Un singur fenomen interesant putem observa atunci când vorbim de influenţa căldurii, a fierbinţelii şi caniculei asupra politicii clericale.

Odată, mă aflam într-un restaurant şi am comandat un creier de viţel pané. Când mi l ani aduš, creierul era cam ars.

La întrebarea mea cum s-a putut întâmpla ca acěst creier de viţel să fie atât de *ptrlit*, ospătarul mi-a răspuns foarte calm că asta s-a întâmplat din pricina fierbinţelii.

De atunci, de câte ori e o zi dogoritoare, îmi aduc

aminte de creierul, acela de viţel prea prăjit şi de politicienii clericali.

Agrarienii, în general, preferă să practice politica lor la căldurică!

Iarna, la gura sobei din cârciumile săteşti, când în sală domneşte o dogoare plăcută şi berea, alunecă pe gât mai mare dragul, atunci mercurul politicii agrarienilor urcă cel mai frumos. Apoi, primăvara, se produce în rândul lor o roire extrem de ciudată. Temperatura creşte, creşte mereu, şi agrarienii se întreabă între ei, în şoaptă: „Ei cum e – cu sfeicla de zahăr? Şi cine o să ne mai trădeze?”

Pentru un timp încetează manifestările de dezacord faţă de unii dintre membrii clubului deputaţilor agrarieni şi fiecare îşi spune în sinea hâi: „Aşa cum văd, mi se pare că domnul coleg va semăna totuşi sfeclă de zahăr”. Şi o seamănă şi el, declarând pretutindeni că seamănă cartofi.

Şi, deodată, se produce un miracol/În loc de cartofi răsare sfecla de zahăr. Asta i s-a întâmplat o dată Excelenţei Sale domnului ministru Prášek. Îi dăduse domnului Švehla toate asigurările – afară erau 30° Celsius la umbră – că nu semănase pe ogoarele lui nimic altceva decât cartofi. Pe urmă, întorcându-se de la Viena, constată, Kpre marca sa surprindere, că oamenii lui prăşeau, în loc de cartofi, sfecla de zahăr. De atunci cei doi demnitari, Svehlă şi Prášek, nu mai vorbesc decât prin intermediul *Revistei Rurale*. Curând va fi sărbătorit jubileul politicii prea Akovene, şi, ţină nd seama de canicula ce s-a abătut asupra noastră, mi-e teamă că acum i-a venit rândul. Lui ftvehla să săvârşească, ceva nou în politica agrarienilor, nu de alta, dar partidul lor e un partid ghinionist.

Întotdeauna când vremo. A începe să se încălzească iese la iveală câte o afacere urâtă. În general, agrarienilor le e teamă de caniculă. În primul rând din pricina vitelor. Car nicula nu dăunează doar politicii, ci şi bietelor

dobitoace. Când e foarte cald şi zăpuşeală, deputaţii agrarieni îşi beau diurna în restaurantul parlamentului, iar vitele n-au Iarbă…

Ce bine stau din acest punct de vedere realiştii! N-au decât un singur deputat; iar asta e abstinent chiar şi pe căldurile cele mai zăpuşitoare. În general, realiştii practică o politică apoasă. Şi ce fac, la 30° Celsius, deputaţii… ocial-democraţi?

În asemenea condiţii atmosferice, dr. Soukup tânjeşte a se scalde în sângele nevinovat al deputaţilor socialişti naţionali.

Dar cei din partidul de guvernământ? Aceştia îşi pun gheaţff pe cap.

BATISTUŢĂ DE LINOU

— T

Educatorul tânărului Antonin Marek ieşise şi se plimba cu mama acestuia în pădure.

Doamna Marková era o cucoană foarte instruită, vorbea curent franceza şi engleză, citea mult şi-i plăcea să reflecteze adânc asupra problemelor vieţii, pe care, la cei treizeci de ani ai săi, o socotea nespus de frumoasă.

Mergea vestea că, în staţiunile balneoclimaterice, mulţi bărbaţi împărţeau favorurile doamnei Marková cu propriul ei soţ, dar, mă rog, oricum ar fi, viaţa avea pentru ea multe aspecte plăcute şi pline de farmec.

Educatorul fiului ei era în schimb un om foarte îngândurat şi meditativ, care în aceste clipe era preocupat îndeosebi de faptul că a doua zi urma să părăsească această localitate, spre a-şi lua în primire, la oraş, noua sa misiune de educator al unui tânăr conte. J

Era, aşadar, ultima sa plimbare cu doamna Marková, căreia îi plăcea tare mult să iasă cu el, întrucât era un bărbat instruit şi frumos şi, în acelaşi timp, foarte sfios. Acum arbora o-mină mai gravă ca de obicei, căci avea

guturai şi, colac peste pupăză, îşi uitase batista acasă.

Se afla într-o situaţie neplăcută, care avea darul să-i imprime pe faţă o expresie ce trăda tristeţea şi scepticismul deopotrivă.

Răspundea laconic la întrebările doamnei Marková, care regreta nespus plecarea lui, deoarece era un bărbat atât de frumos şi atât de timid, încât niciodată nu s-ar fi

Încumetat să rostească o frază prin care să dea în vileag că o adoră.

Mergeau, deci, amândoi prin pădure.

— Vedeţi, îi spuse ea la un moment dat, frunzele au şi început să pălească, să se usuce şi să cadă din copaci.

— În fiecare an e la fel, spuse educatorul, fluturând din mână distrat.

— Plecarea dumneavoastră cade tocmai în acest anotimp atât de trist.

— Primăvara, toamna, vara, iarna, e acelaşi lucru – plecarea e plecare, distinsă doamnă. Despărţirea, omul dispare din ochi şi…

Feeedată se făcu roşu în obraji, întrucât se străduia din răsputeri să nu strănute.

— La noi, trebuie să recunoaşteţi, aţi fost considerat ca un membru al familiei.

— Da, distinsă doamnă, aşa este.

— V-am preţuit foarte mult şi v-am îndrăgit. Toniček al nostru a făcut pentru dumneavoastră o adevărată pasiune.

— O să-mi aduc mereu aminte de toate astea, distinsă doamnă.

Se făcu şi mai roşu, căci acum începuse să-l gâdile ceva în nas. Să ai guturai şi să n-ai batistă este tot ce poate fi mai cumplit. De aceea mormăi pe sub mustaţă:

— Şi vă mulţumesc pentru toate, distinsă doamnă.

Deodată, doamna Marková scăpă din mână poşeta.

Curtenitor, educatorul se aplecă, o ridică şi, înaintând câţiva paşi, intră într-un tufiş, prefăcându-se că o cercetează cu atenţie, dar de fapt nu urmărea dech, aá-i şteargă nasul cu dosul mânecii de la haină, la adăpostul desişului.

— Ce faceţi acolo?

— Cercetez poşeta.

Se şi apropiase de el şi în clipa aceea, încurcat, educatorul desfăcu încuietearea şi se uită în interiorul poşetei.

— Dumneavoastră, doamnă, rosti el descumpănit, scoţând din poşetă o batistă de linou – distinsă doamnă, dăruiţi-mi ca amintire această batistă atât de frumos brodată.

— Şi ce-o să faceţi cu ea?

— O să-mi aduc aminte de frumoasele timpuri când veneam cu dumneavoastră la plimbare, distinsă doamnă.

Se uită la el cu mirare, întrebându-se în sinea el i unde-i timiditatea Tui?

Educatorul strecură uşor batista în buzunarul de la piept, spunându-şi în gând că atunci când vor ajunge pe creasta dealului, îi va atrage atenţia doamnéi Marková asupra apusului de soare, în timp ce el îşi va şterge nasul în spatele ei.

Femeia se lipi de el

— O să vă aduceţi aminte?

— O să-mi aduc, distinsă doamnă.

Mergeau la deal, unul lângă altul, fără să scoată o vorbă. El se tot frământa, gândindu-se la acea triumfătoare clipă când îşi va apropia batistă de nas. Ajunseră pe creastă.

— Ce amurg superb, spuse el, uitti-vă, Distinsă doamnă, ce culori, şi ce aprinsă e zarea!… Şi pădurile… şi culmile falnice ale arborilor…

După aceste cuvinte pline de poezie, se retrase Un pic înapoi şi, încredinţat că distinsa doamnă priveşte amurgul, trase repede batista din buzunar şi o duse la nas…

Măreaţă şi glorioasă clipă. Era un moment în care ttită de tot ce se petrecea în jurul lui, dăruindu-se cu toată pasiunea acelei voluptăţi pe care o cunosc prea bine toate persoanele care prizează tutun.

Nu auzea nici acel sunet ce aduce, în multe cazuri, cu tilmbiţatul din trompetă, se desfăta ca un om care regăsea tot ceea ce pierduse. Îşi suflă nasul cu pasiune.

Şi când îşi ridică privirea din batistă, se făcu galben ca ceară. Doamna Marková se uita la ei cu nişte ochi plini de reproş şi atât de ameninţători, încât bietul om abia izbuti să bolborosească:

— Distinsă doamnă…

— Mizerabile, se răsti la el distinsa doamnă, arătându-i drumul spre casă, piei din ochii mei…

A doua zi, educatorul îşi luă rămas bun de la întreaga familie. Doamna Marková se afla în grădină.

Neştiind ce să-i spună, se apropie de ea şi abia izbuti… a rostească:

— Distinsă coniţă, să vă aduceţi aminte I

— Bineînţeles, îi răspunse cu semnificaţie distinsă doamnă; cu bine, domnule!

Şi, disperat de această ruşine, educatorul îşi suflă nasul, pe toată durata călătoriei cu trenul, în superba batistă de linou.

Şi – morala acestei istorii: Să aveţi întotdeauna la drum batistă asupra dumneavoastră şi să vă ştergeţi nasul numai cu batista proprie.

PRACTICANTUL ŽEMLA *

Din clipa în care Jan Žemla ajunse să lucreze la o autoritate de stat, dorinţa sa cea mai fierbinte era să-l

îndatoreze pe domnul preşedinte.

Un om tânăr şi talentat răzbătea foarte greu în instituţiile de stat. Şi atunci de ce să ne mire faptul că practicantul Žemla constată cu tristeţe că nu intrase până acum în graţiile domnului preşedinte.

Şi totuşi, practicantul Jan Ženila voia să fie folositor statului care-l întreţinea cu o simbrie de şaizeci şi două de coroane pe lună. Ca om cumsecade ce era, nu obişnuia să crâcnească.

Aşa se scurseră primii doi ani, şi nu mai avea mult până să ajungă practicant autentic. Următorii doi ani vor trece şi ei la fel de repede, şi după aceea va fi un practicant cu titlul definitiv. Pe urmă o să aibă o simbrie de numai cincizeci de coroane pe lună, deci cu douăzeci de Coroane mai puţin decât avea ca „practicant neautentic", în schimb se va alege cu titlul de „practicant definitiv" şi totodată cu promiţătoarea perspectivă, fireşte dacă va avea o comportare bună, de candidat permanent la avansare. Va fi, deci, timp de cinci ani „practicant cu titlu definitiv", şi porţile raiului se vor deschide pe neaşteptate în faţa lui. Va depune jurământul! Da, va depune jurământul de serviciu şi va fi practicant definitiv de gradul întâi, sub jurământ.

Şi astfel, în joacă, vor trece alţi doi ani.

Atunci, Jan Zemla va deveni practicant definitiv de gradul întâi, sub jurământ, cu dreptul la un preaviz de

— Chiflă (cehă).

Irel luni. În decursul următorilor doi ani va fi aspirant lt\lă titlu definitiv, în aşteptarea postului de aspirant definitiv.

Pe urmă o să aibă exact vârstă la care unui om normal încep să i se strice măselele de minte.

Pe urmă... Pe urmă... Pe urmă, fantezia lui nu mai (Minoscu oprelişti. Dându-i frâu liber, parcurgea în sinea

lui toate gradele şi categoriile de simbriaşi.

— Domnule Žemla, îi spuse într-o zi funcţionarul Makula, cum văd, dumneata te uiţi tot timpul în plafon. Te uiţi, te uiţi, de parcă ai fi domnul preşedinte în pér-Nonnă.

Şi iată că în ziua aceea practicantul Žemla scrise prima ubnervaţie în cartea sa neagră:

„Funcţionarul Makula a spus despre domnul preşedinte că nu face nimic altceva decât că se holbează la plafon”.

Ideea cu cartea sa neagră nu era o idee rea. În ciuda faptului că era un om înzestrat cu o răbdare de fier, Žemla 1” dădea totuşi seama că ar mai putea să existe şi alte că-l ce ar duce spre numirea de aspirant definitiv, cu dreptul la un preaviz de trei luni.

Statul e într-adevăr întreţinătorul lui. Dar dacă privim mai atent o asemenea instituţie de stat, constatăm, cu stupoare, că tocmai întreţinuţii şi răsfăţaţii sunt cei ce-i înjură ecl mai mult pe întreţinător, adică statul, şi pe responsabilii acestuia în instituţia respectivă.

Într-o bună zi, pe când reflecta adânc la firea recalcitrantă şi rebelă a subaltenţitor, sufletul cinstit şi curat al practicantului Jan Žemla Žamišli acea idee ingenioasă de a înfiinţa o carte neagră, da, o carte despre păcatele întregului personal, o carte în care să fie consemnate; toate faptele colegilor săi de instituţie, toate gesturile şi gândurile urâte, pe scurt, tot ceea ce poate fi definit cu termenul de: revoltă, acţiune secretă, atentat la reputaţia domnului preşedinte, adică a reprezentantului statului, întreţinătorul lui şi întreţinătorul tuturor acelor care, prin procedee pérfide, nu joacă aşa cum îi cântă cel a cărui pâine o mănâncă.

Da, toate astea şi încă multe altele vor fi trecute în această carte. Toţi practicanţii, uşierii, aspiranţii, definitivi şi nedefinitivi, adjuncţii şi funcţionarii inferiori şi superiori

vor avea acolo rubrica lor.

În viaţa lui nu-şi dăduse practicantul Žemla atâta osteneală în indiferent ce activitate, ca acum în întocmir ea scrupuloasă a acestor rubrici din cartea sa neagră.

Iar prima însemnare a fost aceea despre care am mai vorbit.

Numele: Funcţionarul Makula. 14 martie. Ce a săvârşit: A declarat despre domnul preşedinte că nu face nimic altceva decât că se holbează tot timpul în plafon. Ce impresie a trezit afirmaţia lui asupra personalului instituţiei noastre? Proastă, au râs cu toţii, numai practicantul nedefinitivat Žemla n-a râs.

„Te învăţ eu minte, prietene Makula, îşi spunea Žemla în sinea lui; asta ţi-o fac pentru că tu fumezi. În timp ce mie nu-mi perraiţil să fumez în public”.

Şi în cartea neagră, sporea, îmbucurător, numărul însemnărilor ce aveau darul să arunce o lumină nespus de urâtă asupra disciplinei în serviciu.

Practicantul definitiv Juraida, cu dreptul la un preaviz de trei luni, a spus în ziua de 21 martie: „Aici îl apucă po om nebunia”. Toţi au fost de acord cu părerea lui, numai Zem la a ieşit afară, pe coridor.

Uşierul Karas a spus în ziua de 21 martie, cu jumătate rp gură: „Aici numai un catâr ar putea să slujească”. Dacă i flulţi l-ar fi auzit, spusele lui-ar fi produs o impresie proastă şi mulţi dintre ei ar fi râs în hohote. Practicantul/ «smla l-a dojenit însă pe uşierul Karas, adresându-i uprnătoarele cuvinte: „Fii atent la ce vorbeşti, omule, că dumneata nu ai nici definitivatul”.

În ziua de 22 martie, aspirantul Klučina a spus: „Domni» 1 preşedinte e o vacă!” Toţi au fost de acord cu el, viu mai practicantul Žemla n-a scoš o vorbă şi şi-a văzut Itmi departe de munca sa.

În aceeaşi zi, funcţionarul superior Heler a vorbit

necuviincios despre soţia domnului preşedinte: „Am văzut-o pn. Paţachina aia în automobil cu bătrânul nostru. Bătrânul ar fi fost bucuros dacă şoferul ar fi băgat maşina undevá într-un eleşteu, că pe urmă el şi şoferul se salvau într-un şi «l şi scăpau de ciumă”. Practicantului Jan Žemla, încă nedefinitivat, cuvintele acestea i-au produs o impresie îngrozitoare. Cel mai mult au râs omul de serviciu Bilek şi conţnptptul Biner. Funcţionarul superior Makula a spus: „Ia hi ai isprăviţi odată cu prostiile astea, că mă doare burta le atâta râs”.

23 martie: Practicanţii Kander şi Sefea au stat de vorbă între ei. Seba a rostit cu voce tare câteva cuvinte care ponegresc întregul sistem oficial. A fost ceva atât de cumplit, încât practicantul Jan Žemla, încă nedefinitivat, s-a väzut silit să-şi astupe urechile ca să nu audă aceste cuvinte: „În instituţiile de stat, stăpânii storc din om toată vlaga tinereţii şi până să apuce să-şi vadă atins ţelul mult i-lvnit, îmbătrâneşte de tot” – „Ai dreptate” «a încuviinţat practicantul Kander. „Aici nu ştiu nimic altceva decât să profite de tine, dar până una-alta, ei nu sunt decât nişte măgari”. La auzul acestor cuvinte, practicantul Jan Žemla a tuşit să-şi dreagă glasul, apoi a spus: „Ce cald e aici!” Drept care cei doi au declarat în gura mare: „Păi la drept vorbind, domnul preşedinte ar merita să-l facem să ardă un pic de atâta căldură”.

2 4 martie. În această zi practicantul Žemla s-a certat cu o persoană oarecare din instituţia noastră. Acea tăjjersoană nu e decât un simplu om de serviciu, are dói copii şi, cu toate că nu are nici definitivatul, şi-a permis, totuşi, să spună următoarele: „Domnul preşedinte îşi închipuie că a înghiţit toată învăţătura pământului, dar, până Una-alta, e un fraier cu cioc. Azi m-a trimis să-i cumjsăr, pentru gustarea de dimineaţă, salam de Praga, dar dumnealui habar nu are că a mâncat de la Karabec”.

Când practicantul Jan Žemla, încă nedefinitivat, i-a cerut să-i explice semnificaţia cuvântului Karabec, i-a răspuns că e vorba de un magazin de delicatese ultraelegante a cărui specialitate sunt mezelurile din carne de cal. În aceeaşi clipă practicantul Jan Žemla a părăsit încăperea biroului, spre a nu fi martorul unei explozii generale de râs. Din spatele uşii l-a auzit râzând cel mai mult pe adjunctul Klazar, care a strigat: „Bătrânul nu ştie ce mănâncă la-gustarea de dimineaţă”.

25 martie. Funcţionarul superior Peška a făcut tot felul de glume proaste, maimuţărindu-se şi imitându-l pe domnul prĕjedinte prin vorbe şi fapte. A arborat o mină foarte cagbâoasă şi a spus: „E, e, e, *meine Herren*, *ja*, *ja*, *ja*, dotfuyi ai mei, eu bucuros, ca tumneata lucraţi, *ja*, *ja*, e, e, e, fffij *tüchiig* şi munciţi, spun eu la voi, ca zmei!” După ac trtavânte s-a stâmţt o veselie generală, la care practicantul Žemla, încă nedefinitivat, a refuzat să participe… l» «mroco în această zi, ca de altfel în toate celelalte zile, în i cufundat în munca lui, dându-şi toată silinţa să fie cu Iun Arilo la zi să nu aibă niciun fel de *întârzieri*, aşa – mii nu alţi domni din această secţie, care vin la birou» Iii cel din la cafenea şi din alte localuri de noapte deocheate, îi mit*, fără doar şi poate, nu li se oferă prilejul să audă un hiviiU curat şi cinstit.

4 (1 mortie. În această zi a venit la noi în birou funcţionarul superior Koudelká, şeful secţiei a cincea, şi i-a spus p fulul nostru, în gura mare, aşa ca să auzim cu toţii: „W, totuşi, adevărat! Domnul preşedinte o întreţine pe îl (Timişoara aia. Ieri i-am întâlnit pe amândoi, întâmplător, t» M’imil când se urcau într-o trăsură. Dacă zvonul s-ar răspimil, ar putea să iasă pe chestia asta un scandal pe cinste, tyl I ttimbea bătrânul, să nu filistin…”

Iii/lua următoare, practicantul Jan Zemla făcu uitată im teamu neagră în Biroul domnului preşedinte…

K

Domnul Zemla, la domnul preşedinte! Se auzi, cu» 1 iiia ore mai târziu, la telefon, o voce venită din cancelaria imit» llntelui.

Fu culmea fericirii, practicantul ajunse acolo cu sufletul Im Murrt. În sfârşit! Răsplata! Avansarea!

«Domnule Zémla începu domnul preşedinte, toate-s hum* şi frumoase, în afară de această ultimă poveste! Va na U A asta faci dumneata în orele de serviciu, omule?! Idu clipa aceasta eşti concediat din serviciile statului. Da... luminile Žemla, toate-s bune şi frumoase, în afară de mi... i «lrt ultimă poveste! Dumneata ţi-ai distrus cariera, în propriu dumitale mână, scriind asemenea nerozii, în lui nil lt* ocupi de întocmirea actelor oficiale! Afară, băiete, «I ntr fiu te mai văd în ochii mei!... *Eşti concediat*!

* 4134

DISCUŢIE CU UN CENZOR...

(Biroul cenzurii poliţieneşti din Cochabamba. Pretutindeni mese, tot felul de dosare şi acte răvăşite. Deasupra mesei şefului cenzurii poliţieneşti atârnă drapelul naţional alcătuite din trei benzi orizontale dte dimensiuni, nou niformeprima; albastră, sus, a doua gatbehă-aurie, la mijloc, şi a ima, verde, jos. Deasupra uşii priacipale a biroului, portretul generalului Santaqruz, cei care a unit Chile cu Bolivia, a pus să se bată muţită monedă de argint, a proclamat libertatea pl esei şi a. instituit tribunalul militar (*corte mamval*) *tpeniru* judecareaactelor de încălcare a legii presei. La un birou, mai arătos, stă, şeful cenzurii poliţieneşti, José Maria Linares. În faţa lui de cealaltă parte a mesei, se află Mariano Melgarejo; „Nefericitul avusese ghinionul de a scrie la iuţeală, una după alta, trei piese de teatru. Cenzura poliţiei i le confiscase cu şi mai mare iuţeală, iar teatrul, în care aceste piese urmau a fi jucate, îl

închiseseră. Acum, domnul Martarro Melgarejo are o discuţie cu cenzor ul-şef, căci venise aici cu scopul de a întreba de soarta teatrului şi a; pieselor cu pricina. Personal, coasideră aceste piese a fi cele mai inocente cu. PťrtžcrtfL)

Joaé Motha Linares: M\ilţ. Tsftmiifi mele cele mai cordiale, domnule Mfelgaecia Din p narM* piesete* dumilaie, eu şi domnul, prefect al poliţiei ne-aoij trezii într-o situaţie al dracului de grea. Caramba l Nici nu ştii ce bobârnac am înghiţit de sus, din La Paz Cum de Ţi-a putut da dumitale prk* cap să-l compari „cu o sobă” pe preşedintele ministerului de stat Placid Yonez? De ce te foieşti pe scaun şi nu-ţi găseşti astâmpărul? Dumneata îţi închipui

— Reşedinţa guvernului (n.a.).

T noi nu te-am dibuit imediat? De îndată ce am citit II! HÂI piesei dumitale *Soba* şi cărbunii, ne-am dat seama

1, prin sobă, te referi la Placid Yonez; iar prin aceşti îi buni, la ministrul nostru de interne, generalul Chut

Mariano Melgarejo: Domnule subprefect, vă rog să»… Imiţi asigurările mele că n-am avut nici pe departe iniinţin să scriu ceva împotriva domnului general Placid Vhik” sau împotriva ministrului Chusiaga. Am încercat, i» un şi simplu, să scriu ceva cu totul nou. Şi v-aş ruga să maţi în consideraţie şi faptul că, deşi tânăr, am şi fost ini… Mit în balamuc. Piesa mea sugerează triumful materiei Miniit t «asupra altor vietăţi. Dumneavoastră cunoaşteţi luuimole ilustrate de Edmund Dulac, acel relief al vechii culturi engleze, în care o. cochilie de erai) stă de vorbă cu un gmrete de stâncă? La mine vorbea soba cu cărbunii, cil l: Dumnezeule, cura să-i explic acestui imbecil, ca în A înţeleagă?) Domnule subprefect, dumneavoastră li «Unoaşteţi pe poetul brazilian Hilarion Daze? Eseul lui

I «Mpre scară, în care scrie că formal tace ori de câte

ori»…» de o scară, pentru că aceasta îi vorbeşte atât de zgomotos, îne II 11 acoperă vocea lui? Ca să nu vă mai spun, domnule Mubpi tifect, câte e în stare să vă povestească un par obiş – «uit de care priponiţi calul în pampa. Nici nu puteţi bănui, domnule subprefect… Piesa mea *Soba* şi *cărbunii* se înteiuminică şi ea pe nişte convorbiri între lucruri neînsufleţite. Vuţi admite, sper, domnule subprefect, că nimeni în înh naga America de Sud, citind titlul pieseimele de teatru *îmbn şi cărbunii*, nu va putea spune: „Ce sobă 1?! A-ta-l preşedintele ministerului de stat, generalul Placid Vonez, iar cărbunii nu pot fi altcineva decât domnul mintutru doştat al afacerilor interne, generalul Garantimdor Chusiaga.

(Râde încurcat): Dacă aş scrie o dramă intitulată Petrolul lampant şi mucul…

José Maria Linares (îi întrerupe): Spune-mi cinstit, cu mâna pe inimă: la cine ai face aluzie, domnule Mariano Melgarejo?

Melgarejo (continuând să râdă încurcat): Ei, şi dumneavoastră acum, domnule subprefect…

José Maria Linares: Ce să-i faci, domnule Melgarejo, nu ţi-a ieşit pasienţa! Te-am dibuit. (Solemn.) În cinci minute te-am dibuit. Cenzura, stimate domn. Nu e chiar atât de căzută în cap, precum îşi închipuie unii. Cum am citit titlul: *Soba şi cărbunii*, am ştiut totul. Acum însă te-aş. Ruga să-mi spui de unde ai aflat dumneata că tatăl generalului Placid Yonez a fost sobar în Jugava, iar mama ministrului se interne, Garantizador Chusiaga, vindea cărbuni în orăşelul Birques din departamentul Potosiso. *Soba şi cărbunii*. E prea bătător la ochi. Da, da, povestea asta e cusută cu aţă albă. În piesa dumitale soba înghite cărbunii. Cum ai aflat dumneata că generalului Placid Yonez i se va atribui concomitent şi portofoliul ministerului de stat ai afacerilor interne, care până acum era deţinut de

generalul Garantizador Chusiaga? Păi vezi? La întrebarea asta nu mai găseşti replică. Ai rămas *conceptino* (paf). Ce mai. Ţi-am ghicit toate gândurile. Ne pare rău, scumpe domnule Mariano Malgarejo, dar dumneata te-ai cam grăbit cu tipăritul afişelor. Noroc că am reuşit să oprim totul. În ultima clipă, deşi şi aşa ni tras o săpuneală zdravănă, sus, la La Paz. Ascultă sfatul meu, dragă domnule Mariano: scrie fără niciun fel de aluzii politice şi îţi garantez că nu vei risca nimic. Dar să scrii o chestie ca asta, atât de bătătoare la ochi: *Soba şi cărbunii*...

Melgarejo (intervine): îngăduiţi-mi, vă rog, să vă explic, domnule subprefect...

José Maria Linares: Nu-i nevoie să-mi explici nimic. Ar fi absolut inutil. Dumneata ai urmărit cu *Soba şi wlrbunii* dumitale să provoci un scandal politic. Iar noi, rtorumbelule, te-am. Împiedicat. Într-o perioadă în care la» ursa din Montevideo patacao-ul nostru continuă să urce de la o zi la alta, până şi cel mai neînsemnat motiv de itcondal poate stârni revolta opiniei publice. Ca să nu mai vorbim de a doua piesă a dumitale, intitulată: *Un cablu iţa la Pernambuco la Lisabona*. Acum, când guvernul nostru acordă o atenţie neobişnuită mijloacelor de comunicaţie! Tinde ţi-a fost capul, domnule Melgarejo?

Melgarejo: Şi acest caz, domnule subprefect, este, ducă-mi permiteţi să vă spun, strigător la cer.

José Maria Linares (râzând): Asta, ce-i drept, ţi-a reuşit, domnule Melgarejo. Nimic de zis. Un caz strigător la cer, şi în acelaşi timp dumneata aduci injurii publice cablului de stat. Cum vine asta? Da, da, scumpe domnule Melgarejo – în piesa dumitale *Ut) cablu de la Pernambuco la Montevideo* apare de cinci ori cuvântul fund, ca să nu-i apun altfel. Dumneata ai uitat, probabil, că orice fund, şi orice rahat, trebuie să treacă mai întâi prin mâinile departamentului cenzurii noastre din, Cochabamba.

Actuala Mltuaţie politică presupune mai multă sensibilitate culturală, scumpe domnule Mariano. Aşa cum scrii dumneata 11» piesele dumitale de teatru, se vorbea, poate, pe vremea lui Gonzalo Pizzaro, când sra năpustit asupra noastră Tupak Amaru cu indienii lui...

Melgarejo; Domnule subprefect, eu am presupus că.

José Maria Linares (batjocoritor): Aha, dumneata presupui... Frumos, nimic de zis. Asta-i ceva cu totul nou.

— Monedă locală.

Ascultă, domnule Mariano Melgarejo! Într-o perioadă în care străinătatea stabileşte cu noi relaţii de tot felul, când nu suntem singuri şi suntem urmăriţi cu atenţie de reprezentanţii unor ţări străine, orice *fund* de-al dumitale este. Aşa cum dumneata însuţi ai spus adineauri, o chestiune strigătoare la cer. Care stat civilizat» cu o dezvoltată cultură, ar semna cu noi în asemenea condiţii un tratat militar?

Melgarejo (resemnat): Şi care-s motivele confiscării celei de-a treia piese, stimate domnule subprefect?

José Maria Linares: Cât se poate de simple. De vreme ce v-am confiscat primele două piese, în mod firesc a venit la rând a treia. Şi cu asta socotesc întreaga chestiune închisă, domnule Melgarejo. Şi sper că spre mulţumirea şi satisfacţia ambelor părţi. Ai grijă, când ieşi, să nu încurci culoarele. De aici o iei ladreapta, pe urmă pe uşă la stânga, şi de-acolo iar la dreapta. Dacă ai meťge drept înainte, ai ajunge direct la arestul poliţiei. Deci, fii cu băgare de seamă f

„Despre ce să scriu? se întreba în sinea lui domnul Mariano Mergarejo. Mda, o să mă apuc de articole ştiinţifice, şi-o să scriu nişte tâmpenii, una mai mare ca alta”.

Şi cum se întoarse acasă de la biroul cenzurii poliţieneşti din Cochabamba scrise un articol intitulat:

„Despre prostie, despre debilitatea mintală şi despre insuficientele însuşiri spirituale”.

Îl împărţi, ştiinţific, în trei capitole: prostia congenitală, prostia senectuţii şi prostia din punct de vedere juridic.

Cenzura poliţiei din Cochabambo opri articolul în întregime.

Ciudata aventura a unui răţoi

IâlDIAN în parcul municipal

Răţoiul indian din parcul de lângă gară Ferdinand nu r) ră îndrăgit de orătăniile cu care împărţea căscioara de pe Insuliţa din mijlocul eleşteului, dominată de o cascadă artificială.

Era mult prea înfumurat, se credea pasărea cea mai grozavă din lume, fiindcă „avea în moţul capului o coroniţă alcătuită dintr-un smoc de pene violete cu luciu metalic.

Hoinărea mereu de unul singur pe aleile parcului şi trăia din pomana trecătorilor, dar cel mai mult îi plăceau covrigii pe care-i înghiţea cu o adevărată pasiune.

Ghiftuit, se întorcea apoi seara printre tovarăşii săi, în căsuţa de pe insulă, şi se instala frumuşel într-un colţ cât mai izolat de ceilalţi, iar la observaţiile răuvoitoare ale uriaşei gâşte pechineze şi ale unei bătrâne lebede răspundea doar printr-un măcăit mânios.

— Eşti un nesuferit, îi spuse odată gâsca pechineză, de ce nu vii şi tu să te plimbi cu noi pe liziera de iarbă a eleşteului? La urma urmelor, noi nu facem asta de florile măiului, ci de dragul publicului, ca să fim admirate în ansamblu. Ce fel de treabă e asta, ca unul să tragă hăis şi nitul cea?! Ce vor crede oamenii despre noi, vă a înd că nu suntem uniţi

— Domnişorul îşi închipuie că e, dintre noi toţi, cel mai frumos, se auzi deodată glasul răguşit al bătrânei lebede.

— Păţ, da, ce-i drept, nu-i păcat! Nu oricine are gâtul atât de lung ca tine, izbucni furios răţoiul indian; cunoaşteţi/tenia: gâtul lung, mintea scurtă. Doar n-oi fi crezând, cumva, că tu eşti cea mai frumoasă dintre noi? Ifosele tale şi, în general, tot comportamentul tău sunt de-a dreptul de neînţeles. Ultima dată, pur şi simplu m-ai uluit. Eşti albă din cap până în picioare, iar puii pe care i-ai scos erau negri. Cum vine asta? Ai putea să fii atât. De bună şi să-mi explici?! O asemenea faptă ruşinoasă nu săvârşeşte niciodată o raţă indiană. Niciuna! Cu răposata mea am avut nişte boboci de toată frumuseţea, cu un colorit la fel de pitoresc ca al meu, albastru-galben-verde. Da, nişte copii superbi, aşa cum am fost şi noi. Tu ai, într-adevăr, cu ce te mândri! Poate cu gâtul... Teatru, cucoană, teatru L. Cum vezi nişte oameni dincolo de balustradă, te lansezi în apă, te fâţâi şi te foieşti încolo şi încoace, îţi afunzi fără niciun rost gâtul în apă, te întorci cu faţa spre public şi din nou îţi răsuceşti gâtul, ca pe urmă, în mijlocul acestei frumuseţi naturale, să începi să-ţi purici aripile cu ciocul, căutându-te de paraziţi. Şi oamenii te admiră.

— Păi asta şi urmăreşte, ţinu să sublinieze gâsca pechineză.

— Numai că gloria asta nu durează mult, reluă imperturbabilul răţoi indian; de îndată ce ai ieşit din apă, arăt i atât de jalnic, încât i se face omului milă de tine. Te clatini de pe o labă pe cealaltă, burdihanul abia mai izbuteşti să-l târâi după tine, ca să nu mai vorbesc de picioarele tale scurte şi de-a dreptul dizgraţioase... Şi, totuşi, ultima datu ai avut îndrăzneala să-i spui cu atâta neobrăzare unei vrăbiuţe, care se repezise şi ea să apuce o bucăţică de covrig: „Pleacă de aici, haimana ce eşti 1 Oare tu nu vezi că eu reprezint aici păsăretul acvatic?” Ce să zic, frumoasă reprezentare – abia te urneşti din loc, ca să nu mai pomenesc iar de burdihanul ăsta umflat şi de gâtul

tău Iun «care nu se poate stăpâni să nu se răsucească şi-ţi – atârnă până în pământ, de stau şi eu şi mă mir, uitându-mă mai atent la tine, că nu ţi l-ai făcut până acum harcea-parcea lovindu-i de un pietroi…

— Să ştii că te cârpesc, scrâşni lebăda, ofensată.

— N-ai decât, încearcă, grăsano! Nu vezi că abia eşti în stare să te ridici l? Şi apoi nu uita că eu nu sunt o vrăbiuţă care se sperie atât de uşor! Şi vezi, ai grijă, nu mai învârti atâta din ochi, nu de alta, dar să nu-ţi iasă din orbite.

— Ascultă, domnule, interveni în dispută gâsca pekihflitfi, te rog să ne. Crezi că, în general, nouă ne pare foarte rău că am avut ocazia să te cunoaştem. De când mă Uu n-am văzut un asemenea încrezut. Cu câtă uşurinţă uritici mersul altuia, în timp ce tu singur ai un mers legănat, aş zice, de-a dreptul dezgustător.

— Eu am mersul legănat? Asta nu mi-a spus-o nimeni până acum, corcituro! Se răţoi, mânios, răţoiul indian.

— Cine e corcitură? Ripostă, la fel de mânioasă, gâsca prkineză.

— Tu, scumpo, tu. Îţi închipui despre tine că eşti o «încă pechineză. Că eşti o gâscă, mă rog, de asta nu mă îndoiesc, dar dacă eşti pechineză, asta nu mai ştiu. Am avut plăcerea s-o cunosc pe maică-ta. Era originară de undeva din regiunea Sadsko… mda, şi mai aveai pe aici o rudă, o corcitură de Răţoi pechinez, a cărui mamă fusese o gtscă sălbatică. Asta-i, de fapt, arborele tău genealogic. Ku, în schimb, sunt originar din India.

— Din India? Cine ţi-a mai băgat şi asta în cap? Din Neratovice, de acolo eşti… L-am auzit spunând asta pe paznicul parcului unor vizitatori care l-au întrebat unde ar putea să capete şi ei un exemplar ca tine.

— Eu exemplar?!? se înfurie răţoiul.

— Păi cred şi eu, şi încă un exemplar cât se poate de

obişnuit. Ba, mai mult, maică-ta nici n-a avut răbdare să stea şi să te clocească, aşa că te tragi dintr-o clocitoare artificială. Niciodată n-am să uit obrăznicia ta când ai început să ţipi că ai sosit în zbor direct din Indiarân ziua în care ai apărut pentru prima oară în mijlocul nostru!

— Ia mai isprăviţi odată cu gâlceava asta prostească, se făcu deodată auzit glasúl unui cocostârc melancolic, şi spuneţi mai bine, dar cu toată sinceritatea: o să-mi mai crească vreodată aripile astea retezate, ca să-mi pot lua zborul şi să plec de aici? E pur şi simplu de neşuportat să stai şi să asculţi mereu Unul şi acelaşi lucru!

— În schimb sunt de suportat veşnicele tale suspine şi văicăreli, ţinu să menţioneze lebăda; nu e zi lăsată de la Dumnezeu, să nu ne spui că eşti de fel de pe luncile din preajma râului Metuje, că pe acolo mocirlele sunt pline de broscuţe, că tu nu eşti învăţat cu mâncărurile făinoase cum sunt, de pildă, covrigii… că…

— Trebuie să ne obişnuim cu toate, îi curmă vorba răţoiul indian; când mă aflam în India…

— Poftim, iar începe cu minciunile lui, se răsti la el gâsqa pechineză, sâsâind ameninţător.

— Scumpă coniţă 1 îi răspunse răţoiul, ridicându-se încet din colţul lui; scuză-mă, dar eu nu sunt obligat să stau cu dumneata sub acelaşi acoperiş. În comparaţie cu mine eşti un nimic, o nulitate.

Şi rostind aceste cuvinte, îngâmfatul răţoi porni cu pasu-i legănat spre uşă, apoi, ieşind în bezna nopţii, porni să străbată înot braţul eleşteului, îndepărtându-se spre tufişurile de pe mal.

— Eu sunt de lângă Sestovice, de pe luncile din preajma râului Metuje mai apucă să mormăie cocostârcul înainte de a-l răpune somnul.

Gâsca pechineză mai sâsâi nişte sudălmi în direcţia în care brăzda apa trufaşul şi înfumuratul răţoi indian, lebăda

îşi cufundă gâtul şi capul în spate, în puful moale al aripilor. Pe urmă se mai auzi undeva şuierând un şobolan de apă, după care în căsuţa de pe insulă se aşternu o tăcere desăvârşită.

În acest timp, răţoiul indian lipsit de adăpost bătea Ourajos, cu pasu-i legănat, aleile pustii ale parcului, măturând din când în când, în clipele de iritare, nisipul mărunt OU coada-i stufoasă.

— Auzi ce impertinenţă! Scrâşnea din cioc pentru sine; oft mă gonească ei te mâne din casă, în toiul nopţii…

În bezna întunecată totul i se părea nespus de ciudat. Nimeni nu trecea acum pe aici ca să-l admire şi să-i fărâmiţeze un covrig pe care el îl înfuleca – întotdeauna la repezeală, ca să le mai vină rându! Şi altor copii la fel de darnici. Ce clipe de nespusă desfătare a cunoscut el într-o îi când o educatoare le-a spus despre el, copiilor, că e fazan.

Acum însă totul în jurul lui era cufundat într-o tăcere de o tristeţe sfâşietoare. Doar un motan rătăcit trecu deodată prin preajma lui, scăpărând pofticios cu ochii săi intrălucitori. Dar nu se încumetă să-l atace, căci bravul nostru răţoi măcăi vitejeşte şi îşi văzu mai departe de drumul lui prin bezna *groasă*, mândru şi furios deopotrivă. Motanul se iiită multă vreme după el, apoi începu să dea târcoale unei capcane anume întinse pentru pisici.

Răţoiul indian ieşi din parc şi o porni pe strada Sadova, trecând pe lângă ghereta în care moţăia slujbaşul însărcinat OU încasarea dărilor pe alimente.

La capătul străzii Sadova, când s-o cotească spre. Cartierul Žižkov, cineva se apropie de el.

— Ce cauţi tu aici, răţoiuie indian? auzi deodată deasupra lui o voce ciudată şi nesigură – cum, tu nu-l mai cunoşti pe domnul Malina??!

— Ai rătăcit, sărăcuţul de tine, continuă aceeaşi voce,

da, ai rătăcit, şi acum te faci că nu mă mai recunoşti… Se poate? Eu sunt domnul Malina, da, domnul Malina care îţi aduce întotdeauna un covrig împreună cu domnişoara Otylka…

— Stai, nu pleca, îl rugă aceeaşi voce, stai să-ţi povestesc mai departe: De-acum încolo n-o să-ţi mai dau covrigi împreună cu domnişoara Otylka, nu, domnişoara hrăneşte acum răţoii cu altul. Hai, aşază-te aici, lângă mine, bunul meu prieten.

Şi domnul Malina, înduioşat la culme, se aşeză pe aceeaşi bancă cu răţoiul care nu-l mai recunoştea pentru simplul motiv că arăta niţel cam ciudat: N-avea pălărie pe cap, cravată ioc, iar gulerul de la cămaşă desfăcut…

Îl aşeză cu gingăşie pe genunchii săi şi se puse pe un plâns nestăvilit.

— Da, scumpul meu, Otylka hrăneşte raţele cu altul, repetă el întruna cu glas tânguitor, acum nu mai vine aici, se duce cu altul în parcul Stromovka.

În cele din urmă însă se linişti şi, ţinându-l de picioare pe răţoiul indian, îi spuse:

— Ştii ce? Te duc înapoi de unde ai venit.

Se ridică decide pe bancă şi, fără să mai ţină seama de jalnicul măcăit al răţoiului, îl luă la subsuoară şi dispăru cu el în bezna străzii Sadova. În dreptul gheretei, fu oprit de funcţionarul încasator al dărilor pe alimente, care tocmai se trezise din starea sa de somnolenţă.

— Hei, ce duci dumneata acolo?

— Am găsit un răţoi indian care a fugit din parc, aşa că îl duc înapoi, tot în parc…

— De unde vii?

— Din Žižkov.

— În cazul ăsta trebuie să plăteşti pentru el taxa pe alimente.

— Păi cum să plătesc, de vreme če ea îl duc în parc.

— Păi aşa, fiindcă parcul ţine de Praga.

— Eu cred că fac o faptă bună, spuse domnul Malina, nprijinindu-se de ghereta încasatorului.

— Nu te supăra, stimate domn, dar eu n-am cum să te ajut, răspunse cu o voce glacială încasatorul de clăti pe alimente; ai în mână o pasăre vie, aşa e* plăteşti taxa, şi cu asta basta. Dp nu, nu intri cu eá în Praga… Una din două…

Domnul Malina începu să vorbească ceva despre organele poliţieneşti, şi în cele din urmă spuse că se duce la primul comisariat.

Şi porni din nou prin bezna străzii Sadova, când, deodată. Auzi paşii unei patrule de noapte căreia, în sfârşit, i se putu adresa cu următoarele cuvinte:

— Nu vă supăraţi, domniloť!…

Patrula poliţienească se opri din mers, şi unul dintre gardieni îl cercetă cu atenţie pe trecătorul ce se apropiase de el. Nu prea-i inspira încredere acest bărbat ţinând la subsuoară un răţoi viu, la o oră atât de înaintată a nopţii

— De unde ai luat dumneata această pasăre? îl luă din scurt celălalt gardian, mai tânăr.

— L-am găsit, mă *rog* frumos, pe stradă ştiţi, e din parc…

— Frumos, nimic de zis, va să zică dumneata umbli noaptea cu animale din parc, spuse, cu tâlc, gardianul mai vârstnic. Da, ce-i drept asta-i foarte frumos din partea dumitale. Urmează-ne la comisariat! Şi fii bun.

— Te rog, şi ţine pasărea asta mai cu milă, aşa, mai omeneşte.

Domnul Malina încerca să găsească un mijloc spre a le explica gardienilor cât mai limpede cum anume s-a intuit cu acest răţoi.

Strădaniile lui fură însă zadarnice. Îndrugă vrute şi nevrute, le spuse ceva despre o Oarecare domnişoară Otylka care acum hrăneşte raţele cu altul, se jură pe ce are

mai sf în ca să i se dea crezare că el e domnul Malina, mai vorbi şi despre taxa pe alimente, despre intenţia lui de a duce răţoiul la Praga, şi despre covrigi. Gardienilor le fu cu neputinţă să aleagă ceva din toate astea, iar domnului Malina îi fu dat să audă şi următoarea observaţie:

— E clar, l-a momit cu covrigi şi pe urmă l-a înhăţat!

În sfârşit, la comisariat lucrurile se lămuriră. Aici domnul Malina se legitimă aşa cum se cuvine, se trezi din beţie şi vorbr mai limpede şi cât se poate de logic. Fu eliberat, iar patrula poliţienească îl duse pe răţoiul indian înapoi în parc.

Azi răţoiul indian stă cuminte pe insuliţa din mijlocul eleşteului şi, veşnic trist ši îngândurat. Nu mai ţine seama nici de cele mai mari impertinenţe ale gâştei pechineze saú ale bătrânei lebede albe.

Numai ultima oară. I-a spus, oftând, necăjitului cocostârc care repetă sentimental că pe lumea asta nu mai există probabil niciun fel de broaşte…

— Ei, bunul meu frate, pe lumea-asta se întâmplă şi lucruri mai cumplite…

N.

Povestea unui cetăţean onorabil r-Seară de seară îşi făcea domnul Havlík bilanţul activităţii sale cotidiene, încercând să afle dacă nu se făcuse vinovat de vreo faptă ce ar putea fi în contradicţie cu bunele maniere, cu ordinea publică, sau dacă îşi respectase, aşa cum se cuvine, toate îndatoririle sale de cetăţean onorabil al imperiului austrp-ungar, de membru al obştei şi de credincios catolic.

Şi în fiecare seară avea prilejul să noteze în carnetul au de însemnări: „Nu am descoperit nimic ce ar îndreptăţi excluderea mea dintr-o societate de oameni cuviincioşi”…

Gazda lui, o femeie bătrână, obişnuia să spună despre el că e o fiinţă ciudată, deoarece ori de câte ori pleca de ucasă o rugă cu un zâmbet blajin: „Doamnă

Mličková, fii te rog atât de bună şi vezi dacă mi-am încheiat pantalonii!”

Povestea asta avea darul să-i amărască adeseori viaţa şi-l păgubea de o linişte desăvârşită. Avea mereu sentimentul că într-o zi va sosi categoric momentul în care se va face de râs în asemenea hal, încât, va fi dispreţuit de toţi oamenii cinstiţi şi onorabili. Când mergea pe stradă, mereu intră în câte un gang unde îşi controla cu atenţie pantalonii, iar dacă avea pe el pardesiul sau paltonul, şi-l descheia din când în când, cu multă băgare de seamă, şi se uită să vadă dacă pantalonii lui. Sunt în ordine. Avea veşnic sentimentul unei stranii incertitudini, mai alee când mergea împotriva vântului, că rafalele violente ale vijeliei aveau să-i răsucească şi să-i smulgă toţi nasturii Situaţia cea mai penibilă era, desigur, atunci când se afla într-o societate feminină sau şedea în tramvai faţă în faţă cu o domnişoară. În asemenea împrejurări era foarte agitat, îşi încheia tot timpul sacoul şi îşi ţinea mâinile încrucişate pe burtă, iar comportamentul acesta ciudat era atât d. e bătător la ochi, încât atrăgea, atenţia celor din jur şi toţi se uitau la pantalonii lui. Atunci începeau să-l treacă, de groază, toate năduşelile, se ridica de pe scaunul lui şi sărea din tramvai în plină viteză.

O dată, într-o asemenea împrejurare, şi-a rupt un picior, a leşinat şi nu şi-a revenit în simţiri decât abia târziu, într-un pasaj, unde-l duseseră nişte trecători, şi unde, până să vină maşina postului de salvare, îl bandajase la iuţeală un medic chemat de urgenţă. Cu o voce foarte scăzută, a spus atunci că ar dori să stea de vorbă cu domnul doctor între patru ochi.

Aşa stând lucrurile, toţi gură-cască s-au retras şi dumnealui i-a adresat medicului în şoaptă următoarele cuvinte: „Domnule doctor, am totală încredere în dumneavoastră şi de aceea v-aş ruga cu toată sinceritatea

să-mi spuneţi, ca un om onorabil ce vă consider, dacă sunt încheiat la pantaloni”.

Din această pricină, fu tratat, printre altele, şi de comoţie cerebrală. Aşa se face că, la spital, în momentele de plictiseală avu prilejul să mediteze îndelung asupra acestei chestiuni; iar în toiul febrei striga întruna ceva în legătură cu nişte pantaloni, încât, până la urmă, ceilalţi pacienţi îşi închipuiră despre el că e de meserie croitor.

Şi de vreme ce era foarte sever cu el însuşi, era sever şi în privinţa concetăţenilor săi, şi nu o dată se trezea pe chestia asta în situaţii destul de neplăcute.

În restaurantul în care lua de obicei masa de prânz, a observat într-o zi că vecinul său ducea mâncarea la gură cu cuţitul. S-a interesat unde locuieşte şi ce profesiune are/şi aflând că e vorba de un consilier de la cancelaria guvernatorului, în duminica următoare s-a îmbrăcat frumos în costumul său negru şi s-a dušsă-i facă o vizită înainte de amiază. S-a prezentat cuviincios şi l-a rugat pe domnul consilier să aibă toată bunăvoinţa şi să nu se bupere pe el că a venit în casa domniei sale cu intenţia absolut sinceră şi prietenească de a atrage atenţia unui consilier al cancelariei guvernatorului că, în interesul bunei-cuviinţe şi al bunului tact în societate, nu e frumos să ducă mâncarea la gură cu cuţitul.

Rezultatul acestei vizite a fost că în seara zilei respective a putut nota în carnetul său de însemnări următoarele: „29 noiembrie. Azvârlit pe scară de domnul Köhler, consilier al cancelariei guvernatorului, str. Sadová nr. 8, etajul II, între orele 10 şi 11 dimineaţa”.

Păţanii din astea i s-au mai ivit de multe ori, aşa că însemnările lui erau mai variate şi mai pitoreşti decât» ar fi putut aştepta în condiţiile de viaţă ale unui cetăţean aşezat şi onorabil.

Într-o zi stătea pe platforma tramvaiului, tocmai în

clipa în care un bărbat din vecinătatea lui începuse să fluiere în surdină un cântec de leagăn al negrilor din Africa. Domnul Havlik se arătă neplăcut impresionat de atitudinea lui şi, văzând că nu are de gând să înceteze, se întoarse spre el şi-i spuse:

— Fiţi, vă rog, atât de amabil, stimate domn, aduceţi-vă aminte de bunul simţ în societate şi nu mai fluieraţi.

Amabilul domn schimbă macazul şi începu să fluiere melodia cântecului: „Mărşăluia Greenvill prin poarta pulberăriei, să iasă la spaţir”:

— Stimate domn, interveni din nou domnul Havlik, aduceţi-vă aminte de educaţia dumneavoastră.

— Dacă nici asta nu vă place, sună răspunsul amabilului cetăţean, atunci o să vă fluier melodia: „Prin

Preajma Domažlicelui curge o apă mică”. Ce ziceţi? Vă plac cântecele populare din regiunea Chodsko?

— Domnule, îi replică domnul Havlik pe un ton plin de blândeţe, îmi pare rău, dar mă văd silit să vă spun că vă lipseşte bunul simţ…

— Cu alte cuvinte, vreţi să spuneţi că sunt un bădăran, nu-i aşa?

Domnul Havlik, deşi a pretins că nu a aprobat nici măcar printr-un clătinat din cap această afirmaţie, a scris totuşi în carnetul său de însemnări: 12 martie. Am încasat, din fiecare parte, câte una zdravănă, în timp ce mergeam cu tramvaiul spre Hradčany, între orele cinci şi şase după-amiaza. Făptaşul a fost luat sub aripa ocrotitoare a publicului spectator”.

Şi, umblând prin odaia lui cu gura umflată, îl spuse bunei sale gazde:

— Uitaţi-vă.

— Doamnă Mličková, şi spuneţi şi dumneavoastră: nu e interesant ce frumos m-au aranjat fiindcă le-am atras atenţia să se poarte cuviincios?!! Ce părere aveţi, doamnă

Mličková, penibilă situaţie, nu-i aşa?

Într-o zi, domnul Havlik se duse să se plimbe în cartierul Vinohrady, şi aici se întâmplă marea catastrofă.

Chiar în faţa primăriei, şedea, pe trotuar, un câine. Şedea în aşa fel, încât de la prima ochire era limpede că nu nutreşte nici un fel de simpatie sau respect faţă de primăria din Vinohrady.

Peste puţin timp o rupse la fugă şi în urma lui rămase pe trotuar o materie galbenă în formă de glob, ce demonstra cu prisosinţă că animalul cu pricina aparţinea unei familii destul de bogate, care-l hrănea din belşug, iar la masa de prânz i se ofereau şi oase.

Cetăţenii cartierului Vinohrady treceau prin preajma acestei materii, ocolind-o aşa cum ocolesc pisicile strachina cu lapte fierbinte, iar gardianul public, postat în mijlocul liniei de tramvai, urmărea cu interes cine va călca primul” În această materie. Adulţii treceau peste ea sau pe lângă ea, Cu băgare de seamă, copiii se distrau făcând exerciţii de sărituri, când, deodată, îşi făcu apariţia pe trotuar domnul Havlik.

Privea semeţ înainte, căci la întrebarea lui adresată unui ziar dacă e un act de necuviinţă să umbli cu capul plecat, i se răspunsese la poşta redacţiei în felul următor: „Domnul V.H. A umbla cu capul plecat dovedeşte o atitudine foarte necuviincioasă, căci de aici se poate trage concluzia că, uitându-se mereu în jos, omul îşi închipuie că va găsi o hârtie de cinci coroane, şi acesta e un semn no înşelător al lăcomiei”.

Mergea, aşadar, drept ca o lumânare, privind fix înaintea lui şi… gata povestea. Simţi deodată că intrase în ceva moale ce i se întindea sub talpa pantofului. Tresări şi rămase ţintuit locului. Nu, aşa ceva nu e. totuşi cu putinţă, ca el, cetăţean onorabil al imperiului austriac, să calce în aşa ceva. O fi poate o coajă de portocală sau de cartof, îşi

spuse plin de optimism în sinea lui şi, făcând un pas înainte, se uită să vadă despre ce-i vorba.

Era tocmai ceea ce-i dăduse prin minte în primul moment. Distrus, se apropie de gardianul public aflat tot în mijlocul străzii şi-i spuse:

— Nu vă supăraţi, dar fiţi vă rog amabil şi uitaţi-vă în ce am călcat.

Şi în timp ce-i vorbea, ridică piciorul sus de tot, aşa (el încât gardianul să poată vedea această calamitate.

— Era un Saint Bernard, îi spúse calm gardianul.

— Bineînţeles, încuviinţă domnul Havlik, e de câine; n-aţi vrea să fiţi atât de bun să-mi Spuneţi unde să mă duc să mă plâng?

— Cel mai bine aţi face dacă v-aţi duce acasă şi v-aţi culca, îi răspunse gardianul, grăbindu-se să adauge: Şi nu mă mai stânjeniţi în timpul serviciului.

— Nu vă supăraţi, ripostă energic domnul Havlik, dar socotesc că e de datoria dumneavoastră să anchetaţi această chestiune. Proprietarul câinelui trebuie pedepsit!

— Duceţi-vă acasă, se răsti la el, ameninţător, apărătorul ordinii publice. Dumneavoastră vă daţi seama ce înseamnă să vorbiţi cu gardienii despre că…?

— Nu vă supăraţi, dar eu nu am avut nicio intenţie rea, începu să se bâlbâie domnul Havlik; am crezut doar atât, că intră, în atribuţia poliţiei grijă de a nu lăsa câinii să necinstească trotuarele cu murdăriile lor. Asta-i tot. În definitiv, cum poate să accepte un cetăţean care plăteşte impozite să calce în aşa ceva?

În jurul lor se strânseră mai mulţi trecători, dintre care unul mai grav, cu barbă încărunţită, avu darul să-i inspire domnului Havlik mai multă încredere.

— Poftim, i se adresă el plin de speranţă, uitaţi-vă şi dumneavoastră în ce am călcat! Şi când îi atrag atenţia gardianului asupra acestui lucru, dumnealui pretinde că

stânjenesc poliţia în exerciţiul funcţiunii.

La această afirmaţie, domnul în vârstă, cu părul cărunt, îi spuse gardianului, pur şi simplu:

— Luaţi-l!

— La ordin, domnule consilier! răspunse gardianul, salutând milităreşte, cu mâna la chipiu, după care execută ordinul, folosind procedeul „gravăţii”.

Când, după identificarea să ia poliţie, se întoarse acasă, domnul Havlik era îngrozitor de palid şi foarte iritat...

— Aţi fost căutat de nişte gardieni, îi spuse cu semnificaţie bună sa gazdă, doamna Mličková.

— Ştiu, îi răspunse el, încercând să zâmbească, după oare se încuie în odaia lui.

Aşeză pantofii pe pervazul ferestrei, apoi se duse la masa de lucru unde scrise ceva foarte scurt pe o bucăţică de hârtie.

În sfârşit, stinse gazul, lăsând însă robinetul deschis, ca gazul să se scurgă mai departe, şi se întinse frumos în pat.

Până să-şi piardă cunoştinţa, mai repeta în gând ce anume scrisese spre a aduce la cunoştinţa opiniei publice cehe:

„Rog opinia publică cehă să privească pantofii mei, spre a afla şi a înţelege totul. Şi rog Onor poliţia să mă ierte că am călcat în aşa ceva.

Cu cel mai desăvârşit respect:

Václav Havlik. M

Foileton 1

Praga, 25 noiembrie

Am impresia că începutul cel mai spiritual ar fi dacă oş scrie că e toamnă, plouă şi, nu va mai dura mult, şi va cădea zăpada... Partea cea mai penibilă în această poveste

e că am scris aşa de-adevăratelea. Povestea e penibilă atât pentru mine, cât şi pentru cititor, dar scriu aşa numai şi numai din pricină că am fost cotropit deodată de dorinţa nebună de a spune opiniei publice un mare adevăr, un adevăr împotriva căruia să nu poată avea nimeni niciun fel de obiecţie:

Mă conduc aici – după exemplul vechiului poet francez. François de Monteorbier care, ce-i drept; nu face prea mare cinste poeţilor – în anul 1457 urma să fie spânzurat pentru jaf – dar a fost, se pare, primul poet francez care în poezia sa n-a plăsmuit. Înainte de a fi dus spre eşafod – ce vesele erau acele vremuri pentru poeţii francezi!

— A scris un poem nespus de frumos, care începea cu aceste cuvinte: „Azi urmează să fiu spânzurat”... Era adevărul gol-goluţ, pe care l-a scris şi i l-a citit duhovnicului închisorii venit să-l spovedească – iar acesta, captivat de o asemenea sinceritate, a izbutit să smulgă de la stăpânitorul unui oraş de pe râul Loire actúl de graţiere a poetului. Îl salvase, deci, de la moarte simplă scriere a adevărului, care, probabil, în acele vremuri era un lucru atât de rar, încât din pricina lui să fie pus în libertate un poettâlhar.

Năzuinţa spre adevăr e prea mare, şi numai un mincinos mizerabil ar putea scrie azi că afară e primăvară şi în livezi înfloresc cireşii. Poate că nici publicistica germană nu s-ar încumeta să facă un asemenea pas, în ciuda faptului că ea nu se face remarcată prin aceea că ar fi dornică să le spună adevărul integral cititorilor săi. Întâmplător avem la îndemână o revistă germană ce apare în oraşul bavarez Bamt. Articolul de fond e, într-adevăr, frumos şi mai cu seamă interesant. Se spune în el că recent a fost săvârşită la Praga, din motive de ură naţională, o crimă cumplită, şi asta în nişte împrejurări ce

au darul să trezească o Uimire şi o spaimă cu totul neobişnuită faţă de cunoscută üre violentă şi brutală a cehilor. Căci acele cazuri Ce trezesc doar uimiréa şi spaima obişnuită se petrec la Praga, precum se ştie, cu duiumul, încât nici măcar germanii nu le mai iau în seamă şi nu se mai ocupă de ele. Dar să revenim la cazul de tată:

Un german s-a urcat în tramvaiul electric şi a cerut, în limba lui, un bilet de călătorie. A căpătat! Dar altceva 1 Taxatorul l-a târât afară din vagon şi l-a întins pe şina tramvaiului, chiar în faţa primului vagon. Şi când publicul călător a cerut cu furtunoasă insistenţă ca tramvaiul să meargă mai departe, germanul a fost călcat şi ucis, fără niciun fel de scrupule.

Se aflau acolo, întâmplător, doi gardieni de poliţie. Văzând însă că cel ucis era un german, s-au întors unul spre dreapta, celălalt spre stângă, şi făcându-i semn vatmanului să-şi vadă de drum, nu s-au mai interesat de nimic. O jumătate de zi au trecut tramvaiele peste cadavrul germanului ucis, şi totuşi nimeni n-a băgat de seanţă acest lucru.

Publicaţia cerea guvernului bavarez anchetarea severă a acestui eveniment şi o intervenţie energică a Germaniei pe lângă guvernul austriac de la Viena.

După toate aparenţele, această ameninţare a avut darul să bage spaima în toţi funcţionarii societăţii de tramvaie din Praga, în asemenea hal, încât de atunci nu s-a mai întâmplat, într-adevăr, în măsura în care amintita publicaţie îşi aminteşte, ca un german aflat în tramvai să fie sacrificat prin procedee atât de barbare. Precum se ştie, de atunci călătoresc cu tramvaiul, şi îndeosebi cu automobilul numai persoane de Origine cehă, ca să nu ne punem rău cu guvernul bavarez.

Dar, până şi în ciuda acestui fapt, nu mi-a venit a crede că, de pildă, revistele creştin-sociale din Viena ar

dori şi ele să-i convingă pe cititorii lor că afară înfloresc cireşii. Deşi, pe de altă parte, constat că nu scriu nimic despre faptul că e toamnă. Ar fi, de altfel, unicul adevăr pe care aceste preţioase publicaţii l-ar scrie pentru cititorii lor. Dar nu pot face acest lucru pentru a nu ieşi din făgaşul lor obişnuit şi pentru a nu-i înverşuna şi ridica împotrivă şi pe membrii partidului de care aparţin.

De aceea socotesc că ceea ce am scris la începutul acestor rânduri sunt cuvinte bărbăteşti, trainice şi incontestabile, care se pot scrie şi rosti nespus de frumos în aceste vremuri când se fac auzite atât de des apelurile pentru promovarea adevărului. În această direcţie se face remarcat, în primul rând, fâimosul general Cancra, comandantul campaniei militare din Tripolitania. Citesc cu nemărginită plăcere ce reportează acest neîntrecut războinic guvernului sau despre toate acţiunile lui militare şi, îndeosebi, mă amuză cu câtă dibăcie se pricepe să mânuiască dumnealui cuvintele: „Dar e adevărat!”

Astfel, nu de mult, ni s-a oferit prilejul să citim că, la întrebarea guvernului italian cu privire la actele de cruzime ale trupelor italiene faţă de arabi, celebrul general a declarat: „Nu e adevărat că am dat ordin să fie împuşcaţi toţi arabii la care s-ar fi descoperit arme ascunse. Un asemenea ordin n-am emis – dar e adevărat că ordinul meu se referea numai la acei arabi la care au fost găsite carabine, pumnale şi alte arme de acest gen”.

Precum se vede, generalul Cariera este, aşadar, nu numai un iscusit conducător de oşti, ci şi un remarcabil şi îndemânatic stilizator.

Dar povestea asta cu adevărul nu e neapărată nevoie să se refere la nişte atrocităţi de război săvârşite undeva în Tripolitania – şi la noi, în publicaţia noastră, citim mult prea frumoasă frază: „Dar e adevărat”. În sprijinul acestui adevăr se remarcă paragraful 19 din legea presei, (

Menit să determine, mai bine zis să oblige la rectificarea unor ştiri absolut veridice. O asemenea rectificare de toată frumuseţea am citit nu de mult într-un anume ziar regional: „În temeiul paragrafului nr. 19 din legea presei, solicităm următoarea rectificare: Nu e adevărat că am ieşit în curte din stradă, dar e adevărat că în curte mă aflam, cu adevărat, şi nu e adevărat că eram beat, dar e adevărat că băusem în ziua aceea doar şaisprezece sticle. Mai departe: Nu e adevărat că l-am ameninţât pe vecinul meu că-i sparg capul, dar e adevărat că n-a fost vorba de cap. După cum nu e adevărat că i-am împiedicat pe ai lui să-i spele rana de la cap, dar e adevărat că după această întâmplare m-am dus imediat acasă”.

O asemenea rectificare e mai mare dragul s-o faci într-o vreme în care cititorul nu are posibilitatea să aleagă între ce este şi ce nu este adevărat.

Ştirile de pe câmpul de bătălie italian devin adevărate

S

Hicitori cu care cititorul îşi frământă capul, străduindu-se în răsputeri să afle ce este şi ce nu – este adevărat în/chestiunea respectivă.

Ziarele turceşti scriu: „Ieri, câteva unităţi italiene au întreprins un atac asupra flancului nostru drept. Am capturat cinci tunuri şi mari cantităţi de muniţii. Italienii au fost ucişi până la unul*V

Despre aceeaşi ciocnire, agenţia italiană de ştiri Ştefăni relatează: „Ieri, câteva unităţi turceşti au întreprins un atac prin surprindere asupra flancului nostru drept. Am capturat cruci tunuri şi mari cantităţi de mualţii. Turcii au fost ucişi până la unul, iar restul au fost luaţi prizonieri”.

La rândul său, Ministerul de război al Italiei

comunică reprezentanţilor marilor puteri că oştile italiene au câştigat o nouă bătătlie şi, în acelaşi timp, Ministerul de război al

Turciei comunică reprezentanţilor acelor, aşi mari puteri că oştile turceşti au câştigat o mare bătălie.

Cele mai mari necazuri le pricinuiesc aceste ştiri băcanului de la colţul străzii noastre. Dumnealui stă mereu în spatele tejghelei cu ziarul în mână, şi nu încape nicio îndoială că, de bună seamă, nu va supravieţui acestui război. S-a uscat de tot, şi nu mai face altceva decât să caute, cu îngrijorare, un singur, adevăr; căci adevărul spune el, e numai unul. Dar iată că băcanul mai vede deodată o sutaş de adevăruri şi se înfige în ele cu o disperată hotărâre spartană, cu neobosita îndârjire a furnicii, spre a descoperi printre cele o sută, acel unic adevăr, şi pe orţeine îi calcă pragul dughenii îl întreabă, palid de atâta aşteptare şi de speranţă că, poate, până la urmă va izbuti totuşi să dea de rostul lucrurilor: „Nu vă supăraţi, spuneţi-mi şi mie, vă rog: ce e adevărat în toate astea? A

Şi din nou se cufundă în lectura ştirilor de pe câmpul de bătălie. Din când în când sare în sus de pe scaunul lui, se apucă disperat cu mâinile de cap şi strigă furios spre sacii de cafea şi butoaiele cu magiun: „De-aş şti ce-i adevărat în toată povestea asta!”

Şi, din dugheana lui, această năzuinţă spre adevăr se răspândeşte afară pe străzi, în casele oamenilor şi, deodată, tuturor acelora care cumpără de la el le devine limpede că se mai şi minte şi, în temeiul acestui adevăr, avem dreptul să fim neliniştiţi.

Obişnuiesc să mă rad la un anume frizer, dar nu dintre cei cu noutăţile lui, cu întrebările lui, care în toiul unei discuţii mai aprinse să fie în stare să-ţi reteze amândouă urechile.

Vă mărturisesc că după izbucnirea războiului mi-a fost într-adevăr teamă să merg la frizerul meu. Nu de alta, dar în timpul bărbieritului vine vorba de o bătălie, se povesteşte cum se spintecă oamenii între ei cu săbiile ş.a. În D., şi deodată, în miezul discuţiei, se poate întâmpla ca frizerul, vrând să-ţi înfăţişeze cum s-a intrat în carne vie, să te taie în lege, aşa cum s-a întâmplat unui domn pe vremea războiului franco-german din Ştiria, când bărbierul i-a zugrăvit vărsarea de sânge de la Sedan.

Eu însă m-am liniştit curând. Frizerul meu citise şi comparase două-trei ştiri şi de atunci suferă de ideea fixă că acest război, de bună seamă, nici nu există.

— Poate să-mi zică mie cine ce-o vrea, obişnuieşte el l spună de fiecare dată, pe un ton absolut convingător, „dar, după mine, războiul ăsta nu-i decât o simplă născocire.

Şi continuă să te radă cu o expresie disperată pe chipu-i mohorât, expresie ce trădează înverşunarea faţă de răutatea omenească, în stare să inventeze asemenea lucruri cusute cu aţă albă, încât omul îşi dă seama de la bun început, după ce citeşte două-trei ştiri mărunte – că e păcălit, înşelat şi pus în faţa unui act mistificator.

Şi, cu povara resemnării în suflet, scuipă scârbit în timpul acestor reflecţii şi începe să vorbească despre scumpete iar tu, categoric, eşti dator să-i aduci o alinare acestui bărbat cu briciul în mină, nu de alta, dar într-un moment de disperare ar putea să întreprindă un act necugetat, făcându-ţi rău mai întâi ţie şi, pe urmă, şi lui însuşi.

Căci dacă i-aş spune că toate se vor scumpi şi mai mult, şi că încet-încet oamenii vor muri de foame, bunul şi blajinul frizer ar fi poate în stare, în culmea deznădejdii, să ne scape pe-amândoi deodată de acest supliciu.

De aceea mă străduiesc să-l consolez, spunându-i tot ce ştiu despre acţiunea ce se duce împotriva scumpetei. Îi

demonstrez că sunt multe oraşe care, de pe acum, au distribuit cetăţenilor săraci 25 kg, ba chiar şi 100 kg cartofi, şi drept urmare a revenit la trei oameni câte două treimi dintr-un cartof, îi mai atrag atenţia că scumpetea nu e chiar atât de mare, deoarece în toate măcelăriile, ori unde te-ai uita, nu vezi decât afişe cu acest conţinut: „O nouă ieftinire a cărnii! A Iar în ziua următoare carnea e şi mai ieftină. La rândul lor, băcanii au atârnat în vitrină şi pe pereţi afişe anunţând: „O nouă ieftinirea. făinii". Iar în ziare se pot čiti, la mica publicitate, anunţuri de genul: „O nouă ieftinire a zahărului". Şi-i *mai* spun, bietului om, că nu de mult/întreaga tabără a micilor comercianţi a declarat solemn, printr-o rezoluţie şi prin viu grai că, din clipa instalării scumpetei, vând mărfurile cu o pagubă de cel puţin 25 la sută, în bună lor intenţie de a frânge gâtul scumpetei, cu orice preţ. Pe toate le ascultă bunul meu frizer cu un calm desăvârşit – un singur lucru însă n-am voie să-i spun şi anume acela de a se duce la aceşti mici comercianţi, măcelari şi băcani, ca să cumpere ceva. Nu de alta, dar la cea mai apropiată vizită a mea în prăvălia lui, mi-ar face, fără doar şi poate, ceva cu briciul.

Aşa se face că-i povestesc mereu şi-l consolez cu lucruri citite, în care eu însumi nu cred, şi în care, cu cea mai mare bunăvoinţă, nu izbutesc să descopăr o fărâmă de adevăr.

Şi iată de ce, pentru a şterge dinainte orice bănuia'ci că propovăduiesc în mod deliberat neadevărul, am scris la începutul acestui foileton că e toamnă, că plouă şi curând vom avea zăpadă.

Rog ca aceste rânduri să fie considerate drept o încercare de a spune de la obraz opiniei publice adevărul real şi integral, şi nutresc speranţa că acest adevăr nu va fi oprit, aşa cum se întâmplă adeseori cu alte adevăruri.

De aceea, vă mai rog încă o dată să citiţi că e

toamnă, că plouă curiod o să cadă zăpada…

CUM S-A DUS DOMNUL MAZUCHA SĂ RĂZBUNE ONOAREA LUI DE FAMILIST OFENSATĂ

Domnul Mazucha era o fire foarte chibzuită şi cumpătată. Când, în sfârşit, află că soţia să îl înşela cu un oarecare domn Chabera din strada Neagră nr. 8, îşi puse în gând să răzbune onoarea sa de familist ofensată.

Şi astfel, potrivit firii sale cumpănite, chibzui bine o bucată de timp, mai precis paisprezece zile încheiate, după care luă decizia de a obţine satisfacţie fără vărsare de sânge şi la modul cel mai delicat şi mai cuviincios cu putinţă. Alte paisprezece zile chibzui adânc, punându-şi întrebarea dacă e cazul să folosească în acest scop o cravaşă de călăreţ, ori să se bizuie numai pe forţa pumnilor săi. În cele din urmă luă hotărârea definitivă de a-l pălmui pe domnul Chabera în plină stradă, ceea ce constitúie, de fapt, procedeul cel mai convenabil în obţinerea satisfacţiei, deoarece nu e legat de niciun fel de sacrificiu financiar, cum ar fi de pildă cumpărarea unei cravaşe de călăreţ.

Mai pierdu apoi încă o săptămână cu tot felul de cercetări, urmărind să afle cam pe unde obişnuieşte domnul Chabera să se plimbe. Potrivit informaţiilor obţinute, acesta se duce în fiecare zi, la orele patru după-amiaza, când nu are întâlnire cu doamna Mazuchová, la Cafeneaua Union din strada Ferdinand, unde zăboveşte până la şase şi jumătate, după care iese pe promenadă, îndreptându-se spre localul U Glaubicu de la Mala Strană.

R

Aşadar, în ziua de şapte februarie, domnul Mazucha porni la fapte, ducându-se să răzbune onoarea sa de familist ofensată. Še duse, deci, direct la cafeneaua cu pricina şi, aflând la ce masă obişnuia să stea domnul Chabera, se aşeză pe un scaun drept în faţa lui şi, într-o

stare de penibilă descumpănire, începu să cerceteze cu atenţie statura robustă şi atletică a rivalului său. La nişte umeri atât de laţi nu še aşteptase. „Asta trebuie să aibă musculatură, nu glumă”, îşi spuse cu tristeţe, în sinea lui, iar domnului Chabera i se adresă pe un ton cât se poate de binevoitor, în clipa în care acesta lăsă din mână o revistă în limba franceză/

— Nu vă supăraţi, scaunul acesta e liber?

— O, vă rog! îi răspunse foarte amabil domnul Chabera.

„Ticăloşiile, îşi spuse în gând domnul Mazucha, dacă ai şti tu pe cine ai în faţă!”

„Dacă ar şti – medită el în continuare, la adăpostul revistei franţuzeşti – s-ar irita de pomană. O asemenea namilă care mi-a distrus fericirea conjugală ar fi în stare să-mi dea în cap cu o sticlă. Da, dar nici aşa nu pot să-l las, dacă nu altfel, să-l umilesc măcar moralmenţe, nemernicul\
u

Cu un prefăcut aer de dispreţ, lăsă revista pe un scaun alăturat şi rosti cu voce tare:

— Publicaţiile astea franţuzeşti sunt de-a dreptul dezgustătoare. Unde te uiţi, numai cazuri de infidelitate conjugală. Marchiza Des Éelleau întreţine relaţii amoroase cu sculptorul*Vaillant. De ce pare nu i-o fi pălmuind domnul marchiz, ca să-i treacă pofta de aventuri!?! Ei drăcie! Să fiu în locul lui, l-aş apuca de guler pe ticălos şi i-aş arde câteva palme zdravene în plin bulevard, să mă ţină minte! Aşa trebuie pedepsită infidelitatea conjugală 1 La ce bun să-ţi cumperi pentru o treabă ca asta un revolver?!

Prin preajma mesei lor treceau tot felul de oameni, clienţi ai cafenelei; domnul Mazucha amuţi» în schimb domnul Chabera nu se sfii să spună, pe un ton foarte jovial:

— Peiitru asemenea exemple nu e neapărat nevoiej să ne ducem tocmai la Paris; la noi, la Praga, se petrec nişte

lucruri, încât i s-ar face omului părul măciucă dacă le-ar cunoaşte. Eu, stimate domn, aş avea atâtea de povestit în această privinţă!

— Şi eu! spuse, cu semnificaţie, domnul Mazucha, neputându-se stăpâni. Dar spiritul său chibzuit îşi regăsi numaidecât cumpăna şi de aceea" se grăbi să adauge cu blândeţe:

— Nici nu mă îndoiesc de acest lucru… Dar, oricum, povestea asta mi se pare nespus de penibilă, nu credeţi, stimate domn? După mine, legile noastre nu sunt destul de aspre, De aceea socot că un asemenea litigiu e, cel mai bine să fie soluţionat la modul personal…

Şi, ieşindu-şi iar din fire, continuă:

— Ce mai, foarte simplu, o asemenea secătură trebuie acostată, pălmuită de faţă cu toată lumea, după care îi spui clar şi răspicat: Mi-ai distrus fericirea conjugală, acum du-te de-ţi pune comprese reci pe obraji)

— Povestea asta nu-i chiar atât de simplă, obiectă cu gravitate domnul Chabera, eu unul am trecut prin multe situaţii asemănătoare. Când mă aflam la Bino, s-a îndrăgostit de mine soţia unui director. Mai târziu coniţa a fugit cu un altul, undeva în România. Dar domnul director, pe vremea când încă mai eram în relaţii cu soţia lui, ne-a descoperit o dată într-o excursie la Blansko. Ne-am luat la harţă şi dumnealui a găsit cu cale să se răţoiască la mine ca un apucat. N-a lipsit mult să-i trag o chelfăneală zdravănă, dar l-a salvat nevastă-sa care, căzând în genunchi în faţa mea, m-a rugat să-l iert. Aşa se face că l-am lăsat să plece viu şi nevătămat. Între noi fie spus, stimate domn, directorul ăsta era un prostănac, o minte mărginită, în cel mai larg sens al cuvântului. După un timp m-am dus să-l caut la Bino, unde s-a purtat ca un mieluşel. Îi adusesem înapoi pince-nez-ul pe care i-l zburasem de pe nas. Dar, ţineţi minte ce vă spun, dacă nu era nevastă-sa

care să mă roage atât de mult, nu ştiu, zău, ce s-ar fi ales de el. L-aş fi aranjat cum scrie la carte. Aşa se procedează, stimate domn. Dar apropo, dumneavoastră sunteţi însurat?

— Nu sunt, răspunse şovăitor domnul Mazucha.

— Scuzaţi-mă, stimate domn, spuse binevoitor domnul Chabera, scuzaţi-mă că încă nu m-am prezentat: eu sunt tenorul Chabera.

— Iar eu… eu mă numesc… Vojtech Slavíček, bâigui temerarul domn Mazucha.

Şi după ce plăti cafeaua cu lapte, vărsând o lacrimă pe hârtia de o coroană, plecă descumpănit, strângându-i mâna tenorului Chabera.

Aventuri cu un băieţel gol puşca

Era scara târziu. În apa Vltavei nu se mai scălda nimeni. Mă îmbrăcam pe malul de lângă Modřany, pregăllmlu-mă s-o pornesc spre staţia de vaporaşe „Fabrica din bere Branik V când, deodată, dintr-un pâlc de sălcii t’ Axbl până la mine un plâns sfâşietor de copil, întrerupt de niţfte văicăreli asurzitoare:

— Doamne, Dumnezeule! Sfântă fecioară Maria, îngerul meu păzitor, ce mă fac?!

Am pătruns în desiş, unde am descoperit un puşti de vreo opt anişori, zăcând neputincios pe prundiş. Văzându-mă, sări în sus ca pe Arcuri şi, cuprinzându-mi picioarele, începu să ţipe:

— Pentru numele lui Dumnezeu, vă rog frumos, ajutuţi» mă, eu sunt din Vršovice!

Mi-a dat serios de furcă până să scot de la el povestea cumplitei sale taine. Aventură pe care o avusese şi care, prin tragismul ei, mă impresionă profund.

O asemenea poveste poate zgudui până şi cea mai cinică şi nesimţitoare făptură.

Înainte de toate, puştiul nu ştia care-i numele său de

familie. Ştia despre el doar atât, că e din Vršovice, că toată lumea îi spune Tonda şi are opt ani.

Dimineaţa ai săi îi trimiseseră după chifle. Pe stradă… d întâlnise cu un grup de prieteni şi aceştia îl îndemnaseră… A meargă cu ei să se scalde la Branik, unde aveau să zăbovească toată ziua. Toniček se lăsase ademenit, dar spre a avea conştiinţa datoriei îndeplinite, cumpăraise mai întâi chiflele, potrivit dorinţei părinţilor, şi după ce le îndesase bine în buzunare se dusese ia scaldă cu toată gaşca.

La amiază mâncaseră chiflele, ca să-şi potolească foamea. Hainele şi le ascunseseră frumuşel în pâlcul de sălcii, şi băieţii se distraseră de minune, bălăcindu-se de zor, împroşcându-se şi vârându-şi unul altuia capúl în apă. Spre seară, în timp ce Tönda mai era în apă, băieţii plecară, iar el nu-şi mai găsea acum hainele lăsate în tufiş. Aşadar, e din Vršovice, în momentul de faţă se afla la Modřany fără cele mai elementare noţiuni despre drumul ce l-ar putea duce înapoi acasă.

— Doamne Dumnezeule, se tânguia sărmanul Tonda. Eu sunt din Vršovice şi nu ştiu unde mi-s hainele. Dumnezeule din ceruri, ajută-mă!

Mă ţinea de picioare şi, plângând sfâşietor, striga uitându-se drept în ochii mei:

— Ia-mă, nene, cu matale şi du-mă acasă!

— Aşa nu se poate, puştiuie, am obiectat eu: mai întâi trebuie să-ţi găseşti hainele. Dacă ai merge cu mine pe stradă, aşa cum eşti, ne-ar aresta pe amândoi.

— Eu nu sunt un dezbrăcat! răcni din nou puştiul; eu am avut hainele, aici, în tufiş.

— Şi unde sunt acum, puişorule?

— În apă. Băieţii mi le-au aruncat în apă şi mi-au spus să caut altele printre sâldi, fiindcă mai sunt pe aici o mulţime de copii care s-au dezbrăcat, dar eu nu găsesc

nimic.

Şi generosul copil continuă să răcnească:

— Ia-mă, nene, cu matale şi du-mă acasă! Eu sunt din Vrăovice, şi n-am eu ce, mă îmbrăca!...

În cele din urmă, izbândi şi în mine mărinimia.

— Bine, puişorule, te iau cu mine", i-am spus cu blândeţe în glas; o să mergem cu vaporaşul... Puştiul încetă să mai ţipe. Mergeam amândoi de-a lungul digului, eu îmbrăcat în lege şi, lipit de mine, păşea cuminte băieţelul gol puşcă.

Ofeream, ce-i drept, o privelişte frumoasă. Prima wnzaţie am stârnit-o în faţa staţiei de vaporaşe „Fabrica de bere Branik".

Mulţimea adunată acolo începu să râdă, iar un domn mai acătării se întoarse spre mine şi mă întrebă:

— E băiatul dumitale?

În fond ce le pasă lor al cui era băiatul, mi-am zis în «mea mea.

— Bineînţeles că-i al meu, am răspuns fără şovăire. Nu-i aşa, Tonik?

— Aşa e, confirmă băiatul, scurt.

Şi stăteam amândoi şi aşteptam...

La un moment dat o doamnă, în culmea indignării, mi M adresă pe un ton de reproş:

— Dar bine, băiatul ăsta n-are nimic pe el!

— Asta văd şi eu! I-am retezat-o cu promptitudine.

Ne întoarseră cu toţii spatele, în semn de dispreţ, numai doamna indignată nu se lăsă şi continuă pe un ton înţepător:

— Halal tată! Nimic de zis! Frumos te mai îngrijeşti dumneata de propriul dumitale copil: Mă mir că nu ţi-e ruşine să-l laşi aşa cum l-a făcut bunul Dumnezeu...

— Distinsă coniţă, i-am replicat eu; dacă aţi fi în nituaţia acestui copil, credeţi-mă, n-aş merge cu

dumneavoastră pe dig, căci vorba ceea, mai ştiu şi eu ce-i aia pudoare; dar acest copilaş névinovat, care se scobeşte în nas cu atâta eleganţă, aici, în faţa dumneavoastră, sunt sigur un nu poate jigni nicio persoană cu adevărată înţelegere pentru un trup despuiat de copil

Doi bărbaţi foarte distinşi scuipară în scârbit.

În sfârşit, sosi şi vaporaşul. M-am înghesuit pe punte cu copilul gol puşcă. Căpitanul vasului se uită o clipă la noi, apoi strigă:

— Ce cauţi dumneata aici cu copilul ăsta dezbrăcat?

— Un bilet pentru el, şi unul pentru mine, până la Praga.

— Persoane despuiate nu transportăm, răspunse căpitanul, fă bine, deci, şi lasă copilul pe mal.

— J3 rutá! Am zbierat eu furios; dumitale nu ţi-e milă să lăsăm un copil dezbrăcat pe malul Vltavei, acum, în bezna nopţii? Cum…

N-am apucat însă să-mi rostesc gândul până la capăt, că doi vaporeni m-au înhăţat la iuţeală şi m-au dat jos de pe punte cu copil cu tot, după care vaporaşul se desprinse de ţărm şi porni mai departe în larg, iar noi doi am rămas pe dig, învăluiţi în semiobscuritatea înserării.

Puştiul. Bocea de zor.

— Nu urlă, i-am spus uşor iritat, că de nu, te arunc în apă. \. N-avem ce-i face, trebuie să mergem la Praga pe jos.

Ne-am dus până la Branik.

— Mi-e foame 1 începu să se văicărească micuţul Tonda. I

Nu-mi rămase, nimic altceva de făcut decât să merg cu el la restaurantul fabricii de bere.

— Şezi aici, lângă mine, i-am spus şi, într-o atmosferă de înfrigurare generală, ne-am aşezat la o masă la care se aflau câteva doamne.

Veni chelnerul.

T.

— Daţi-ne vă rog o sticlă de bere şi doi cârnaţi.

Chelnerul căscă ochii cât sarmaua, iar doamnele roşiră în obraji.

— Iertaţi-mă, bâigui chelnerul, dar nu vă putem servi, şi Îţi… la noi, în local, toată lumea trebuie să fie îmbrăcată.

— Chiar şi acest copil nevinovat?! Am întrebat eu cu mirare, săltând băiatul pe mabă şi proţăpindu-l cu faţa spre doamnele amintite. Priviţi şi dumneavoastră această Inocenţă autentică.

Ne-am trezit din nou afară, pe şosea, iar eu stăteam şi mă tot frământam ce să fac cu acest copil. Şi puştiul răcnea de zor:

— Mi-e foame! Sunt din Vršovice!

Am pornit deci mai departe, spre Praga. Ajunsesem la disperare din pricina jalnicelor văicăreli ale puştiului, care nu mai conteneau.

— La îi. N moment dat am ajuns îndreptul unei parohii. Am apăsat pe butonul soneriei şi când bucătăreasa a deschis uşa, l-am îmbrâncit pe despuiatul Tonda, făcându-i vânt pe corddoruF parohiei, şi am luát-o la sănătoasa.

A doua zi am Citit în ziare că preotul cu pricină a făcut

În seara precedentă o crize de apoplexie.

…

REVOLTA PUŞCĂRIAŞULUI ŠEJBA

J

Administraţia închisorii îi tăie puşcăriaşului Šejba găluşca pe care o căpăta drept răsplată pentru oficierea serviciului de ministrant.

Trebuie să se facă economii, iar o asemenea găluşcă

revenea la preţul de patru haleri bucata. De o sută de ori

29 – Povohtiii vesele pe an făcea Sej ba oficiul de ministrant – asta înseamnă o sută de găluşte, adică patru coroane în cap. Iar aceste patru coroane aveau să fie economisite de administraţia închisorii. Administratorul” îşi freca mâinile de bucurie.

Ce-o să mai caşte ochii acest Sejba, când după oficierea slujbei religioase o să afle că l-a slujit pe Dumnezeu de pomană…

Administratorul îşi trase pe el uniforma de serviciu şi se duse în capela închisorii, unde condamnaţii se aflau încolonaţi. În drum spre capelă, unii găsiseră pe coridoare nişte chiştoace de trabuc şi acum le mestecau cu voluptate, bucurându-se că n-au venit la biserică de pomană. Unul dintre puşcăriaşi, condamnat la temniţă pe viaţă, se uita la soare ale cărui raze pătrundeau ca nişte suliţe luminoase pe fereastra capelei.

De cincisprezece ani vine” el aici, şi atunci când soarele nu străluceşte moţăie în picioare. De altfel, razele acestea exercită asupra lui o forţă atrăgătoare, de-a dreptul captivantă. Se uită la ele pe toată djirata predicii şi a slujbei religioase şi în acest timp nu vede şi nu aude nimic din ceea ce se petrece în jurul lui – îngenunchează şi îşi face semnul crucii cu mişcări maşinale, uitându-se, fără întrerupere, la razele soarelui. Căci ele veneau de afară şi, de bună seamă, în ele era acea forţă care-l atrăgea şi-l faseina. Alţi puşcăriaşi priveau spre îngerul păzitor, pictat pe plafonul capelei. Cu timpul, îngerul pălise şi pe alocuri se murdărise. Aşa se face că acum arăta ca bărbosul gardianşef din atelierul de tâmplărie. Acest înger nereuşit întindea o mână, groasă cât piciorul, spre primele rânduri unde se aflau înşiraţi puşcăriaşii minori.

Cei mai mulţi dintre ei arborau o mină răutăcioasă, deoarece din buzunarul de la haină gardianului lor, aflat în

flancul coloanei, răsărea în afară gâtul unei sticle cu rom.

Gardianul fusese de serviciu noaptea, şi acum era într-o dispoziţie de zile mari. Cu toţii erau siguri că avea «Ü cânte fals: „Doamne, în faţa măreţiei tale mă închin”...

Pe aproape stătea bucătarul închisorii, un puşcăriaş cu părul cărunt. Se afla aici al şaselea” an, şi în acest răstimp se rotunjise îmbucurător. Gardianul însărcinat cu supravegherea bucătăriei e şi el gras, dar bucătarul. Îl. Va întrece, cu siguranţă, până la ispăşirea celor zece ani. Aşadar., gardianul de la bucătărie stă lângă biicătarul-puşcăriaş, şi amândoi cască de zor. De-ar începe o dată predică şi de s-ar sfârşi cât mai repede slujba religioasă!...

Acest timp petrecut în capela închisorii constituie pentru ei momentul cel mai neplăcut al întregii săptămâni. Când te uiţi, trebuie să îngenunchezi, ca să „nu mai vorbim ce chin e.pe urmă, când eşti nevoit să tragi în sus un asemenea burdihan.

Din grupul puşcăriaşilor mai vârstnici se auzi deodată un plâns cu sughiţuri. Se întoarseră cu toţii într-acolo. Să fie iar bătrânul Kutina, care se preface că plânge? Jefuisé douăzeci de mii de la un oficiu poştal, şi acum se vaită că are mustrări de conştiinţă şi-i pare rău de ministrul comerţului.

Puşcăriaşii se amuză, dar arborează o mină gravă, spre a nu-rtrăda pe Kutina că joacă teatru.

La urma urmei, să fie şi niţică băşcăue, ca ultima dată, când capelanul închisorii, arătând „cu mâna spre JCutina, a strigat cu vocea lui tunătoare: „Luaţi pildă de la acest om! Ăstuia îi pare rău de faptele sale. El ştie că Dumnezeu coace plăcinte, şi-i pedepseşte pe cei ce Äu ştiu ce-i pocăinţa. Dar el plânge, ştiind că numai regretul fierbinte deschide porţile cerului. Iar Dumnezeu e milostiv

La cuvântul bun al capelanului, Kutina căpătă după aceea hrană de spital. Iar acum îşi manifesta recunoştinţa

printr-un noii plâns cu sughiţuri, déoarece e încredinţat că predica trebuie să înceapă din clipă în clipă.

Administratorul se uită la ceas. Capelanul a întârziat azi cu zece minute, în ciuda faptului că ieri, în timp ce jucau Cărţi, îi spusese cât se poate de clar: „Nu cumva să-mi începi târziu predica, dumneata ştii prea bine că la zece trebuie – să fiu la bodegă”. Dar nu-l iert eu, gândea în sinea lui administratorul, îi spun eu câteva vorbe ca să ştie ce înseamnă cuvânt dat. Într-o închisoare, toate trebuie să meargă ca pe roate, chiar şi slujba închinată Domnului.

În sfârşit, capelanul iircă în amvon, având, gata pregătită, o predică scurtă, dar plină de miez. Era cătrănit rău de tot din pricină că aceste predici trebuiau să fie toate pe acelaşi calapod, iar soţia administratorului şir putea închipui despre el că nu se pricepe la nimic, şi asta l-ar durea nespus de mult.

Şi-apoi, de jos din capelă, se uitau la el o mulţime de feţe rase şi de capete tunse cu numărul zero, şi treaba asta i se părea de-a dreptul îngreţoşătoare.

Ar trebui să i se mărească simbria. Primeşte trei bănuţi pentru predică şi zece coroane pentru slujba religioasă. Că predica lui nu are prea mare efect asupra îndreptării morale a puşcăriaşilor? În definitiv, ce-ar vrea dumnealor pentru trei bănuţi? Să zicem că, la un, loc, sunt trei sute de deţinuţi – asta înseamnă că el capătă câte un erei ţar pentru îndreptarea fiecărui puşcăriaş. Nu-i. Aşa că-i puţin? Aşadar, în humele Tatălui, al Fiului şi al Sfântului Duh… Vorbea despre tâlharii din stânga şi din dreapta mântuitorului, Dismas şi Kosmas. Deodată însă se încurcă şi-o luă de la început. Aşadar, Kosmas şi Dismas…

— Chiar azi vei ajunge cu mine în rai. (Dar, iată, domnul administrator scoate ceasul din buzunar. Aha, la ora zece trebuie să fie la bodegă. Dar nu-i nimic, puţin îi pasă, să mai aştepte, căci ieri, administratorul i-Câştigase

de la el un galben la cărţi, să stea aici, cu noi… Şi vorbi mai departe despre tâlhari, urmărind în acest timp mişcările nervoase ale administratorului.

— Aflaţi deci, voi, păcătoşilor, că fără adevărata căinţă raiul nu i se deschide nimănui!

Ia te uită ce mutră face domnul administrator, îşi spunea în sinea lui. Dar lasă, puişorule, că nu moare nimeni din asta, o să aştepţi şi tu până la zece şi jumătate ca sfertul tău de vin şi cu cârnaţii italieni… Ei drăcie! Aşa e, azi aduc la bodegă cârnaţi italieni. Mda, în cazul ăsta ar fi bine a termin mai repede.

Omul păcătos, la şi tâlharul acela, se pocăieşte şi i se iartă păcatele. Chiar azi vei fi cu mine în rai. Cuvintele astea sunt valabile şi pentru voi. Reflectaţi asupra lor şi să ne rugăm pentru intenţia bună. În numele Tatălui, al Fiului şi al Sfântului Duh. Tatăl nostru carele…

Administratorul zâmbeşte bucuros. Va ajunge totuşi la bodegă. Înaintĕ de a se goli căzănelul de cârnăciori italieni. Numai de-ar oficia şi slujba religioasă la fel de repede… Atâta conştiinţă o fi având în el această secătură… Îşi spunea în sinea lui pofticiosul administrator al închisorii.

Din sacristie se auzi clinchetul subţire al clopoţelului.

Administratorul îi aruncă o privire fericită puşcăriaşului Sejba, care tocmai păşea cu liturghierul în faţa altarului, urmat de cápelan.

Numai de-ar lucra mai repede acest Sejba. Daisejba îndeplineşte oficiul de ministrant plin d, e evlavie şi cu toată conştiinciozitatea, pentru a-şi câştiga cu demnitate acea găluşcă suplimentară. De fapt, în clipa asta el se gândeşte-la ambele găluşte.

Rosteşte cu ardoare:

— Konfiteor.

Da, două găluşte întregi. Şi ce frumos miroase când

începi să tai o asemenea găluşcă! Şi ceapă aceea înotând în untură de porc!

Šejba e un mare mâncău şi, cum am mai spus, un ministrant conştiincios. Acum rosteşte cu aceeaşi evlăviş:

— Kyrie eleison! Christe eleison!

De trei ori Kyrie, de trei ori Christe, şi din nou de trei ori Kyrie, invocând îndurarea Domnului, încet şi cu smerenie. Cu cât zăboveşti mai mult, cu atât se scurtează timpul până la prânz. Aici, în capelă, e domn. pe când acolo, în celulă, e un simplu puşcăriaş. De aceea răspunde încet, tărăgănat, că să lungească slujba religioasă şi să scurteze timpul ce-i desparte de prânz. Căci el se bucură şi aşteaptă cu atâta nerăbdare porţia aceea suplimentară…

— Et-cum-spiritutuo!… rosti el încet şi cu ardoare aceste cuvinte sacre, spunându-şi în sinea lui că bucătarul o să-i aleagă iar găluşca cea mai mare.

— Administratorul dădu furios ochii peste cap. Altă dată, la ora astávsânt totuşi ceva mai departe, iar azi n-au trecut încă de epistola întâi.

— Deo gratias, răspunse Sej ba ceremonios, după citirea epistolei.

Numai Dumnezeu e martor cu câtă bucurie şi nerăbdare aştepta el azi untura aceea cu ceapă, în care înoată găluşca mult râvnită.

În fundul sălii, administratorul căsca de zor., Nu-i nimic, tâlharule, te învăţ eu nůnte, data viitoare n-o să mai răspunzi tu atât de tărăgănat… După ce-o să afli că nu mai capeţi a doua găluşcă, o să-ţi treacă poftă să mai faci pe ministrantul cu atâta evlavie. Ča şi când, afurisitul, n-ar putea să spună „Deo gratias” dintr-o bucată: „dgraţ”, dar nu, dumnealui o întinde cât o pomană ţigănească: „De-o-gra-ţi-aş…” Iar capelanul e nevoit să ţină mâinile împreunate «până când ticălosul de Sejba îngână toate prostiile astea. Poftim, nemernicul se bate cu pumnul în

piept atât de încet, de-i vine omului să-şi ia câmpii, nu alta. În sfârşit, slavă Domnului că am ajuns la „Agnus dei” şi se aude clopoţelul. Nu ştiu de ce, dar parcă simt că mor la gândul că delicioşii cârnăciori italieni nu vor mai fi. Sejba! Camera obscură te aşteaptă pentru acest tărăgănat „Amen”. Da, asta ai merita, mizerabile. Parcă anume îmi pui beţe în roate. De mult s-ar fi putut spune „Iţe missa est”. Aha, bestia, ce încet a turnat apa pentru spălatul mâinilor. Cu asta mi-ai pricinuit o întârziere de čel puţin trei minute, ca să nu mai vorbim de celelalte...

Administratorul înjură pe înfundate, nu de alta, dar

Í

Taharul se umpluse şi amărăciunea lui ajunsese la extrem, n timpul împărtăşaniei se izbi cu pumnul în piept atât de tare, de se auzi în capelă un bubuit asurzitor.

În acest timp, ochii lui Sejba ardeau de atâta înflăcărare, iar dumnealui trecu liturghierul în partea stângă a altarului cu pas atât de tărăgănat, încât administratorul îşi pierdu cu desăvârşire speranţa de a mai vedea cârnăciori italieni.

În schimb Sejba se bucura, aşteistând cu tot mai multă nerăbdare masa de prânz. Da, găluşca o să înoate în grăsime, iar cepşoara aceea rumenă şi gustoasă, cu miros atât de plăcut, îi lăsa gura apă. Dacă găluşca era pentru el cerul» ceapa era luna de pe cer”.

— IUite miiissa ést, prelungi Sejba răspunsul şi mai mult. Deóóó grátiáááás, adăugă el sâsâind, şi în acest timp se gândea cum taie cu lingura găluşca, bucăţele-bucăţele, cum o sărează şi o amestecă frumos în sosul acela gras.

Pn urmă puşcăriaşii primiră binecuvântarea şi se citi ultimul „evanghelium”.

„S

— La început a fost cuvântul, şi cuvântul a fost al Domnului, şi Domnul a fost cuvântul...

În culmea disperării, 1 administratorul se întreba în sinea lui de ce a făcut sfântul Ion atât de lung acest început al evangheliei…

Pe urmă mai vine Tatăl nostru şi Ave Maina şi.pe urmă… pun să-l cheme la mine pe ticălosul» de Sejba.

În sfârşit îi fu dat să audă ultimul „Amin”. Ieşi pe coridor, unde-l aştepta pe Sejba să iasă din sacristie pentru a se îndrepta spre celüla sa.

— Sejba, îi spuse, când acesta trecu prin dreptul lui – administraţia închisorii a hotărât să nu mai acorde… ministrantului găluşca suplimentară pentru îndulcirea traiului. Cine vrea să-l slujească pe Dumnezeu, îl slujeşte pe gratis, şi-ftu în schimbul unei găluşte. M-ai înţeles!?!

Aşa se face că Sejba s-a pus pe grevă. A purtat în el o mare şi îndelungată bătălie spirituală – până să se încumete la acest pas. De-o parte a baricadei au stat slujbele închinate Domnului, de cealaltă găluşca suplimentară. A avut de ales între hrana sufletească, cum se mai spune, pâinea mistică – şi materia aceea palpabilă şi consumabilă. După o îndelungată meditaţie, însoţită de o ceartă cu ceilalţi deţinuţi din celula sa, nr. 18, a acordat întâietate acesteia din urmă. Cei. Cinci tovarăşi de Celulă au fost pentru un deznodământ rapid şi acestui litigiu. Să meargă şi să spună foarte simplu

— Foarte bine! Nu daţi găluşca, n-aveţi ministrant!

Lui Sejba însă îi era teamă să nu-l supere pe Dumnezeu. Aşa se face că în duminica aceea nefericită stătea la masă şi reflectă. Mâncase, era sătul, nu ca în alte duminici, dar, ce-i drept, flămând nu era.

Da, Dumnezeu s-ar supăra pe mine, repeta el întruna.

Şi se cufundă în silabisirea uneia dintre interesantele cărţi religioase din care se Compune, în exclusivitate, Biblioteca închisorii.

— Da, frăţiorilor, le spuse el tovarăşilor săi de celulă,

lăsând cartea din mină – frumoasă e povestea asta cu ţăranul care a blestemat şi a înjurat de toţi sfinţii, în timp ce ara de Vinerea Mare… Şi uite, aşa, din senin, a fulgerat, şi trăsnetul i-a ucis ţăranului amândoi boii…

Această nerozie îi/înveseli pe ceilalţi, făcându-i să râdă în hohote, ceea ce avu darul să-l revolte la culme pe ministrantul nostru.

— Noi suntem jos, Dumnezeu e sus, pricepeţi? se aprinse el plin de îndârjire”; iar eu am ajuns să fiu aşa, încât l-aş sluji pe Dumnezeu chiar îşi pentru o poşircă de supă suplimentară, da, aş fi în stare să renunţ la găluşcă. Şi de-ar fi să nu mi se mai dea nimic, tot mulţumit aş fi, şi aş spune Domnul fie lăudat.

Spre seară i se făcu foame. De obicei, duminică, având la prânz două găluşte, îşi lăsa pentru cină o bucată de carne, azi însă, având numai una, mâncase toată, carnea şi nu mai păstrase nimic.

Şi începu să chibzuială adânc, spunându-şi în sinea lui că ar fi cazul să i se dea, în plus, măcar o porţie de supă…

Era, vizibil, Cin gând atât de păcătps, încât prinse să bată celulă în lung şi în laţ, spunând pe înfundate Tatăl nostru.

Se pare că această rugăciune avea o influenţă şi mai mare asupra digestiei sate decât gândul păcătos cu porţia de supă suplimentară. Cu cât se ruga mai fierbinte, cu atât era mai flămând. Şi orice.ar fi făcut, evlavia ceda văzând cu ochii în faţa foamĕi. Era mai mică decât găluşca, se risipea din ce în ce mai mult, şi în locul ei câştiga teren, punând stăpânire pe câmpul de bătaie, acea bucată mare de găluşcă, înotând în sosul cu ceapă atât de gustos. Trei ani a trăit în această închisoare toate duminicile în belşug, slujindu-l pe Dumnezeu cu toată cinstea, iar ceilalţi doi ani câţi mai are de ispăşit, să-l slujească pe Dumnezeu de

pomană!?! De ce mă năpăstuieşte oare atotputernicul în felul ăsta? Să mai fie oare supărat.pe mine pentru furtul acela? Să nu fie de-äjuns cinci ani de puşcărie pentru cei cijiva creiţari t

Şi cu câtă râvnă făcuse el în ziua aceea oficiul de ministrant. Şi. Ce frumos a spus: „Kyrie eleison”, „eť cum spiritu tuo; í!...

— Ei drăcie í rosti încet, ca pentru sine. Şi cu ce m-am ales?

— Cineva, dintr-un colţ, îi răspunse cu un cuvânt necuviincios.

— Păi aşa este, se făcu auzit un alt puşcăriaş; Sejba es un bou fără pereche! Să mi se întâmple mie una ca asta, apoi m-aş duce şi le-aş spune-o pe şleau: Itespecl tele mele, să fiţi sănătoşi şi la pungă groşi, iar pe viitor pe mine să nu mai contaţi ca ministrant.

— Are dreptate, interveni un al treilea. Ce pot să-ţi facă? Nimic. De vreme ce tu. Pui la bătaie în această ceremonie mintea ta, la rândul lor şi ei sunt datori să te despăgubească într-un fel. Asta-i la minţea – cocoşului. Eu ştiu cum era, de pildă, cu ministrantul la noi în Sat. Asta. Primea de la parohie, în afară de mâncare, báni, lăr când se tăia porcul, ce să mai spun, căpăta de toate: caltaboşi, cârnaţi cu sânge, jumări, şi câte şi mai câte. Ce bine ar fi să vem şi noi acum aici o strachină cu jumări!...

Şi se încurcară într-o discuţie despre jumări, despre ácea neîntrecută bunătate, lăsându-l pe Sejba în plata Domnului şi cu gândurile sale evlavioase. Cu acestea se şi întinsese pe priciul lui unde, înfăşurat în pătură, medita, cautind să găsească o dezlegare problemei care-l frământa ulii de mult: de.

— Partea cui să se dea?

Miji ochii şi în faţa lui văzu o găluşca. În felul ăsta «lipi şi visă că se afla aşezat pe un scaun în biserică. În

fuţu altarului făcea oficiul de ministrant un tânăr îmbrăcat într-o Cămaşă lungă, albă, şi care avea în loc de cap o găluşca mare, de toată frumuseţea. În timpül jertfei» ivea două găluşte, iar înainte de ultimul *evangelium*, hei găluşte la fel de) arătoase. Deodată, cele trei capete în formă de găluşcă începură să se rostogolească, şi se tot rostogoliră până când ajunseră în dreptul lui. Lângă el Nttea administratorul închisorii, cu mâinile şi picioarele băgate în fiare, şi îl rugă pe bunul Dumnezeu să-i dăruiască o găluşcă. Sejba îl scuipă în obraz şi, fără să-i pese de nimic, mâncă, sub ochii lui, toate găluştile. Cu restul de untură îşi unse părul, apoi se lăsă în genunchi şi, în timp ce Sejba îi mulţumi lui Dumnezeu pentru dărnicia lui, administratorul „închisorii începu să-i lingă părul.

Îl trezi din visare un zornăit de chei şi strigătul nesuferit al gardianului:

— Scularea, mergem în atelier. Să fiţi cu toţii gata când veţi auzi sunetul clopoţelului. La care se grăbi să adauge: – Care dintre voi a visat azi-noapte că a fost urestat?

Era obişnuita-i glumă de dimineaţă, după care se ducea mai departe, spre celulele următoare, unde-o spunea din nou, înecându-se de fiecare dată de atâta râs.

— Gata, le spuse Sejba tovarăşilor săi de celulă în timp ce se îmbrăca; acum m-am hotărât: nu-mi dau găluşca, nu mai fac pe ministrantul! Căci, vorba ceea, nici găina nu scurmă de pomană…

Şi toată săptămâna, ori de câte ori se întâlni nas în nas cu administratorul; Sejba nu še putu stăpâni să nu râdă. 1

Ce-o să-l mai roage dumnealui să oficieze, dar el îi va spune:

— Nu! Măi întâi dai depus găluşte şi abia pe urmă fac pe ministrantul.

—.

Duminică dimineaţa, la şapte şi jumătate fix, gardianul veni să-l ia pe Sejba, pentru a-l duce în capelă ca să facă pregătirile pentru slujba religioasă.

Îl găsi jucând i, târla” cu nişte cuburi făcute din pâine.

— Nu merg, domnule, gardian, îi răspunse foarte calm şi, adresându-se jucătorilor, le spuse pe un ton nepăsător: – În felul aista nu le bag eu pe toate nouă în ţarq, Gardianul nu ştia ce să creadă. Mai repetă o dată ordinul, cerându-i să meargă în capelă.

Nu merg, domnule gardian, fu, din nou, la fel de categoric răspunsul lui Sejba – găluşcă mi-au tăiat-o, iar acum, când au nevoie de mine, sunt bun în grad. Nu oficiez şi basta!

— Sejba, insistă gardianul, bagă de seamă cum vorbeşti! Asta se cheamă revoltă.

— Ce revoltă, dom’le, îi luă apărarea un tovarăş de joc; e uşor să spui: slujeşte-l pe Dumnezeu! Dar omul trebuie să şi mănânce… Aşa gândesc eu, şi, ce mai, asta e la mintea cocoşului…

Veni gardianul şef:

— Sejba, fii om de înţeles şi du-te în Capelă.

— Nu mă duc.

— În cazul ăsta o să ieşi la raport.

— Ies la raport.

Vestea despre revoltă puşcăriaşului Sejba se răspândi printre gardienii închisorii cu iuţeala fulgerului.

— Am spus eu mai de mult că celula aia, nr. 18, nu-mi piiroase mie a bine, spuneau unii.

— Deţinutul Sejba nu crede în Dumnezeu – se răsptodl vestea prin închisoare, tot cu iuţeala fulgerului – a fi font chemat la raport.

În acest timp Sejba se şi află în faţa administratorului

şi, conştient de importanţa sa, aborda o mină foarte gravă.

Administratorul închisorii era roşu la faţă de atâta minte şi înjura de mama focului.

— Cum îndrăzneşti să spui una ca asta, câinej blestemat? Ce vorbă-i aia: nu fac pe ministrantu! De pomană. Al «să faci aşa cum vrem noi, şi, în plus, o să te álegi cu tomniţa întunecată I

— Nici nu mă gândesc!

În culmea disperării, administratorul izbucni deznădăjduit:

— Te duci să of iciezi?

— Nu! J

— Bine! Luaţi-l şi duceţi-l în temniţa neagră, îi porunci administratorul gardianului care căsca gura de uimire.

Sejba plecă semeţ, cu fruntea sus; acum nu se mai pune pentru el doar problema găluştei; căci în joc intervenise şi o chestiune de principiu. Nici măcar această poartă a iadului, cum i se mai spune temniţei întunecate, nu fu în stare să-l răpună. Se aşeză pe prici în întunericul mai greu că bezna, bucurându-sq că nimeni nu-l poate sili să facă oficiul de ministrant.

În acest timp administratorul se foia de colo până colo prin biroul lui şi îşi frângea mâinile de ciudă. Doamne, ce ruşine!

Capelanul întârzia, ca de obicei, cu zece minute. Mergea încet spre biroul administraţiei şi îşi spunea în sinea lui că simbria pentru predică şi slujba religioasă e, totuşi, nespus de mică.

R Pentru predica de azi, medită el în continuare, ar trebui să-capete măcar zece coroane, şi nu trei bănuţi amărâţi. Da, aşa ar fi drept. Pentru predică aceeaşi rásplată ca pentru serviciul divin. Predica are o influenţă binefăcătoare asupra condamnaţilor, mai cu seamă în ziua

de azi, când de fiecare făptură omenească se îngrijeşte. Însuşi cerul.

Cu acest gând intră zâmbitor în biroul administraşi penitenciarului, unde-l găsi pe administrator stând abătut pe un scaun, lângă sobă…

Văzându-l pe capelan, se ridică în picioare şi salută ducând mâna la chipiu.

— Bună dimineaţa, sfinţiatar

Şi, aşezându-se din nou, še uită îndelung ia sobă şi spuse: „Închipuieşte-ţi, sfinţia-ta, că omul dumitale, puşcăriaşul Sejba, s-a pus pe grevă…

Capelanul îl privi pe administrator cu nişte ochi plini de mirare. Sper că nu-i beat, îşi spuse în sinea lui, şi cu voce tare rosti:

— Cum aşa, domnule administrator?…

— Sejba al dumitale s-a revoltat, sfinţia-ta, reluă administratorul, nu mai vrea să facă oficiul de ministrant pentru că i-am tăiat găluşca suplimentară pentru această treabă. Am poruncit să fie închis în temniţa neagră, ticălosul!

— Trebuie să stau de vorbă cu el, decise capelanul; o să cer să mi se deschidă temniţa neagră.

Administratorul dădu din mână deznădăjduit. Dacă nu l-a ascultat pe el, slujbaşul statului care l-a băgat la răcoare cum o să-l asculteţ, acest Sejba.

— Pe slujbaşul Domnului, Împotriva căxiua s-a revoltat?…

— Oed că n-o să ajungi la niciun rezultat, sfinţia-ta, aruncă administratorul, deznădăjduit.

Capelanul ieşi însoţit de gardian şi administratorul rămase singur; la un moment dat se uită la ceas şi îşi spuse în sinea lui: Acum, de bună seamă, îl ameninţă cu focul gheenei.

În acest timp capelanul stătea în pragul uşii deschise

a temniţei negre şi se uita la Sejba. Prin uşa deschisă cădea peste el lumina zilei, şi în amestecul de întuneric şi lumină se citea pe chipul lui o împotrivire înverşunată. Stătea neînfricat «şi se una la capelan cu o privire trufaşă şi neînduplecată. Ia te uită, gândea el, au trimis la mine o delegaţie. Se simţea în clipa aceea foarte important şi de aceea, la insistenţa capelanului, răspunse cu o voce fermă:

— Nu, Sfinţia Voastră, nici prin gând nu-mi trece să fac pe ministrantul.

În disperare de cauză, capela râul recurse la sfântul Tomas şi-l bombardă pe Sejba cu câteva fraze din învăţătura acestui părinte al bisericii: …

— Dumnezeule din ceruri, nu-l lăsa pev acest bărbat pradă nedreptăţii, ci îndreaptă-l spre adevărata cunoaştere de sine. Să nu. Creadă în el, ci numai în Tine… o, Dumnezeule binefăcător. Şi du-l pe calea cea bună, spre a te stuji, cu dragoste, numai pe Tine. Ei, ce faci, Sejba, acum mergi să of iciezi?

— Nu, Sfinţia Voastră, nicidecum.

Din clipa aceea izbucni o luptă aprigă între Sejba şi capelanul închisorii. De fapt, lupta înverşuhată a teologului împotriva ministrantului grevist. Din spatele capelanului, gardiaáůl îl ameninţa pe Sejba cu mănunchiul de cţiei. Dar Sejba se ţinea tare pe poziţia lui de-refuz total. De-ar fi fost să-l ciocănească toţi gardienii cu cheile lor grele, aşa cum se pricep ei s-o facă atunci când nu-i vede nimeni dintre deţinuţi, şi tot n-ar fi cedat. El. Nu mai era acum un puşcăriaş oarecare, ci era ceva ce pluteşte în sfere mai înalte…

Capelanul ajunse cu pledoaria sa până dincolo de porţile… iadului, aşa cum bine prevăzuse administratorul închisorii sus, în biroul său.

Gardianul socoti cu cale să se amestece şi el în această discuţie spirituală, ţinând să amintească acele

chinuri ale gheenei pe care capelanul uitase să le enumere:

— Ţine minte, Sejba, că or să te lingă toţi dracii, cât limbile lor de foc, menţionă el, dând ochii peste cap.

— N-au decât, replică Sejba cu toată gravitatea.

Capelanul începu să-şi piardă răbdarea. Alături, pe

Coridor, deţinuţii care în drum spre capelă nădăjduiau să mai găsească nişte chiştoace de trabuc, ca să aibă ce mesteca în timpul slujbei, băteau cu pumnii în uşile celulelor şi strigau de zor:

— Vrem la biserică h la biserică!

— Îi auzi, Sejba? reluă capelanul; tovarăşii dumitale de suferinţă doresc să-şi împrospăteze sufletele prin prezenţa lor în sfântul lăcaş al Domnului, şidumneata îi împiedici de la un asemenea act. Îţi dai seama că săvârşeşti. Un păcat de moarte?

— Şi eu vreau să mă duc în capelă, Sfinţia Voastră, răspunse Sejba, cât se poate de calm; eu sunt un bun catolic, şi voi muri în credinţa în care m-a crescut mama mea, dar ministrant de pomană nu vreau să fiu.

— Ai putea, eventual, după oficierea slujbei religioase, să-i ceri iertare domnului administrator şi, cine ştie, poate că dumnealui ar. hotărî să ţi se dea din nou găluşca suplimentară.

Sejba ridică din umeri nepăsător. Simţea în povestea asta o viclenie. Cum vine asta, după slujba religioasă!? Î Nu, nu ţine! Chiar atât. De prost nu sunt, îşi spuse în sinea lui. Pe urmă nu m-aş mai alege cu nimic, decât cel mult cu un post negru, în celüla întunecată…

— Sf întâi Voastră, începu el cu o voce blajină; aţi mai văzut oare pe cineva cumpărând iepurele în sac? Făgăduiala e totuna cu greşeala. Dumneavoastră spuneţi că Dumnezeu m-ar şterge de pe lista fiilor săi buni dacă nu mă supun. De altfel, Sfinţia Voastră, eu sunt încredinţat că

Dumnezeu nici mţ se prea omoară după un puşcăriaş de teapa. Mea. Dar, oricum* fără găluşca aceea suplimenară, eu tot nu am de gând să fac oficiul de ministrant.

— Dumneata crezi fii Dumnezeu, Sejba?

— Cred.

— 7 Şi crezi că Dumnezeu te va pedepsi pentru acest act de răzvrătire?”

— Cred.

Acest răspuns avu darul să-l’zăpăcească de-a binelea pe capelan. Dacă ar fi spus: „Nu cred”, ar fi avut prilejul să-i demonstreze – cel puţin aşa spera – că Dumnezeu avea să-l pedepsească. Pe când aşa. Ce să-i spună? Şi totuşi el are neapărată nevoie de un ministrant, căci altfel n ar putea să oficieze serviciul divin şi în felul ăsta ar pierde zece coroane.

— Séjba, te rog frumos, vino cu mine. Şi-mi fii ministrant în timpul slujbei.

Ia te uită! Sfinţia sa îl roagă! Şi în clipa aceea se simţi şi mai plin de importanţa sa. Ştia că e împotriva regulamentului de ordine interioară să te aşezi în faţa superiorului, dar, cu toate acestea, el se aşeză pe marginea priciului. Domnul tot domn rămâne, îşi spuse în sinea lui.

— O să te băgăm în fiare, ţinu gardianul să întregească rugămintea capelanului; în dorinţa de a-i salva: autoritatea.

— Sfinţia Voastră, începu Sejba cu blândeţe în glas, dacă dumneavoastră îmi făgăduiţi că-mi voi recăpăta găluşca şi că nu voi păţi nimic, atunci… merg. Altfél nu merg de-ar fi să mă închidă şi să mă ţină în celula întunecată până m-aş face negru ca pământul.

— Îţi făgăduiesc, spuse capelanul

Sejba se ridică de pe prici şi, apropiindu-se de slujitorul Domnului, îi spuse:

— În cazul ăsta v-aş ruga, Sfinţia Voastră, să-mi daţi

mâna.

Năuc de-a binelea, capelanul îşi închipui că, în semn de recunoştinţă, puşcăriaşul voia să-i sărute mâna. I-o întinse deci şi Sejba, scuturându-i-o cu nădejde, adăugă pe un ton cum nu se poate mai blajin:

— Aşa, Sfinţia Voastră, acum că am bătut palma, totul e în bună regulă.

În capelan începură deodată să se trezească toate simţurile. Se sperie. Ce mă fac dacă acest Sejba e un fost ucigaş? Niciodată nu avusese curiozitatea să-l întrebe de ce zace în puşcărie. Înspăimântat de acest gând; îl întrebă pe Sejba, în drum spre capelă, unde acesta se ducea acum ca un om care câştigase pe jumătate o cauză pierdută:

— Spune-mi, te rog, de fapt dumneata pentru ce stai în Puşcărie? V

— Pentru furt, Sfinţia Voastră, un furtişag mărunt…

Capelanul răsuflă uşurat de parcă i se luase o piatră de pe inimă. În cazul ăsta, slavă Domnului, îşi spuse liniştit şi se duse să-i comunice administratorului închisorii că, în temeiul unei înţelegeri valabile, revolta deţinutului Šejba a luat sfârşit. Administratorul înjură* de toţi sfinţii. Dar ce putea să mai facă? Numai că înţelegerea dintre capelan şi Sejba, prin bătutul palmei, avea să coste statul o sută de găluşte pe an.

Slujba religioasă decurse normai. Sejba oficie în ziua aceea cu mai multă ardoare decât oricând…

După terminarea slujbei şi. A predicii, capelanul şi administratorul se duseră să bea împreună un pahar de vin.

— Uite ce, domnule administrator, începu capelanul după ce se aşezară în bodegă, la masa lor obişnuită. Trei bănuţi pentru predică, e totuşi prea puţin. Fă şi dumneata aşa ca să capăt zece coroane, că de nu data viitoare mă pun în grevă eu…

În acest timp, puşcăriaşul Sejba, desfătându-se cu găluşca dobândită cu atâta trudă, le spunea, cu gura plină, tovarăşilor săi de suferinţă:

— R Da, fraţilor, precum vedeţi, Dumnezeu nu se omoară după un deţinut ca mine, dar eţi, fără găluşca asta, n-aş fi în sta e să fac oficiul de ministrant.

Din clipa aceea Sejba începu să se bucure de un respect nemărginit în rândul celor din celula nr. 18.

SCUMPA MEA PRIETENA JULIA

I

Nu cunosc, într-adevăr, p vieţuitoare mai drăgălaşă ca pavianul cinocefal. Mă miră nespus de mult ftgibil că leopardi se tem de el şi că răposatul Bréfam l-a calomniat atât de urât, calificându-l drept un monstru.

...

Ce-i drept, la prima vedere vi se pare că ar fi un animal din Apocalips sau – din desenele spiritiştilor, dar după ce vă obişnuiţi cu fizionomia lui, vă daţi seama că sub piejiea acestui diavol se ascunde Cin caracter bun şi că dintr-un astfel de pavian cinocefal au izbutit să facă un monstru numai acei oameni care nu l-au înţeles.

Să mi se îngăduie şi mie, ca unui om ce mă ocup cu zoologia, să menţionez. Că pavianul-cinocefal este singura maimuţă al cărei păr nu emană niciun fel de miros urât. În comerţul meu cu animale pe care l-am practicat de-a lungul anilor, am fost silit şaf suport numeroase reproşuri din partea cumpărătorilor mei, în legătură cu oribila duhoare a diferitelor specii de maimuţe. Tocmai de aceea mă pot pronunţa cu vorbele servitorului meu Cižek: „

— Îmi permit, stăpâne, să vă recomand un paviah cinocefal.

H

Acest pavian cinocefal purta numele de Julia şi era de o frumuseţe neobişnuită. Avea nasul alungit, blana

maronie, cu spic argintiu şi cu miros de mosc, ochii mici şi căprui, codiţa vioaie şi atât de scurtă, încât îndreptăţea spâranţele că, în decursul generaţiilor următoare urmaşii neamului ei aveau s-o piardă cu desăvârşire. Ajunsese la noi printr-un ciudat concurs de împrejurări. Un dresor de maimuţe o cumpărase de la un oarecare domn Hagenbech din Stellingen, o mică localitate lângă Hamburg. Acest domn avea un pension întreg de asemenea făpturi. Julia se bucurase la el de o educaţie aleasă. În decursul a doi ani, această maimuţă învăţase să-şi îmbrace singură un fel dĕ rochie de bal, fistichie şi soioasă, cu o trenă lungă, sau o costumaţie tiroleză cu pană la pălărie. Pe urmă mai învăţase să meargă în cerc pe o bicicletă mică, să mănânce cu furculiţa şi cuţitul şi să bea din sticlă, în pensionul amintit mai învăţase, de asemenea, să scuipe cu multă dibăcie sâmburii de cireşe într-o ţintă anume. Pe scurt, domnişoara Julia făcea progrese, atât din punct de vedere trupesc, cât şi spiritual, îndreptăţind speranţele că avea să se dezveţe să se mai purice în societate, să-şi mai sqarpine spinarea şi să mai caute în capul ţnaestrului ei şi al oamenilor din jur nişte păduchi imaginari.

Neobositul dresor luă în cele din urmă decizia să-şi prezinte elevă la Varieteul din Praga. Bar, mai întâi, intenţionase s-o arate în redacţiile publicaţiilor cotidiene, cu scopul de a obţine câteva articole publicitare. Renunţă însă la această idee, după ce, în prima redacţie, Julia înghiţi un articol important ce urma să apară în gazeta de seară şi după ce-i stropi cu cerneală, din cap până în picioare, pe redactorul şef. Profesorul Juliei se afla de mult pe coridor, în timp ce eleva lui mai zăbovea în redacţie. Se căţărase în vârful bibliotecii, unde cerceta un atlas pe caré-l înşfăcase de pe biroul redactorului şef şi, cu Vizibil interes, rupeá din el hartă după hartă. Rĕdactorul şef şi alţi doi redactori se închiseră în cabina telefonică,

sfătuindu-se. Între ei pentru a decide ce e de făcut cu uh asemenea diavol măsurând mai bine de un metru, cu o dantură atât de fioroasă, care între timp rupsese firele telefonului de uz intern şi acum se apucase să arunce în Stradă, pe fereastra deschisă, diverse manuscrise de pe masa de lucru a redactorului şef. Dar iată că, în cele din urmă, Julia deschise cu demnitate uşa ce dădea spre coridor şi, agăţându-se cu braţele din faţă de gâtul stăpânului ei, porni cu acesta în jos, spre a se urca apoi împreună în automobilul cu care veniseră.

Din ziua aceea domnul Hardey nu se mai duse cu ea în vizită la niciuna din redacţiile pragheze şi aşteptă cu groază finalul numărului ei la Varieteu.

Rezultatul nu fu deloc strălucit. După ce o aduse de mână pe scenă, îmbrăcată în costumul ei tirolez, domnul Hardey făcu o plecăciune, imitată de Julia cu multă cuminţenie, apoi adresă publicului câteva cuvinte, prin care Julia era calificată drept a opta minune a lumii.

La început, Julia se uita nepăsătoare în jurul ei, pe urmă îşi aţinti privirea asupra orchestrei şi, în fine, dispăru în mijlocul muzicienilor. Nu zăbovi însă mult printre ei şi, cu o iuţeală surprinzătoare, sări în faţa primului şir de mese, ţinând în mână o vioară, şi se aşeză la masa unui domn mai în vârstă, care, speriat, începu să se uite… la ea cu binoclul. Publicul începu să aplaude, închipuindu-şi că asta face parte din program. Satisfăcută de acest succes, maimuţa îl pocni cu vioară drept în moalele capului pe simpaticul domn şi puse stăpânire pe binoclul acestuia. Apoi se apucă să sară de pe o masă pe alta, sfâşiindu-i în acest timp unei doamne o bluză de toată frumuseţea, după care, aruncând cu binoclul după ospătarul şef, se căţără la galerie, de unde începu să arunce la parter pălărie după pălăriei Deodată, publicul fu cuprins de panică.

Zadarnic strigă domnul Hardey de pe scenă să nu se

sperie nimeni, că Julia e o maimuţă foarte bună şi blândă şi că peste câteva clipe onor publicul va fi răsplătit prin prezentarea unui tigru înfrlânzit şi bine dresat. Sala se golea cu o viteză inimaginabilă. În fine, personalul de serviciu al localului răzbi până sus la galerie şi, după o luptă înverşunată cu protagonista, izbutiră să pună mâna pe ea şi s-o lege fedeleş. În timpul acestei încăierări îl muşcă pe unul dintre ei, cu splendida-i dantură, în asemenea hal, încât maşina ppstului de prim-ajutor fu nevoită

N

Să-l ducă direct la spital. În sfârşit, după ce ordinea fu restabilită şi poliţia izbuti să risipească din faţa caselor de bilete mulţimile ce pretindeau restituirea costului biletului de intrare, domnul ihardey socoti cu cale să mă chem «la telefon.

Şi-mi spuse direct, fără să ezite: „Alo, am aflat că obişnuiţi să cumpăraţi animale senzaţionale, şi asta, cred eu, e un lucru demn de toată laudă. Aş avea ceva să vă ofer. Vă rog să mă consideraţi drept un bun prieten, care nu vrea deloc să vă dezamăgească. Dumneavoastră aţi văzut vreodată o maimuţă t’are-şi suilă nasul în batistă?

I-am răspuns că da, căci şi eu izbutisem când va/să dresez în felul aqesta un maimuţoi de tipul *macacas Rhesus*; acesta purta în permanenţă asupra lui o batistă mică pe care o ţinea în pungile interioare ale fălcilor. Cínď voia să-şi şteargă sau să-şi sufle nasul, scotea pur şi simplu batista din Jură şi se servea. Am vândut-o unei baronese care, din pricina acestui admirabil maimuţoi, a făcut un ulcer stomacal.

— RÂlo, reluă domnul Hardey, încep exact cu ceea ce dumneavoastră v-aţi încheiat munca de dresaj. Spuneţi-mi, aţi văzut vreodată o maimuţă mâncând cu furculiţa şi cuţitul?

— Da, domnule impresar, am văzut, în pensionul nostrU am avut chiar un *magot* fărjk coadă, care era atât de avansat, încât înghiţea şi cuţitele. L-am dat să i se facă autopsia şi în felul ăsta ne-am recăpătat un serviciu întrqg de tacâmuri pentru şase persoane.

— Alo, se auzi deodată în aparat o altă voce (era secretarul – localului de noapte). Alo, s-o scurtăm, aşa, negustoreşte. S vorba de o maimuţă foarte blândă şi foarte bine dresată, de un pavian. Cinocefal. Ştiţi, e vorba de miraculoasa Julia, da, aceea de pe afişe… Face de toate:

Merge pe bicicletă, bea din sticlă, se schimbă, punându-şi singură ţinutaş de bal cu trenă, costumul tirolez, şi mai ştie o „mulţime de alte numere, glumeţe şi pline de haz. V-o cedăm cu toate accesoriile pentru două şute de coroane. Ne despărţim de ea cu durere în suflet, dar, ştiţi, nu e învăţată cu publicul. De altfel, în câteva clipe suntem la dumneavoastră. T, Agăţară receptorul, făcând să-mi duduie timpanul şi într-un sfert Je oră mi-o aduseră cu automobilul pe Julia, legată cobză ca un răufăcător. Ap dus-o jos în bucătărie unde se gătea mâncarea pentru o duzină de câini şi unde se aflau, câţiva căţei-pui. De spaimă, aceştia se strânseră într-un colţ, unde, scheunând sfâşietor, aşteptau să vadă ce avea să se întâmple mai departe.

Am convenit cu cei doi domni preţul Juliei la o sută şaizeci de coroane, toaleta mi-o lăsară ca supliment, fără plată şi, nu ştiu de ce, dumnealor îşi» luară foarvte repede rămas bun de la mine. După plecarea lor, l-am chenjat la mine pe servitorul Cižek şi i-am poruncit să-l dezlege pe pavianul cinocefal. Cižek feăzu în genunchi în faţa mea şi se jură pe toţi sfinţii că trebuie să plece să se îngrijească de mama sa bolnavă, ceea ce nu era adevărat, pentrťí că de multă-vreme fugise de acasă şi nu mai dăduse pe acolo niciodată. Văzând că povestea asta nu-i ajută la nimicrâmi

ceru Un avans de cinci coroane din Salariu, menţionând că, pentru o treabă atât de serioasă, şi de Primejdioasă.

— Simte nevoia să-şi împrospăteze forţele. Se/mulţumi însă cu două coroane şi se duse să prindă curaj.

Reveni abia după trei ore. L-am záriťdeschizând poartă, apoi furişându-se tiptil în casă. Un timp se auzi jos, în bucătărie, un zgomot oarecare, apoi se aşternu ojinişte desăvârşită. M-am Uitat la iuţeală prin scripte să văd dacă întreprinderea noastră plătise pentru Cižek asigurarea în hi/tir occident şi după ce m-am convins că da, nwim dus) tiH, îN» va mai liniştit.

Am deschis cu băgare de seamă juşa bucătăriei, şi Htil fel am putut să văd că servitorul îşi îndeplinise misiunii încredinţată. În lumina slabă proiectată pe perete, de iiinpn cu petrol, am surprins un tablou înduioşător. Čížek, lüpUN de ceea ce trebuia să-i împrospăteze forjele şi să-i titnt curaj, pentru două coroane, zăcea întins în pat, după h nud înainte-o dezlegase pe Julia, care, de bună seamă, luolilpuindu-şi că foştii ei stăpâni o legaseră spre a o Htvaţu ce vă nou, îl legase la rândul ei pe bietul Čižék, tucaşurându» l. zdravăn cu toată funia. Sărmanul servitor normeu dus, zăcând în pat ca un balot strâns cu multă tikkmânare, în timp ce Julia, care adunase în jurul ei Inti căţeii aflaţi acolo, căuta acum ceva în părul lui Cižek.

În felul ăsta dumneaei a avut plăcerea să mă cunoască şi po mine. M-am apucat să-l dezleg pe Cižek, Trpabă la intru mi-a dat şi ea tot concursul, şi, după ce l-am eliberrti, dumneaei s-a agăţat de mâna mea cu atâta putere şi nu mi-a mai dat drumul, încât, până la urmă, vrând nv viind, a trebuit s-o iau cu mine. Când am ajuns sus, i-am dat un măr şi o bucată depline. Din clipa aceea cred că nu m-ar mai fi părăsit niciodată şi nu m-ar fi lăsat iifl mă îndepărtez de ea nici măcar un pas, dacă aş fi fost

tu stare să fac şi eu ceea ce făcea ea. Nu ştiant însă să nnr dintr-un copac în altul, de acolo pe cornişă, şi de pe cornişă pe acoperiş. Am observat, de asemenea, că era neobişnuit de necăjită pentru faptul că nu mă pricepeam să mă dau uţa-uţa… cu candelabrul.

În seara sosirii sale în casa noastră, dumneaei s-a săltat frumuşel pe candeläferu, momindu-mă zadarnic şi pe mine să mă caţăr după ea. Oricum nu ne-ar fi ţinut pe smândoi, căc peste puţin timp candelabrul masiv s-a desprins din plafon, chiar şi sub greutatea ei, prăbuşindu-se la podea. Lampa cu petrol a explodat numaidecât, iar flăcările dezlănţuite au aprins mai întâi diferite piese de mobilă, apoi perdelele şi, în sfârşit, duşumeaua. În timp ce eu telefonam la pompieri, Julia a ţâşnit pe fereastră şi, cocoţându-se în copacul din faţă, privea cu interes focul acela minunat care arunca flăcări în afară.

Când veniră pompierii, prima lor misiune fu să-l scoată din bucătărie pe servitorul Ciżek, care continua să doarmă foarte liniştit. Julia îngreună un pic acţiunea de salvare, deoarece, apropiindu-se de cisternă, începu să se dea uţa, sărind de pe un braţ pe celălalt al pompei. Toţi cei de faţă la acest spectacol extraordinar pretindeau că în felul ăsta maimuţa ajuta la stingerea incendiului. Eu unul mă îndoiesc foarte. Puteau la fel de bine să pretindă o seară mai târziu, când dumneaei a făcut o escapadă până la cimitirul din Malvazinky, unde – s-a dat uţa cu clopotul capelei, că se dusese acolo ca să bată zvonul de moarte pentru acel taxator de la tramvaiele electrice pe care Julia îl întâlnise cu câteva clipe în urmă şi-i luase şapca din cap, ceea ce-i pricinuise bietului om un atac de apoplexie. Cu toate acestea maimuţa mea era o creatură nespus de simpatică şi de drăgălaşă. Ca să nu mă supăr, mi-a adus atunci de la cimitir x plăcuţă de tablă cu următoarea inscripţie: „Aici se odihneşte iubitul meu soţ. La revedere,

pe curând!”

După stingerea incendiului, m-am retras cu Cižek şi cu Julia în micş încăpere rămasă intactă, la parter. Julia se aşeză cuminte pe canapea şi se apucă să deşire pe îndelete la o vestă de lină pe care pusese stăpânire în timpul panicii, undeva prin vecini. Nu ne aparţinea nici unuia dintre noi, aşa că am lăsat-o în pace, să-şi vadă mai departe de treaba ei.

Cižek stătea şi el liniştit pe un scaun în faţartiea şi o urmărea pe Julia cu calmul cel mai desăvârşit»

L a un moment dat se învrednici să spună pe un ton liniştitor: v.

— O sută şaizeci de coroane nu e chi r atât de mult. După mine, aţi luat-o destul de ieftin.

I-am ars una după ceafă. După aceea am rămas toţi trei tăcuţi; eu, Citek şi Julia, cu vesta aceea străină, fiecare frământându-şi mintea cu problemele sale până la orele unsprezece noaptea.

După unsprezece am luat-o amândoi pe Julia de mână şi am conduš-o în grădină, cu gândul s-o închidem în cuşca unui struţ nandu pe care mi-l devoraseră, într-o noapte, şobolanii. Când am vrut s-o Inchiďem; dumneaei a dus repede mâna la gură şi, scoţând de acolo un ceas de buzunar, mi l-a oferit cu generozitate.

Am închis-o însă, în ciuda acestei mituiri, iar eu, întinzându-i ceasul lui Cižek, am spus:

— Ce părere* ai de povestea asta?

— Foarte ciudat, mi-a răspuns el, eu unul, vă spun drept, n-aş fi în stare să ţin atâta timp un ceas în gui; a.

Ceasul cu pricina n-a fost reclamat de nimeni. L-am purtat, fără încetare, până acum doi ani. Mergea cu precizie şi sună ora exactă.

Am dedus din asta că aparţinuse unuia dintre specta-torii mai înstăriţi čare veniseră să vadă ce frumos ardea

casa noastră.

Încet-încet, Julia se obişnuia cu noul ei cămin, numai pe jupsneasqr Fany n-o îndrăgea. Probabil pentru – că avea mai multe toalete decât ea. Sărmana maimuţă n-avea decât o singură fustă» ce-i drept, eu trenă, dar, oricum, era cumplit de săracă. Aşa se face că într-o zi, venind sus, deschise uşa şi, intrând în odlăiţă dotniiâşoqfei Fany, îi 475

Cercetă pe îndelete toaletele. Un taior frumos, nou-nouţ, întins pesteifspeteaza unui scaun. La început i se păru mai pe gustul ei bluza decât fusta. O trase deci pe ea, dar văzând că atârnă prea mult în jos, încercă s-o îmbrace altfel. Vârî capul într-o mânecă, forţând-o să cedeze spre a se mula pe corpul ei. Dar jumătate, din bluză atârna acum în spatele ei, pe deasupra umerilor. Încercă aşadar să remedieze situaţia* intrând cu picioarele în a doua parte a mânecii înguste, iar restul bluzei îl înfăşură cu măiestrie în jurul capului, dându-i forma unui turban. Dar nici asta nu-i plăcu, după cum a afirmat mai târziu servitorul Čižek care privise această scenă cu mult interés din spatele ferestrei, curios să vadă dacă simpatica Julia avea să sfâşie, cu acest prilej, şi fusta cea nouă a domnişoarei Fany.

De altfel, s-a dus în bucătărie, ca să-i comunice jupânesei foarte scurt şi concis:

— Domnişoară Fany, acum e gata, s-a făcut. X

— Ce s-a făcut? „–/

— A intrat.

— Cine, unde?”

— Julia în taiorul dumitale cel nou. O jumătate de oră a durat până să intre în el. Uite-o, acum se îndreaptă spre ea nişă.

Am ajuns şi eu acolo tocmai atunci când Julia se ducea mândră de toaleta ei să se înfăţişeze celor doisprezece câini din crescătoria noastră, care o aşteptau plini de curiözi. Tate. Umbla prin preajma coteţelor ţinând

în mână un băţ, în chip de baston. Câinii îşi manifestau» bucuria lor printr-un lătrat foarte viguros şi, ce-i drept, foarte îndreptăţit, căci aveau în faţa lor o privelişte într-adevăr frumoasă şi interesantă. Din fusta domnişoarei Fany, Julia îşi făcuse un fel de togă, aruncată magistral peste unul din

Umeri. De celălalt umăr îi atârna faţa bluzei cu nasturii lucioşi, amintind de dolmanui unui husar. A doua jumătate a bluzei fusese transformată într-un turban asortat şi, în ansamblu, ţinuta ei dădea impresia unui patriarh scăpătat.

Blestemând în fel şi chip, domnişoara Fany se năpusti furioasă asupra acestei frumuseţi patriarhale.

Administratorul în retragere al unui ospiciu de nebuni s-a Jurat că în viaţa lui nu mai văzuse pe cineva să scoată atât de repede o fustă de pe corpul unei femei! Biata domnişoară Fany! Se dusese să salveze ce se mai putea din veşmântul ei îi ou, şi cu acest prilej mai pierdu un şorţ şi o fustă; noroc că mai avusese pe ea nişte pantaloni vechi, transformaţi dintr-un costum de bicicletă, din anii tinereţii ei…

Cu. Şorţul şi cu fusta în braţe.

— Julia sări liniştită gardul şi se duse să-şi arunce o privire peste drum, la Klamovka. Se întoarse iar târziu de tot acasă, dar nu mai avea nimic pe ea.

Undeva pe strada Bělohorská, în sus, spref Vypich, fuéta neagră a domnişoarei Fany a atârnat multă vreme de firele de telegraf, ca un drapel sfâşiat.

În aceeaşi zi, domnişoara Fany ne-á părăsit, lăsându-ne în curte o scrisoare scurtă, în care, neştiind să se exprime, scrisese că-i fusese necinstită castitatea ei în public…

III

Se întâmplă uneori ca bună meş prietenă Julia să-mi

pricinuiască, în afară de bucurii, şi unele clipe de amărăciune şi asta, de fapt, numai pentru că nu pricepea exact ce anume voiam de la ea. Când stăteam pe bancă, în grădină, adeseori se întâmplă să nu înţeleagă cum arată obiectul pe care doream să mi-l aducă din casă. A *zi*, amintindu-mi de aceste întâmplări mărunte, ajung la convingerea că metoda mea nu era deloc sistematică. Deşi înzestrată cu o inteligenţă excepţională, e limpede că unele noţiuni nu le înţelegea imediat. Mărturisesc că ar fosť o greşeală de educaţie din partea mea.

Se petrec uneori în viaţă anumite lucruri ce nu mai pot fi îndreptate niciodată. Sper însă că, într-o bună zi, fireşte dacă mi se va mai încredinţa un alt exemplar de pavian cinocefal, la fel de simpatic şi de drăgălaş că Julia mea, voi şti să procedez de aşa manieră, încât să avem amândoi o comportare mai inteligentă şi mai înţelegătoare unul faţă de celălalt.

Să revenim deci la chestiune. Aşadar, într-o după-amiază de duminică au venit la noi câţiva artişti de circ, ce umblau în căutarea unui animal mai aparte.

— Mai întâi au stat de vorbă în curte cu servitorul Cižek, care, dând frâu liber imaginaţiei sale, le-a oferit mai întâi un şarpe uriaş, foarte cumsecade, încredinţat în clipa aceea, pentru dresaj, unui ţăran, nu departe de Praga, ca să nu se molipsească de jigodie. Ţin însă să subliniez că povestea se întâmplă. Duminică după-amiază, moment în care Cižek, cuprins de melancolie, obişnuia să sugă, la umbra copacilor ce se înălţau în curtea din faţa casei, şase sticle de berş.

Din când în când strigă câte un viguros „qulcat în direcţia canişei, de unde câini de toate rasele lătrau de zor la excursioniştii estivali Ce-şi târau picioarele prin praful şoselei Bělohorská.

Clinii, bineînţeles, se porneau pe un lătrat şi mai

asurzitor, şi astfel.

— Până la urmă, Cižek înceta să-i mai dojenească.

În ziua aceea însă. Bunul meu „Servitor băuse mai mult de şase sticle şi aşa se face că devenea din ce în iv mai romantic în prezenţa artiştilor. L-am auzit trecând de la nefericitul şi blajinul şarpe speriat de spectrul-jigodiei, la o cămilă cu o singură epeoaşă, aflată în păstrare la o familie într-un sat aproape de Plzeň.

Cel mai în vârstă dintre artişti dădea din cap aprobator în timp ce un altul, mai tânăr, rostea întruna:

— Nu, nu se poate, vă spun că nu se poate…

Dar Cižek continua să descrie bogăţiile noastre cu atâta convingere, încât la un moment dat am avut impresia că suntem un fel de continent necunoscut, ce abundă în tot soiul de arrimale.

— Da, stimaţii mei domni, l-am auzit spunând pe credinciosul meu servitor; avem un cangur mititel, cu părul scurt şi altul mai mare cu blană miţoş să şi unul şi celălalt sunt buni pentru apă; iar cel mic ştie, de asemenea, să ciulească urechile cu multă iscusinţă. I-am depus pe amândoi într-un parc de vânătoare şi dacă distinşii mei domni doresc, le putem comunica printr-o carte. Poştală cam cât ar putea să coste perechea.

— Nu, nu se poate, vă spuij că nu se poate, repeta acum, parcă din obişnuinţă, tânărul artist.

— Bine, bine, dar ce aveţi, de fapt în depozit, întrebă în cele din urmă mai vârstnicul; câinii i-am văzut, dar, vă spun drept, nu ne-aii prea încântat, „pentru că…

Şi se porni să facă o critică zdrobitoare la adresa canişei noastre. Nu-i plăcuse, îndeosebi, dogul arlechin, proaspăt vopsit: Ce-i drept, îi spusesem lui Cižek, atunci când îi aranjase atât de bine petele acelea frumoase, să aibă grijă să-l stropească pe urmă cu un secăţiv, dar

zăpăcitul uitase, înainte, de amiază, superbul dog se postase undeva sub un burlan şi culoarea începuse să iasă.

La rândul său, mai tânărul se arătă nemulţumit de câinele mare de pază, despre care Cižk afirmase că e unicul exemplar de mastif din întreaga Europă. Pentru a-i impresiona mai mult pe vizitatori, acest câine stătea legat cu trei lanţuri puternice de un par gros, căci masţifii, se ştie, sunt câinii cei mai fioroşi diji lţime, iar în Cehia nu mai fuseseră aduşi niciodată până acum, aşa că, de fapt, nu mai are nicio importanţă ce anume li se arată celor interesaţi. Mai tânărul era indignat că mastiful ce-i fusese prezentat. Începuse, de la distanţă, să-i întindă mâna şi să dea din coadă de bucurie”.

Era o Critică aspră şi răutăcioasă, în care mai vârstnicul intervenea mereu, pe un ton morocănos:

— Bine, şi ce ne mai puteţi arăta?

Se vedea limpede că experimentatul Cižek îi. Trata cu mult rafinament, împingând curiozitatea lor până la încordarea maximă.

— Păi, mai avem aici şi porumbei, continuă ei cu calmul său imperturbabil!

— Cum?!! izbucniră amândoi ameninţător.

La care, neobositul Cižek declară pe neaşteptate, cu evoce solemnă:!

— Îmi-îngădui să recomand distinşilor mei domni, cu cea mai mâie căldură, un pavian cinocefal. Amândoi se află acum în grădină: pavianul şi patronul nostru.

Aşa še face că, din pricina Juliei, am făcut cunoştinţă cu fraţii Schneider, artişti la diferite circuri din ţară şi din străinătate. Tânărul avusese un porc bine dresat, care îi asigurase o existenţă frumoasă timp de trei. Ani. Pe urmă şi-a pierdut angajamentul, porcul l-a mâncat şi, neavând încotro, a început să facă pe fachirul invulnerabil într-o zi însă s-a rănit de-adevăratelea, drept urmare a făcut o

septicemie şi, nevoit să părăsească meseria de fachir, s-a apucat să facă pe clovnul alături de fratele său mai. Mare. Şi, din vorbă în vorbă, ajunse să ne spună că le-ar trebui un ánimai care să le completeze numărul.

Între timp Cižek se întoarse în curte, venind din magazie, căci în ziua a cea Julia fusese închisă în magazicdrept pedeapsă pentru faptul de a fi intrat, nu se ştie cum, în pianul cu coadă, pe cáťe izbutise să-l demoleze, ce-i drept, numai parţial, dar cu o viteză mult mai mare decât ar fi reuşit s-o facă un acordor de pian cu experienţă.

Acest suflet de animal bun şi cumsecade scosese din claviatură mai multe clape, negre şi albe, lăsând planului nişte goluri de toată frumuseţea. În ceea ce mă priveşte, i-am fošt recunoscător, nu de alta, dar pe la noi obişnuia să virtă, de două ori pe săptămână, fetiţa contabilului nostru ca să mai cânte la pian. Cont abi Im 1 în schimb ţinea ascanşă în el o sticlă de kontuşovka, pe care Julia o băuse cu acest prilej până ia fund. Aşa stândlucrurile, domnişoara Julia a trebuit să fie neapărat închisă; căci în starea în care se afla, ar fi putut să pricinuiască cine ştie ce neplăceri…

Întoarcerea lui Cižek nu fu prea veselă. Cu o înfăţişare de om chinuit, mă trase într-o parte şi-mi spuse cu Glas tânguitor:

— Patroane, am impresia că nu ne iese pasienţa, dumneaei, maimuţa, e făcută praf şi se maimuţăreşte.

I-am recomandat să se lase păgubaş de jocurile de cuvinte lipsite de haz şi să treacă repede la miezul problemei.

— Nu-i chip să te înţelegi cu ea, reluă Cižek dezamăgit, dumneaei nu vrea. Să se îmbrace nici în ruptul capului. I-am pus mai întâi rochia, aceea de seară cu trenă, dar domnişoara a vrut să îmbr ace eu tot dinadinsul

costumul tirolez. „Bine”, am zis eu, „dacă ţii neapărat să te prostoşti în faţa dumnealor ca tirolez, facă-se voia ta; dar al răbdare să-ţi scot mai întâi rochia asta de pe tine”...

— 4

48 lx.

În sfârşit, a a Asat-o mai moale, dar de îndată ce s-a văzut în costumul tirolez, a vrut iar să-şi pună pe deasupra rochia aia de damă. Aşa că, până ia urmă, am dezbrăcat-o de tot şi am adus întreaga ei garderobă aici, ca să le arătăm cel puţin. Acestor domni, ce frumos ştie să se gătească...

— Dar asta nu-i încă totul, continuă cu o voce şi mai tristă bunul şi devotatul meu servitor; ştiţi, am vrut s-o conving să le arate măcar acestor domni cum ştie să meargă pe bicicletă... I-am dus bicicleta în magazie, afurisita s-a săltat în şa, şi cât ai zice peşte a ieşit pe poartă şi, traversând şoseaua, s-a făcut nevăzută.

— Da, a dispărut de-a binelea, adăugă el abătut, iar dumnealor nici n-or să ne creadă măcar că avem o asemenea făptură în casa noastră.

Bineînţeles că nu ne-au crezut. Zadarnic s-a străduit Cižek să le arate ţinuta de bal a Juliei, costumul ei tirolez şi sticla din care bea.

Cu acest prilej cel mai tânăr dintre fraţi se arătă a fi de o neobrăzare cumplită, fără margini. 7

— Pe povestea asta nu vă putem da niciun avans, începu el, urlând ca un descreierat. Cămila o aveţi la o familie din Plzeň, cangurii într-un parc de vânătoare şi, pe neaşteptate, pavianul cinocefal o întinde cu bicicleta tocmai în clipa în care trebuie să ni-l arătaţi. Ce coincidenţă blestemată!...”

Mai vârstnicul ţinu să pomenească despre un ştiu ce şarlatanie şi, în cele din urină, spuse cu ironie:

— Poftim, dumnealor ne arată până şi sticla din care

bea, dar, de fapt, asta nu-i decât o sticlă de bere obişnuită.

Ne întoarseră spatele şi ne părăsiră, proferând câteva expresii dure despre lipsa de seriozitate a întreprinderii noastre. În poartă, tânărul se mai îtoarse cu faţa la noa şi oprind un trecător oarecare îi spuse arătând spre mine:

— Dumnealui, de acolo, ira fugit un pavian cinocefal... mi bicicleta.

Am aşteptat-o pe Julia până noaptea târziu, dar în/ «dar. Dimineaţa am auzit, din magazie, vocea lui Cižek:

— Aha, va să zică té-ai întors! Unde-i bicicleta? Hai, spune odată, unde e bicicleta T!?

Juřía nu voia să mărturisească nimic.

IV

Aşezat pe banca din faţa casei, confeream cu bravul meu servitor Cižek. Acesta îmi prezenta un fel de raport săptămârval asupra situaţiei întreprinderii noastre, de fapt un bilanţ al diferitelor incidente şi necazuri, čare, ini locul cununii de lauri, se împleteau în juruft firmei noastre ca o cunună de spini”.

— Luni, când ne-a fugit buldogu11 ăla rău şi nesuferit, îşi aminti Cržek, mi-am zis în sinea mea că, săptămâna începe frumos.

— Lasă, Cižek, nu te mai necăji atât, că, slavă domnului, am ayut destule neplăceri din pricina lui.

— Da, aveţi dreptate, patroane, nu vă contrazic. Din clipa în care am pornit pe urmele lui, am fost sigur că se întâmplă ceva. Nici nu bănuiam că o să vin înapcă cu un câine străin. În Definitiv, buldogul ăla avea acelaşi cap «a al nostru şi era la fel de rău; mai-maá să mă muşte când l-am tras din faţa dughenii, unde aştepta pe stăpâna hâi. De altfel, până la urmă, ziarele au dezminţit ştirea prin caţe pretindeau că am. fi hoţi de clini, dar, ce-i drept, la circumscripţie domnul comisar mi-a spus: „Confuzia nu

ţine! Aş fi însă tare bucuros să aflu dacă dumnealui ar fi în stare să desluşească un buldog de alt buldog, de vreme ce n-a fost în stare să desluşească vinovatul de nevinovat”.

Ďintr-o singură mişcare practicul Cižek îşi şterse cu dosul mânecii lacrima de pe obraz şi nasul deopotrivă.

— Am spus-o întotdeauna, patroane, reluă el; dacă îmi fuge un câine lunea, pe urmă încep să dispară, unul câte unul, toată săptămâna. Cum a fost chiar a doua şi, marţea, cu canişul inginerului ăla care ni l-a adus aici şi ne-a dat zece coroane ca să-l dezvăţăm să mai muşte. Eu i-am-spus pe loc că nici cu douăzeci de coroane nu se dezvaţă el să clămpănească din dinţi şi că ar fi mai bine să-l ţină acasă; dar ce să fac dacă dumneavoastră sunteţi un om atât de bun, patroane, şi aţi fi în stare să faceţi orice pentru reclama întreprinderii. Marţea, dumnealui a fters-o sub ochii mei. Mi-am zis că se întoarce la stăpânul lui, şi i-am telefonat domnului inginer că Bójek e în drum spre casă. Azi e sâmbătă şi câinele tot n-a ajuns la domiciliu. Pe chestia asta o să iasă dandana mare, patroane; eu unul nu vreau să am nimic de-a face cu povestea asta; azi-dimineaţă a telefonat domnul inginer; dumnealui e încredinţat că noi l-am vândut pe Bojek al lui, aşa cum l-au vândut pe Jozef fiii lui Iacov. Miercuri, a trebuit să îngropăm jumătate din pisică aceea de Angora, pe care ne-au sfâşiat-o dihorii» Eu v-am spus să băgân dihorii în cuşculiţe de fier, că din Lada aceea de scândură o să-şi croiască drum cu dinţii şi-o să se repeadă la pisica de Angora... ăştia nu se mulţumesc numai cu frunze, de salată, ăştia vor carne! Ce să vă mai spun, setea de sânge li se citea în ochi... Când le puneam în ladă foue dě salată, dumnealor îşi făceau din ele un fel de culcuş, de unde îmi aruncau nişte priviri atât de înfiorătoare, încât băgau spaima în muie; şi, totuşi): omul ar fi în stare să mănânce cinci deodată, atât sunt de mici...

…

— Dumneata i-ai mâncat? 1

— Numai r trei, patroane, aia pe care i-am ucis cu ciocanul în timp ce se înfruptau din pisică de Angora – ceilalţi patru mi-au scăpat ca printre degete… I-am pregătit împreună cu vizitiul, înăbuşindu-i cu multă ceapă. Au

O cărniţă albă şi moale, dar mirosea un pic a fiară sălbatică; după felul cum se năpustiseră asupra angorei… Joi am făcut o afacere bună cu vânzarea perechii de fazani ornamentali. Masculului îi lipseau din coadă câteva pene pe care i le jumulise şoricarul ăla afurisit. Aş fi vrut eu să-i smulg păuiiului vreo câteva din coada-i stufoasă şi să

I le cos fazanului, dar mi-am adus aminte de dumneavoastră, patroane, gândindu-mă ce-o să spuneţi când o să vă întoarceţi sâmbătă şi-o să vedeţi păunul atât de istovit. Şi-apoi, după mine, afacerea asta nici n-a fost o afacere cum scrie la carte. Vineri am” vândut un ogar rusesc, iar unul nea fugit. Domnul contabil a spus că, în acest caz, o afacere o anulează pe cealaltă.

Acesta era deci bilanţul unei săptămâni în absenţa mea.

Plecasem la Dresda cu intenţia de a cumpăra acolo ceva convenabil la grădina zoologică în lichidare. Mi se oferise, pentru opt sute de mărci, un leu bătrân, şchiop şi năpârlit. Chiar dacă aş fi aranjat să se tragă pe el o piele nouă T şchiop tot ar fi rămas. Avea el, ce-i drept, un trecut glorios, de vreme ce în urmă cu zece ani o sfâşiase „la circ pe Jrablânzitoarea lui, dar ce să faci cu el acum? Cine ar mai fi dispus să-l cumpere? Şi totuşi n-am venit cu mâna goală – ceva tot am – cumpărat: o mangustă egipteană. E, un animal mult mai mic decât leul,» care mi-a încăput sub haină, ca să nu fiu nevoit să plătesc vreo taxă vamală, în schimb în tren am avut avantajul de a fi instalat cu ea într-

un compartiment separat. Mangusta egipteană e, de fapt, o fiară foarte nefericită. Brehm a clasat-o în familia carnivorelor, muştelide, iar astea, ce-i drept, nu au un miros prea plăcut. Dar ce vină are ea, sărăcuţa!…

— Ascultă, Cižek, m-am adresat eu credinciosului meu servitor, fii te rog atât de bun şi spune-mi cum se explică faptul că atunci când i-am arătat mangusta egipteană, Julia a mormăit ceva şi a plecat, ca peste câteva clipe să revină cu un pincé-nez prins în vârful nasului t Dumneata, ce-i drept, mi-ai spus că în lipsa mea n-a făcut nicio şotie, dar mie mi-e teamă că acest pince-nez de aur anunţă ceva deloc îmbucurător.

— Nu vă speriaţi, patroane, se grăbi să mă liniştească bunul Cižek. Pince-nez-ul ăsta nu aparţine nimănui din personalul. Întreprinderii. Ştiţi, a fost aici baroneasa Dobrĕnska, să comande de la firma noastră şase câini de vânătoare. I-am fost recomandaţi de ducesa Colloredomansfréd, dar nici n-a apucat bine să intre în casă, când Julia i-á sărit în Spinare şi i-a smuls pince-nez-ul de pe nas. După ce am readus-o în simţiri, baroneasa a plecat renunţând la comandă. E o femeie tare ciudată. Închipuiţi-vă că i-a fost scârbă să-şi mai prindă pince-nez-ul pe nas după ce a fost purtat de maimuţă. Eu nu văd în povestea asta nimic grav.

Aşa se face că i-am mai ars încă una după ceafă devotatului meu servitor.

…”

V

I

Erau zile când Cižek cădea pradă meditaţiei. De obicei, această cufundare în sine prevestea apropierea unor mari evenimente. Şi dacă această visare era însoţită şi de setea cunoaşterii, nu mai încăpea nicio îndoială că necazul nu era prea departe. O dată, de pildă, într-un

moment de adâncă meditaţie, m-a întrebat, chiar în clipa apariţiei mele în poartă de la intrarea în curte, ce tip de aparat folosesc uzinele de apă pentru a împinge apă până la nivele atât de înalte cum ar fi, să zicem.

— Etajul casëi noastre… I-am explicat legea fizică a vaselor comunicante.

— Bine, mi-a replicat el, înţeleg. E vorba de o presiune mare. Dar nu s-ar putea inventa şi un aparat pentru oprirea apei?

— Cum adkă? Am întrebat cu mirare»

— Vreau să spun aşa… Ori, mai bine zis, mă întreb dacă nu ar fi nimerit să se descopere ceva care să oprească automat circulaţia apei în instalaţie, în cazul unui accident, cum ar fi de pildă răsucirea prea tare a robinetului…

Eram invitat să-mi spună pe loc de ce-mi pune întrebări despre lucruri atât de ciudate.

— Să nu vă închipuiţi, patroane, continuă el îngândurat, că povestea asta mi-a venit în minte aşa, din senin. Mi-am zis şi eu că acest automat ar fi o invenţie foarte practică, în clipa în care am văzut-o pe Julia răsucind robinetul de apă, sus, pe coridorul de la etajul întâi. Ştiam că are ftfrţă în mâini, dar nici prin gând nu mi-a dat că ar fi în stare să-l dea peste cap atât de repede. Credeam că treaba asta avea să-i Dea serios de furcă, iar până să apuc să-l chem pe vizitiu, ca să vină să vadă şi el această minune, dumneaei a şi dat robinetul peste cap, după care a ieşit frumos pe acoperiş şi s-a dus să se aşeze pe marginea coşului de fum. Nici nu v-ar veni a crede, patroane, că apa asta nu poate fi oprită. Aşa cum se scurge pe treptele scării aduce cu o cascadă; jos, în bucătărie, scăunelul de ţinut sub picioare a şi început să plutească. Laviţa şi masă sunt mai grele şi, de bine de rău, se Mai ţin pe picioare, deşi povestea durează de peste un ceas.

Vizitiul spune că probabil vor cădea plafoanele, şi de aceea ne-am mutat într-un loc mai sigur.

Şi spunând asta, arătă spre valiza lui din dreptul grilajului.

Am constatat apoi că Cižek îmi înfăţişase un tablou mult mai sumbru decât se prezentă în realitate. Plafoanele, ce-i drept, erau îmbibate de apă, dar o primejdie imediată nu ne ameninţa. Plafonul din bucătărie s-a prăbuşit abia după plecarea comisiei arhitecţilor, care ne dăduse toate asigurările că totul este în cea-mai perfectă ordine. În camera mea, plafonul nu s-a prăbuşit de loc, şi n-a fost nevoie decât să i se pună nişte popi de susţinere. În clarobscurul înserării, îndeosebi, arătau nespus de frumos, dând omului plăcuta impresie că se află printre coloanele unui mic templu grecesc din antichitate.

Doar mobila s-a desfăcut parţial, mai cu seamă în locurile asamblate cu clei, pe mine. Însă. Treaba asta nu m-a deranjat, căci în serile lungi de iarnă mi-a oferit o distracţie plăcută, scurtându-mi clipele de plictiseală. Pe scurt, ca să-mi treacă de urât, m-ám apucat să alcătuiesc din bucăţile descleiate ale mesei de scris, ale comodei şi ale şifonierului, un nou tip de mobilă.

Cu toate acestea, mărturisesc sincer că urmáréam mereu, cu o anumită teamă, chipul lui Cižek, să văd dacă nu cumva se aşterne pe el cunoscuta expresie melancolică.

Cu o lună mai târziu, după ce Cižek încetase să mai vorbească despre oprirea automată a apei în caz de răsucire prea puternică a robinetului, m-am dus să văddacă bunul şi credinciosul meu servitor aranjase cum trebuie un caniş imperial, care trebuia tuns se urgenţă, deoarece blana lui fusese năpădită de pureci. Cižek amânase mereu această treabă, socotind că în timpul acestei operaţiuni toţi purecii aveau să sară pe el. Îi spusesem în repetate rânduri să-i facă mai întâi canişului *p*

baie zdravănă, şi în felul acesta purecii vor pieri. Dar degeaba. Dumnealui se certa cu!

Toată lumea, spunând că purecii se întorc din morţi, şi Inventa pe seama lor tot felul de amănuntele domeniul fantasticului. O dată l-am auzit povestindu-i bucătăresei, sub jurământ, că a văzut o ştiucă nemaipomenită care, atunci când era scoasă din apă, se trezea cu trupul năpădit de o sumedenie de pureci.

În cele din urmă. Se decise să tundă canişul afară, în timpul unei furtuni cumplite. Explica acest lucru prin aceea că purecii sunt nişte insecte foarte uşoare, şi vântul avea să-i sufle, departe.

„Când am ajuns la locul de unde se auzea vocea lui Cižek care spunea: „Nu te mai milogi, şi degeaba faci frumos, că tot nu ajută”, am. Surprins din nou pe chipul lui acea suspectă expresie meditativă. Avea o privire mult mai tristă decât a canişului pocit de el în asemenea hal, încât arăta de parcă în clipa aceea ar fi sărit din pielea lui.

— Am crezut c-o să fiu gata cu el până vă întoarceţi, începu Cižek, şi se grăbi să adauge: Să ştiţi, patroane; că s-au întâmplat nişte lucruri!…

— Şi oftând din adânc, reluă:

— Chiar acum mi-a venit ideea că ar fi poate mai bine dacă maimuţa asta ar avea numai două mâini. După mine, patru mâini e prea mult pentru o maimuţă. După care rosti foarte deprimat:!

— N-aş fi vrut să vorbesc despre asta, patroane, dar ştiţi «dacă, mâinile din spate şi cele din faţă ale Juliei s-ar lua jia ceartă şi s-ar bate pentru Revolverul ăla, mi-e teamă că s-ar putea întâmpla foarte uşor o mare nenorocire. Ce-i dřepta révolverul e al dumneavoastră, dar domnişoara a şi întins-o cu el undeva, dincolo de deal. Şi ce revolver frumos era!… L-am liniştit, asigurându-l că arma era

încărcată cu gloanţe oarbe”.

R – Toăte-s bune şi frumoase, patroane, dar ştiţi, dumneaei v-a mai scos din noptieră, în afară de revolver, un pumn de cartuşe adevărate, pe care le-a îndesat în buzunar.

— Ce tot spui, Cižek?...

— Asta-i situaţia, patroane, iar eu cred că domnişoara s-a echipat anume pentru acest scop. Toată după-amiaza a fost cuminte ca un mieluşel, îmbrăcată în costumul ei tirolez. Cu vreo jumătate de oră în urmă, a început să se foiască şi să cotrobăiască prin toată casa. Deodată, uitându-mă pe fereastră, am zărit în camera dumneavoastră pălăria ei verde, cu pană de fazan; mă duc repede acolo – şi o văd cum deschide noptieră. Până să mă dezmeticesc, dumneaei a şi îndesat cartuşele în buzunarul deja pantaloni şi a pornit spre mine cu revolverul întins. Ce puteam să fac? Mi-a dat mâna, iar eu i-am strâns-o şi i-am scuturat-o şi pe deasupra am mai şi bătut-o prieteneşte pe umăr, că nu cumva, Doamne fereşte, să-mi facă ceva. Pe urmă, domnişoara a coborât în grădihă „şi, săltându-se peste grilaj, a ieşit în şosea şi de-acolo a sărit pe zidul Klamovkăi. Bănuiesc că se plimbă pe acolo şi curând o să înceapă să tragă. Până acum nu s-a auzit niciun foc. Dar cred că după ce o să termine gloanţele oarbe, o să încarce revolverul cu cartuşe adevărate. Şi pe urmă, precis se întâmplă ceva, încheie Cižek pe un ton profetic.

Între timp ce lăsase înserarea. Situaţia era, într-adevăr, tragică, dar mie nu-mi veni în minte nimic altceva decât simplă constatare că, pavianul nu are permis de portarmă, şi dacă întreprinde cumva o vânătoare, având drept ţintă paznicii de la Klamovka, abia o să aibă neplăceri, pentru că nu are asupra lui nici permisul de vânătoare, documente importante care se aflau amândouă lângă revolverul cu pricina.

T!

— Pe chestia asta nu trebuie să vă necăjiţi, patroane; mă linişti Cižek, după ce i-am împărtăşit temerile mele; permisul de portarmă vei permisul de vânătoare le-a vârât în bot.

Cižek îşi petrecu toată seara în camera fidea. Tăceam amândoi mâlc. Noaptea târziu am avut impresia că bunul meu servitor e frământat de ceva. Până să apuc să-l întreb la ce. Se gândeşte, începu cu o voce convingătoare:

— Eu unul, să fiu în locul dumneavoastră, aş părăsi Praga.

„L-am trimis să se culce şi m-am dus şi eu să mă întind. Când dormeam mai adânc, mi s-a părut e aud nişte împuşcături. Dar nu era decât Cižek, care mă trezise ciocănind de zor în uşă.

— Ce s-a întâmplat?

— Nimic, patroane, Julia s-a întors acasă. S-a cuibărit în grajd şi stă acolo încremenită de spaimă. Revolverul l-am găsit în buzunarul pantalonilor, în timp ce o dezbrăcăm. Şi-acum mai e zbârlită toată de atâta groază şi, ce să vă mai spun, arată ca un arici. Din revolver lipseşte un singur cartuş.

M-am dus s-o văd. Arăta, într-adevăr, aşa cum o descrisese Cižek. Stătea ghemuită pe paie, într-un colţ al grajdului, şi când m-am apropiat de p mi-a dat mâna, cmiţând în acelaşi timp un sunet ce aducea cu „nu”…

— Probabil că vrea să spună „bum”, analiză Cižek acest Sunet, din punct de vedere filologic.

A doua zi se Putea citi în toate ziarele: „Un misterios atac cu intenţie de asasinat ei furt în cartierul Košiře”. Relatările de mari proprţii, pe care redactorii rubricilor de ştiri locale le întocmiseră cu cea mai mare grijă, stilizând titlul în chip şi fel, ca de püdă: *încercarea de furt cu arma*

în mână, erau nespus de interesante şi bogate în amănunte.

Era vorba de un bătrân debitant de tutun domiciliat la parteriil. Imobilului cu nř. 249 din Koširě – pod Cibulkou. Amintitul cetăţean îşi adusese acasă încasările obţinute în ziua aceea din vânzarea ţigărilor şi, după ce făcu focul să-şi încălzească lin pic modesta sa odăiţă, aprinse lumina şi deschise fereastra să intre puţin aer! Când, deodată, cineva se săltă pe pervazul ferestrei şi trase în el, tocmai în clipa în care intenţiona să mai arunce ůn lemn în sobă.

— Aici ştirile se contraziceau, căci mai bine de cincizeci la sută din publicaţiile cotidiene afirmau că atacul criminal împotriva şubredului bătrân fusese săvârşit în mómentul în care acesta voia – să potrivească mai bine mucul de la lampa sa cu petrol. Dacă a fost aşa sau altfel, nu. Are nicio importanţă. Important e că toţi gazetarii căzuseră de acord că atacul criminal fusese premeditat, iar agresorul pândise momentul 5 n care ceilalţi locatari ai imobilului se aflau la cinematograf.

„Făptaşul însă, după ce a třas focul de armă, s-a speriat de strigătele victimei şi, temându-se probabil că zgomotul provocat de acest atac ar putea trezi atenţia trecătorilor (căci fereastră era deschisă), a renunţat la Intenţia sa criminală şi s-a îndepărtat în cea mai mare grabă. Debitantul atacat, însoţit de portarul imobilului, s-a dus. Numaidecât la Comisariatul de poliţie, unde a făcut o descriere amănunţită a agresorului. E vorba de un bărbat nebărbierit, scund, dar robust, îmbrăcat într-un costum tirolez. Făptaşul avea o pălărie verdé, cu pană de fazan. Datorită acestor semnalmente – scriau ziarele – fiorosul individ va fi, probabil, depistat, în afară cazului în care, dându-şi seama de faptul că în acest costum bătător la ochi ar fi uşor de identificat, agresorul nu-şi va schimba ţinuta vestimentară. A sosit, credem, timpul cam cârtii role

periferice ale oraşului nostru să fie introduse măsuri mai eficiente de securitate”.

Menţionez în treacăt că unul dintre jurnale a ţinut să-şi exprime cu acest prilej marea sa mirare, întrebând de ce n-a fost încă pavată strada dintre depoul de tramvaie din Košiře şi căsuţele de la poalele colinei Cibulka, şi de ce au fost tăiate coroanele copacilor ce străjuiau şanţurile străzii Jinonická.**

În ziua următoare/ediţiile de după-amiază ale cotidienelor pragheze publicau această ştire:

Făptaşul atacului criminal din cartierul Košiře a fost arestat

Organele poliţiei au reuşit să-l aresteze, în gara naţională, pe făptaşul atacului criminal din Kqiře. Răufăcătorul se numeşte Romuald Jägerle* şi e originar din oraşul tirolez Bolzano. În Ciuda faptului că tăgăduieşte cu o încăpăţânare înverşunată comiterea amintitei nelegiuiri, semnalmentele descrise de debitantul atacat i se potrivesc întru totul. Asupra lui o fost găsită o sumă mică de bani şi o ţiteră. Răufăcătorul pretinde că a sosit la Praga azi dimineaţă, urmând să plece mai departe spre Litoměřice unde avea un angajament să cânte la ţiteră într-un local de noapte. Interesant e faptul că nu-şi poate aminti la ce local de noapte din Litoměřice a fost angajat. Întrucât revolverul nu a fost găsit asupra lui, poliţia presupune că făptaşul s-a descotorosit de el, în timp ce fugea de la locul crimei… Răufăcătorul a fost depus în arestul preventiv de pe lângă tribunalul din Praga. În timpul confruntării cu victima, debitantul a declarat din prima clipă că recunoaşte, fără nici. O îndoială, în persoana lui pe omul care-l atacase”.

Vânător (germ.)…

În aceeaşi zi, ziarele de seară scriau:

„*Jägerle, presupusul făptaş al* atacului *criminal din*

Košiře, a fost pus în *libertate*, dovedindu-şi alibiul cu însoţitorii trenului, cărora le cântase la ţiteră* între Linz şi Budějovice, la ora la care avusese loc atacul împotriva bătrânului debitant. Poliţia a reluat anchetarea acestui caz”.

De atunci am început s-o prezentăm pe «Julia noastră şi sub numele de Jägerle.

EXTERMINAREA PRACTICANŢILOR LA

CASA DE EXPEDIŢII KOBKAN

ß

Patronul casei de experţii Kobkan îl chemă într-o zi la el pe tânărul practicant Pechaček şi avu cu el o discuţie îndelungată

— Când se înapoie la masa lui de lucru, Pechaček era alb ca varul, tremura din tot corpul şi părul i se făcuse măciucă.

— Concediat? îl întrebă contabilul.

În loc de răspuns, practicantul Pechaček îşi luă pălăria şi paltonul şi fără să sufle o vorbă ieşi din birou. Intrigat, contabilul e duse nuijiaidecât înr biroul patronului şi când se întoarse clătină din cap şi spúse:

— Zău dacă mai înţeleg ceva, şeful i-a dat liber şi i-a spus să stea toată după-amiaza în cârciumă.

Cinci tineri se uitară o clipă cu invidie, la scaunul libér al practicantului Pechaček, după care se cufundară din nou în facturile lor.

Pestejâirourile casei de expediţii Kobkan plutea o atmosferă tainică, plină de mister şi necunoscut.

Şi când te gândeşti că toată povestea era atât de simplă, deşi, ce-i drept, un pic cam ciudată.

Patronul avusese cu Pechaček o convorbire cât se poate de amicală, ce se desfăşurase în felul următor:

— Domnule Pechaček, dumneata eşti un tânăr capabil şi talentat. Procuriştul şi contabilul n-au pentru

dumneata decât cuvinte de laudă. Eşti sârguincios, îndemânatic, înţelegător, modest, jovial, deschis şi vrednic. Nu bei; nu fumezi, nu joci cărţi, nu seduci fete, nu datorezi nimănui nimic, nu ceri avansuri din salariu, eşti un bun socotitor, ai un scris elegant şi citeţ, faci economie de hârtie, vii punctual la serviciu şi pleci ultimul He la birou. Ai fler comercial, steňografiezi repede şi cu multă iscusinţă, scrii fără greşeală la orice maşină… aparţinând oricărui sistem. Cunoşti limbi străine şi te îmbraci modest, dar bine. Pantofii dumitale sunt întotdeauna lustruiţi cu grijă, iar gulerul dumitale e întotdeauna curat…

Exemplarului practicant i se umeziseră ochii de atâta fericire şi se uita ţintă la şeful lui care, aruncându-i o privire blajină practicantului său, continuase cu o voce blândă, tremurătoare:

— Peste paisprezece zile e ziua mea onomastică şi aş fi tare bucuros să văd în ziare felicitările cunoscuţilor, prietenilor şi personalului meu. Se înţelege de la sine că toate cheltuielile vor fi suportate de mine. N-aş vrea însă ca aceste felicitări să aibă un caracter obişnuit şi, răsuflat. Aş vrea ceva original, să zicem, în stilul şi limbajul caselor de expediţii: Ceva ce n-a mai fost. Ceva atât de frumos, încât cititorii „să-şi aducă aminte ani şi ani/de felicitările adresate mie de ziua mea onomastică. Ceva care să-i înduioşeze pe toţi şi să-i facă să plângă. Şi, iată, aşa se face că Mi-am adus aminte de dumneata. Se înţelege de la sine că despre toate astea nu vei pomeni nimănui nimic. Dă-mi mâna, te rog., /…

Şi practicantul îi întinse mâna tremurândă şefului său; care, după ce i-o strânsese cu putere, continuase:

— Dumneata vei fi în stare. Da, sunt sigur că vei fi. Uite, azi e o zi frumoasă, însorită, şi, cu siguranţă, ideile vor curge gârlă. Îţi dau. Liber toată după-amiaza se ca să fii mai inspirat, intră şi dumnea a într-o vinărie, bea 40 l-ă,

litre de muşcat sau de vermut. Sunt sigur că nu te vei îmbăta. P «urmă te duci în parcul Stromovka, te aşezi frumuşel pe o bancă şi compui felicitările pentru ziua mea onomastică. Poftim cincizeci de coroane.

Aşa se face că practicantul Pechaček s-a întors la masa lui de lucru alb ca varul. Primele două porunci le îndeplini cu precizie. Intră într-o vinărie, bău o litră de muşcat şi una de vermut”, nu se îmbătă şi porni spre Stromovka, ca o maşină. Aici se aşeză pe o bancă şi începu să compună.

Se îngrozi însă, Constatând numaidecât că ideile nu-i curgeau gârlă, că toate presupunéiile patronului despre talentatul practicant nu erau decât exagerări împinse la extrem şi că nici frumoasă zi însorită, nici muşcatul, nici vermutul n-aveau daru să-l ai ute.

— Dumnezeule din ceruri, oftă d îngrijorat, tot ce fac e o prostie. Uite ce dobitocie am putut să aştern pe hârtie – în tot ce-am scris nu-i absolut nimic original. Poftim, nu-i o imbecilitate să scrii.:

„Ascultaţi urările noastre fierbinţi pe care vi le urăm cucăldură; fruipoasă să vă fie” viaţa ca un cer înalt. Sppr în munca de toate zilele, cerul să vă ajute. Fericire sănă

Tate, ani minţi, Firma să vă înflorească... Ani de bucurie şi fericire, dorinţele a vi se împlinească, ceea ce din inimă vă urează cunoscuţii, prietenii şi personalul”.

Pechačelc smulse din carnet fila cu felicitări, o făcu ferfeniţă şi după ce o aruncă la coşul de hârtii se apucă din nou să mediteze şi să scrie.

Şi astfel, în curând apărură alte felicitări pentru ziua onomastică a patronului r

„Urările noastre şi în acest an de fericire, din inimă vă urăm tot anul numai bine. Zilnic numai bucurii şi tot ce o mai bun, sănătate şi de toate diň belşug. Maşini de

expediţii cu cincizeci la sută mai ieftin şi, cu distinsă. Soţie şi familie, tot ce-i mai plăcut vă urează cunoscuţii! Prietenii şi personalul”.

„Din nou ne este dat să vă felicităm şi din suflet să vă urăm sănătate cu carul, bunăstare din belşug, fericire şi spor în muncă şi înaltă binecuvântare. Să fiţijferit de boli şi numai bucurie, în fiecare săptămână afaceri din belşug, transporturi de mobilă, asigurări de bagaje, mutări în toată republică, transporturi de mărfuri pe calea ferată, câştig de milioane. Diň inimă vă urează cunoscuţii, prietenii şi personalul”.

„Numai bucurii şi viaţă lungă, şi Fortuna să vă binecuvânteze”. Strădanie, spor şi fericire, afaceri din belşug cu distinsa soţie şi tot binele în bucurie/să-l trăiţi. Sincer urează cunoscuţii, prietenii şi personalul”.

„Negoţul să vă înflorească în bucurie şi să nu ştiţi ce-i durerea. Şi viaţa să vi se scurgă în fericire că un pârâiaş tăcut. Domnul să vă dea viaţă lungă. În tot ce întreprindeţi «por. Bolile ducă-se pe pustii. Sporirea talelor de expediţii să apară la orizont – asta vă urează cu toţii laolaltă, cunoscuţii, prietenii şi pérsonalul”.

Apoi se mai iviră în carnet tot felul de alte subiecte rimate. „Pâine-miine, pădure-sccure, bogăţie-bucurie, socure-pădure, dái-n-ai, aidai, slăvi-păstrăvi, mutare-binecuvântare”.

Nefericitul practicant le şterse pe toate, mototoli hârtia sit aruncând-o la coş, porni direct spre Troja, ţinându-se cu mâinile de cap. k

Un tâmpit, asta sunt, un idiot, nimic altceva decât un cretin notoriu. Ce mai, m-am ramolit. Nimic original în stilul caselor de expediţii. Mintea mea imbecilă! Sunt un prost, da, m-am tâmpit de tot! Inteligent eu? Un dobitoc, o vită încălţată, asta sunt! Paie am în cap, nu minte!

Ajuns în Troja, încercă să se inspire într-o cârciumă,

cu ajutorul unei sticle de vin.

— Dar în locul mult aşteptatei înflăcărări divine i se înfăţişă o asemenea criză de prostie, încât scrise:

„În ziua dragă atât de rară, vă urăm fierbinte ca viaţa să vă fie şi de-acum încolo fericită şi veselă mereu în orice timpuri. Mereu să înfloriţi în bunăstare, spor în toate, ani lungi de sănătate şi multe flori s-aveţi mereu la fereastră. Din inimă vă urează cunoscuţii, prietenii şi personalul”.

— Gata, spuse el în gura mare, zâmbind nătâng deasupra operei sale. Am înţeles, sufăr de o boală ereditară, da, de tâmpenie banală şi paralizie.

În zori, pălăria lui fu găsită pe digul ecluzei de lângă Klecany. În pălărie se afla o bucată de hârtie cu adresa lui şi două Cuvinte: „Nu pot...” Atât şi nimic mai mult.

În birou, cei cinci practicanţi vorbeau despre mişte «rioasa sinucidere a colegului Pechaček. Vorbeau încet, cu cuvenita doză de tristeţe, căci le lipsea. Bunul şi hâtrul Pechaček.

Deodată, în prag se ivi curierul şi spuse:

— Practicantul Klofanda e chemat în biroul şefului!

— Am înţeles!

Şi şeful stătu de vorbă cu el:

— Domnule Klofanda, dumneata eşti un tânăr capabil şi ţalentat. Procuristul şi contabilul n-au pentru dumneata decât cuvinte de laudă. Eşti sârguincios, îndemânatic, înţelegător, modest, bun şi harnic.

Şi aşa mai depayte, inclusiv: – Poftim cincizeci de... coroane.

— Când se întoarse la masa lui de lucru, Klofanda era palid, tremura ca varga şi avea părul măciucă. Fără să sufle o vorbă, îşi luă pălăria, şi pardesiul şi ieşi din birou.

Atmosfera tainică, plină de mister şi necunoscut ce plutea deasupra casei de expediţii Kobkan se îngroşă.

Cei patru practicanţi clătinară din cáp. Klofanda nu

avea talentul scriitoricesc al răposatului Pechaček, în schimb era un suflet pur, gingaş şi conştiincios. Şi-a frământat el minţea, dar degeaba, n-a fost în stare să stoarcă din ea nicio idee. Până să se spânzure în pădurea Hodkovice, nu izbutise să compună decât: „Urarea noastră fierbinte este să vă urăm cele mai sincere urări, urându-vă urarea care v-o urează cunoscuţii, prietenii şi personalul”.

„De moartea mea numai eu sunt vinovat”, a scris el pe o bucată de hârtie, prinsă cu un ac de reverul paltonului.

În birou, cei patru practicanţi n-apucară însă să discute temeinic despre misterioasa moarte a celui de-al doilea coleg, când în prag îşi făcu apariţia curierul şi spuse:

— Practicantul Venei la dom şef!

— Numaidecât!

Şi domnul şef stătu cu el de vorbă:

— Domnule Venei, dumneata eşti un tânăr sârguincios, Isteţ, înţelegător, modest, jovial şi harnic.

S»

Şi aşa mai departe, inclusiv: „Poftim cincizeci de coroane”.

Atmosfera tainică, plină de Mister şi necunoscut se îngroşă şi mai mult. Prin birouri sufla adierea morţii.

Practicantul Venei nu izbuti să născocească absolut nimic. Muri în cariera de piatră de la Kyje, lângă Praga, unde îşi tăiase venele de la mâini. Muri fără să lase în urma lui măcar un rând.

— Practicantul Kostiak, la dom şef!

— Mă duc! T v

Kostiak se împotrivi multă vreme morţii, cu înverşunare. Două zile în şir se ascunse pe dealul Petřinuíui şi abia a treia zi sări din vârful turnului de observaţie. În clipa aceeá era năucit de-a binelea şi avea

ideea fixă că şeful lui nu este expeditor, ci proprietarul unui magazin de păsări, iar el trebuia să-i scrie o felicitare cu prilejul nunţii de argint, Aşa se explică făptui că pe o filă din carnetul lui s-au găsit următoarele:

„Vremurile fericite din nou să înflorească, nunta de argint în fiecare an să se întoarcă, sporul de negoţ să strălucească, şi vesel să vă bucuraţi, şi mii de porumbei, şi iepuraşi, şi iepuri, şi peştişori de aur să aveţi de vânzare. Din inimă vă urează Jan Kostiak”.

În biroul domnului Kobkan mai rămăseseră doar doi practicanţi.

— Practicantul Havlík la dom şef!…

— LMĂ duc!

După ce scrise originala sa felicitare sub forma unei telegrame comerciale: „Kobkan expeditor, onomastică, sincere felicitări, cunoscuţii, prietenii şi personalul”, se

4

Înjunghie cu un cuţit de buzunar într-un closet al Palatului Reprezentativ…

„*I*

— Practicantul Pilař la donť şef L;

Ultimul practicant care mai rămăsese în birourile casei de expediţii Kpbkan se făcu alb ca varul. Avea vagă presimţire că în spatele uşii ce dădea în biroul şefului se afla originea acestei uriaşe tragedii a practicanţilor casei de expediţii, tragedie fără precedent în lume, şi că acel ceva tainic, misterios şi nebunoscut se apropia şi de el.

— Practicantul Pilař la dom şef! se auzi din nou glasul curierului.

Ultimul dintre practicanţi se ridică în pidoare şi strigă. Deznădăjduit:

— Nu mă duc! V

În birou se vedeau patru feţe palide: a practicantului, a procuristului, a contabilului şi a curierului.

— Domnule Pilař, începu contabilul, gândeşte-te bine ce faci. Una ca asta nu s-a întâmplat încă în Cehia, ca practicantul să nu se ducă la şef când acesta îl cheamă.

— Nu mă duc! izbucni ultimul practicant. Când. Spun că nu mă duc, nu mă duc şi basta!

Apoi, dând sălbatic din mâini, continuă să ţipe în gura mare: – Toţi s-au dus, şi răposatul Pechaček, şi răposatul Klofanda, şi răposatul Venei, şi răposatul Kostiak, şi răjxsatul Havlik. Numai eu nu mă duc! Iac-aşa, nu mă duc.

Şi apucând voluminosul registru de casă, îl izbi de birou cu toată puterea

— Rămân pe loc, aici, pe scaunul meu, nicăieri nu mă duc, sparg totul, pe toţi vă omor. Eu sunt căpitanul Möhras, senzaţia mondială, care cu inegalabila mea apariţie în văzduh am uimit întreaga omenire. Nu mi-e teamă de voi!

— Infirmierii nu se pot plânge de ulitnul practicant al casei de expediţii Kobkan. Halatul lui are cinci nasturi şi, arătându-i fiecăruia câte un nasture, îi spune:

— Primul e Klofanda, al doilea Vefrd, al treilea Kostiak, al patrulea Havlík, al cincilea Pechaček, nu, nu-i aşa. Primul e Pechaček, al doilea Klofanda. Al tréilea Venci, al patrulea Kostiak, al cincilea Havlík. Toţi s-au dus, dar eu nu mă duc – iac-aşa, tiu mă duc!

Medicii nutresc speranţa că se va însănătoşi.

Onomastica domnului Kobkan trecu fără nicio felicitare originală publicată în ziare. În birourile casei sale de expediţii se află acum şase practicanţi proaspeţi. Până la viitoarea onomastică e perioada vânatului oprit.

...v.

POVESŤE EVREIASCĂ DIN ZAPUSTNA, ORAŞ GALIŢIAN

T

I

— Zevi Aşez şi Jakub Tehar ţineau prăvălii în Zăpuştna şi-i îmbătau cu rachiu pe ţăranii huţuli. Amândoi erau evrei, dar asta nu-i împiedica deloc să se urască de moarte. Pe de o parte, din motive de concurenţă, pe de alta, din pricina deosebirilor de convingeri religioase. Căci Zevi Aşez era talmudist, iar Jakub Tehar cârâit, adept al Scripturii, care considera valabil numai *Vechiul Testament* şi care, ca toţi sectanţii cârâiţi, recunoştea drept căpetenie unică a tuturor evreilor pe rabinul din Tschufat Kale, orăşel situat în peninsulă Crimeea; în fiecare an – bineînţeles dacă afacerile aveau să meargă – se pregătea să se ducă la el în pelerinaj şi să-i sărute degetul sacru de la mâna stângă, degetul *asmu*, cu care atunci când preasfinţitul rabin arată spre cer în ziua de sâmbătă, pe boltă apare luceafărul, şi toţi cârâiţii sunt purificaţi de păcate şi pot iarăşi să-i înşele pe coreligionarii lor necaraiţi, acesta fiind de altfel unicul păcat. Dimpotrivă, a-i trage pe sfoară pe goimi, adică pe creştini, la care se adaugă şi mahomedanii, asta înseamnă o faptă bună, pe care Îngerul Hafniel, cel cu şase picioare, o va tălmăci de îndată atotputernicului Iehova.

Spre deosebire de Jakub, Zevi Aşez, în calitatea şa de talmúdist, se exprimă în termeni necuviincioşi despre venerabilul rabin din Tschufat Kale. N-avea decât să-l pupe undeva, căci pentru el *Talmudul* era singurul izvor al credinţei adevărate. După el, învăţătura talmudică *halahah*, este perfect valabilă. Orice evreu este dator să păstreze cu sfinţenie în inima lui textul *mişnei* şi să se conducă după *ghemara*, aceasta fiind tălmăcirea textului, bineînţeles nu după orice ghemară, ci numai după ghemara palestiniană. Mai practic e să fii talmudist, căci iată ce scrie rabinul Jéhuda Hakadoş, alcătuitorul mişnei

din anul 218:

„Mai întâi vine. Jehova, apoi vii tu, iar dacă jecmăneşti pe cineva de întieaga lui avere, încă îi mai rămâne, la fel ca şi ţie, tot ce-i mai de preţ în lumea asta, şi anume atotputernicul tehova”.

Aşa se face xă Z evi Aşez îl păcălea cât putea pe Jakub Tehar, ori de câte ori acesta avea nevoie să cumpere de la el vreo marfă care tocmai i se isprăvise.

— Zece. Mii de diavoli să-ţi scarmene bafba ta păcătoasă, obişnuia să spună Jakub Tehar lui Zevi Aşez; votca aceea pe care mi-ai vândut-o ultima dată era îndoită cu apă, blestematule. Huţulii erau gata-gata să-mi facă praf dugheană.

Căci Jakub Tehar avusese grijă să mai boteze şi el Împricinata votcă cu o cantitate egală de apă.

— Afurisit să fii şi stuchit de zece şiruri de spirite bune, Tehar, îi răspundea Zevi Aşez; oare nu ştii tu, nătărăule, că În afară de apă îţi mai Tămâne Iehova?

Şi cu primul prilej, Tehar mi-l ardea pe Aşez într-o afacere cu grâne. I’ată-l bunăoară pe Aşez venind la el cu o falcă în cer şi una în pământ:

— Un câine turbat să trimită asupra ta Îngerul Iechil, stăpânul patrupedelor. Ce gunoi mi-ai trimis, vierme păcătos? (

Tehar, ridicând pios ochii spre cer, îi răspundea pocăit:

— Adevărat, Aşez, Am păcătuit, am jefuit un coreligionar; pe legea mea, am păcătuit. Dar am fost la sinagogă cu-tvilinul şi m-am rugat pentru iertaťea păcatelor, şi pe un sfeşnic cu şapte braţe l-am zăritpé Îngerul Iehula care mi-a şoptit cu răsuflarea lui înmiresmată: „Întoarce-te acasă, Jakub Tehar, la nevastă-ta şi la argaţii tăi, căci zece păcate, de acum înainte, îţi vor fi iertate. În faţa lui Iehova, Zevi Aşez preţuieşte, doar cu

ceva mai mult decât ultimul goi din Galiţia”.

Şfcu o privire cucernică, Jakub Tehar se uită la Aşez care scrâşnea de necaz şi striga:

— Nu scrie nicăieri, nici în mişna, nici în ghemara, că îngerii ar sta cocoţaţi pe vreun sfeşnic cu şapte braţe, îngerii stau prin preajma apelor curgătoare, elrmufti de Îngerul Mihael, şi cântă că sectanţii cârâiţi sunt nişte afurisiţi!

— Öupă care plecă, înjurând şi trăgându-se furios de bariră...

Ca urmare a acestor contradicţii” religioase dintre membrii cei mai bogaţi, în întreaga comunitate evreiască din Zapustna domnea o zăpăceală nemaipomenită.

— Evreii săraci care căpătau ajutoare se dădeau, în funcţie de cuantumul acestui ajutor, fie de partea *Talmudului*, fie de partea *Bibiiei*.

Colac peste, pupăză, rabinul se mai declarase şi sionist şi. Vorbea cu înflăcărare despre o împărăţie evreiască în Palestina.

— Ascültă, îi spuneau şi Tehar şi Aşez, cui vrei să vindem noi votculiţă la Ierusalim?

Iar rabinul îi tot dă înainte despre sarcinile măreţe ale imperiului iudeu în Palestina, despre, reconstruirea marelui templu de la Ierusalim. V

Într-o zi, paznicul sinagogii descoperi în biblioteca rabinului o carte despre cabala, tainica doctrină ebraică. Pe paznic îl chema Nathan Beniamin. În clipele libere, când avea grijă de sinagogă, se cufunda în studierea acestei cărţi Dar iată că într-o bună zi îi trăsni prin minte năstruşnica idee că a fi paznic de sinagogă nu-i o meserie prea rentabilă, aşa că hotărî să se dea drept Mesia, fapt pe care îl dădu în vileag rostind chiar în faţa sinagogii numele lui Iehova, aşa cum se scrie, ceea ce de fapt este îngăduit numai rabinului atunci când ţine slujba în sinagogă de ziua

împăcării. Nathan Beniamin era un om citit. Cunoştea *Talmudul şi* cele şase cărţi ale testamentului, în care sunt: sifra, sifri, mechiltha, tosefta, usiktha, thofoth, kohanim. Acum ştia şi secretele cabalei cu toate amănuntele pirotehnice, cum ar fi: să torni amoniac în spirt şi să-i dai foc şi să pui totodată, de-a-ndoaselea, rugăciunea celor anatemizaţi.

Declarându-se Mesia, Beniamin în concediat făr' întârziere din slujba de paznic al sinagogii. Însoţit de batjocură celor din juru-i, el se retrase în casa cizmarului Samuel, un evreu pâniţ, unde cerceta de zor cabala şi bea întruna radhsa, de dimineaţă până seara. La paisprezece zile după aceea, într-o sâmbătă, intră în sinagogă din Zapustna un ovreiaş necunoscut, sărac lipit pământului, care taman în mijlocul rugăciunii se apucă să leşine. După ce fu readus în simţiri, acesta strigă:

— Nathan Benjamin, născut în Zapustna este un Mesia adevărat, el e fiul lui David care va elibera Israelul.

Supus unui interogatoriu, declară următoarele:

— Vin de departe şi fac negoţ cu cai în ţara-rusească. În drum am stat de vorbă cu Îngerul Israel: „Du-te la Zapustna, mi-a poruncit el, du-te, căci Zapustna e un oraş binecuvântat pentru cauza lui Israel”.

Generoşi, credincioşii îl umplură pe profet de daruri, iar acesta, fără să-şi mai ia i amas bun de la unchiul său, cizmarul Samuel, pe care-l vizitase cu o seară înainte, în timp ce se întorcea de la puşcăria unde-şi ispăşise o pedeapsă de doi ani pentru escrocherie, şi porni spre orăşelul său natal, Tarnow.

Rabinul îşi petrecu toată – noaptea numai într-o rugăciune, înăilţirad lui iefeova ruga fierbinte să-l trimită la el măcar pentru o – clipă pe Îngerul Rafael, «care să-l lămurească dacă fostul paznic al sinagogii este un adevărat Mesia. Se crăpă de ziua şa Rafael liet nu venea.

Iar câzând se lumină de-a Mentea, rabinul se dxtse să se culce, căci, precum se ştie, îngerii nu pogoară la lumaina. Zilei.

În ziua următoare îl întâlni pe Nathan Benjamin. Îi făcu o plecăciune. Dacă-i într-adevăr Mesia, înseamnă că s-a pus bine pe lângă el, deci tot. N-avea de ce să-i strice.

Privirile tuturor evreilor din Zpustna eru aţintite asupra lui Nathan Bemarniix Cooilictele religioase se stinseră, ba chiar până şi Zevi Aşez şi Iak» b Tehar încetară să se mai ciorovăiasek De parte «cui va fi Mesiar de partea *Talmudului* sau a cârâiţii «»?

Dar Mesia aruncă o firară cu tâlc ascuns.

— Credeţi în glasul conştiinţei, închideţi ochii, astupaţi-vă urechile şi mântuirea va pogorî în sufletele voastre…

II

Printre evrei apărea, din când în când, câte un Mesia. Mai cu seamă la începutul evului cei nou. S-au ridicat simultan în diferite locuri câţiva Mesia şi toţi se bucurară de încredere. Acest lucru poate fi explicat prin existenţa acelor formulări esoteriee în care sunt învăluite urnele cărţi religioase cu privire la eliberarea Israelului. Cei mai mulţi dintre aceşti Mesia au sfârşit-o pe eşafod. Credinţa evreilor în apariţiile misterioase este confirmată şi de emoţionanta poveste a unei evreice dintr-un oarecare oraş şvăbesc. Evreica aceasta, fiică a unui tată plin de virtuţi şi a unei mame cu frică de Dumnezeu, întreţinea legături intime cu un student creştin, legături care n-au rămas fără urmări. Când lucrurile n-au n-ai putut fi ascunse în faţa părinţilor, la un moment dat, în timp ce intrigă familie se adunase la cină, se auzi o pocnitură. Poc! Prin geamul spart se auzi o voce misterioasă:

— Fii binecuvânt!, Iosalime, căci fiicai la va naşte un Mesia ř

ŞI se uitară părinţii ia fată şi, ce să vadă – fecioara era gravidă. Vestea se întinse cu iuţeala fulgerului prin toată regiunea. Din ţinuturile cele mai îndepărtate, începură să sosească daruri pentru născătoarea de Dumnezeu. Evreul se îmbogăţi curând; îşi freca mâinile de bucurie şi, în credinţa lui, îi părea rău că nu avea mai multe fete... În sfârşit veni şi ziua cea mare şi fiica lui născu în loc de băiat o fetiţă. Nefericitul student, atunci când spărsese geamul şi imitase vocea profetului, nu ţinuse seama şi de această posibilitate. Între timp, altă fată de evreu se dăduse drept născătoare de Mesia şi, cum era firesc, revendică pentru ea darurile trimise falsei mame. Începură certuri înverşunate, cărora le puseră capăt consilierii. Urbei, prin aceea că poruncriră izgonirea tuturor evreilor din acel oraş. Povestea aceasta s-a petrecut la Neuburg, în anul i669.

De unde se poate vedea că „mesianismul" nu a constituit întotdeauna o meserie rentabilă. În Evul Mediu, în Germania au fost arşi pe rug cincisprezece Mesia evrei învinuiţi de jaf şi vrăjitorie. *la* sfârşitul veacului.al şaptelea, Sabathai, cel mai vestit Mesia evreu al evului cel nou, voia chiar să-l răstoarne de pe třon pe sultanul Conscantinopolului şi să se proclame stăpânul Orientului. El interpretase lucrurile din punct de vedere practic şi izbutise să-i scoată din sărite pe evrei, de la Ţarigrad şi până dincolo de Budin. Sfârşi prin a fi sfârtecat. Înaintea aplicării acestui experiment, sultanul îi adresase. Următoarele cuvinte:

— N-are rost să te necăjeşti pentru o nimica toată; dacă eşti Mesia cu adevărat, te lipeşti la loc, într-un fel sau altul.

În cazul lui Nathan Beniamin erau excluse toate

aceste dezagremente» cum ar fi: sfârtecatul, arderea pe rug, spânzurătoarea sau izgonirea de aceea, putea să afirme (despre el tot ce i se năzărea. La gloria să se mai adăugau şi amintirile. Coreligionarilor despre tinereţea şi copilăria lui. Ce copil deosebit a fost acest Beniamin! În timp ce alţi copii de evrei se tăvăleau murdari prin noroi, el, Beniamin, se spăla în fiecare zi de vară în apa pârâului ce curgea la vale de pe culmile munţilor. Când anume s-a scăldat Mesia pentru ultima oară, asta nu s-a mai cercetat; de altfel, şi el, că om bine educat şi plin de demnitate, păstra în această privinţă o tăcere absolută.

Deocamdată se prezentă în faţa publicului sfios, tăcut şi discret, cu cârlionţii perciunilor răsuciţicu grijă pe frunte, într-un caftan negru, nou-nouţ. Niciodată n-á fost văzut ronţăind ceapă pe stradă, aşa cum obişnuiau alţii să facă. Numai cureluşele de la tvilin le învârtea în jurul degetelor, murmurând rugăciune după rugăciune, după care silueta lui gravă şi demcă dispărea în căsuţa cizmarului Samuel. Acesta încetase să mai facă ghete şi, în calitate de secretar al Moşiei, selecţiona dárurile trimise de credincioşii lui Nathan Beniamin şi, din când în când, trăgea câte o duşcă de rachiu dulce dintr-o ploscă pântecoasă.

Mesia intră în odaie, priveşte cu un aer atotştiutor darurile, numără banii, îi pune bine, apoi primeşte audienţe. Celor veniţi să-i ceară sfatul le vorbeşte de sus.

— Ce doreşti, Zevi Aşez?

— Fii îngăduitor, Nathan Béniamin, am un duşman care mă vorbeşte de rău. Roagă-te bunului Dumnezeu, ca să-l orbească de amândoi ochii.

Iar Nathan Beniamin îl întreabă cu toată gravitatea:

— Ştii tu, Zevi Aşez, ce stă scris în cartea tosefta?

— Nu ştiu, Nathan Beniamin.

— Atunci du-te acasă, fiule, şi Iehova să te

ocrotească…

Şi Zevi Aşez începe tocmeală cu Nathan Beniamin. Oferă un galben, doi, trei, numai să-i spună ce stă scris se în cartea tosefta. Te pomeneşti că-i tocmai rugăciunea pe care dacă o Spui cu credinţă îţi orbeşte duşmanul? Beniamin se mulţumeşte cu trei galbeni şi întreabă din nou:

— Dar ce scrie în cartea kohanim ştii?

— Nu ştiu, Beniamin.

— Atunci pleacă acasă, Ževi Aşez, de data asta pentru – totdeauna şi lasă lucrurile să meargă de la sine.

Abia a ieşit Zevi Aşez şi pe uşă dă buzna Iakub Tehar. Aduce o gâscă, se aşază pe scaun, face o plecăciune şi începe:

— Nathan Beniamin, pe legea mea, sunt un biet calic, mai mult n-am de unde da. Dar am un duşman care mă jefuieşte şi mă distruge. Pune o vorbă bună pe lângă Iehova ca să-l pedepsească pentru nemernicia lui să-l lovească o nenorocire, să asurzească, să-i arză éása cu copii cu tot. Cum vezi, nu-ţi cer decât un fleac. Pentru mine nu vreau nimic; dau şi un galbeni, doi, mai mult nu pot, sunt un om sărman, trimite numai atotputernicului rugăciunea să edreţe lumea de un pungaş.

— Ştii ce scrie în cartea tosefta?

— Nu ştiu.

— Atunci du-te ucusă, Tehar.

— Îţi dau trei galbeni, Nathan Beniamin, trei galbeni, numai să spui o rugăciune mică.

— Bine, Tehar, dar în cartea kohanim ştii tu ce scrie, ereticule?…

— Nu ştiu.

— Ei, atunci du-te acasă, Jakyb Tehar, şi lasă luórurile să meargă de la sine.

Şi se duse acasă Jakujb Tehar. După plecarea kfi,

cizmarul Samuel şi spune lui Beniamin:

— Merg bine afacerile, Nathan.

— Iehova fie lăudat, Samuele, Dă încoace sticla cu *ataş* (rachiu dulce).

Şi cei doi preacinstiţi bărbaţi beau cu poftă dinalaş, înfulecă ceapă, râd şi îşi zic unul celuilalt: „fiul lui David”.

III

O săptămână întreagă. A aşteptat Zeviaşer să vadă dacă Jakub Tehâr orbeşte, iar Jakub Tehar aştepta cu nerăbdare ziua în care Zevi Aşez avea să surzească, iar casa i „se va preface în cenuşă cu copii cu tot. De data aceasta nu. Mai era vorba de o dispută între talmudişti şi cârâiţi. Acum era în joc gospodăria ţăranului Govozda din satul Rozna. Amândoi îl aveau pe Govozda la mână, căci şi unul şi altul îi împrumutaseră parale. Dar iată că, deodată, în ciuda înţelegerii comune, Zevi Aşez îl îmbăta pe Govozda şi-i/cumpără gospodăria pe o nimica toată. Cu ce s-a/ales din treaba asta Jakub Tehar? Tot cu nimic. Se înfurie la culme şi se duse să-l caute pe Govozda:

— Am auzit, domnule, că te-ai lăsat tras pe sfoară de hoţul acela de Aşez. Dumnezeu să mă ierte, dar asta e o adevărată lipitoare a norodului creştin. Dacă nu mă înşel, te-a îmbătat?…

— Adevărat, m-am îmbătat aşa cum scrie la carte, ovreiule.

— Ei atunci află, prietene, că ai câştigat să mergem la oraş, la tribunal. Contractul n-are, nicio valoare, pentru că nu eroi cu mintea trează.

Govjgda se în bată bucuros şi la Tehar, apoi începu să strige prea toată Eapustna cum i-au venit de hac, el şi domnúvehar, nătărăului acela de Aşez. Iată deci un nou prilej de duşmănie între cei doi coreligionari. Acum aş – teaptă unul să cadă năpasta pe capul celuilalt, iar în relaţiile personale se comportă cât se poate de amical.

Nu ştiu, dar parcă ţi-a slăbit vederea, dragă Tehár.

— Da' de unde, Aşez, nici vorbă, văd la un vultur, dar mi se pare că trebuie să zbier la tine, de parcă n-ai auzi bine?

— Iehova mi-e martor că aud mai bine ca în tinereţe, dragă Tehar.

Şi se despart amândoi bosumflaţi. Ciudat se mai roagă şi acest Mesia, îşi zic în gândul lor. Dar să mai aştepte încă paisprezece zile. Poate că până atunci rugăciunea va. fi înălţată de cele zece şiruri de spirite bune până la Iehova, Nerăbdătorul Jakub Tehar se duse în grabă la Beniamin.

— Nathan Beniamin, îi spuse cu reproş, ţi-am adus încă doi galbeni, mai roagă-te o dată lui Iehova pentru nenorocirea lui Aşez. N

Nathan Beniamin îl dădu asigurări că se va ruga cu urgenţa „abu”, adică în aşa fel că rugăciunea lui să „fie transmisă atotputernicului direct de Îngerul Taşiş; dacă ar face uz de altă urgenţă, mijlocitorul ar urma să fie Îngerul Hasmal, care ar preda rugăciunea abia rândului al şaptelea de spirite bune, Ophunilor, aceştia Serafimilor, care la rândul – lor o transmit Elohimilor. Dar pentru urgenţa „abu4 e nevoie de lumânare.

— Mai dă un galben, Tehar, pentru lumânare.

Ďar Tehar e om sărman, mai mult ca jumătate de galben nu poate să dea. Cel mult încă şaizeci şi cinci de creiţari.

— Dă şi tu nouăzeci.

Nu poate, Îngerul Chasmul are să se mulţumească şi cu o lumânărică, căci el ştie că afacerile merg prost. Mă rog, dă optzeci, mai mult niciun sfanţ. Poftim şi gata!

După plecarea lui, Beniamin şi Samuel apucară sticla de *ataş* şi traseră cu sete un gât mai zdravăn din rachiu) acela dulce. În ultima vreme, o ţineau numai într-o beţie.

De data aceasta se afumaseră înainte de lăsarea nopţii şi continuau să bea de zor, trăncănind întruna verzi şi uscate. Se întunecase când, deodată, ochii lor împăienjeniţi de atâta alcool începură să vadă pe diferite obiecte tot fehil de îngeri – şi buni, şi răi. De pe dulap se strâmba la ei Îngerul Erelsin, iar în dreptul uşii şedea Bue-Elohim. Lui Benamin i se năzări că o trage de mână pe Lilitha, soţia lui Adam, cu care acesta, potrivit celor spuse de rabin, ar fi zămislit o sumedenie de diavoli ucigaşi de copii. Şi i se păru mai apoi – lui Nathah Beniamin că-i vorbeşte Zefania, trimisul lui Iehova, da, da, trimisul neîndupleca. Tuiui Iehova, care poruncise cândva nimicirea în ţara Canaanului a tuturor acelorá ce nu credeau în Moise, precum şi uciderea fără cruţare a femeilor şi copiilor filisteni. Neînduplecatul şi cumplitul Iehova îi vorbea acum prin glasul trimisului său Zefauia, mai marele peste păsări, potrivit talmudului şi cabalei: „Du-te şi dă foc casei lui Zevi Aşez...”

— Unde te duci, îl întrebă cu limba împleticită cizmarul Samuel; încotro, fiul lui David?

Să dau foc casei lui Zevi Aşez, îi răspunse Beniamin şi ieşi, clătinându-se, pe uşă afară... Şi bate Nathan Beniamin străzile Zapustnei, poticnindu-se la tot pasul printre căsuţele de lemn pipernicite, când deodată aude o voce tainică şoptindu-i; „Nu da foc oase! Lui Zevi Aşez; aprinde casele goimflor necredincioşi şi în faţa lui Dumnezeu te vei bucura de cinste în vecii vecilor.

Şi iată-l pe Beniamin cum iese împleticindu-se din cartierul evreiesc şi în faţă îi apare Îngerul Zadehiel.

— Îngere Zadehiel, strigă Nathan: cu care casă să încep?

— Ce zbieri aşa, ovreiule? îl întrebă Îngerul Zadehiel şi-l înşfăcă pe Beniamin de gulerul caftanului.

Şi în clipa aceea, Îngerul Zadehiel îşi schimbă înfăţişarea, privirea o are mai aspră, frumuseţea lui angelică parcă se topeşte precum nămeţii primăvara şi pe Nathan Beniamin îl strânge acum de beregată inspectorul de poliţie Zabulecki.

Nathan se împotriveşte cu desperare şi-l cheamă în ajutor pe Îngerul Mihael: „Sugrumă-l pe goim”, aude el o voce din cer. Nathan ascultă, îl sugrumă pe inspector şi cântă apoi cântecul împăcăciunii.

Apoi veniră în goana mare doi gardieni şi dădură cu Nathan de pământ; dar Nathan aude de data asta glasul lui Iehova; glasul atotputernicului care îi porunceşte să-i omoare pe câinii necredincioşi. Şi loveşte cu picraéle în dreapta şi în stânga, şi strigă nişte cuvinte neînţelese în limba ebraică, face spume la gură şi cântă cântegil Îngerului Morţii. Dar până la urmă e târât la secţia de poliţie, unde e bătut măr, «legat în fiare şi azvârlit într-o celulă în care, spre marea lui mirare, dă peste Iakub Tehar, legat şi el fedeleş.

Cu o jumătate de oră mai devreme, acest om cunsecade fusese surprins de către Zevi Aşez pe când încerca să-i miroducă în pod un ghemotoc de hârtie aprinsă... Cu această hârtie încinsă, el voia să ajute împlinirea de urgenţă a rugăciunii lui Nathan Beniamin.

Şi iată-i acum, cuprinşi de un îndemn subit, năpustindu-se unul asupra celuilalt, zgâriindu-se şi muşcându-se cu desperare, înnebuniţi de furie şi durere. În cele din urmă interveniră gardienii cu bastoanele şi-l loviră fără milă până căzură amândoi în nesimţire.

A doua zi dimineaţă fură transportaţi la balamuc, unde şi unul şi celălalt afirmară despre ei că sunt Mesia, strigând în gura mare numele lui Iehova, aşa cum se scrie, şi chemându-i pe arhanghelii Mihael... Zefania, Chafniel, Usrael, Hâsmal şi Târâiş să vină să-i elibereze şi să-i ducă

înâpjţi în Zapustna, unde numai evreul Samuel, veşnic amsţit de băutură, aşteaptă întoarcerea Mesiei cu încredere şi cu sticla de rachiu dulce gata pregătită.

DESPRE AUTORITĂŢILE VAMALE AUSTRIECE

În timp ce hoinăream prin împrejurimile Dresdei, mi s-a întâmplat o nenorocire: chiar ia intrarea în oraş, am fost călcat de un tren accelerat, care m-a turtit în asemenea hal încât am zăcut mai bine de un an şi jumătate la spital, până să mă dreagă la loc, oscior cu oscior. La început, hotărâsem să mă întorc înapoi la Praga după patru zile, dar iată că excursia mea la Dresda a ţinut mai bine de optsprezece luni.

De altfel, soarta noastră, a tuturor muritorilor, e în mâinile zeilor. A mea însă, de data aceasta, a fost şi în mâinile medicilor.

Arătam groaznic. Ce-a mai rămas din mine de la natură, nici până azi nu ştiu. Ştiu doar atât că optsprezece medici şi cincizeci şi doi de asistenţi m-au reconstituit pe cale artificială. Şi ce frumos! apoi mi s-a dat un certificat în care se specifică din ce fel de piese am fost reconstituit* pentru a putea trăi că infirm:

Rămăsese din mine, original, doar o parte din creier, cevá din stomac, cam vreo cincisprezece kilograme de carne proprie, jumătate de litru de sânge – în rest, totul era de împrumut, cu Excepţia inimii, dar şi aceasta fusese încropită parte din a mea, parte dintr-o inimă de vită. Ştiinţa medicală! Şi sărbătorea un adevărat triumf.

Învelişul meu era în întregime artificial. Lucrul acesta fusese şi el consemnat în amintitul certificat. Cazul meu oferea un admirabil exemplu de modul în care ştiinţa medicală e în stare să facă din diferite piese un om nou, aidoma copiilor care înalţă cetăţi din cuburi.

Când mi s-a dat drumul din spital, m-am repezit, până la cimitirul central, secţia resturi omeneşti provenite

din spitale, unde erau îngropate rămăşiţele mele, după care m-am dus la gară şi cu primul tren am plecat la Praga, cu sentimentul că, între toţi turiştii care au vizitat acest fermecător oraş, eu am tras cele mai mari foloase.

La Dečin, autorităţile austriece ne-au supus unui mr nuţios control vamal. În timp ce ne desfăceau geamantanele şi cotrobăiau prin ele, privirea unuia dintre funcţionari căzu asupra mea. Înfăţişarea mea neobişnuită, de om în „cropit artificial, îi trezi, după cât separe, bănuiala că un individ cu o privire ca a mea trebuie să facă cel puţin contrabandă cu zahărija A. Într-adevăr, arătam ca un contrabandist zvântat în bătăi.

— Luaţi-vă geamantanul, îmi porunci funcţionarul, şi poftiţi cu mine în birou.

În birou îmi deschiseră valiza, scotociră prin ea temeinic, fără să găsească nimic suspect. Când iată că deodată cinul dintre funcţionari dădu, printre hârtiile răvăşite, de certificatul întocmit de spitalul din Dresda şi semnat de cei optsprezece profesori şi cincizeci şi doi de aşistenţi

— Ascultă, mi se adresă funcţionarul, după ce cu toţii cercetară certificatul, trebuie să te duci sus la şef… Aşa nu poţi intra în Austria.

Şeful vămii era un tip foarte pedant şi vigilent în îndatoririle sale. După ce se zgâi la certificat, spuse:

— Care va să zică, în primul rând, aşa cum reiese din certificat, dumneata ai partea posterioară a craniului înlocuită cu o placă de argint. Argintul nu e marcat. Vei plăti deci o amendă de douăsprezece coroane care va să zică… o sută douăzeci de grame de argint… e aplică tarifele VI şi VIII-b. Mda, potrivit paragrafului nr. 946 din regulamentul vamal, dumneata ai încercat să treci, cu premeditare, peste graniţă, o cantitate de argint nemarcat. În cazul acesta amenda se triplează. Ai, deci, de plată de

Trei ori douăsprezece coroane; adică treizeci şi şase de coroane. Să vedem mai departe! Care va să zică… taxa vamală pentru o sută douăzeci de grame argint… După rectificarea din 1902 a convenţiei internaţionale (litera a, b şi g) se aplică zece haleri de fiecare gram. Asta înseamnă… la o sută douăzeci de grame… douăsprezece coroane. Pe urmă, mai ai osul pulpei de la piciorul stâng înlocuit cu un os de cal. Cu alte cuvinte, contrabandă cu oase. Cum văd, amice, jiumneata loveşti pe la spate în comerţul austriac de oase animale. În ce scop porţi în dumneata un os de cal? Ca Să poţi umbla? În cazul acesta, vom scrie în procesul verbal că foloseşti oasele de cal în scopuri profesionale. Hai, recunoaşte singur, că nu te taie nimeni l Scopul profesional e ceva foarte frumos, dar de data asta, scumpe domn, n-ai nimerit-o, căci pentru tăinuirea transporturilor de oase animale în Austria se aplică amenzi mari Vei plăti douăzeci şi patru de coroane. Pe urmă, se mai spune în certificat că trei coaste ţi-au fost înlocuite cu Sârmă de platină. Îţi dai seama ce înseamnă asta T

Care vasăzică dumneata intri cu platină în Austria? Ştii ce te aşteaptă pentru treaba asta? O amendă triplă! Dacă cele trei sârme cântăresc douăzeci de grame, asta înseamnă o amendă de una mie şase sute cinci coroane. Uşurinţa dumitale e de-a dreptul condamnabilă. Dar ce văd aici? Unul din rinichii dumitale, şi anume rinichiul stâng, e înlocuit cu un rinichi de porc. Ei, scumpe domn, nu ştiu dacă ai cunoştinţă, dar importul de porci în Austria e strict interzis. Dispoziţia se referă şi la organele porcului, aşa că, dacă vrei să ajungi în Boemia, rinichiul trebuie să rămână în Germania.

Şi întrucât nu m-am declarat de acord cu acest lucru, mă aflu de zece ani în Saxonia şi aştept până când agrarienii – eu însumi fiind agrarian – vor îngădui importul de porci în Austria, ca să mă pot întoarce şi eu acasă.

GREUTĂŢI CU CREAŢIA LITERARĂ

Astăzi condiţiile de viaţă pentru literaţi sunt mult mai bune decât înainte de război. Scriitorul postbelic, dacă munceşte cu sârg şi cheltuieşte puţin, are întotdeauna atâţia bani ca să-şi poată plăti raţiile de făină, pâine, zahăr şi tutun şi îşi mai poate permite să meargă o dată pe lună la teatru. Dacă nu-i abstinent, şi găseşte în vin o desfătare, şi dacă în gustul romului găseşte un deliciu, astăzi îşi poate permite oricând şi oriunde să rămână dator pentru aceste plăceri, căci şi în această privinţă condiţiile s-au schimbat şi scriitorii se bucură acum de mai multă încredere şi de mai mult respect decât înainte de război.

Da, înainte condiţiile erau altele – şi, în legătură cu asta, am să vă povestesc câteva întâmplări.

La Praga apărea odinioară revista „Praga veselă”, pentru care scriam foiletoane umoristice. Trei foiletoane pentru două coroane, aşteptate de fiecare dată de câteva guri flămânde şi însetate.

Într-o zi m-am dus cu şase foiletoane deodată. Editorul a refuzat să-mi plătească patru coroane, oferindu-mi în schimb un contract. Să-i scriu douăzeci de foiletoane pe care mi le plăteşte înainte, dar nu în bani, ci în natură. Dumnealui obţinuse, întâmplător, o partidă de ceasuri spre a le distribui sub formă de premii abonaţilor revistei. (Pe vremea aceea un asemenea ceas costa.

— În comerţ, două corone.) Dumnealui nu-mi va socoti mai mult de două coroane bucată, iar eu puteam să ridic imediat paisprezece ceasuri – unul mi-l dădea în plus, ca să-i fie mai uşor la socoteală.

Am încheiat deci cu el un contract pentru douăzeci de foiletoane umoristice şi am ridicat de la editură paisprezece ceasuri. Afară mă aştepta un tânăr care scria versuri (cinci versuri pentru doi haleri).

— Ce să facem cu astea? M-a întrebat poetul lipsit de

simţ practic şi plin de idealuri, căci pe atunci mai existau idealişti.

— Le vindem prin cârciumi.

Tânărul poet a roşit:

— Dacă nu izbutim să le vindem prin cârciumi, le vindem prin bodegr m-am grăbit eu să adaug.

— JSu unul nu merg cu dumneata să vând aşa ceva, mi-a jdeclarat junele, solemn; dumneata ştii doar că sunt membie al Asociaţiei tinerilor literaţi Sirinx;

Bine, i-am zis, de vândut n-ai să vinzi, dar de înr Boţit mă poţi însoţi.

Şi ne-am dus. Mai întâi am intrat la Primasu, unde se întâlneau măcelarii, care purtau ceasuri grele de argint. Unul ne-a spus că ar fi dispus să cumpere un ceas de argint şi, în timp ce-i învârtea pe cel oferit de noi, i-a rupt arcul, ca apoi, foarte mărinimos, să ne despăgubească pe fiecare cu câte o halbă de bere. După aceea ceasul cu arcul rupt l-am vândut cu treizeci de creiţari unui domn care a ţinut să declare că oricum e de furat.

Apoi ne-am dus peste drum la Senflok, de unde am fost daţi afară cu menţiunea că suntem nişte derbedei fără autorizaţie de a face comerţ ambulant.

Aşa stând lucrurile, am pornit spre Vinohrady şi ne-am oprit mai întâi la Bătătura, unde am vândut un ceas ne optzeci de creiţari unul student, care-l depusese pĕ al lui la muntele de pietate şi tocmai aştepta să-i vină taică-su din provincie.

După ce-am mai umblat noi un timp prin Vinohrady fără să vindem nimic, no-am dus în cartierul al cincilea, pe atunci încă colebru înaintea apropiatei sale dispariţii şi, într-o cârciumă deochlută, ni s-au furat două ceasuri.

În altă bombă asemănătoare, s-a apropiat de noi. Un bărbat cu o şapcă turtită pe cap şi ne-a luat la întrebări – cine suntem şi de unde «intern. Apoi a scos din buzunar un

carnet şi, uitându-se prin el, nu-a spus:

— Da, coincide.

— Drept care, ne-a înşfăcat pe amândoi de guler şi ne-a dus la direcţia poliţiei, unde am rămas până dimineaţa, deoarece editorul cu ceasurile nu ora acasă.

Când, în sfârşit, a doua xl editorul a venit să ne elibereze, dezvinovăţindu-ne de acuzaţia dt furt – dumnealui s-a arătat atât de mărinimos, încât a cumpărat de la mine restul de ceasuri pe jumătate de preţ: cu alte cuvinte pe cincizeci de creiţari bucata;

După ce mi-a plătit infima sumă, a ţinut să-mi spună pe un tom autoritar:

— Nu uita de cele douăzeci de foiletoane umoristice)

Câteva zile mai târziu i-am adus două foiletoane şi dumnealui a avut grijă să-mi reamintească, de data asta pe un ton mai puţin categoric:

— Nu uita că-mi datorezi optsprezece foiletoane I

Le aşteaptă şi acum…

Sau alt caz: O revistă importantă îţi publică o lucrare. Noi, oamenii naivi, ne închipuim că vom Căpăta banii de îndată ce ne vom prezenta la editură şi vom spune: „Ieri mi-a apărut o povestire, am venit să-mi încasez onorariul?” Dar azi nu e acolo cutare, a doua zi cutare – veniţi mnne.

Şi când, în sfârşit, ai ajuns la ghişeul casieriei unde urma să primeşti suma de cinci coroane şi douăzeci şi doi de haleri, ţi se pun în faţă, să zicem, şase coroane şi casierul îţi cere restul, uitându-se la tine ca la un tâlhar. Cum, de obicei, oameni ca noi n-aveau asupra lor niciun sfanţ, casierul lua înapoi cele şase coroane şi răcnea la tine cât îl ţineau bojocii: „Să veniţi cu bani mărunţi!” Iar tu te duceai să faci rost prin Praga de şaptezeci şi opt de haleri, ca să poţi căpăta cele cinci coroane şi douăzeci şi doi de haleri ce ţi se Cuveneau de drept.

Azi, aşa cum am mai spus, e mult mai bine…

Şi cu editorii era bine pe atunci. Pentru o coală de autor ţi se ofereau treizeci şi două de coroane şi când cereai un avans ţi se dădea cu ţârâita. Azi o coroană, mâine o coroană. Şi nu le-a fost deloc ruşine să cadă de acord cu Hne atunci când ţi-a dat prin minte năstruşnica idee de a-ţi lua onorariul în cărţi pe care ţi le socoteau, vfireşte, la preţul de vânzare în librărie. Se înţelege că la difuzarea cărţilor pierdeai şaizeci şi şase la sută din onorariu, dar erau atât de grijulii cu tine, încât îţi spuneau: „Ştiţi, noi v-am da bani, dar ne e teamă că i-aţi risipi şi nu v-aţi mai alege cu nimic”.

Dacă voiai să obţii pentru o lucrare un avans, trebuia să născoceşti cele mai gogonate minciuni. Împrejurările îl sileau pe literat să scornească tot soiul de lucruri neobişnuite şi numai caracterul său plin de virtuţi îl ocrotea pe bietul om să nu ajungă la Pankrác.

Odată, în dorinţa de a căpăta pentru o carte un avans de douăzeci şi cinci de coroane, m-am văzut nevoit să inventez următoarele: l-am trimis pe prietenul meú Gustav R. Opočenský, cunoscut poet, să-i ducă editorului meu această scrisoare: „Preacinstite domn! Chiar acum am fost călcat de o maşină şi roata din faţă mi-a rupt un picior. Vă rog să-mi acordaţi un avans de douăzeci şi cinci de coroane pentru cartea ce urmează să-mi apară”.

S-a înapoiat fără bani şi cu răspunsul: „Explicaţi pentru ce aveţi nevoie de aceste douăzeci şi cinci de coroane”.

I-am răspuns: „Pentru cheltuieli legate de transportul meu la mine acasă”.

Mi-a venit cu următoarele: „Maşina salvării vă transportă gratuit”.

I-am scris: „Maşina salvării transportă numai la spitalul „de medicină generală. Întrucât am insistat pentru tratamentul la domiciliu, a plecat”.

De data asta, Opočenský s-a întors radiind de bucurie. Adusese zece coroane şi la scrisoarea mea următoarea menţiune: „Zece coroane vă ajung cu prisosinţă”.

Au fost vremuri de grele bătălii ce aparţin istoriei. Cu excepţia unui singur caz, ce reflectă vremurile de altă dată şi care mă urmăreşte şi acum, cu Atmosfera înfiorătoare ce domnea înainte de război.

În momentul de faţă editez câteva cărţi (nu că mă laud, dar mie îmi plac foarte mult).

Una din ele o scot în regie proprie. *Peripeţiile bravului soldat Švejk*.

— Şi, în acest scop, întreprind o mare agitaţie publicitară în provincie. Un domn s-a arătat atât de amabil, încât s-a oferit să ia cu el, pentru librăriile din Budějovice, această carte care apare în fascicole. Despre călătoria lui cu caracter publicitar mi-a scris o lungă scrisoare, din care extrag următoarele:

„… Acuţi însă am fost la domnul librar Svatek, şi acesta mi-a spus că a primit o fascicolă de la Praga, pe care a salutat-o cu mare bucurie, aflând astfel unde se găseşte domnul Hašek, căci domnul scriitor Hašek a încheiat cu el la 21 aprilie 1915 – pe când slujea ca teterist la Şudăjovice – un contract primare se angaja să-i scrie foiletoane umoristice din armată, şi se mai angaja ca timp de zece ani să nu scrie asemenea foiletoane umoristice decât pentru domnia sa, adică, pentru domnul Svatek… A fost, mă rog, în prizonierat şi, se înţelege, n-a putut să scrie, dar acum, de vreme ce se află aici, ar trebui să respecte contractul, în temeiul căruia vă preda întreaga chestiune unui avocat spre a obţine satisfacţia cuvenită. Se miră foarte că domnul Hašek a uitat că timp de zece ani nu are voie să scrie pentru nimeni, decât pentru domnul Svatek. Ori, poate, puţin îi pasă dumnealui de toate astea

şi se preface a nu şti că noi am preluat de la Austro-Ungaria aceleaşi legi şi paragrafe, pe care le avem şi acum… Şi m-a sfătuit pe loc să mă las păgubaş de această afacere* că, oricum, marfa va fi confiscată.

Se întoarce povestea cu ceasurile…

Pentru cincizeci de coroane amărâte, pe vremea când eram teterist, m-am vândut, la 21 aprilie 1915, pe zece ani ca Faust. Persoana căreia m-am vândut a avut grijă să ihă ocrotească în toiul celor, mai cumplite şi mai crâncene bătălii.

Iar acum, vine să-mi ceară sufletul, prin intermediul avocatului

Nici apă sfinţită nu-mi mai ajută.

UN GĂSITOR CINSTIT I

O trăsătură caracteristică fundamentală a omenirii este aceea de a nu restitui obiectele găsite. Faţă de obiectele găsite, omul e o fiinţă neobişnuit de slabă. I se lipesc de suflet şi nu mai e în stare să se despartă de ele.

Pe de altă parte, e un lucru foarte obişnuit la om de a pierde adeseori ctto ceva; altminteri fraza introductivă şi-ar pierde valabilitatea.

Chiar şi pe vremea când nu existau ziarele şi omenirea trăia într-o stare «omianimalică, omul pierdea lucrurile la fel ca azi. Vântorul preistoric pierdea securea şi alte unelte de vânătoare care au fost găsite peste milenii, mărturie stând numoroasolo dotooporirl aflate azi în muzee şi în colecţiile particularo.

Odată cu avântul culturii s-a simţit însă nevoia unei reglementări juridice a raportului dintre cetăţeanul care a pierdut ceva şi cetăţeanul-găsitor.

Pentru ca povestea să nu aibă totuşi urmări dureroase, a apărut mai târziu decizia cu privire4 la despăgubirea cinstitului găsitor. Cinstea se răsplăteşte cu zece la sută din suma găsită sau a valorii obiectului găsit şi

restituit în bună regulă păgubaşului.

Eu personal ara asistat, o dată, înainte de război, la un caz în care autorităţile nu au respectat cum trebuie – poate din necunoaştere – acea decizie referitoare la răsplată cinstiţilor găsitori de obiecte pierdute. Hoinărind într-o noapte prin Praga, am găsit pe strada Příkopy un bănuţ de zece haleri şi m-am dus numaidecât la direcţia generală a poliţiei, unde am predat cinstit întreaga sumă inspectorului de serviciu, cerându-i ca numele meu să fie publicat în ziare şi să mi se dea un haler recompensă.

Inspectorul de poliţie s-a răstit la mine furios, spunând că ştie el cine sunt eu, şi pe loc a poruncit: „La zdup cu el!

Dimineaţa am fost dus la un domn de la etajul patru, acesta a întocmit cu mine un proces-verbal, ca apoi, în temeiul „prügelpatentului”, să fiu condamnat la o amendă de cinci coroane şi, în caz de nerespectare, la o detenţie de 48 de ore. Am fost silit, fireşte, să accept a doua condiţie, ca să câştig şi eu ceva pe seama statului, şi astfel m-au ţinut, pe mâncare şi dormit, două zile la direcţia a patra. Cu toate acestea, m-am jurat să nu mai restitui niciodată nimic, indiferent ce voi găsi. Din păcate, de-atunci n-am mai găsit nimic altceva decât un prunc necuvântător, abandonat într-un gang unde intrasem să-mi leg şiretul delia pantof. L-am lăsat în plata Domnului.

Anna Buklová, femeie de serviciu, domiciliată în cartierul Steršovice, se ducea dimineaţa la orele cinci să fiarbă rufele la o familie din Vinohrady, unde era angajată cu ziua. Trecând peste linia de tramvai, în dreptul „Cruciaţilor” dădu cu piciorul într-un obiect oarecare.

Fără voia ei observă obiectul şi, cu spiritul ei de înţelegere înnăscut, îşi dădu seama că e vorba de un portofel de piele. Îl deschise şi descoperi în el nişte hârtii la care nu se pricepea. Fiind de la natură o fire cumsecade

şi cinstită până în măduva oaselor, se duse numaidecât la direcţia poliţiei şi depuse obiectul în faţa funcţionarului de serviciu.

Cercetând conţinutul portofelului, funcţionarul păli şi, ridicându-se în picioare, îi spuse Annei Buklová, cu vocea tremurând de emoţie:

— Vă felicit, dumneavoastră aţi găsit şapte milioane opt sute nouăzeci şi şase de mii de coroane în cecuri, cu ordin de plată la Banca cehă. Vi se cuvine o recompensă legală de zece la sută, adică şapte sute optzeci şi nouă de mii şase sute de coroane.

Anna Buklová se uită nătâng la funcţionarul de poliţie şi repetă după el:

— Şapte sute optzeci şi nouă de mii şase sute de coroane…

— Da, încuviinţă grav funcţionarul de la poliţie: şapte sute optzeci şi nouă de mii şase sute de coroane; luaţi loc, vă rog, să întocmim procesul-verbal.

— Conaşule, pentru numele lui Dumnezeu, vă rog, lăsaţi-mă să plec acasă, izbucni pe neaşteptate în hohote de plâns spălătoreasă Anna Buklová; eu n-am nicio vină, eu trebuie să mă duc să fierb rufele la Vinohrady. Zău, credeţi-mă, m-am împiedicat de el şi… atâta tot.

— Nu vă fie teamă, doamnă, e vorba doar de o simplă formalitate. O treabă ca asta trebuie să fie consemnată oficial. Povestea o să ajungă la bursa jurnalistică şi numele dumneavoastră o să fie publicat în ziare. Aşadar, cum vă numiţi?

— Maică-ta Cristoase, conaşule, începu să răcnească Anna Buklová. Ce ruşine! Mă scol dimineaţa ca o femeie cinstită şi seara să fiu dată la ziar. Sfântă fecioară Maria, numai chinul ăsta îmi mai lipsea! Trudesc de o viaţă ca un câine, umblu de la Strešovice la Vinohrady, de la Vinohrady la Libeň şi spăl rufe, de la Libeň la Hlubočepy să fac

curăţenie, bărbatul meu pileşte tot ce câştig, copiii îmi umblă în zdrenţe, eu n-am decât ce se vede pe mine şi…

— Dar bine, scumpă doamnă, o linişti funcţionarul de poliţie, e de datoria mea să întocmesc acest proces-verbal; nu plângeţi, vedeţi doar şi dumneavoastră că e vorba de milioane.

— Sfinte dumnezeule, continuă să urle Anna Buklová; e vorba de milioane! Ce vreţi de la mine? Eu n-am făcut nimic. Auzi ce nenorocire, acum, la bătrâneţe! Eu sunt bucuroasă dacă agonisesc un ban de cicoare pentru plozii mei amărâţi. Toate s-au scumpit acum, şi dacă le-aş cere boierilor de la Vinohrady o coroană în plus pentru săpun, m-ar azvârli în stradă şi pe urmă ar trebui să umblu să caut alt loc de spălat rufe. Eu, de când mă ştiu, n-am avut parte de nimic bun, dar nici n-am înstrăinat niciodată nimic şi, vorba ceea, am spălat atâtea garnituri de zestre, care nici măcar nu mi-au fost date cu număr.

— Liniştiţi-vă, scumpă doamnă. E vorba totuşi de zece procente…

— Eu nu vreau să am de-a face cu niciun fel de proţente, conaşule; vă rogt vă rog frumos, lăsaţi-mă să plec acasă, bocea mai departe sărmana spălătoreasă; eu, chinul ăsta, zău, nu-l pot îndura, simt că mă prăpădesc. Eu trebuie să fiu la şapte la Vinohrady, să nu mi se ardă rufele în cazan.

Funcţionarul de la poliţie se uită la ea furios şi, trîntind portofelul pe birou, izbucni:

— Gata, m-am săturat! Cum te numeşti?

— Anna Buklová, conaşule, piui cinstita femeie.

— Unde locuieşti?

— La Strebovice. pe şosea.

— Numărul casa 2

— 67

— Născută?

— Da, conaşule, născută, răposata maică-mea…
— Te întreb când te-ai născut.
— În şaptezeci şi doi.
— Unde?
— Acasă.
— Unde acasă, în Praga sau afară?
— Afară.
— Ei, drăcie, unde afară?
— La Záběhlice, lângă Praga.
— Raionul? Plasă?… Dar ce-i cu dumneata, femeie de te datini aşa!?!

După ce fu readusă în simţiri, continuoră. Întocmirea procesului verbal, care se încheie astfel:

— Aşadar, vreţi cele zece procente? Vă rog să spuneţi cât se poate de clar.

— Ferească sfântul, conaşule, eu nu vreau decât să mă lăsaţi să plec. Răposata maică-mea spunea întotdeauna: „Cu cinstea ajungi cel mai departe”.

— Semnaţi procesul verbal.

— În numele Tatălui, şi al Fiului, suspină Anna Buklová şi se iscăli îndelung.

La vreo patru ore după aceea, se prezentă la direcţia poliţiei un tânăr amintind, ca înfăţişare, de un american jefuit.

— Am simţit lipsa portofelului, începu el într-o germană stâlcită. Da, a portofelului meu de piele care, probabil, mi-a căzut din mână azi-noapte pe o stradă necunoscută…

După ce menţionă suma şi cifrul cecurilor, se grăbi să adauge:

— Nu mă interesează atât banii, cât nişte importante însemnări comerciale, referitoare la o achiziţie ieftină de

maţe de gâscă.

După ce fu întocmit procesul verbal de predare şi i se aduse la cunoştinţă că cinstitul găsitor renunţase la recompensa legală de zece la sută, regele american al maţelor de gâscă spuse pe sub mustaţă:

— Well, refuzând să-şi noteze adresa Annei Buklovă.

Ziarele de seară publicau coloane întregi despre o cinstită spălătoreasă care refuză să se îmbogăţească.

IV

Anna Buklovă fu transportată la spital, pe jumătate moartă, deoarece bărbatul ei o stâlcise în bătaie în aceeaşi noapte, după ce citise la cârciumă ziarul de seară. De la spital fu dusă la clinica de psihiatrie şi de acolo direct la balamucul din Bohnico.

EXEMPLU DIN VIAŢĂ

O, nu, nici vorbă, tinere prieten, şi spuse domnul Williams, bancherul, tânărului ce stătea comod în fotoliul din faţa lui, cu picioarele întinse pe speteaza unui sqaun. Nu, domnule Chawean, şi am să te rog să mă asculţi cu atenţie şi să încerci să înveţi câte ceva. Aşadar, dumneata ai venit să-mi ceri mâna fetei mele Loty. Asta înseamnă că vrei să devii ginerele meu. În urmă cu câteva clipe, la întrebarea mea dacă ai ceva avere, mi-ai răspuns că eşti sărac şi că toată averea dumitale nu însumează decât două sute de dolari.

Bancherul Williams îşi întinse picioarele pe masă în dreptul căreia se afla jilţul în care şedea, şi continuă:

— Dumneata, afirmi că şi eu am fost cândva târac şi n-am avut nici măcar două sute de dolari. Nu tăgăduiesc acest lucru, dar îţi spun că la vârsta dumitale dispuneam, de mult, de o sumă mult mai importantă. Şi asta, fiindcă am avut minte, ceea ce dumitale îţi lipseşte. Observ că te

foieşti în fotoliu, nu. Te deranja, dar ţin să-ţi atrag atenţia că avem un servitor negru, vânjos şi corpolent. FU bun, deci, şi ascultă-mă cu atenţie, şi caută să iei pildă din cele ce-ţi voi spune. La vârsta de şaisprezece ani m-am dus în vizită la un unchi de-al meu în Nebraska. În dorinţa de a câştiga un ban, l-am convins pe acest unchi să îngăduie ca linşajul unui negru), care oricum trebuia să fie linşat, să aibă loc pe lotul lui de pământ. Zis şi făcut: negrul a fost linşt pe pământul unchiului meu, dar cine a vrut să asiste la spectacol a trebuit să plătească o taxă, căci noi am avut grijă să împrejmuim locul cu un gard înalt. Taxa de intrare am încasat-o eu şi, după ce negrul a fost spânzurat, am umflat toţi banii şi, în aceeaşi seară, am luat-odin loc. Negrul spânzurat mi-a adus noroc. Cu banii aceia mi-am cumpărat un teren în Nord, după care am dat sfoară prin ţară că, în timp ce-i săpam, am găsit într-un loc anume un filon de aur. Aşa se face că am vândut terenul pe un preţ foarte avantajos, iar banii i-am depus la bancă. N-are rost să mai pomenesc de faptul că, mai târziu, am fost împuşcat de unul dintre păcăliţi, căci glontele de revolver care mi-a străpuns osul de la mâna dreaptă nu nu-şi adus decât un venit modest, de circa două mii de dolari, ca despăgubire pentru vătămarea corporală.

După ce m-am însănătoşit, am cumpărat cu toţi banii de care dispuneam nişte acţiuni ale unei societăţi religioase ce urma să construiască biserici în regiunile populate de indieni.

Societatea aceasta a ajuns în pragul falimentului şi a fost silită să ceară concordatul tamán la o săptămână după ce apucasem să schimb acţiunile religioase pe nişte bonuri pentru piei de vită, al căror preţ tocmai începuse să creatcă.

Aşa se face că am întemeiat o întreprindere de valorificare a pieilor de vită, care mi-a adus bănet cu carul,

căci, mai târziu, am început să vând pe bani gheaţă, în timp ce eu continuam să cumpăr pe credit.

Averea am depus-o la câteva bănci din Canada, după e fe asţi cerut să fiu declarat. În stare de faliment. Fireşte, am fost închis, dar în timpul procesului, am debitat atâtea năzbâtii şi atâtea ciudăţenii, încât medicii legişti m-au declarat tâmpit oficial, iar tribunalul m-a pus în libertate, nu însă înainte de a face pentru mine o chetă printre cei prezenţi. Banii adunaţi mi-au ajuns numai bine ca să plec în Canada, la banii mei, depuşi în bancă.

Altă dată, am fugit la San Francisco cu faţa domnului Hamelt din Brooklyn, şi astfel dumnealui a fost nevoit să mi-o dea de soţie, nu de alta, dar eu l-am ameninţat că voi trăi cu ea în San Francisco până când voi avea prilejul să trimit ziarelor senzaţionala ştire că fiica lui e mama unui copil din flori.

Vezi, domnule Chawean, aşa am fost eu, în timp ce dumneata, la vârsta dumitale, n-ai săvârşit încă nimic din care să se poată trage concluzia că ai fi Un om înţelept.

Spuneai adineauri că i-ai salvat viaţa fetei mele, când, nu de mult, în timpul unei excursii, s-a răsturnat cu barca în mare. EVumos, ce-i drept, dar pentru dumneata fapta asta n-a avut rild un efect practic, pentru că, aşa cum singur ai spus-o, ţi-a distrus o pereche de ghete nou-nouţe. Faptul că eşti îndrăgostit de fiica mea nu înseamnă că eu să fiu amendat cu pedeapsa de a deveni socrul unui om ca dumneata, care nu are pic de minte în capul lui.

Văd că iar începi să te suceşti în fotoliu, te rog să-ţi păstrezi calmul şi să răspunzi scurt la întrebările mele; Ai săvârşit ceva în viaţa dumitale?

— Nu.

— Avere ai?

— Nu am.

— Dumneata îmi ceri mâna fiicci mele?…

— Da.

— Fiica mea te iubeşte?

— Mă.

— Bine. Îţi pun o ultimă întrebare. Giţi bankai asupra dumitale?

— Patruzeci şi şase de dolari.

— Perfect, am stat de vorbă cu dumneata mai bine de o jumătate de oră, în care timp mi-ai cerut un sfat într-o chestiune bănească. Îmi datorezi deci treizeci de dolari – un dolar minutul.

— Nu vă supăraţi, domnule Williams, încercă să protesteze tânărul.

— Niciun nu vă supăraţi, îi replică domnul Williams eu Zâmbetul pe buze şi, uitându-se la ceas, se grăbi să adauge – îmi datorezi treizeci şi unu de dolari, s-a mai scurs un minut.

După ce înna Armuritul Chawean îi plăti suma cerută, domnii Williams i se adresă pe un ton plin de drăgălăşenie:

— Şi-acum, tinere domn, am să te rog să-mi permiţi să-ţi spun următoarele: Părăseşte imediat casa mea, spre a nu mă vedea silit să pun să fii dat afară.

— Şi fiica dumneavoastră? întrebă junele pretendent, din pragul uşii.

— Nu-mi dau fata unui prostănac, îi răspunse domnul Williams. Părăseşte casa mea, că de nu, vei avea plăcerea să-ţi înghiţi măselele…

— Frumos ginére aş fi avut, se adresă domnul Williams fiicei sale, după plecarea tânărului Chawean; curtezanul Ista al tău e un prostănac fără pereche, care nu va avea niciodată un pic de minte în capul lui…

— Cu alte cuvinte, interveni domnişoara Loty, nu are nicio şansă să devină soţul meu?

— În asemenea condiţii, categoric nu, răspunse

domnul Williams, atâta timp cât nu-mi dovedeşte că e în stare de o ispravă năstruşnică, nu are nicio şansă, absolut niciuna.

Şi domnul Williams ai istorisi fiicei sale povestea cu linşajul negrului pe lotul unchiului său, şi-i mai reiată întreaga discuţie avută cu junele Chawean, drept care conchise:

— I-am spus, sper, destule, ca să-i fie de învăţătură în viaţă.

A doua zi domnul Williams plecă într-o călătorie de afaceri.

Când, după o săptămână, se înapoie acasă, găsi pe biroul lui următoarea scrisoare:

„Preacinstite domn 1

Vă mulţumesc mult de tot pentru sfatul ce mi l-aţi oferit acum o săptămână într-o chestiune bănească. Pilda dumneavoastră m-a însufleţit în asemenea măsură, încât, în timp ce aţi lipsit, mi-am îngăduit să plec cu fiica dumneavoastră în Canada, după ce v-am golit casa de toţi banii şi de toate hârtiile de valoare.

I

Al Dumneavoastră, Chawean”.

Şi un post-scriptum:

„Dragă tată 1

Te rog să ne dai binecuvântarea părintească, şi, totodată, îţi aduc la cunoştinţă că, negăsind cheia de la casa de bani, am fost siliţi s-o spargem cu nitroglicerină.

A ta Loty”.

PÓVESJÉ DESPRE PORTRETUL ÎMPĂRATULUI FRANZ JOSEPH I

În oraşul Mladá Boleslav trăia uň papetar, pe nume Petiška. Respectă legile şi locuia, de când se ştia, peste drum de cazarmă. De ziua împăratului şi cu prilejul altor sărbători naţionale ale imperiului cezaro-erăiesc, atârna de

căsuţa lui drapelul negru-galben şi furniza cazinoului militar lampioane de hârtie colorată. Vindea portretul maiestăţii sale Franz Joseph cârciumarilor evrei din raionul Mladá Boleslav şi posturilor de jandarmi din regiune. Ar fi furnizat el portretul monarhului şi şcolilor, dar portretele lui nu aveau dimensiunile aprobate de consiliul şcolar teritorial Aşa i-a spus odată, la prefectură, inspectorul şcolar cezaro-erăiesc.

— Îmi pare foarte rău, domnule Petiška, dar dumneavoastră vreţi să mi-l livraţi pe maiestatea să mai lung şi mai lat decât e prescris în decizia onoratului consiliu şcolar teritorial, emisă în ziua de 20 octombrie 1891. Împăratul stabilit prin decizie e ceva mai scurt: 48 cm lungime şi 36 cm lăţime. Acestea sunt dimensiunile acceptate. Împăratul dumneavoastră măsoară 50 cm în lungime şi 40 cm în lăţime. Vă plângefi că dispuneţi de circa două mii de portrete ale monarhului. Să nu vă închipuiţi că veţi izbuti să ne vârâţi pe gât orice ciuruc. Portretul împăratului dumneavoastră e o marfă de cea mai proastă calitate şi de o execuţie ruşinoasă. Arată ca şi când monarhul nu şi-ar pieptăna niciodată mustăţile. Uitaţi-vă şi dumneavoastră, nasul i l-au împroşcat cu prea mult negru şi, colac peste pupăză, maiestatea sa se mai uită şi saşiu.

Întorcându-se acasă, domnul Petiska O spuse soţiei sale, plin de indignare:

— Află că am feştelit-o cu bătrânul nostru monarh.

Şi asta se întâmplă înainte de a izbucni războiul. Pe scurt, două mii de portrete ale maiestăţii sale i-au rămas domnului Petiska agăţate de gât la izbucnirea războiului, în inima domnului Petiska a încolţit o uriaşă bucurie, însoţită de marea speranţă, că, în sfârşit, va izbuti să se descotorosească de marfă cu prtcina. Şi, astfel, a atârnat portretele bătrânului însetat de sânge în prăvălia lui, cu următoarea inscripţie:

„Achiziţie avantajoasă, Împăratul Franz Joseph 1 cu 15 K”.

A vândut şase bucăţi. Cinci la cazarmă, pentru ca afişele litografiate ale ultimului dintre Habsburgi să-i însufleţească pe rezervişti în cantina regimentului, ijr unul a fost cumpărat de bătrânul tutungiu Simr. Acest înflăcărat patriot austriac s-a tocmit la sânge, obţinând portretul cu numai douăsprezece coroane, ca până la urmă să spună că, oricum, întreaga afacere e o tâlhărie fără pereche.

Războiul continua, dar maiestatea să tot nu se vindea ca pâinea caldă, în ciuda faptului că domnul Petiska recursese şi la reclama gazetărească, comandase texte speciale şi-l anunţase pe înălţatul monarh în „Politica naţională” şi în „Glasul poporului”: „În aceste vremuri de grea cumpănă, portretul greu încercatului monarh la preţul de 15 K nu trebuie să lipsească din nicio casă de patriot ceh.

În loc de comenzi, domnul Petrăka se tresa cu o citaţie, în care i se cerea să se prezinte de urgenţă la prefectura judeţului, unde i se atrase atenţia ca pe viitor să evite în anunţurile sale publicitare cuvintele „vremuri de grea cumpănă şi greu încercatul monarh44. În locul lor să folosească, de pildă, cuvintele: vremuri glorioase şi victoriosul monarh. Aşa se face că domnul Petiška publică următorul anunţ: „În aceste vremuri glorioase, portretul victoriosului nostru monarh, la preţul de 15 K, nu poate să lipsească din absolut nicio casă de patriot ceh”. Zadarnic însă. În loc de comenzi primi, doar câteva scrisori grosolane, în care nişte expeditori anonimi Ü sfătuiau cu toată sinceritatea să-l spânzure pe înălţatul monarh acolo unde şi împăratul se duce pe jos; şi din nou fu chemat la prefectura judeţului, unde comisarul de serviciu îi atrase atenţia că e dator să urmărească rapoartele biroului de corespondenţă cezaro-erăiesc şi, în funcţie de acestea, să

se conformeze în redactarea anunţurilor sale publicitare.

— 1 Inamicul este în Ungaria, stăpâneşte Lvovul, a ajuns la Přemyst şi astea, domnule Petiška, nu pot fi numite vremuri glorioase. Din pricina unor astfel de anunţuri aţi putea ajunge la Hradec, în faţa curţii marţiale a diviziei.

Domnul Petiška îi făgădui domnului comisar că va fi foarte prudent şi, în consecinţă, alcătui următorul anunţ: „15 K sacrifică bucuros fiecare ceh, ca să-l poată atârna în casa lui pe bătrânul nostru monarh”.

Publicaţiile locale II Refuzară anunţul:

— Îţi dai seama ce faci, omule? îi spuse unul dintre administratori. Vrei să ne împuşte pe toţi, până la unul?

În această situaţie, domnul: Petiška reveni acasă foarte iritat. În fundul dughenti zăceau grămadă pachetele cu portretul împăratului. Izbi în éle cu piciorul, dar în aceeaşi cupă se înfioră de gestul său necugetat. Se uită cu grijă în jurul lui şi se linişti constatând că nu-l văzuse nimeni. Melancolic, se apucă să şteargă pachetele de praf şi, cu acest prilej, constată că unele sunt jilave şi năpădite de mucegai într-un colţ al papetăriei se tolănea un motan negru. Nu încăpea nicio îndoială asupra celui ce se făcuse vinovat de igrasia pachetelor. Ca să şteargă orice suspiciune, motanul începu să toarcă. Domnul Petiska azvârli după el cu măturoiul şi calina vietate amuţi. Papetarul dădu buzna în casă, ca o vijelie, şi se răsti furios la soţia sa:

— Jigodia asta trebuie să dispară din casa noastră. Cine o să mai cumpere un împărat pe care-l necinsteşte un cotoi nenorocit? Înălţatul nostru monarh a mucegăit. Va trebui să-luscăm. Trăsni-l-ar să-l trăsnească de ticălos!

Somnul de după-amiază, în timp ce soţia să se afle în prăvălie, fu pentru domnul Petiska foarte agitat. Visă că veniseră jandarmii să-l ridice pe motanul negru ca să-l

ducă la tribunalul militar. Pe urmă visă că, amândoi, fuseseră condamnaţi la moarte prin spânzurătoare şi cel dintâi avea să fie spânzurat motanul. Iar el, Petiska, arunca în faţa onoratei curţi cuvinte cumplite, defăimătoare. Strigă şi ţipa îngrozitor şi o vedea lângă el pe soţia sa care-i spunea pe un ton de reproş:

— Pentru numele lui Dumnezeu, ce tot vorbeşti aici? Vezi, ai grijă să nu te audă cineva!

Domnul Petiska se trezi din visare şi soţia îi spuse cu emoţie, tremurând din tot corpul”, că între timp încercase să-l usuce pe maiestatea sa în grădină, dar nişte puşlamale s-au apucat să tragă la ţintă cu pietricele în portretul lui, aşa că împăratul arată acum ca un ciur.

Au mai fost constatate şi alte pierderi. Pe unul dintre portretele monarhului, care se usca pe iarbă, s-au aşezat găinile şi au digerat acolo boabele consumate, api mulţumită rapidităţii aparatului lor digestiv au pictat mustăţile împăratului, colorându-le în verde. Două portrete au fost sfâşiate şi înghiţite de câinele măcelarului Holečka – un pui de Saint Bernard lipsit de experienţă, care habar n-avea de paragraful nr. 63 al codului penal. Dar câinele avea asta în sânge. Cu un an în urmă, mama lui a trebuit să fie lichidată de hingheri, deoarece devorase pe câmpul de exerciţii drapelul regimentului 36 cezaro-erăiesc.

Domnul Petiška era în culmea nefericirii. Seara, la cârciumă, se apucă să spună ceva despre o achiziţie javantajoasă şi despre necazurile lui din pricina maiestăţii sale, dar flin toată vorbăria lui reieşi că de aia priveşte guvernul de la Viena, cu neîncredere ţările cehe, pentru că cehii nu cumpără de la firma František Petiška diň Mladá Boleslav portretele monarhului cu cincisprezece coroane bucata.

— Daţi-l mai ieftin, îi spuse cârciumarul la despărţire – sunt vremuri de restrişte! Hořejšek vinde batoza cu aburi

cu trei sute de coroane mai ieftin ca anul trecut, la fel e şi cu împăratul.

Aşa se făcu că domnul Petiška scrise cu mâna lui această reclamă, pe care o plasă în vitrina întreprinderii sale. „Ţinând seama de criză economică, vând o cantitate mai mare din superbele portrete ale maiestăţii sale cu zece coroane în loc de cincisprezece coroane”.

Şi din nou se aşternu liniştea în dugheană lui.

— Ei, cum merge cu împăratul? îl întrebă după timp acelaşi cârciumar.

— Prost, îi răspunse papetarul, oferta mare, cererea inexistentă.

— Ştiţi ce, îi şopti confidenţial cârciumarul, căutaţi să-l vindeţi cu orice preţ, până nu. Va fi prea târziu…

— Nu, eu mai aştept, spuse hotărât domnul Petiška.

Şi astfel, pe portretul maiestăţii sale se tolănea şi îşi făcea mendrele mai departe neobrăzatul motan negru. Peste o jumătate de an prinseră mucegai până şi pachetele aflate jos de tot, pe duşumea. Austriecii se „desprindeau41 de Inamic în aşa-zisa retragere strategică, şi tot imperiul cezaro-erăiesc nu mai făcea nici cât o ceapă degerată.

Aşa stând lucrurile, într-o bună zi domnul Petiska puse mâna pe hârtie şi creion şi socoti. Şi, cu inima încărcată de durere, constată că de îmbogăţit oricum nu se va îmbogăţi, dar dacă l-ar vinde pe împărat cu două coroane tot îi va rămâne un câştig de o coroană la fiecare bucată.

Zis şi făcut. Şi întocmi, tot cu mâna lui, o reclamă eficientă. Atârnă în vitrină un portret sub care scrise:

„*Acest* bătrân monarh se vinde numai cu două coroane în loc de cincisprezece

Tot oraşul s-a perindat în ziua aceea prin faţa prăvăliei domnului Petiska, ca să vadă cum au scăzut, aşa, deodată, şi atât de vertiginos, acţiunile dinastiei

habsburgice.

Iar noaptea veniră să-l viziteze pe dorinul Petiska jandarmii, după care totul merse cât se poate de repede* închiseră prăvălia, iar pe patron îl arestară şi-l trimiseră în faţa curţii marţiale, învinuit de tulburarea liniştii şi ordinii publice. Asociaţia militarilor în retragere îl excluse apoi din rând urile ei în cadrul unei adunări extraordinare.

Domnul Petiska se alese cu treisprezece luni de teoe nită grea. De fapt trebuia să i se dea cinci ani, dar s-a bucurat de circumstanţe atenuante pentru faptul de aţi luptat cândva pentru gloria împăratului la Custozza. Iar pachetele cu portretul împăratului sunt păstrate, deocam* dată, în depozitul tribunalului militar din Terezin, aştept* tind ceasul eliberării, când, odată cu lichidarea Imperiului austro-ungar, se va găsi un comerciant întreprinzător care să împacheteze în ele cvarghelul, o brânză fermentată urtt mirositoare.

PĂŢANIILE DOMNULUI HURT

La începutul mobilizării generale, împăratul Franz Joseph l-a târât în viitoarea războiului şi pe domnul Hurt, comerciant, proprietar al unei băcănii, undeva în cartierul Žižkov. L-a scos din cuibul lui aşa cum scot ştrengarii neastâmpăraţi puişorii de graur din culcuşul lor. L-au scos dintre lăzile de biinză şi unt, dintre sticlele de gaz, dintre sacii cu cafea şi coşurile de lămâi; l-au luat de la cornetele lui şi de la căpăţânile de zahăr şi l-au expediat în Galiţia. Domnul Hurt însă nu era în stare să priceapă treaba asta nici în ruptul capului. El ştia una şi bună: dacă ajungea cu cineva în conflict, îl înjura de mama focului şi cu asta basta. Cuţitul îl folosea la tăiatul pâinii şi al salamului. Acum căpătase baionetă, carabină, o sută douăzeci de cartuşe şi pe deasupra mai avea şi speranţa că undeva, pe întinsele câmpii ale Galiţiei, va fi sfârtecat în două de o grenadă. Şi, colac peste pupăză, înainte ca trenul de

campanie să-i fi transportat pe eroi spre nefericitele coclauri, căpitanul le ţinuse o cuvântare patriotică de toată frumuseţea, pe care o încheiase cu o frază foarte promiţătoare: „Doar n-oţi fi vrând să trăiţi aici o veşnicie r

Şi rostind aceste cuvinte, domnul căpitan se uitase cu atâta insistenţă la domnul Hurt, încât acesta nu găsintmio mai bun de făcut decât să ducă mâna la chipiu, să salute şi aşa, din senin, să curme vorbele domnului căpitan: „Cu respect vă raportez că nu vreau să trăiesc aici o veşnicie”.

Pe chestia asta i-a făgăduit solemn că, după război, va fi pus în lanţuri. Când au ajuns în Galiţia, domnul Hurt s-a îmbolnăvit de dizenterie. Zile în şir a petrecut, frecventând latrinele de campanie, cu sentimentul curat că toate astea le face pentru binele majestăţii sale, împăratul Franz Joseph.

După ce-i lecuiră de pântecăraie, medicii îl expedjară din nou pe câmpul de bătălie. La primul atac se alese cu piciorul găurit de un glonte şi cu acest prilej sanitarii îi şterpeliră ceasornicul. La infirmerie, în timp ce-i bandajau, medicul de serviciu îi spuse că povestea asta e un fleac.

O lună şi jumătate a zăcut apoi domnul Hurt la spital, unde a căpătat zilnic zece ţigări sport şi o tabletă de ciocolată de zece haleri, în dar. După aceea, spitalul de campanie l-a trimis să se refacă printre convalescenţii din Ungaria. Acolo ungurii l-au împroşcat cu sudălmi, făcându-l „porc de Boemia”, din care cauză, în patru zile, a plecat din nou pe poziţii cu primul batalion de marş. Şi din nou s-a abătut asupra lui norocul, de data asta sub forma unei schije de grenadă care i-a smuls o bucată de ureche. Despre povestea asta aţi citit, poate, în ziare. La infirmerie a dat peste un medic de stat-major, foarte zelos, care i-a cusut o altă ureche, tăiată caldă de la un plutonier-major muribund, ce slujise în formaţiile „deutschmeşterilor” vienezi.

La trei. Săptămâni după aceea, domnul Hurt şi-a săpat alt adăpost, ca să-şi ferească tărtăcuţa de gloanţele ruseşti şi, în sfârşit, a început să priceapă ce este războiul; dacă treburile vor merge tot aşa, până la urmă se va alege.cu capul unui ostaş din gărzile prusace. Apoi a venit pentru el şi ziua cea mare, o zi într-adevăr memorabilă. Într-o după-amiază stăteam cu toţii în tranşee şi citeam ordinul de zi pe armată, din care reieşea că cehii au, în Austria, şcoli. Domnul Hurt ştia acest lucru, dar nu înţelegea, prea bine ce legătură are şcoala cu dizenteria lui, cu plămânil lui găuriţi, cu urechea ruptă şi cu cea nouă cusută de isteţul medic militar. Pe urmă i s-a dat cafea neagră cu rom, şi, în clipa următoare, s-a «produs un fel de agitaţie urmată brusc de o comandă energică – un ostaş din trei bătea în retragere. Când s-a dezmeticit, domnul Hurt şi-a dat seama de trista realitate. Brigada lui se desprindea de inamic – unul din trei!

— Iar restul companiei, din care făcea şi el parte, trebuia să rămână pe loc, să deschidă focul şi să ţină piept inamicului până când... Dar n-a apucat să meargă cu gândul până la capăt, căci explicaţiile cuvenite i-au fost diate de cadetul Holava, printr-o frază icurtă, de o neasemuită frumuseţe: „Iar noi trebuie să rămânem aici şi să ne lăsăm ucişi până la unul”.

Când vacarmul a amuţit de-a binelea, a răsunat din nou, după multă vreme, acelaşi glas al zelosului cadet Holava: „Băieţi, fiecare dintre voi mai trebuie să capete câte o sută de cartuşe! Dar, ştiţi ce, eu aş zice să lăsăm toată povestea baltă şi să ne culcăm... Dacă stăm cuminţi şi nu tragem, ne lasă şi ei în pace, şi am scăpat cu toţii de belea”.

Povestea asta i-a convenit de minune domnului Hurt. Cât timp adormit, nu mai ştie, ştie însă că a auzit deodată un strigăt asurzitor – „ura” din faţă, „ura” din spate – şi,

înşfăcând la iuţeală puşca, a ieşit din adăpost.

Pe neaşteptate, se iveşte lângă el un soldat rus cu baionetă la armă şi, spre marea lui mirare, îi spune în cehă, cu o voce ce trăda bunătatea desăvârşită: „Azvârle, mă neghiobule, mesteacănul ăla, că de nu îţi cârpesc una, de-o să mă ţii minte toată viaţa...”

Iar domnul Hurt, ori de câte ori povestea despre vremurile petrecute în captivitate, începea întotdeauna cu aceste cuvinte „aşa se face că am azvârlit mesteacănul şi ne-am dus amândoi în Rusia... La un moment dat îl ajung din urmă pe cadetul Holava şi-i spun: Care va să zică am picat prizonieri, şi el îmi răspunde: Păi asta se înţelege de la sine; de trei luni tot aştept să mi se întâmplă *necazul* ăsta...”

În captivitate domnul Hurt a dus-o bine. Ca specialist, a ajuns numaidecât la bucătăria lagărului şi gătea pentru prizonieri potrivit prescripţiilor în vigoare, iar pentru el potrivit amintirilor de-acasă: rinichi şi limbă cu boia de ardei şi multe, multe alte bunătăţi. S-a îngrăşat îmbucurător şi a născocit un nou fel de gulaş. Şi când au sosit vremurile acelea măreţe, când cancelaria batalionului şi barăcile din lagărele de prizonieri au devenit centre ale mişcării noastre revoluţionare împotriva Austriei, domnul Hurt a continuat să gătească pentru el gulaş, rinichi şi limbă cu boia de ardei, şi se rotunjea mereu. Când venea vorba de vechea „şandrama* cu dungi negre şi galbene şi de „menajeria” de la Schönbrunn, domnul Hurt obişnuia să spună, fireşte cu gura plină: „Da, eu sunt ceh.

Învârtea mai departe în tingire rinichii şi gulaşul cu fidea. Şi când toate manifestările din lagărele de prizonieri au prins contur şi s-au cristalizat în cuvintele „rezistenţa împotriva Austriei”, domnul Hurt a căzut pe gândurL

Într-o zi a trecut prinfaţa cancelariei şi a intrat în vorbă cu noi. Zice el, cu o voce jalnică: „Am auzit că vreţi o

armată cehă. La treaba asta trebuie să cuget adânc. Uitaţi-vă la mine, eu sunt, ca să zic aşa, un bun patriot ceh, dar vedeţi, sunt un om mai în etate, care s-a deprins cu ordinea şi disciplina. Dimineaţa mă scol, îmi fac cafeaua, o cafea bună, veritabilă, se găseşte la debarcader, laptele mi-l aduc babele din sat, un lapte gros, gălbui, facé un caimac straşnic; pe urmă îmi cumpăr o bulcă, fină-finuţă din făină albă-albişoară». Pentru gustarea de la zece îmi prepar şi eu o bucăţică de limbă. O tai frumos din botul porcului, o curăţ, îi dau un clocot, o jupoi de pieliţă, prăjesc în untură o cepşoară, înăbuş cartofiorii, înăbuş şi limba, o presar cu făină şi gata sosul. Mă înţelegeţi, eu, ca să zic aşa, sunt un bun patriot ceh, dar asta să nu-mi cereţi. Ştiţi, eu trebuie să mă dreg. La prânz îmi fac o supă groasă ca uleiul, aleg apoi o bucăţică de carne slabă şi lângă ea pun o sfeclă roşie murată, şi ce să vă mai spun. E ca vinul, da, ca vinul. Iar seara, ştiţi, gulaşul acela ci fidea. Da, şi pe urmă, sunt ca un nou-născut. Nu, nu râdeţi… de mine, ăsta-i adevărul, eu sunt\mbun patriot ceh şi tocmai de aceea trebuie să mă dreg.

La un moment dat m-a luat pe după umeri şi m-a tras într-o parte: „Ştii, mi-a spus el cu o voce tânguitoare, eu nu pot, nu, eu nu merg şi nici nu voi merge cu voi, pentru că mai am şi alte motive. Uite, de pildă, înainte de a mă înhăţa dumnealor la militărie, eu mi-am cumpărat o mobilă nouă. Dacă nu câştigăm războiul, aş fi nevoit s-o mut în Rusia şi mobila s-ar roade şi s-ar strica. Căci, vorba ceea, e totuşi o distanţă! Nu-i aşa? Şi să-ţi mai spun una, dar asta să rămână între noi. Dacă ar afla că merg împotriva împăratului, dumnealor mi-ar vinde-o la licitaţie, cu darabana. Da, mi-ar vinde şi patul şi dulapul – un pat de toată frumuseţea, cu saltele de lină şi cu arcuri de oţel, şi un bufet cu oglindă. Iar dacă învingem, vin acasă şi n-am unde pune capul, nici unde-mi ţine hainele… Şi mobila e

nouă, nou-nouţă…

„Într-adevăr nou-nouţă!! A strigat el în urma mea. După ce i-am ars una după ceafă şi am plecat. Da, dumneata mă pocneşti şi nu vrei să mă crezi, dar să ştii că şi chiúveta e nouă-nouţă, pentru numele lui Dumnezeu!”

A doua zi, am instalat la bucătăria batalionului alt bucătar. După ce s-a mutat din castelul său şi de la a sa

35 – Povestiri vesel «545 „masă-aşterne-te” într-o baracă ungurească, domnul Hurt s-a simţit deodată zdrobit. Nu era în stare să priceapă nici în ruptul capului că rinichii, gulaşul şi limba cu sos de Boia nu se vor întoarce niciodată pe masa lui, şi că toată povestea n-a fost decât un vis frumos, din păcate, scurt de tot…

O singură dată şi-a mai revenit el un pic, atunci când a primit din Austria – prin intermediul delegaţiei unei ţări neutre – o uniformă nouă şi o rublă şi jumătate. Atunci a prins grai şi a declarat că vom fi spânzuraţi. S-a ales pe chestia asta cu zece zile de post cu apă şi pâine. Pe urmă miút vreme nu ne-ä mai fost dat să auzim de el. Până când, într-o zi, ne-a sosit dintr-un sat învecinat vestea că jandarmul călare din localitate reţinuse undeva, pe o luncă, Un austriac care umbla prin iarbă în patru labe; la întrebarea jandarmului ce face acolo, austriacul i-a răspuns că paşte şi că e de vânzare pe o rublă şi jumătate. Austriacul nu era nimeni altul decât domnul Hurt.

UN TRĂDĂTOR AÍ, NAŢIUNII LACHOT – fibOR

Într-un colţ al restaurantului Panský dům (Casa domnească) din Chotěbor poate fi văzut în fiecare zi, stând singur la o masă, un bărbat mai în vârstă. Nimeni nu-i adresează un cuvânt, nimeni nu-l bagă în seamă. Din rând în când, omul acesta încearcă să se ameáece în vorbă, dar cei cărora li se adresează scuipă cu scârbă şi nici. Nu se gândesc să-i răspundă. Pe fruntea lui, dacă-l privim din profil, putem distinge semnul lui Cain. Cândva acest

bărbat a trădat naţiunea cehă. Numele trădătorului este Jan Pavlíček, de profesie agricultor din Sviny. Istoria acestei trădări e de-a dreptul zguduitoare şi ea datează de pe vremea când poporul ceh, trezit la conştiinţa naţională, organiza prin anii şaizeci şi opt faimoasele manifestări şi tabere populare. Aşadar, în acele vremuri de nestăvilit entuziasm, bătrânul Jan Pavlíček a săvârşit o faptă care aruncă, până în zilele noastre, lumina mohorâtă a trădării asupra propriei sale persoane şi a urmaşilor săi.

Şi astăzi, ori de câte ori amintirea îl poartă înapoi spre acele vremuri de pompă, lui Pavlíček îi tremură bărbia, ca la moşnegii diň povestirile lui Rais K

S-au scurs de atunci mulţi ani, dar el îşi dă seama că încă n-a spălat ruşinea trădării de care s-a făcut vinovat faţă de întreaga naţiune cehă, atunci când banderia * * cobora din Chotěbor, îndreptându-se spre Časlav, unde era organizată tabăra populară.

Vremurile acelea s-au dus! După entuziasmul anului şaizâci şi opt spiritele s-au potolit. I-a urmat apoi politica pozitivistă, cu toată şubrezenia ei, şi totuşi Jan Pavlíček mai stă şi acum în colţul lui de la Panský dům şi, indiferent de făgaşul pe care se îndreaptă politica cehă, *tot* mai simte ruşinea trădării de care s-a făcut vinovat atunci când, în şarabana frumos împodobită cu draperii în culorile naţionale, mergea cu Omladina**” din Chotěbor la tabăra poporului de lângă Časlav, gonind pe şoseaua ce duce spre Libice nad Doubravkou, unde urma să li se alăture şi cei din Libice.

— Karel V. Rais (1859 – 1926), prozator ceh, autorul unor rorj mane şi povestiri inspirate din mediul rural.

— Alai călare, care însoţeşte căruţele la festivităţile populare. * * * * Organizaţie a tineretului ceh din epoca respectiv.

Mai trăiesc şi acum la Chotěbor martori oculari, care

vă pot povesti că în ziua cu pricina, înainte de-a porni la drum, Jan Pavlíček a înfulecat o. porţie zdravănă de mazăre uscată, a băut cu nădejde o cană de zer, după care a mai tras pe gât o halbă de bere de Chotěbor.

Nu ştiu dacă pe-atunci berea de Chotěbor era tot atât de grozavă ca acum, dar dacă era, apoi e cazul să exclamăm: „Sărmane Jan Pavlíček 1”.

În vremurile acelea, deci, de nestăvilit entuziasm* când întreaga gamă a purgativelor moderne nu era cunoscută încă, tu, sărmane Jan Pavlíček, ai băut din b, era princiară de Chotěbor 1

Unde mai puneţi entuziasmul, înflăcărarea şi, pe deasupra, hurducăturile căruţei trase de cai buieştri împodobiţi cu panglici tricolore, care goneau de zor, purtându-i pe participanţii la marea sărbătoare pe şoseaua ce coboară fore Libohaj 1

Entuziasmul lui Jap Pavlíček era de nedescris. El fu. De altfel, primul care intonă Hej *Slované**, şi cântecul prinse a se răspândi în după-amiaza aceea liniştită prin valea Doubravkă L Dar iată ai, deodată, Jan Pavliček amuţi ţi căzu pe gânduri.

— La toţi dracii! mai apucă să spună şi, în timp ce terţe ceilalţi cântau de zor *Zadarnică-i faţă de noi mânia voastră*! ** Jan Pavliček se apucă cu mâinile de burtă.

O baladă scoţiană cântă povestea cavalerului Orfang Chart, care, ros de remuşcări, sare din căruţă în plină viteză şi se ascunde într-o dumbravă.

Pe aici dumbrăvi nu mai erau. De-a lungul şoselei se înălţau doar câţiva stejari singuratici, ultimi mohicani, Vestigii ale întinselor dumbrăvi de odinioară de la poalele munţilor Zelezny.

— Cântec al panslaviştilor cehi.

...Vers din cântecul *Hej Slované*.

1 Aidoma cavalerului Orfang Chart, Jan Pavlíček făcu

un Salt spectaculos şi îşi căută refugiu în spatele unui stejar stufos.

La cincizeci de paşi de stejar, căruţa opri brusc şi conducătorul expediţiei aruncă privirea înapoi. În aceeaşi clipă se făcu alb ca varul şi strigă:

— Dumnezeule Cristoase, fraţilor, veniţi după mine!

Sări din Căruţă, ceilalţi după el, şi cu toţii o porniră în pas alergător spre stejarul cu pricina.

Prea târziu însă… Jan Paviicek se ridicase din nou în picioare şi de pe faţa lui se risipise orice umbră de tristeţe. Deodată, însă, conducătorul expediţiei îl prinse de umăr şi, arătând în sus, spre falnicul stejar, spuse glacial:

— Citeşte!

Uluit, Jan Pavlíček citi, cu ochii holbaţi, inscripţia de pe tăblia bătută în trunchiul copacului: „Sub acest stejar s-a odihnit Jan Žižka pe vremea când se îndrepta cu oştile sale spre Pribyslav”.

Jan Pavliček fu cât pe-aci să cadă grămadă, dacă nu-l ţineau ceilalţi.

— Trădătorule! îi spuse conducătorul expediţiei. Nu meriţi să faci umbră acestui pământ. Întoarce-te la Chotěbor! Cu noi numai poţi merge.

Şi, în timp ce căruţa împodobită sărbătoreşte gen ea spre Libohai, Pavlíček îşi târa alene picioarele înapoi spre dhotěbar, iar în urma lui răsuna cântecul:

Noi suntem războinicii Domnului.

Nuiriai stejarul sub care odinioară poposise Žižka, pe vremea când se îndrepta cu oştile spre Pribyslav, părea că a înţeles gravitatea trădării de care Pavlíček se făcuse Vinovat faţă de întreaga naţiune şi faţă de istoria noastră, îşi scutură zdravăn crengile şi cu ghinda lui presără pământul din nu*, până când acoperi cu generozitate tot ceea ce era legat de trădarea lui Pavliček.

Am stat de vorbă cu bătrânul domn Pavlíček şi cu

acest prilej i-am amintit şi de istoricul stejar sub care se odihnise cândva Žižka. Pavliček sorbi îndelung din paharu-i cu bere, apoi spuse:

— De odihnit s-a odihnit, asta o ştim, dar cine ştie cum s-a odihnit!

Prin aceasta Jan Pavliček confirmă zicală că fiecare ţigan după iapa lui ghiceşte.

ÎN PREAJMA LACULUI BALATON

Schiţă din Ungaria

În după-amiaza aceea Boli Jánoš şedea în faţa conacului său, într-un fel de verandă clădită anume, după obiceiul pământului, în chip de arcadă ce se prelungeşte până în peretele casei, oferind astfel adăpost împotriva soarelui dogoritor.

De aici se deschide o perspectivă încântătoare asupra împrejurimilor. Povârnişurile coborând lin la vale, înverzite şi albăstrite de podgorii întinse, verdele de necuprins al viţei-de-vie, pe alocuri învineţit de culoarea soluţiei «le piatră vânătă ce fereşte via de mană, se topeau în jos, spre câmpie.

Până în vale, cât îmbrăţişezi cu ochii, numai vii, punctate ici-colo cu bordeie acoperite, cu paie, în care locuiesc paznicii, apoi mai jos, fâşiile prelungi ale lanurilor de porumb, iar dincolo de acestea, lunca de unde răzbătea până aici dangătul talangelor şi mugetul cirezilor de vaci. W

Ei, şi apoi dincolo de luncă se aşternea oglinda lacului Balaton, *Balatontó*, sau cum i se mai spune prin partea locului *Magyar tenger*, adică Marea maghiară, cu apele sale verzi, uneori învolburate, ce se împreună cu zarea albastră, pe fondul căreia se înalţă coloane de fum negru ori de câte ori vreun vaporaş brăzdează undele

lacului, măsurând de la acest cap şi până dincolo de Vesperim o sută douăzeci şi cinci de kilometri.

Pa, aceasta e *Magyar tenger*, cu valurile şi furtunile ei, cu legendele ei despre zânele apelor, care în fapt de seară îi înşfacă pe pescari din bărcile lor şi-i trag la fund, cu basmele despre vrăjitoarele apelor, care noaptea îi răpesc pe flăcăi, îi sfâşie în bucăţi, ca să le aşeze apoi trupurile neînsufleţite pe pragul casei.

Acesta e lacul Balaton, unde în tăcerea nopţii răsună nişte zgomote ciudate – plânsetele şi strigătele pe care le scot copiii ştimelor, care de când ljimea alcătuiesc aici, în adâncuri, sumedenii de familii, căci ele se arată, simultan, la Budafal, Megesfal şi Olvasfal, la Olmö şi în multe-multe alte sate din preajma lacului; ştime cu părul lung şi despletit, bătrâne de sute de ani, căci despre ele povesteau şi străbunii locuitorilor de azi ai acestor meleaguri.

Boli Jánós nu contempla însă deloc această minunată privelişte. Şedea pe scaun, încotoşmănat într-un cojoc gros, în ciuda faptului că afară era o arşiţă înăbuşitoare.

Pe masă, în faţa lui, se afla ceasornicul de buzunar. Pe chipul lui Boli se citea întristarea.

— Nu dă niciun semn, mormăi pe sub/ias, uitându-se la ceasornic. Altă dată la ora cinci mă scuturau frigurile», iar astăzi, afurisitele, parcă dinadins întârzie. La ora şasewseşte judecătorul de instrucţie ca să mă interogheze şetim văd, n-o să fiu gata până atunci cu frigurile.

Urmă gafcu îngrijorare cum fuge timpul.

HV

— În sfârşit, slavă Domnului, spuse el la cinci ţi un sfaţi, mă trec fiori reci I Au venit, blestematele!

Lui Boli Jánoš începură să-i clănţăne dinţii în asemenea hal, încât gălăgia îl atrase în grabă pe argat, oare veni să-l întrebe ce doreşte.

— *Te vagy szamâr* (măgarule), rosti anevoie Boli, adă

repede o perină şi înveleşte-mi. Picioarele!

După ce-i împachetă picioarele, boierul băgă de seamă că totul în faţa lui se scutură de zor, tot mai tare. Capul şi vâjâia, prin corp îi treceau fiori de gheaţă, iar priveliştea o vedea toată în galben.

— Şi viile, şi porumburüe, şi bordeiele paznicilor, şi luncă, şi cerul. În clipa aceea criza atingea punctul culminant. Ar fi vrut să-i spună argatului că se simte tare rău, dar nu fu în stare să smulgă din ei nicio vorbă. Culoarea galbenţ. Se risipi şi acum vedéa totul violet.

În clipa aceea izbuti doar să bâiguie:

— Oh, că greu mă încearcă!

Iar apoi când rosti: „Slavă ţie, Doamne, au început să mă lase l „văzu din nou totul în culorile fireşti: cerul albastru, văile verzi şi vineţii, lunca îngălbenită şi apa lacului verde.

El, şi când porunci argatului: „Scoate-mi perna, dezbracă-mi cojocul şi adă-mi luleaua!”, simţi fierbinţeala soarelui şi broboane de sudoare acoperindu-i fruntea. Criză de malarie trecuse.

— Acum vin alte friguri, rosti aprinzându-şi luleaua ea gră: judecătorul de la tribunal.

Jos, pe drumul de care ce şerpuia printre vii, se auzea un zăngănit de trăsură întretăiat de vocea mânioasă a Judecătorului:

— Halal vizitiu 1 Să ştii că dacă mă dau jos te rup în bătaie... cu bastonul Oare ţi-am poruncit eu să mi te îmbeţi?

— Ehei, e prost dispus! oftă Boli János. B de rău cu interogatoriul!

Trăsura opri în faţa conacului şi din ea coborî solemn Judecătorul de la tribunal, purtând la subsuoară un vraf dehârtii. – „Se îndreptă spre verandă, iar Boli îi ieşi în întâmpinare, pufăind din pipă.

Îşi dădură bineţe, apoi judecătorul spuse:

— Sunt Omaisz Béla. Voi purcede numaidecât la interogarea dumneavoastră.

Aşeză hârtiile pe masă, luă loc pe scaun, îşi petrecu picior peste picior, bătu cu degetul în tăblia mesei, apoi cuvântă:

— R He, situaţia dumneavoastră e cam albastră, scumpe prietene.

Boli Jánoš se aşeză şi ridică din umeri.

— Da, da, e trist! continuă judecătorul. Spuneţi-mi, scumpe prietene, când aţi binevoit să-l împuşcaţi pe acel ţigan Burga?

— Chiar, azi e o săptămână, răspunse Boli. Era pe la orele cinci după-amiaza. Vă face plăcere un trabuc? întrebă apoi, scoţând din buzunar punga cu trabucuri. E un soi bun. Tutun de Banat.

Judecătorul luă un trabuc şi, retezându-i vârful, aruncă parcă într-o doară:

— Ziceaţi deci că s-a întâmplat la orele cinci după-amiază în ziua de 21 iunie…

— Da, replică boierul, întocmai: cinci fix, 21 iunie; în 23 a fost înmormântat. Îmi îngăduiţi să vă aprind?

— Mulţumesc, spuse Omaisz Béla, trăgând din trabuc, La autopsie s-a constatat că a fost împuşcat pe la spate, şi anume cu alice.

— Exact, încuviinţă Boll dând din cap. Lancaster numărul 11.

— E un caz penibil, reluă Omaisz. De unde spuneaţi că e acest trabuc?

— Din Banat. Îmi permiteţi să poruncesc argatului să aducă niţeluş vin?

— Mă rog, fie! aprobă judecătorul de instrucţie. Continuăm cu interogatoriul după ce beau un pic.

Pe masă apărură câteva sticle. Moşierul umplu

paharele şi spuse:

— În sănătatea dumneavoastră!

— Mulţumesc. Ce să-i faci, datoria e datorie! Neplăcută datorie…

Judecătorul ridică paharul în bătaia soarelui şi, ca ununoscător într-ale vinului, îi cercetă culoarea…

Razele soarolui străbăteau sticla şi rubiniul pur al vinului se răsfrângea pe chipul judecătorului de instrucţie. Sorbi, apoi dădu paharul peste cap şi plescăi.

— Minunat vin! rosti satisfăcut, cu faţa numai zâmbet. Da’ ce v-a venit aşa, deodată, să-l împuşcaţi pe ţiganul ăla?

Boli Jtfnos pufăia liniştit din lulea.

— Asta-i vin de doi ani, spuse el, din viile mele de pe coasta de la asfinţit. În sănătatea dumneavoastră, domnule judecător!

Goliră din nou paharele până la fund, după care Boli János continuă:

— Am un vin şi mai bun, de trei ani, din viile de pe versantul răsăritean.

Apucă o altă sticlă, îi sparse gâtul şi turnă:

— E un vin excepţional! Lăudă băutura judecătorul de instrucţie. La drept vorbind, în general, dumneavoastră sunteţi un om admirabil.

— Mda, în afară de frigurile acelea păcătoase, se plânse boierul între două sorbituri. M-au apucat cu câţiva ani în urmă şi mă ţin aşa în fiecare zi. Vă place vinul?

— Are un gust *admirabil*! îl lăudă judecătorul. V

— Ei, dar am unul şi mai bun! îi răspunse Boli, scoţând dintr-un coşuleţ o sticlă lunguiaţă. Asta vinişor, prietene!

— Sunteţi un cetăţean *admirabil*, spuse Omaisz. Béla după ce bău primul pahar din vinişorul de când ani Vin ca asta n-am gustat până azi. Ce afomă, ce culoare, ce

ărmonie desăvârşită!

— Ehei, şi mai am eu unul şi mai şi! Se făli Boli János după ce goliră sticla. Din asta cu siguranţă n-aţi mai băut. Priviţi! spuse turnând dintr-o sticlă cu gâtul strâmt. Asta e vin de douăzeci de ani!

Judecătorul de instrucţie era entuziasmat.

— Asta-i Tokai veritabil, bă chiar mai bun! Lăudă el vinul, dând pe gât pahar după pahar. Sunteţi un om *admirabil*, vă preţuiesc foárte mult, da1 ia spuneţi-mi, la urma urmei, pentru ce l-aţi ampuşcat pe ţiganul ăla?

— De-aia, răspunse grav Boli János, pentru că haimanaua a cutezat să fure din pivniţa mea douăzeci de sticle din acest vin…

— Drept să spun, conchise judecătorul de instrucţie, nici eu n-aş fi procedat altfel în locul dumneavoastră. Căci vinul acesta… Ia staţi să scriu: „S-a constatat, fără urmă de dubiu, că ţiganul Burgă a fost împuşcat printr-o întâmplare nefericită”. Mai toarnă-mi, dragă prietene!

Şi băură amândoi toate soiurile de pe coastele Balatonului, vin roşu, roşu-rubiniu, ca sângele ţiganulur Burga, tâlharul…!

ALMANAHURILE IMORALE

I

De la orele nouă seara, când în celulă fusese aruncat ultimul beţiv adunat de pe stradă, şi până după miezul nopţii, comandantul circumscripţiei de poliţie. Aleš se plictisise de moarte. Se gândea cu groază cum o să reziste, până-la venirea schimbului, aplecat peste dosare şi caietul de rapoarte, mai ales că, printr-un nefericit concurs, de împrejurări, în ziua aceea erau de serviciu la sediu tocmai gardienii care habar n-aveau să joace stos.

Până una alta, se întinse pe pat, îşi aprinse pipa şi începu să vorbească despre situaţia politică. În asemenea clipe era grav şi sever. Devenea un adevărat Cato*

austriac, aspru şi neîndurător faţă de orice ezitări, exprimându-şi printre blesteme neîncrederea sa faţă de Italia. Gardienii care zăceau întinşi pe pături, în jurul lui, îl ascultau cu adevărată evlavie, căci nu erau încă definitivaţi.

— Se înşală amarnic cel ce-şi închipuie că Tripla Alianţă va ţine mult. Să vedeţi ce dureri de cap o să ne dea întio bună zi Tridentul şi Triestul 1

Oftă şi începu să-şi e ute chibriturile. După ce unul din gardieni îi întinse ciftia, Aleš îşi aprinse din nou luleaua şi declară că la Milano, Torino, ba chiar şi la Roma, nu se scapă niciun prilej de-a se da foc drapelului austriac. Dar odată şi-cdată treaba asta o să se întoargţ împotrivă. Lor. Pezevenghii ăştia de italieni sunt gta copţi pentru o nouă Custozza Enervarea lui creştea, E în acest timp tânărul gardian Pavelka aţipi şi începu şuiere pe nas…

— Cato (237 – 142 î.e.n.) strălucit orator roman.

…” O ras Italia «în apropiere de Verona, unde austriecii i-au bătut în 1848 pa piemontezi, iar în 1866 pe italieni.

Comandantul al trezi zblerând că necazurile bat la uşă.

— Orice cetăţean austriac trebuie…

În uşă îşi făcu apariţia gardianul Dekl, care tocmai se întorsese din patrulare şi voia să raporteze.

Domnul Aloš se ridică mahmur de pe pat şi primi raportul.

— *Ich melde gehorsam*: *nichs neues*. Un almanah plin de picanterii *konfisziert*. Am confiscat o sută douăzeci de exemplaré.

În clipa aceea expresia oficială se şterse de pe chipul gardianului Dekl şi, zâmbind triumfător, ţinu să sublinieze:

— O porcărie dezgustătoare, domnule *Wachkommandant* **, dar are lucruri tare drăguţe. Nişte

poze porcoase, una şi una, mai mare dragul!

Aşeză pachetul pe masă. Din momentul acela comandantul circumscripţiei de poliţie încetă să se mai plictisească.

— Ia dă încoa porcăria aia!

Gardianul desfăcu pachetul, întinse un exemplar din publicaţia confiscată comandantului său, în junii căruia se strânseră toţi subalternii.

— *Herrgott*/izbucni cu sinceritate unul dintre ei, privind fotografiile de pe copertă. Astea zic şi eu coapse I

— Vedeţi, spuse comandantul, astéa sunt menite-edu-…aţiei tineretului! Da, tineretului de pe băncile şcolii!

R oi vocea i se catifelă: Maica ta Cristoase, ia uitaţi-vă asta ce ochi de diavoliţă are, să te bage-n boală, nu alta! Şi e toată despuiată!

— Ehei, intervéni gardianul Dekl, să vedeţi mai departe!

— Nici asta nu e rea!

— Raportez supus: nimic nou (germ.).

…” Comandant de gardă. (germ.).

— Ce tot vorbeşti, omule? Priveşte poza de alături: e mai frumoasă şi mai vie! În primul rând, femeia asta are şoldurile mai plinuţe şi nici pe canapea nu stă rău întinsă. Haimanalele! Cum îşi permit să deseneze asemenea porcării?

— Citiţi, domnule *Wachkommandant*, poezioara aceea de jos! Nici ea nu-i rea.

— E bună, dar e cu dublu înţeles. Ce neobrăzaţi! Să scrie asemenea nelegiuiri şi să le mai şi tipărească! Copiii de şcoală, în loc să înveţe, înghit pe nerăsuflate porcăriile astea, ei fir-ar să fie… cum le zice…

— Pornografice, domnule *Wachkommandant*, îl completă gardianul Pavelka.

— Scârboase lucruri, dar nostime! spuse gardianul

Mika. Uitaţi-vă, pantalonii ăştia sunt bine redaţi! Nici bancul nu e rău: „Spune-mi, scumpule, cum îţi plac mai mult: cu pantaloni sau fără pantaloni?”

— Cred că… fără pantaloni, ce ziceţi? se adresă bine dispus comandantul de circumscripţie subalternilor săi. Câte nu le mai trec prin cap şi porcilor ăstora!

— Îmi permit să vă atrag atenţia asupra penultimei pagini, domnule *Wachkommandant*: balerina din baie. Vedeţi, pe lângă faptul că e goală puşcă, mai vine şi lacheul să-i întindă cearşaful.

— E bună, nici vorbă că e bună, dar, cum spuneam, asemenea chestii trebuie confiscate fără milă. Socotesc că, dacă s-ar da o raită pe la toate chioşcurile cu ziare: s-ar mai găsi încă multe porcării de genul ăsta. Ce-o să se mai bucure mâine domnul comisar Peroutka!

— Cu respect vă raportez, domnulexomisar, că ieri, potrivit indicaţiilor primite, au fost confiscate de la chioşcurile de ziare nişte almanahuri cu conţinut obscen. V-am adus un exemplar spre consultare. Îmi îngădui a vă atrage atenţia îndeosebi asupra penultimei pagini: balerina în baie. Pe urmă, mi se pare interesantă femeia de pe canapea. Fotografia de pe copertă, abstracţie făcând de faptul că reprezintă o sfidare, o încălcare gravă a bunelor moravuri, socot că va fi pe placul domnului comisar-şef. Binevoiţi, vă rog, a acorda atenţie rândurilor neruşinate subliniate cu creionul albastru. Cred că merită a fi luate în consideraţie. Obscenităţi drăguţe veţi găsi, fără să vă obosiţi cu căutatul, în toate paginile pe care le-am îndoit anume. Porcării delicioase binevoiţi, a vedea la pagina treizeci. Excelente sunt intimităţile din harem. Textul, lăsând la o parte faptul că e plin de abateri grosolane de la bunele moravuri, mai e şi însoţit de poze foarte reuşite: nişte fetiţe mahomedane întinse pe piei de tigru, păzite de-un biet eunuc.

— Omule, spuse entuziasmat comisarul Peroutka, cercetând conţinutul publicaţiei, astea trebuie să i le arăţi neapărat şi consilierului nostru. Are să-i facă mare plăcere.

Almanahurile se bucurară de succes. Două fură însuşite de Comisarul-şef, iar trei, aşa cum era şi firesc, de domnul consilier. Conţopiştii îşi luară şi ei câte unul. Celelalte ftQ distribuite la direcţia poliţiei. Zeloşi, gardienii publici umblau de zor pe urmele almanahului imoral

Şi tocmai prin faptul că s-a împiedicat strecurarea unei asemenea literaturi în minţile unor persoane incompetente, *morala publică a fost salvgardată*.

LATRINA PĂRĂSITĂ

Se întâmplă uneori să te simţi copleşit de-o nemaipomenită tristeţe văzând cum totul în juru-ţi se Năruie, îngropând o veche şi glorioasă tradiţie. O asemenea impresie deprimantă ţi-o lasă şi latrina părăsită de pe fostul câmp de exerciţii militare de lângă Dějvice. Platoul acesta se află situat la poalele dealului pe unde şerpuieşte cărarea ce duce spre localitatea Sfântul Matei, dincolo de podişca întinsă peste pârâiaşul care, pe vremea când apele-i erau îndestulătoare, ducea odată cu ele – spre domeniile regale scursorile din latrina militară de odinioară. Oh, da, odinioară, când pe platoul Dějvicelui se auzeau răpăitul tobelor, nechezatul şi tropăitul cailor, când pe acolo răsunau îndrăcit detunăturile scurte ale puştilor Manlicher şi fâlfâiau fanioanele semnalizatoare…

E mult de când au dispărut de acolo companiile militare, e mult şi de când plaptul nu mai împrumută culoarea albastră a uniformelor. N-a mai rămas aici decât această latrină părăsită, câteva scânduri bătute în cuie, pentru ca privirile trecătorilor civili să nu fie şocate de priveliştea pe care o oferea incinta latrinei, unde cele două

bârne, aşezate la mică distanţă una deasupra celeilalte, făceau faţă tuturor necesităţilor. Iar sub cele două bârne, şanţul săpat de pionieri e umplut acum pe jumătate cu frunzele uscate şi înnegrite ale prunilor ce se înalţă în preajma latrinei, lăsând vârfurile să-şi arunce o privire indiscretă în interior.

Înduioşătoare şi dureroasă amintire! Când pomii dau în floare, petalele albe troienesc latrina părăsită. În jurul ei înfloresc păpădia şi ciuboţica-cucului, dându-ţi parcă a înţelege că natura se străduieşte să aducă o mângâiere acestui glorios vestigiu şi să destrame cu prospeţimea florilor atmosfera de apăsătoare melancolie înstăpânită peste aceste locuri triste.

Mai cu seamă toamna şi primăvara, când din zori şi până la asfinţit se lasă ceaţa peste valea Vltavei şi platoul Dějvice, tristeţea care învăluie latrina părăsită atinge apogeul. Uşa coşcovită, hâţânată de vânt, tulbură cu scârţâitul ei linişte nopţii, iar tristeţea stârnită de acest colţişor e pe-atât de mare pe cât de glorioasă a fost istoria lui. Şi doar când amatorii de excursii se mai abat pe-acolo, în drum spre Sfântul Matei şi Valea Šarečka, latrina părăsită îşi mai găseşte, când şi când, o întrebuinţare. Dar aceste vizite sunt de scurtă durată şi lipsite de glorie. Odată cu asfinţitul, soarelui dispare şi ultimul vizitator, după care totul se cufundă în liniştea nopţii triste şi apăsătoare, urmată de dimineţi şi amiezi şi mai întristătoare.

Şi bătrâna latrină rămâne mai departe tristă şi părăsită, privind cu amărăciune spre pustietatea câmpulul de exerciţii.

Ah, unde-s vremurile de altă dată, când auzea apropiindu-se companie de companie! Ecourile ultimelor detunături de Manlicher se stingeau în zări, apoi se auzea un zgomot cadenţat de paşi şi o comandă scurtă:

„Hosenriemen ab!” (Cureaua jos!) Şi numaidecât, unul câte unul, soldaţii intrau bărbăteşte, gata să-şi facă datoria în îmbietoarea latrină, conştienţi de faptul că ordinul se ertecută şi nu se discută. Erau clipe de binefăcătoare destindere, din păcate préa scurte, căci jos, dincolo de pârâu, detaşamentul următor stătea gata pregătit, aşteptând ordinul: „Hosenriemen ab!”

Apoi, paşii companiei se stingeau în depărtare şi începeau să vină, unul câte unul, chiulangiii. Cu o reală satisfacţie, se desfătau în liniştea aceea reconfortantă, sub cerul liber, iar înainte de plecare aveau grijă să-şi scrijelească pe scândură impresiile, însoţite, fireşte, de desene adecvate.

Din când în când, mai rătăcea pe aici şi câte-o santinelă inamică, cu bandă albă la chipiu, şi atunci pe bârnă stăteau, cot la cot, duşman cu duşman, făcând un rodnic schimb de păreri şi impresii.

Ah, Doamne! Timpurile acelea pline de viaţă trepidantă s-au dus! Să nu mai vorbim de ele! S-au spulberat, precum multe din toate acestea, undeva departe, târâte de apa sus-amintitului pârâu.

*

Prin preajma latrinei părăsite îşi face obişnuita plimbare de dimineaţă domnul Zettel, maior în retragere;

Latrina stă tristă, melancolică şi îndurerată. Lacrimi nu varsă. N-are de unde. E lipsită de viaţă, uscată ca trunchiul ultimului stejar lovit de trăsnet într-o pădure defrişată.

În vârful unuia dintre prunii ale căror crengi privesc înăuntru stă cocoţată o cioară.

Toate acestea parcă-s rânduite anume pentru că domnul maior în retragere să se întristeze mai mult, privind pustietatea câmpului de exerciţii şi latrina părăsită.

Şi totuşi continuă să suie dealul, ca să vadă şi mai

bine împrejurimile. S-a oprit pe-o creastă, de unde scrutează atent ceaţa fină şi străvezie a dimineţii, care acoperă platoul Dejvice. Cândva, cu ani în urmă, trecea pe aici călare, în fruntea companiilor. Totul, cât cuprindeai cu ochii, era albastru de unifoťmele oştirii. Se auzeau sunete de goarnă, ordine, strigăte, sudălmi, caii goneau speriaţi. Şi acum… Jos, la poalele dealului, o latrină părăsită, în faţa căreia domnea odinioară atâta animaţie!

Domnul maior porni din nou la vale, cu acel sentiment de profundă melancolie de care omul e năpădit atunci când îşi aduce aminte de amicii defuncţi, de tinereţea pierdută şi de banii risipiţi. X – Se grăbea. Tristeţea exercitase o influenţă fiziologică asupra organismului său.

Sprinten, cu haina descheiată, intră voios în latrina părăsită.

Acolo, pe una din bârne, şedea cocoţat un om ca toţi oamenii, un civil oarecare, după toate aparenţele un vagabond.

Maiorul în retragere Zeul făcu un gest disperat şi căzu grămadă în şanţul pe care odinioară îl săpaseră pionierii.

Inima lui cazonă plesnise de indignare că un civil de rând îndrăznise să-şi facă nevoile trupeşti într-o latrină militară.

Cu o remarcabilă prezenţă de spirit, vagabondul îl buzunări, după care, îmbogăţit cu ceasornicul şi portofelul răposatului, ieşi vesel şi ferice din latrina părăsită.

Iar spiritul maiorului în retragere mai stă şi acum, în nopţile întunecate, pe bârna din latrina părăsită şi plânge… plânge neîncetat.

O POVESTE NEFERICITĂ CU UN MOTAN

Odată, în focul unei gliceve, domnul Hustoles îi spuse vecinului său Krička: – Ce să zic, halal partid mai aveţi fi voi! Nici» am ţesut altul mai grozav! Cum scapă unul de spânzurătoare, fuga glonţ să candideze pe lista partidului vostru!

La care domnul Krička îi răspunse cu ţâfnă:

— Nu-i nimic, domnule Hustoles, las că ne mai întâlnim noi! Ţine minte acest lucru!

Pe lângă fler politic, domnul Hustoles mai avea un motan mare şi negru, care mai tot timpul stătea în pragul băcăniei sale. La motanul acesta ţinea întreg cartierul. Cetăţenii prinseseră drag de el pentru ghiduşiile art Urea lui mucalită, care, precum se ştie, preţuiesc cil cinci zecimi din sănătate. Mai era stimat şi iubit motanul acesta şi pentru că era o fiinţă tare sociabilă. Or, cui să-i fi trecut vreodată prin minte că în preajma acestui drăgălaş animal stă la pândă un duşman înverşunat?

Dar iată că duşmanul îşi scoate capul la iveală în persoana domnului Krička, iar acesta, după cunoscuta dispută politică dintre el şi domnul Hustoles, îi suflă discret feciorului său Josef:

— Ascultă, Pepík, când o să vezi lighioana aia neagră a dobitocului de Hustoles, ai grijă şi cale-o pe coadă!

Care copil nu-i încântat să îndeplinească o misiune secretă atât de înălţătoare?

Şi Pepíček călcă motanul pe coadă, iar după această performanţă îi veni ideea să-l mai şi scuipe, şi-l improşcă cu salivă în asemenea hal, încât unei bătrâne de peste drum i se făcu rău de indignare.

După care Pepík o luă la sănătoasa. Derutat, în primele clipe motanul nu ştiu ce să mai creadă despre această păţanie. Apoi, după o adâncă şi matură chibzuinţă, ajunse la concluzia că ispravă băiatului îi cauzase durai. O că duşul de salivă fusese pentru el cât se poate de

neplăcut.

Ba, până la urmă, ajunse la concluzia că atitudinea băiatului îl pusese într-o postură de-a dreptul umilitoare.

Îşi propuse aşadar să fie vigilent.

Pentru vitejia lui, Pepiček căpătă de la taică-su un creiţar, cu promisiunea că de fiecare ispravă asemănătoare va fi răsplătit aşa cum se cuvine. Căci domnul Kričkа confunda întregul partid de opoziţie cu acest simpatic motan, care, precum se ştie, era proprietatea personală a adversarului său politic.

Aşadar, îndeplinindu-şi delicata misiune, Pepíček nu călca în picioare doar coada nefericitului motan, ci întregul partid vrăjmaş, şi nu scuipa în obraz numai pe sărmanul dobitoc, ci pe toţi adepţii politici ai acelui partid, printre ai cărui membri se număra stăpânul motanului negru.

Şi Pepíček se avânta plin de elan în luptă politică.

— Motanul stă întins în pragul prăvăliei. Pare-se că doarmé. Dar cei din jur care îşi închipuie aşa ceva se înşală amarnic. Motanul se preface. Nimeni să nu-i ia, însă, fapta în nume de rău, pentru că el n-a mers la şcoală şi n-a avut, deci, cum să afle că prefăcătoria e un păcat…

Aşadar, în inocenţa lui, motanul continuă să se prefacă, iar Pepíček îl calcă senin pe coadă şiul scuipă în cap…

Iată însă că motanul ţâşneşte deodată de la locul lui, 80 repede la Pepíček şi-l muşcă de picior. Ei, şi dacă tot s-a apucat de treabă, începe să mi-l scuipe, să pufnească, se agaţă de hainele lui şi-i înfige ghearele în carne, miorlăie şi mârlie, şi după ce-i mai muşcă şi de ureche, sare de pe el şi, cu coada ridicată, se îndepărtează de puştiul care, luat prin surprindere, urlă cât îl ţine gura. După care, satisfăcut, se aşază în pragul prăvăliei stăpânului său şi începe să toarcă sfătos.

Când Pepíček veni acasă zbierând şi plin de sânge,

domnul Krička strigă:

— Slavă Domnului, în sfârşit, ţi-am venit de hac, domnule Hustoles!

Şi se duse cu Pepíček la comisariatul de poliţie, unde medicul legist îl consultă cu atenţie şi întocmi un proces-verbal asupra întregii întâmplări. Apoi domnul comisar dispuse arestarea motanului şi trimiterea lui spre anchetare în faţa unei comisii veterinare.

Aşadar, doi gardieni porniră numaidecât pe urmele motanului, îl arestară în numele legii şi, întrucât animalul încercase să fugă şi se dedase la brutalităţi (zgâriase, scuipase), reprezentanţilor ordinii publice nu le rămase nimic mai bun de făcut decât să cheme de urgenţă duba comunală, în care îl încuiară pe nefericitul motan, nu înainte însă că acesta să se facă vinovat de alte acte de violenţă şi de ultragiu adus autorităţilor publice, prin aceea că şi-a înfipt colţii în uniformele poliţieneşti şi a mârâit la gardieni. Ce-a mârâit pe sub mustaţă, nu s-a putut constata.

Motanul fu aşadar transportat la secţia veterinară a Direcţiei de ştiinţe tehnice a agriculturii, unde gardienii prezentară un raport amănunţit asupra comportării lui.

— Când ne-am dus să-l ridicăm, dumnealui ne-a zgâriat, ne-a scuipat şi ne-a muşcat. Am chemat numaidecât duba comunală şi, după o rezistenţă înverşunată, am izbutit să-l aruncăm în plasă. A încercat să ne smulgă revolverul din mână.

Odată întocmit şi semnat, procesul-verbal fu înaintat parchetului.

După părerea acestuia, atitudinea domnului Hustoles constituie o contravenţie flagrantă la legea privind dotarea animalelor.

— În primul rând, motanul nu fusese ţinut în lanţ şi nu era prevăzut cu botniţă. Apoi incidentul se petrecuse în

timpul campaniei electorale, perioadă în care animalele sunt expuse cu multă uşurinţă pericolului turbării.

De asemenea, între domnul Krička, tatăl copilului atacat, şi domnul Hustoles, proprietarul motanului negru, care l-a atacat pe băiatul domnului Krička, domnea de mai multă vreme o mare tensiune de ordin politic. Aşadar, parchetul dispunea de dovezi clare că motanul domnului Hustoles acţionase cu premeditare, pentru a cauza prejudicii corporale sus-numitului Josef, fiul adversarului politic al stăpânului său, ceea ce, de altfel, a şi izbutit, întrucât, însă, conform legii austriece în vigoare din 9 ianuarie 1801, motanii sunt consideraţi drept persoane iresponsabile, vina cade în întregime pe seama domnului Hustoles.

Între timp, la Institutul de medicină veterinară de pe lângă Direcţia de ştiinţe tehnice a agriculturii, a şi fost cercetată starea psihică şi fizică a motanului, dosarul respectiv fiind înaintat parchetului.

Procesul verbal întocmit de amintitul institut suna astfel: „Nr. 2145/66 *Domnul František Hustoles*.

Pacientul cercetat are o constituţie robustă, e bine alimentat, suferă însă de o inflamaţie a maxilarului, astfel» că muşcătura lui poate constitui un pericol de moarte.

Din aceste motive se impune exterminarea.

Dr. M. Kasparek”.

Parchetul expedic acest document spre noi cercetări comisariatului de poliţie, care îl anexă fără întârziere la dosarul personal al domnului Hustoles.

Între timp, motanul fusese restituit stăpânului său. Şi închipuiţi-vă ce ochi a făcut bietul domn Hustoles, sind, la orele cinci dimineaţa, se prezentară la domiciliul său patru gardieni, care mi-l ridicară şi-l transportară la Oomisariat, unde un plutonier de poliţie cu trăsături aspre E latrebă pe-un ton nu prea binevoitor:

— Dumneata eşti František Hustoles?

— Da, stimate domn.

Unui gardian mai tinerel, care stătea într-un colţ al încăperii, i se umeziră ochii.

— Adu încoace dosarul cu cazul František Hustoles şi isprăveşte odată cu bocitul!

Dosarul îi fu adus...

— Fii bun şi ascultă, domnule Hustoles, hotărârea viceguvernatorială din 15 iunie 1911, numărul 75/289:

„În cazul František Hustoles, se aprobă, pe baza avi – zutaut comisiei veterinare Nr. 2145165, ca împricinatul să fie exterminat. În temeiul paragrafului 5 al Legii privitoare la molimele provocate. De animale, din 12 februarie 1867, această hotărâre este inatacabilă.

Consilier viceguvernatorial cezaro-erăiesc, Vaniček”.

Precum vezi, îi spuse „plutonierul de poliţie nefericitului om, sentinţa nu poate fi atacată. Aşterne-ţi pe hârtie ultimă dorinţă şi nu zbiera aşa, pentru că ucis vei E1 oricum! Aşteptăm numai să ne sosească de la Viena confirmarea sentinţei şi indicaţia cum trebuie executată.

Drept să vă spun, tare sunt curios şi eu. Să aflu cum s-a descurcat domnul Hustoles în această penibilă afacere 1.

CUM A VOTAT CETLIČKA

Lui Cetlička i se interzisese şederea pe teritoriul oraşolui Praga. De aceea, pe la orele unsprezece dimineaţa, stătea liniştit la capătul străzii Perštyn, colţ cu Ferefinandka, şi privea cu viu interes cum un ucenic nătâng de la ţară, neştiind să se descurce fin aglomeraţie, intrase cu căruţul în gardianul ce supraveghea ordinea în notastă importantă intersecţie.

Setos de răzbunare, gardianul socoti cu cale să-şi noteze, cel puţin în carnetul său de rapoarte, faptul că vehiculul care-l azvârlise câţiva paşi spre mijlocul părţii

carosabile a străzii nu purta tăbliţa indicatoare cu firma proprietarului, aşa cum prevăd normele de circulaţie.

Povestea aceasta îi pricinui lui Cetlička o dublă satisfacţie. În primul rând, ca unui spectator care după ce-a bătut la nesfârşit străzile oraşului a apucat, în fine, să vadă şi ceva mai neobişnuit, şi în al doilea rând, ca omului ce se bucură de necazurile duşmanului săli.

Or, acest soi de indivizi nu-i dovedise niciodată lui Cetlička prea multă solicitudine, fapt pe care de altfel avusese prilejul să-l constate de câteva ori în timpul unor scandaluri pe care le provocase în cârciuma Coroana din Piaţa de fructe.

În timpul zilei totul era în cea mai perfectă ordine. Umbla în voia lui prin Praga, nimeni nu-l ştia, nimeni nu-l tulbura. Mai prost era noaptea, când ghearele pierzaniei îl pândeau la fiece pas. Odată a vrut să şterpelească un palton în cârciuma la steluţa, altă dată a încercat să spele putina de la California fără să-şi achite consumaţia, ca să nu mai vorbim de încăierările de la Coroana. Toate aceste incidente îi aduceau de fiecare dată încă o lună de răcoare pentru recidivă.

Şi, cu toate acestea, cât de dragă îi era lui măicuţa Praga, de vreme ce aici îşi avea el rostul!

Nicăieri altundeva nu erau agăţate atâtea fuste pe la dughenele cu galantar, nicăieri nu se puteau deschide mai uşor obloanele prăvăliilor, nicăieri nu se putea ciordi mai lesne ca în Praga iubită.

Dacă sĕ întâmplă pe stradă cea mai mică drăcie, nicăieri nu se îmbulzea orbeşte atâta omenire, ca să vadă că într-adevăr de pe cornişa unei case un ou de vrabie picase în capul unui venerabil domn, care acum, plin de zjel, arăta mulţimii gambeta lui neagră, cu o pată galbenă la mijlocul calotei.

Şi să te ţii pe urmă, ce uşor e să operezi în asemenea

împrejurări prin buzunarele de la paltoane, ştiut fiind că puţini sunt cei care pe timp de iarnă îşi ţin portmoneul în buzunarul de la haină, pentru ca să nu se mai descheie mereu şi, mai ales, pentru a nu pierde ocazia să fie jefuiţi.

Četlička ştia să se furişeze cu dibăcie prin droaia de gură-cască bulucită în faţa magazinelor cu jucării că să admire o întrecere de maimuţe mecanice, cu toate că spectacolul era rezervat copiilor, care din pricina huidumelor din faţă nu izbuteau să ajungă în primele rânduri, să mai vadă şi ei ceva.

Četlička putea fi văzut, de asemenea, printre cei ce se bat pentru un loc în vagoanele tramvaielor electrice.

Şi peste tot, după ce cotrobăia bine prin buzunarele semenilor săi, dispărea neobservat.

Dar totodată Četlička al nostru era superstiţios, ca de altfel mai toţi pungaşii, conducătorii de oşti şi diplomaţii.

Dacă se întâmplă vreodată ca ptada să nu-i pice în labă de la prima încercare, nu mai repeta atacul, aşa cum procedează de altfel şi prezumtivul erou al regnului animal – leul.

În ziüa aceea îl urmărea ghinionul.

Cu câteva ceasuri mai înainte, în timp ce se apropiase de un grup de oameni strânşi în jurul unui câine călcat de un automobil, îşi introdusese la repezeală mâna în buzunarul unui domn care condamnă în gura mare viteză nebunească a autovehiculelor. Pipăise bine portmoneul, îl şi înşfăcase pe jumătate, când deodată domnul cu pricina se răsuci în loc. Trase, aşadar, cu iuţeala fulgerului mâna afară, pentru ca în clipa următoare s-o strecoare din nou în buzunarul furibundului *gentleman*. Dar dracu’ ştie ce-i veni acestuia ca tocmai în clipa aceea să-şi caute în buzunar batista, şi mare-i fu mirarea când dădu acolo peste o mână străină, care dispăru însă cât ai zice peşte. Alarmat, *gentleman*-ul ţipă:

— Ajutor! Hoţii de buzunare!

— Doamne, ţipă atunci şi Cetlička, după clasica metodă a pungaşilor, puneţi mâna pe hoţ, mi-a dispărut portmoneul şi aveam în el timbre fiscale! Mă duc să anunţ poliţaiul.

Nestingherit de nimeni, se făcu nevăzut după primul colţ, unde, scuipând în scârbă, îşi spuse în sinea lui: „Ziua bună se cunoaşte deljlimineaţă. Azi ar fi mai bine să mă las păgubaş”.

Colac peste pupăză, îi mai ieşi în cale şi-un čar cu fân, ceea ce îi întări hotărârea de-a nu mai întreprinde nimic, şi începu să hoinărească aiurea pe străzi. Nimeri fără să vrea într-o bodegă, unde dădu peste un prieten care-i mărturisi, cu toată sinceritatea, că tot ce-i mai poate oferi e o secărică cu rom de trei coroane.

Cu forţe proaspete, porni să bată iarăşi, de unul singur, străzile, şi după ce se sătură să mai caşte gura la poliţaiul de la intersecţie, intră în cea dintâi cârciumă, cu intenţia de-a cerşi.

Dar cum abia trecuse de ora unsprezece dimineaţa, localul era încă destul de pustiu, iar puţinii muşterii ce se aflau pe la mese erau unul mai treaz decât celălalt, ast* fel că nimeni nu se învrednici să-i dea ceva. Cutreieră aşa cel puţin jumătate de duzină de localuri, pâná când nimeri într-o cârciumă foarte zgomotoasă, îşi scoase pălăria din cap şi se proţăpi în dreptul unei mese. Dar până să apuce să spună că e un biet muncitor în căutare de lucru, un domn gras duse mâna la buzunar, scoase de acolo şase fise de bere şi strigă către masa de alături:

— Treceţi-l şi pe dumnealui!

— Cum vă numiţi? îl întrebă de la masa vecină un alt domn.

— Gerovsky, răspunse speriat recidivistul Četlička.

Bine, domnule Čerovsky. Acum duceţi-vă în fundul

sălii, unde în schimbul acestor fise veţi căpăta bere!

Četlička ar fi fost mai bucuros s-o şteargă pe uşă afară, dar, după ce în schimbul unei fise căpătă într-adevăr o halbă de bere, îi veni inima la loc şi se aşeză printre ceilalţi domni, care, în timp ce sorbeau din pahar la însetaţii în pustiu, discutau despre anumite lucruri, pentru el de neînţeles.

— O dată m-am dus în costum de vânătoare, a doua oară cu cizme înalte şi şapcă pe cap, povestea unul uscăţiv celor din jur. Şi credeţi că mi s-a întâmplat ceva Ţ Aş! Comisia nici nu te bagă în seamă. Sunt de-ai noştri, pricpţi? Până acu’ nu l-a găbjit decât pe unul, pe şontorogul de Macner. Beţivanul dracului, s-a Dus să voteze

De două ori 1 «rând şi nu s-a gândit, fraierul, că totuşi bate la ochi cu şchiopia lui. Aşa şi lui Victor, i-a căzut mustaţa falsă chiar în faţa secţiei de votare. Noroc că un consilier municipal l-a tras repede la closet şi i-a lipit-o la loc!

— Ei, şi acum, domnule Cerovsky, îi spuse deodată lui Cetlička un domn care se desprinsese din mulţimfe îmbrăcaţi vă rog acest pardesiu, poftiţi şi jobenul, luaţi şi această legitimaţie şi cartea de alegător, şi acum oaţi! Pardon, un moment! Ţineţi şi aceste trei coroane, luaţi o trăsuri şi aveţi grijă să vă înapoiaţi imediat, ca să vă travestiţi în profesor! Domnul Pavek are să vă dea perucaş şi ochelarii. Tachlik, condu-l, te rog, pe domnul 1

Aşa se face că Tachlik îl luă pe Cetlička braţ şi se sân cu el într-o trăsură. Când ajunseră în faţa unei clădiri mari, îl conduse pe nişte scări şi în dreptul unei uşi îi mai spuse:

— Intraţi şi prezentaţi mai întâi legitimaţia, pe urmă această carte de alegător! Nu uitaţi că locuiţi pe strada Morarii, că vă numiţi Kalous şi sunteţi funcţionar la între –, prinderea Kolben. Vârstă – treizeci şi cinci de ani”;

Cetlička-Cerovsky-Kalous mai apucă să audă copi în vecinătatea lui un domn îi dădea sfaturi unui alt alegător:

— Înainte şi fără frică! Acum aveţi ochelari şi nu cum să-şi dea seama că aţi mai fost de două ori Acum vă numiţi Vyskočil!

Domnul Tachlik îi făcu vânt lui Cetlička în sala de votare şi o porni pe scări în jos.

Cetlička Sşl îndeplini fără nicio dificultate misiunea încredinţată, după care avu grijă să se topească cât mai repede în mulţime, căci în toată povestea aceasta nu văzuse decât un episod fericit în viaţa lui zbuciumată.

„Nici nu mă gândesc să mă mai întorc acolo cu pardesiul şi cu jobenul ăsta!

— Îşi spuse în sinea lui. Nu-mi dau eu prea bine seama despre ce-i vorba, dar bogdaproste şi pentru atât! Pot spune, cel puţin, că le-am câştigat în mod cinstit”.

Şi iată că în ziua următoare ziarul „Narodni Listy” publică următorul anunţ: – „Domnul care, dţn eroare, şi-a însuşit, în biroul electoral al Partidelor Naţionale Reunite, un pardesiu şi un joben este invitat să le aducă imediat în acelaşi loc de unde le-a luat, întrucât numele său este cunoscut”.

Cetlička-Kalous-Cerovsky nu citeşte însă „Narodni Listy”, căci de la faimoasa întâmplare n-a mai susţinut niciodată cauza Partidelor Naţionale Reunite.

Acum stă din nou.la răcoare pentru recidivă şi îşi aminteşte cu plăcere de acea ciudată zi de 19 noiembrie.

S-ar putea însă ca lângă el să mai fie depuşi şi nişte domni de la primăriei pe care la întrebarea: „De ce zaci în puşcărie?” îi va informa scurt şi răspicat; „Eh, pentru Praga!”

Iar, la rândul lor, respectivii domni vor avea prilejul să-i răspundă: „Şi noi, prietene!”

CUPRINS

domnului Moteiziik... A doua serie de bucurii părinteşti ale domnului

Motejzlik.

În ce suntem mari. F. Supliment vesel duminical Misterioasa poveste a unui monument... r... Îmi fac ouă moi... Cum mi-am cusut un nasture la pantaloni...

Dr. Fr. Soukup... Un partid realist, adică progresist

Un viteaz muntenegrean la ananghie

Foiletor\sportiv... Povestea alegătorului decedat *

Lntimplări din Dafice... Politică la 80° Celsius. Batistuţă de linou... Practicantul 2 emla... Discuţie cu un cenzor; Ciudata aventură a unui răţoi indian în parcul municipal...

Povestea unui... cetăţean onorabil

Foileton...

Cum s-a dus domnul Mazucha să răzbune énoarea lui de familist ofensată Aventuri cu un băieţel gol puşcă...

Revolta puşcăriaşului Sejba...»... «Scumpa mea prieteni Julia...

Exterminarea practicanţilor ia casa de expediţii

Kobkan.

Poveste evreiască din Zapustna, oraş galiţian... Despre autorităţile vamale austriece... Greutăţi cu creaţia literară

Un găsitor cinstit... Exemplu din viaţă... Opres. E despre portretul împăratului Franz Jowph X... Pitpnifle domnul Hurt Un trădător al naţiunii la

Cbolbor

În preajma lacului Balaton... Almanahurile imorale. Latrina părăsită... O poveste nefericită cu un motan... Cum a votat Cetjička...